A. S. MACARENCO

Steaguri pe turnuri

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ȘTIINȚIFICĂ

A. S. MACARENCO

Steaguri pe turnuri

EDIȚIA II-a

Sub îngrijirea literară a lui
CEZAR PETRESCU

ES

EDITURA DE STAT
PENTRU LITERATURĂ ȘTIINȚIFICĂ
1952

DIN PARTEA REDACȚIEI [1])

În cel de al treilea volum al Operelor lui A. S. Macarenco se publică povestirea „Steaguri pe turnuri" care complectează ciclul de proză artistică a marelui pedagog sovietic, prezentând comuna „F. A. Dzerjinschi".

Povestirea „Steaguri pe turnuri" a fost terminată în anul 1938.

Scriitorul a păstrat cu fidelitate materialul real al istoriei adevărate al comunei, însă a schimbat denumirea acestei comune precum și numele de familie a unora dintre pedagogi și educatori.

Viața și activitatea multilaterală a colectivului atinsese în comuna „F. A. Dzerjinschi" o înaltă perfecțiune. Deaceea „Steaguri pe turnuri" pune unele probleme ale educației în colectiv care fuseseră numai semnalate în „Poemul pedagogic".

Spre deosebire de „Poemul pedagogic", povestirea aceasta este făcută la persoana a treia, ceeace i-a permis autorului de a scoate în evidență chipul conducătorului coloniei, Alexei Stepanovici Zaharov.

Zaharov nu este numai organizatorul și îndrumătorul coloniei. El reprezintă în acelaș timp cinstea și datoria colectivului și întruchipează conștiința lui. El înarmează colectivul cu ideile mărețe ale Partidului lui Lenin și Stalin și formează

[1]) Prefața ediției sovietice din 1950 a povestirii (N. red.).

oameni noi, integrându-i într'o muncă creatoare pentru binele Patriei.

Povestirea „Steaguri pe turnuri" este publicată aici după textul ediției pregătită pentru tipar de către autor și care a apărut scurtă vreme după moartea lui („Steaguri pe turnuri", editura „Hudojestvennaia literatura", 1939).

In cursul pregătirii povestirii pentru o ediție separată, autorul a redus textul operei față de cel inițial publicat în revista „Crasnaia Novi", numerele 6, 7, 8 pe anul 1938. Capitolul „Pentru toată viața" nu a intrat în ediția anului 1939. Acest capitol este publicat după textul revistei „Crasnaia Novi" Nr. 8 din anul 1938 în anexele volumului de față.

Au fost incluse deasemenea în anexe: 1) stenograma cuvântării lui A. S. Macarenco ținută cu ocazia întâlnirii cu cititorii din 18 Octombrie 1938 și închinată discuției referitoare la povestirea „Steaguri pe turnuri" și 2) scrisoarea deschisă adresată scriitorului F. Levin. In aceste documente A. S. Macarenco desvălue cât se poate de complect fondul de idei al povestirii. In afară de acestea, este inclusă în anexe și scrisoarea educatorilor coloniei „M. Gorchi" și ai comunei „F. A. Dzerjinschi" adresată redacției „Literaturnaia Gazeta".

La sfârșitul volumului sunt note și comentarii asupra textului.

I. UN OM ADEVĂRAT SE VEDE CÂT DE COLO

Această povestire începe la sfârşitul primului plan cincinal. Singurul lucru rămas din iarnă sunt nişte pojghiţe de ghiaţă, pe care le apără de soare felurite gunoaie, pleavă, urme de noroi şi baligă. Pietrele uzate ale caldarâmului pieţei din faţa gării se încălzesc la soare, pământul dintre ele se usucă şi valuri de praf nou se şi ridică în urma roţilor. In mijlocul pieţei e o grădiniţă părăginită. Acolo vara, tufele înfrunzesc şi seamănă a natură. Acum însă, în grădiniţă nu-i decât murdărie şi crengi goale care tremură, ca şi cum nu primăvară, ci toamnă ar fi pe pământ. O stradă pavată duce din piaţă spre orăşel. Oraşul e mic şi ajuns în geografie din întâmplare. Multă lume nici n'ar mai afla de existenţa lui, dacă n'ar fi nevoită să schimbe trenul la nodul de cale ferată care-i poartă numele.

In piaţă se află câteva magherniţe ridicate încă pe la începutul n. e. p.-ului. Mai într'o parte e poşta, care are pe uşă o firmă de un galben aprins. Lângă poştă se plictisesc două mârţoage provinciale înhămate la nişte trăsuri strâmbe. In piaţă circulaţia e redusă. Majoritatea trecătorilor sunt funcţionari de cale ferată, cu lanterne, cu frânghii făcute roată şi cufere de placaj. Un grup de ţărani, viitori călători, stau pe pământ lângă zidul gării şi se încălzesc la soare.

Vania Galcenco, un băiat de vreo doisprezece ani, stă singur mai la o parte. Şade trist în faţa lădiţei sale de lustragiu şi priveşte soarele cu ochii întredeschişi. Are o lădiţă uşoară, făcută de mântuială din resturi. Se vede cât de colo că si-a făcut-o singur. Şi n'are mare lucru în ea.

Faţa lui Vania e curată şi palidă, iar hainele-i sunt încă bune. Totuşi, atât pe chipul, cât şi în ţinuta lui a şi apărut un început de dezordine care, peste câtăva vreme va începe să stârnească repulsia oamenilor cumsecade de pe stradă, însă va constitui o irezistibilă atracţie pe scenă sau în paginile cărţilor. Procesul acesta de byronizare a lui Vania este deabia la început. Acum, mai face încă parte din categoria acelora care, până mai deunăzi erau numiţi „băieţi cumsecade".

De după grădină, cu degetele băgate pitoresc în buzunarele hainei, cu o ţigară în colţul gurii, ieşi un tânăr din partea locului, descriind o curbă rapidă şi energică şi îndreptându-se apoi direct spre Vania. Îşi ridică unul din craciii pantalonilor noi, puse piciorul pe lădiţă şi întrebă cu fălcile încleştate:

— Ai cremă maron?

Vania se sperie, ridică ochii, puse mâna pe perii, dar se ofili numaidecât şi răspunse pierdut şi trist:

— Cremă maron? N'am!

Tânărul îşi retrase supărat piciorul de pe lădiţă, îşi băga din nou mâinile în buzunare şi trase cu dispreţ din ţigară.

— N'ai? Atunci, ce mai stai degeaba aici?

Vania răspunse, depărtând periile una de alta:

— Păi am cremă neagră...

Tânărul izbi mânios lădiţa cu vârful ghetei şi spuse cu voce scârţâitoare:

— Incurci lumea de pomană! Ai cremă neagră! Dar drept tul să fii lustragiu îl ai?

Vania se aplecă repede spre lădiţă şi începu să-şi strângă în grabă avutul, cu privirile ridicate spre tânăr. Se pregătise să se justifice, când văzu un personaj nou în spatele tânărului. Era un adolescent slab şi lung, în vârstă de vreo şaispre zece ani. Avea o gură mare cu un aer ironic, chiar batjocoritor şi ochi veseli. Hainele-i erau cam vechi, dar, oricum, erau haine. N'avea însă cămaşă pe el, din care pricină haina era încheiată la toţi nasturii, iar gulerul ridicat. Avea pe cap o şapcă de culoare deschisă, în carouri.

— Signor, cedați-mi rândul. Accept și crema neagră...

Tânărul nu dădu nicio atenție apariției noului personaj și continuă, stăruind plictisitor:

— Halal de așa lustragiu! Dar acte ai?

Vania lăsă jos periile și nu mai putu să-și desprindă ochii dela privirea mânioasă a tânărului. Auzise undeva de importanța actelor pentru viața omului, dar nu se așteptase niciodată la o întrebare atât de neplăcută.

— Zi! — stărui brutal tânărul.

In clipa aceea tristă, un alt picior apăru pe lădița lui Vania. Era încălțat cu o gheată veche de tot, decolorată și murdară, care nu mai gustase cremă demult. In urma unui ghiont destul de neputincios, tânărul se dădu la o parte, dar ghiontul fu însoțit de cuvinte amabile:

— Signor, gândiți-vă și dumneavoastră: niciun act nu poate înlocui crema maron.

Tânărul nu luă în considerare nici ghiontul, nici politețea intonației. Aruncă țigara pe caldarâm, și, apropiindu-se de Vania își arătă dinții rânjind:

— Să-mi arate actele!

Posesorul ghetei decolorate și murdare întoarse mânios capul spre ei și strigă de răsună piața:

— Milord, să nu mă enervați! Poate nu știți că sunt Igor Cernogorschi?

De bună seamă că tânărul nu știa acest lucru. Se dădu repede la o parte și, abia după ce se depărtă, se uită cu oarecare spaimă la Igor Cernogorschi. Acesta îi zâmbi fermecător:

— La revedere... La revedere, îți spun! Dece nu-mi răspunzi?

Intrebrea era pusă răspicat. Deaceea, tânărul șopti cu plăcere „la revedere" și grăbi pasul. Abia când ajunse în dreptul grădiniței, se opri și bombăni ceva, dar, în clipa aceea, Igor Cernogorschi nu se mai preocupa decât de lustruitul ghetelor sale. Piciorul lui apăru din nou pe lădiță. Vania făcu vesel cu ochiul și întrebă:

— Să ți-i fac cu cremă neagră?

— Fii bun. N'am nimic împotrivă. Crema neagră e chiar mai plăcută.

Vania luă cremă cu una din perii. Ciocnirea eroică dintre Igor Cernogorschi si tânărul acela îi plăcuse. Simți totuși nevoia să spună:

— Dar... te costă zece copeici. Ai zece copeici?

Igor Cernogorschi își întinse buzele într'un zâmbet ironic:

— Tovarășe, întrebarea asta prostească o pui la toată lumea?

— Ai zece copeici?

Igor Cernogorschi răspunse calm:

— N'am!

Îngrijorat, Vania se opri din lucru:

— Dar... cât ai?

— N'am bani... Înțelegi? N'am.

— Fără bani nu se poate.

Gura lui Igor se făcu cât o șură, iar ochii lui cătară cu curiozitate:

— Dece nu se poate? Se poate.

— Fără bani?

— Desigur că fără bani. Încearcă și tu! Iese foarte bine...

Vania chihoti cu bucurie, apoi își mușcă buza de jos. O scânteie de adevărată inspirație și de atâtare i se aprinse în ochi.

— Să ți le fac fără bani?

— Ei da, încearcă. Sunt curios să știu: cum iese fără bani?

— Ce crezi? Chiar am să încerc...

— Îți citesc pe ochi ce fel de om ești.

— Încerc îndată. Iese frumos.

Vania aruncă o clipă clientului o privire ironică. Se puse apoi energic pe lucru.

— Ești vagabond? întrebă Igor.

— Nu, încă n'am fost.

— Ai să fii. Mergi la școală?

— Am mers. Pe urmă, au plecat.

— Cine? Părinții tăi?

— Nu, nu erau părinții mei, ci... așa. S'au căsătorit. La început, mi-au fost părinți, dar pe urmă...

Vania n'avea chef să povestească. Nu învățase încă să-și exploateze cu folos în viață propriile sale nenorociri. Se uită cu luare-aminte la ștaifurile uzate ale ghetelor lui Igor.

— Ți-ai făcut singur lădița?

— Dece? E făcută rău?

— E o lădiță extraordinară. Unde stai?

— Nicăieri. Vreau să plec la oraș... dar n'am bani... n'am decât patruzeci de copeici.

Vania Galcenco le spuse toate acestea calm.

Ghetele sunt lustruite. Vania ridică ochii și întrebă cu mândrie și umor:

— Au ieșit frumos?

Igor îl mângâie pe păru-i blond și sburlit:

— Ești un puști vesel. Mulțumesc. Înțelegi, un om adevărat se vede cât de colo. Vrei să plecăm împreună la oraș?

— N'am bani... Numai patruzeci de copeici.

— Mă, da caraghios mai ești! Ți-am spus să cumpărăm ceva? Ți-am spus să plecăm.

— Dar banii?

— Păi nu se merge cu banii, ci cu trenul. Nu-i așa?

— Așa-i, răspunse Vania, clătinând gânditor din cap

— Inseamnă că avem nevoie de tren, nu de bani.

— Dar biletul?

— Biletul e o formalitate. Rămâi aici, mă întorc îndată.

Igor Cernogorschi scoase din buzunarul hainei o hârtie, o examină cu luare-aminte, o ținu sub razele soarelui și spuse voios:

— Totul e în regulă.

Arătă spre clădirea poștei:

— Mi se pare că în casa aceasta simpatică sunt ceva bani de prisos. Așteaptă-mă!

Își controlă nasturii hainei, își aranjă șapca și se îndreptă agale spre poștă. Vania îl însoți cu o privire atentă și cu o expresie de ușoară mirare.

2. TREI PIROJOCI[1]) CU CARNE

Printre tufele grădiniței din fața gării se află o bancă șubredă. In jurul ei zac împrăștiate hârtii, mucuri de țigară, semințe. Vanda Stadnițcaia însoțită de acelaș tânăr din localitate se apropiară de bancă. Poate veneau din oraș, poate coboriseră din tren, dar, mai curând, ieșiseră chiar din tufele ane-

[1]) Un fel de plăcinte mici care se fac cu carne, varză, orez, brânză sau marmeladă. .N. t.).

mice ale grădiniței. Vanda purta galoși în picioarele goale, o fustiță veche cu carouri și o jachetă neagră dintr'un material de proastă calitate, pe alocuri decolorată, lăsând să se vadă culoarea galbenă inițială. Era o fată foarte drăguță, dar se vedea că avusese necazuri mari în viață. Părul ei blond nu mai fusese demult pieptănat și spălat. De altfel, nici nu mai putea fi numit blond.

Vanda se lăsă greu pe bancă și spuse cu glas somnoros și posac:

— Du-te dracului! M'ai plictisit.

Un genunchi al tânărului prinse să tremure. El își îndreptă gulerul și tuși:

— Cum vrei. Dacă te-am plictisit, pot să plec.

Tânărul își scoase punga din buzunar, scotoci îndelung prin ea, își linse buzele, puse trei monete pe bancă, lângă Vanda și plecă.

Ținând mâna pe spătarul băncii, cu capul lăsat pe mână, Vanda se uita cu o privire visătoare sau poate desnădăjduită la norii albi din depărtare. Pe urmă, sprijinindu-și mai comod obrazul pe mână, își ațintì privirile spre crengile goale împletite între ele ale tufelor din grădiniță. Stătu așa vreme îndelungată, până în clipa când lângă dânsa se așeză Grișca Râjicov. Acesta era un flăcău posomorît și urît. Pe obraz avea o bubă aproape vindecată. Nu purta șapcă și părul lui roșu era pieptănat. Purta pantaloni noi de postav și o cămașă ponositâ, pe jumătate putredă. Își întinse picioarele încălțate cu cipici și întrebă, parcă admirându-și-i:

— N'ai ceva de haleală?

Vanda rosti rar fără să-și schimbe poziția:

— Lasă-mă'n pace!

Râjicov nu mai spuse nimic, dar nici nu păru supărat. Mai stătură câteva minute în tăcere, până când pe Râjicov începură să-l doară picioarele. Se întoarse brusc pe bancă. O monetă de douăzeci de copeici și două de câte cinci căzură jos Râjicov le ridică fără grabă și le întinse în palmă.

— Sunt ale tale?

Asvârli de câteva ori banii în sus și-i prinse în palmă. Spuse gânditor:

— Trei pirojoci cu carne.

Se îndreptă, apoi, spre gară, continuând să se joace cu banii.

3. O BUNICĂ BUNĂ

Igor Cernogorschi intră în localul poștei și se uită de jur-împrejur. Era o încăpere mică, despărțită în două prin niște gratii de lemn. Dincolo de gratii se aflau două ghișee. La unul din ele era o coadă lungă, iar la cealalt, care purta inscripția: „Recomandate. Primirea și achitarea mandatelor" nu așteptau decât trei inși.

Igor se opri în spatele unei bătrâne puhave și gârbovite și se uită la „domnișoara" dela ghișeu. Nu era deloc domnișoară, ci o femeie uscată și palidă, care avea cel puțin patruzeci de ani. Igor își pipăi hârtia din buzunar și se gândi că, din nenorocire, domnișoara e foarte puțin simpatică. Considerațiile în legătură cu hârtia și cu „domnișoara" îl preocupaseră într'atât, încât nici nu băgă de seamă că bătrâna care stătuse în rând înaintea lui își isprăvise foarte repede treaba și dispăruse.

— Dumneata ce dorești?

Femeia antipatică dela ghișeu se uita aspru la Igor.

— Aștept un mandat... post-restant... pe numele lui Igor Cerneavin...

Degetele ei uscate alergară pe marginile unui detașament întreg de mandate așezate într'o cutie. Scoase unul din ele și-l duse la ochi:

— Dumneata ești?

— Eu.

— Dumneata ești Cerneavin?

Un fior ușor și plăcut trecu prin pieptul lui Igor.

— De fapt, sunt eu.

Femeia îl privi supărată pe Igor:

— Ce ciudat spui: „de fapt" Ești Cerneavin sau nu ești?

— Desigur că sunt. Mai încape îndoială?

— Arată-mi legitimația.

Igor întoarse capul și băgă mâna în buzunar. Se uită pe furiș la ușă. Aceasta era larg deschisă. Dincolo de ea se vedea un cer curat și o viață frumoasă și nemărginită. Igor întinse

femeii un act. Ea îl citi în întregime, dela primul cuvânt şi până la cel din urmă, îl întoarse şi pe dos, apoi se uită la Igor:

— Aici scrie că eşti trimis în delegaţie la secţia regională de comunicaţii. Cum se face că iei bani dela noi?

— Sunt... ca să zic aşa, în trecere.

— „Ca să zic aşa"... Dar câţi ani ai?

— Optsprezece...

— Lasă-te de glume!

Igor zâmbi fâstâcit:

— Ce să fac, dacă arăt aşa de... tânăr...

— Să-l întreb pe diriginte...

Se duse spre o uşă îngustă din fund. In spatele lui Igor, lumea din rând începu să vorbească în şoaptă. Uşa deschisă îl atrăgea irezistibil.

Se uită înapoi: la coadă erau mai mult femei... Un muncitor în vârstă, somnoros. Igor se rezemă cu cotul de pervazul ghişeului şi îşi luă un aer distrat şi plictisit.

— Cerneavin, unde locueşti?

Fără să-şi ia cotul de pe pervaz, Igor întoarse în silă capul. Dirigintele era nebărbierit şi tot antipatic.

— Poftim?

— Unde locueşti? In ce oraş?

— In Staroselsc.

— Dar dece a fost adresat aici mandatul?

— Aceasta nu vă priveşte, spuse Igor cu plictiseală.

— Cum nu mă priveşte?

— Nu vă priveşte absolut deloc.

— In cazul acesta, nu achit mandatul.

Dirigintele rosti aceste cuvinte cu hotărâre în glas. Hârtia îi tremură însă în mână, iar ochii îl cercetară şovăitori pe Igor. Halal fizionomist!

Igor Cerneavin zâmbi arogant:

— In cazul acesta, daţi-mi condica de reclamaţii.

Dirigintele îşi frecă obrazul nebărbierit cu toate degetele:

— Condica de reclamaţii? Dar ce vrei să scrii?

— Am să scriu că, în loc să-mi achitaţi mandatul, dumneavoastră îmi puneţi întrebări stupide...

— Tinere! strigă dirigintele.

Dar Igor strigă şi el:

— Intrebări stupide! Pentruce au trimis banii aici? Nu vă priveşte pentruce! Poate că i-au trimis pentru înmormântarea mea. Sau poate că pentru nunta mea! Trebue să vă explic pentruce? Să-mi daţi ori banii, ori condica de reclamaţii!

Lumea din rând începu să râdă. Igor întoarse capul: coada era de partea lui. Una din femei rosti cu amărăciune:

— Aşa sunt întotdeauna. Dece să facă pe grozavii cu bietul băiat? Poate că i-au trimis părinţii...

Dirigintele stătea în cumpănă, uitându-se la hârtie.

— Dă-i drumul mai repede, dece ne ţii? strigă cineva din rând.

— Bine, spuse dirigintele cu ameninţare în glas, achit mandatul, dar cer informaţii dela Staroselsc.

— Signor, vă rog să cereţi informaţii.

- Achită-il dădu dispoziţie dirigintele.

Iată-l pe Igor Cerneavin pe scară. Intr'o mână are banii, iar în cealaltă legitimaţia dela Staroselsc. Işi întinde buzele.

— Poate că i-au trimis părinţii...

Sufletul lui Igor era plin de voie bună. Nori sărbătoreşti rătăceau deasupra pieţei, iar grădiniţa din faţa gării respira din plin pregătindu-se să se îmbrace în verde. Ţăranii stăteau lângă zidul gării aşteptând cu plăcere trenul. Mai încolo, Vania Galcenco stătea tot în faţa lădiţei lui şi se uita spre Igor. Igor alese o bancnotă şi o bagă în buzunarul din afară al hainei. Restul de bani îi puse grijuliu în siguranţă: avea un buzunar care stătea chiar lipit de trup. Se îndreptă spre Vania:

— Te salut, om al muncii!

Scoase din buzunar bancnota o flutură în aer şi rosti solemn:

— Poftesţe băiatule, pentrucă m'ai ajutat într'o clipă grea.

Vania sări speriat de pe bolovanul cenuşiu, pe care stătuse. Privirea lui vădi cea mai desăvârşită uluire. Luă hârtia cu prudenţă.

Igor observa, zâmbind: la început, Vania privi banii serios, apoi serios şi cu neîncredere, pe urmă ridică spre Igor ochii săi cu o expresie de viclenie şi înţelegere:

— Dar acum ce fel de clipă e?

— Acum e o clipă când poți să-ți iei cremă maron, roșie, verde și portocalie.

Vania scoase un chiot de bucurie:

— Dar pentruce să iau cremă verde?

— Inchipue-ți că vine la tine un crocodil.

Vania rămase încântat:

— Un crocodil? Vine și spune: vă rog, aveți cremă verde?

— Chiar așa! Și tu-i răspunzi: cum să nu...

— Dar cum vine asta: adineaori n'ai avut bani și acuma ai atâția?!

Vania îl privea pe Igor serios, dar sticliri vesele îi jucau în ochii cenușii și atenți.

Igor răspunse pe nas:

— Caraghiosule, așa-i întotdeauna: întâi nu sunt bani și pe urmă sunt. Ție ți s'a întâmplat la fel: la început n'ai avut bani și acum ai zece ruble...

— Ai luat leafa?

— Nu, mama mare a aflat că sunt într'o situație grea și mi-a trimis o sută de ruble.

— O sută de ruble?

Igor râde cu poftă. Vania râde și el. Îi vine o idee foarte inteligentă:

— Mama mare nu poate avea o sută de ruble. Mama mare nu muncește. Poate că ți le-a trimis tata mare?

— Fie și tata mare. Dar știi ceva? Să vorbim despre rude mai târziu. Acum, să cumpărăm ceva haleală și să ne gândim cum am putea ajunge în orașul Londra.

Vania nu mai întrebă nimic și nu se mai miră. Cu o mișcare gravă, strângându-și buzele, împături biletul de zece ruble și-l puse în buzunar. Își desfăcu, apoi, picioarele în pantaloni scurți, încălțate cu ghete bune, își mișcă degetele mâinii și aruncă de sus o privire asupra instalației sale. Se lăsă repede pe vine, strânse periile și cutiile, le puse în lădiță, trânti capacul și apucă cureaua cu mâna.

4. AVENTURILE ORIGINALE ALE LUI RAJICOV

Pirojocii erau fragezi și gustoși, dar printr'o singură mișcare a fălcilor se transformau într'un ghem ușor, împondera-

bil, care se ducea pe gât aproape fără nicio senzație, deșteptând doar adevărata poftă de mâncare.

Faptul acesta se răsfrânse pe chipul posomorît al lui Râjicov printr'o lucire accentuată a ochilor și printr'o atenție deosebită la tot ce se petrecea în jurul său.

La casă era coadă. Ghișeul era încă închis, dar în fața lui se și adunaseră vreo douăzeci de inși.

Era o coadă „periculoasă" de provincie, specifică anilor acelora, compusă numai din oameni modești, săraci și cu ochii bine deschiși. Figura cea mai remarcabilă din toată coada era un bărbat scund îmbrăcat cu un becheș [1]) de iarnă, strâns la talie, cu gulerul și buzunarele garnisite cu blană de miel cenușiu. Dar în spatele lui era o femeie slabă și rea, una din acelea care tremură pentru locul lor din rând, ca și cum locul acela le-ar aduce cine știe ce fericire. In urma ei se aflau, deasemenea, femei și toate erau simple. Aveau, de bună seamă, banii sub fustă sau în sân. De altfel, ce bani puteau să aibă? O fetișcană negricioasă și îngrijită își ținea banii încleștați în pumn. Și-i ținea bine.

Gara aceasta și rândul acesta erau prost amenajate pentru o operație reușită. Aici, oamenii erau prudenți, aveau bani puțini și și-i țineau cu amândouă mâinile. Erau plictisiți: bilete erau câte vroiai, nimeni nu se frământa și nu putea să uite de banii săi.

Râjicov își aduse aminte de gările din orașele mari. E adevărat că și acolo se ivesc inconveniente: milițieni, ostași din securitatea gării și alte piedici. Prin nu se știe ce minune, neținând seamă de mersul grav al lui Grișca și de mutra lui de călător, aceștia știu să-i citească cele mai ascunse gânduri și, fără să-i ceară măcar actele, îi spun pur și simplu:

— Tinere, vino cu mine!

In schimb, ce călători sunt acolo, în orașul acela mare! Câte emoții, câte sentimente, câtă viață adevărată! Oamenii rătăcesc toată ziua dela un ghișeu la altul, așteaptă în fața biroului de informații, cer lămuriri dela hamali și dela călători, stau nopți întregi în gară. Oamenii simpli se culcă pe jos și dorm atât de adânc, încât poți să le șterpelești pe nesimțite și sufletul, nu numai banii. Dar cei mai „subțiri" bineînțeles

[1]) Haină rusească de iarnă (N. T.).

nu se culcă, ci rătăcesc şi visează... Acolo se cumpără bilete scumpe, pe distanţe mari, iar în buzunare se poartă port-vizite umflate, negre sau maron.

Cine poate fi mai fericit decât un om care tocmai şi-a luat bilet dela casa de bilete a gării? A stat la coadă, s'a certat cu cei care au încercat să nu respecte rândul, s'a frământat, crezând că poate se isprăvesc biletele, a ascultat lacom cele mai neverosimile poveşti şi zvonuri şi iată-l acum bucuros, încă neîncrezător în fericirea lui, rătăcind prin mulţimea din sala gării şi uitându-se la bilet cu priviri emoţionate. A uitat tot, a uitat de soţie, de şeful său, de geamantan şi de port-vizit, pe care l-a păzit atâta cât a stat în rând...

Râjicov se învioră dintrodată. In spatele ultimei femei din rând se aşezase un bărbat păros îmbrăcat cu o haină veche. Avea cisme frumoase cu carâmbi drepţi, fular verde la gât, iar buzunarul pantalonilor se profila plăcut într'un dreptunghi regulat de dimensiuni tocmai potrivite.

Râjicov se îndreptă fără grabă spre coadă şi se aşeză în spatele hainei. Uitându-se cu atenţie la o reclamă, se întoarse pe jumătate spre necunoscut şi, în clipa următoare, două din degetele lui şi simţiră colţul tare al port-vizitului. Grişca trase în sus, port-vizitul porni uşor... încă o clipă şi... o labă aspră se încleştă lacomă pe mâna lui Râjicov, iar o mutră schimonosită de furie îl privi drept în ochi:

— Te-am prins, nemerniculel Ce poţi să mai spui acum?

Râjicov se smuci într'o parte, dar nu izbuti. Strigă cu un glas supărat şi ameninţător, aşa cum se obişnueşte în asemenea ocazii:

— Ia te uită la el! Dece te legi de mine?

— Unde am prins mâna asta?

— Dece pui mâna pe mine?

— Stai, drăguţule, stai aşa!

Printr'o mişcare neaşteptată şi bruscă, Grişca îşi smulse mâna şi se repezi spre uşa care dădea pe peron. Traversă peronul şi primele linii, aproape fără să atingă pământul, se strecură pe sub un tren de marfă, apoi pe sub altul. Se lăsă pe vine şi întoarse capul. Pe peron se agitau câteva persoane. Nu vedea umerii şi capetele, dar recunoscu numaidecât cismele cu carâmbii drepţi şi lângă ele pulpanele unei mantale cenuşii şi alte cizme înguste şi lucioase. Auzi acelaş glas furios:

— Auzi, banditul!

Pulpanele mantalei se umflară ca niște valuri și cizmele văcsuite porniră înainte, apoi săriră de pe peron. Încălțat cu cioboții săi, Râjkov fugi de-a-lungul vagoanelor de marfă spre magazuri. Simțea o greutate pe inimă, și-i trecuse pofta de mâncare.

5. GUSTAREA DIN GRĂDINĂ

Igor avea în mâini două franzele, salam și un borcan cu dulceață. Lui Vania îi spusese încă din gară:

— Aici, totul e plin de bacterii de cale ferată. Hai să mâncăm mai bine în grădină! Acolo e o bancă foarte simpatică...

Când intrară însă în grădină, văzură că banca aceea simpatică era ocupată de Vanda Stadnițcaia. Fata stătea cu capul culcat pe brațul care se rezema de spătarul băncii. Igor spuse:

— Vai, compartimentul ăsta e ocupat!

Ochii în vârful picioarelor trupul visător al Vandei, se uită chiorâș și bănuitor la galoșii ei încălțați pe picioarele goale, dar când ajunse în dreptul ochilor ei cenușii, care erau deschiși, i se adresă serios, fără zâmbet:

— Mademoiselle, ne permiteți să luăm o gustare în prezența dumneavoastră?

Trupul lui înclinat cu politețe, haina încheiată până la guler și ghetele lui bine lustruite îi făcură Vandei o impresie plăcută. Cu toate că era tristă, își îngădui o schimă cochetă care-i era în obicei și chiar schiță un zâmbet:

— Vă rog!

Igor mulțumi cu o înviorare stăpânită:

— Merci.

Vanda cercetă mirată pe cei doi băieți și se retrase la marginea băncii. Norii n'o mai amuzau și începu să cerceteze privelișteа mai prozaică a pieței din fața gării. Igor întinse repede mâncarea pe bancă și se așeză la capătul celălalt. Vania își puse cu sgomot lădița jos și se așeză pe ea în fața băncii ca la o masă, apropiindu-și umerii și adulmecând dinainte, cu bucurie, mâncarea. Igor tăie salamul și întreabă:

— Vania, cum mâncăm dulceața? Cu mâna?

Vania se uită în dreapta și în stânga, cercetând grădina:

— Facem... linguriță... de lemn. Cu briceagul.

— Milady, n'aveți o linguriță? se adresă Igor Vandei.

Rosti aceste cuvinte cu o politețe extremă, pe un ton de care se servesc numai cei mai rafinați călători, adresându-se unui altuia într'un compartiment de wagons-lits. Ochii Vandei luciră de plăcere, dar, în primul rând, chiar pentru ochiul cel mai neexperimentat era evident că n'are niciun fel de lucruri, având înfățișarea unei călătoare fără bagaj, iar în al doilea rând, salamul răspândea un miros plin de vrajă. Vanda înghiți în sec și răspunse cu supărare prefăcută:

— Vai de capul meu, ce fel de linguriță să am?

— De argint, o lămuri prietenos Igor.

Vanda nu mai spuse nimic, întinse din nou mâna pe spătarul băncii și își întoarse privirile spre nori. Dar ochii ei nu mai trădau visarea melancolică de mai înainte.

Vania ținea în mână o jumătate de franzelă, mușca din ea îmbucături imense, făcea mișcări energice cu capul și lua cu băgare de seamă salam de pe hârtie, cu două degete murdare. Făcându-le pe toate acestea, se uita mereu la Vanda. Nu-i observa nici picioarele goale și murdare, nici căpița urîtă de păr. Nu-i vedea decât obrazul fraged și trandafiriu, colțul din afară al ochiului și genele negre arcuite.

Vania rupse colțul franzelei, puse pe el două felii de salam și-l întinse Vandei. Fata nu observă gestul și Vania se uită întrebător la Igor. Acesta mânca cu poftă, lucrând cu mâinile, cu dinții și cu briceagul. Totuși, în toiul muncii, îi făcu repede lui Vania un semn de încuviințare și-l bătu pe umăr cu mâna liberă. După ce șovăi un timp, Vania atinse ușor genunchiul vecinei sale. Vanda întoarse capul spre dânsul, voi să-i zâmbească cochet, dar nu izbuti. Surâse simplu, cu recunoștință și începu să mănânce fără grabă, ciupind bucăți mici din franzelă.

Toate acestea se desfășuraseră într'o tăcere desăvârșită. După ce termină cu salamul tăiat, Igor se pregăti să mai taie. Fără s'o privească pe Vanda, întrebă cu un aer grav:

— Unde mergeți, seniorita?

Vanda întoarse capul spre gară, încetă să mai mestece și răspunse cu lehamite:

— Nu știu.

— Vino cu noi! propuse Vania vesel, întorcându-se pe lădița lui cu fața la Vanda. Cum te cheamă?

— Vanda.

— Așa da! Vanda!

— E un nume polonez.

— Vino! Dânsul își are acolo bunicii.

Vania scânteie ironic din ochi și-l urmări cu privirea pe Igor, care-i primi ironia cu bunătate și prietenie.

Dar Vanda nu răspunse bucuriei furtunoase a lui Vania. Depuse pe bancă bucata neisprăvită de franzelă și spuse aproape pierdută, sprijinindu-se cu mâinile de marginea băncii:

— Nu știu... unde să plec?...

Igor o privi țintă și luă în mână borcanul cu dulceață. Vioiciunea lui Vania dispăru dintrodată. O cercetă nedumerit cu ochii pe Vanda, apoi se uită la Igor, ca și cum ar fi căutat un răspuns pe fața lui. Igor începu să fredoneze un cântec, puse borcanul pe bancă și spuse aspru:

— Ascultă, Vanda, tu vii cu noi. Pe urmă, vom vedea.

Acum, Vania înțelese tot. Dar Vanda îl privi speriată pe Igor:

— Nu știu...

— Tu nu știi, dar eu știu. Acuș vine trenul, intrăm într'un compartiment și discutăm tot ce e de discutat.

Vania se uită uimit la Igor: care compartiment? Vanda tăcu supusă.

In clipa aceea, de după tufe își făcu apariția Râjicov. Se uită la societate, făcu câțiva pași înainte, se opri și își ațintì o privire stupidă spre mâncare. Vanda îi aruncă o privire plină de ură. Igor izbucni în râs:

— Râjicov, ai neplăceri?

Râjicov nu-i răspunse.

— Mănâncă! îi oferi Igor. Ți-am spus totdeauna: hoția e cea mai proastă meserie. Te-au bătut? Am văzut cum ți s'a înfundat.

— Am fugit, mârâi răgușit Râjicov și se porni pe mâncat.

— Ai avut noroc! E o mare prostie. Fiecare om are două mâini și fiecare caută să te înhațe cu ele! Igor, scârbit, tresări. E o prostie! Trebue să faci ca mine.

— Mama mare, nu? întrebă Vania.

— Mama mare e poșta. Iți trimite un bilet: dragă Igor, fii bun și vino, te rog, să iei o sută de ruble, pentru numele lui

dumnezeu. Dacă nu mă duc, vine alt bilet: ce nerușinare! Dece nu-ți iei suta de ruble? Te implor să le iei.

Râjicov întoarse capul jignit:

— Un bilet... Cred și eu, dacă știi carte.

— Dar tu, dacă nu știi carte, du-te și muncește! Nu să bagi mâna în buzunar! Se poate o prostie mai mare? — Igor băgă o bucată de franzelă în borcanul cu dulceață. — Nici munca nu-i rea. Multă lume o aprobă.

6. IN COMPARTIMENT

Un tren lung de marfă gonește prin stepă. Intr'un vagon deschis se află un tractor acoperit cu o învelitoare de pânză gudronată. Pe marginea învelitorii care atârnă de pe tractor doarme ghem Vanda. Igor Cerneavin stă la picioarele ei, ținându-și genunchii cu mâinile și privind distrat într'o parte. Râjicov stă în fața lui cu picioarele rășchirate. E încălțat cu aceiași cipici. Vania și-a trecut picioarele peste marginea vagonului și admiră stepa, șoseaua lată care se târăște paralel cu linia, movilele dela orizont și prima verdeață a primăverii.

Plecaseră de cu seară. Se trudiseră mult până să-și facă un culcuș. Era frig. Pe urmă, se băgară sub pânză, se sucirăacolo, stând sgribuliți și, în cele din urmă, adormiră. Sub învelitoare mai era bine și fiindcă, în timpul opririlor, niciun ochi curios nu-i turbura pe călători și nimeni nu le strica somnul. Adormind, Igor Cerneavin spusese, pe drept cuvânt:

— Acesta este cel mai bun compartiment! Nimeni nu te înghiontește, nu e înghesuială, ai aer curat și nimeni nu-ți spune prostii: biletele pentru control!

A doua zi dimineață, se treziră devreme și ieșiră de sub învelitoare. Erau bine dispuși. Nu se mai serveau de ospitalitatea ei decât în gările mari, dar nu ca loc de dormit, ci numai pentru a nu turbura personalul trenului. Pe urmă, Vandei îi veni să se culce la soare.

După o lungă tăcere, Râjicov întrebă:

— Pentruce ai târît-o pe Vanda la oraș?

— Ce te privește? întrebă Igor, uitându-se la Râjicov cu ochii închiși pe jumătate, poate din pricină că un soare curat,

parcă spălat, se ridicase în spatele acestuia, mai sus de acoperișul vagonului vecin.

— Probabil că mă privește.

— La oraș îi găsim un rost. De lucru sau altceva...

— Tu nu vrei să muncești și ea să muncească?

Râjicov o spusese cu un aer de provocare. Căuta ceartă.

— Trebue! rosti calm Igor, întorcându-i spatele lui Râjicov și uitându-se la Vanda cu un aer ocrotitor.

— Toată lumea muncește, se auzi glasul lui Vania dela marginea vagonului.

Râjicov se răsti la el:

— Ascultă, puștiule, tu să nu te-amesteci, că te cârpesc peste bot!

Igor spuse pe nas:

— Monsieur, nu puteți să-l cârpiți peste bot decât cu aprobarea mea scrisă.

Râjicov își ațintì ochii amenințători încet, peste umăr, spre Igor:

— Cu aprobarea ta?

— Și încă, cu una scrisă... Să-mi înaintați o cerere...

— Care cerere?

— Că doriți să-i trageți una peste bot.

Râjicov se înveseli și se îndreptă spre Vania:

—Sunt curios! Sunt curios să văd cum iese fără aprobare.

Vania îi aruncă o privire speriată, sări proptindu-se în mâini și fugi spre Igor. Râjicov întinse mâna ca să-l prindă, dar Igor apăru între ei. Nici nu apucă măcar să-i arunce lui Igor o privire disprețuitoare și nici măcar nu apucă să ridice mâna ca să se apere. Pumnul vijelios al lui Igor Cerneavin păru a se îndrepta spre fața lui Râjicov, dar ceeace-l dobori fu o lovitură neașteptată în stomac. Râjicov se prăbuși peste Vanda care încă mai dormea. Aceasta se trezi și strigă speriată:

— Vai de mine! Ce s'a întâmplat? Ce ți-a venit?

Igor zâmbi calm:

— Nu te speria, lui Râjicov îi e somn. Cedează-i patul.

Vanda întoarse cu desgust capul spre Râjicov, dar zâmbi îndată: se părea că-i plăcuse mult înfățișarea lui Râjicov, care se strâmba de durere.

— L-ai bătut? Dece?

Râjicov se ridică într'un cot şi îşi întinse buzele groase. Smocuri roşii de păr încâlcit îi căzuseră în dezordine pe frunte, acoperindu-i aproape în întregime ochii verzi şi obraznici.

— Dece te zgâeşti? Ţie n'o să-ţi ia apărarea.

Vanda clătină din cap:

— Ba poate c'o să-mi ia!

— Eşti... Râjicov sări în picioare şi îşi strânse pumnii.

Igor zâmbi, puse mâna pe umărul lui Vania şi spuse, privind într'o parte, aproape în silă, plictisit:

— Sir, să ai în vedere că, în compartimentul acesta n'ai să atingi pe nimeni nici măcar cu un deget.

Râjicov îşi băgă mâinile în buzunre şi râse:

— Probabil că nu ştii cine e?

Igor îl privi mirat pe Râjicov:

— Ce este?

— Poate crezi că-i domnişoară? Să-i spun ce eşti?

— Du-te naibii, broască râioasă ce eştii! N'ai decât să-i spui! Toţi sunteţi nişte nemernici!

Râjicov se bucură:

— Ha-ha! E o c...! Înţelegi cum vine chestia?

Vanda porni încet spre marginea vagonului, îşi ridică gulerul jachetei şi îşi ascunse în el capul cu părul ciufulit. Igor făcu o mişcare spre Râjicov, dar acesta râse cu hohot şi, sărind dibaci în partea opusă a vagonului, se ascunse după tractor.

Vania abia mai apuca să urmărească cele ce se întâmplau.

Igor se apropie de Vanda. O întrebă privind în jos:

— E adevărat?

Vanda se întoarse repede şi răspunse cu aceeaşi ură de mai înainte:

— E adevărat, ei şi ce? Dar ce te priveşte pe tine? Vrei să-mi faci curte?

Igor roşi, strâmbă din buze şi îşi luă ochii dela privirea lacomă de curiozitate a lui Vania Galcenco.

— Nu zău!... Dar... câţi ani ai?

Vanda îşi întoarse capul cochetă şi-l atinse uşor pe Igor cu privirea peste umăr:

— Cincisprezece... Ei şi?

Igor se scărpină încet la ceafă, zâmbi trist şi spuse:

— Bine, signora. Asta-i tot! Sunteţi liberă...

Vanda se urni din loc, se duse încet, fără sgomot, spre învelitoare, zgribulindu-şi capul în guler. Se lăsă pe pânză şi se culcă încetişor cu faţa la tractor.

Igor privea stepa, fluierând. Vârfurile albe ale unor clădiri se ridicară departe, în spatele unor dealuri cu pante dulci. Deasupra lor era suspendat soarele.

Jos se zări o clipă un grup de fete desculţe. Aveau picioarele albe, încă neînnegrite de soare. Una din fete îi strigă ceva lui Igor, altele începură se râdă. Igor le însoţi cu o privire plictisită, apoi întoarse capul. Vania se uită la Vanda, trase cu urechea, cu băgare de seamă, ca să audă ce face Râjicov după tractor, apoi veni spre Igor, se ridică în vârful picioarelor şi întrebă în şoaptă:

— Plânge?

Igor răspunse aspru, fără să se uite la Vania:

— N'are importanţă!

Vagonul se smuci cu putere la macazuri.

— Am ajuns, spuse Igor.

Trecând peste nenumăratele macazuri, în lungul vagoanelor de marfă de pe linii, care fulgerau în faţa ochilor, trenul coti la dreapta, ocolind repede gara de călători. Partea de sus a acesteia şi acoperişurile lungi şi bombate ale peroanelor plutiră pe deasupra vagoanelor din staţie. Trenul ajunse pe un terasament îngust, care ocolea printr'o curbă regulată o păşune neaşteptat de întinsă dela marginea oraşului. Dincolo de păşune se vedeau acoperişurile de paie ale unor case albe. Dar iată că trenul se smuci din nou la macazuri, apoi intră încet într'o reţea largă de linii de depou. Nu se mai vedeau case de mahala. Casele roşii, cenuşii şi trandafiri ale oraşului priveau de pe deal trenul.

Vanda se mişcă pe foaia de cort, se aşeză în capul oaselor şi se întoarse cu faţa spre oraş. Trenul intră într'un defileu îngust şi lung format din alte trenuri de marfă, mişcându-se foarte încet printre ele. Privind suprafaţa cu pete de ulei a staţiei ce trecea prin dreptul lui, Igor căzu pe gânduri.

In spatele lui răbufni un vuiet surd. Igor întoarse repede capul. Un ostaş dela securitatea căilor ferate stătea în vagonul lor, desdoindu-şi trupul după o săritură grea şi cercetându-i cu luare aminte. Vanda se lăsă să alunece jos ca o umbră mută.

— Tu eşti Igor Cerneavin?

— Eu.

— Aha! Am primit o telegramă... Tu ai încasat o sută de ruble cu mandat fals?

Igor își ațintì spre ostaș privirea entuziastă:

— Vai, ce repede lucrați! Închipue-ți că am încasat! Înțelegi, întâi am refuzat...

Soldatul surâse și clătină din cap:

— Să mergem.

Igor se scărpină la nas:

— Ei, drăciel Vanca, îmi pare rău să mă despart de tine. Ești un băiat bun! Și Vanda... Tovarășe ostaș, înțelegi, n'am timp.

Vania se zăpăci:

— Unde te duci?

— Eu? In numele legii... sunt arestat.

— Pentru ce?

— Pentru mama mare.

— Haide, haide! repetă ostașul și atinse cu mâna umărul lui Igor.

Acesta puse mâna pe marginea vagonului, pregătindu-se să sară jos. Intoarse capul spre Vania:

— Iar tu Vaniușca, du-te în colonie. Se spune că aici e una destul de bună. Colonia „Intâi Mai".

Sări jos. Ostașul sări în urma lui. Vania îi privi din urmă, cu mâinile sprijinite în genunchi. Nu putea încă să simtă propria lui durere.

Râjicov ieși de după tractor. Zâmbea răutăcios.

— Fiți bun! Iți vine un bilet: dragă Igor, ia, te rog, o sută de ruble! Lucrătură curată! Dar unde-i Vanda?

Vania răspunde speriat:

— Nu știu.

7. PE STRADA „LUI"

— Tu unde ai să te duci? întrebă Râjicov, când ajunseră la stația de tramvai de lângă gara de mărfuri.

Strada era pavată cu piatră și plină cu praf de cărbuni. Puzderie de vrăbii se ridicau de sub copite și de sub roți. La stația de tramvai era coadă. Ghetele multor oameni se cereau

curățate. Vania nu mai apucă să răspundă la întrebare: un bărbat în uniformă venise la el, făcând prietenos semn cu capul, în direcția gardului:

— Îmi faci ghetele?

— Cu cremă neagră?

— Dar cu care? Trebue să mă duc la șef, iar ghetele...

Vania se uită împrejur: n'avea unde să se așeze. Văzu într'o parte o scară veche de lemn.

— Pe scară?

Omul care se pregătea să se ducă la șef încuviință din cap în tăcere. Vania fugi înainte ca să pregătească tot ce era necesar. Când veni clientul, Vania și luase cremă cu una din perii.

— Păi nu așa! Intâi să mi le ștergi de praf.

Vania se puse pe treabă. Râjicov se așeză pe aceeași scară, mai sus, cercetând în tăcere strada.

— Cât să-ți dau?

— Zece copeici.

— Ai să-mi dai rest dela cincisprezece?

Vania băgă mâna în buzunar. N'avea decât patru monete de câte zece copeici.

— Așa nu ne putem socoti, spuse clientul. N'am ce-ți face, ia-ți cinci copeici în plus.

De îndată ce plecă clientul acela, veni o fată care-i ceru să-i facă pantofii, apoi un ostaș din Armata Roșie. Acesta întrebă:

— Cât mă costă să-mi faci cizmele astea?

Vania se fâstâci înaintea ostașului. Nu mai făcuse cizme de ostaș și nu știa cât trebue să ia. Se înnecă:

— Ze... zece copeici.

— Vai, ce prost e, șopti Râjicov, dar soldatul se bucură și puse piciorul pe lădiță.

— Puiule, iei puțin, foarte puțin. La noi, peste tot, se iau douăzeci de copeici pentru cizme.

Vania uită să întrebe: „să vi le fac cu cremă neagră"? Lucra cu putere, ajutându-se cu ochii, cu sprâncenele și chiar cu limba. Nu știa încă să lucreze repede cu două perii odată. Una din ele îi scăpă din mână și căzu departe. Râjicov râse cu hohote, dar nu ridică peria. Vania se sculă, gâfâind și fugi după ea.

Ostașul îi dădu lui Vania o monetă de zece copeici și-i spuse:

— Bravo, mi-ai luat puțin și mi-ai dat lustru frumos.

Plecă, uitându-se la cizme. Vania simți că-l dor mâinile și spatele. Sprijinindu-se în coate, se apucă să cerceteze în tăcere strada.

Toate casele erau la fel, de cărămidă, cu etaj, prăfuite. Între ele se aflau garduri scurte cu porți. Aproape la fiecare poartă era o bancă. Pe bănci stăteau oameni mâncând semințe. Vania își aduse aminte că mâine e duminică. Pe trotuare de cărămidă treceau oameni, câte doi, trei, vorbind cu glasuri domoale.

Ușa din spatele lui Vania se deschise și o voce scârțâită și neplăcută întrebă:

— Ce căutați aici? Sunteți vagabonzi?

Vania sări în sus și întoarse capul. Râjicov se ridică și el alene. Un bărbat înalt și slab, cu mustăți cărunte, stătea în ușa deschisă:

— Sunteți vagabonzi?

— Nu, nu suntem vagabonzi.

— A, ești lustragiu? Dar tocuri de cauciuc ai?

Vania n'avea în lădița lui decât două perii și două cutii de cremă neagră. Dădu din mâini:

— N'am tocuri de cauciuc.

— Ha-ha! Și mai spui că ești lustragiu? Ce fel de lustragiu ești tu? Bine, să zicem că ești. Dar ăla de colo ce caută aici?

Râjicov întoarse capul nemulțumit.

— Ce cauți aici? Aștepți să se lase noaptea?

Râjicov spuse cu glas răgușit și mai nemulțumit:

— Nu aștept nicio noapte... Iaca... mi-am găsit un cunoscut.

— A, un cunoscut!

Bătrânul închise ușa cu cheia și coborî scara. Arătă cu un deget noduros:

— Tu s'o ștergi de aici. Văd eu ce fel de cunoscut ești.

— Plec îndată. Ce, n'am voie să mă opresc pe stradă? Tu ai născocit regula asta? Râjicov își dădea seama de dreptatea lui juridică și, deaceea, se supăra tot mai mult.

Bătrânul surâse:

— Regulile de aici sunt proaste. Să te cari acolo unde sunt reguli bune. Mă duc la prăvălie. Când mă întorc, să nu te mai prind aici.

Plecă pe stradă. Râjicov îl însoți cu o privire jignită, și, așezându-se din nou pe scară, spuse cu voce de bas, aproape cu lacrimi în ochi:

— Se leagă de mine! „Aștepți să se lase noaptea!"

Un tânăr veni la ei și spuse cu bucurie în glas:

— Ce progres! Un lustragiu pe strada noastră! Și ce simpatic ei! Noroc!

— Cu cremă neagră? întrebă Vania.

— Cu cremă neagră! Ai să stai mereu aici?

Luând pe perie cremă, Vania ridică grav din umeri și spuse cu oarecare îndoială:

— Mereu...

Clientul acela nu mai întrebă cât are de plată, ci, fără vorbă multă, îi întinse lui Vania cincisprezece copeici.

— N'am să vă dau restul.

— Nu face nimic, am să-ți dau totdeauna cincisprezece copeici. Dar să lucrezi mai repede.

Vania băgă banii în buzunar și se apucă din nou să cerceteze strada. Se apropia seara, din care pricină strada se făcuse parcă mai curată. Pe Vania îl interesa mult tramvaiul. Auzise mult despre drăcia asta, dar n'o văzuse și acum ar fi vrut să se urce într'un vagon și să se plimbe. Era bine dispus. Simți în suflet un sentiment plăpând de mândrie: toată lumea trece și vede că Vania stă pe scară și că poate lustrui ghetele.

Râjicov spuse:

— Vania, știi ceva? Dă-mi cincizeci de copeici. Mâine ți le dau înapoi.

— De unde ai să le iei?

— Știu eu de unde să le iau. Trebue să mă duc să mănânc ceva.

Vania simți deodată foame. De dimineață, în vagon, mâncaseră resturile mesei din ajun.

— Cincizeci de copeici? Am atâta? Am nouăzeci de copeici. Aoleu, uitasem despre banii ăia:

— Care „ăia"?

— Mi-a dat Igor dela... mama mare.

Vania despături hârtia, o privi trist și o puse la loc.

— Atunci, dă-mi cele cincizeci de copeici. Nu văzuși câți bani ai?

— Din ăia nu se poate, spuse Vania şi-i dădu patruzeci şi cinci copeici, împărţind în două numerarul pe care-l avea.

Râjicov luă banii:

— Iar la dormit... am eu grijă să viu.

Vania îşi aduse aminte mâhnit că trebue să şi doarmă. Până atunci gândul la această necesitate nu-i venise. Se pierdu chiar cu firea.

— Unde să dormim?

— Găsim noi! Aici în gară nu te lasă...

Râjicov porni pe stradă, călcând grav. Vania se lăsă din nou pe scară şi se întristă. Soarele se ascunse în dosul caselor. Lumea trecea prin dreptul lui Vania şi nimeni nu se uita la el. Un grup de copii făcea gălăgie pe trotuarul de peste drum şi un glas răsfăţat de fetiţă rosti tare:

— Uite un mic lustragiu.

Încă o fetiţă se uită la Vania, dar, pe urmă, cineva o trase de mână, ea izbucni în râs şi fugi spre poartă. Răsună glasul unei femei:

— Varia, ţi se răceşte supa. Iţi spun pentru a doua oară.

Fetita cea răsfăţată îngână:

— Prima, prima, prima oară!

Vania îşi sprijini capul în pumn şi se uită în partea cealaltă a străzii. Proprietarul mustăcios se întorcea dintr'acolo.

— Mai eşti aici? întrebă el. Dar unde-i celălalt?

— A plecat, răspunse Vania.

— Ar fi timpul să te duci şi tu acasă. Nimeni nu-şi mai face ghetele. Să-mi aduci mâine o pereche de tocuri da cauciuc.

Vania îl întrebă:

— E departe de aici prăvălia?

— Dar ce-ţi trebue? Vrei să-ţi iei ceva? Probabil, ţigări?

— Nu, nu-mi iau ţigări. Dar unde e?

— Uite-aici, după colţ.

Vania îşi strânse periile şi cutiile, ridică lădiţa şi porni spre prăvălie.

8. NOAPTEA

Se culcară în nişte paie. Nu era deloc departe. N'aveai decât să mergi pe aceeaşi stradă până la a treia răscruce, să treci

peste linia ferată, să mai mergi puțin și erai în câmp. Poate că acolo nu era un câmp adevărat, pentrucă în față se mai vedeau câteva lumini, dar aici, după ultima casă, era o perspectivă largă, iarba foșnea sub picioare și într'o parte se aflau paiele la care se opriseră. Probabil că toate se aflau pe un dâmb, pentrucă de acolo se vedea bine orașul cu luminile lui aprinse. Un felinar ardea cu o lumină puternică aproape de tot, fără îndoială la pasajul de nivel. Lumina lui bătea drept în ochi.

Vania venise să-și caute culcuș în silă. Când ultima casă rămăsese în urmă, îi păruse rău că n'a stat să doarmă în oraș. Râjicov mergea însă sigur de el, cu mâinile băgate în buzunare și fluierând.

— Aicil hotări el. Punem paie peste noi și o să ne fie cald. E și aproape de oraș.

Vania își lăsă lădița jos. Nu-i era somn. Se apucă să cerceteze orașul cu ochii. Era foarte plăcut să-l privești. In față, o mulțime de lumini se revărsau pe o piață mare. Când păreau împrăștiate în dezordine, când se arătau linii precise în mulțimea lor. Păreau că se joacă. Mai încolo începea un rând de case mari. La fiecare casă geamurile ardeau în felurite culori: galben, verde și roșu-aprins.

— Dece o fi așa? întrebă Vania. Dece unele geamuri sunt într'un fel, iar altele în alt fel?

— Cum ai spus? întrebă Râjicov, lăsându-se pe paie.

— Dece sunt așa de felurite geamurile?

— Asta-i dela lămpi. Sunt un fel de acoperitori, abajururi. Femeilor le place așa, ba abajur roșu, ba verde.

— Sunt oameni bogați?

— Și bogați, și săraci. Se pot face din hârtie. Se întâmplă ca unul să n'aibă decât un abajur din ăsta. Nici n'ai ce să-i iei. Iți pierzi timpul de pomană...

— Să fur? întrebă Vania.

— La noi nu se spune „să furi", ci „să iei".

— Mă duc mâine la ăla... la „Intâi Mai".

— Și de acolo poți să iei câte ceva. Dacă ești băiat deștept.

— Pentruce?

— Vai, ce prost ești! Prost de tot! Cum adică „pentruce"?

— Să te duci, să stai acolo și pe urmă să iei?

— D'apăi cum?

— Și pe urmă, la pușcărie?

— Intâi să te prindă!

— Pe Igor l-a prins.

— Pentrucă a fost prost. Se bagă la poştă. Dar tot n'au să-i facă nimic: e minor.

Râjicov scoase un braţ de paie dintr'un stog.

— Am avut la noi în staţie un paznic... a murit, dar ăla... îi zice Mişca, e şi el în colonia „Intâi Mai". A scris de acolo.

— „Intâi Mai". Râjicov scormoni paiele, le călcă în picioare şi se întinse. Mai bine culcă-te!

Vania tăcu şi se pregăti să se culce.

Stelele ardeau pe cer. Stogurile de paie de sub ele păreau nişte construcţii uriaşe şi negre.

* * *

Vania se deşteptă devreme, dar se şi făcuse lumină. Soarele răsărea în dosul stogului de paie. Vania se afla la umbră. I se făcu frig. Sări în picioare, ridicând paiele care se lipiseră de el şi se uită înspre oraş. Acum oraşul era cu totul altul. Pe alocuri mai ardeau felinare, devenite inutile, şi strălucea viu felinarul de lângă pasajul de nivel.

Acum, oraşul era mai interesant şi mai complicat, dar mai puţin frumos. De altfel, aceasta n'avea mare importanţă. Oricât, acolo erau multe case şi multe acoperişuri, iar mai încolo se vedea o clădire albă şi înaltă cu coloane. Iată unde-i adevăratul oraş! Acolo trebue să se ducă, să vadă. Să câştige bani şi să se ducă acolo pe jos... ba nu, cu tramvaiul. Fără doar şi poate că în oraş este şi cinematograf. Iar astăzi, trebue să se ducă pe strada „lui". Vania îşi aduse aminte de tânărul din ajun, care se bucurase atât de mult că pe strada aceea se înfiinţase un lustragiu. Probabil că acum acolo e multă lume care ar vrea să-şi facă ghetele. Ce bine că mai are o cutie de cremă neagră, de rezervă! Vania simţi dorinţa să vadă bine această cutie. Se aplecă spre lădiţă, dar aceasta nu mai era. Vania dădu la o parte paiele cu piciorul. Intoarse capul. Abia în clipa aceea observă că Râjicov lipseşte şi el. Vania făcu ocolul stogului, reveni la locul de mai înainte, se uită plictisit la oraş, mai întoarse odată capul, se rezemă de stog şi căzu pe gânduri. Deodată, îşi aminti ceva, bagă mâna în buzunar, căută într'insul, îl întoarse pe dos: hârtia de zece ruble dispă-

ruse şi ea. Vania făcu câţiva paşi în direcţia drumului, dar se opri. De fapt, nu mai avea pentruce să se ducă în oraş.

9. ŢAPII

O lună încheiată trecu dela aceste evenimente.

Intr'o zi, dis de dimineaţă, un miliţian tânăr, cu înfăţişare de om serios şi conştiincios, îl trezi pe Igor în sala de aşteptare şi-i spuse:

— Să pornim, tovarăşe! Ai să te saturi de somn mai târziu, în colonie. Trebue să mă întorc înainte de ora nouă.

Igor îşi trase repede haina pe umeri. De data aceasta, avea cămaşă sub ea. Cu toate că era o cămaşă scurtă, din pânză de bumbac de calitate proastă, Igor ştia să răsfrângă cochet gulerul ei peste cel al hainei.

Măturătorii măturau străzile cu mături neudate, iar praful se rostogolea greoi de-a-lungul trotoarelor. Deasupra oraşului se ridicase o dimineaţă senină, străvezie şi sănătoasă. Lui Igor îi plăcea că merge „spre o viaţă nouă" într'o asemenea dimineaţă.

Viaţa nouă nu-l prea interesa pe Igor. La Polina Nicolaevna, la Comisia pentru minori, după fiecare cuvânt se spunea: viaţă nouă, viaţă nouă! Lui Igor îi plăcea viaţa în general, dar nu era obişnuit să se întrebe dacă-i nouă sau veche. Nu se gândise niciodată nici la ziua de mâine, nici la cea de ieri. Dar ziua de azi îi atrăgea totdeauna atenţia, ca o pagină încă neîntoarsă şi-i plăcea s'o întoarcă fără grabă şi să-i cerceteze poveştile noi cu ochi plini de curiozitate. In ziua aceea, simţea o plăcere, cu atât mai mare, cu cât în tot cursul lunii trecute fusese nevoit să întoarcă pagini din cale afară de monotone şi începuse chiar să se obişnuiască cu această monotonie.

Mai trecuse şi altădată prin Comisia pentru minori, aşa că de data aceasta nu aflase acolo nimic cu adevărat nou. Vechea lui cunoştinţă, Polina Nicolaevna, o femeie mică, cu nasul ascuţit, care părea foarte deşteaptă şi bună, îl întrebase cu o tristă politeţă despre părinţi, despre învăţătură şi, în general, despre felul cum ajunsese la viaţa lui de acum. Pe când îl întreba, nu se mai uitase, ca în urmă cu un an, pe o foaie mare intitulată „Ordinea chestionării", dar îi pusese exact ace-

leași întrebări ca și anul trecut. Igor îi răspundea cu aceeași politețe. Își dădea seama că Polina Nicolaevna servește cinstit oameni de-al de el, pentru care îndeletnicire primește o leafă mică și că i-ar face plăcere să stea de vorbă măcar din când în când cu un băiat cumsecade. Lui Igor Cerneavin îi plăcea să facă bucurie oamenilor. Deaceea, vorbea cu Polina Nicolaevna ca un gentleman, cu atât mai mult, cu cât aceasta nu-i era deloc greu. Polina Nicolaevna bătea în masă cu capătul neascuțit al creionului și întreba:

— Tatăl dumitale e profesor universitar?

— Da.

— La Leningrad?

— Da.

— Dece nu vrei să te întorci la el?

— Nu-mi place caracterul lui. E un bărbat brutal și dur, o înșeală pe mama și nu pot să stau cu el.

— Te-ai certat des cu dânsul, ai avut discuții aprinse?

— Nu. Nici nu vreau să stau de vorbă cu el.

— Igor, ai putea să ai milă de mama dumitale.

— Mi-e foarte milă, dar mama nu vrea să-l părăsească.

— Igor, dumneata care ești un băiat așa de cult, până când ai să te mai ții de... aventurile astea?

— Polina Nicolaevna, altfel nu merge! De două ori m'au înapoiat cu forța la tata. N'am să stau nici în ruptul capului cu el.

— Dar dacă nu te mai trimitem la tata?

— Sper că va fi foarte bine.

— Și ai să te lași de scamatoriile dumitale?

— Sper.

— Dece speri?

— Pentrucă ați stat de vorbă cu mine.

Polina Nicolaevna îl privi cu recunoștință.

— Te vor ajuta oare... vorbele mele?

— Cred că vorbele dumneavoastră mă vor ajuta mult.

— Ce să fac cu dumneata, Igor? Se poate să vorbesc numai cu dumneata? Mai sunt și alții!

Polina Nicolaevna arătă cu creionul spre ușa în dosul căreia, pe o sală îngustă, alți băieți așteptau să le vină rândul. Chipul palid și ascuțit al Polinei Nicolaevna, gulerul ei alb și îngust de dantelă, chiar și creionul sprinten și iute cu care

lucra, totul arăta o sinceră părere de rău că nu poate să-l ia pe Igor de mână şi să-l conducă pe drumul greu al vieţii. Igor îşi dădea seama de acest lucru şi o compătimea: trebue să se mai ocupe şi de alţii care s'au abătut din drum. Probabil că această compătimire se întipărise foarte vizibil pe chipul lui Igor, pentrucă Polina Nicolaevna îşi plecă privirile cu un aer de suferinţă, iar creionul ei bătu în masă cu oarecare nervozitate.

Un bărbat în halat alb se apropie de dânşii. Avea un păr lung şi răvăşit, care începea de jos, aproape dela sprâncene. Globurile ochilor săi erau foarte mari, acoperite cu vinişoare roşii şi ieşeau din orbite aproape în întregime. Omul acela în halat alb curat părea că duce ceva foarte greu şi că se opinteşte. Polina Nicolaevna rosti obosită:

— Dumneata, Cerneavin, du-te în cabinet.*) Tovarăşul trebue să facă unele cercetări în legătură cu aptitudinile dumitale pentru muncă...

Igor Cerneavin mai fusese supus şi alădată la asemenea cercetări, numai că atunci alt bărbat purtase halat alb. Igor se ridică ascultător de pe scaun şi parcurse porţiunea imediat următoare a drumului vieţii sale (nici nu-şi dădu seama dacă era cea nouă sau cea veche) în urma omului în halat. N'avu mult de mers. Intr'o cameră mică cu mobilier vopsit în alb, Igor fu aşezat pe un scaun. Omul în halat alb se adresă altuia care era îmbrăcat la fel.

— Labirintul lui Partheus!

Igor simţi furnicături neplăcute şi reci în spate, se linişti stând la masa albă şi se gândi că, într'adevăr, trebue să înceapă o viaţă mai tihnită. Când însă pe masă, îi apăru înaintea ochilor un carton lat cu pătrăţele şi ganguri, Igor se învioră. Bărbatul cu ochii bulbucaţi se sprijini cu mâinile de masă şi spuse cu glas rece şi puţin cam tremurat:

— Te afli în centrul acestui labirint, înţelegi? Trebue să ieşi din el. Poftim un creion: Arată-mi cum ai să ieşi.

Igor mai întoarse odată capul spre aceşti oameni, dar, în general, nu protestă. Luă creionul şi se aplecă zâmbind spre labirint. Indrumă creionul spre ieşire, dar ajunse curând într'o

*) Vezi „Note şi comentarii" la sfârşitul volumului. Toate steiuţele din cuprinsul cărţii arată că pasagiul respectiv are o explicaţie la sfârşitul volumului, la „Note şi comentarii" (N. T.).

fundătură și se opri. Auzi pocnituri puternice în dosul ferestrei mari. Igor se uită într'acolo și văzu o fată într'un balcon. Ea bătea cu un băț subțire într'un covor întins pe o frânghie. Igor s'a gândit din nou că, în definitiv, trebue... naiba să-l ia! In clipa aceea, bărbatul cu ochii bulbucați îi trase cartonul de sub mână și puse în locul lui altul. Și acesta reprezenta tot un labirint. Într'unul din colțurile lui era desenat un țap care gusta niște fructe oprite, iar în alt colț, o fată cu o vergea în mână. Fata aceasta avea ceva comun cu aceea care lucra în balcon. Igor zâmbi, se uită în balcon, apoi își dădu seama: până când fata va ajunge la țap, va trece foarte mult timp și țapul va putea să se înfrupte în voia cea bună. Igor ridică capul spre omul în halat:

— Incomod aranjament!

— De ce-i incomod?

— Uitați aici... Pentruce asemenea curți? Țapul poate să-și facă de cap acolo.

— Dacă te uiți înapoi, nu faci nimic.

Igor se concentră deasupra cartonului. Țapul avea o înfățișare foarte blândă. Lui Igor nu-i venea să-l alunge.

— Știți ceva? Lăsați-l să pască acolo!

— Cum așa? a strigat omul cu ochii bulbucați.

— Cred că nu face pagubă mare! Acolo sunt doar niște tufe.

— Închipue-ți că acolo sunt tufe de smeură.

— Nu cred. Vă frământați degeaba.

— Dece vorbești așa? îl dojeni omul în halat, trăgând cu putere de carton.

— Facem examenul cu flautul? întrebă celălalt.

Superiorul său răspunse rece:

— Nu.

Se duse spre chiuvetă, apoi își șterse încet fiecare deget în parte.

După aceea, ieși pe ușă și, abia după ce ajunse pe sală, îl invită.

— Să mergem.

Ajuns la masa Polinei Nicolaevna, se lăsă obosit pe scaun:

— Cum e? întrebă aceasta.

— Slab! Foarte slab! Rezultatele sunt zero. E distrat, lipsit de inițiativă și de imaginație.

— Ce spui? Spiritul lui de inițiativă ar trebui redus la jumătate și dumneata spui că-i lipsit de inițiativă! Citește asta.

Îi întinse o mapă destul de groasă. Omul în halat o apropie de ochi și începu a suci capul în dreapta și în stânga, urmărind rândurile.

— Polina Nicolaevna, asta nu înseamnă nimic. Nu putem ști dacă asta-i inițiativă sau imitație. In general, asemenea lucruri — el scutură mapa în mână — nu dovedesc nimic.

— Eu îți spun că te înșeli. Te rog mult să-l mai vezi odată. Ai să vezi că te-ai înșelat.

Omul cu ochii bulbucați se ridică morocănos de pe scaun și se îndreptă spre ușa camerei lui.

— Bine!

— Dece mai stai? îl întrebă Polina Nicolaevna pe Igor.

Igor se uită după halatul alb și, după ce ușa se închise în urma lui, o întrebă pe un ton confidențial:

— Pentruce asta, Polina Nicolaevna?

Ea ridică ochii spre dânsul:

— Înseamnă că trebue.

— Dar nu înțeleg pentruce?

— E un exâmen al aptitudinilor dumitale.

— Ce le trebue aptitudinile mele?

— Igor, du-te și lasă vorba.

Igor intră din nou în cameră și se opri în tăcere la perete. Pe când oamenii în halate umblau cu niște mape, lăzi și hârți, un sentiment de necaz grozav i se adună în suflet. Cineva subliniе cu o mână puternică singurătatea din el, șirul de zile searbede din vremea din urmă, pe Vania cel simpatic părăsit pe liniile de garaj, zilele senine ale copilăriei trecute pentru totdeauna, pe mama și necazurile vechi: un tată flușturatic, necredincios și încăpățânat și alți oameni reci și cruzi.

Pe masă se afla o cutie lungă cu mai multe despărțituri. Șeful îl invită:

— Șezi!

Igor își aduse aminte de toate acestea, pe când mergea alături de milițian pe trotoarele late, luminate de razele dimineții. Da, luna care a trecut a fost o lună tristă. A fost un timp plictisitor și stupid. Polina Nicolaevna căutase să-l convingă să înceapă o viață nouă, oamenii în halate așezaseră înaintea lui fel de fel de cartoane. Plictiseala ajunsese la maximum după ce

Igor se împăcase cu soarta lui şi învăţase să lasă din toate labirinturile şi să treacă sfoara prin găurile flautului. La început, el însoţise toate aceste îndeletniciri cu ironii îndreptate împotriva lui însuşi, împotriva ţapilor şi a oamenilor în halate. Mai târziu, făcuse toate exerciţiile cu o seriozitate tehnică, posomorîtă. De plictiseală, făcând o mică sforţare, el izbutise chiar să placă oamenilor în halate şi îi ajutase la examinarea celorlalţi copii. Nu învăţase însă să noteze şi să calculeze. Dascălii lui nu iniţiau pe nimeni în secretele lor şi tăinuiau semnificaţia acestor secrete îndărătul unor cuvinte de neînţeles, ca „teste" sau „corelaţie". *

Totuşi în cabinet era mai plăcut decât în sala de aşteptare. Lui Igor nu-i plăcea mulţimea gălăgioasă şi murdară a vagabonzilor, spiritele lor ieftine şi cultura lor redusă. In cabinet însă, spunea câte unui novice cu o aroganţă de sacerdote:

— Signor, până când ştiuca nu prinde acest peştişor nenorocit, dumneata nu ieşi de aici!

— Vezi, unde a ajuns mingea? Du-o la plasa de volei. Nu poţi s'o arunci pe sus. Trebue s'o duci cu mâna. Să sari peste gard? Uită-ţi apucăturile de golan.

Stătea în spatele unui novice şi urmărea cu o privire rece încercările neizbutite ale subiectului examinat. Dezamăgit, acesta spunea cu glas tărăgănat:

— Dacă joci aşa, nu câştigi niciodată!

— Mister, dumneata nici nu trebue să câştigi. In cazul acesta, nu câştigăm decât noi.

Avea însă necaz că faţă de stăpânii cabinetului, câştigul lui era caraghios de mic: un sandvici gratuit la micul dejun. In comparaţie cu acest câştig, întreprinderea dela poştă fusese mai avantajoasă, cu toate că presupunea un utilaj mult mai simplu decât cabinetul.

Acum, Igor îşi amintea cu un fel de stânjenire lăuntrică de acţiunile lui uşuratice şi ruşinoase din cabinet, acţiuni la care îl îndemnase ghinionul fantastic cu banii dela mama mare. Dar... paginile acestui trecut erau întoarse. Ziua de azi venea repede în întâmpinarea lui. La început trecură pe străzile bine cunoscute din centru, apoi începură locuri noi: un chei îngust şi murdar, o piaţă de alimente ticsită de căruţe, apoi Horoşilovca, iată, acoperită cu dărnicie de cer. Vasele de pe Horoşilovca sunt mici, între ele se află grădini în floare, prin dreptul caselor aleargă

un vagon de tramvai, preccupat, grăbit şi vesel. Dar iată că Horoşilovca s'a terminat şi ea. Caldarâmul s'a acoperit cu o verdeaţă tânără, iar tramvaiul aleargă pe traverse, de parcă n'ar mai fi tramvai, ci tren. Atât fâşiile verzi, cât şi şoseaua şi tramvaiul, toate se îndreaptă spre un stejăriş. Miliţianul şi Igor au ajuns la stejărişul acela. Un drum pavat se desface din şosea şi intră în pădurice. Peste drum e o firmă făcută dintr'o plasă cu litere de aur:

„COLONIA INTÂI MAI"

10. PRIMELE IMPRESII

Miliţianul şi Igor trecură repede prin pădurice. Miliţianului îi părea bine că-şi termină misiunea. Igor era şi el mulţumit: îl aştepta o „viaţă nouă".

Printre crengile pădurii se zăreau acoperişuri. După scurt timp, pădurice se isprăvi şi drumul ieşi în câmp, un câmp adevărat, înmiresmat, cu secară şi cu flori prin răzoare. Dincolo de câmp, se întindea pe toată linia orizontului o pădure, iar de pădure era lipită colonia. Pe una din clădiri, două steaguri înguste fâlfâiau pe două prăjini lungi. Steagurile era neobişnuite, înguste şi lungi, cum Igor văzuse demult numai în desenele unor palate din basme.

Il întrebă pe miliţian:

— Acolo stau?

Miliţianul se miră:

— Se înţelege că acolo. Unde vrei să stea?

— Au nişte steaguri aşa... extraordinare!

— Steagurile... da, ai dreptate! Totul e curios la ei! Dar oamenii sunt buni aici şi duc o viaţă frumoasă!

Igor ridică din umeri, îşi băgă mâinile în buzunare şi nu mai putu să-şi ia ochii dela cele două steaguri înguste care fâlfâiau în vânt. Steagurile se aflau în vârful unor prăjini, iar acestea erau fixate pe două turnuleţe care încununau clădirea.

— Cu turnurile astea, parcă ar fi o cetate!

— Aşa-i casa, răspunse miliţianul. Nici nu se compară cu o cetate.

Igor nu-l mai contrazise. Totuşi, cele două turnuri aduceau cu o cetate. Acest lucru avea ceva plăcut şi, în acelaş timp, te punea pe gânduri. In orice caz, Igor nici nu bănuise că avea să stea într'o cetate. Când se apropiară însă mai mult, Igor îşi dădu seama că nu exista acolo nicio cetate şi că se afla de fapt, în faţa unei clădiri late, cenuşii, cu etaj, frumos zidită, cu ziduri scânteietoare. Nişte „felinare" care ieşeau în afară, în faţă, ridicate deasupra acoperişului, formau turnurile. Deasupra lor fâlfâiau steaguri.

Păşind pe caldarâm, miliţianul şi Igor ajunseră în dreptul clădirii, dar aceasta era despărţită de ei printr'o fâşie lată de straturi de flori. Igor nu mai văzuse demult un asemenea belşug de flori. Printre flori treceau poteci aurii de nuanţă vie. Pe una din ele, mai aproape de Igor, mergeau două fete, două fete adevărate, dracu să le ia, drăguţe şi elegante. Una din ele, cu nasul cârn şi cu nişte ochi veseli şi vioi, îl privi pe Igor şi spuse prietenei, o oacheşă cu ochi negri:

— Uite că a venit unul nou! Poartă haine nemţeşti!

Igor roşi uşor şi întoarse capul. In definitiv, ce era aşa de grozav în faptul că purta haine nemţeşti?

Pe trotuar, prin dreptul uşii, se plimba lumea: băietani, puştani, fete. La unii dintre băieţi începuse să apară o umbră deasupra buzei de sus. Toţi erau îmbrăcaţi în modul cel mai diferit unii de alţii, dar se vedea că hainele erau de lucru: ici, colo erau îmbibate cu ulei. Puştanii purtau pantaloni scurţi şi erau desculţi. Fetele, erau ca de obicei, mai elegante.

— Oameni serioşi, spuse Igor parcă pentru el însuşi. Şi zâmbi miliţianului, dar acesta nu-i observă surâsul.

Un puştan de vreo treisprezece ani, cu fruntea lată şi cu un aer grav, stătea în uşa larg deschisă a clădirii. Se distingea în mulţimea aceea liniştită şi însufleţită prin înfăţişarea lui ciudat de oficială: bocanci, pantaloni semibufanţi de postav, jambiere, bluză bleumarin băgată în pantaloni, talia strânsă în curea neagră cu cataramă. Avea la mână o monogramă de aur, guierul lat era alb ca zăpada, deşi puţin cam mototolit. Ţinea cu amândouă mâinile o armă adevărată cu baionetă.

Igor îşi opri ochii asupra acelui chip, dar îl mai distrau şi alte impresii. Doi puştani ţâşniră în goană pe uşă şi o luară pe o potecă. Cel care fugea în urmă, striga:

— Vasca! Vasca! Stai! Cheile sunt la mine!

Igor izbuti să mai prindă şi alte cuvinte, dar ele se refereau la nişte evenimente nelămurite, deşi, fără îndoială, dramatice:

— Dar Alexei l-a chemat şi i-a spus: să-mi găseşti!

— Aoleu!

— Zice: să-mi găseşti! Dacă nu găseşti, vom discuta cazul în adunarea generală!

— Vai de capul meu!

Încă un fapt îl miră pe Igor. Pe când venea aici, avea o senzaţie neplăcută de aşteptare: că toată lumea va tăbări pe el, îl va zăpăci cu întrebări, cu priviri şi glume, mai ales că era însoţit de miliţian, ceeace era un amănunt deajuns de suspect. Acum însă, se simţea oarecum jignit: foia atâta lume şi, totuşi, toţi aveau un aer ca şi cum n'ar fi existat pe lume niciun Igor sub escortă. In acelaş timp, nu încăpea îndoială că apariţia lui Igor printre flori fusese remarcată de toată lumea şi că toţi îl şi judecaseră, ba, pe cât se pare, chiar cu ironie. Igor se gândi: „Ce oameni ai dracului!", dar primi numaidecât dovezi mai sigure de atenţie. Un băiat cu ochi negri, îmbrăcat cu pantaloni scurţi, trecea prin dreptul lui pe potecă, fluierând şi uitându-se în dreapta şi în stânga. Se vedea că mergea într'o anumită direcţie. Îi aruncă însă de departe o privire fugară lui Igor, apoi îşi întoarse din nou privirea. Totuşi, când ajunse în dreptul lui Igor, întrebă:

— Bădie, unde ţi-e cravata?

Igor nu-şi dădu seama că băiatul i se adresase lui şi se uită în jur. Dar ghici numaidecât că, având-se în vedere ţinuta, problema cravatei n'ar fi putut să se pună decât odată cu apariţia lui, întrucât era limpede că la costumele populaţiei din partea locului nu se simţea nevoie de adausul unei cravate. Când însă Igor pricepu toate acestea şi căută să-l ajungă din urmă cu privirea pe băiatul cu ochii negri, nu mai putu să-l deosebească printre ceilalţi băieţi.

In clipa aceea, un alt băiat de vreo doisprezece ani, drăguţ, rumen, puţin cam prea grav, tot desculţ, şi îmbrăcat cu pantaloni scurţi, ieşi din clădire. Picioarele lui călcau într'un mod deosebit de jucăuş şi de sigur, iar ochii lui mari şi negri se uitau la toate cu o privire de gospodar. Se opri pe singura treaptă a scării, ridică o trompetă lungă cu reflexe de argint, îşi linse repede buzele şi, săltând în sus steguleţul trompetei, începu să cânte. Era un semnal scurt şi sacadat *), împodobit către sfâr-

şit cu o codiţă glumeaţă de triluri. Puştanul îl cântă o singură dată, apoi lăsă trompeta în jos, îi privi cu nişte ochi zâmbitori pe copiii care erau mai aproape de el şi, sărind de pe treaptă, o luă deodată la fugă. Se opri în colţul clădirii şi cântă din nou acelaş semnal. Igor nu se mai putu stăpâni şi întrebă pe primul copil care-i ieşise în cale:

— Ce a cântat?

— Cine a cântat? Begunoc! Ne cheamă la lucru...

O jumătate de minut mai târziu, copiii ieşiră repede unul câte unul şi porniră după grosul băieţilor. Nu mai rămase decât puştiul cu arma. Miliţianul îl întrebă:

— Incotro s'o iau? Am adus pe unul...

Puştiul întoarse grav capul spre cel care-l întrebase, şi negăsind probabil nimic potrivit ca să răspundă, rosti doar atât:

— Indată!

Begunoc se întorcea încet cu trompeta lui, îndreptându-se spre uşă.

— Volodca, cheamă-l pe brigadierul de serviciu.

Volodca Begunoc ghici numai decât de ce este nevoie de brigadierul de serviciu. Intoarse capul, se uită la Igor cu ochii micşoraţi şi, mergând spre uşă, spuse, aproape cântând:

— Am înţeles... Am să-l chem...

Intră în clădire. Acum, băiatul cu arma constitula unica ţintă pentru Igor Cerneavin. Incât rosti zâmbind:

— Dar dacă intru aşa... fără să te întreb? Tragi în mine?

Sentinela îşi coborî privirile spre patul armei şi răspunse cu o voce de bas:

— Nu trag, dar te pocnesc cu patul armei în cap.

După aceste cuvinte, roşi şi întoarse capul posomorît. Igor râse şi ţintui sentinela cu o privire plină de mirare.

— Zău mă?!

Sentinela se uită la Igor pe sub sprâncene, dar cu o mijire de zâmbet. Apoi, simţi ceva în dreapta, în semiîntunericul răcoros al vestibulului, luă poziţia de drepţi şi arma îi ajunse într'o clipă la umăr. Un tânăr de vreo şaisprezece ani ieşi pe treaptă. Era îmbrăcat ca şi sentinela, numai că la mâna stângă avea o brasardă roşie. Igor bănui că-i brigadierul de serviciu. De altfel, sentinela i-l şi arătase pe Igor:

— Volenco, a fost adus unul...

Volenco avea faţa palidă, cu trăsături fine, de-o ascuţită inteligenţă. Gura îi dădea o expresie deosebit de severă; nişte buze care nu stăteau o clipă locului şi dela care s'ar fi zis că nu te poţi aştepta decât la cuvinte de condamnare.

Volenco se apropie de miliţian şi-l privi în fugă pe Igor:

— Ai o adresă?

Miliţianul îşi deschise carnetul:

— Am o hârtie. Iscăleşte aici.

Volenco semnă şi restitui carnetul miliţianului:

— Asta-i tot?

— Se pare că-i tot...

Igor întinse mâna miliţianului şi zâmbi:

— Nădăjduesc că nu ne mai vedem?

Miliţianul răspunse cu zâmbet fin:

— Cine ştie?! Il salută apoi pe Volenco, ducând mâna la şapcă şi porni înapoi.

Volenco, care observase până atunci această scenă de despărţire, îi spuse lui Igor:

— Să mergem.

11. DISCUŢIILE UNOR OAMENI CULŢI

Igor Cerneavin intră în vestibul şi se dădu îndărăt. Il fulgeră gândul că ajunsese acolo din greşeală, printr'o neînţelegere. Se uită uluit la Volenco, apoi din nou înainte. In faţă era o scară lată acoperită cu un preş de catifea de culoarea smeurei. La capătul scării se afla o platformă mare şi o uşă de stejar pe al cărei geam era scris cu litere aurite:

TEATRUL

Lângă uşa care ducea la teatru era o oglindă pătrată imensă, în care se vedea porţiunea de mai departe a scării şi încă o platformă, şi încă o oglindă dar mai ales o panglică nesfârşită şi împletită de flori de un roşu aprins, aşezate în lăzi lungi speciale de-a-lungul întregii balustrade.

— Şterge-ţi picioarele, spuse Volenco şi arătă spre o cârpă mare şi neagră, care se afla pe pardoseala de mozaic.

Igor își privi ghetele. Nu se vedea nici pic de noroi:

— Am picioarele curate.

De îndată se apropie sentinela cu arma.

— Nu sunt curate deloc. Sunt murdare într'un hal fără hal. Șterge-le, dacă ți s'a spus.

Igor bombăni:

— Dracu' mai știe ce vreți...

Totuși, își șterse tălpile de cârpa neagră. Își dădu seama abia atunci că pare neagră, pentrucă-i umedă.

— Acum, aici! spuse sentinela, arătând spre o perie cu trei laturi. Se încruntă cu o expresie de atenție și asprime pe când Igor îi executa ordinul. Volenco aștepta răbdător, stând pe treapta a treia, care ducea în partea de sus a vestibulului. Igor se interesă:

— Signorilor, la voi toată lumea e așa de serioasă?

Colțul gurii severe a lui Volenco tremură ușor. Începu să răsucească în jurul degetului un șnur cu o cheie la capăt.

Curățându-și ghetele în perie, Igor se uita la sentinelă. Un moț mic îi ieșea de sub bonetă și se încârlionța într'o spirală deasă pe fruntea-i bombată.

— Câți ani ai?

Sentinela își mișcă buzele, își stăpâni un zâmbet și se uită și mai sever la picioarele lui Igor:

— Nu te privește! Șterge-ți picioarele!

Igor ridică ironic din umăr.

— Haide, haide, spuse Volenco.

O luă la stânga pe coridor. In partea dreaptă nu era coridor, dar pe o ușă de stejar asemănătoare cu cea de sus, era scris cu litere aurite, tot atât de elegante:

SALA DE MESE

Această ușă se deschise și o fată de vreo paisprezece ani, îmbrăcată cu halat alb, scoase capul din sala de mese și întrebă:

— Volenco, n'ai mâncat încă?

— Nu Lena. Să-mi oprești mâncare. Și ăstuia... nou.

— Bineînțeles, răspunse fata și dispăru în dosul ușii.

De o parte a sălii erau ferestre mari, iar de partea cealaltă

câteva uși și între ele, în rame mari, ziare de perete sau poate altceva. La capătul sălii mai era o ușă cu inscripția:

CLUBUL LINIȘTIT

Dar ei nu intrară pe ușa aceea. Ultima ușă pe stânga:

SOVIETUL BRIGADIERILOR

Volenco deschise tocmai ușa aceasta și, din privire îl invită pe Igor să intre. Igor trecu pragul. Și-l orbi strălucirea soarelui în două ferestre mari. Își micșoră privirile, dar aceasta nu-l împiedică să observe numaidecât particularitățile acelei camere: de-a-lungul celor patru pereți se întindea o canapea moale, dar îngustă. In colțurile camerei, canapeaua se întorcea pe o curbă. In colțul din dreapta, Volodia Begunoc stătea pe canapea, ținându-și trompeta pe genunchiul gol și ștergând-o cu o cârpă de postav. Il privi repede pe Igor, dar glăsui către colțul opus al camerei:

— Când o să cumpere unsoare? M'am săturat de atâta vorbărie! Vitia, asta-i lipsă de gospodărie, nu-i așa?

In colțul celălalt al divanului se afla o masă mică de scris. La ea stătea cel pe care Begunoc îl numise Vitia. Acesta se ridică dela masă și răspuse:

— Acum... avem bani puțini.

— Dar câți bani trebue? Treizeci de copeici.

Volodia începu să-și frece trompeta cu și mai mare energie și nu se mai uită la Igor. Probabil că, pentru Volodia Begunoc, Igor constituia în clipa aceea un fenomen puțin interesant, mai ales în comparație cu chestiunea unsorii. Dar cel care se numea Vitia manifestă interes pentru Igor, ieși dela masa lui și veni spre el aproape de tot. Purta tot pantaloni scurți și cămașă de doc. Pantalonii îi erau, deasemenea strânși cu o curea neagră îngustă. Dar Vitia nu mai era copil. Avea cel puțin șaisprezece ani, era un băiat serios și încercat. Privirea experimentată a lui Igor simți dela început acest lucru.

Vitia avea o privire ageră, pătrunzătoare și de-o stăpânită

ironie. Luă un pachet mare din mâna lui Volenco şi-l aruncă pe masă:

— Dela comisie?

— Dela comisie.

Igor îl salută politicos. Vitia îi răspunse printr'o plecăciune tot atât de politicoasă, dar aceasta trăda o imitaţie de o ironie foarte fină. Begunoc râse tare, lăsându-se cu spatele pe divan şi ridicându-şi picioarele gcale. Igor îi privi pe toţi. Vitia se aşeză la masă, luă plicul în mână şi citi ceeace era scris pe el:

— Igor Cerneavin? Mult au mai scris despre tine!...

Nu se uită însă în plic şi se apropie din nou de Igor. Acesta voi să scape cât mai repede de felurite întrebări:

— Au scris mult, dar chestiunea e o nimica toată. O mică incorectitudine la încasarea unor bani.

Vitia îi spuse privindu-l în ochi şi zâmbind numai cu genele:

— Ascultă prietene! Ce fel de incorectitudine ai tu acolo, nu interesează pe nimeni *. Înţelegi? Nu interesează. Dar se pune altă întrebare: vrei să fugi sau să rămâi?

Begunoc înalţă capul şi un zâmbet i se revărsă încet pe faţă. Igor se uită în jur. N'avea dorinţă să fugă, dar nici nu putea să cedeze aşa de uşor. Răspunse:

— Să vedem.

— Ai dreptate, încuviinţă Vitia vesel. Hai să mergem la Alexei Stepanovici.

Igor observă abia în clipa aceea că într'un loc, canapeaua era întreruptă de o uşă îngustă, pe care se afla scris:

DIRECTORUL COLONEI

Vitia dădu înlături uşa şi Igor se pomeni pe neaşteptate în cabinet. In urma lui intrară Vitia şi Volenco. Begunoc, care îşi lăsase trompeta pe divan, se strecură şi el înăuntru cu multă dibăcie. Igor îl văzu abia în clipa când ajunsese la birou. Volodia se rezemă cu coatele de masă, îşi lăsă capul în palme şi se uită la director.

Directorul stătea la birou şi răsfoia o carte. Omul acesta n'avea nimic deosebit: mustăţile tăiate scurt, lentilele unui pincenez, părul tuns cu maşina. Îşi ridică privirea spre Igor. Până şi ochii îi avea obişnuiţi: cenuşii şi oarecum reci.

— Iată, Alexei Stepanovici, a venit unul nou! îl încunoștiință Vitia, arătând cu mâna spre Igor.

Noul venit se înclină politicos. Volodia Begunoc nu mai putu să-și stăpânească un zâmbet, și acesta îi rămase pe față. Se vedea din toate că Alexei Stepanovici observase surâsul lui Volodia și-i cunoștea motivul, dar se prefăcea că n'a văzut nimic.

— Cum te cheamă?

— Igor Cerneavin.

— Ai urmat la școală?

— Da. Am absolvit șapte clase.

— Dece așa de puține?

Alexei Stepanovici se lăsă înapoi, spre spătarul jilțului, cu un aer de nemulțumire. Ochii lui îi priveau pe Igor rece, cu o expresie de condamnare. Dar Igor era totdeauna convins că studiile lui întrec media necesară vieții. Deaceea, i se păru că directorul glumește. Igor se miră, se însufleți și chiar făcu o mișcare cu mâinile înainte:

— E puțin? Șapte clase e puțin?

— Tu nu știi? Mai există și clasa a opta, a noua, a zecea.

— Desigur că există, dar nu sunt pentru toți.

Alexei Stepanovici nu dădu importanță răspunsului lui Igor. Începu să răsfoiască din nou cartea, tăcu, apoi spuse plictisit:

— Așa... Ce-i aia Dnieprostroi?

— Cum?

— Dnieprostroi... știi ce-i aia Dnieprostroi?

— Dnieprostroi? E o... centrală.

— Ce fel de centrală?

— O centrală... Un pod și... o centrală.

Begunoc chicoti încântat, în palmele cu care își astupase gura...

— Iertare... mi se pare că acolo nu este niciun pod.

Igor văzu greutatea cu care Begunoc își astupa gura ca să nu râdă. Nolenco nu zâmbea, dar buza de jos îi tremura ușor de tot.

Alexei Stepanovici înclină capul deasupra cărții:

— Rușine! Curată rușine! Un om cult! A absolvit șapte clase și spune asemenea prostii. Trebue să te respecți mai mult, tovarășe Cerneavin.

— Am uitat, tovarășe director...

— Ce ai uitat?

— Am uitat ăla... cum îi zice... Dnieprostroi.

— Dnieprostroiul e ceva pe care nu poți să-l uiți. Înțelegi? Nu se poate! Afară de asta... ai mai spus că... clasele superioare nu sunt pentru toți. Nici acest răspuns nu strălucește prin inteligență.

— Am spus-o în sensul...

— Are prea puțin sens. O cantitate atât de mică de sens nu mă satisface. E prea puțin sens, înțelegi?

Alexei Stepanovici îl privi pe Igor în ochi și acesta văzu că directorul n'are nimic rece și nimic plictisitor. Avea o față vioaie și exigentă. Igor răspunse:

— Înțeleg, tovarășe director.

— Așa-i mai bine! Aceasta a fost spus mult mai inteligent. Acum, să-ți mai pun o întrebare: ești tovarăș bun?

Acum, ochii lui Alexei Stepanovici priveau ironic, ca și cum în cuvintele lui s'ar fi ascuns o cursă. Deaceea, Igor repetă întrebarea:

— Dacă sunt tovarăș bun?

— Da. Ești tovarăș bun sau... așa și așa?

De fapt, această întrebare era ușoară pentru Igor, încât răspunse cu siguranță și plăcere.

— Da, pot să spun că nu sunt tovarăș rău.

Deodată, Alexei Stepanovici zâmbi simplu, prietenește. Zâmbetul lui avea ceva atât de viu, aproape strengăresc! Numai la copii gura se deschide cu atâta libertate, cu atâta lipsă de sfială, încât nu mai rămân nici crăpături înguste, nici colțuri.

— Bravo! Știi, nu ești un om prost, nu ești deloc! Îmi face multă plăcere. Bine... Ai să ne cunoști mai de aproape. Vitia, unde mai avem loc?

— Avem un loc în brigada a opta.

— Bine. Ai să fii în brigada a opta. Brigadierul Nesterenco e un om de nădejde. Îți cam place să râzi, nu?

Igor roși ușor.

— Îmi cam place.

— Nu face nimic, că în brigada a opta sunt prea mulți copii serioși. Odihnește-te, apoi pune-te pe treabă. N'ai să fugi?

De data aceasta lui Igor nu-i mai veni să spună „să vedem", dar nu-și uită răspunsul. Îl privi pe Vitia. Acesta răspunse pentru Igor, nestingherit, simplu și sigur, zâmbind numai din ochi.

— Nu, Alexei Stepanovici, n'are de gând să fugă.
— Bine. Atunci... Volenco, ia-l în primire.
Volenco luă poziția de drepți:
— Am înțeles!

12. NEINCREDERE TOTALĂ

Toată lumea ieși din cabinet, afară de Volodia Begunoc. Acesta își luă coatele de pe masă:
— Alexei Stepanovici!
— Ei?
— Am grozavă nevoie de treizeci de copeici pentru unsoare.
— Treizeci de copeici? Bine, am să-i spun administratorului.
Volodia rămăsese în poziția „de drepți". Numai gâtul i se întinsese, iar ochii lui căpătară o expresie de necaz, de îndârjire și patimă.
— Degeaba, că nu cumpără! Pe onoarea mea că nu cumpără... Spune...
— Bine. Ține treizeci de copeici pentru unsoare și douăzeci pentru tramvai.
— Pot să plec acum?
— Poți... până la ora patru.
Begunoc spuse bucuros, cu glas tare, salutând fulgerător:
— Am înțeles, Alexei Stepanovici!
Se repezi afară din cameră, apoi întredeschise ușa și băgă capul înăuntru.
— Mulțumesc!
Volodia zbură pe sală prin dreptul sentinelei cu o viteză maximă, dar fu nevoit să se întoarcă cu aceeași viteză ca să întrebe:
— Unde s'a dus brigadierul de serviciu? Volenco?
Sentinela își încruntă sprâncenele, sprijinindu-se în armă:
— Volenco? S'a dus încolo cu zăpăcitul ăla... încolo.
Sentinela arătă direcția.
Volodia fugi după ei ca să-i ajungă din urmă. Fugind pe trotuarul de plăci, coti după colț și ajunse într'o curte vastă înconjurată cu construcții gospodărești. Văzu în mijlocul curții pe Volenco și Cerneavin, care se îndreptau spre magazie. Gâ-

făind, Volodia îl ocoli și se clătină, oprindu-se înaintea brigadierului de serviciu:

— Tovarășe brigadier, tovarășul Zaharov mi-a dat voie să plec în oraș până la ora patru.

Volenco se miră:

— În hainele astea?

— Nu, nu în astea. Ți-am spus numai. Îmi pun hainele bune Mi le pun îndată.

Volenco își văzu de drum.

— Să te schimbi și să vii la mine să te văd.

De data aceasta, până și mâinile lui Begunoc ieșiră din poziția de drepți.

— Volenco, eu nu sunt nou! Alți brigadieri când sunt de serviciu mă lasă totdeauna și... au încredere în mine. Mă îmbrac cum se cuvine.

— Am să văd.

Volodia se cam pleoști, își lăsă umerii în jos, spuse în silă, posomorît „am înțeles" și se dădu la o parte din fața lui Volenco.

Cincisprezece minute mai târziu, pe când Volenco îl conducea pe Igor la bale, Volodia se opri în fața brigadierului.

— Tovarășe brigadier, pot să plec?

Volenco, care ridicase piciorul pe scară, întoarse capul, îl inspectă cu luare-aminte pe Volodia, îi atinse cureaua, aruncă o privire spre bocancii lui, îi îndreptă gulerul alb. Chipul rumen al lui Begunoc strălucea de o frumusețe de nedescris, deasupra gulerului alb. Ochii lui mari, căprui, se plimbau pe urma privirilor brigadierului de serviciu și își schimbau mereu expresia, trecând dela fâstâceală și îngrijorare la o mândrie victorioasă Volenco nu-i mai pipăi și boneta, dar spuse indignat:

— Nu înțeleg: ce modă mai e și asta?! Dece-ți porți totdeauna boneta pe o ureche?

Mâna lui Volodia își îndreptă boneta și ochii lui pierdură o parte din mândrie.

— Aveți oglindă? Când pleci, trebue să te uiți în oglindă. Ai bani de tramvai?

— Am.

— Arată-mi-i.

— Ți-am spus că am! Ascultă, Volenco, pentru ce atâta neîncredere?

— Arată-mi-il

Mica palmă a lui Volodia se întinse lângă curea şi două capete cu bonete aurii se aplecară spre ea.

— Treizeci de copeici sunt pentru unsoare şi douăzeci pentru tramvai.

— Bagă de seamă că tot am să aflu: să-ţi scoţi bilet, să nu te plimbi pe gratis. Vă cunosc eu: faceţi mereu economie!

— Volenco, când am făcut eu economie? Eşti totdeauna aşa de... neîncrezător.

— Las'că vă cunosc eu... Poţi să pleci!

— Am înţeles!

De data aceasta, cuvintele „am înţeles" fuseseră spuse fără nicio supărare.

13. „ISPLOTARE"

Oraşul era mare şi cea mai frumoasă stradă era strada Lenin. Pe strada aceea, pe o porţiune mai înaltă, era o clădire albă cu coloane. Acolo era teatrul. Pe stradă se mai aflau o mulţime de vitrine nespus de frumoase, dar Vania Galcenco rătăcea trist printre oameni şi vitrine. Ciorapii îi dispăruseră, părul îi crescuse mare, era murdar şi năclăit, iar ghetele căpătaseră o nuanţă roşcată.

Vania trăise o lună grea. Atunci, lângă stogul de paie, jefuit şi necăjit, nu plânsese mult, dar se gândise mult, fără să ajungă la vreo deslegare. Continuase să gândească, şi apoi traversase linia ferată şi trecuse pe strada „lui". Se uitase cu strângere de inimă la scara unde în ajun lustruise ghetele.

Aşa începură zilele lui triste.

Vania nu putu să afle unde se găseşte colonia „Întâi Mai". Întreba lumea de pe stradă, dar majoritatea răspundeau că nu ştiu, iar unii dădeau plictisiţi din mână şi îşi vedeau de drum în tăcere. De miliţieni îi era frică să se apropie. Îi era frică şi de vagabonzi şi când îi vedea apropiindu-se în pâlc, căuta să se ascundă. În general, Vania se obişnuia greu cu mulţimea de oameni şi cu complexitatea acelui oraş mare. În staţia de unde venise, totul era mai simplu şi mai de înţeles.

Întrebă o femeie tânără care împingea un cărucior de copii:

— Unde vine colonia „Întâi Mai"? Nu ştie nimeni.

— Colonia „Intâi Mai"? femeia opri căruciorul. Am auzit de ea, dar e departe. E afară din oraş, băiatule.

— Afară din oraş? Dar unde anume?

— Nu ştiu. Intreabă la Narobraz [1]).

Cuvântul acesta tăios şi necunoscut îl sperie într'atât pe Vania, încât băiatul oftă. Văzu limpede că la oraş viaţa e mult mai încurcată decât i se păruse.

— Ce-i aia?

— E o instituţie, înţelegi, o casă. Acolo îţi vor spune...

— O casă...

— E pe strada principală. Nu uiţi? Narobraz.

— Narobraz.

— Intreabă pe strada principală. Îţi arată oricine.

— Scrie acolo?

— Cred că scrie.

Vania se bucură. Dar fu nevoit să piardă o zi încheiată cu treaba aceasta. Străbătu de câteva ori strada principală. Ultima oară merse încet, oprindu-se la fiecare uşă şi citind toate firmele, dela primul până la ultimul cuvânt, dar nu găsi cuvântul „Narobraz". Până la urmă, îi veni în gând să întrebe. Un bărbat în vârstă, cu pălărie, arată cu bastonul spre o casă mare cu o piaţă vastă în faţa ei şi spuse:

— Narobraz? E la comitetul executiv regional. Acolo e...

Vania observase demult casa aceea şi citise chiar toate firmele dela intrare. Dar nu văzuse nici acolo firma „Narobraz". Totuşi, îl crezu pe bărbatul acela în vârstă şi se îndreptă spre clădirea arătată.

Vania se mai uită odată la firmele dela intrare în casa mare, dar se uită distrat, pentrucă ştia bine că Narobraz-ul nu era acolo. Îşi aduse aminte, apoi, că de partea cealaltă a intrării, pe o platformă asfaltată, e o scară care iese în afară şi că deasupra ei e o firmă. Găsi intrarea aceea. In adevăr, acolo era o firmă cu inscripţia:

Secţia regională de învăţământ public.

Iar era altceva. Totuşi, acolo Vania văzu ceva care n'avea nicio legătură cu Narobraz-ul, dar care, fără îndoială, era important. Pe platforma asfaltată se aflau nu mai puţin de patru

---

[1]) Prescurtarea cuvintelor „narodnoie obrazovanie", învăţământul public. Aici: secţia regională de învăţământ public (N. T.).

lustragii, toți băieții. Acolo stăteau oameni care așteptau o lădiță liberă. Un amănunt îl interesă mult pe Vania: mai era o ladă, a cincia, pentru lustruit ghetele și pe ea se aflau două perii. Vania observă că lumea care citea afișele se uita la utilajul acela ispititor, dar n'aveau ce face: probabil că lustragiul plecase pentru mai mult timp. Vania se apropie dintr'o parte de ladă și începu să observe cum lucrau băieții. Băiatul care era cel mai aproape de el, de vreo cincisprezece ani, pistruiat, cu pometii obrajilor ieșiți în afară, lucra repede și vesel, mânuind periile în așa fel, încât ochiul nici nu putea urmări. Pe când lustruia ștaiful, se aplecă înainte și într'o parte, uitându-se din când în când la Vania. După ce clientul își luă piciorul de pe suport și băgă mâna în buzunar ca să-și scoată punga, băiatul bătu toba cu periile pe lădiță și își ațintì ochii spre Vania. Avea niște ochi ageri, stăruitori și plin de siguranță. Vania se fâstâci și făcu un pas ca să plece. Băiatul îi strigă:

— Ce te uiți?

— Eu?

— Dar cine? Ce cauți aici? Nu cumva știi să lustruești?

— Știu.

— Minți!

— Știu.

— Ia să vădi... Poftiți, tovarășe! Poftiți la dânsul! Poftiți, poftiți!

— Dar poate că nu știe?

— Eu răspund. Dacă vi le face prost, le mai fac eu odată. Cum îți spune?

— Vania

— Vanca? Stai jos.

Puștanul se repezi energic la suportul liber, deschise lădița, scoase o cutie, apoi încă una, le deschise, le închise. In lădiță era o mare bogăție, cremă de toate culorile, până și ceară incoloră, două cârpe de catifea, un borcan cu cretă diluată. Scoase afară o perie mică, un borcan cu cremă neagră, bătu cu mâna în suport și spuse:

— Incepe! Vezi câtă lume e?!

Vania se așeză pe bancă, își desfăcu picioarele și se puse pe treabă cu plăcere. Pe suport se afla o gheată nouă și frumoasă, deasupra căreia atârna un crac de pantalon tot nou, de

postav scump. Vania începu să curețe gheata de praf, dar puștanul cel energic se răsti la el nemulțumit:

— Știi! Suflecă pantaloniii

Zăpăcit, Vania întoarse capul, însă ghici repede ce trebue să facă. Suflecă crăcul pantalonilor cu grijă și fără grabă, încât ieși bine. Apoi își continuă lucrul. Patronul lui cu pometii obrajilor ieșiți în afară era ocupat cu clientul său, dar se uita mereu să vadă cum lucra Vania. După ce clientul plecă, îi făcu observație:

— Pentruce pui atâta cremă? El habar n'are, îți spune să-i cureți ghetele, dar de fapt, nici nu-i nevoie de cremă. Dă-i încolo, dă-i încoace și-i gata. Și tu ai pus la cremă!

La Vania veni un client nou, pe urmă încă unul. Vania lucra cu plăcere și cu voie bună, dar simți foarte repede că-l dor mâinile și spatele, încât fu mulțumit când veni o pauză.

— Dă-mi banii! spuse băiatul cu pometii obrajilor ieșiți în afară. Ei, drăcie, mi-e somn. Ai acte?

Vania avea treizeci de copeici. Nu-i părea rău de bani, dar până atunci nici nu-i venise în cap că va trebui să-i dea. De-aceea se cam miră de cerere și întrebă:

— Să-ți dau banii ție?

— Dar cum? Ha! Cui să-i dai?

Luă cele treizeci de copeici și le aruncă cu nepăsare în lădița sa. De acolo scoase trei copeici.

— Na! Am să-ți dau câte o copeică de fiecare grivennic [1]). Vrei?

— Cum vine asta: câte o copeică?

— Câte o copeică de fiecare client. Vrei?

— Mie?

— Păi da, pentru munca ta. Trebue să-ți plătesc sau nu? Ai acte?

— Care acte?

— N'ai acte? După cum vezi atunci, unuia ca tine e mult să-ți dau și câte o copeică. Ce se întâmplă dacă te întreabă: cu ce drept lustruești?

— Am să spun că n'am acte.

— Ai să spui! Ca să vezi! Ăla ia lădița și tu mergi după el... ...știi? Iurca, bagă de seamă, mă duc să halesc...

---

[1]) Monetă rusească de zece copeici (N. T.).

Iurca, vecinul lor în rândul comun, înclină capul și răspunse în silă:

— Bine.

— Vezi de numără cât încasează.

— N'am timp să număr. Numără singur.

— Nici nu trebue. Dacă ascunzi ceva, descopăr. Descopăr în orice caz, înțelegi?

Stătea înaintea lui Vania și acum, în picioare cum era, părea mai înalt și mai impunător. Purta pantaloni buni și ghete noi. Vania nu se simți la îndemână, față de-o amenințare așa de răspicată. Intoarse capul într'o parte:

— Nu-ți voi ascunde nimic.

Băiatul cu pometii obrajilor ieșiți în afară, plecă pe stradă.

Iurca întoarse capul spre Vania și spuse cu dușmănie în glas:

— Te-ai apucat să muncești pentru o copeică! Fel de fel de golani dau târcoale pe aici!

Vania nu-i răspunse. Iurca îl mai privi de vreo două ori, căzu pe gânduri, apoi scuipă cu un aer de desaprobare peste lădița sa și spuse vecinului din stânga:

— A găsit un prost. Pentru o copeică!

Mai veni un client. Iurca bătu cu periile în lădiță:

— Poftiți, tovarășe! Vă facem pantofii de șevro!

Dar tovarășului nu-i plăcură, probabil, manierele deșuchiate ale lui Iurca, mai ales că ghetele lui nu erau deloc de șevro. Puse piciorul pe suportul lui Vania.

— Ăla nici nu știe să lustruiască! S'a pripășit pe aici! O să vă pară rău!

Vania simți o neplăcută stingherealâ în fața lui Iurca. Își încruntă sprâncenele, termină lucrul în mod automat, fără însuflețire și puse grivennicul în ladă. Iurca îl observa cu dispreț.

Ultimul băiat din rând, mare, stângaci și posomorit, aruncă:

— Spirca m'a exploatat toată vara, netrebnicul! Toată vara! Și mi-a plătit tot câte trei copeici.

— Trebue să dea câte cinci copeici, spuse Iurca.

Veniră clienți în pâlcuri mari, așa încât discuțiile încetară. Varia nu apucă să-și desdoaie spatele, picioarele se schimbau pe suport unul după altul și monedele se înmulțeau în lădiță. Acum însă, munca nu-i mai făcea bucurie ca înainte, fețele

clienților nu-l mai interesau și nu stătea de vorbă cu dânșii. Până la urmă, se simți atât de obosit, încât periile deabia se mai mișcau în mâinile lui și le scăpa din ce în ce mai des. Spirca reveni cu o țigară în gură, văzu mulțimea de clienți care așteptau și strigă vesel:

— Iată, a venit un meșter clasa întâi! Poftiți!

Timp de încă vreo jumătate de oră, câteși cinci făcură față cozii. Lui Vania îi asudă fruntea și simți că-l doare în piept. Când ultimul client îi aruncă un grivennic, nici nu mai ridică moneta, lăsând-o pe asfalt. Pe urmă, Spirca îi spuse:

— Dă-mi banii!

Vania îi dădu monetele de argint fără să le mai numere.

— Oho! O rublă șaizeci de copeici! Bravo! Nu mai ai?

— Nu mai am!

— Intoarce-ți buzunarele pe dos.

Vania și le întoarse.

— Înseamnă că ți se cuvin șaisprezece copeici. Na. Vezi că ai câștigat?

Punându-și mâinile pe genunchi, Iurca își întoarse ochii spre Spirca. Ochii lui trădau indignare. Băieții ceilalți erau și ei plini de indignare, dar numai ultimul din rând, cel stângaci și posomorît, glăsui:

— Spirca, ești un mârșav.

Spirca întoarse capul marțial:

— Ce ai spus? Ce ai spus?

Băiatul nu-i răspunse, dar Iurca întări, zâmbind:

— N'ai auzit? Bine ți-a zis! Știi cum se cheamă asta?

— Cum se cheamă? Cum?

— Asta se cheamă isplotare! Isplotare! Dece-i dai câte o copeică?! Așa fac numai burghezii, isplotatorii.

Spirca se răsuci mânios pe asfalt, îl înțepă cu privirea pe Vania, dar se adresă cu cea mai mare indignare ultimului băiat din rând:

— Dar cât să-i dau? Nici nu știe să lustruiască. Dacă ai și tu cârpă cremă mi-a stricat! Ai văzut? Ascultă, Garmider, dacă ți-e milă de el, să-l plătești tu. Te rog să-i plătești chiar câte zece copeici.

Plictisit, Garmider se uita ca și mai înainte într'o parte. Nu mai spuse nimic. Iurca înțeți gâlceava.

— Garmider nu-i isplotator, el n'are lădiță în plus.

— Am înțeles. El n'are! Nici tu n'ai. Vouă vă vine ușor să vorbiți! Dar eu trebue să cumpăr cremă? Periile costă? Catifeaua costă? Adică tu n'ai dat pe lădiță patru ruble? N'ai dat? Ție ușor îți vine să vorbești!

Iurca scuipă departe, în linie dreaptă ca săgeata.

— Mie îmi vine ușor, am lada mea. Lustruește și tu cât poftești! Dar a doua lădiță înseamnă isplotare.

— Parcă ai fi un papagal: isplotare, isplotare! Mare pionier mai ești! Nu-l ține nimeni, lasă-l să se ducă unde vrea. N'are nici acte. Dacă-l prinde cineva, s'a dus lădița mea și toată marfa!

Iurca mai scuipă odată departe, se ridică, se întinde și căscă:

— Poți să spui ce vrei, dar noi nu te lăsăm. Să-i plătești câte cinci copeici de fiecare grivennic.

Spirca strigă de-l auzi toată strada:

— Câte cinci copeici?

— Câte cinci copeici!

— Câte cinci copeici fără acte?

— Ei bine... dacă ți-e frică de lădiță, să-i dai câte trei copeici. Dacă i-ai dat lui Garmider câte trei copeici, să-i dai și lui tot câte trei.

Spirca cedă pe neașteptate, încetă de a mai striga, râse cu hohote și-l bătu pe Iurca pe umăr:

— Chiar îi dau câte trei. Dece te-ai înfuriat?

— Atât să-i și dai.

— Dar tu cât ai crezut că-i dau? Am glumit că-i dau câte o copeică. M'am gândit să văd cum muncește. Poate că fugea. Mare nevoie am de isplotare! Lasă-l să lustruiască. Eu am spus-o în glumă și voi ați făcut un meeting întreg!

Spirca mai râse mult, privind pe toți cu ochii lui ageri. Garmider nu-i dădea nicio atenție, privind plictisit într'o parte. Iurca se așeză din nou la lădița sa, zâmbi cu un aer înțelegător, apoi spuse:

— Pentruce te mai prefaci? Crezi că nu știm? Lădița asta a stat la tine degeaba o lună întreagă. S'a găsit un puști. Altul în locul tău, dacă era deștept, se bucura, dar tu te calicești: îi dai câte o copeică.

— Mă, dar caraghoşi mai sunteţi! Mă calicesc! Am glumit, asta este. Poftim: fac socoteala cu toată dreptatea. Mi-ai lustruit de trei grivennici pe urmă încă de cincisprezece grivennici.

— De şaisprezece, îl corectă Iurca.

— Ai dreptate, de şaisprezece grivennici. Inseamnă că la un loc fac nouăsprezece. Iţi mai dau câte două copeici de grivennic, se fac treizeci şi opt. Ai câştigat o grămadă de bani.

In timpul acestei poveşti, Vania stătuse nemişcat pe bancă şi ascultase. Era copleşit de neaşteptata profunzime a problemei ridicată de lustragii. Incă nu demult, Vania învăţase la şcoală, în clasa a patra. In şcoală se vorbise despre Revoluţia din Octombrie, despre înfrângerea burghezilor, despre războiul civil. Lui Vania i se părea că toate acestea au trecut demult, dar iată-l devenind el însuşi un obiect de exploatare. In ochii lui, Spirca încetase de a mai fi lustragiu şi apropierea lui îi devenise neplăcută. Dar când Spirca îi vărsă în mână treizeci şi opt de copeici, Vania văzu cu bucurie şi latura cealaltă a problemei: avea acum cincizeci şi şapte de copeici şi seara era încă departe... Diseară va mânca negreşit un cârnaţ minunat, zemos şi gustos şi franzelă caldă. Vania se apucă cu mai multă plăcere de o gheată nou, care ajunsese pe suportul lui şi primi uşor cererea suplimentară a lui Spirca:

— Dar să-mi duci lădiţa acasă. N'am să ţi-o duc eu!

14. LUCRURI DE NEINŢELES

Vania lucră trei săptămâni la Spirca şi câştiga câte o rublă pe zi, uneori şi mai mult. Ii ajungea pentru mâncare. Avea însă mult de lucru şi spre seară era grozav de obosit. Totuşi, trebuia să mai ducă lădiţa, iar a doua zi dimineaţa să se ducă la Spirca s'o ia. Din fericire, Spirca stătea aproape de gara de mărfuri şi prin urmare, de paiele în care dormea Vania.

In timpul acesta, Vania se împrieteni cu Iurca mai mult decât cu ceilalţi. Iurca era un băiat cu experienţă şi înţelegea multe în viaţă. Cu toate că era orfan de amândoi părinţii, nu dormea în stradă ca alţii, ci închiria un colţ la o „măsuţă". Aprobă întru totul intenţia lui Vania de a intra în colonia „Intâi Mai", dar îl desamăgi numaidecât:

— Acolo e o colonie frumoasă, dar nu te primeşte.

— De ce să nu mă primească?

— Crezi că ăia primesc așa de ușor? Aici, în oraș, o puzderie de copii ar vrea, dar ia să încerci! Am fost și eu acolo.

— Ai fost la colonie?

— Am fost. Încă de acum un an. M'a agățat decohtul *, iar lădiță n'aveam. D'aia m'am și dus. Acum, nici nu mă mai gândesc la ei. Mă simt mai bine așa, pentrucă la ei totuși e foarte aspru: la fiecare cuvânt „am înțeles", „am înțeles". Am acolo și băieți pe care-i cunosc, dar scuip pe ei!

Iurca scuipă în mod cu adevărat artistic:

— Pot să trăiesc și fără ei.

— Va să zică nu primesc?

— Ei n'au dreptul să primească. Trebue să te duci la comisie.

— La care comisie?

— O comisie care se numește comones [1]).

— Unde e?

— Comones? Uite aici, după colț. Numai că nu te lasă acolo.

— In colonie.

— Nu, la comones. Am fost acolo, dar nu m'a lăsat.

Totuși, Vania găsi o clipă liberă și trase o fugă la comones. Era, într'adevăr, după colț. Vizita lui fu foarte scurtă. Vania nu apucă să intre decât pe sală și, un minut mai târziu, se și afla din nou pe scară. Capul chel al portarului îl privea prin ușa pe jumătate deschisă. Discuția între ei începuse încă de pe sală și într'un timp foarte scurt ajunse la o mare încordare. Intorcându-se repede cu capul spre ușă, Vania ridică dintr'un umăr și strigă cu lacrimi în ochi:

— N'ai dreptul!

Portarul nu-și exprimă nicio părere în chestiunea dreptului. Atitudinea lui era poruncitoare.

— Cară-te! Cară-te!

— Vreau să intru în colonia „Intâi Mai"!

— Multe ăi mai fi vrând tu! Aici nu se primesc copii ca tine.

— Dar care copii se primesc?

— Se primesc infractori, înțelegi?

---

[1]) Comisia pentru tineri și minori (N. T.).

— Care infractori?

— De un soi mai bun decât tine. Noi nu primim orice adunătură. Poftim, vrea numaidecât în colonie!

— Şi dacă n'am unde să stau?

— Ce-i aia: n'ai unde să stai? Astea-s fleacuri. Copii din ăştia primeşte sponul.

— Spon? Care spon?

— Aşa se spune: spon. Umblă!

Portarul trânti uşa. Vania căzu pe gânduri. „Spon"!

Vania se întoarse necăjit la locul lui de muncă, Iurca îl văzu de departe şi-i strigă:

— Ce ţi-am spus?

Vania se aşeză pe bancă şi apucă periile în mână. Un client şi puse piciorul pe suport. Iurca isprăvea de lustruit o cizmă elegantă de ofiţer. Totuşi, reacţionă la evenimente:

— A crezut c'au să-i spună numaidecât: poftiţi, tovarăşe Gaicenco, luaţi loc!

Vania nu răspunse nimic, dar, după ce isprăvi cu clientul, căpătă glas:

— Mi-a spus să mă duc la spon.

— Cine ţi-a spus?

— Unul chel de acolo. Să mă duc la spon.

— Ia stai! Spon? Ştiu, ştiu! Asta-i la Narobraz. Ştiu ce-i aia spon. Numai că acolo... Iurca începu să-şi bâţâie capul şi Vania înţelese că prietenul lui îşi exprimă un dispreţ maxim pentru spon.

— Ce-i acolo?

— Acolo... ehei... e mai bine nu te mai duci acolo. E de rău!

Faţă de asemenea discuţii Spirca avea o atitudine de cel mai rece dispreţ. Primea clienţi şi le dădea drumul, fuma, fluiera, făcea cuiva semne cu ochiul şi primea răspuns, ca şi cum n'ar fi existat niciun fel de spon.

— Spon-ul e aici. Iurca arătă cu capul spre uşa lângă care stăteau. Numai că aici nu te primeşte. Îţi spune să te duci la oficiul de primire. E de rău!

A doua zi, Vania se duse la spon. Intră pe uşa spre care arătase Iurca, se urcă pe o scară îngustă şi întunecoasă şi ajunse într'o sală tot atât de întunecoasă. Acolo erau mai multe uşi care se deschideau şi se închideau, nişte oameni intrau şi

ieşeau, iar în dosul uşilor de placaj ale birourilor se auzea zumzet de voci şi ţăcănitul maşinilor de scris. Pe sală, pe bănci de lemn, stăteau clienţi jerpeliţi cu ghetele murdare şi se plictiseau. Vania trăbătu toată sala, citi toată inscripţiile şi se întoarse. Întrebă pe unul din cei care stăteau pe bănci:

— Unde-i sponul?

— Cum? care spon?

— Sponul cel mai obişnuit.

— Uite, du-te acolo.

Arătă cu degetul spre o uşă. Vania citi:

PROTECŢIA SOCIALĂ ŞI JURIDICĂ A MINORILOR

Mai citi odată. Nu înţelese nimic. Întoarse capul.

— Asta-i sponul?

— Mititelul nu crede. Citeşte primele litere [1]).

Vania citi şi se bucură. Înţelese tot. Era, într'adevăr, sponul. Deschise uşa şi intră înăuntru. Într'o cameră mică se aflau patru femei şi un bărbat. Fiecare scria ceva. Vania îi privi pe toţi şi se adresă unei femei mici cu ochi negri şi mari.

— Bună ziua.

Femeia se uită la Vania, dar nu lăsă tocul din mână:

— Ce vrei, băiatule?

— Vreau... sponul.

— Aici e sponul. Ce vrei?

— Trimiteţi-mă în colonia „Întâi Mai".

Femeia prinse interes pentru Vania, puse tocul pe masă şi ochii ei zâmbiră:

— Ai ajuns singur la gândul ăsta?

— Singur.

— Nu se poate. Te-a învăţat cineva.

— Nu m'a învăţat nimeni. Se spune că acolo nu-i rău.

Femeia cu ochii negri schimbă o privire cu altă femeie. Amândouă zâmbeau cu gurile închise.

— Cred şi eu! Eşti vagabond?

— N'am fost încă.

---

[1]) Numele în limba rusă al instituţiei era: *Soţialno pravovaia ohrana nesoverşennoletnih.* (N. T.).

— Atunci, pentruce ai mai venit? Noi primim numai vagabonzi.

— Nu vreau să fiu vagabond.

— Se vede că nu eşti deloc băiat prost.

Vania plecă uşor capul spre umăr:

— Dece să fiu prost?

— Se vede.

Cele două femei se priviră din nou.

— Bine. Acum, lasă-ne să lucrăm... spuse una din ele.

— Vă las.

— Noi nu trimitem în colonia „Intâi Mai". Trebue să te duci la comones.

— La comones?

— Da, la comones. Acolo sunt îndrumaţi infractorii.

— Am fost la comones. De acolo te dau afară! E acolo unul... chel.

— Acolo are cine să dea afară, iar noi n'avem. Deaceea te lungeşti la vorbă aici. Ţi-am spus să ne laşi să lucrăm!

Bărbtul tânăr din colţ se ridică şi spuse nemulţumit:

— Maria Vichentievna, vina e a dumitale. Ce rost au discuţiile astea? Incepi să discuţi cu ei şi pe urmă nu poţi să-i dai afară. Nu-i chip să lucrezi.

Ieşi dela masă, se duse spre Vania, îl luă blând şi cu băgare de seamă de umeri şi-l întoarse cu faţa spre uşă:

— Du-te!

Pe sală, Vania mai citi odată inscripţia:

PROTECŢIA SOCIALĂ ŞI JURIDICĂ A MINORILOR

Citi apoi, primele litere. Ieşea într'adevăr spon. Acum însă, acest lucru nu mai era uşor de înţeles cum i se păruse cu un sfert de oră înainte.

Peste trei săptămâni, o nouă catastrofă se produse. Un târâr cu servietă se apropie de lustragii şi le ceru actele. Insuşi Spirca era vinovat de catastrofă. Ar fi trebuit să-l aşeze pe Varia în mijlocul rândului de lustragii. In cazul acesta, după cum îl lămuriră mai târziu oameni cu experienţă, Vania ar fi avut timpul s'o şteargă. Vania însă stătea la margine şi băr-

batul cu servietă îi ceru întâi lui actele. Drept răspuns, Vania nu făcu altceva decât să înghețe. Bărbatul cu servietă stând deasupra lui tăcu un timp așteptând și apoi ordonă:

— Strânge-ți avutul.

Neputincios, Vania se uită la Spirca, dar acesta avea o purtare dintre cele mai ciudate: admira strada, nu se mai sătura admirând-o și ochii-i râdeau de plăcere.

— Ia-ți lădița. Dece te uiți înapoi?

— Lădița nu-i a mea.

— Nu-i a ta. Dar a cui e?

— E a lui, a lui Spirca.

— A, e a lui Spirca? Tu ești Spirca?

— Eu! Dar ce mă privește pe mine?

Spirca ridică din umeri cu cea mai expresivă mimică de cinste ofensată.

— Băieți, a cui e lădița?

La început, toată lumea tăcu. Totuși, Garmider spuse:

— N'avem dece să-l băgăm la apă pe Vanca. Lada e a lui Spirca. Și marfa e a lui.

— Ia mai duceți-vă dracului! Dece vă legați de mine? Ți-am vândut lădița, Vanca? Ți-am vândut-o! Dece taci?

— Când mi-ai vândut-o?

Iurca îl povățui împăciuitor:

— Spirca, ți s'a înfundat. Nu mai tăgădui.

Omul cu servietă înțelese totul. Soarta întregii întreprinderi era evidentă și pentru Spirca. Omul cu servietă nu mai rosti decât două cuvinte:

— Să mergem!

Spirca înjură al dracului, își făcu vânt și-l lovi pe Vania peste ureche. Garmider îi sări în ajutor, dar Spirca avu timpul să izbească din toată puterea cu piciorul în lădița sa. Cutiile cu cremă și banii se rostogoliră pe asfalt, iar Spirca își băgă mâinile în buzunare și plecă liniștit pe stradă. Omul cu servietă căuta din ochi întăriri, dar acestea nu sosiră așa de curând. Iurca îi șopti lui Vania, care se pierduse cu firea:

— Șterge-o!

Vania „o șterse". Zece minute mai târziu, se opri într'o stradă neumblată, năpădită de sălcii. I se părea că-i urmărit. Se uită în lungul străzii și nu văzu nimic. Doar un câine alb trecea strada aproape de el. Câinele se uită cam bănuitor în

direcția lui Vania, dar, când acesta porni mai departe, își băgă coada între picioare și fugi mai repede. Vania n'avea decât douăzeci și două de copeici. Toți banii încasați în ziua aceea rămăseseră în lădiță.

Reîncepură zile de singurătate și foame. Cele douăzeci și două de copeici îl ajutară să-și țină viața timp de două zile. Pe urmă, lucrurile se întoarseră prost de tot. Cerul se ridică și el împotriva lui Vania. De dimineață era soare, iar către ora două se adunau niște nori negri și gălăgioși. Spre seară, deasupra orașului se deslănțuiau furtuni. Ploi torențiale se revărsau cu violență, tuna întruna, iar noaptea începea o ploaie liniștită, care ținea până a doua zi dimineață. Această ordine se stabili pentru o săptămână. In patul său de paie, Vania fu udat chiar din prima noapte. Crezu că în noaptea următoare nu va va mai ploua și se pomeni scăldat din nou. A treia noapte, îi fu frică să se mai culce în paie, umblă mult prin oraș, ascuzându-se de ploaie prin ganguri și pe sub porți. Astfel ajunse la gară.

Acolo era liniște. In sala de așteptare abia se făcuse curat. Mozaicul umed și spălat cu rumeguș prins pe alocuri deasupra, strălucea în lumina puternică a lămpilor electrice. Câțiva călători moțăiau pe canapele mari. Doi ostași din Armata Roșie mâncau. Scoteau merindele dintr'un sac de pânză groasă care se afla între ei. Era o mâncare gustoasă. Rupseră în două o franzelă trandafirie al cărui miez era orbitor de pufos. Pe canapea se aflau șase ouă. Unul din ostași apropiase un genunchi lat de canapea pentru ca ouăle să nu cadă. Altul curăța și tăia o scrumbie pe un jurnal. Ostașii luau bucăți de scrumbie cu băgare de seamă, între două degete și le mâncau. Vania făcu câțiva pași spre dânșii. Ostașii îl priviră și unul din ei zâmbi:

— Inseamnă că ți-e foame?

— N'am... bani.

— N'ai bani? Asta-i prost. Va să zică ești vagabond?

— Nu... încă.

— De... Vino la noi, aici.

Vania se așeză în fața lor, pe altă canapea. O porție plăcută apăru lângă el: o jumătate de franzelă, două felii de scrumbie și un ou. Ostașii puseseră toate acestea înaintea lui în tăcere. Umblau prin sacul lor prietenește, dar se lipseau de cu-

vinte, făcând doar din când în când câte un „hm". Un ostaș dela securitatea căilor ferate veni spre ei și arătă cu degetul:

— Asta merge cu voi? Călătorul ăsta?

Unul din cei doi ostași, care era mai mare și mai negricios, răspunse:

— Deocamdată... vezi bine că merge cu noi.

Ostașul dela securitatea căilor ferate se uită chiorâș, cu neîncredere, la mâncarea lui Vania:

— Nu prea arată.

— Nu-i nimic, las'că-i bun...

Ostașul dela securitate plecă. Ceilalți doi nu schimbară nici măcar o privire, continuând să mănânce. Până la sfârșitul mesei nu-i spuseră lui Vania niciun cuvânt. Abia după ce sacul de pânză fu legat, iar jurnalul cu fărâmituri și resturi fu aruncat la coș, ostașul cel tânăr rosti tărăgănat:

— Va să zică am mâncat.

15. O MONETĂ DE ARGINT

Vania adormi tot acolo, în gară, pe canapea. Ostașul dela securitatea căilor ferate nu-l mai sâcâi până a doua zi dimineață, pentrucă pe canapeaua din față stăteau ceilalți doi ostași. Dar a doua zi dimineață, când ostașul dela securitate îl trezi totuși pe Vania, ostașii ceilalți plecaseră. Ostașul dela securitate îl privi în tăcere pe Vania și acesta ghici tot în tăcere că trebue să plece.

Porni agale spre strada principală. Voia să vadă ce se petrecea pe asfaltul din fața Narobrazului. In afară de aceasta, voia să mai intre odată la spon și să vorbească despre colonia „Intâi Mai".

Vania mergea cu un aer preocupat, dar era prost dispus: bărbatul dela sponul acela care stătea la masa din fund, arunca o umbră destul de întunecată asupra vieții.

Un băiat cu o bonetă aurie, Volodia Begunoc, ieși dintr'un magazin. Vania privi cu atâta luare-aminte la boneta aceea, la monograma de pe mânecă și la ochii negri și vii ai băiatului, încât se opri lângă o apărătoare de lemn care înconjura un copac tânăr.

Volodia Begunoc avea în mână o cutie de unsoare pentru curățat trompeta de dat semnale. Oprit în ușa magazinului, cercetă cu atenție eticheta de pe cutie. Băgă apoi unsoarea în buzunar, dar, pe când scotea mâna, scăpă moneta de zece copeici destinată înapoierii cu tramvaiul. Moneta se rostogoli spre picioarele lui Vania Galcenco. Acesta se aplecă repede și ridică moneta. Begunoc îl privi cu un aer de așteptare. Vania îi întinse moneta.

Volodia o luă și lămuri puțin cam încurcat.

— E pentru tramvai. Altfel ar trebui să fac pe jos... șase kilometri.

Vania zâmbi de politețe. De fapt, problemele lui personale erau mult mai grele.

— Șase kilometri?

— Acolo... Volodia arătă undeva. E Colonia „Intâi Mai". Buimăcit, Vania făcu un pas spre Volodia.

— „Intâi Mai"?

— Ei, da.

— Ești dela „Intâi Mai"? Da? Vania nu-și mai stăpâni bucuria și râse.

Volodia zâmbi, mândru de titlul său înalt.

— Sunt colonist. Vezi? Asta e uniforma coloniștilor dela „Intâi Mai".

Volodia ridică cotul. Pe mânecă, pe un romb de catifea, era cusut cu fir de aur cifra 1 și cu fir de argint cuvântul „Mai".

— Tocmai aveam nevoie...

— Ești vagabond?

— Nu, pân'acum n'am fost vagabond. Tot vreau acolo... Dar nimic... Nimeni nu mă trimite.

Vania vorbea serios. Stăteau în mijlocul trotoarului și trecătorii îi îmbrânceau mereu. Volodia observă cel dintâi acest inconvenient, își încruntă sprâncenele, îl luă pe Vania de mână și-l trase la o parte.

— Uite ce am să-ți spun... Avem acolo un sfat al brigadierilor. E foarte aspru. Brigadierii sunt niște diavoli împelițați! O să spună dar ce, avem loc? Și o să mai spună: pentru ce? Să te duci mai întâi la o comisie care se numește comones.

— Am fost la comones. Am fost și la spon. Am fost peste tot.

— Nu vrea ea?

— Care „ea"?

— E o femeie acolo. Nu vrea?

— Ea nu vrea, iar el mă îmbrânceşte. Spune că asta e pentru infractori de... categoria întâi. Tu eşti infractor?

Volodia începu să bată cu vârful ghetei în rigolă, îşi plecă ochii şi zâmbi:

— Pe infractorii ăştia i-au născocit ei, îşi fac de cap, înţelegi? Asta n'are importanţă. Şi ai noştri spun că nu-i just.

Volodia căzu o clipă pe gânduri şi îşi plimbă plictisit privirile pe stradă. Se prea poate ca problema ridicată să fi fost peste puterile lui. Sprâncenele lui Volodia mai erau încă încruntate. Până la urmă, mişcă energic din buze şi ridică mânios capul:

— Ştii ceva? Naiba să-i ia! Vino la noi. Sâmbătă. Îl rugăm noi, vorbesc eu cu brigadierul dela brigada mea. Vai ce brigadier de zahăr am, pe Alioşa Zâreanschi! Ai să găseşti colonia? Trebue să treci prin Horoşilovca.

— Am s'o găsesc.

— Ţine aceste zece copeici... să-ţi iei o franzelă.

Vania luă moneta.

— Dar cum rămâne cu tramvaiul? O iei pe jos?

— Ce ţi-a venit: pe jos! Pentruce?! Mă duc cu tramvaiul, dar aşa... fără bilet.

— Fără bilet?

— Desigur. De fapt nu-i voie, dar ce să-i fac? Am să mă ţin de transbordări: întâi mă urc într'un vagon, pe urmă în altul Şi taxatorul nu mă vede.

Vania zâmbi.

Volodia îl salută sever.

Se despărţiră. Vania se apucă să numere câte zile mai sunt până Sâmbătă, iar Volodia Begunoc îşi aduse aminte de brigadierul de serviciu Volenco şi îşi dădu bine seama că trebue să se înapoieze pe jos în colonie.

16. UN RECHIN DE NEW-YORK

Igor Cerneavin isprăvi devreme toate procedurile: fusese la medic, la baie, la frizerie. La atelierul de croitorie îi luară măsura. Volenco îl lămuri:

— Asta-i pentru hainele cele bune.

La magazie, în fața lui Volenco, bătrânul magazioner îi dădu lui Igor haine „de școală", o salopetă, bocanci, pantaloni scurți, o bonetă și o curea. Igor se schimbă la baie. Unele lucruri îi rămaseră să le ducă pe braț. Volenco îl duse la „clubul liniștit" și-i spuse:

— Să stai aici până la ora cinci. Nu pot să te duc la dormitor, pentrucă brigada a opta nu-i acasă: toată lumea are treabă. Iar în timpul mesei, n'au timp să-și bată capul cu tine.

Procedurile acestea nu-l obosiseră pe Igor, nimic nu-l enerva, iar răceala stăpânită a brigadierului de serviciu îl impunea chiar în oarecare măsură. Poate că deaceea ordinul lui Volenco îl surprinse în chip neplăcut:

— Trebue să stau aici? Nu pot să ies?

— Dece nu? Poți să ieși. Numai că n'au să te lase la etaj sau în alte clădiri, pentrucă n'ai fost încă primit de brigadă. Ești nou și nu te cunoaște nimeni.

— Dar port haine de colonist!

— Asta nu înseamnă nimic. Să stai aici până la masă. După masă, mergem la școală să te examineze.

Volenco plecă. Igor își puse salopeta pe canapea și hotărî să facă cunoștință cu clubul liniștit.

Clubul liniștit era o sală mare, frumos zugrăvită. De-a-lungul pereților se afla o canapea tot atât de nesfârșită, ca și cea din camera sfatului brigadierilor. Într'un loc, în partea îngustă a sălii, canapeaua se întrerupea. Acolo se afla o estradă mică, acoperită cu un covoraș. Pe estradă, era un bust al lui Stalin pe un piedestal de marmoră. In partea aceea, tot peretele era împodobit cu portrete și tablouri din viața lui Stalin. Mai erau portrete și tablouri și în părțile celelalte ale sălii. Igor se plimbă îndelung, uitându-se la ele. Îi plăcu că totul în sală era făcut frumos și trainic: toate portretele și tablourile aveau rame de stejar și geamuri. Pe jos era parchet. Probabil că fusese lustruit chiar în ziua aceea. Ici, colo, în fața canapelei erau măsuțe octogonale de stejar, iar în jurul lor erau scaune tapisate.

Pe unul din pereții cei lungi, Igor văzu înșirate mai multe portrete mici. Se vedeau acolo oameni bătrâni, tineri și copii. Printre figuri, Igor recunoscu ușor chipul lui Volenco. Toate celelalte îi erau necunoscute.

Examinând toate acestea, Igor ajunse la o oglindă mare. Își pusese la baie hainele pe care Volenco le numise „de școală",

dar nu se văzuse încă în oglindă în această ținută. Acum, îl privea un tânăr rumen. O curea neagră și îngustă îi strângea tare betelia unui pantalon lung de postav, o bluză bleumarin de stofă groasă era băgată în pantaloni. Gulerul ei n'avea nasturi și se deschidea larg, descoperind gâtul. Toate acestea îi plăcură. Păcat numai că dedesubt era o cămașă fără guler, așa că nu putea să scoată afară nimic alb. Îi mai părea rău că îl tunseseră cu mașina: capul prea îi ieșea în evidență și, cu părul tuns părea puțin cam stupid. Igor văzuse însă că mulți coloniști aveau freză. Volenco avea și el freză. Asta însemna că aici era admis un asemenea lucru.

Lui Igor îi plăcea propria lui față. Și mai mult decât tot, îi plăcea veșnicul lui zâmbet sarcastic, luciul curat al ochilor săi mici, închiși pe jumătate. Acum însă, ceva se schimbase în chipul lui, cu toate că era tot atât de plăcut. Poate că devenise mai serios, poate că exprima mirare? Igor nu-și putea da bine seama. Totuși avea ceva nou.

Igor se așeză pe canapea și căzu pe gânduri. Va trebui probabil, să rămână în colonia aceasta „Intâi Mai"! Cât timp? Un an, doi, trei? Nu-i venea să plece de acolo. Petrecuse doi ani „în libertate". Câștigase banii cu ușurință, făcuse cunoștințe plăcute dar, cu toate acestea, nu prea avusese bucurii. Cinematograful, bomboanele și salamul nu-l mai satisfăceau demult. Indeosebi se săturase de faptul că n'avea casă. Dormitul prin gări, în paie, prin aziluri de noapte și taverne era deopotrivă de desgustător. Cele mai frumoase haine, pe care și le lua în caz de izbândă, se prefăceau repede de tot în zdrențe scârboase.

Nu era ceva serios. Majoritatea oamenilor „liberi" ca și el etalau aceleași zdrențe. Nu era frumos și nu aducea nicidecum cu viața aceea elegantă și strălucitoare prin spiritele și succesele ei, care era atât de atrăgătoare în filmele americane. Inainte, pe Igor îl ispitea atâtarea aceea nesăbuită, strălucirea talentelor și a curajului, lupta nobilă cu detectivii, care erau tot atât de gentlemani, eleganți și curajoși. Naiba știe dece în viață era cu totul altceva! Igor putea da lovituri amețitoare, dar niciun detectiv nu pornea în urmărirea lui. Un ostaș obișnuit, complect echipat sau un singur milițian în manta, scoteau singuri dintr'o gară sau dintr'un azil de noapte o grămadă de asemenea rechini de New-York. Pe urmă, a trebuit să stea de vorbă cu Polina Nicolaevna și să prindă un țap urît și de fapt nevinovat.

Viața aceasta n'avea nicio latură atrăgătoare. Nu l-a urmărit nimeni vreodată cu automobilul, n'au fost niciun fel de testamente, scrisori misterioase, trucuri, blonde cu revolverul îndreptat asupra unui bărbat mascat. Toate acestea nu erau decât un vis american. Acum, Igor nu mai dorea să se întoarcă în acea lume a aventurilor. –

Dar ce-l aștepta acolo, în colonie? Cum se va desfășura viața lui? I-au dat o salopetă. Inseamnă că-l vor obliga negreșit să muncească. N'are nimic împotriva unor mâini de muncitor cinstit. Totuși, el singur n'a făcut nimic, niciodată, și nu-i venea să muncească. Iar cei de aici sunt probabil, mândri că muncesc! Totuși, trebue să judeci: unuia îi place, altuia nu-i place. Lui Igor nu-i plăcea. De fapt, ar putea să încerce. Naiba știe, poate că va ieși strungar! Pe de altă parte, îl vor obliga să meargă la școală. Directorul acesta, Zaharov, este cu siguranță tobă de carte. Igor n'avea nimic împotriva studiilor, mai ales împotriva celor superioare. Dar nu-i plăcea nici înainte să învețe, nu-i plăcea plictiseala plină de virtute a învățătorilor, faptul că se legau de fiecare lucru de nimic. Nu-i plăcea nici mulțimea desordonată, gălăgioasă de școlari, care erau ca niște pui de găină

Igor se gândi mult, dar nu ajunse la nicio hotărire. Totul rămânea nelămurit înaintea lui. Cea mai nelămurită era problema maică-si. Igor nu mai revenise demult la această problemă. Se simțise atât de puțin atras să se apropie de chestiunea aceasta îngrozitoare printr'o junglă de distanțe și contradicții! Problema mamei era problema unui viitor îndepărtat, dar probabil că până atunci mamei i-ar părea bine, dacă s'ar duce să-i facă o vizită îmbrăcat cu hainele lui bune de colonist și ar saluta-o din prag sever și stăpânit. Salutul acesta iese foarte „șic" la ei. Dar privirile îi căzură pe salopeta care stătea liniștită pe canapea. Salopeta aceea mirosea a un viitor foarte complicat și puțin cam plictisitor.

Ce zile strălucite și pasionate a trăit! Ce zile pline de primejdii și de dramatism a avut! Dar ce are astăzi? Stă în această cușcă frumoasă, păzit cu arma în mână de un mucos ca Petia Cravciuc. Halal de așa rechin de New-York! Rechinului acestuia i se vor scoate astăzi măruntaiele cu bricege de școală.

Igor primi posomorit pe șeful de brigadă de serviciu Volenco, care venise să-l cheme la masă.

17 O DISCUȚIE PLĂCUTĂ

După masă, Igor Cerneavin se duse la școală. Fu primit de un profesor bătrân. Dar poate că aici i se spunea altfel?

Cancelaria era frumoasă și spațioasă și avea deasemenea ferestrele mari de tot. Perdelele grele erau, însă, puțin lăsate în jos, iar pe parchet se vedeau covoare. Bătrânul profesor alese pentru discuție un colț în umbră, unde se afla un divan mare, două jilțuri și o masă mică.

Profesorul îi plăcu lui Igor. Avea haina încheiată la toți nasturii, gulerul cămășii îi strălucea de curățenie, avea obrajii proaspăt bărbieriți, iar mustățile lui albe erau răsucite cu gesturi obișnuite și îndemânatice, chiar cu oarecare cochetărie. Îi aminti lui Igor de un profesor dintr'un film american. Mai mult încă, îi plăcu limbajul politicos al profesorului. El spuse:

— Dumneata ești Igor Cerneavin? Te așteptam. Șezi, te rog.

Atinse cu mâna spătarul unui jilț și, după ce Igor se așeză, se instală alături de el pe divan. Spuse, aplecându-se puțin înainte:

— Mă numesc Nicolai Ivanovici. Trebue să limpezim unele lucruri. Alexei Stepanovici mi-a spus că ai absolvit șapte clase, dar probabil că aceasta s'a întâmplat demult. Unele împrejurări ale vieții, ca să zic așa, te-au împiedicat.

Își opri în tăcere privirea întrebătoare asupra lui Igor. Acesta stătea în jilț, drept, cu mâinile pe genunchi și asculta cu luare-aminte.

— Da, nu mai învăț de doi ani.

— Spune-mi, te rog, tovarășe Cerneavin, ai învățat bine?

- Uneori bine, uneori prost.

- Cred că aceasta depindea de diferite motive exterioare. Cred că nu-ți lipseau aptitudini?

— Da, aveam aptitudini...

— Dă-mi voie să te invit să scrii ceva. Este foarte important să știu cum stai cu știința de carte. Poftim. Ai hârtie, cerneală și toc. Ce subiect să-ți dau? Iată, dacă n'ai nimic de obiectat. Să-mi scrii scurt, dar foarte scurt — dumneata ești din Leningrad? — ce-ți place cel mai mult la Leningrad: străzile, podurile, poate parcurile. Poți?

— Să încerc

— Te rog. In timpul acesta, eu îmi văd de treaba mea.

Nicolai Ivanovici zâmbi, înclină uşor capul şi se aşeză la masa mare din mijlocul camerei. Lui Igor îi plăcu subiectul. In adevăr, avea ce să-şi aducă aminte din Leningrad. Işi amintea mereu de oraşul lui de baştină şi se întrista. La Leningrad locuia mama lui... In general, Leningradul era un oraş „şic", care corespundea cel mai mult gusturilor sale. O jumătate de oră mai târziu, Igor îi înmână lui Nicolai Ivanovici o foaie scrisă. Nicolai Ivanovici îşi scoase ochelarii mari şi negri şi, întinzând buzele, începu să citească compunerea lui Igor. O citi odată, zâmbi, apoi o reciti.

— Foarte bine. Foarte corect şi interesant. O singură greşală, de altfel neînsemnată: cuvântul *colonna* [1]) se scrie cu doi de *n*.

— Oare?

— Da, cu „doi de n", dar, în clasa a şaptea, dumneata puteai să nu ştii acest lucru. Dar cum stai cu matematica?

Igor roşi şi nu răspunse. Tot atât de politicos, Nicolai Ivanovici îl rugă pe Igor să împartă o fracţie cu altă fracţie. Igor examină timp de un minut încheiat expresia scrisă, dar nu luă creionul în mână.

Dela masa lui, Nicolai Ivanovici îl privi pe Igor peste umăr.

— Dar ce-i cu dumneata? Ai uitat?

— Am uitat. Inchipuiţi-vă, am uitat complect.

Igor se ridică din jilţ. Putea să dea şi el un exemplu de politeţă.

— Nicolai Ivanovici, nu vă mai reţin. Pot să scriu, dar toate celelalte le-am uitat. Am uitat şi algebra, şi biologia şi toate chestiile politice. Cred că... e târziu să mai învăţ.

Nicolai Ivanovici se scotoci prin buzunar, îşi găsi ochelarii pe masă, şi-i puse şi-l privi mirat pe Igor prin geamurile ochelarilor:

— Ce ciudat vorbeşti, tovarăşe Cerneavin! Se poate să vorbeşti aşa? Crezi că asta-i o mare înţelepciune! Ai uitat. E foarte firesc. Să ne reamintim. Stai jos. Dece ai sărit în sus?

Il aşeză din nou pe Igor în jilţ, trase un scaun, se instală

[1]) Coloană (N. T.).

în fața lui și începu să vorbească, mângâindu-și genunchii și privind pleziș spre ferestrele luminoase:

— Am să-ți propun următorul program. Anul școlar e pe sfârșite. Nu mai are rost să te înscriu la școală. Facem mai simplu: la anul, te înscriem direct în clasa a opta. Numai că în cursul verii va trebui să te pui pe învățătură. Te sfătuesc stăruitor. Ești foarte capabil și trebue să înveți. Ești de acord cu mine?

— Aș putea să fiu de acord cu dumneavoastră. Și chiar... vă sunt recunoscător, înțelegeți? Dar poate că nu mai rămân aici până 'n toamnă. Poate că n'o să-mi placă în colonie

— Adică... ai să pleci din colonie?

— Da.

Nicolai Ivanovici îl privi peste ochelari:

— Și unde ai să te duci?

— Am să văd eu.

— La noi nu s'a mai întâmplat să plece cineva. De aici nu poate să plece decât un individ foarte prost și cu totul pierdut. Tovarășe Cerneavin, sunt convins că dumneata n'ai să pleci!

Bătrânul acesta, pe ai cărui obraji rumeni se mișcau mustățile albe cu cârlionții lor simpatici, era o minune. Vorbea cu un foc viu în ochi, uneori făcea pauze ca să găsească o expresie mai precisă și în acest timp, ochii lui priveau repede într'o parte. Nu numai că vorbea, dar și gândea, chibzuia. Toate acestea le făcea fără încordare și într'un mod foarte simpatic. Vorbi mai ales despre importanța instrucției, despre căile ce sunt deschise unui tânăr în Uniunea Sovietică, despre avantajele pe care le ai dacă mergi pe aceste căi, despre creșterea personalității omului în timpul învățăturii. El se gândea acum la Igor Cerneavin și la nimeni altul. Il respecta pe Igor Cerneavin și își exprima acest respect cu deosebită plăcere. Tocmai deaceea Igor nu voi să termine convorbirea cu el într'un chip formal. Dori să aibă față de interlocutorul său aceeași sinceritate și atenție cinstită. Și Igor spuse:

— Nicolai Ivanovici, nu sunt deprins să muncesc. N'am muncit niciodată.

Nicolai Ivanovici zâmbi calm:

— Da, se poate. Ai trăit încă așa de puțin și ai puține deprinderi.

— Dar dacă nu mă deprind?

Nicolai Ivanovici își încrucișă degetele pe pântece și râse blând:

— Dar dece? Aceasta e o deprindere atât de plăcută!

— Plăcută?

— Cum de nu? E foarte plăcută. Eu, de pildă, muncesc de patruzeci de ani și, știi, îmi mai place și acum.

— Bine, bine, dar dumneavoastră sunteți profesor!

— Mă rog! Dacă vrei să fii profesor, e foarte frumos. Dar multă lume crede că munca de dascăl e cea mai neplăcută. Se înțelege că aceasta-i o prostie. Orice muncă e ceva foarte plăcut. Ai să vezi.

— Să încerc, spuse Igor și se ridică din nou.

— Încearcă. Vei fi ajutat. Avem băieți foarte buni.

— Mulțumesc, Nicolai Ivanovici.

— Totuși, când poți începe să te pregătești?

— Dela întâi Iunie?

— Bine. Hai să începem dela întâi Iunie. Am să te înscriu.

Igor se înclină. Nicolai Ivanovici îi răspunse prietenos și atent. Volodia Begunec nu era de față, așa că n'avea cine să râdă de politețea obișnuită între doi oameni bine crescuți.

Igor mergea prin curte și întorcea capul neputincios. Simți o dorință grozavă de a vedea ceva care să-l revolte, să-l mânie, să-i stârnească un protest sau ceva care să-l îndemne să glumească. Într'adevăr, un asemenea lucru nu era cu putință: de dimineață, chiar de dimineață era lăsat singur, iar înaintea lui se afla o putere de neînțeles, politicoasă și plină de siguranță. La orele cinci va fi primit de brigadă. Oare brigada îl va prelucra și ea cu același calm?

18. O DISCUȚIE CARE NU ERA PLĂCUTĂ PENTRU TOATĂ LUMEA

La orele cinci, Volenco intră în clubul liniștit însoțit de un tânăr înalt și masiv cu o față nespus de blândă, cum au numai oamenii foarte delicați și îngăduitori.

Volenco spuse:

— Tovarășe Cerneavin, acesta este brigadierul tău, Nesterenco.

Abia acum Volenco își permise un accent mai glumeț în intonațiile glasului și în mișcări. Cu un aer oarecum ironic arătă cu mâna și cu ochii:

— Ți-l predau în perfectă regulă: tuns, curat și complect echipat. Salopeta e acolo. Hainele bune au fost comandate. Poftim!

De bună seamă că Volenco se plictisise să-l tot poarte de colo-colo pe Cerneavin și se simțea ușurat că-l predă pe novice brigadierului. Înțelegând acest lucru, Nesterenco se înclină înaintea brigadierului de serviciu cu același joc stăpânit:

— Îți foarte mulțumesc, tovarășe brigadier de serviciu. Înțelegi, rândul viitor îți pregătesc și eu unul.

Volenco salută și se retrase.

Igor simți multă căldură în ceremonia aceasta solemnă și puțin cam glumeață. Nu încăpea îndoială că Volenco și Nesterenco erau prieteni buni. Totuși, acum, subliniau ceva prin plecăciunile lor glumețe și puțin cam ceremonioase. In acest joc, Nesterenco nu mai păruse chiar atât de blând. Avea un glas simpatic, cu accente calde de bariton, dar se simțea că știe să și-l stăpânească. Purtarea lui avea o ușoară nuanță de humor ucrainean, tărăgănat. Totuși, Igor observă la Nesterenco aceeași ținută pe care o avea și Volenco.

De altfel, de îndată ce plecă Volenco, Nesterenco lăsă orice joc

— Ai fost repartizat la brigada a opta. Brigada s'a adunat. Să mergem.

Se îndreptă spre ușă. Igor îl opri.

— Tovarășe brigadier!

— Ce este?

Igor își luă salopeta în mână, întoarse capul spre ferestre, tot atât de neputincios ca și în curte, dar nu se mai putu stăpâni și își întinse într'un zâmbet gura ironică:

— Tovarășe brigadier, dumneata înveți?

— La școală?

— Da. Înveți la școală?

— Intâi, sunt în clasa a zecea. Al doilea, să nu-mi mai spui nici „dumneata", nici „tovarășe brigadier". La noi nu este nevoie de așa ceva. Mă numesc Vasia.

— Zău? Dar eu am auzit că lui Volenco i se spune: „tovarășe brigadier de serviciu"!

— Asta-i altceva. La noi, brigadierul de serviciu are mare putere. El conduce ziua. Dacă are brasardă, nu poţi vorbi cu el fără să-l saluţi.

— Dar pentru ce trebue asta?

— Vezi... cât timp şi-a pierdut astăzi cu tine? Ai observat? Câtă treabă are! Dacă fiecare ar întinde peltea cu el, n'ar mai avea timp să facă nimic. Afară de asta... ce discuţii pot să fie cu un brigadier de serviciu?

— Dar cu tine se poate discuta?

Nesterenco ridică din umeri:

— Cu mine firește că se poate. Numai că așa ceva nu este la modă la noi.

— Pe tine nu trebue să te salut?

— Uneori trebue. Ai să afli mai târziu. Vino! Brigada ne aşteaptă.

Trecură prin faţa sentinelei (acum era alta) şi urcară scara, printre flori. La etaj era o sală tot atât de luminoasă, numai că acolo în loc de mozaic era parchet care avea acelaş luciu ca şi în clubul liniştit. Se opriră în faţa unei uşi. Pe o tablă prinsă de uşă era scris:

BRIGADA a 8-a

Nesterenco puse mâna pe clanţă, dar, înainte de a deschide uşa, lămuri:

— Avem două dormitoare, de câte opt inşi fiecare. Al doilea dormitor e alături.

Dormitorul era mare. Inlăuntrul se aflau opt paturi trainice, frumoase, vopsite în roz bătând în galben. Pe paturi, pături vişinii. Toate paturile într'o ordine ideală. Nimeni nu stătea pe ele şi nici măcar nu se afla în preajma lor. Mai mult de zece băieţi se adunaseră în jurul unei mese mari. Igor observă lângă perete o canapea foarte lungă şi care, de bună seamă, pretindea să fie, deasemenea, nesfârşită. Se vede că astfel de canapele plăceau în colonie.

La intrarea lui Igor şi a lui Nesterenco, toţi întoarseră capetele spre ei. Nesterenco se opri lângă uşă şi spuse pe un ton întrucâtva solemn, în care Igor surprinse, totuşi, un accent de glumă stăpânită:

— Primiți pe un tovarăș nou. Vi-l recomand: Igor Cerneavin.

Toți băieții își mișcară scaunele, dar nu se ridicară, ci se așezară și mai strâns în jurul mesei, lăsând cu grijă două scaune alăturate pentru cei care intraseră. Nesterenco se așeză pe unul din ele și bătu cu mâna în celălalt, invitându-l pe Igor:

— Șezi.

Toată lumea se liniști, așteptând cu interes să vadă ce se va mai întâmpla. Ochii lui Nesterenco sclipeau ironic:

— Noi avem un obicei: când vine unul nou, toată brigada se adună și brigadierul face prezentările. Așa se obișnuește la noi în colonie de mult, de vreo cinci ani. In timpul acesta brigadierul trebue să spună tot adevărul despre tovarăși, așa cum crede el și n'are voie să mintă. Cerneavin, când ai să fii și tu brigadier, ai să faci la fel. Vezi, toți se boldesc la mine, pentrucă știu că n'am să-i cruț.

Nesterenco spuse toate acestea fără grabă, cu blândețe, accentuând ușor sunetul „o" și tărăgănând cuvintele.

— Hai, Vasili, începe odată, nu ne mai chinui! vorbi cel mai mic din brigadă, un băiat în vârstă de vreo paisprezece ani, cu fața albă îngrijită, curată și inteligentă, cum au deseori copiii care se evidențiază la învățătură pe temeiul aptitudinilor naturale.

— Rogov nu mai are răbdare. Știe că am să-i trag o săpuneală.

— Trage-i, dar te rog mai repede.

— Și mai avem un obicei: nimeni nu trebue să contrazică și să se supere. Orice cuvânt ar spune brigadierul, s'a isprăvit! Iar tovarășul nou, să zicem ca tine, Cerneavin, nu trebue să-și închipue cine știe ce, ci să învețe să spună și să asculte adevărul. Înțelegi?

Igor Cerneavin rămase cu gura căscată. Chipul lui își pierdu orice urmă de spirit caustic și de ironie.

Nesterenco începu. Arătă spre un tânăr care împlinise cei puțin optsprezece ani. Acesta avea o frunte îngustă și păr aspru, care nu admitea nicio cărare. O față cu trăsături vagi, cu buza de jos atârnând, dar în acelaș timp, energică în mișcare și bătăioasă.

— E Misa Gontari, lăcătuș pentru reparații; e un lăcătuș bun, dar nu vrea să învețe la școală. A ajuns până la clasa a cincea și acum își închipue că-i învățat. A înnebunit, trebue să-l

trimitem cu forța. E tovarăș bun, trebue să vorbesc drept, ar fi bine dacă toți ar fi tovarăși ca el, dar e un neglijent cum nu se mai află. In privința aceasta, nu înveți nimic bun dela el. Oriunde se duce, ba sparge ceva, ba aruncă ceva, ba lasă resturi, pleacă și uită. Ar trebui să se bărbierească în fiecare zi, dar el nu s'a mai bărbierit de trei zile. Și stă într'o colonie de copii... Din cauza lui ,brigada noastră nu poate ocupa un loc bun în privința curățeniei, deși e o brigadă bună. Cum își pune de dimineață salopeta și dacă mai întârzie în atelier — se știe doar că-i lăcătuș pentru reparații — se bagă în sala de mese cu salopeta, iar acolo, firește, colonistul de serviciu din comisia sanitară face scandal și totul se resfrânge asupra brigăzii. Vezi? Dacă Mișa e de serviciu pe brigadă, punem pe cineva să-i ajute, de parcă ar fi un copil mic. Mai are un defect: nu-i place încolonarea, nu știe să țină cadența, iar hainele bune atârnă pe el ca pe o ladă. Acest lucru ne întristează pe noi, toată brigada, căci pentru el ar fi un fleac să se îndrepte, dar nu vrea. Totuși, e lăcătuș bun și tovarăș bun. E băiat bun, îi place să muncească și nu-i mai rămâne decât o nimica toată ca să ajungă om. Vrea să se facă șofeur, dar orice șofeur trebue să fie om cu carte. Acum, l-a pălit altă năpastă: e amorezat. Cum se poate amoreza, dacă toată brigada se căznește să-i facă freza și nu poate?

Nesterenco spuse toate acesta cu miez, privindu-și tovarășii. Aceștia se uitau la Mișa. Era limpede că toată lumea era de acord cu brigadierul în ceeace privește caracterizarea lui Mișa. Probabil că însuși Mișa era de acord. Nu protestă nici împotriva faptului că ar fi amorezat.

— Acum, mai departe: Piotr Aculin.

Piotr Aculin nu zâmbi. Continuă să stea întors pe jumătate. Avea o față slabă de prostănac cu bujori aprinși de țăran. Părea că fața aceea nu-i capabilă să zâmbească.

— Aculin e cel mai bun strungar din colonie și cel mai bun elev din clasa a opta. E îngrijit, respectă disciplina, e comsomolist de mâna întâi. Va fi aviator. Va fi cu siguranță. Dar la noi fiecare are un coș. Are și el. Nimeni nu-și încuie coșul niciodată, un asemenea obicei nu există în colonie. Totuși, acum trei zile, Aculin a pus lacăt la coșul lui. Nu-i frumos. Poate ți-e frică de noți, poate ai de gând să ții în el ceva secret, cine știe, dar nu se cuvine să aduci lacăte în colonie. Altceva e într'o uzină; acolo

averea statului trebue închisă pentru ordine, dar în brigadă stau tovarăşi de-ai tăi. Ce-ţi mai trebue lacăt?

Aculin nu întoarse capul spre Nesterenco. Puse o mână pe spătarul scaunului de alături şi spuse încet şi neexpresiv:

— N'am pus lacăt din cauza tovarăşilor...

— Ştim Te-ai gândit că avem un loc liber, că vine unul nou şi-ţi umblă în coş. Desigur că va umbla, dacă vede lacăt. Dar de ce să crezi că dacă vine unul nou, trebue să fie neapărat un hoţ? Ce interesează ce a făcut fiecare în viaţa veche? Cerneavin e şi el nou, dar dacă te uiţi la el, îţi dai seama că nu umblă prin coşul unui tovarăş de al lui.

Aculin îşi retrase mâna de pe spătarul scaunului şi spuse cu glas răguşit:

— Am să-l scot.

Brigada care aştepta în linişte, părea că a oftat. In realitate, băieţii nu oftaseră, ci doar se mişcaseră.

— Mai departe: Alexandr Ostapcin, ajutor de brigadier al brigăzii a opta din colonia de muncă „Intâi Mai".

Numai după felul solemn în care brigadierul rostise funcţiunea lui Ostapcin s'ar fi putut trage concluzia că acesta este iubit de brigadă şi tratat puţin cam ironic. Chiar şi Alexandr Ostapcin, auzindu-şi numele, clipi din ochi, întoarse capul spre brigadier şi şi-l lăsă pe pumnii puşi unul peste altul. Ostapcin avea ochi căprui mari, frumoşi, acoperiţi de un văl vesel, umed şi uleios.

— E un om ca toţi oamenii, nu-i strungar rău, e în clasa a zecea, e ajutor de brigadier şi aşa mai departe. E un om adevărat, dar are un singur păcat: e palavragiu. Ii place grozav să flecărească. Să nu-i dai pâine, dar să-l laşi să vorbească. Barem de ar spune ce trebue, dar limba lui vorbeşte, el fuge după limbă, nu poate s'o oprească şi nu poate nici s'o îndrume pe o linie justă. Nici nu se uită înlături, nu-i pasă dacă-i unul de-al lui sau un străin. Vorbeşte şi nu se poate să n'o ia razna. Noi, toată brigada, nu-l putem stăpâni. Visează să fie procuror. Se poate ca un procuror să n'aibă grijă de ce-i spune gura? Un procuror dacă spune ceva, o spune cu rost şi se gândeşte de două ori înainte de a vorbi. Alexandr al nostru însă are nevoie totdeauna de o dădacă, care să-l tragă de mânecă.

Ostapcin nu se ruşină, nu se supără, ochii lui îl priveau pe Nesterenco ca şi mai înainte, îi zâmbeau cu prietenie, dar şi

cu o expresie abia perceptibilă de obrăznicie. Părea că e mulţumit de a avea un defect atât de interesant. Răspunse năzuros, aproape ca un copil:

— Dar ce am spus eu vreodată aşa de grozav?

— Ţii minte când a venit la noi femeia aceea dela Narcompros? Ai îndrugat nişte lucruri, încât era cât pe-aci să izbucnească în plâns.

— I-am spus adevărul.

— Adevărul? Adevărul trebue spus şi el la locul lui. Venise să ne cunoască viaţa, poate că voise să înveţe câte ceva, înseamnă că avea şi ea durerea ei, iar tu i-ai ţinut o cuvântare... i-ai spus din capul locului: voi, cei dela Narcompros, nu înţelegeţi nimic, le încurcaţi pe toate, mâncaţi pâinea degeaba. Pe urmă, ea a întrebat: cine-i ăsta? I-am răspuns, firește: nu-i daţi atenţie, e unul nou, nu s'a cioplit încă.

Coloniştii izbucniră în hohote. Ostapcin întoarse capul fâstâcit, dar ochii lui nu-şi pierdură zâmbetul umed nici măcar în clipa aceea.

— Sancio Zorin, iată-l! Il vezi singur cum el

In adevăr, pe Sancio îl vedeai tot aşa cum vezi printr'o zi senină de Aprilie. Auzindu-şi numele, se urcă numaidecât cu picioarele pe scaun. Brigadierul îi spuse aspru şi, în acelaş timp, blând:

— Dece te-ai urcat cu picioarele pe scaun? Cerneavin, ei ţi-a fost numit îndrumător; te aşteaptă demult. Iţi va fi îndrumător până când vei primi titlul de colonist. Te va învăţa de toate şi la adunarea generală, va raporta pentru titlul tău de colonist. E un băiat iute şi nu-i totdeauna drept. Când îi sare ţandăra, nu-l mai poţi stăpâni. Dar tu să nu dai importanţă acestui lucru.

Igor înclină capul şi se uită ţintă la Zorin. Acesta îi şi făcea semne cu capul şi cu ochiul şi-i povestea ceva cu toată figura lui. Avea o faţă ascuţită, vie şi ageră. Intr'o singură clipă avea timp să reacţioneze la toate impresiile, să răspundă la toţi, să întrebe pe toţi. Acum, numai printr'o minune avu timp să arate brigadierului că-i mulţumeşte pentru adevăr, că va căuta să se înfierbânte mai puţin, că vede dragostea întregii brigăzi pentru el, că-l răspunde cu aceeaşi dragoste, că-l va ajuta pe Cerneavin să ajungă un colonist bun şi că Cerneavin

nu trebue să se sperie. Chipul acela spunea despre Zorin, mai mult decât ar fi putut să spună brigadierul.

Nesterenco trecu la alții, în total șase băieți în vârstă de șaisprezece-optsprezece ani. Nesterenco îi califică pe toți drept meșteri buni, tovarăși și colonişti minunați, dar sublinie defectele fiecăruia, le sublinie în față, cu un zâmbet reținut, alegând și rotunjind cuvintele, dar fără a-și ascunde în acelaș timp, nici necazul, nici pretențiile. Lui Listvennâi Serghei îi reproșă o prea mare dragoste de citit, dragoste datorită căreia umblă „ca un nebun". Lui Hariton Savcenco, deșălat, cu umerii obrajilor lați, cu părul bălai, îi reproșă moliciunea de caracter; lui Boris Ianovschi, brunet cu părul creț, încăpățânarea și tendința de a minți; lui Vsevolod Seredin, faptul că e prea sclivisit; iar lui Danilo Gorovoi că e excesiv de flegmatic.

Toată lumea îl asculta pe brigadier în tăcere, nimeni nu-i obiectă nimic, dar după ce isprăvi, toți începură să țipe, să râdă, își amintiră unul altuia cele mai supărătoare amănunte ale caracterizărilor și chiar tăbărîră pe Nesterenco cu diferite întrebări suplimentare. Brigadierul însă nu-i ascultă mult:

— Dece faceți gălăgie? Lăsați-mă să isprăvesc. Faceți cunoștință cu Cerneavin. Oare ați uitat?

Alexandr Ostapcin strigă:

— Tu ai voie să vorbești despre noi, dar despre tine n'ai spus nimic? Când am să fiu brigadier, am să vorbesc eu despre tine!

— Am să aștept să te faci brigadier. Atunci, ai să vorbești și despre mine, cu toate că, după mine, n'ai să spui nimic inteligent. Primiți-l pe Cerneavin!

— L-am și primit! Cerneavin, mâna! Ostapcin își făcu vânt cu toată mâna. Sancio, ajunge, ia-l în primire pe băiat. Uite, ce material bun pentru comsomolist.

Toată lumea îl privi pe Igor, care profită de acel moment:

— Signorilor, înțelegeți, vă sunt foarte recunoscător, pentrucă m'ați primit la voi. Dar înțelegeți... despre voi tovarășul brigadier a spus tot, iar despre mine trebue să povestesc eu. Așa-i?

Unii colonişti zâmbiră. Aculin îl privi bănuitor, iar Gontar cu un aer de mustrare. Nesterenco spuse:

— La noi nu se obișnuește ca unul nou să vorbească despre

ei. De altfel, nici n'ai ce să ne povesteşti. O să vedem singuri ce fel de om eşti. In afară de asta, nu trebue să spui „signorilor". Ai înţeles?

— Am înţeles, tovarăşe brigadier. Am greşit tovarăşe Nesterenco.

— Cerneavin, vino'ncoa. Sancio Zorin îl aştepta în colţul camerei. Iată patul tău, iată dulăpiorul tău, toată gospodăria. Săpunul şi praful de dinţi ţi le iei dela Ostapcin, ajutorul de brigadier. Două zile te odihneşti * pe urmă te pui pe treabă Diseară îţi povestesc ceva. In ce clasă ai să fii?

— Intr'a opta.

— Grozav! Şi eu sunt într'a opta. In general, eşti un cetăţean liber! Poţi să te duci unde vrei!

Cu un gest larg, Sancio arătă spre fereastră. Dincolo de această fereastră era un câmp, iar la orizont se vedeau clădirile oraşului

19. E INCĂ CRUD

Seara, Igor Cerneavin nu putu să adoarmă vreme îndelungată. Avea un aşternut proaspăt, răcoros şi curat. Nu mai dormise în asemenea aşternut, de pe vremea când stătuse la părinţi. I se păru că era culmea fericirii să doarmă în astfel de aşternut. In clipa aceea, ar fi vrut să mulţumească cuiva, atât pentru aşternutul acela, cât şi pentru rufele lui curate, pentru hainele lui noi şi simpatice, pentru cureaua lui neagră şi îngustă. Dar cui să-i mulţumească? Lui Alexei Stepanovici? Lui Volenco? Brigăzii a opta? Sau poate pur şi simplu Puterii Sovietice? Dar Igor Cerneavin avea o idee dintre cele mai complicate despre Puterea Sovietică. Din şcoală nu-i mai rămăseseră decât imagini pur verbale, din Leningrad o senzaţie vagă şi uitată de copilărie. In schimb, din viaţa lui „liberă" îşi amintea de Puterea Sovietică mereu ca de o putere severă, exigentă şi stăruitoare: milităieni, ostaşi dela securitatea căilor ferate, educatori în centre de primire, oameni în halate albe. Din toată Puterea Sovietică, fiinţa cea mai îngăduitoare şi inofensivă era Polina Nicolaevna, dar Igor îşi aducea aminte de faţa ei ascuţită şi inteligentă cu un sentiment de vie neplăcere. Pe când aici, în colonie, simţea Puterea Sovietică ca un lucru foarte complicat, avea de a face cu un extract al ei,

concentrat și de neînțeles. Nu putea să-și dea seama unde anume se afla ea. Era, firește, Alexei Stepanovici și mai era Nicolai Ivanovici. Dar Sancio îi spusese adineauri: toate casele acelea erau noi, zidite recent în câmp. Toate erau noi: grădinile de flori, oglinzile și parchetele. Sancio îi spusese: nimic nu este vechi, totul a fost făcut de Puterea Sovietică. Din spusele aceluiaș Sancio reieșea că Puterea Sovietică nu era numai Alexei Stepanovici și învățătorii, dar și ei înșiși, toți coloniștii. Sancio îi spusese: noi am făcut, noi am cumpărat, noi am hotărît, noi am dispus. Înseamnă că și Sancio Zorin este Putere Sovietică. Și Volodia Begunoc!

Da... Bine au mai ticluit-o: brigada a opta nu vrea să-și încuie coșurile. Fac pe grozavii! Ei, drăcia dracului, în adevăr, asta-i ceva foarte ingenios, în situația asta nu mai umbli prin coșul altuia pentru nimic în lume. Dacă ar fi Râjicov aici, ar fi curios de văzut cum ar curăța coșurile alea! Se înțelege că Râjicov e un porc, e limpede ca bună ziua. Totuși, ăștia de aci se înțeleg grozav. Alexei Stepanovici stă în cabinetul lui, nici nu-l vezi, iar în jur sunt șefi. Până și Petca ăla cu fruntea bombată poruncește: arată cu ochișorii lui obraznici spre perie și-i cere să-ți ștergi picioarele! Au fel de fel de obiceiuri și mofturi și toate au fost făcute numai ca să-l sâcâe pe Igor Cerneavin, omul liber.

Igor este de acord că, atât patul cu somieră, cât și cearșafurile curate sunt lucruri foarte bune, dar el mai înțelege și altceva: că cu astfel de lucruri se cumpără supunerea, mai ales dacă omul e lacom de toate aceste plăceri. Tatăl său scontase și el, probabil, același lucru, dar își greșise socoteala. De... Poți dormi și într'un pat bun, mă rog, dar să vedem cum se vor termina toate astea. De pildă, munca. Nicolai Ivanovici spune: e un lucru plăcut. Dar dacă nu-i plăcut? Lui îi vine bine să învețe acolo... în clasă, îmbrăcat cu haine curate. Dar dacă ei te obligă să dai scânduri la rândea? Foarte mulțumesc, signorilor! Admitem cazul că nu vreau. Mă dau afară? E interesant. Ce rușine pentru colonia de muncă „Întâi Mai"! Pe un singur om, pe Igor Cerneavin, care nu era un bandit oarecare, ci un intelectual modest și gentleman, nu l-au putut obliga să muncească. Nu i-au venit de hac! E interesant: cum o să-l dea afară? Igor Cerneavin își închipui mutrele necăjite ale membrilor brigăzii a opta. Vai, ce necaz au să mai aibă! Cu câte

şiretlicuri, cu ce politeţă, ce cearşafuri, ce „obiceiuri" au venit, dar tot nu l-au putut cumpăra. Igor Cerneavin poate trăi şi fără scândurile lor. Îşi aduse aminte de unele dintre cele mai ingenioase combinaţii ale sale. Cât erau de inspirate, câte cotituri pasionante, amuzante şi neaşteptate aveau? Niciun aşternut curat nu se poate compara cu ele, pentrucă în cotiturile acelea era libertatea.

Totuşi, Igor Cerneavin se întinse fericit, se încolăci dulce şi adormi fără să rezolve contradicţia dintre lucrurile plăcute şi gândurile lui neplăcute, dar mândre.

A doua zi dimineaţă, când deschise ochii, era lumină. Înainte visase o fanfară sâcâitoare şi foc. La locul incendiului era o vâlvătaie de flăcări, sgomot şi pârâituri. Igor se grăbea undeva, aflându-se într'o mulţime de oameni şi un glas sonor şi stăruitor îi izbea urechile:

— Auzi? Auzi?

Igor deschise ochii. Rogov, curat, cu faţa albă, stătea înaintea lui şi striga:

— Auzi, Cerneavin? Scoală-te!

Rogov văzu ochii deschişi ai lui Igor şi repetă mai calm:

— Scoală-te că începem curăţenia.

Ceilalţi colonişti din brigada a opta se frământau, intrau şi ieşeau cu prosoape, îşi făceau paturile, băteau pernele. Rogov alerga prin dormitor cu o cârpă albă în mână, ştergând praful. Sărea dela scaune la ferestre, se uita prin dulăpioare, se sălta spre pragul de sus al uşii, îşi băga mâna în dosul radiatorului caloriferului, se agita lângă portrete. Apoi, încremeni lângă piciorul unui pat. Igor închise ochii. Somnul lui bun, fericit şi cald îi revenise...

— Dar ăla de ce doarme?

Igor recunoscu glasul lui Nesterenco, dar nu deschise ochii.

— Rogov, l'ai sculat?

— Da, l'am sculat. Se deşteptase!

Igor era curios să ştie: ce vor face aceşti reprezentanţi ai Puterii Sovietice, dacă nu se va scula? Dacă pur şi simplu nu se va scula. Unde să se grăbească? Chiar potrivit „obiceiurilor" de acolo, două zile el nu trebue să muncească. Auzi din nou glasul lui Nesterenco deasupra lui.

— Cerneavin!

După o mică pauză, repetă:

— Cerneavin!

O mână puternică se lăsă pe umărul lui Igor. Umărul se mișca încolo și încoace. Igor deschise ochii:

— Ce este?

— Semnalul s'a dat demult.

— Care semnal?

— Semnalul pentru deșteptare! Sancio nu ți-a explicat aseară?

Igor se întoarse pe spate, se așeză mai comod și arătă brigadierului un zâmbet larg și caustic.

— Mi-a explicat, dar n'am înțeles tot!

— Atunci îți spun eu: s'a dat semnalul pentru deșteptare!

— Tovarăș! asta nu este esențial!

Nesterenco holbă la el ochii săi mari și cenușii plini de mirare. Rogov, care freca parchetul, desculț, sări spre ei într'un picior. Până la urmă, Nesterenco găsi cuvinte, dar le găsi cu atâta încetineală, încât lui Igor îi veni să râdă.

— Ce tot îndrugi tu acolo? Ia uită-te la el: nu este esențial! Acum vine inspecția!

Igor se întoarse pe o parte și își puse mâna sub cap:

— Și asta e foarte puțin esențial.

Sancio Zorin dădu buzna în dormitor și strigă:

— Tovarășe brigadier, în sala de jos curățenia a fost făcută de mine cum nu se poate mai bine!

Dar șeful de brigadă era atât de nedumerit, încât nu mai auzi raportul. Îi spuse lui Igor cu un glas cavernos:

— Dar dacă ți-oi arde una cu cureaua, asta-i esențial?

Igor răspunse calm:

— Esențial, dar ilegal.

— Vai de tine, domnișor otrăvit!

Pătura și cearșaful de sub ea zburară de pe Igor. Rămas descoperit, Igor se simți într'o situație caraghioasă și voi să se scoale, dar de afară veniră sunetele unui semnal nou. Rogov sări de pe peria lui și strigă:

— Vai și amar! Începe inspecția!

Se repezi la bocancii lui. Toți coloniștii începură să se fâțâie în fața oglinzii, îndreptându-și frezele. In ziua aceea, erau îmbrăcați cu toții cu haine de școală. Igor știa că, înainte de masă, toată brigada lucrează la școală. După ce își îndreptară

ţinuta, toţi se grăbiră să-şi ocupe locul într'o porţiune liberă a dormitorului, aşezându-se pe un rând larg. Nesterenco întoarse capul, neputincios. Sancio veni fuga spre el.

— Acoperă-l, dă-l draculuil Astăzi e Clava de serviciu!

— Clava? Ei, nu mai spune!

Nesterenco aruncă pătura peste Igor. Ştirea asta îl îngrozi pe Cerneavin. Să rămână numai în cămaşă în faţa unei fete! Deaceea, prinse pătura cu plăcere şi şi-o trase până peste cap, lăsând însă o crăpătură ca să poată vedea.

Nesterenco inspectă repede dormitorul, pipăi pervazul ferestrei, se uită sub un pat şi întrebă:

— Sancio, nu ştii, Alexei vine la inspecţie?

— Alexei a plecat în oraş, dis-de-dimineaţă.

Rogov veni fuga de pe sală, şi şopti: „Vine inspecţia!" şi trecu la locul lui, din rând. Uşa se deschise şi Nesterenco comandă cu glas tare:

— Brigadă, drepţi, pentru onor!

Igor văzu cum rândul de colonişti se întinse, întorcând capul spre uşă şi ridicând mâna dreaptă. Nesterenco stătea aparte, în faţa uşii. O fată scundă, de vreo cincişprezece-şaisprezece ani şi un băiat mult mai tânăr decât ea intrară înăuntru. Auriul bonetelor lor, monogramele dela mâneci şi albeaţa gulerelor late erau strălucitoare. In urma lor, Volodia Begunoc, în picioarele goale, cu trompeta într'o învelitoare de pânză, îşi îndreptă ochii curioşi şi aprinşi spre silueta neobişnuită din pat.

Brigadiera de serviciu Clava Caşirina avea o faţă drăguţă, fragedă, puţin cam grasă, ochii cenuşii, senini, deşi cam mici, şi bucle castanii care-i ieşeau de sub bonetă. Foarte serioasă, ea stătea în faţa lui Nesterenco cel înalt şi-l privea de jos în sus pe sub mâna-i curată şi trandafirie, cu o expresie de asprime.

Nesterenco făcu un pas înainte:

— Tovarăşă brigadieră de serviciu, în brigada a opta din colonia de muncă „Intâi Mai" totul este în regulă. Cerneavin nu s'a sculat pentru inspecţie!

Clava aruncă o privire repede şi vicleană de femeie spre Igor care stătea în pat şi spuse cu un glas minunat, cu accente ascuţite şi argintii:

— Bună dimineaţa, tovarăşi!

Rândul îi răspunse în cor:

— Bună dimineața!

După aceea, rândul se strică. Băieții începură să vorbească și să râdă. Băiatul cel mic cu brasarda cu cruce roșie, membru de serviciu al comisiei sanitare, ajunsese dintrodată în centrul atenției generale. In ziua aceea, membrul de serviciu al comisiei sanitare era Semeon Casatchin. I se spunea din toate părțile:

— Uită-te și aici.

— Te rog!

— N'ai nicio grijă!

Dar Casatchin nu zâmbea. Privirile lui arătau că se va lega de toate, că va umbla prin tot dormitorul, că se va uita prin coșuri și va pipăi țevile caloriferului. Avea în mână o batistă curată, de care se servea ca de un aparat de control. Dar, ori de câte ori ducea batista la ochi, nu se vedea niciun fir de praf pe ea și brigada a opta spunea cu triumf: „aha"! Oleg Rogov, care era de serviciu pe brigadă în ziua aceea, urmărea cu o privire deosebit de încordată degetele colonistului de serviciu din comisia sanitară și batista lui. De emoție, freza lui îngrijită se strică și membrul de serviciu al comisiei sanitare îl întrebă batjocoritor:

— Dece nu te-ai pieptănat astăzi?

Rogov se uită la Clava cu oarecare teamă și răspunse:

— Știi, e atâta bătaie de cap!

Casatchin, care și-a pierdut speranța de a „prinde", brigada, înalță capul spre becul electric:

— Mi se pare că becul e pătat de muște!

I se răspunse în cor:

— Alea-s pete de muște? Alea-s puncte! Fiecare inspecție întreabă. Așa-i sticla!

Intre timp, Igor Cerneavin dormea dus. El nu prevăzuse câtuși de puțin serviciul drăguței Clava. După mișcarea vocilor, Igor își dădu seama că ea și ajunsese la patul lui. Dacă, cu o clipă înainte Igor respira așa cum respiră orice om care doarme adânc, atunci nici nu mai respira. Glasul argintiu al Clavei întrebă:

— Poate e bolnav? Casatchin, să contrololezi mai târziu.

Casatchin răspunse încet:

— Am înțeles, am să controlez!

Dar Nesterenco nu putea uita expresia „asta nu este esențial".

— Cine să fie bolnav? Cerneavin? Să fi auzit tu cum a vorbit înainte de inspecție. Pe urmă, hait, a adormit deodată.

Clava puse mâna pe umărul lui Igor:

— Cerneavin! Cerneavin, nu ți-e rușine?

Dar Igor nu mai respira și, în străfundul inimii sale, își blestema caracterul ușuratic. Fără voia lui, își închipuia cu necaz ce frumos ar fi fost dacă, în ziua aceea, cu toate că era nou, ar fi salutat în chipul cel mai exact pe fata aceea și i-ar fi strigat, împreună cu toți ceilalți: „Bună dimineața"! S'ar fi putut ca ea să fi dat atenție figurii lui originale și zâmbetului său caustic. Oare mai avea de gând să-l sgâlțâie? Auzi ușurat glasul îndrumătorului său Sancio Zorin:

— Lasă-l Clava! Lasă-l să stea culcat. E încă crud de tot!

Igor auzi cum niște pași ușori se depărtează de patul lui. Întredeschise un ochi, văzu o mișcare spre ușă și închise ochiul din nou, pentrucă întâlnise privirea veselă și a toate înțelegătoare a ochilor căprui ai lui Volodca Begunoc.

20. NEDREPTATE

O oră mai târziu, Igor Cerneavin intră vesel în sala de mese. Numai părul lui tuns chilug îl cam stingherea. Încolo, avea hainele cele mai noi, o curea dintre cele mai elegante și o față de intelectual, foarte interesantă. Schimbul întâi, care trebuia să plece la școală, își termina tocmai ceaiul. Igor știa că Nesterenco e supărat pe el, se aștepta la discuții neplăcute, dar, pe de altă parte, continua să-l ispitească rolul de protestatar ironic. Igor trecu cu o grație plină de siguranță printr'o sală de mese spațioasă, luminoasă și împodobită cu flori. Fețele de masă erau atât de albe, ca și cum ar fi fost schimbate chiar în ziua aceea. Sau poate că soarele de dimineață revărsa atâta bucurie? Multă lume și ieșea din sala de mese. Igor nu observă privirile ironice îndreptate spre el. Își cunoștea locul la masă și dreptul său exclusiv asupra acestui loc. La masa aceea, în afară de Igor, mai stăteau Nesterenco, Gontari și Sancio Zorin.

În adevăr, Nesterenco și Sancio erau la locurile lor. Mâncaseră și acum vorbeau. La alte mese, câte un băiat își termina cealul. În fundul sălii de mese, Volodia Begunoc se învârtea pe lângă Clava Caşirina, cel mai bun semn că va da îndată semnalul pentru ieșirea la lucru. Dar Igor nu muncea încă. Deaceea, se apropie vesel de masă și spuse nestingherit:

— Iată și locșorul meu!

Spre mirarea lui Igor, Nesterenco nu-i răspunse nimic dojenitor. Dimpotrivă, îl întrebă cu blândețe, după cum îi era obiceiul:

— Ai dormit destul?

— Destul! Am dormit foarte bine. Mi se pare că am fost sculat?

— Da. Mi se pare că ai fost sculat

— Și parcă am spus ceva?

— Da. Ai spus ceva.

Sancio întoarse capul spre fereastră. Mișa Gontari răsări lângă fereastră, privindu-l supărat pe Igor. Nesterenco o văzu pe Clava care se apropia de dânșii și se ridică politicos venind în întâmpinarea ei:

— Clava, mulțumesc pentru masă. Am mâncat foarte bine.

Aceasta îi plăcu lui Igor. Sancio îi spusese în ajun că există o regulă de a mulțumi pentru masă brigadierului de serviciu.

— N'ai pentru cel răspunse Clava.

Se uită la ceasul ei de mână și-i făcu semn cu capul lui Volodia Begunoc, care o urmărea ca o umbră:

— Peste un minut poți să suni.

Volodca făcu cu trompeta o mișcare care aducea întrucâtva a salut. Nesterenco îi spuse încet:

— Am să-i spun lui Alioșca de felul cum răspunzi. Îți strânge el șurubul.

Volodca deveni serios, roși și se grăbi spre ieșire, mai ales că avea treabă.

Nesterenco i se adresă nemulțumit Clavei:

— Clava, tu-l strici pe puștan. Mie nu mi-ar fi răspuns în felul ăsta.

Clava zâmbi. Avea dinți foarte frumoși și, când surâdea, era și mai frumoasă:

— Nici n'am băgat de seamă. De altfel, nici nu sunt obiș-

nuită. Sunt de serviciu abia a doua oară. Dar cine-i dânsul? Tu eşti Cerneavin?

Igor se înclină politicos:

— Dece te prefaci că dormi? Eşti aşa de mare şi te prefaci ca un copil.

Pe chipul lui Igor se revărsară bujori. Ar fi vrut să nu vadă în Clava decât o fată drăguţă, dar nu era în stare. Naiba ştie cum se face, dar nu putea uita că-i brigadieră de serviciu. Oare brasarda de mătase făcea o impresie atât de puternică? Igor îngână ceva şi se încurcă:

— Se întâmplă... tovarăşă...

— Cum adică „se întâmplă"? Dar pentruce ai venit în sala de mese?

— Cu voia dumitale... să mănânc.

— Să mănânci! Nu ţi s'a explicat? N'ai voie să întârzii mai mult de cinci minute. Am terminat de împărţit mâncarea de acum douăzeci de minute. Sufrageria trebue pregătită pentru ce-l de-al doilea schimb. Ţi s'a explicat?

— Mi-a vorbit tovarăşul Zorin, dar am scăpat din vedere.

— Ai scăpat din vedere?

Fără să mai aştepte vreun răspuns, Clava se îndreptă spre ieşire.

Faptul acesta îl revoltă pe Igor. Nici nu vrea să stea de vorbă cu dânsul! Oare ăştia de aci îşi închipue că el nu cunoaşte legile sovietice?

Igor făcu un pas înainte şi ajunse în faţa Clavei:

— Inseamnă că mă lipsiţi de mâncare?

— Mă, dar caraghios mai eşti! Te-ai lipsit singur de mâncare. Dece n'ai venit?

— Inseamnă că rămân nemâncat?

Nesterenco spuse visător, privind într'o parte:

— Aceasta este foarte puţin esenţial.

Igor puse mâna pe spătarul unui scaun şi rosti rar, cu greutate, aşa cum vorbise cu dirigintele poştei:

— Totuşi, este interzis să laşi un om fără mâncare. Ştiu bine asta.

Zorin fu încântat. Îşi trecu repede mâna prin părul său răvăşit şi spuse sonor:

— Ai dreptate, tovarăşe! S'o reclami pe Clava.

— Negreşit! Tovarăşă bigadieră de serviciu, să ştii că am să mă plâng. Cui trebue să adresez plângerea?

Zorin răspunse pe acelaş ton, adăugând însă o mică doză de nevinovăţie:

— Adunării generale.

Nesterenco şi chiar Clava râseră cu poftă. Numai Zorin era mai serios:

— Nu-i nimic! Ce vedeţi voi aici? Are dreptul...

Dar nici Zorin nu se mai putut stăpâni şi izbucni în hohote cât îl ţinea gura.

In curte se auzi un semnal. Clava se îndreptă repede spre ieşire.

Igor o privi din urmă, aruncă o privire mânioasă lui Zorin, dar nu se mai putu stăpâni nici el: zâmbi.

21. RUSLAN

Foarte prost dispus după „ceai", Igor se duse să viziteze colonia. Foamea nu-l supăra. In timpul vieţii lui libere, se obişnuise să mănânce independent de orice orar şi chiar independent de poftă, ci exclusiv în funcţie de împrejurări. Il supăra mai mult actul de violenţă săvârşit împotriva lui de către fetişcana aceea drăguţă, care nu numai că nu manifesta interes pentru înfăţişarea lui originală, dar se şi gândise să-l înveţe minte.

După ce ieşi din clădire, Igor găsi chiar cu oarecare plăcere o formulă de condamnare: cei de aici se mândresc cu regulile, saluturile şi monogramele lor; îşi închipue că sunt Putere Sovietică, dar în realitate, sunt nişte birocraţi ordinari. In viaţa lui, Igor văzuse destui asemenea birocraţi. „Spune-mi, te rog, de ce banii au fost trimişi tocmai la oficiul acesta?" Poţi să întârzii la ceai cel mult cinci minute şi dacă întârzii şase minute, trebue să stai flămând. Şi mai au de gând să-l educe pe Igor Cerneavin! Cine ştie dacă Igor Cerneavin va dori să fie transformat într'un birocrat? Şi tot birocraţii spun: poţi să reclami.

Aşa cugeta Igor trecând pe una din aleele grădinii. Florile nu-l prea bucurau. De fapt, ar fi putut ieşi din grădină, şi, ajungând la şosea, să se ducă în oraş. Din nefericire, n'avea

niciun plan, nicio treabă începută. În al doilea rând, putea să plece şi a doua zi.

Igor trecu printre straturile de flori şi coti la dreapta. Acolo începea pădurea. La marginea acesteia se afla o clădire de piatră, nouă. Era zidită lângă unul din capetele casei din care ieşise Igor şi era legată de ea printr'un podeţ suspendat şi acoperit. Sancio îi vorbise despre clădirea aceea. Acolo vor fi instalate dormitoare noi, numai dormitoare. În dormitoarele vechi va fi şcoala, iar acolo unde acum este şcoala va fi altceva. Igor uitase. În general, se construeşte. Sufocat de entuziasm, Sancio spusese câteva cifre: două sute de mii, trei sute de mii. Sancio se şi revoltase în acelaş timp: se alocă bani pentru dormitoare noi şi pentru primirea de noi copii, dar nimeni nu vrea să dea niciun ban pentru producţie. Coloniştii trebue să se gândească singuri la acest lucru. Copii se găsesc, dar unde să munceşti? Trebue desvoltată producţia. Sancio rostise cuvântul „producţie" cu respect şi amintise cu entuziasm despre Solomon Davidovici Blum, ironizându-l în acelaş timp. În general, la ei totul este în ordine numai pe din afară, dar în realitate, cine să-i mai înţeleagă? Aseară, înainte de culcare, întreaga brigadă se amuzase, amintindu-şi de un stadion oarecare. Nesterenco spusese:

— În aşa colonie, aşa stadion! Ce-i asta?

Igor trecu prin faţa clădirii celei noi. Era terminată şi geamurile luceau printre cercevele.

Mai încolo era amenajat un parc, erau trasate alei largi presărate cu nisip şi se vedeau bănci de tuci. Sancio vorbise cu entuziasm şi despre parcul acela. Mare scofală, dacă stai să te gândeşti: alei şi un teren de gimanstică. Să fi văzut ei terenurile de gimnastică din Leningrad! Şi spun: cu mâinile noastre! Mai e şi un fel de lac! O reţea de alei destul de încurcată cobora în pantă pronunţată. A, iată şi lacul! O alee merge şi pe malul lacului şi pe ea sunt deasemenea bănci. Lacul e mic, crengile copacilor atârnă deasupra lui şi pe mal, ici şi colo se văd trepte de lemn.

Igor se aşeză pe o bancă, apoi se gândi: dece să nu se scalde? Se desbrăcă şi intră în apă. Apa era răcoroasă, prietenoasă şi avea un miros deosebit. Nu cumva au băgat parfum în lac? Ba nu, mirosea a izmă: malurile lacului sunt năpădite de izmă. Igor înnotă spre centru. Încercă să atingă fundul, dar nu iz-

duti. In fund apa era rece ca ghiața. Intorcându-se în apă, Igor observă o mișcare lângă banca unde își lăsase hainele. Făcu un salt, se uită într'acolo și veni mai aproape. Un băiat îndesat, cu părul tuns tot cu mașina, probabil unul nou, stătea pe mal și-l privea, cu mâinile băgate în buzunarele salopetei. Strigă:

— E rece apa?

— E bună

— Intru și eu.

Un minut mai târziu, își făcu vânt și se aruncă în apă. Curând după aceea, capul lui cu părul tuns apăru lângă Igor

— Ești colonist? întrebă el.

— Cam așa ceva.

— Ești nou? Nu te-am mai văzut.

— Am venit ieri.

— A!

— Dar tu?

— Eu sunt venit de două săptămâni.

— Ești și tu nou?

— Sunt.

— Și?

— O iau din loc.

— Nu zău?

— Pe cuvânt. Dă-l dracului!

Se întoarse în apă, își arătă dosul și dădu din picioare:

— E rece! Mă duc să mă îmbrac!

Innotară spre țărm. Pe când își punea pantalonii, Igor întrebă:

— Unde ai să fugi?

— Babacu e în oraș. Numai că e un ticălos. Nu mă duc la el. I-am ciordit niște titluri de cinci sute de ruble, a făcut un scandal grozav și m'a târît la miliție. E funcționar cu răspundere, face serviciul la un birou pentru colectarea cerealelor. D'aia am fost băgat aici.

— Ai început să muncești?

— Cum să nu, am și fost aranjat. Zic, construim socialismul. N'aveți decât să-l construiți!

— Dece te plimbi la ora asta?

— Dar ce fel de socialism? N'au materiale! M'au dat la o ma-

şină de tăiat nituri. Maşina e grozavă, nimic de zis, dar nu sunt materiale. Mai dă-i încolo...

— Cum e numele tău de familie?

— Numele meu de familie mai merge: Gorohov. Dar numele de botez... Unde naiba le-a fost capul? Ruslan![1]).

Igor începu a râde. Gorohov zâmbi şi el. Avea o faţă comună, cu coşuri şi cu nasul mare, dar acesta din urmă era mult mai roşu decât toate celelalte trăsături. Când râdea, arăta dinţi de diferite mărimi, care creşteau în diferite direcţii şi erau chiar de diferite culori.

— Ruslan! Inainte de a fi citit „Ruslan şi Liudmila", am mai răbdat, dar de când am citit! Tu ai citit?

— Am citit.

— La mutra mea să-mi spună Ruslan! Înţelegi, dânşii au voie să facă aşa ceva, dar când eu le-am luat nişte titluri nenorocite de cincisute de ruble au alergat la miliţie!

— Cred că am să plec şi eu, spuse Igor.

— Ai şi tu părinţi?

— Ai mei sunt departe. Tocmai la Leningrad.

— Te duci la ei?

— Nu mă duc la ei.

— Dar unde?

— Dar tu unde te duci?

Se aşezară pe bancă, se priviră şi zâmbiră în silă. Ruslan căzu pe gânduri:

— Naiba ştie... poate că ei fac bine...

— Cine?

— Aştia... de aici. Numai că nu se poate în felul ăsta: să faci fiecare pas după regulă. Reguli şi reguli. Te trag în toate părţile. Şi vorbesc şi vorbesc: înscrie-te în cercul de tir, în cercul dramatic, în cercul de arte plastice! „E necesar să învăţi!" Dar eu am vrut să intru în fanfară şi, ce crezi: au reguli şi acolo.

— Spuneai că vrei s'o iei din loc.

— Chiar o şterg. Ce crezi? Am să rabd? Am vrut să intru în fanfară: „mai aşteaptă", în fanfară se primesc numai coloniştii.

— Dar tu eşti colonist!

---

[1]) Eroul poemului „Ruslan şi Liudmila" de *Puşchin*. (N. T.).

— Pe dracu! Nu ți-au spus? Ți-ai găsit!

— Am auzit ceva... titlul de colonist...

— Titlul de colonist. Tu nu ești colonist, ci elev. Ca să vezi! Ție poate o să-ți facă haine bune, dar fără aia... fără semn... la mânecă. Și au voie să te pedepsească cum vor: să te pună la corvezi, să te lase fără concediu, fără bani de buzunar. Alexei face ce vrea. Poate să te mute dintr'o brigadă în alta, poate să te dea la munci grele... Dar în fanfară nu se poate.

— Ei drăcie! spuse Igor mirat, cu voce tărăgănată. Și cât te ține așa?

— Cel puțin patru luni. Pe urmă, cum vrea brigada. Brigada trebue să te prezinte adunării generale, iar adunarea hotărăște cu majoritate de voturi. Dar se știe cine hotărăște la adunarea generală: comsomoliștii. Vorbesc între ei în secret și tu nu știi nimic.

— Și dece primesc în fanfară numai coloniști?

— Cine știe dece? Știi ce regulă mai au: un colonist poate intra în fanfară, dar să iasă din fanfară nici pomeneală! *.

— Nu se poate?

— Ferească dumnezeu! Rămâi muzicant până la moarte. Vezi, ce reguli? Admitem cazul că m'am plictisit, dar de cântat trebue să cânt! O șterg, orice s'ar întâmpla.

Supărat, Ruslan întoarse capul spre centrul parcului și căzu pe gânduri. Igor căzu și el pe gânduri. Se auzea cum secția de mașini lucra în spatele parcului. De acolo mai veneau zgomote ori strigăte de copii, ori lătrat de câini. Se auzi apoi un sunet puternic, apoi încă unul și zgomotul continuă ritmic. Ruslan întinse gâtul îngrijorat.

— La ce brigadă ești? întrebă Igor.

Ruslan nu-l auzi:

— Cum?

— La ce brigadă ești? La brigada întâia? La Volenco?

— La Volenco. Mi se pare că a adus cherestea. Spunea că aduce.

— Volenco e brigadier bun?

— Toți sunt la fel aici. Trag o fugă pân'acolo. S'a adus cherestea.

Ruslan sări peste tufe pe o alee învecinată. Igor îl privi din urmă: bluza bleumarin a lui Ruslan ajunsese departe printre copaci.

22. STADIONUL BLUM

Igor se duse şi el spre „curtea de producţie", cum i se spunea în colonie. Sancio îi spusese că în colonie există mai multe ateliere. De curând a venit un nou director al producţiei, aşa încât nu vor mai exista ateliere, ci secţii: de mecanică, de turnătorie, de maşini, de montaj şi de croitorie. Igor nu mai văzuse niciun fel de producţie şi nu se mai interesase de treaba aceasta. Deaceea, nu înţelesese nimic din toate acele numiri. Bănuia doar că la secţia de croitorie se coase ceva. Acum însă, el însuşi va trebui să lucreze într'una din secţii. Hotărî să vadă despre ce fel de „curte de producţie" era vorba.

Trecând prin parc, în direcţia în care fugise Ruslan, Igor ajunse în adevăr într'o curte nouă, care, de bună seamă, era o pădure de curând defrişată: pe alocuri se mai vedeau buturugi, iar în alte părţi, rădăcini uriaşe scoase din pământ zăceau în gropi mari. Curtea era imensă şi plină de nişte lucruri greu de recunoscut. Se afla acolo o grămadă de grinzi, scânduri, buşteni, toate îngrămădite în dezordine, cruciş, amestecate cu cărbuni, cu fel de fel de fiare, cu rumeguş, talaj şi butoaie de var goale. In jurul curţii se zăreau câteva construcţii scunde de lemn, care aduceau cu nişte magazii, dar pe acoperişurile lor era coşuri din care se ridica fum de cele mai variate nuanţe şi grosimi. Prin urmare, nu erau magazii. Intr'una din clădiri, mai arătoasă, se făcea ceva cu cheresteaua şi se vedea că acesteia nu-i făcea plăcere: de acolo se auzeau gemete şi strigăte de cele mai variate tonalităţi: sunete slabe, puternice şi grave, de repetat şi desnădăjduit protest; sunete, nervoase stridente şi supărătoare; în sfârşit, din când în când, se auzea câte un ţipăt disperat, sfâşietor, insuportabil. Câteva căruţe lungi stăteau în faţa acelei clădiri şi nişte lucrători descărcau scânduri din ele.

La ieşirea din parc, Igor se opri, căutând un loc pe unde ar putea trece mai uşor. Văzu lângă el un grup de oameni: pe Alexei Stepanovici cu capul gol, cu cisme şi cu o cămaşă militară kaki, pe Vitia, pe Clava Caşirina şi pe alţi doi. Unul din aceştia era gras, cu burtă, cu capul rotund şi complect ras sau poate pur şi simplu chel. Igor ghici că acesta trebue să fie faimosul director al producţiei, Solomon Davidovici Blum. Acesta

arăta solemn cu mâna spre o clădire lată, scundă — de tipul barăcilor — de curând ridicată, dar care, îți făcea totuși o impresie desgustătoare. Era greu să spui din ce era făcută: din bucăți, surcele, placaj vechi sau lut? Era acoperită tot cu un amestec foarte ciudat din cele mai diferite materiale: tablă de fier, placaj, carton gudronat. Într'un loc se vedeau chiar câteva rânduri de țiglă. Era o clădire foarte lungă și tocmai de-aceea forma ei neregulată sărea în ochi: clădirea cobora destul de repede în direcția lacului și forma ei aplecată, retezată, era într'o contradicție țipătoare cu orice idee obișnuită despre construcții.

Parcă uimit de această neașteptată măreție, Zaharov stătea la marginea parcului, își mișca mâinile în buzunarele pantalonilor lui bufanți și râdea:

— Daa! Am presimțit eu ceva asemănător, dar... oricât...

Vitia hohotea, aplecându-se îndoit de mijloc:

— Halal de Solomon Davidovici! A ridicat-o într'o săptămână!

Clava căuta să-și stăpânească un zâmbet. Victor spuse:

— Aceasta se numește: stadionul „Blum".

Solomon Davidovici scoase în afară o buză groasă, de bărbân:

— Ce spui dumneata „Blum"? Secția asta de montare nu-i bună? Nu-i bună? Nu?

Zaharov îl zări pe Igor:

— Cerneavin, ia vino încoa!

Igor luă frumos poziția de drepți — în privința asta nu putea fi nicio discuție — ridică mâna și avu timpul să observe privirea curioasă a Clavei Cașirina.

— Bună dimineața, tovarășe director!

— Bună dimineața. Vino'ncoa. Tu ești din Leningrad și ai văzut fel de fel de palate. Cum îți place secția de montare?

— Magazia asta?

— E un stadion, repetă Victor.

Solomon Davidovici spuse calm:

— O fi magazie, o fi stadion, dar în ea se poate lucra

Igor întrebă:

— Dar nu se prăbușește?

Blum se revoltă grozav ca şi cum l-ar fi cunoscut demult pe Igor şi ar fi fost obligat să ţină seamă de părerea lui:

— Aţi auzit ce a spus: se prăbuşeşte! Volonciuc, se prăbuşeşte sau nu se prăbuşeşte?

Instructorul tehnic Volonciuc, posomorît, disproporţionat, făcut parcă din noduri de muşchi, mâna dreaptă a lui Solomon Davidovici, răspunse imperturbabil, hotărînd soarta stadionului cu o nepărtinire de invidiat:

— Cu timpul trebue să se prăbuşească, dar n'aş putea să spun că în curând.

— Se prăbuşeşte într'un an?

— Într'un an? Volonciuc examină stadionul cu o privire încordată. Nu, nu într'un an trebue să se prăbuşească. Dar e altceva dacă vin ploi mari.

Blum se răsti la el:

— Cine te întreabă de ploi? Pe vremea lui Noe, când au venit ploile cele mari, s'a prăbuşit tot ce a fost pe lume. Când omul construeşte, nu se poate orienta după potop, ci se orientează după o vreme normală.

Volonciuc ascultă calm cuvântarea plină de mânie a lui Solomon Davidovici, nu clipi din ochi nicio singură dată şi cedă:

— Bine, dacă vremea e frumoasă, mai merge... rezistă.

Alexei Stepanovici îşi îndreptă ochelarii, se uită prin curte cu o privire deosebită, văzînd o răbdare nemărginită şi făcu un pas înainte.

— Bine, să vedem ce-i înăuntru.

Blum se bucură:

— Se înţelege, s'o vedem pe dinăuntru! Acolo trebue să muncim, nu să căutăm cine ştie ce frumuseţe. Frumuseţea costă şi ea bani, dragi tovarăşi. Când n'ai bani, te bărbiereşti odată pe săptămână. Şi merge şi aşa...

Intrară în clădirea secţiei de montare pe o poartă care scârţâia şi care era făcută de mântuială din bucăţi. In secţie nu era încă nimic. Sărea în ochi duşumeaua de scânduri, care de departe aducea cu un parchet: era făcută dintr'o mulţime de capete de scânduri de diferite lungimi şi lăţimi şi chiar de diferite grosimi. Vitia fu primul care îşi exprimă încântarea pentru interiorul clădirii, deşi foarte rezervat.

— Dacă-ţi cade o piesă, nici n'o mai prinzi. Se rostogoleşte!

Toată lumea începu să râdă, în afară de Blum:

— Dece să se rostogolească? Acum, firește, aici nu este nimic. Dar când vor fi oameni, mese și scânduri, unde să se mai rostogolească? Ai auzit Volonciuc? Unde să se rotogolească?

Volonciuc examină serios totul cu privirea și răspunse:

— Nu prea cred să se rostogolească. Se agață de ceva.

Victor confirmă grav:

—Imi retrag cuvintele: dacă se agață, e altceva.

De data aceasta, Blum se mânie la culme: se lovi de câteva ori peste șolduri cu mâinile lui scurte, iar pe fața lui buhăită apăru o expresie marțială...

— Voi trebue să faceți mobilă sau aveți nevoie de biliard? Vreți să nu se rostogolească nimic, dacă lovești cu bățul? Ce vorbă e asta? Facem treabă serioasă sau ne jucăm? Voi aveți nevoie de secții zidite din piatră? Dar bani aveți? Ce aveți voi? Aveți cumva cărămidă? Sau fier? Sau fonduri? Montorii voștri lucrează sub cerul liber, dar eu v'am făcut acoperiș și, tot nu vă place, vă trebue o fațadă arhitecturală și propileee! Sunteți comisia de recepție, ați venit aici, vă strâmbați și spuneți: stadion! Dar ce mi-ați dat? Deviz, proiect, planuri, bani? Mi-ați dat măcar un singur inginer? Tovarășe secretar al sovietului brigadierilor Victor Torschi, ce mi-ați dat voi?

Vitia Torschi, secretarul sovietului brigadierilor, nu răspunse nimic. Alexei Stepanovici îl luă prietenește de cot pe Blum:

— Solomon Davidovici, nu te mai supăra, nici n'am contat pe ceva mai bun. Ai să vezi, la anul ridicăm o fabrică adevărată, iar hardughiei acestela îi dăm foc cu recunoștință: punem paie și...

— Asta-mi place: îi dați foc! Aici va fi un depozit extraordinar!

— Bine.

— Poftim, acum aveți unde lucra! Tovarășe Torschi, ce ai fi făcut dumneata, dacă n'ar fi fost acest stadion „Blum"?

— Eu am spus totdeauna că trebue să construim fabrică, nu dormitoare.

— Ei vezi, dumneata numai ai spus, pe când eu am construit.

— Eu am spus să construim o fabrică și dumneavoastră ați construit un stadion.

— Tovarăşe Torschi, un câine viu e de o mie de ori mai bun decât leul britanic!

Alexei Stepanovici râse, strânse cu dragoste cotul lui Solomon Davidovici şi se îndreptă spre ieşire.

Igor Cerneavin aşteptă să iasă toată lumea. Intoarse capul spre stadionul gol. I se făcu milă de cineva. La ieşire, se opri şi înţelese: îi era milă de Solomon Davidovici.

23. O IDEE DESTUL DE INTERESANTĂ

In aceeaşi seară, Nesterenco îi spuse lui Igor:

— Mâine te duci să lucrezi în secţia de montare.

— N'am lucrat niciodată într'o secţie de montare.

— Dar mâine ai să lucrezi.

— Va să zică la stadion?

— La stadion mai târziu. Deocamdată ai să lucrezi în curte.

— Şi ce am să fac acolo?

— Iţi arată meşterul.

— Da'poate că n'am de gând să mă fac montor?

— Nici eu n'am de gând să mă fac turnător, dar lucrez la secţia de turnătorie.

— Treaba ta. Eu am alte gânduri.

— Ai gânduri? Ai învăţat să gândeşti? Auzi, Sancio? Crede că nu va fi montor şi deaceea nu vrea să muncească. Eşti îndrumătorul lui şi trebue să-l lămureşti dacă nu înţelege.

Sancio primi cu bucurie să-i explice lui Igor şi bătu cu palma în fundul canapelei, lângă el.

— Dece nu? Stai colea, să-ţi lămuresc toate.

Igor se aşeză şi zâmbi acru, pregătindu-se să asculte predica. Işi aminti de stadionul jalnic, de sărăcia jalnică a lui Solomon Davidovici, se plictisi şi nu putu înţelege: pentruce e nevoie de toate acestea?

— Cerneavin, dece eşti aşa de trist? Asta-i foarte rău. Ştiu dece. Tu crezi aşa: coloniştii ăştia s'au pus pe capul meu. Dar eu, Igor Cerneavin, sunt un erou, mă rog! Stau la ei patru zile şi plec încotro oi vedea cu ochii. E adevărat că te gândeşti aşa?

Igor tăcu.

— In realitate, ai să stai la noi poate patru ani.

— Ei și dacă stau?

— Cum „ei și"? Ești un băiat deștept... Inchipuiește-ți: ai să stai patru ani! Astăzi nu vrei să lucrezi la secția de montare, mâine n'ai să vrei să lucrezi la turnătorie. Pe urmă, spui: nu vreau să fiu strungar, vreau să fiu doctor, vă rog să-mi dați un spital să tratez oameni. Ha-ha! Crezi că o să umblăm așa cu tine patru ani? Inseamnă că tu nu ești în toate mințile, că faci pe nebunul, iar noi să umblăm cu tine cu mănuși?

Tabloul zugrăvit de Zorin îl interesă pe Igor, dar îl interesă în primul rând printr'o contradicție adâncă cu linia logică clară care îi aparținea lui Igor Cerneavin, și pe care el putea să și-o exprime în cele mai simple cuvinte. Sancio stătea lângă el, ochii lui erau arzători ca totdeauna, totuși acest Sancio înțelegea destul de greu.

— Nu vorbești drept, tovarășe Zorin.

— Bine, nu vorbesc drept. Dar cum ar fi drept?

— Tu spui: Cerneavin vrea să fie doctor? Dar spune-mi, te rog, ce vezi tu rău în asta? Puțini oameni vor să fie doctori? Dragi tovarăși, voi aici v'ați pus în gând: vrei, nu vrei, intră la secția de montare. Și eu trebue să spun: „Am înțeles, să intru la secția de montare!" Dar eu nu vreau.

— Cerneavin, cine te silește? Te silim noi? Nu te silim deloc. Te rog să te uiți — Zorin arătă spre fereastră — noi n'avem nici garduri, nici paznici, nimeni nu te ține și nimeni nu caută să te convingă să rămâi; n'ai decât să pleci.

— N'am unde să plec.

— Cum n'ai? Vai de mine, ai spus doar că nu vrei să fii montor, că vrei să fii doctor.

— Dar unde să mă duc?

— Du-te să te faci doctor. Să înveți sau... mai știu eu... N'ai decât să cauți.

— Va să zică, la voi nu se poate?

— Ba se poate și la noi, dar în felul nostru.

— Intâi să intru la secția de montare?

— Dece nu? Ce se întâmplă dacă intri la secția de montare? Crezi că-i rău?

— Nu cred că-i rău, dar tu nu m'ai lămurit deloc. Pentruce?

— Pentruce? Pentrucă asta ne trebue nouă. Stai la noi de două zile? Stai. Halești? Te-am îmbrăcat, ți-am dat pat? Azi dimineață, ai țipat în sala de mese: n'aveți dreptul! Dar dece? Ce-ți pasă de unde se iau toate astea? Sunt Cerneavin și vreau să fiu servit cu de toate. Vreau să fiu doctor. Dar poate că minți? De unde să știm? Și noi am putea să-ți spunem: ascultă, Cerneavin, doctor Cerneavin, ia du-te la mama dracului!

— Nu-mi spuneți.

— Nu-ți spunem? Aoleu! Nu ne cunoști încă! Te gândești să pleci. Dar, de fapt, înainte de a apuca să pleci tu, te dăm noi afară. Ce să facem cu tine? Nu te-am întrebat nimic, cine ești, de unde vii. Poate o ștergi. Te-am primit ca pe un tovarăș, te-am îmbrăcat, te-am hrănit și te-am culcat. Tu ești singur, iar noi suntem o colonie. Și mai ești încă obraznic cu noi: vrei să te faci doctor și nu ne crezi nici de doi bani. Tu vrei ca totul să ți se demonstreze dintrodată, dar dece nu poți să crezi anticipat, să ne crezi pe noi?

— Pe cine să cred? întrebă gânditor Igor, dându-și seama că Sanțio nu-i deloc așa de prost, cum i se păruse la început.

— Cum „pe cine"? Pe noi toți.

— Să vă cred?

— Da, să ne crezi. Vezi, toți copiii de aici trăiesc, muncesc, învață, fac ceva. Ar fi trebuit să te gândești: înseamnă că toate au un rost. Dar tu nu vezi nimic în afară de tine însuți: sunt doctor. Dar ce fel de doctor ești tu, ca să fim drepți? Noi știm că suntem o colonie de muncă, asta se vede, dar din ce se vede că tu ești doctor?

Stăteau pe canapea, în dormitorul cufundat în semiîntuneric. În curte se aprindeau felinarele. Băieții plecaseră. Pe sală se auzeau pași rari. Pe urmă, cineva strigă:

— Seevca!

Se făcu o liniște desăvârșită. Firește, Igor nu se lăsă convins de vorbele lui Sancio, dar nu-i mai venea să-l contrazică. Astfel, se născu în el o dorință simplă și ușor de îndeplinit: în adevăr, ce ar fi să încerce? De fapt, poate că oamenii ăștia merită oarecare încredere. Deaceea, îi spuse lui Sancio Zorin:

— Am spus-o așa, ca să-ți dau un exemplu. Să nu crezi că sunt așa de birocrat. Tu unde lucrezi?

— La secția de montare.

— E interesant acolo?

— Nu e.

— Ei, vezi?

— Tu vrei numai lucruri interesante? Poate mai vrei şi cu muzică? Dar dacă ar fi vorba să faci ceva neinteresant, tu nu poţi?

Să fac ceva neinteresant?

Igor îl privi cu luare-aminte pe Zorin. Ochii lui Sancio ardeau cu înflăcărare.

— Să fac ceva neinteresant? Sir, asta-i o idee destul de interesantă.

24. O FATĂ ÎN PARC

Igor auzi „deşteptarea" fără ajutorul altora. Era plăcut să cobori din pat repede şi liber, dar când începu să-şi facă patul, constată că aceasta era o problemă cu totul peste puterile lui. Se uita la alte paturi şi făcea totul la fel cum făceau alţii, dar ieşea mult mai prost ca la ei: suprafaţa patului nu era netedă, dunga cădea pieziş, pătura nu mai încăpea în lungul patului şi ceeace prisosea din ea nu se aşeza nicăieri ca lumea. Sancio contemplă acest rezultat şi răvăşi tot:

— Uită-te la mine!

Sancio lucra dibaci şi, din tehnica lui, Igor prinse principalul: dunga pe pătură cădea drept din cauză că, dela început Sancio punea pătura în două, apoi întorcea o jumătate şi dunga ieşea dela sine dreaptă ca săgeata. Aceasta îi plăcu lui Igor.

— Mulţumesc.

— Pentru puţin.

Igor era într'o dispoziţie excelentă, de dimineaţă. Primi inspecţia salutând, împreună cu toţi ceilalţi. In ziua aceea era de serviciu brigadierul dela a patra, Alioşa Zăreanschi, vestit în colonie, căruia i se spunea mai mult „Robespierre" *. In ziua aceea, coloniştii de serviciu pe brigăzi nu mai ştiau unde le e capul. Cu zece minute înainte de inspecţie, însuşi Nesterenco luă cârpa şi se apucă să şteargă geamul portretului lui Voroşilov. Il dojeni pe Hariton Savcenco, care era de serviciu pe brigadă:

— Ai uitat cine-i de serviciu astăzi pe colonie?

Ingrijorat, Hariton se uită repede prin dulăpioare şi pe sub saltele. Când toată lumea începuse să se aşeze în front pentru inspecţie, Nesterenco întrebă:

— Dar unghiile? Toată lumea şi-a tăiat unghiile?

Cineva îşi examină unghiile şi strigă:

— Dracu ştie unde sunt foarfecile noastre?!

Nesterenco se supără:

— Dacă te apuci să cauţi foarfecile când se cântă semnalul pentru inspecţie, nu le mai găseşti niciodată. Cerneavin, tu cum stai?

— Se pare că merge...

— „Se pare" nu contează. Gontari, dă-mi foarfecile. Unde le tai? Aoleu, ce ai făcut? Vai de tine, Mişca!

Dar între timp sosise inspecţia. Nesterenco dădu comanda. Zâreanschi era mic de statură şi avea vreo şaisprezece ani. Era bine făcut şi svelt. I se remarcau ochii cenuşii şi inteligenţi. cu o privire fixă şi, în acelaş timp, veselă. Avea nişte sprâncene scurte, drepte, mai vizibile lângă rădăcina nasului.

Incă din clipa când salută brigada, Zâreanschi văzu tot. deşi părea că nu caută să vadă nimic. Primind raportul, îl privea vesel în ochi pe Nesterenco. Nu alergă în dormitor, nu căută nimic, dar, la plecare, spuse tovarăşei lui de serviciu, o fată modestă şi liniştită dela comisia sanitară:

— Să treci în raport: în dormitorul brigăzii a opta e murdărie.

— Alioşa, unde vezi tu murdărie?

— Dar asta ce este? Aţi frecat parchetul şi pe urmă aţi aruncat unghii tăiate? După părerea ta, asta nu-i murdărie?

Nesterenco nu răspunse nimic. In uşă, Alioşa adăugă:

— Ascultă, Vasili, tu ştii prea bine că nu se poate să-ţi faci toaleta numai pentru brigadierul de serviciu. Nu i-aţi tăiat ghiarele nici novicelui vostru. Salută, dar labele parcă-i sunt de lup!

După inspecţie, Nesterenco era foarte necăjit şi spunea întruna:

— Ei, drăcia draculuil Necuratul şi-a băgat coada! Mişca, numai tu eşti de vină. Eşti îndrăgostit, dar uite ce unghii ai! Cum se poate asta? Pe parchet! Scăpăm ieftin dacă Zaharov nu se agaţă de raport. Dar dacă îl trimite adunării generale?

Mişa Gontari nu zise nici cârc. Stând pe vine îşi aduna de pe jos propriile sale unghii.

— Atunci aşa am să şi spun în adunare: e îndrăgostitul nostru Mihail Gontari. Pe onoarea mea că aşa am să spun. Iar dacă se mai întâmplă vreodată asemenea neglijenţă, îl rog pe Alexei să te închidă pentru vreo trei ore. Îi spun şi Oxanei, ca să ştie.

Gontari nu răspunse nici atunci nimic brigadierului. Destul că era într'o situaţie neplăcută faţă de ai lui. Nesterenco îl lăsă în pace şi se adresă lui Igor cu acelaş glas obosit şi amărît:

— Te duci la secţia de montare sau mai dai din picioare?

Igor era mulţumit că-l poate alina pe brigadier măcar în chestiunea aceasta:

— Mă duc.

Urma să intre în producţie după masă, în schimbul al doilea. Asta era bine: oricum, inaugurarea primei experienţe de muncă se mai amâna puţin. După ceai, hotărî să facă o plimbare prin parc şi să se scalde. Dar, de îndată ce intră în parc, întâlni chiar pe prima alee „o încântătoare" fată.

Încă înainte, în viaţa lui „liberă", Igor căutase să placă fetelor, în care scop luase diferite măsuri: purtase freză, îşi îngrijise ţinuta, rostise cuvinte spirituale. Dar nu i se întâmplase niciodată să-i placă şi lui într'adevăr mult o fată. Ca gentleman, se obişnuise să preţuiască drăgălăşenia şi frumuseţea şi, în oarecare măsură, se considerase drept un cunoscător în acest domeniu; de îndată însă ce fetele frumoase ieşeau din câmpul lui vizual, le uita întotdeauna. Tocmai deaceea îi era uşor să întâmpine fiecare fată nouă cu o curiozitate nestingherită de Don Juan. Tot aşa o întâmpină şi pe fata din parc şi fu silit să recunoască în primul rând că-i „încântătoare". Igor aprecia mult acest cuvânt, se mândrea cu expresivitatea lui şi nu voia să-şi mărturisească sie însuşi că l-a moştenit dela tatăl său, care spunea totdeauna:

— Un om încântător!

— O femeie încântătoare!

— O idee încântătoare!

Fata care trecea pe aleea din parc era „încântătoare". Lucrul acesta sărea în ochi încă mai mult prin faptul că era îmbrăcată foarte sărăcăcios şi urît. Fără îndoială că nu era colonistă: toate colonistele erau foarte îngrijite.

Fata arăta puțin cam negricioasă la față, cu bujori de o nuanță neobișnuită de trandafiriu-închis, nespus de curați și egali, revărsați în obraji fără niciun fel de atenăuri sau accentuări. Niciun punct al feții nu lucea, nimic nu era stricat de vreo zgârietură sau de vreun coș. Asemenea piele curate sunt foarte rare. Ochii căprui mari, al căror alb părea albastru-auriu, priveau cu luare-aminte și cu oarecare sfială de sub sprâncenele negre și subțiri. Părul de culoare închisă împletit într'o coadă cu pronunțate reflexe castanii, i se împrăștiase rebel la tâmple. Într'un cuvânt, fata era, într'adevăr, minunată.

Igor se opri și întrebă mirat:

— Lady, unde ați găsit ochi așa de frumoși?

Fata se opri, se dădu spre marginea aleei și duse mâna la față:

— Care ochi?

— Aveți niște ochi extraordinari!

Fata îl privi supărată cu aceiași ochi, apoi plecă în jos fața îmbujorată, părăsi aleea și păși în iarbă.

— Milady, vă asigur că nu mușc.

Ea se opri și-l privi aspru pe sub sprâncene.

— Ce te privește? Vezi-ți de drum

— N'am niciun drum. Spuneți-mi cum vă chiamă.

Fata își frământă pe loc picioarele goale și zâmbi.

— Ești din colonie, nu?

— Din colonie.

— Ce caraghios!

Rosti aceste cuvinte cu un aer de sinceră înveselire și ironie, îl mai privi odată chioriș și plecă repede prin parc, prin iarbă, fără a mai întoarce măcar o singură dată capul.

25. STINGHIILE

Maistrul Ștevel, lat, îndesat și rumen, îl privi cu luare-aminte pe Igor cu ochii lui rotunzi:

— N'ai mai lucrat niciodată?

— Nu.

— Începi acuma?

— Acuma.

— La tine acasă... ai măturat barem pe jos?

N'am măturat.

— Așa dar ești fără niciun stagiu. Ei, ce să-i faci... să începem. Pentru început, să-ți dau să cureți niște stinghii. E o muncă ușoară.

— Care stinghii?

Maistrul dădu cu piciorul într'un scaun gata:

— Uite stinghia, o vezi? Au pus-o cum era, necurățată, cu așchii. Arată urît. Insă dacă acum o cureți tu, scaunul iese mai frumos. Au curățat tot, dar s'a crezut că dacă-i stinghie, merge și așa.

Maistrul era limbut, dar harnic: pe când vorbea, mâinile îi zoreau înainte. Inaintea lui Igor, apărură pe masa de lucru un morman de stinghii, un raşpel și o coală de glaspapir. Pe când își încheia cuvântarea, Ștevel trecu cu raşpelul pe una din stinghii, apoi o frecă cu glaspapir, o admiră și o mângâie cu mâna.

— Ai văzut cum s'a făcut?! Ți-e mai mare dragul s'o iei în mână. Dă-i drumul!

Pe când toate acestea erau spuse și făcute, Igor se amuza ascultând și privindu-l pe meşter, stinghia și diferitele accesorii. După ce meșterul îl bătu pe umăr și plecă de lângă dânsul, Igor luă și el o stinghie în mână și trecu cu raşpelul pe deasupra. Toate inconvenientele acestei munci se iviră din prima clipă: stinghia îi scăpă din mână, iar raşpelul trecu cu marginea lui aspră, tăioasă peste degete. Două din ele se zdreliră și îndată se și ivira picături de sânge. Alături de el un glas cunoscut spuse vesel:

— Frumos început, tovarăşe montor!

Igor întoarse capul. Nu degeaba i se păruse cunoscut glasul: era unul de-ai lui, din brigada a opta, dar din dormitorul celălalt, Seredin, cel pe care Nesterenco îl dojenise pentru eleganță exagerată. Avea fața curată și capul puțin dat pe spate. Ținea în mâini câteva șipci subțiri pentru spătare de scaune. Le lucra cu dragoste, folosindu-se de o linie înfășurată în glaspapir. Igor nu apucă să le vadă bine, când ele și zburară într'o grămadă de șipci gata, iar mâna lui Seredin și însfăcase o porție nouă.

— Ia-ți de acolo, din dulăpior, niște tinctură de iod, îi spuse Seredin, zâmbind și făcându-i semn cu capul. Nu-i nimic, toată lumea începe așa!

Igor se duse la dulăpior, găsi niște pansamente și o sticlă

mare cu tinctură de iod. Dădu cu tinctură peste zgârieturi, apoi i se adresă lui Seredin:

— Leagă-mă!

— Da' ce-i cu tine? Pentruce asta? Ce-ți trebue pansament? Te pomenești că ceri să mai chem și doctorul.

— Curge sânge.

— Nu se va scurge tot. Ai dat cu tinctură de iod? Foarte bine. S'a oprit. E o singură picătură.

Igor nu-l mai contrazise și așeză pansamentul înapoi în dulăpior. Degetele însă îl dureau și-i era frică să ia în mână altă stinghie. Totuși luă una, o ținu un timp și potrivi rașpelul. Pe urmă le aruncă cu furie pe masa de lucru și, întorcându-se cu spatele spre masă, începu să cerceteze secția cu ochii.

De fapt, nu se afla acolo nicio secție. O ieșitură din acoperiș, făcută din placaj, ciuruită de găuri, era prinsă de mântuială în peretele sălii mașinilor, perete care tremura de dârdâiala motoarelor. Ieșitura aceea constituia baza formală a secției de montare. Sub acoperișul ei lucrau cel mult patru băieți, pe când în secție lucrau în total vreo douăzeci de inși. Toți ceilalți munceau pur și simplu sub cerul liber, care, la marginea terenului, era înlocuit într'o măsură cu totul derizorie de coroanele roșii ale unor plopi înalți. Pe teren se aflau așezate, una lângă alta mese de lucru de diferite înălțimi și mărimi, înjghebate la întâmplare din resturi nedate la rândea. Unii băieți lucrau pe pământul gol. Un salahor înalt ieșea mereu din sala mașinilor, aducând pe teren porții de piese. Atelierul de prelucrare a lemnului din colonie producea exclusiv mobilier de stejar pentru teatre. Piesele aduse din sala mașinilor erau: șipci pentru spătare, funduri de scaune, picioare, stinghii. Scaunele de teatru erau montate câte trei, dar, înainte de montarea unui asemenea corp, se făceau legături separate: capre, funduri, și așa mai departe. Montarea legăturilor și a corpurilor de scaune cădea în sarcina unor băieți mai pricepuți, printre care era și Sancio Zorin. Lucrau cu voie bună, băteau cu niște ciocane de lemn: vrafuri de legături gata executate creșteau mereu în preajma lor, iar lângă Zorin se adunau pe pământ corpuri gata, compuse din câte trei scaune, stând pe picioare dar fără funduri. Majoritatea copiilor se îndeletniceau însă cu operații asemănătoare celei care-i fusese încredințată și lui Igor. Rașpelele umblau în mâinile lor, bâzâiau, șuerau, vibrau.

Igor examină așa secția până'n clipa când Seredin îl întrebă:

— Dece nu lucrezi? Nu-ți place?

Igor se întoarse în tăcere cu fața la masa de lucru și luă rașpelul în mână. Acesta producea mâinii o senzație foarte neplăcută: era greu, aspru, plin de rumeguș și căuta mereu să atârne în jos. Igor îl puse la loc și luă o stinghie. Aceasta era mai simpatică. Igor o cercetă cu luare-aminte. Ochiul lui văzu neregularitățile și colțurile ascuțite, pe care trebuia să le îndepărteze, văzu și marginea grosolană ieșită din mașina de tăiat nuturi. Cealaltă mână se întinse spre raspel, dar, în aceeași clipă, se ivi o albină. Igor o urmări cu privirea și crezu că albina trebue să-și dea seama de inutilitatea unei vizite în locul acela și să-și caute de drum. Totuși, albina nu mai plecă, tot învârtindu-se deasupra schelei, izbindu-se de frânturile proaspete ale pavelelor de stejar, vibrând din tot trupul. Se repezi, apoi, spre mâna rănită a lui Igor, ispitită de picătura de sânge care era gata, gata să se închege. Înghețat, Igor ridică stinghia și se bucură, văzând că albina zburase. Răsuflă un pic și întoarse capul. Simți abia în clipa aceea că-i este cald, că soarele îl arde în creștet și că i-a asudat gâtul. Deodată, ceva păros și greu i se așeză pe gâtul acesta asudat și încins. Igor ridică mâna liberă și o muscă mare, verzuie, bâzâi obraznic în jurul capului său. Apoi înălță ochii și văzu că erau nu una, ci două muște impertinente care nu-i ascundeau mutrele lor pline de răutate. Igor se înrăi și el și spuse pe neașteptate, aproape cu lacrimi în ochi:

— Ei, drăcie! ce muștel

Atât Sancio și Seredin, cât și ceilalți izbucniră în râs. Seredin râdea mai domol, abia întorcând capul, dar Sancio hohotea atât de tare, încât îl auzea tot terenul:

— Igor, nu-ți fac nimic! Nu înțeapă!

Unul din băieții mai mici spuse:

— Poate cred că ești cal.

Igor trânti stinghia pe masă.

— Ducă-se dracului!

— Nu vrei? întrebă Seredin.

— Nu vreau.

Sancio își întrerupse lucrul și se duse spre el.

— Cerneavin, ce este?

Igor tăbări pe el mânios.

— Ducă-se dracului! strigă el. Pentruce? Niște stinghii! Raşpele! Ce-mi trebue mie toate astea? Asta-i secție? Muștele voastre sunt ca niște câini!

Văzu cu coada ochiului cum Seredin, fără să se oprească din lucru, dădu din cap a desaprobare; iar ceilalți întoarseră spre amândoi niște chipuri mirate dar grave. Sancio spuse:

— Cum crezi. Noi nu te rugăm. Du-te. Poți să ieşi pe aici.

— Chiar mă şi duc.

Igor trecu peste o grămadă de piese, fără să se uite la nimeni. Sancio îi spuse ceva din urmă, dar Igor nu auzi ce anume. Nu auzi, din cauză că văzuse înaintea lui o apariție neașteptată: fata pe care o întâlnise în ziua aceea în parc, se aşezase lângă un coş cu deşeuri, dar ridicase ochii spre el. Chipu-i trăda o batjocură fățişă şi provocătoare.

26. EROUL ZILEI

Ziua merse înainte, caldă, descumpănită, şi... singuratică. La sala de mese, la cină, se râdea ca zaporojenii, iar Gontari, care nu văzuse nimic, rosti cu haz:

— Cică muștele sunt ca niște câini.

La o masă vecină, un glas sonor de puștan adăugă grav:

— Ce nerușinare! Muștele ăstea ar trebui ținute în lanț!

La masa lor, se râdea deasemenea cu hohote.

Igor stătea furios, cu fața întoarsă spre fereastră. Nesterenco îl întrebă:

— Va să zică, n'ai să lucrezi?

— Nu.

Dar în colonie stai?

Am fost trimis aici. N'am cerut eu

Bravo! Zorin deveni grav.

Hohotele de râs încetară peste tot. Igor observă câteva capete care-l priveau cu interes, poate chiar cu respect. Îl străbătu un sentiment de mândrie. Se ridică dela masă şi spuse lui Zorin tare, ca să-l audă şi alții.

— Vedeți, eu nu simt nicio chemare să vă curăț stinghii.

Şi ieşi apoi din sala de mese.

Îi părea chiar bine. Pe chip îi reveni expresia obişnuită de

încredere în sine, dorința de a-și râde de toate caustic, privi cu ochii și mai micșorați. Înainte de stingere, se plimbă prin parc și urmări jocul de volei. Observă printre cei care urmăreau jocul, un grup de fete. Printre ele, alături de Clava Cașirina, era o fată plină, pistruiată, dar foarte drăguță. Fata îl privi, zâmbi și șopti ceva prietenei. Avea niște bucle de un roșu-aprins. Igor veni mai aproape și ea îl întrebă:

— Te numești Cerneavin? Joci volei?

— Joc.

— Și nu ți-e frică de muște?

Fetele se porniră pe râs. Singură Clava îl privi pe Igor cu un aer de dojană și își strânse cu dispreț buzele frumoase. Dar Igor nu se supără.

— Muștele nu mă plictisesc decât la secția voastră de montare. Stingheresc această muncă importantă. Trebue să cureți o stinghie și vine fără niciun rost o muscă.

— Și câte stinghii ai curățat?

Fetele tăcură, dar se vedea că tac numai cu nerăbdarea de a-i auzi răspunsul și de a râde de el și mai tare, cu o și mai mare voie bună. Dar Igor n'avea poftă să le amuze:

— Am renunțat la munca aceasta idioată. Se vor găsi și fără mine doritori de a curăța fel de fel de stinghii.

— Și tu ce ai să faci?

Fata cu părul roșu îl întrebase cu un zâmbet calm și cu un glas plăcut și foarte cald, care venea din adâncul pieptului, fără ironie. Nimeni nu mai voi să râdă cu hohote. Igor era mulțumit de succesul său: știuse să trezească respect pentru el. Căută să răspundă la întrebare cu demnitate:

— Am să văd. Se va găsi un rol și pentru mine.

Impresia fu aceea pe care o dorise. Fetele îl priviră cu respect, dar Clava întoarse capul pe neașteptate și spuse:

— S'a și găsit un rol pentru tine: acela de măscărici.

In clipa aceasta, fetele râseră cu atâta poftă, încât li se umeziră ochii. Igor fu nevoit să arate deosebit interes partidei de volei și să plece de lângă ele. Dar, în general, discuția aceasta nu-l puse prea mult pe gânduri. Clava Cașirina e brigadierul lor, se înțelege că-și poate permite să-l facă măscărici și ele să râdă. Dar fata cealaltă, cu părul roșu, nu prea râsese. Cine o fi? Igor îl întrebă pe Rogov, care trecea în fugă pe acolo:

— Cine-i aia cu părul roșu?

— Cu părul roşu? E Lida. Lida Talicova, brigadierul dela a unsprezecea.

Ehei! E brigadier şi ea, dar n'a prea râs.

In dormitor, când se adună toată lumea, Igor fu plăcut mirat de faptul că nimeni nu pomenea despre plecarea lui din secţie, că toţi se purtau în aşa fel, ca şi cum nu s'ar fi întâmplat nimic în brigadă, că fiecare îşi vedea de treburile lui, citea, scria. Sancio şi Mişa Gontari jucau şah pe canapea. Nesterenco întinsese pe jos nişte jurnale şi demonta pe ele un aparat ciudat, alcătuit în întregime din arcuri şi roţi. Igor se plimba singur prin cameră şi nu-i venea să întrebe ce fel de aparat era acela. Afară răsună un semnal scurt. Nesterenco înalţă capul mirat:

— Să fie oare chemarea la raport? Vai, cum mai fuge timpul! Aşa, du-te tu la raport, că eu am mâinile murdare.

Îşi desfăcu ca dovadă degetele negre. Alexandr Ostapcin, ajutorul de brigadier, se învârti în faţa oglinzii, apoi se uită la toţi cu ochii lui frumoşi:

— Ah, ce brigadier şiret avem! Asta înseamnă să stau eu de vorbă cu Alexei despre unghiile lui Mişa?

Toată lumea zâmbi. Nesterenco răspunse posac:

— Şi dacă ai să stai de vorbă, ce mare lucru! Ai să spui că filfizonul ăsta nu apucase să şi le taie mai înainte. Ţie-ţi place să îndrugi verzi şi uscate, asta va fi pentru tine... un fel de practică de procuror. Dacă-l ceartă pe Gontari, nici asta nu-i păcat.

Ii aruncă lui Gontari o privire ucigătoare. Acesta tuşi şi se lovi peste ceafă.

Ostapcin se mai privi odată în oglindă şi ieşi fuga din dormitor. Igor întrebă:

— Tovarăşe Nesterenco, ce-i asta?

Nesterenco înalţă capul, îl privi în silă, numai cu un ochi pe Igor şi dădu din mână, ceeace, fără îndoială, nu putea însemna decât un singur lucru: lasă-mă'n pace!

Igor se duse spre şahişti. Gontari tot îşi mai ţinea mâna la ceafă. Nu-i dădu nicio atenţie lui Igor şi întrebă încet, mutând o piesă:

— Cum crezi, Sancio, mă chiamă ori nu la Alexei?

— Pe tine?

— Da, în urma raportului lui Zâreanschi.

Sancio puse mâna pe capul calului:

— In urma raportului? Cred că nu. Alexei nu cheamă pentru lucruri atât de neînsemnate.

— Dar dacă?...

— Nu! Pe Saşa îl va lua însă la rost. Iar dacă va fi să cheme pe cineva, atunci poate să-l cheme pe trântorul ăsta! Sancio arată cu capul spre Igor.

Gontari îşi lua mâna dela ceafă şi-l împinse pe Igor.

— Dă-te la o parte, îmi iei lumina.

Dar pe Igor îl interesă ultimul cuvânt al lui Zorin:

— Să mă cheme pe mine? Mă rog! Signorilor am şi început să tremur de frică!

Igor privi victorios spre toată lumea, dar nimeni nu-i dădu nicio atenţie.

Cinci minute mai târziu, Ostapcin, emoţionat, roşu ca racul şi peste seamă de zăpăcit, dădu buzna în dormitor.

— O oră de arest! strigă el, holbând ochii la toată lumea Gontari se arătă cu degetul.

— Eu?

Eu, răspunse Ostapcin cu acelaş gest.

— Tu? toţi săriră dela locurile lor şi căscară nişte ochi mari şi plini de sburdălnicie. Până şi Harlton Savcenco făcu o mişcare mai iute.

— Tu? Aoleu! Nesterenco căzu cu spatele pe parchet, dădu din picioare în aer şi isbucni în hohote tunătoare. Gontari îşi duse din nou mâna la ceafă şi zâmbi fâstâcit. Sancio se bucură mai mult decât toţi, sări cu mâinile ridicate, apoi îl luă pe Ostapcin de mâini:

— Pentru unghii?

— Desigur că pentru unghii! „Robespierre", păcătosul nu numai că i-a raportat, dar i-a povestit şi toate amănuntele. După raport, am spus: „Alexei Stepanovici, Gontari ar trebui strâns în chingi". El mi-a răspuns: „Nu m'am angajat să vă strâng în chingi pe voi toţi. Altceva e cu Cerneavin, el a venit de ieri, pe când Gontari stă la noi de cinci ani". I-am spus: „Zâreanschi caută nod în papură". Atunci mi-a tras o săpuneală! Numai cu mare greutate am scăpat. Intâi, zice, nu se admit discuţii la raport, iar al doilea, chiar în raportul brigăzii a opta, pe care l-ai dat tu, se spune: se remarcă neglijenţa colonistului

Mihail Gontari. Pentru neștiința de a te purta la raport și pentru neglijență în brigadă, o oră de arest.

Toți ascultară în tăcere, cu ochii larg deschiși. Igor uită de propriile lui treburi și rosti cu însuflețire:

— Dar tu nu i-ai explicat?

Toți îl priviră pe Igor ca pe un obiect agasant care n'are nicio legătură cu dânșii, dar Ostapcin răspunse:

— Se 'nțelege că i-am explicat: „Am înțeles, o oră de arest".

Nesterenco râse din nou cu hohote:

— Extraordinar! Bine că te-am trimis pe tine.

— Altădată, nu mă mai duc...

Nesterenco îi răspunse vesel, cu prietenească amenințare:

— Incearcă numai să nu te duci. N'ai pățit-o din cauza mea, ci dintr'a ta. Îți place să vorbești aiurea și ai vorbit la raport. Cum se poate să spui una ca asta: brigadierul de serviciu caută nod în papură. Gândește-te numai ce înseamnă asta! Mă mir că ai scăpat așa ieftin; pe semne că Alexei e bun pe ziua de azi.

Deodată, Igor simți un mare necaz. Nu era în apele lui. Naiba știe cum se petrec lucrurile la dânșii: era limpede că Ostapcin a primit o oră de arest nemeritat și că adevăratul vinovat, Mișa Gontari, a rămas nepedepsit. In sfârșit, îi mai era necaz și din altă cauză: nu știa dece, dar toată lumea și chiar Alexei Stepanovici, se interesează de niște fleacuri ca unghiile netăiate ale lui Gontari, dar nimeni nu dă nicio importanță refuzului fățiș și demonstrativ de a lucra al lui Igor Cerneavin.

Pe când băieții se culcau, Alexei Zâreanschi, de data asta fără brasardă, intră în dormitor și fu primit cu exclamații de bucurie de coloniștii care făcură cerc în jurul lui. Sleit de puteri, Zâreanschi căzu pe canapea:

— Sașca a dat de bucluc! Sunt sigur că Alexei stă acum în cabinetul lui și râde: Alexandr Ostapcin a venit să dea raportul!.. Totuși el dă raportul foarte frumos, aș spune că mai frumos decât toți.

Zâreanschi nu pomeni niciun cuvânt despre Igor, nu aminti nici măcar în treacăt că el există în dormitor și că, în ziua aceea, refuzase în mod demonstrativ să lucreze în secția de montare.

27. AI DE DAT SOCOTEALA

A doua zi dimineața, Igor se sculă la timp și se strădui îndelung să-și strângă patul. Poate că ar mai fi dormit, dar uitase să întrebe de cu seară cine era de serviciu în ziua aceea și n'ar fi vrut să rămână din nou în pat în fața unei „dudui". Bine făcuse, pentrucă în inspecție venise însuși Zaharov, însoțit de brigadierul de serviciu Lida Talicova. Zaharov era vesel și purta o cămașe rusească, albă. Ca și brigadierii de serviciu, ridică mâna și spuse:

— Bună dimineața, tovarăși!

Lui Igor i se păru că toți i-au răspuns cu mai multă căldură și dragoste decât răspundeau brigadierilor de serviciu, dar, în acelaș timp, se simțea că lumea avea și o frică grozavă de Zaharov. Acesta inspectă dormitorul fără să se lege de nimic și nu se uită prin locuri ascunse, lăsându-le toate acestea pe seama colonistului de serviciu al comisiei sanitare, un băiat mic și sprinten. Totuși, Alexei Stepanovici îl rugă pe Gontari să-i arate unghiile. Atunci, Ostapcin roși înveselit, dar Zaharov păru a nu fi observat nimic. Trecu nepăsător prin fața lui Igor. Nesterenco îl întrebă:

— Alexei Stepanovici, nu știți ce film e astăzi?

— Se spune că e „Cuirasatul Potemchin". Lida, au plecat după film?

— Au plecat.

La ieșire Alexei Stepanovici se uită la becul de sub tavan, iar toată lumea strigă într'un singur glas scandalizat:

— Alea sunt niste punctel Așa-i sticla! Am spus, am tot spus, dar nu ni-l schimbă nimeni!

Zaharov se opri în ușă:

— Dece strigați?

— V'ați uitat la bec.

— La puține lucruri mă uit eu? înseamnă că trebue să strigați mereu?

— Știm noi cum vă uitați!

Igor se duse la ceai. Pe drum, nimeni nu intră în vorbă cu el, iar la masă Sancio și Gontari își aduceau aminte de ceva cu glas tare. Nesterenco mânca în tăcere și cerceta sala de mese.

Acolo mâncau o sută de inși într'un schimb. Toți aceștia stăteau la mese mici acoperite cu fețe albe și, ca să fim drepți,

toți îi plăceau lui Igor. Deși nu se afla în colonie decât de patru zile, cunoscuse multă lume, cunoscuse și pe membrii comisiei sanitare, băieți și fete de paisprezece-cincisprezece ani, copii îngrijiți, chițibușari și severi, care se asemănau mult între ei. Mai observase și alte fețe. Igor deosebea inconștient în fiecare figură două caractere, două linii. Fiecare avea ceva al lui, ștrengăresc. Igor nu știa cum să califice acel ceva, dar aceasta era o necontestată energie, agresivitate, pornire spre pozne, fire bătăioasă și o privire independentă de băiat șmecher și dibaci pe care cu greu l-ai fi putut duce. Acestea erau tipuri mai mult sau mai puțin cunoscute, fețe și obiceiuri, pe care Igor le mai observase și altă dată și care-i plăceau. Pe de altă parte, toată această omenire care trăia în colonie, se mai lăsa să i se vadă și alte trăsături ale caracterului. Igor lua notă de ele tot inconștient și nu-și mărturisea nici măcar lui însuși că trăsăturile acestea se datorau tocmai coloniei, dar erau trăsături pe care el nu le mai observase nicăieri, care-i deșteptau simpatia și, în același timp, dorința de a li se opune.

Nu încăpea îndoială că toată lumea din sala de mese alcătuia o singură familie, în deplină armonie și prietenie, mândră de solidaritatea ei. Lui Igor îi plăcea îndeosebi că, în patru zile, nu observase, nu numai bătăi sau certuri, dar nici măcar o neînțelegere cât de mică, nici măcar un ton arțăgos sau furios. La început, își explicase acest lucru prin faptul că toată lumea se temea de Zaharov sau de brigadier. Poate că le și era frică într'adevăr, dar aceasta nu se vedea. E adevărat că brigadierii de serviciu și brigadierii de dormitoare dădeau dispoziții fără șovăială, fără să se îndoiască de faptul că vor fi îndeplinite, cu tonul unor adevărați șefi; se vedea că erau obișnuiți s'o facă, parcă ar fi comandat în colonie de ani și ani de zile. Dar Sancio îi spusese lui Igor că majoritatea brigadierilor sunt noi, că numai Nesterenco și Zâreanschi au această responsabilitate de mai mult de șase luni. Afară de asta, Igor mai observase că nu numai brigadierii, dar și toți ceilalți, care aveau o fărâmă de putere numai o zi, dispuneau de această putere cu siguranță, fără sfială și șovăială, iar coloniștii acceptau puterea aceea ca pe un fenomen foarte firesc și necesar *. Așa se purtau și membrii de serviciu ai comisiei sanitare și coloniștii de serviciu în sala de mese și pe brigăzi și sentinelele dela intrarea principală.

Sentinele erau de obicei copii mici, acei copii care zburdau

țipând prin parc, se aruncau în lac și se dădeau peste cap la aparatele de pe terenul de gimnastică. Aveau înfățișări diferite și mersuri diferite, voci și apucături diferite. Printre ei erau și puști răutăcioși, cărora le plăceau să râdă, să-și bată joc și să se țină de năzdrăvănii, copii cu imaginația aprinsă, cărora le fluturau multe prin cap. Dar de îndată ce unul din acești copii punea mâna pe armă, semăna pe dată aidoma cu Petia Cravciuc, care-l primise pe Igor în ziua când sosise. Ca și Petia, deveneau serioși, disciplinați, căutau să vorbească cu voce de bas, erau solemni și oficiali. Aveau îndatoriri simple: să nu lase oameni străini în clădire și să bage de seamă ca toată lumea să-și șteargă picioarele. In colonie nu existau bilete de intrare nici pentru oamenii mari, nici pentru coloniști. Sentinelele cunoșteau din-tr'o aruncătură de ochi cui pot să dea drumul și cui nu. In ceeace privește însă ștersul picioarelor, cu toții erau deopotrivă de nepărtinitori și neînduplecați. Igor văzuse în ajun cum unul din acești copii îl oprise pe Victor Torschi, care venise de afară cu o viteză maximă:

— Vitia, picioarele!

— Șurca, sunt foarte grăbit!

Șurca întoarse ochii și nu mai repetă ordinul. Totuși, Victor Torschi, capul întregei republici, nu stătu în cumpănă decât o singură clipă și se întoarse dela jumătatea scării la cârpă să-și șteargă picioarele. Iar Șurca îl urmări să vadă cum și le șterge.

Aici, în colonie, era o societate unitară și bine sudată. Greu să-ți dai seama cu ce anume era sudată. Uneori Igor avea impresia stranie că toată lumea — băieții mari, puștii și fetele — s'au înțeles undeva în secret, în mare taină, asupra regulilor unui joc și că acum joacă cinstit, respectând aceste reguli și mândrindu-se cu ele, mândrindu-se cu atât mai mult, cu cât regulile erau mai grele. Uneori, lui Igor, i se părea că, atât regulile acestea, cât și întregul joc au fost născocite dinadins ca să râdă, să facă haz de dânsul, să vadă cum va juca el fără să cunoască aceste reguli. Îi era necaz că întregul joc se desfășura în așa fel, ca și cum n'ar fi niciun joc, ca și cum așa s'ar cuveni să fie și că nici nu s'ar putea să fie altfel, ca și cum pretutindeni trebue să primești cu salut pe brigadierul de serviciu, să numești „secție de montare" o porțiune părăginită dintr'o curte și să cureți într'ânsa un număr nesfârșit de stinghii.

Deaceea, cu toată simpatia lui pentru această societate ve-

selă și mândră, Igor nu voia să cedeze. Admitea că nu va fi lucru ușor, că toți acești băieți prietenoși și voioși și toate aceste fete se prefac doar că Igor nu există, că prezența unui leneș și trântor în sala de mese, în mijlocul unei mulțimi de muncitori nu enervează pe nimeni. Igor își dădea seama că neapărat va veni o clipă, când toți vor tăbări pe el și vor voi să-l silească la muncă E foarte interesant: cum o vor face? Cu forța n'au dreptul. Prin înfometare? Iarăși n'au dreptul. Îl vor lăsa să stea în colonie și să nu muncească? Era îndoielnic. Îl vor da afară? Firește că nu le venea să-l dea afară. Vom vedea!

Igor mânca și-i admira pe coloniști. Aceștia mâncau și ei, îmbrăcați toți cu haine de școală, proaspeți, curați, vorbind între ei, râzând potolit, uneori strâmbându-se. Se uitau la simpatica Lida Talicova, brigadierul de serviciu în ziua aceea, când trecea printre mese.

Iat-o oprindu-se lângă o masă vecină. Un băiat negricios ridică ochii spre ea. Lida îl întrebă:

— Filca, dece ai venit cu cărți în sala de mese?

Băiatul se ridică dela masă și răspunse:

— Aveam mare nevoie de ele. Am vrut să repet o regulă.

— Îți era lene să te urci după masă în dormitor și să-ți iei cărțile?

Filca nu mai răspunse nimic, întoarse capul cu o expresie care voia să spună: mult n'o să vorbească, să rabd.

— Ce fel de purtare e asta să-mi întorci spatele?

Filca se supără:

— Nu-i nicio purtare! Dar ce pot să mai spun?

— Să nu se mai repete așa ceva. Nu-i voie să aduci manuale în sala de mese. Și n'ai dece să te întorci.

Filca răsuflă ușurat și ridică mâna:

— Am înțeles, n'am să mai aduc cărți.

După ce Lida plecă, cele patru capete cu părul tuns se apropiară unul de altul, șoptiră ceva, apoi unul din ele se întoarse spre Lida. Iarăși șoptiră ceva. Când Lida păși spre Igor, întoarseră și ei capul în direcția lui.

— Cerneavin, ieși astăzi la lucru?

Igor deschise gura. Gontari îl spuse aspru:

— Scoală-te!

Igor se ridică.

— Nu ies!

— Știi că avem lipsă de brațe de muncă?

— N'am de gând să mă fac tâmplar.

Lida îl întrebă blând:

— Dar dacă ne atacă dușmanii, ai să spui că n'ai de gând să te faci militar?

— Dușmanii sunt altă chestie.

Filca, același care răspunsese adineauri brigadierului de serviciu, rosti către masa lui, dar tare de tot ca să-l audă întreaga sală de mese:

— Asta-i altă chestie! Atunci, se bagă sub pat.

Lida îl privi aspru pe Filca. Acesta îi zâmbi poznaș și fericit ca unei surori.

— Va să zică, nu ieși?

— Nu.

Lida notă ceva într'un carnet și plecă de lângă el.

După masa de prânz, Igor citea o carte. In dulăpiorul lui Sancio găsise „Partizanii". Begunoc intră în dormitor și se opri lângă ușe:

— Tovarășe Cerneavin, secretariatul sovietului coloniei anunță: la ora cinci seara se adună sovietul brigadierilor. Să vii. Ai de dat socoteală.

— Bine.

— Vii sigur sau trebue să te aduc eu?

Volodia întrebă serios chinuindu-și chiar ciudat buzele într'o încordare de prea multă seriozitate, la cuvintele „trebue să te aduc eu"?

— Vin sigur.

— Bagă de seamă, la ora cinci să fii la soviet.

Tăcură un timp.

— De ce nu răspunzi?

Igor îl privi mutrișoara gravă și exigentă, sări în sus și spuse, râzând:

— Am înțeles, la ora cinci voi fi la soviet.

— Așa da! încuviință sever Volodia și se retrase

28. DUPĂ PLOAIE

La orele patru se deslănțui o furtună. Bătu pădurea cadențat și vesel, ca și cum ar fi executat o convenție să ocolească cu năpustirile ei colonia, și stropind-o doar cu o ploaie mare,

deasă şi puternică. Băieţii mai mici, numai în pantaloni scurţi, alergau prin ploaie, strigându-şi ei ştiau ce unul altuia. Mai târziu, furtuna se retrase spre oraş, iar deasupra coloniei nu mai rămaseră decât nori mici şi grijulii, domestici, cernând o ploicică liniştită şi caldă. Puştanii dădură fuga să se schimbe. Oamenii mai serioşi, după ce aşteptară să treacă ploaia torenţială, alergară în vârful picioarelor dela o clădire la alta. La intrarea principală, Liuba Rotştain, trandafirie şi îngrijită, stătea cu arma lângă un teritoriu întreg de saci uscaţi întinşi pe jos şi-i executa pe fiecare, fără alegere:

— Picioarele!

— Bogatov, picioarele!

— Belenchii, nu uita!

Faţă de puştanii care făcuseră un duş rece, avea atitudine de condamnare făţişă:

— Nu vă las pentru nimic în lume

— Liuba, mi-am şters picioarele!

— Dar tot curge gârlă de pe tine

— Ce să fac? Să mă usuc?

— Să te usuci!

— Asta ţine mult.

Liuba nu-i mai răspunse şi se uită supărată într'o parte. Băiatul strigă cuiva la o fereastră dela etaj, cuiva care nu se vedea şi care poate că nici nu era în odaie. strigă mult sforţându-se:

— Colca! Colca! Colca!

Până la urmă, cineva scoase capul pe fereastră:

— Ce vrei?

— Aruncă-mi un prosop.

Un minut mai târziu, frecat până ce se înroşise ca un rac, băiatul zâmbea Liubei, care se mai îmbunase în răstimp, şi se strecură în vestibul.

La orele cinci Volodia sună adunarea brigadierilor, se uită la ploaie şi intră în clădire.

Vania Galcenco, slăbit şi palid, cu ghetele scâlciate, cu capul gol, ud leoarcă, se ivi la intrarea principală. Se opri în dreptul uşii şi se uită cu teamă la Liuba, splendidă în atitudinea ei.

— De unde vii, băiatule?

— Eu? Am venit aici...

— Văd că ai venit. Pe cine cauţi?

— Mă primiţi în colonie?

— Prea o iei repede. Ai bilet?

— Care bilet?

— Ai vreo hârtie?

— N'am nicio hârtie.

— Dar cum, pe ce bază să te primim?

Vania desfăcu mâinile în lături a neputinţă, fără să-şi la ochii dela Liuba. Aceasta zâmbi:

— Dece stai în ploaie? Intră aici... Dar să ştii că de primit nu vei fi primit.

Vania intră în vestibul, călcă pe saci şi privi un timp ploaia Se uită apoi iarăşi la Liuba şi îşi şterse repede lacrimile cu mâneca.

In clipa aceea, Igor Cerneavin stătea în mijlocul camerei sovietului brigadierilor şi „dădea socoteală". In cameră se adunase multă lume. Pe canapeaua nesfârşită stăteau nu numai brigadierii, dar şi alţi colonişti, în total vreo patruzeci de inşi. Dela brigada a opta, afară de Nesterenco, mai erau acolo Zorin, Gontari şi Ostapcin. Alături de Zorin stătea Marc Gringauz, secretarul organizaţiei de comsomol, cu ochii mari şi cu părul negru, Zâmbea trist, gândindu-se poate la ale lui, poate la Igor Cerneavin — era greu să-ţi dai seama. La masa secretariatului sovietului coloniei stăteau Victor Torschi şi Alexei Stepanovici. In uşă se aflau copiii mai mici. Volodia Begunoc îşi făcuse loc înaintea celorlalţi. Toată lumea îl asculta pe Igor, care spunea:

— Parcă ce? Nu vreau să muncesc? Nu vreau să lucrez la secţia de montare. Înţelegeţi, aceasta nu mi se potriveşte. Ce rost are să curăţ stinghii?

Tăcu şi îşi trecu cu atenţie privirea pe feţele celor din sală Acestea vădeau nerăbdare şi necaz, ceeace-i plăcu lui Igor. Zâmbi şi se uită la director. Chipul lui Zaharov nu exprima nimic. Foarte atent şi plin de răbdare, îşi ascuţea creionul cu un briceag mic, deasupra unei scrumiere mari.

— Cer cuvântul! spuse Gontari.

Victor îi făcu semn cu capul. Gontari se ridică şi întinse mâna dreaptă înainte:

— Ei, drăcie, câţi din ăştia or să mai fie? Mă aflu în colonie de patru ani şi mai bine, iar domnişori de teapa lui s'au vânturat în camera asta cel puţin treizeci.

— Mai mulți, îl corectă cineva.

— Și fiecare spune același lucru. M'am plictisit. N'are de gând să se facă montor. Dar întrebați-l: ce știe să facă? Să pape, să doarmă și nimic altceva. Vine aici, face baie numai decât, apoi se așează în mijlocul camerei și spune din capul locului: n'am să fiu montor. Dar ce are să fie? Ghiciți, ce are să fie? Are să fie trântor, se vede cât de colo. Înțeleg să vină unul din ăștia, al doilea, al treilea și gata. Dar câți au venit! Și noi ne pierdem vremea să-i convingem. Eu unul propun: să i se ia hainele și să i se dea boarfele lui: du-te! Dacă dăm afară pe unul, află toți.

Zâreanschi strigă:

— Are dreptate!

Victor îl opri:

— Nu întrerupe. Iei cuvântul mai târziu.

— Nu vreau niciun cuvânt. Merită el ca să iau cuvântul? El nu poftește să fie tâmplar; dar ce noi toți suntem tâmplari? Pentru ce trebue să-l hrănim? Pentru ce? Să-l dăm afară, să-i arătăm pe unde îi e drumul.

— Nu se poate să-l dăm afară. Va pieri, spuse calm Nesterenco.

— Foarte bine. Lasă-l să piară.

In soviet se auzi un zumzet de aprobare. Un glas ascuțit, aproape un glas de copil se deosebi printre celelalte:

— Să curmăm discuțiile și să punem la vot.

Igor își ciuli urechea fină, nădăjduind să audă ceva mai binevoitor la adresa lui. Zaharov își tot ascuțea înainte creionul. Lui Igor îi fulgeră: „Probabil că o să mă dea afară". Simți dintrodată o îngrijorare neobișnuită.

La intrarea principală. Liuba îl întrebă pe Vania Galcenco care era atât de trist:

— Unde stai?

— Nicăieri.

— Cum adică „nicăieri"? In general mai trăiești sau ai murit?

— In general trăiesc, dar așa nu.

— Unde dormi?

— In general, unde dorm? nu?

— De ce vorbești prostește? Unde ai dormit astă noapte?

— Astă noapte? Acolo... într'o casă... într'o magazie am dormit... Dar dece să nu mă primească?

— N'avem locuri şi nu te cunoaştem.

Vania se întristă din nou şi din nou îi veni să plângă.

29. TOT CE VREŢI

In sovietul brigadierilor vorbea Marc Gringauz. Nu stătea în dreptul locului său de pe canapea, ci înaintase până la masa de scris şi se sprijinise cu mâna de ea. Zaharov îşi ascuţise creionul şi acum desena ceva cu grijă pe o coală de hârtie. Marc vorbea rar, încet, fiecare cuvânt al lui avea importanţă.

— De câte ori n'am mai vorbit aici şi Alexei Stepanovici a subliniat întotdeauna şi dânsul: cum adică să-i dăm afară? Unde să-i dăm afară? In stradă? Avem oare dreptul? Noi n'avem acest drept!

Marc îl privi pe Zâreanschi cu ochii lui mari şi negri. Acesta îi răspunse cu o privire provocătoare, care înţelegea toată bunătatea vorbitorului dar o desaproba.

— Da, Alioşa, n'avem dreptul. Există o lege sovietică şi suntem datori să ne supunem legii. Şi legea spune că n'ai dreptul să asvârli un om în stradă. Iar voi, tovarăşi brigadieri, strigaţi mereu: să-l dăm afară!

— Dar ce să facem? strigă Gontari. Să ne uităm la el? Să răbdăm?

— Nu se poate să-l dăm afară — Gringauz accentuă cu glasul şi cu capul — dar, firește, nu putem nici să răbdăm, pentru că suntem un sector socialist şi, într'un sector socialist, toată lumea trebue să muncească. Igor spune: am să lucrez în altă parte. Alt lucru pe care nu putem să-l admitem: într'un sector socialist trebue să existe disciplină. Dacă vei colinda toată colonia noastră, ai să găseşti măcar un singur om care să spună că vrea să fie montor? Toţi învaţă şi toţi înţeleg că avem multe căi şi că toate sunt minunate. Unul vrea să fie aviator, altul geolog, altul militar, dar nimeni n'are de gând să se facă montor, De altfel asemenea calificare nici nu există... Colonia nu poate admite niciun fel de mofturi, dar nici afară nu-l poate da.

— Să-l băgăm... într'un borcan cu alcool!

Marc întoarse capul spre locul de unde răsunase glasul. Il

privea Petia Cravciuc, roşu până la moţul ce-i cădea rebel pe frunte. Se îmbujorase, dar el privea ţintă pe Gringauz în ochi. Orea era nemulţumit de cuvântarea lui.

Vitia Torschi se răsti la Petca:

— Dece întrerupi? Dacă ai intrat aici, stai liniştit!

Marc continuă să se uite la Petca, şi lămuri:

— Nu putem să-l dăm afară, dar nu propun nici să-l lăsăm. Dacă nu vrea să se supună disciplinei socialiste, trebue să-l expediem.

Nesterenco îl întrebă, privindu-l blajin:

— Marc, dar în care sector ai să-l expediezi?

Atât brigadierii, cât şi oaspeţii răseră cu poftă. Zaharov ridică spre Marc o privire ironică şi plină de dragoste.

Marc zâmbi trist:

— Trebue trimis undeva... la un cămin de copii...

La aceste cuvinte, Petia Cravciuc avu un acces de entuziasm furtunos.

Sări în sus pe canapea, răsturnă pe cineva şi strigă cât îl ţinea gura. Cu acest prilej se constată că n'are deloc voce de bas:

— De acordi de acord! Să-l trimitem la grădiniţa noastră de copii... La grădiniţa de copii unde sunt puştii... ştiţi, pentru puştii funcţionarilor.

Victor Torschi izbucni în hohote împreună cu ceilalţi, apoi se încruntă:

— Petca, ieşi afară!

— Dece?

— Ieşi afară!

Salutul lui Petca aducea mai mult cu un gest de revoltă:

— Am înţeles!

Petca ieşi. In urma lui ieşi şi Begunoc. Se auzea cum vorbeau şi râdeau sonor pe sală. Zaharov desena ceva pe hârtia lui, micşorând abia perceptibil ochii.

Volodia Begunoc fugi spre intrare şi numaidecât îl zări pe Vania Galcenco.

— Ai venit?

Vania se bucură:

— Am venit, dar ce fac mai departe?

— Stai puţin! Vin îndată!

Se repezi în vestibul, dar se întoarse după câțiva pași:

— Ți-e foame?

— Dacă mi-e foame? Tu știi... însă mai bine..

— Așteaptă. Mă întorc îndată.

Volodia intră fără sgomot în camera sovietului brigadierilor. Igor stătea ca și înainte în mijloc și se vedea că-i este rușine să stea acolo, că-i este rușine să se uite la cei de față, că-i este rușine să asculte propuneri asemănătoare cu aceea a lui Petca Lui Victor Torschi i se făcu milă de Igor.

— Mai stai jos. Băieți, faceți-i loc! Dau cuvântul lui Volenco.

Begunoc ridică mâna:

— Vitia, dă-i voie brigadierului de serviciu să iasă afară.

— Pentru ce?

— Trebue neapărat! Neapărat!

— Lida, du-te afară. Ce s'a mai întâmplat?

Lida Talicova se îndreptă spre ieșire. Volodia o 'uase la goană înaintea ei.

Volenco se ridică grav.

— Zâreanschi, totdeauna, dacă se întâmplă ceva, spune să dăm afară. Dacă ar fi să-l ascultăm pe el, în colonie n'ar mai rămâne decât Zâreanschi.

— Nu!

— Dece? spuse acesta. Avem mulți tovarăși buni!

— Ei și? Au ajuns buni dintr'odată? Unde să-i dai afară Unde să-i trimiți? Aceasta este nenorocirea noastră. Ni se trimit domnișori care nu știu să muncească și noi suntem obligați să ne frecăm pe cap cu ei. Cine e îndrumătorul lui Cerneavin?

— Zorin.

— Să răspundă Zorin.

Nemulțumită, cea mai mare parte din sală făcu gălăgie. Sancio sări în sus.

— Volenco, tu ești bun! Ia-l la brigada întâi și bate-ți capul cu el.

Volenco se uită la Zorin cu îngăduitoare dojană:

— Sancio, tu nu vorbești tovărășește. La voi, într'a opta, s'au adurat numai filosofi, dar la mine, numărați și voi — Levitin, Nojic, Moscovcenco, apoi ăla... Ruslan. Eu am patru elevi, pe când la voi toți sunt coloniști. V'au dat un singur caraghios, iar voi țipați din capul locului: afară.

Igor stătea acum între Nesterenco şi Porşnev, brigadierul dela a doua. Simţea căldură din cuvintele lui Volenco şi, în acelaş timp creştea în el un simţimânt neplăcut de ciudă: de ce-l privesc ei ca pe o gâză? Le-a venit o gâză în grădină şi ei se uită să vadă dacă o să le fie de vreun folos sau nu. Îşi aduc aminte şi de alte gâze. Nimeni nu vrea să vadă că înaintea lor se află Igor Cerneavin şi nu un oarecare Nojic sau Ruslan, care. oricum, n'au avut curajul de a refuza să muncească.

La intrarea principală, Lida Talicova se uită la Vania şi-l compătimi, dar, în ziua aceea, avea inimă de brigadier de serviciu şi această inimă o obliga să vorbească astfel:

— Să te primim în colonie? Dar cine te cunoaşte? Poate că minţi.

Adunându-şi ultimele forţe, Vania se strădui să spună acestei fete grave ceva deosebit, dar cuvintele erau aceleaşi:

— N'am nimic... n'am nici bani... n'am nici unde să dorm. Am fost la comones, am fost şi la spon... nici acolo... nu este nimic. Nu este şi gata!

— Dar părinţii tăi?

— Părinţii mei? Vania izbucni în plâns.

Plângea în tăcere, nu se strâmba, doar lacrămile îi curgeau din ochi.

Volodia o trase pe Lida de mânecă şi-i spuse cu aprindere:

— Lida, înţelegi, trebue să-l primim!

Lida zâmbi ochilor aprinşi ai lui Begunoc:

— Zău?!

— Pe cuvântul meu? Gândeşte-te!

— Aşteaptă aici, spuse Lida şi intră repede înăuntru.

Begunoc se grăbi după ea, dar avu timpul să-i spună lui Vania:

— Să nu te pierzi cu firea! Principalul lucru este să nu te pierzi cu firea! Ţine-ţi coada în sus, înţelegi?

Vania dădu din cap. De fapt înţelegea ei bine, dar coada lui refuza să stea în sus.

In sfatul brigadierilor vorbea acum Alexei Stepanovici. Avea în mână, ca şi mai înainte, un creion bine ascuţit, vorbea aspru, ridicându-şi din când în când privirile spre Igor:

— Cerneavin, nu se poate să nu înţelegi probleme atât de uşoare. Ai venit la noi şi te-am primit cu bucurie. Eşti un membru al familiei noastre. Acum, tu nu mai poţi să te gândeşti nu-

ma.. la tine, trebue să te gândești și la noi toți, la toată colonia. Omul nu poate trăi izolat. Trebue să-ți iubești colectivul, să-l cunoști, să-i cunoști interesele, să ții la ele. Fără aceasta nu poate exista un om adevărat. Desigur, acum tu n'ai interes să cureți stinghii. Dar aceasta îi trebue coloniei și, prin urmare, îți trebue și ție. In afară de asta, e un lucru important și pentru tine. Incearcă să-ți îndeplinești norma: să cureți 160 de stinghii în patru ore. E o muncă grea, ea cere voință, răbdare, perseverență, ea cere o noblețe a inimii. Seara, te vor durea mâinile și umerii, dar, în schimb, vei fi curățat 160 de stinghii pentru 120 de scaune de teatru. Aceasta este o muncă sovietică importantă. Inainte, poporul nostru se ducea la teatru numai în capitale, iar astăzi expediem o mie de scaune pe lună și tot nu ajung. Și orezi că producem numai noi? Iți dai seama ce lucruri de seamă înfăptuim? Instalăm în fiecare lună o mie de scaune în Uniunea Sovietică. Trimitem fotoliile noastre cu vagoanele la Moscova, la Odessa, la Astrahan, la Voronej. Vin oameni, se așează în aceste fotolii, urmăresc o piesă sau un film, ascultă o conferință, învață. Și tu spui că n'ai nevoie de așa ceva. Pentru munca asta ni se și plătește. Cu banii aceștia, peste un an sau peste doi ani, vom construi o fabrică nouă, deasemenea necesară, atât nouă, cât și țării întregi. Mi-e scârbă să te ascult: „eu n'am de gând să mă fac montor". Cu ajutorul nostru, ca membru al colectivului nostru, vei fi ce ai să vrei. Dar stinghiile sunt un lucru mic. Când oamenii n'au carne, mănâncă pâine de secară și trebue să fie recunoscători acestei pâini.

Igor asculta cu luare aminte. Il plăcea cum vorbea Zaharov. Își închipui țara întreagă, prin care sunt împrăștiate stinghiile și acest lucru îi plăcu deasemenea. Igor vedea cum ascultau coloniștii ținându-și răsuflarea. Probabil că nu prea aveau prilejuri dese să asculte cuvântările lui Zaharov. Acum se vede clar dece toți coloniștii alcătuesc un singur colectiv și dece cuvântul lui Zaharov le este atât de scump.

In ușă stăteau Lida și Begunoc așteptând. Zaharov isprăvi de vorbit, se uită la vârful creionului și abia atunci zâmbi.

— Lida, dece ești atât de agitată?

— Alexei Stepanovici, este acolo un băiat care plânge și se roagă să fie primit în colonie!

— Putem să-l lăsăm să doarmă aici, dar în colonie nu mai avem loc. Să-l trimitem undeva.

— E un băiat așa de bun!

Zaharov mai zâmbi odată de emoția Lidei și oftă:

— Eh! Aoleu! Hai... adu-l aici.

Lida ieși, iar Volodia zbură afară ca o vijelie. Victor Torschi se uită cu coada ochiului său sever și atotvăzător:

— Cerneavin, spune ultimul tău cuvânt. Dar să nu spui prostii. Ieși în mijloc și vorbește.

Igor ieși și duse mâna la piept:

— Tovarăși!

Se uită la fețe. Nu putea citi pe ele nimic. O simplă așteptare.

— Tovarăși, nu sunt leneș, voi v'ați obișnuit, vouă vă vine mai ușor. Dar eu am văzut rașpelul întâia oară, mi-a căzut din mână. Pe urmă, stinghiile...

Zorin îi șoptă mai departe:

— MușteleI

Toată lumea râse, dar oarecum în silă.

— Parcă n'ar fi zburat muște, ci niște fiare..

Zorin încheie:

— Și mârâie.

În râsul general, dar care de data aceasta nu mai era atât de rece, ușa se deschise și Lida lăsă pe Vania Galcenco să treacă înainte. Continuând încă a râde, Igor se uită spre ușă. Întoarse capul, apoi căscă deodată ochii și strigă cu aprindere și bucurie:

— Asta-i Vaniușa! Dragul meu!

— Igor! scânci Vania cu un geamăt și părea că se înnecă.

Igor se repezise la el și îl sgâlțâia de umeri:

— Unde ai fost?

Victor tună revoltat:

— Cerneavin, la ordine! Ai uitat?

Igor întoarse fața spre dânsul, își aminti tot și se adresă din nou către sfat, cu mâinile întinse:

— Așa-i, milorzilor!

Rostise acest cuvânt cu atâta căldură, cu atâta emoție intensă, cu atâta dragoste, încât nimeni nu se mai putu stăpâni și toată lumea se porni iarăși pe râs. Dar acum ochii îl priveau pe Igor cu un interes viu și cald și nu mai trădau nicio umbră de înstrăinare.

— Tovarăși, tot ce vreți! Vreți stinghii? Bine! Alexei Stepanovici, faceți ce vreți, dar primiți-l pe copilul acesta!

— Dar mușteie?
— Ducă-se naibii! Vă rog!
Victor îi făcu semn, arătând spre locul lui vechi.
Așează-te și așteaptă.

30. GLORIOASA ȘI INVINCIBILA BRIGADA A PATRA

Victor întrebă:
— Tu ce vrei?
Vania cercetă cu privirea pe toată lumea și totul îi plăcu: zâmbetul înduioșat al lui Igor îi era atât de cunoscut, vecinătatea lui Volodia Begunoc și a fetei cu basarda roșie o simțea cu atâta căldură! Lui Vania nu-i fu greu să răspundă:
— Ce vreau? Știți ce? Am să stau aici.
— Să vedem dacă ai să stai sau nu.
Dar Vania era sigur de viitorul lui:
— Am să stau. De o lună de zile tot vin și vin aici.
— Ești vagabond?
— Nu... pân'acum încă n'am fost vagabond.
— Cum te numești?
— Vania Galcenco.
— Ai părinți?
Vania nu răspunse la această întrebare. Dădu doar din cap, fără să-și ia privirea dela Victor.
— Inseamnă că n'ai părinți?
— Am avut... dar au plecat.
— Tatăl și mama? Au plecat?
— Nu tatăl și mama.
— Cine să te mai înțeleagă? Vorbește cum a fost dela început.
— Cum a fost dela început? Tata și mama au murit demult, când mai era încă război. Tata a plecat la război, iar mama a murit.
— Inseamnă că părinții ți-au murit?
— Unii au murit, pe urmă au fost alții... Un unchi, care m'a luat la el; am stat acolo, pe urmă s'a însurat și au plecat.
— Te-au părăsit?
— Nu, nu m'au părăsit. Mi-a spus: du-te la gară și ia un

funt [1]) de carne de berbec. M'am dus, am tot umblat, dar carne de berbec nu era nicăieri. Iar ei au plecat.

— Ai venit acasă și nu i-ai mai găsit?

— Da. Nu mai era nimic. Nici părinții, nici lucrurile. Nu mai era nimic. In locul lor stătea proprietarul. Mi-a spus: ia-i de unde nu-s.

— Și pe urmă?

— Pe urmă, mi-am făcut o lădiță și am lustruit ghete. Și am plecat la oraș.

— Așaa, spuse Victor cu glas tărăgănat. Ce spuneți tovarăși brigadieri?

Nesterenco răspunse:

— E un băiat bun. Unde să se ducă? Trebue să-l primim.

Cineva obiectă fără convingere:

— Dar n'avem locuri.

Volodia stătea lângă ușă:

— Torschi, am să spun eu!

— Spune.

— Stăm împreună. Impreună! Intr'un pat.

Zâreanschi, care în timpul acesta îl cercetase îndelung cu privirea pe Vania, îl trase spre el aprobând:

— Bine, Volodca, dați-l la brigada a patra.

Igor se ridică:

— Iar eu vă rog, dacă se poate, dați-l la a opta. Aș putea să cedez și eu cincizeci la sută din spațiul meu locativ.

Supărat, Volodia dădu din cap, arătând spre Igor:

— Ia uită-te la el! Tu însuți ești încă nou! La a opta! Dar brigadierul tău tace! Vorbești tu pentru brigadier?

Victor se răsti la Volodca:

— Volodia, ce vorbă e asta?

Volodia se retrase spre ușă, privindu-l pe Igor cu un ochi artăgos și întunecat. Buzele-i pline se mișcau, continuând să șoptească ceva, probabil la adresa lui Igor.

Câțiva brigadieri se pronunțară pe scurt, fiecare din ei în cel mult zece cuvinte:

— Cât nu s'a stricat, trebue să-l luăm.

— E un băiat bun, se vede. Il luăm.

---

[1]) Măsură de greutate. Un funt are 0,40 kg. (N. T.).

— Asta-i bine. Cât n'a cunoscut fel de fel de mătuşi, lesne om. Nimeni nu va avea curaj să-l depărteze de colonie.

Clava Caşirina rosti nemulţumită:

— Dece tot repetaţi mereu acelaş lucru? Firește că trebue să-l primim, dar să spună Alexei Stepanovici cum o scoatem la capăt cu regulile.

Lumea o sprijini, întoarse capul spre Zaharov, dar Volodia Begunoc anticipă cuvântul directorului:

— Staţi puţin! Staţi! Să vă spun eu. Alexei Stepanovici, vă mai aduceţi aminte, anul trecut, a venit la noi un băiat, ăla, cum îi zicea, Simicica Grişca, este la tine, Iliuşa, în brigada a zecea. Atunci, n'aţi vrut să-l primiţi. Aţi spus: N'avem loc, nici legea nu ne îngăduie. Şi nu l-aţi primit. Iar băiatul a trăit două săptămâni în pădure. Şi a venit din nou. Şi iar nu l-aţi primit Aţi spus: dece atâta obrăznicie? Nu-l primeşti, dar el stă în pădure. L-aţi dus în oraş, la spon, l-ai dus tu, Nesterenco, mai ţii minte?

— L-am dus, spuse Nesterenco, zâmbind şi roşind.

— L-ai dus, dar el ţi-a fugit din tramvai. Mai ţii minte, Nesterenco?

— Ţin! Lasă-mă'n pace.

— A fugit şi a trăit din nou în pădure. Pe urmă, dumneavoastră, Alexei Stepanovici, aţi spus: naiba să-l ia, hai să-l primim! şi aţi râs cu toţii.

Se vedea că atunci râsese toată lumea, pentrucă şi acum feţele se luminară de zâmbete. Dar se găsi un glas şi împotriva sentinţei lui Volodca. Glasul aparţinea lui Braţan, urît şi posac, brigadierul dela a treia;

— Prea am dat frâu liber unor copii ca Volodca! E trompet, umblă toată ziua cu brigadierii de serviciu şi acum a început să ţină cuvântări în sovietul brigadierilor. După părerea ta, să primim pe oricine? Ştii tu ce fel de colonie e a noastră?

— Ştiu... pentru infractori.

— Chiar aşa şi este.

— Ba nu este deloc!

Victor curmă desbaterile:

— Ajunge!

Dar Volenco era de părere că se ridicase o chestiune importantă:

— Ba nu, Victore, dece ajunge? Trebue să i se răspundă lui Braţan.

— Îi răspunzi tu?

- Trebue să i se răspundă. Braţan a luat-o razna. Deviază!

- Unde deviez?

- Deviezi!

- Vorbeşte, Volenco!

— Am să vorbesc. Braţan, tu crezi că numai infractorii sunt oameni, iar toţi ceilalţi sunt nişte golani. Nu ştiu ce eşti, dacă eşti infractor sau nu, şi nici nu vreau să ştiu. Ştiu că eşti tovarăş şi comsomolist bun. Ce-i cu tine? Eşti mândru că ai fost urmărit de justiţie? In brigada ta, Golotovschi n'a fost urmărit de justiţie, dar eu tot n'am încredere în el. Şi nici voi n'aveţi încredere în el: e aproape un an de când e în brigada a treia şi nu-i colonist nici acum.

Volenco isprăvi, dar se vede că tot nu-l convinsese pe Braţan. Morocănos ca şi mai înainte, acesta stătea la locul lui.

— Are cuvântul Alexei Stepanovici.

— Filip, rău ai făcut, degeaba ai pus chestiunea asta. Infractorii sunt nişte copii care, înainte de toate, au nevoie de ajutor. Puterea Sovietică îi priveşte tocmaî în felul acesta. Infractorii aceştia n'au cu ce să se mândrească. Cum poţi să te mândreşti cu o nenorocire?! A venit la noi un băiat. Are şi el o nenorocire şi trebue să-l ajutăm şi pe el.

— Dar dece s'o facă tocmai colonia noastră?

— Pentrucă în colonie munciţi frumos şi trăiţi frumos. Acum, sponul ţipă: „Asta-i colonia noastră!", iar comonesul ţipă: „Asta-i colonia noastră"! Dar dacă ar fi fost rea colonia noastră ar fi ţipat altceva: „E colonia voastră!" In realitate însă colonia aceasta...

Petia Cravciuc, care stătea lângă uşă, strigă:

— E a noastră ! !

Acoperind râsul, general, Victor se revoltă:

— E nemaipomenit, iarăşi e aici! Chestiunea a fost limpezită. O pun la vot: cine-i pentru primirea lui Vania Galcenco la brigada a patra?

Când se ridicară mâinile, lui Vania Galcenco îi îngheţă inima.

Un ochi al lui căută chiorâș spre Braţan şi rămase mimit: Braţan îi zâmbea, avea o faţă frumoasă şi nicidecum bosacă.

— In unanimitate. Alioşca, ia-ţi-l! Staţi, dece faceţi gălăgie? Cu Cerneavin rămâne cum a fost: secţia de montare. Afară de asta, şi-a dat cuvântul. Ridic şedinţa sovietului brigadierilor.

In seara aceea, în dormitorul brigăzii a patra era veselie. Alioşca Zâreanschi îl pusese pe Vania între genunchi, îl întreba fel de fel de lucruri, glumea cu el, îl ameninţa. Pe urmă, toată lumea se aşează în jurul mesei şi ascultă povestirea lui Alioşca despre brigada a patra, glorioasă, invincibilă şi combativă, din colonia de muncă „Intâi Mai" şi despre băieţii minunaţi pe care-i are. Acelaş Alioşca Zâreanschi, de care se temea întreaga colonie, de a cărui groază — atunci când era el de serviciu — toată lumea se scula cu o jumătate de oră mai devreme ca să se pregătească mai bine de inspecţie, acum scânteia din ochi, îşi stăpânea cu greutate un zâmbet şi împrăştia fără nicio zgârcenie cuvinte entusiaste despre brigada a patra.

— Asta nu-i brigadă, ci o adevărată prăjitură! Vanca, dar dacă ai şti ce puştani avem! Vai, ce puşti, nici nu ştiu cine-i mai bun cu toate că la noi s'au adunat cei mai mici. La oricine te uiţi, poftim: iată-l pe Tosica Talicov, să te uiţi numai la el, să vezi ce brigadier o să fie. Sora lui a şi ajuns brigadier la a unsprezecea. Dar Begunoc! Dar Filca Şarii! Dar Chiriuşca Novaci Dar Fedca şi Colea Ivanov! Pe urmă, Semeon Gaidovschi şi Semeon Gladun! Şi mai este şi Petia Cravciuc!

Pe Vania îl priveau băieţii cu diferite chipuri: negricioase, rumene, frumoase, nu prea frumoase, încrezătoare şi sincere, încrezătoare cu ironie, vesele, amuzante şi serioase, încruntate sau peste măsură de încruntate, dar toate deopotrivă de fericite, mândre de brigada şi de brigadierul lor, mulţumite că trăiesc în lumea sovietică cu cinste şi că ştiu să apere această cinste. Pe urmă Alioşa spuse că va enumera neajunsurile. Declară că nu va arăta decât, câte un singur cusur al fiecăruia, în schimb, cusurul acesta va fi cel mai însemnat. Spuse că Volodca face pe grozavul, că Petia Cravciuc se laudă că a fost undeva desorganizator [1]), că Chiriuşca îşi închipue că e cel mai frumos, că Gaidov-

[1]) Persoană care creiază desordine, desorganizare. (N. T.).

schi crede.... Într'un cuvânt toți aveau același cusur: toți erau închipuiți, se credeau și se lăudau. Alioșca încheie:

— Nu trebue să te lauzi niciodată, pentrucă aceasta este o mare prostie și nu se potrivește cu brigada a patra. E mai bine să laud eu când am prilej. Colonistul de serviciu pe brigadă!

Volodia sări dela masă și luă poziția de drepți în fața brigadierului:

— Ordonați! Sunt de serviciu pe brigadă!

— Boarfele lui Vaniușca!

— Am înțeles, boarfele lui Vaniușca!

Volodia oferi solemn:

— Galcenco, ia-ți-le în primire! Iată pantalonii scurți, tricoul, boneta. Ține săpunul! Ia cureaua! Ține cearșafurile, ia ștergarul. Hainele de școală le capeți mâine. Hai să mergem. Te așteaptă un duș cald. Dar cine are să-l fie îndrumător?

— Chiar tu ai să-i fii îndrumător.

— Am înțeles! Alioșa, dă-mi mașina, să-l... Volodia arată cu degetele.

Igor Cerneavin băgă capul pe ușă.

— Primiți un musafir?

— Primim.

— Cu toate că ai avut de gând să mă dai afară, nu sunt supărat pe tine.

— La noi supărările nu sunt la modă.

Vania își ațintì privirea spre Igor:

— Să-l dați afară? Pentruce?

— E mare boier. Sau, poate, a primit vreo moștenire.

Vania râse cu hohote:

— Dela mama mare, nu?

Igor îl ridică pe Vania în mâini:

— Uite-l pe Vania! Dar unde ți-e lădița?

Îl puse jos.

— Mi-a furat-o ăla... Râjicov. Și cele zece ruble.

— Dar Vanda?

— Nu știu.

Nerăbdător, Volodia îl trase pe Vania de mânecă.

— Vino!

Cei doi băieți fugiră pe sală. Zăreanschi îi zâmbi lui Igor:

— Igor, nu fii supărat. Aceasta se numește „prelucrarea la cald a metalelor"!

I. NU SE POATE!

Colonia „Intâi Mai" își încheia al șaptelea an de existență, iar colectivul ei era mult mai vechi. Istoria lui începuse destul de demult, a doua zi după Octombrie, în altă parte, într'un mediu cu totul altul, prin holdele și cătunele vechii stepe din regiunea Poltava *. „Întemeietorii", acestui colectiv erau oameni cu niște caractere puternice și care izbuteau riscând. Ei aduseseră cu dânșii „din libertate" multă aprindere și patimă dezordonată. Însă toate acestea erau impure, inutilizabile de fapt, pentrucă erau stricate de ornamentele „culturii" — ca să spunem așa — capitaliste, cu o ușoară deviere spre criminalitate.

Un grup mic de pedagogi, oameni obișnuiți și blajini, ocupase, în urma unei repartizări făcute la întâmplare, acest sector modest al frontului revoluționar. In fruntea grupului era Zaharov, un om, deasemenea, obișnuit. Acest început avea un singur element neobișnuit și amețitor: Revoluția din Octombrie și noile orizonturi ale lumii. Deaceea, sarcina îi părea clară lui Zaharov și prietenilor săi: să educe un om nou! Chiar din primele zile se constată că era un lucru foarte greu și de lungă durată. Zaharov avu de trăit mii de zile și nopți fără odihnă, fără liniște, fără bucurii, și chiar după aceea omul nou era încă foarte departe. Din fericire, Zaharov avea un talent des-

tul de răspândit pe şesul din Răsăritul Europei, talentul optimismului şi al unui minunat avânt spre viitor. De fapt acesta nici nu-i talent. E o bogăţie specială pur intelectuală a rusului, a omului cu scaun la cap şi cu ochiul ager, care ştie să distingă valorile. Inainte de Revoluţia din Octombrie, această bogăţie a sufletului şi a încrederii fusese speculată de stăpânii vieţii, care transformau încrederea în credulitate, iar optimismul în nepăsare, considerând aceste calităţi drept atribute speciale ale exaltării „proprii sufletului rus". In general, încrederea poporului în raţiune, în valori, în adevăr şi dreptate fusese transpusă dincolo de hotarele vieţii practice, în domeniul legendelor, poveştilor şi anecdotelor adaptate pentru distracţii. Forţei optimiste a poporului rus i se pusese o etichetă lucrată la Tula şi pe ea se scrisese cu un umor nimicitor: „Poate, se prea poate, într'un fel oarecare". Astfel, pentru optimism nu mai rămăsese decât un loc de cerşetor, de care puteai tot atât să râzi cu o înfumurare de european după cum să şi plângi cu o tristeţe de rus.

Sub imboldul înfumurării sau al tristeţei se ridicase în locul acela un monument din marmoră albă, vrednic de imortalizarea unui cutare nobil şi se gravaseră pe el cuvintele inspirate ale poetului :

Privirea mândră a străinului
Nu va înţelege şi nu va obseva
Ceeace licăreşte şi luminează în taină
In goliciunea ta smerită.

Abătut de povara crucii,
Impăratul ceresc, în haine de rob,
Binecuvântând, te-a cutreierat
In întregime, pământ natal.

Asta era tot ce mai rămăsese din minunatul optimism rus către începutul secolului al XX-lea: naivitate şi înduioşare. Pentrucă numai un om negrăit de naiv putea să nu înţeleagă ce anume lumina în goliciunea aceea smerită. Oamenii mai practici râdeau în barbă: rusul fusese jefuit cu foarte mult succes şi, fiind optimist, nici măcar nu se supăra. Abia în 1917 s'a constatat pe neaşteptate că optimismul poporului este ceva mult mai puternic şi mult mai supărător. Fără a se mai lăsa pe tânjeala vreunui „poate" sau „într'un fel oarecare", într'un

chip nespus de temeinic, cu o seriozitate adevărată, poporul rus i-a alungat pe esteții de modă veche „dincolo de Marea Neagră", așa încât locul a fost curățat pentru o estetică nouă și pentru un optimism nou. Probabil că cei din Europa Apuseană nu se pot dumiri nici astăzi: de unde am avut atâta simplitate și siguranță în acțiuni? Omul sovietic s'a manifestat nu numai în patosul ochilor săi învăpăiați, nu numai în sforțarea unei explozii de voință, dar și în încordări zilnice pline de răbdare. în munca aceea umilă și nevăzută, în care viitorul se întrezărește în cele mai imperceptibile și subtile fenomene, atât de gingașe, încât nu le poate observa decât cel ce se găsește la izvorul lor, cel care nu se depărtează de ele nici cu gândul, nici cu făptura fizică. După multe zile și nopți, după cele mai catastrofale desamăgiri și eșecuri, după desnădejdi și slăbiciuni, vine o sărbătoare: acum nu se mai văd numai lucruri mici și detalii, ci clădiri întregi, scările largi ale unei construcții minunate care nu existase până atunci decât într'un vis optimist. La o asemenea sărbătoare, bucuria cea mai mare constă în triumful logicii: se constată că nici nu putea fi altfel, că toate prevederile erau calculate cu precizie, întemeiate pe cunoștințe, pe conștiința adevăratelor valori. De fapt, nici nu era optimism, ci o siguranță realistă, care fusese numită optimism din modestie.

Și Zaharov a parcurs calea aceasta atât de grea, a optimistului. Noul se năștea într'un extract concentrat al vechiului, din dezastre vechi, foamete, invidie, îndârjire, strâmtoare și înghesuiala oamenilor și lucruri și mai periculoase: voință veche, obiceiuri vechi și vechi modele de fericire. Ieșiseră la iveală multe lucruri vechi și ele nu voiau să moară în pace, se încăpățânau, unelteau, se îmbrăcau în haine noi și în cuvinte noi, încurcau mâinile și picioarele, țineau cuvântări și născoceau legi ale educației. Vechiul știa chiar să scrie articole în care lua apărarea „pedagogiei sovietice"

A fost o vreme când vechiul a înfruntat și a batjocorit cu expresii dintre cele mai noi munca lui Zaharov, cerându-i, în acelaș timp, minuni și eroism. Vechiul îi oferea enigme fantastic de stupide, formulându-le în termeni științifici și duioși, iar când el se epuiza istovit în chipul cel mai firesc, vechiul îl arăta cu degetul și striga:

— A suferit un eșec!

Dar pe cînd se întîmplau toate aceste neînțelegeri, anii treceau și apăruseră multe lucruri noi, la care era încântător să te gîndești. Idei, exigențe, norme și măsurători veneau în colonie din toate părțile, dela toate evenimentele din țară, din fiecare rînd tipărit, din întreaga minunată creștere sovietică, dela fiecare om sovietic.

Da, a fost nevoie ca totul să fie numit și definit altfel, să fie măsurat cu măsuri noi. Zecile și sutele de băieți și fete nu erau deloc pui de fiare sălbatice, după cum nu erau nici indivizi biologici. Acum Zaharov le cunoștea forțele și deaceea putea sta în fața lor fără frică și putea fi foarte exigent pe plan politic:

— Să fiți oameni adevărați!

Cu un talent tânăr și nobil, dânșii acceptau aceste exigențe și știau bine că aceste exigențe conțin mai mult respect și mai multă încredere în ei decât orice „atitudine pedagogică". Pedagogia nouă se năștea, nu din convulsiile chinuite ale unei inteligențe de cabinet, ci din mișcările vii ale oamenilor, din tradițiile și reacțiile unui colectiv real, din formele noi de prietenie și disciplină. Această pedagogie se năștea pe întregul teritoriu al Uniunii, dar nu peste tot se găsi răbdare și perseverență pentru culegerea primelor sale roade.

Vechiul se ținea bine pe pământ și Zaharov avea mereu de luptat pentru a se debarasa de prejudecățile învechite. Scăpase de curând de cel mai mare „viciu pedagogic": convingerea după care copiii nu reprezintă decât un obiect de educație. Nu, copiii sunt vieți vii, vieți frumoase și, deaceea, trebue tratați ca niște tovarăși și cetățeni, trebue să le vezi și să le respecți drepturile și îndatoririle, dreptul la bucurie și datoria răspunderii. Atunci, Zaharov le prezentă o ultimă exigență: niciun eșec; nicio zi de descompunere, nicio clipă de zăpăceală! Iar toți îi întâmpinau cu zâmbete privirea severă: descompunerea nu intra nici în calculele lor.

Veni un timp când Zaharov nu mai avea dece să fie nervos, nici dece să se trezească dimineața îngrijorat. Colectivul trăia o viață de muncă încordată, dar în vinele lui pulsa un sânge nou, socialist, capabil să omoare bacteriile patogene ale trecutului, chiar din primele clipe ale nașterii lor.

Cei din colonie nu se mai temeau de elemente noi și Zaharov stîrse în el ultimele resturi de respect pentru desvoltarea gra-

dusă. Într'o vară, făcu o experiență de al cărei succes nu se îndoise. Primi în colonie, în două zile, cincizeci de copii noi. Fură adunați în gară, dați jos de pe acoperișurile vagoanelor, prinși printre vagoane de marfă. La început, ei au protestat și „s'au manifestat", dar un „stat major", anume alcătuit din coloniștii vechi, făcu ordine în mijlocul lor și-i sili să aștepte în liniște desfășurarea evenimentelor. Erau toți figuri clasice îmbrăcate cu clifturi [1]), toți păreau bruni și răspândeau toate mirosurile „delăsării sociale". Viitorul apropiat li se înfățișa în tonuri pesimiste. Era vară, anotimp în care ei erau obișnuiți să călătorească, singura însușire care-i apropia de lorzii englezi. Ceeace s'a petrecut mai târziu, Zaharov numea „metoda exploziei", iar coloniștii o defineau mai simplu : „Cântă cu noi păsărică" !

Colonia primi pe novicii în piața gării, înconjurată de mii de spectatori, îi primi cu o paradă strălucită, cu liniile severe ale unui front desfășurat, cu fâlfâit de steaguri și cu sunetul salutului pentru „noii tovarăși". Măguliți și sfioși, ținându-și cu mâinile pulpanele neputincioase ale clifturilor, novicii ocupară locul ce li se hotărise între plutoanele trei și patru.

Colonia trecu prin oraș. Pe fondul obișnuit al coloniștilor dela „Întâi Mai", novicii produseră o impresie puternică, atât lor înșile, cât și altora. Pe stradă, femei și corespondenți de ziare lăsau să picure câteo lacrimă.

Acasă, după baie și tuns, îmbrăcați în uniformă, rumeni, zurburați până'n adâncul sufletului lor tânăr, atât de atenția generală, cât și de severitatea atrăgătoare a disciplinei, novicii mai fură supuși unei explozii. Pe un teren asfaltat, printre flori, „hainele lor de călătorie" fură așezate într'o grămadă mare. Stropite cu gaz, „boarfele" lor fură mistuite de un foc vijelios, cu mult fum. Pe urmă, veni Mișa Gontari cu mătură și găleată și mătură cenușa grasă și lățoasă, făcând viclean cu ochiul novicelui care stătea cel mai apropiat de el:

— Ți-a ars toată autobiografia!

Coloniștii vechi au râs cu hohote de spiritul cam otova

[1]) Clift înseamnă pardesiu în limbajul vagabonzilor; haină veche și ruptă. (N T.)

al lui Mișa, iar cei noi au întors capul vinovați: le era rușine.

După această ceremonie a focului începură zile de lucru, în care se întâmplară de toate, dar famioasa „reeducare" lipsi aproape cu desăvârșire: novicii nu creiau greutăți nici colectivului, nici lui Zaharov.

Acesta își dădea seama că viața sănătoasă a colectivului de copii decurge în mod legitim și necesar din întreaga realitate sovietică. Dar altora, aceasta nu li se părea un fenomen tot atât de legitim, Acum, Zaharov putea susține ca educarea omului nou este o sarcină fericită și care nu depășește puterile pedagogiei. Afară de aceasta, el mai susținea că un „copil stricat" este un fetiș al pedagogilor ghinioniști. In general, acum multe putea susține el și aceasta îi enerva mai mult decât orice pe admiratorii vechiului.

Vechiul e un lucru grozav de persistent. Vechiul se strecoară prin toate crăpăturile vieții noastre și foarte des iscodește prin crăpăturile acelea cu atâta băgare de seamă și istețime, încât nu oricine îl observă. Nu există situație la care vechiul să nu se poată acomoda. S'ar părea că nu poate fi nimic mai sfânt decât bucuria copilului și creșterea lui. Toată lumea o afirmă și toată lumea o mărturisește, dar...

Un om vine în colonie, umblă, se uită, își scoate carnetul și, înainte de a pune o întrebare, ochii i se și umezesc, presimțind emoții romantice.

Ei... cum mai merge?

— Ce doriți?

— Cum o scoateți... la capăt... cu ei?

— O scoatem... potrivit.

— Ia să-mi povestești un caz... așa, mai greu

Plictisit, Zaharov își caută port-țigaretul.

— Pentru ce vă trebue?

— E foarte important, foarte important. Ne dăm seama... e reeducare... firește, acum ei s'au îndreptat, dar îmi închipui cât de greu vă vine!

— Reeducare?

— Da, da! Vă rog să-mi povestiți un caz caracteristic... Și, dacă se poate, să-mi dați și o fotografie... Păcat cu n'aveți una dinainte de.... reeducare.

Zaharov își scormonește memoria. Demult, foarte demult, a fost, într'adevăr, ceva... un fel de reeducare. Se uită la romanticul acela curios și chibzuește cum să scape de el mai ușor: să-i dovedească vizitatorului că nu este nevoie de nicio reeducare sau pur și simplu să-l mintă și să-i debiteze o anecdotă? De fapt, a doua soluție e mult mai ușoară.

Asemenea neînțelegeri prezentau pentru Zaharov multe elemente tragice. Dar și mai tragică a fost vizita pe care i-o făcuseră niște prieteni dela Narcompros.

Au văzut oamenii mașini, flori, au examinat cifrele și tablourile centralizatoare. Politicoși, micșorau ochii, uitându-se la obiecte reale și tot politicoși îngăimau ceva când aveau în fața lor hârtii. Zaharov vedea după fețele lor că nu credeau nimic.

— Aceștia sunt vagabonzi?

— Nu, sunt coloniști.

Pe canapea, Volodia Begunoc chicoti înnăbușit

— Dar... băiatul ăsta... a fost vagabond?

Volodia s'a sculat și i-a aruncat lui Zaharov o privire misterioasă și prietenească:

— Sunt colonist în brigada a patra.

— Dar... înainte? Înainte, ai fost vagabond?

Fără să știe dece, lui Volodia i-a venit să râdă. Nu s'a putut stăpâni și a râs scurt, întorcând capul spre colțul canapelei. Totuși trebuia să răspundă.

— Am.. uitat.

Cum adică ai uitat? Ai uitat că ai fost vagabond?

— Ihi..

— Nu se poate!

— Pe onoarea mea!

Volodia o spunea cu sinceră convingere, dar lor li s'a părut că băiatul își bate joc de ei. Aceasta era foarte posibil, dacă țineau seamă de faptul că toată lumea de aici parcă se înțelesese în privința unui anumit lucru.

Prietenii au plecat indispuși. Nu prea mai văzuseră un complot atât de unanim. In acest caz, mai poți constata unde e adevărul și unde e mistificarea? In orice caz, la Zaharov totul era în prea bună regulă.

— Nu se poate!

— Şi chiar dacă-i aşa, unde-i lupta? Unde-i pedagogia? Şi, în sfârşit, unde-s vagabonzii? De unde a adunat aceşti copii?

Oamenii aceia n'au fost optimişti niciodată

2. VANIA

Nu trecu decât o singură lună dela sfatul brigadierilor, pe care Vania avea să-l ţină minte toată viaţa. Un Iunie cald şi însorit stăruia deasupra coloniei. Hainele de şcoală ale lui Vania erau în dulăpiorul său. Brigadierul dela a patra nu îngăduia nimănui să-şi poarte hainele de şcoală.

— Pentru voi, copii, cel mai bine e să vă plimbaţi în pantaloni scurţi, faceţi un fel de băi de soare... spunea el.

Atât Vania, cât şi ceilalţi membri ai brigăzii a patra purtau pantaloni scurţi şi tricouri, iar în anumite ocazii îşi mai puneau o bluză largă, de pânză admirabil călcată, cu mâneci, guler şi buzunar la piept. Cu acest prilej, se încălţau cu şosete albastre şi cu pantofi de sport, iar pe cap se puneau bonete aurii. In această ţinută, copiii aveau o înfăţişare splendidă.

Vania se obişnuise repede cu viaţa coloniştilor. Totul îi plăcea în această viaţă şi totul i se potrivea. Renunţase la dreptul lui legal de a se odihni două zile şi, chiar a doua zi după primirea lui, se dusese la secţia de turnătorie, unde trebuia să facă miezuri. Secţia de turnătorie se afla într'o magazie veche de zid. Intr'un colţ se afla oala de turnătorie, iar în colţul celălalt lucrau copiii care făceau miezuri. Secţia de turnătorie producea gresoare de aramă. Lui Vania îi plăcea că ele se numeau pompos „gresoare Staufer". Ii mai plăcea şi faptul că gresoarele Staufer erau de foarte mare trebuinţă diferitelor uzine: fără ele nu putea funcţiona nicio maşină. Cel puţin aşa susţinea toată brigada a patra. Vania ieşea afară anume ca să vadă cum pleca la gară căruţa plină, încărcată cu lăzi mici. In lăzi erau gresoare nichelate, complect gata, înfăşurate în hârtie.

Gresoarele aveau diferite dimensiuni, cu un diametru dela douăzeci până la optzeci de milimetri. Miezurile se făceau şi ele cu aceleaşi dimensiuni. Vania se antrenă în lucru chiar în prima zi. Se înţelege că nu-şi însuşi tehnica dintrodată. Uneori, când, străpungându-i corpul de nisip cu o sârmă subţire aşeza mie-

turtie pe o tavă de placaj ca să le trimită la uscător, miezul i se desfăcea în mână. Dar numai într'o săptămână el învăță să dea miezului, cu ajutorul ciocanului de lemn, o anumită duritate în formă, învăță să dea nisipului umiditatea necesară, să scoată cu băgare de seamă miezul din formă și să-l străpungă cu undreaua. Nu știa însă să facă o sută de miezuri în patru ore, dar făcea ușor șaizeci de bucăți. Solomon Davidovici plătea copiilor câte o copeică de fiecare miez. Filca, Chiriușca și Petca spuneau că e foarte puțin.

Dar miezurile nu erau singurele care stăpâneau sufletul lui Vania. Fiecare zi aducea ceva nou. El se oprea înaintea fiecărei zile, oarecum înnăbușindu-se sub forța impresiilor noi, se uita la proaspeții săi prieteni și le cerea explicații.

Să luăm, de pildă, fanfara. Toți băieții din brigada a patra se prosternau înaintea fanfarei, povesteau multe despre ea și știau să fredoneze „Marche militaire" și marșul din „Carmen", iar „Schimbarea gărzii" o cântau pe următoarele cuvinte:

Papa dela Roma-ma
La război pleca-pleca
Papa-i mare prostănac
De doi ani tot n'a plecat

Urma un „ta-ra-ta-ta" foarte complicat și frumos. Dar cei care înțelegeau adevăratele secrete ale fanfarei erau foarte puțini: Volodia Begunoc, Petia Cravciuc și Filca Șari, pentrucă Volodia cânta trompeta a doua, Petia, din piculină, iar Filca era clasa superioară: trompeta întâi. Vania simți și el dorința să cânte la vreun instrument, dar trebuia să aștepte până ce va fi obținut titlul de colonist: elevii nu erau admiși în fanfară. In așteptarea acelei clipe fericite, Vania nu scăpa nicio repetiție. Auzind semnalul „adunarea fanfarei", el venea înaintea tuturor în clasa unde se aduna de obicei fanfara. In primele zile, băieții de serviciu pe fanfară căutară să-l dea afară, dar, pe urmă se obișnuiră cu el, socotind că Vania Galcenco era un viitor muzicant. Totul îi plăcea lui Vania în fanfară: corul alb și strălucitor de instrumente — cu argint, cum îl asigura Volodia Begunoc — nu mai puțin de treizeci și opt de bucăți, cele opt clarinete negre, spiralele ingenioase ale tromboanelor, pu-

pitrele, asprimea bătrânului dirijor Victor Denisovici, gras și vesel, observațiile lui caustice:

— Ai fost la circ? se adresează Victor Denisovici lui Danilo Gorovoi, „basul mi bemol", după o încurcătură cu un si bemol!

— Am fost, răspunde Gorovoi roșind.

— Ai fost? Ai văzut cum cântă foca din trompetă?

Danilo Gorovoi, masiv, cu o ceafă puternică, fierar vestit în colonie, își linge în tăcere mustiucul uriaș al basului. Victor Denisovici îl privește supărat. Ridicând capetele dela mustiucurile lor, cei patruzeci de muzicanți îl privesc și ei pe Gorovoi Victor Denisovici continuă:

— Și aia e focă! E focă, și, totuși cum cântă!

Gorovoi ridică spre dirijor o privire plină de nemulțumire. Toată colonia știa că el nu strălucește prin spirit, dar acum nu poate să tacă, nu poate să lase fără ripostă jignitoarea aluzie la focă. Foca n'are nici măcar picioare. Are un cap de câine. Gorovoi își ia cu dispreț ochii dela dirijor și spune încet:

— Halal de așa cântat!

După aceea, atât muzicanții, cât și Victor Denisovici, Vania Galcenco și însuși Daniel Gorovoi izbucnesc în râs. Un glas adaugă la râsete o replică izolată:

— Victor Denisovici, nici foca n'ar putea „să ia" si bemol!

Dar acum Victor Denisovici e din nou serios. Se uită rece pe deasupra capetelor muzicanților și bate cu bagheta lui subțire în pupitru:

— Numărul patru! Tromboane, nu urlați! Unu... doi!

Vania amorțește lângă toba mică și o muzică complicată și minunată îi pătrunde în urechi. Fanfara nu-l atrage însă numai prin muzică. In colonie se spunea că fanfara, care există de cinci ani, n'a avut de dat socoteală adunării generale nici măcar o singură dată. Șeful fanfarei era Jan Grif, un tânăr înalt și cu ochii negri din brigada a noua. Vania se sfia să-l privească, necum să intre în vorbă cu el... Dacă se uita la dânsul, o făcea numai atunci când Jan cânta vreun solo din trompeta lui scurtă și nu mai vedea nimic afară de note și de bagheta dirijorului.

Dar nici fanfara nu ocupa în întregime sufletul lui Vania. Inima i se oprea şi atunci când se afla pe terenul de sport. Se uita cu acelaş respect şi la Perlov, care avea totdeauna capul bandajat în chip victorios. Perlov avea faima unui înaintaş grozav. Ţinându-şi răsuflarea, Vania asculta poveşti despre matchurile măreţe ale jucătorilor de volei. Jucătorii de gorodchi [1]) erau vestiţi şi ei. Şeful echipei lor, Cruxov, spunea :

— In echipa noastră „scrisoarea" se doboară cu prima lovitură.

Prea te bărbiereşti: nu se doboară „scrisoarea".

— Ba o doborîm. Cum să n'o doboare? Despre „aeroplan" nici nu mai vorbesc. Băieţii noştri, cu toate că n'au lovitură puternică, în schimb, cum se întorc, „agaţă cu fiecare capăt".

Pe sala clădirii principale, atârnă un tablou cu rebusuri. Vania rămâne îndelung înaintea lui, citeşte sutele de întrebări zguduitoare, figuri, ghicitori, planuri şi formule matematice dintre cele mai grele. De pildă, este desenată o fereastră prin care priveşte o fată, iar jos e întrebarea:

— Câţi ani are această fată?

Apoi altă întrebare: unde se poate construi o casă ale cărei patru laturi să dea spre miazăzi? Tot acolo e desenată o casă simpatică şi pe ea un steag.

In spatele lui Vania stă Semion Gaidovschi. Acesta e un băiat serios:

— Asta-i seria a cincea, a rămas aici, aşa, de frumuseţe. Am şi rezolvat totul şi am căpătat premii. La toamnă, Piotr Vasilievici va pune o serie nouă. Astă iarnă, am câştigat la tabla cu rebusuri patru mii de puncte.

Vania îl cunoscu şi pe Piotr Vasilievici, care avea un nume ciudat : Mâlenchi [2]). In realitate, era grozav de mare, cel mai înalt om din colonie şi slab din cale-afară. Avea picioarele slabe, gâtul slab şi nasul slab. Totuşi, era un om vesel şi neobosit. Dar, mai ales, era cam ciudat, după cum spuneau băieţii. Aceştia puneau pe socoteala lui nenumărate istorii hazlii, însă în acelaş timp, răscoliţi de cele mai complicate planuri, proiecte şi iniţiative, se ţineau droaie după el.

---

[1]) Joc rusesc asemănător popicelor (N. T.)
[2]) Mititelul. (N. T.)

Se vedea că Malenchi avea un ochi iscoditor. Încă de a doua zi îl zări pe Vania, care fugea prin curte, și-l strigă:

— Mă puștiule! Puștiulee!

Vania se opri.

— Ia vino 'ncoa!

— Ce este?

Malenchi avea picioarele atât de lungi, încât nu făcu decât trei pași și ajunse lângă Vania:

— Ești nou?

Un chip uscat cu nasul mare îl privea pe Vania de sus, din cer. Sub nas creștea ceva, un fel de mustăți. Avea niște ochi albaștri spălăciți și pătrunzători.

— Ești nou? Cum îți zice? Vania Galcenco? Știi să faci plase de pescuit?

— Plase de pescuit?

— Da, plase de pescuit, pentru prins pește. Nu știi? Dar aparate de radio? Nu știi nici asta? Poate scrii versuri. Dar ce știi să faci?

Vania era zăpăcit de mulțimea întrebărilor dar ținu să nu se facă de rușine. Deaceea, spuse, ridicând capul și închizând pe jumătate un ochi:

— Am făcut o lădiță.

— Ce fel de lădiță?

— Pentru lustruit ghetele.

— Ai făcut-o singur?

— Singur.

— Și ai lustruit?

— Am lustruit.

— Dădeai cu peria?

— Ihi, întâi cu una mică, pe urmă cu una mare.

— Ei vezi? Înseamnă c'o punem pe roate.

— Pe cine?

— Nu „cine", ci o treabă. Un automobil cu vâsle! Vania Galcenco, pari a fi un băiat de ispravă.

Apoi, fără să mai spună altceva, Malenchi făcu câțiva pași și dispăru printre clădiri. S'ar fi zis că făcuse un singur pas peste grădina de flori.

Era un lucru interesant. Un automobil cu vâsle! Vania întrebă pe toată lumea dela brigada a patra, dar nimeni nu știa

ce este automobilul cu vâsle. Zvonul că Piotr Vasilievici are de gând să construiască împreună cu Vania un automobil cu vâsle, produse o frământare grozavă în brigada a patra. Se constată că coloniștii dela brigada a patra aveau planurile lor în legătură cu Malenchi: cu unii se duce duminica la pescuit la un lac misterios, situat la 10 kilometri depărtare, cu alții pune la cale un joc complicat, cu alții a luat dela sfatul brigadierilor o cameră și face ceva acolo.

— Dar ce-i el? întrebă Vania.

— Piotr Vasilievici? Nu e... nimic.

— Cum nu este nimic?

— De fapt, e profesor, predă desenul liniar la clasele superioare, dar așa, încolo nu-i nimic...

Peste o săptămână Vania îl întâlni pe Malenchi în pădure. Acesta se plimba printre copaci și se uita la vârfurile lor. Dar pe Vania îl recunoscu numaidecât:

— A, Vania! Automobilul cu vâsle e un lucru extraordinar. Mâine stăm de vorbă.

Dar a doua zi Piotr Vasilievici se îmbolnăvi. Se spunea că ar fi având tuberculoză. Această știre se repeta cu multă mâhnire la brigada a patra. In amintirea lui Vania se întipărise nu atât misteriosul automobil cu vâsle, cât Piotr Vasilievici personal: era atât de mare, de iute și interesant și să îmbolnăvise într'un chip atât de jalnic de tuberculoză, deasemenea o boală misterioară și, pare-se, mortală...

Dar, vorbind cinstit, lui Vania îi plăcu mai mult decât toate viața în sine dela brigada a patra. Acolo era o căldură prietenească, toți băieții erau interesanți, iar Aliosa Zâreanschi îi ținea pe toți în frâu. In fiecare zi, Vania simțea dorința să isprăvească lucrul mai repede și să se întoarcă în dormitorul lui curat și simpatic, să asculte, să vorbească, să râdă, să trăiască... Ar fi vrut ca Aliosa să-i ordone ceva, chiar ceva greu de tot, iar el să-l salute și să-i spună:

— Am înțeles!

3. SOCOTELI VECHI ȘI NOI

Igor Cerneavin lucra în fiecare zi: curăța stinghii. Avea mâinile pline de zdrelituri și de zgârieturi, iar rașpelul îi stârnea

același sentiment de desgust ca și înainte. Igor nu-și ascundea atitudinea negativă față de curățarea stinghiilor, dar se considera obligat să execute această muncă, pentrucă își dăduse cuvântul în sovietul brigadierilor. Își ascundea însă groaza de albine și muște și se uita la ele cu neliniște și cu atenție când veneau la masa lui de lucru. Din fericire, la o săptămână din ziua când Igor începuse să lucreze, secția de montare fu mutată în localul stadionului. Oricât de prost mergea treaba, la sfârșitul unei zile de lucru de patru ore, Igor îi preda lui Ștevel treizeci de stinghii, pentru care cantitate i se cuveneau nouăzeci de copeici. Ștevel îl asigura că un tânăr ca dânsul ar trebui să predea cel puțin o sută de stinghii pe zi.

Lucrul în secție nu-i răpea decât patru ore după masă. Tot restul timpului trecea mult mai simpatic. Dimineața, Igor se ducea la școală, unde, într'o sală de clasă, Nicolai Ivanovici lucra cu el o jumătate de oră sau o oră. Nicolai Ivanovici era totdeauna curat îmbrăcat, nespus de politicos și tot așa de natural cum se arătase la început. În timpul acesta, Igor cunoscu și pe ceilalți profesori și profesoare, observând că, fără excepție toți sunt la fel, de o politețe ireproșabilă și că se îmbracă la fel de curat. În general, profesorii de acolo erau „mai altfel". De altfel, toată școala, situată într'o clădire aparte, răspândea un miros plăcut: era serioasă, curată, îmbietoare și oarecum solemnă.

Biblioteca îi plăcu deasemenea lui Igor. Ea se afla alături de clubul liniștit. Acolo erau multe cărți, toate legate și ordonat rânduite în rafturile până în tavan, iar la ușa ei lată cu ghișeu se strângea totdeauna o coadă de cititori. Biblioteca era condusă de o bătrână antică, Evghenia Feodorovna, dar trei colonișți umblau cu cărțile, le distribuiau, le luau în primire, le înregistrau, desenau și împodobeau listele de cărți recomandate. Rolul principal îl juca Șura Meatnicova, o fată subțire și nespus de svelță. Avea o față negricioasă și o gură mare.

— Ai citit-o sau te-ai uitat doar la poze? întreba ea și, în clipa aceea, pe chipul ei se vedea un joc nemaipomenit de viu, șăgalnic și în același timp serios...

Lui Igor îi plăcuse totdeauna să citească. Viața lui de vagabond îl sustrăsese dela cărți și acum se așternu pe lectură cu o nouă lăcomie. Dimineața, când se trezea, îi era plăcut să-și

aducă aminte că are o carte în dulăpior. Seara, Nesterenco nu lăsa băieții să citească mult și stingea lumina la orele unsprezece. Igor se obișnui să se trezească înainte de „deșteptare" și să mai citească o oră în pat.

Tocmai după lectura aceea de dimineață începea ziua, care era apoi plină de evenimente însemnate până seara.

Într'o zi, Nesterenco îl anunță pe Igor:

— Mâine, ești de serviciu pe brigadă.

Colonistul de serviciu pe brigadă trebuia să se scoale înainte de ora șase ca să termine curățenia înainte de inspecție. Igor se trezi devreme, dar amintindu-și de „Insula misterioară" pe care o avea în dulăpior, uită de serviciu. Când se auzi semnalul și se sculă toată brigada, Nesterenco se îngrozi:

Ce mi-ai făcut?

Igor se repezi la cârpe și la perii, dar era prea târziu. Inspecția găsi dormitorul în neorânduială, iar pe Cerneavin în toiul lucrului. Îl mai păștea ghinionul și prin faptul că inspecția era făcută de însuși Zaharov. Acesta se încruntă sever, cercetă dormitorul cu o privire rece, spuse tot rece: „Bună dimineața, tovarăși", ascultă nepăsător raportul și întrebă:

- Cine-i de serviciu?

Igor zâmbi fâstâcit:

— Eu.

Îți dau o corvoadă.

Igor zâmbi tot atât de fâstâcit și auzi șuieratul lui Nesterenco:

— Răspunde cum trebue! Ce-i asta?

Igor se bucură de această ieșire din situația lui chinuitoare și luă poziția de drepți:

- Am înțeles, tovarășe director, am primit o corvoadă!

După inspecție, Nesterenco îl mai certă mult pe Igor, analizând cu o meticulozitate de bătrână toate lipsurile caracterului lui și ale educației sale boierești.

— Până și cartea, cartea, lucrul acesta sfânt, te zăpăcește. Ce are să fie dacă ai să dai peste un ticălos?!

Dar ceilalți tovarăși nu-l condamnară prea aspru. Sancio Zorin încuviință chiar:

— Nesterenco, asta-i bine, dece te-ai speriat? Asta-i botezul

focului! Judecă şi tu: ce ar ajunge el, dacă n'ar primi nicio corvoadă?

Nesterenco nu se mai putu stăpâni şi zâmbi:

— Da, ai dreptate, dar e neplăcut şi pentru brigadă.

In aceeaşi zi, Vania Galcenco era şi el de serviciu pe brigadă. La el treaba merse mult mai bine. Se alese chiar cu glorie. Toţi mai dormeau încă atunci când Vania stătea pe fereastră şi spăla geamurile, fluierând încet. Dincolo de fereastră înflorea dimineaţa, jos în grădină, se stropeau florile, iar geamurile şcolii ardeau în soare. Volodia Begunce îşi luase demult trompeta şi acum se dusese să-l scoale pe brigadierul de serviciu, Iliuşa Rudnev, dela brigada a zecea. Curând după aceea, el cântă în curte semnalul deşteptării.

Continuând să lucreze, Vania se uită şiret la tovarăşii lui care dormeau. Răspunzând semnalului, Filca vorbea prin somn. Sub fereastră se auzi fâşâit de picioare. Volodia întrebă încet de jos:

— Dorm?

Vania înclină capul.

Un minut mai târziu, uşa se întredeschise şi pavilionul trompetei intră pe crăpătură. Semnalul izbucni cumplit de răsunător. Alioşa Zâreanschi sări într'o clipă din pat, dar Volodia nu mai era.

— Vai, puiul de diavol! Las'că am să-l prind eu! Vania, bravo ţie, ai spălat şi geamurile!

Vania ascultă, roşind, lauda brigadierului şi frecă geamul cu o înverşunare şi mai vârtoasă. Pavilionul argintiu al trompetei intră din nou pe uşă. Zâreanschi se aprinse şi se furişă spre uşă, dar aceasta se dădu în lături, Volodia tăbărî pe Alioşa, încălecă pe pântecul lui, îl cuprinse cu mâinile, cu picioarele şi cu trompeta şi strigă cât îl ţinu gura:

— Băieţi, daţi în brigadier!

Filca, Petia, cei doi Semeoni coborîră din paturi şi se produse o învălmăşeală generală. Stând pe fereastră, Vania râdea cu poftă. Un băiat scund, îngrijit şi drăguţ, brigadierul de serviciu Rudnev, băgă capul pe uşă, zâmbi şi întrebă:

— Vă sculaţi?

După ceai, Igor îl zări pe Vania:

— Vaniușa, cum îți mai merg treburile?

— Merg grozav! Astăzi, o să-mi mulțumească prin ordin de zi!

— Nu zău! Pentruce?

Pentru serviciul pe brigadă.

— Pentru serviciu? Ei, drăcie! Am primit și eu.

— Mulțumiri?

— Nu, o corvoadă. Se spune că nu poți fi colonist bun fără să faci corvezi.

— Cine o spune?

O spune îndrumătorul meu, Sancio Zorin.

— Așa îndrumător ai tu? Uite, îndrumătorul meu e cu adevărat îndrumător, Volodca!.

Era vara și școala nu lucra, astfel că în parc se afla lume multă. Unii se duceau la lac, alții pe terenul de gimnastică, alții se așezaseră comod pe bănci și citeau. Igor, în mână cu o carte — pricina scandalului de azi dimineață — porni spre colțul cel mai îndepărtat și umbros. Pe o alee neîngrijită, o întâlni pentru a treia oară în viața lui pe fata „încântătoare" cu ochii căprui. Era foarte grăbită și venea spre dânsul mișcându-și repede picioarele înnegrite de soare. Avea părul ud ca după scăldat. Fata ridică spre Igor ochii ei tot atât de frumoși ca și întâia oară, cu un luciu auriu-albastru, dar nu se fâstâci, își aduse aminte de ceva și zâmbi șăgalnic.

Igor i se puse în drum. Fata se dădu înapoi și își duse mâna la obraji.

— Nu-ți fie frică, miss, nu-ți fie frică. Spune-mi numai cum te numești.

— La ce-ți folosește?

Vreau să te cunosc. Eu mă numesc Igor.

— Ei și?!

— Desigur, nu-i nimic deosebit. E simplu: Igor.

Fata încercă să-l ocolească. Purta o fustă ponosită.

— Mi'ady, spune-mi numele dumitale. Nu te mai rog nimic altceva.

Fata se opri și duse pumnul la gură:

— Igor, cel care se teme de... muște.

Igor își aminti deodată împrejurările nenorocite în care o întâlnise ultima oară pe această fată și roși. El îi observă fâstâceala, lăsă mâna în jos și porni mai departe. Igor o lăsă să treacă. Ea întoarse repede capul spre el și dinții îi sclipiră într'un râs:

— Iar pe mine mă cheamă Oxana!

Igor ridică mâinile în semn de uimire:

— Dumnezeule, ce nume! Oxana!

Dar fata era departe. Picioarele i se mișcau repede pe aleea neîngrijită.

— Ce-i cu tine? strigă cineva în spatele lui. Igor întoarse capul. Era Vsevolod Seredin. Băiat de vechi inginer, el căuta să nu-și piardă „aerul de intelectual" nici în colonie, își strângea elegant buzele, gata să zâmbească mereu și înălța exagerat capul.

— Nu știi cine-i fetișcana aceea? Nu-i colonistă!

Seredin răspunse oarecum revoltat:

— Care colonistă! E o servitoare!

— Nu se poate?!

— Dece să nu se poată?

— Servitoare?

— Ei da, servitoare. Acolo, dincolo de lac, e o vilă... o casă. E servitoare acolo.

— Dar cine-i proprietar acolo?

— Acolo nu este proprietar. Naiba știe... un avocat.

— De unde știi?

— Intreabă-l pe Gontari. E îndrăgostit de fetișcana asta.

— Nu zău! E îndrăgostit?

— Și încă cum. Pentru ea poartă freză. Iți rupe coastele...

Igor atinse mâna lui Seredin.

— Sir, nu-i vorba de coaste. E vorba de... înțelegi tu, dacă el e avocat, dece se îmbracă ea în felul ăsta?

— Nu știu. Gontari crede că o ține pentru grădina de zarzavat. Să aibă zarzavatul lui, înțelegi. Dar nu muncește singur, ci exploatează. Oxana muncește! E argată. Și n'are decât cincisprezece ani. Ticălosul!

Seredin se uită la Igor cu o privire inteligentă și calmă, iar cuvântul „ticălosul" sună deosebit de suculent în limbajul lui cult.

Se îndreptară spre clădirea principală. Igor ar fi vrut să-l mai întrebe ceva pe Seredin despre Oxana. Brigadierul de serviciu Rudnev stătea pe o scară cu un carnet în mână. Văzându-l pe Igor, îi spuse:

— Cerneavin, ai o corvoadă. Uite, aleea asta trebue măturată şi presărată cu nisip. E de lucru o jumătate de oră şi tu ai tocmai o singură corvoadă. Să mi-o predai la prânz.

Igor nu uită să ia poziţia de drepţi:

— Am înţeles, am de executat o corvoadă şi să predau aleea la prânz.

Uită însă să întrebe cu ce trebue să mături şi de unde să ia nisip. Rudnev plecă. Igor se uită în jurul lui. Nici Seredin nu mai era lângă el.

O jumătate de oră mai târziu, Igor lucra pe alee. Avea în mână trei crenguţe flexibile. Cu toată râvna cu care zgâria cu ele aleea, nu era în stare să adune gunoaiele mici. Nesterenco, care trecea prin dreptul lui, se opri:

— Asta-i corvoada?

— Da.

Vania Galcenco răsări nu se ştie de unde. Nesterenco îşi umflă cu dispreţ obrajii plini:

— Dar... cine mătură cu... creanga?

— Dar cu ce?

— Ce fel de om eşti tu? Fă-ţi o mătură!

Nesterenco îl mai privi o clipă în tăcere pe Igor, ridică a desaprobare din umeri şi plecă. Igor întoarse capul spre Vania şi roşi. Acesta fugi.

Igor căzu pe gânduri. Mai sgârie pământul de vreo două ori. De fapt, n'avea nimic împotriva corvezii, dar trebuia să i se dea unelte de producţie! Pe alee erau nişte crenguţe, două, trei mucuri de ţigară, petale de flori. Toate aceste lucruri mici nu voiau să se supună crenguţei lui pentru nimic în lume. Igor mai întoarse odată capul neputincios şi-l văzu pe Vania. Acesta alerga spre el, săltând din genă. Avea în mână o mătură grozavă.

— Vania, îţi mulţumesc! De unde ai făcut rost de o mătură aşa de bună?

— Am rupt nişte crengi. Sunt câte vrei!

— Lasă-mă să fac singur.

— Tu să mături, iar eu mă duc să aduc nisip.

Peste douăzeci de minute, Igor și Vania isprăveau lucrul, presărând aleea din aceeași găleată. Zaharov ieși de după colțul clădirii:

— Galcenco, îl ajuți?

— Așa... puțin... A făcut totul singur...

— Ești un tovarăș bun!

Vania înălță capul, dar Zaharov plecase. Avea talie subțire și niște cizme frumoase și lucioase.

— Mai aduc unul nou, spuse Igor.

Vania se uită în lungul șoselei. In adevăr, se vedea că unul din cei care veneau era milițian.

— Pe mine m'a adus tot cu un milițian. Nu-i frumos cu milițianul.

Vania nu mai răspunse și privi preccupat lucrarea executată.

— Trebue să mai aruncăm niște nisip acolo, că se vede o chelie.

— Dar ce facem cu nisipul rămas?

— Hai să facem curat pe aleea aceea. E mică.

Igor nu obiectă. In zece minute au măturat și au presărat cu nisip o alee transversală scurtă. Igor luă găleata și se îndreptă spre clădirea principală, unde brigadierul de serviciu, Rudnev tocmai semna în condica milițianului. Inainte ca Igor și Vania să fi ajuns la dânsul, milițianul salută și plecă spre oraș.

— Tovarășe brigadier de serviciu, am executat corvoada.

— Am să vin îndată să văd, numai să-l predau pe ăsta lui Torschi.

Igor se uită la novice și încremeni: înaintea lui era Grișca Râjicov. Privindu-l pe nou venit, lui Vania Galcenco i se tăie răsuflarea de uimire și rămase cu gura căscată. Râjicov rânji nătâng, dar nu îndrăzni să intre în vorbă. Vorbi Igor:

— Pe târâtura asta în colonie? Acuși îl mătur de pe fața pământului!

Rudnev ridică mâna să-l oprească, dar Igor îl și luase pe Râjicov de guler.

— Să-l jefuiască pe un băiat ca ăsta!

— Dă-mi drumul odată, horcăi Râjicov, agățându-se cu degetele lui murdare de degetele lui Igor.

Acesta ridică pumnul celeilalte mâini deasupra capului lui Râjicov, dar, în aceeași clipă, Rudnev îl luă cu putere pe Igor de curea și-l întoarse cu fața la el:

- Tovarășe Cerneavin, la ordine!

Igor nu putu să nu întoarcă capul la acest strigăt. Iar când îl întoarse, văzu dintr'odată un guler alb, o monogramă auriu-argintie și mătasea strălucitoare a unei brasarde. Îi dădu drumul lui Râjicov și luă poziția de drepți. După cum i se păru lui Igor, Rudnev îl privi pe Râjicov cu un sentiment de scârbă. Dar lui Igor îi spuse încet, aspru și autoritar:

— Tovarășe Cerneavin, în colonie n'ai voie să-ți aranjezi socotelile vechi!

Atât în intonațiile vocii acelui băiat, cât și în sprâncenele lui încruntate, în privirea senină și în respectul cu care rostise cuvântul „tovarășe", Igor simți ceva cu totul irezistibil. Ridică mâna:

— Am înțeles, tovarășe brigadier de serviciu să nu-mi aranjez socotelile vechi!

Rudnev îl și conducea pe Râjicov înăuntru. Igor nu izbutea să-și vină în fire, dar uită de Râjicov: simțise abia atunci cât era de uimitor că putuse să se supună atât de ușor lui Rudnev cel mic...

Vania se desmetici și tresări alături de el...

4. PRIETENIE PE VIAȚĂ

Vania îl zări pe Volodia Begunoc în capătul celălalt al curții și porni la fugă să-i povestească nenorocirea sa. Sosirea lui Râjicov părea că învăluise soarele care lumina deasupra coloniei. Umbre întunecate se întinseseră peste toate clădirile acelea, peste pădure și lac, chiar peste brigada a patra. Râjicov e în colonie! Aceasta era ceva jignitor.

Volodia își încruntă sprâncenele, își încordă ochii și își desfăcu picioarele desculțe, ascultând răbdător povestirea plină de emoție a lui Vania:

— Ăsta-i cel care te-a prădat? Dece te-ai speriat?

— Acum e în colonie! Are să prade tot!

— Ha! Volodia arătă cu degetul spre Vania. S'a speriat! Are să prade! Crezi că e așa de ușor să prade?... Lasă-l să încerce! Crezi că puțini din ăștia au trecut pe aici? Aoleu! Aduceau aici niște băieți de te cuprindea groaza.

— Și unde sunt?

— Cum unde sunt? Sunt aici, numai că nu mai sunt cum au fost. Sunt cu totul alții.

Se îndepărtară spre parc. Nici el, nici Igor Cerneavin nu văzură un autoturism care se oprise în fața clădirii principale. Din el coborîră două femei și Vanda Stadnițcaia. Brigadierul de serviciu Iliușa Rudnev, care ieși în întâmpinarea lor, aruncă o privire fugară spre Vanda și văzu cât era de frumoasă. Acum, avea părul bălai de tot și curat, chiar cu luciu și purta o beretă bleumarin. Nu mai era încălțată cu galoși mari, ci cu ciorapi și pantofi negri. Avea fața însuflețită și se uita la însoțitoarele ei. Primit cu un zâmbet prietenos strălucirea oficială a brigadierului de serviciu.

Din nefericire, în clipa aceea, Rudnev nu putu să-i răspundă cu un zâmbet asemănător. Ridică mâna și întrebă cu o politețe prietenoasă, dar stăpânită:

— Sunt brigadierul de serviciu pe colonie. Spuneți-mi ce doriți?

Una din femei, grasă, cu gropițe în obraji, cu sprâncene negre pufoase, probabil veselă și bună, nu-și mai putea lua ochii dela Rudnev cel drăguț. Ii răspunse într'un târziu. Râse.

— A, dumneata ești de serviciu? Avem nevoie de șef

— De director?

— Fie și director.

— In ce chestiune?

— Ei, dumneata ce zici? întrebă femeia, întorcându-se cu fața spre cealaltă, tot atât de grasă, dar serioasă, chiar puțin cam severă. Trebue oare să-ți spun numai decât dumitale?

— Da.

— Bine. V'am adus o fată... uite-o... e Vanda Stadnițcaia. Suntem dela comitetul de partid al uzinei „Comintern". Avem și o scrisoare.

Rudnev le arătă drumul.

— Poftiți!

Sentinela dela ușă, Semeon Casatchin, subțire și blond, îl

întrebă pe Rudnev cu o clipire abia perceptibilă a ochilor și primi același răspuns abia perceptibil.

Rudnev deschise ușa camerei sovietului brigadierilor, dar se dădu la o parte, lăsând să treacă pe cei care ieșeau de acolo. Vanda ridică ochii, dar deodată îngălbeni, scoase un strigăt slab și se prăbuși pe pervazul ferestrei

— Au!

Râjicov trecuse prin fața ei, zâmbind obraznic. Rudnev îi spuse:

— Așteaptă aici. Vin îndată. Poftiți! Vitia, îl caută pe Alexei Stepanovici.

Toată lumea întoarse capul spre Vanda, invitând-o să intre înăuntru, dar ea spuse, plecând capul:

— Nu merg nicăieri.

Râjicov stătea cu mâinile în buzunare și se uita cu un aer de nelămurită batjocură. Victor judecă situația cu ochiul lui plin de experiență:

— Rudnev, ia-l de-aici!

Luându-l pe Râjicov de mânecă, Rudnev îl întoarse cu fața spre ieșire. Vitia invită:

— Poftiți.

— Nu merg nicăieri. Vanda plecă și mai jos capul.

După ce Râjicov dispăru în vestibul, ea îi aruncă din urmă, cu întârziere, o privire plină de ură, apoi se întoarse cu fața la fereastra deschisă și începu să plângă.

Cele două femei se zăpăciră și schimbară o privire între ele. Vitia le împinse ușor în cameră:

— Stați dumneavoastră aici, iar eu am să vorbesc cu ea.

Femeile ieșiră supuse. Vitia închise ușa în urma lor, apoi o luă pe Vanda de umeri cu gingășie și o privi în față:

— Te-ai speriat de roșcovanul ăla? Îl cunoști?

Vanda nu răspunse, dar se opri din plâns. N'avea batistă și își întindea lacrimile pe obraji cu mâna.

— Curioasă mai ești! Dacă ți-ar fi frică de astfel de șmecheri, n'ai mai putea trăi pe lume.

Vanda spuse cu fața spre colțul ferestrei:

— Nu mi-e frică de el, dar tot nu rămân aici.

- Bine. Să nu rămâi. Mașina voastră e acolo. Dar ai putea să intri înăuntru?

- Unde să intru?

— Uite aici, la noi.

Vanda tăcu, oftă și se îndreptă spre ușă, în tăcere. Voi să se oprească în camera sfatului brigadierilor, dar Vitia o conduse direct în biroul lui Zaharov.

Alexei Stepanovici o privi mirat pe Vanda. Aceasta se dădu înapoi și strigă:

— Unde mă duci?

— Alexei Stepanovici, acolo sunt... două femei. Stați de vorbă cu ele...

Zaharov ieși repede. Vanda îl privi speriată din urmă, se prăbuși pe canapeaua lată și izbucni în plâns, spunând:

— Unde m'ai adus? Tot nu rămân. Nu vreau să stau aici.

Se repezi de două ori spre ușă, dar Vitia stătea tăcut în drum și ea nu îndrăzni să-l îmbrâncească. Se lăsă, apoi, pe divan și plânse în tăcere. Vitia văzu pe fereastră că mașina plecase spre oraș și abia atunci rosti:

— Plângi degeaba. Acum, totul are să fie bine.

Vanda se liniști, începu să-și șteargă lacrimile, dar intră Zaharov și ea izbucni din nou în hohote de plâns. Pe urmă, se sculă repede de pe canapea, își scoase bereta, o aruncă într'un colț și strigă:

— Puterea Sovietică! Unde-i Puterea Sovietică?

Stând în dosul biroului său, Zaharov spuse:

- Eu sunt Puterea Sovietică.

Vanda strigă, întinzându-și urît gâtul:

— Tu? Tu ești Puterea Sovietică? Atunci, taie-mă! Ia un cuțit și taie-mă, pentrucă tot n'am să mai trăiesc.

Fără să se grăbească, Zaharov se așeză temeinic la masă, întinse înaintea lui hârtia ce-i fusese adusă și rosti pe un ton ca și cum ar fi continuat o discuție importantă.

— Vai, Vanda, suntem meșteri să spunem vorbe mari. Mi se întâmplă și mie... așa ceva... Ia arată-mi bereta ta. Ridic'o și dă-mi-o mie.

Vanda se uită la el cu o privire stupidă, se așeză pe canapea și întoarse capul. Vitia ridică bereta și i-o întinse lui Zaharov.

— Frumoasă beretă... Culoarea e frumoasă. Ai noştri au căutat aşa ceva şi n'au găsit. Aş fi curios să ştiu: cât costă?

— Patru ruble, spuse Vanda posac.

— Patru ruble? Nu-i scump. E o beretă foarte drăguţă.

Dealtfel, Zaharov nu se pasionă prea mult pentru beretă. Vorbea cam plictisit, nu ascundea că bereta îl interesase în treacăt. Pe urmă, făcu semn cu capul şi Vitia ieşi. Vanda îşi aţinti privirea abătută undeva într'un colţ, între masă şi perete. Mângâind bereta pe care o ţinea în mână, Zaharov veni spre fată şi se aşeză pe canapea. Vanda întoarse capul.

— Vezi, Vanda, poţi să mori oricând, asta depinde de noi. Dar trebue să fii politicoasă. De ce-mi întorci spatele? Nu ţi-am făcut niciun rău. Nu mă cunoşti. Poate că sunt un om foarte bun. Unii spun că sunt un om bun.

Vanda îl privi în silă, chiorâş, şi un colţ al gurii îi intră înăuntru cu dispreţ:

— Vă lăudaţi singur...

— Ce vrei să fac? Iţi recomand să faci... acelaş lucru. Uneori e foarte folositor să te lauzi singur. Dar trebue să-ţi spun că mă aprobă şi alţii.

In sfârşit, Vanda zâmbi mai simplu:

— Ei şi?

— Cum ei şi? Iţi propun prietenie.

— Nu vreau niciun fel de prieteni! M'am săturat de prieteni, dă-i încolo!

— Ce prieteni ai avut tu! Ii cunosc eu. Eu îţi propun ceva serios: o prietenie mare, pe viaţă. Pe toată viaţa. Iţi dai seama ce înseamnă asta?

Vanda îl privi ţintă:

— Imi dau seama.

— Unde-ţi sunt părinţii?

— Au... plecat... în Polonia. Sunt Polonezi.

— Şi tu?

— M'am rătăcit... într'o gară. Eram mică

— Inseamnă că nu mai ai părinţi?

— Nu mai am.

— Bine... Atunci, aş putea să-ţi ţin loc de tată. Eu n'am să te pierd, fii fără nicio grijă. Dar să ai în vedere: sunt un

prieten care, la nevoie, știe să și certe. Sunt un om foarte aspru. Sunt așa de aspru, încât uneori mă cutremur eu însumi. Nu ți-e frică? N'am să țin seama că ești frumoasă.

Vandei i se injectară pe neașteptate ochii, ea întoarse capul din nou și spuse foarte încet:

— Frumoasă! Încă nu mă cunoașteți!

Draga mea, în primul rând, știu tot, iar în al doilea rând, nici n'am ce să știu. Niște nimicuri

— O spuneți dinadins, ca să rămân în colonie?

Cum de nu!... Firește că o spun dinadins. Nu-mi place să vorbesc pe negândite, vorbesc totdeauna dinadins. Ai dreptate: vreau să rămâi în colonie. Vreau mult. Nici nu poți să-ți închipui cum vreau.

Vanda ridică spre el o privire atentă și neîncrezătoare. El o privea de sus și se vedea că vrea cu adevărat să rămână în colonie. Vanda arătă cu mâna spre canapea, alături de ea.

— Ședeți. Am să vă spun ceva.

Se așeză în tăcere.

Știți ceva?

— Ia-ți bereta.

Știți ceva?

— Zi.

— Am vrut singură să intru în colonie, am vrut mult. Dar unul de aici.. mă cunoaște... Are să spună tot.

Zaharov puse mâna pe capul ei neacoperit și își trecu ușor mâna prin părul ei:

— Înțeleg. Dar știi, astea-s fleacuri! N'are decât să spună.

Vanda strigă cu geamăt:

— Nu!

Îl privi cu nădejde. Zaharov zâmbi și scutură din cap:

— N'are să spună pentru nimic în lume.

Volodia Begunoc dădu buzna în birou, încremeni în fața lor și se zăpăci mirat:

— Alexei Stepanovici, Rudnev întreabă dacă nu trebue ca pe fata cea nouă... s'o primească el?

— Nu trebue. O primește Clava. Te rog: umblă! Chiam'o pe Clava.

— Am înțeles.

Volodia ieși fuga din birou, iar Vanda se prăvăli jumătate culcată pe brațul canapelei și plânse fără zgomot. Zaharov n'o stingheri. Se plimbă prin cameră, se uită la tablouri, se așeză din nou lângă ea și-i luă mâna udă:

— Ai plâns puțin. Nu-i nimic. Dar nu trebue să mai plângi. Cum îl chiamă pe colonistul care te cunoaște?

— Râjicov.

— E acela care a venit azi!

Volodia dădu buzna în birou, se uită din nou la Vanda repede și curios, ceeace nu-l împiedică să anunțe grav:

— Vine Clava! Acum vine!

— Ascultă, Volodia, avem o colonistă nouă! Vezi cât e de tristă? E Vanda Stadnițcaia.

Vanda Stadnițcaia! Grozav! Vanda Stadnițcaia?

— Dece te miri?

— Cum să nu mă mir! Vania se pregătea să se ducă în oraș... să te caute. Și eu la fel.

— Vania? Galcenco? E aici?

Cum să nu? Galcenco! Ce bine o să-i pară! Îl chem, da?

Zaharov întări:

Chiamă-l numaidecât. Și pe Râjicov.

— Eii! Atunci trebue să-l chemăm și pe Cerneavin...

— Vanda, îl cunoști și pe Cerneavin?

Vanda plânse amar:

— Nu mai pot...

— Prostii. Chiamă-i pe toți.

In ușă, Volodia se pomeni față 'n față cu Clava Cașirina.

Alexei Stepanovici, m'ați chemat?

— Ascultă, Clava, avem o colonistă nouă, Vanda Stadnițcaia. Ia-o în brigadă și să aibă imediat haine, baie, doctor și să nu mai plângă. Ajunge!

Clava se aplecă spre Vanda:

— Pentruce să plângă? Vino, Vanda...

Vanda ieși repede împreună cu Clava, clătinându-se, fără să se mai uite la Zaharov.

Zece minute mai târziu, în birou se aflau Igor, Vania și Râjicov. Torschi și Begunoc asistau cu un aer oficial. Zaharov spuse:

— Ce-a fost înainte, să uitați. Ați înțeles? Niciun fel de

bârfeli, nicio discuție pe socoteala Vandei. Imi puteți făgădui așa ceva?

Vania răspunse cu aprindere, fără să-și dea seama, de altfel ce bârfeli ar putea scorni el, Vania Galcenco:

— Bine'nțeles!

Igor duse mâna la piept:

— Alexei Stepanovici, vă garantez.

— Dar tu, Râjicov?

— Ce am eu cu ea? răspunse acesta

— Ai, nu ai, dar să-ți ții limba în gură!

— Se poate, primi Râjicov cu o misterioasă îngăduință.

Toți îl priviră. Mai bine zis, toți îl cercetară cu privirea. Râjicov ridică nemulțumit din umeri.

Dar în camera sovietului brigadierilor, discuția continuă cu același subiect. Igor Cerneavin bătu stăruitor cu degetul în pieptul lui Râjicov:

— Ascultă, Râjicov, ceeace spune Alexei e una, dar tu să-ți notezi în carnet altceva: dacă spui o singură vorbă, îți leg o piatră de gât și te înnec în lac.

5. FEBRA DE TURNĂTORIE

In dormitoare, în sala de mese, în parc, pe săli, în cluburi, coloniștii vorbeau totdeauna despre producție. In majoritatea cazurilor, ele aveau caracterul unei șicanatoare reprobări. Toată lumea era de acord că producția e prost organizată în colonie. In sovietul brigadierilor și în adunările generale, toți se legau de directorul producției, Solomon Davidovici Blum și-i puneau întrebări care-l făceau să asude și să-și umfle buzele:

— Dece e fum la fierărie?

— De ce au rămas nelucrate cursoarele comandate de uzina „Comintern"?

— Dece nu funcționează strungul semi-revolver?

— Dece nu ne ajung cuțitele?

— Dece curge conducta de petrol din secția de turnătorie?

— Dece piesele turnate ies strâmbe?

— Dece-i atâta neorândială la secția mecanică? E plină de lucruri netrebuincioase, iar Șaricov stă toată ziua la contabilitate și nu este în stare să numere o nenorocită mie de gresoare?

— Când se vor face pinioane pentru strungul lui Sadovnicii, penele pentru suportul lui Porșnev, șăbăruirea rulmentului din față al lui Ianovschi, reparații generale lui Redca?

Coloniștii cereau să li se repare mașinile, umblau după lăcătuși, îl prindeau în curte pe Solomon Davidovici și i se plângeau lui Zaharov, iar pentru mașini aveau totdeauna o atitudine de dispreț:

— Oricât mi-ai repara mașina de tocat paie, ea n'are decât un singur drum: pe ușă afară. Asta-i mașină?

Solomon Davidovici făgăduia să le facă toate acestea într'un viitor cât mai apropiat, dar nu era în stare să oprească o mașină și să purceadă la reparația ei. A opri o mașină care mai putea funcționa i se părea o sinucidere. Mașina șuiera, scârțâia, șchiopăta, coloniștii furioși o făceau să lucreze și ea lucra. Lucrau mașinile de tocat paie, lucrau suporturile fără pene, lucrau lagărele uzate. Secția „mecanică" trimitea la depozit, ladă după ladă, gresoare gata, iar lângă secția de montare, fotoliile de teatru erau încărcate pe căruțe, stivă după stivă. Atelierul de croitorie nu lansa decât chiloți de satin bleumarin, maron și verde, dar îi lansa cu miile și fiecare pereche aducea fabricii un câștig de trei copeici. Colonia n'avea bani, dar contul ei curent sporea mereu. Printre coloniști erau oameni cu inițiativă, care spuneau în adunări:

— Solomon Davidovici a pus banii la saramură și nu-ți dă salopete pentru nimic în lume!

Solomon Davidovici replica fără să-și piardă răbdarea:

— Credeți că dacă am pus la o parte un ban, trebue cheltuit numaidecât? Un gospodar bun nu procedează așa. Dragi tovarăși, nu mi-e frică pentru voi: aveți tot timpul să învățați să cheltuiți bani și oricând puteți obține o calificare foarte înaltă în privința asta. Dar nu este chiar așa de ușor să învețl a economisi banii. Dacă n'ai să suferi acuma, mai târziu, ai să suferi mult mai amarnic. I-am făgăduit lui Alexei Stepanovici și vouă că vom strânge bani pentru o fabrică nouă. Atunci dece-mi mai vorbiți de salopete? Mai răbdați puțin și fără, nu peste multă vreme o să vă faceți haine de catifea și fundulițe roz.

Coloniștii râdeau și se îmbufnau în acelaș timp. Solomon Davidovici râdea și el. Se uitau cu toții la Zaharov, dar și acesta se uita la toți și zâmbea în tăcere. Era greu să-ți dai seama:

dece omul acesta atât de stăruitor şi sever îi iartă atâtea lui Solomon Davidovici? De altfel, coloniştii îi iertau şi ei multe.

Firește că situaţia cea mai scandaloasă era la secţia de turnătorie. Aceasta era o magazie de cărămidă cu un acoperiş destul de găurit. In magazie se afla o oală de turnătorie. Pe o gaură rotundă făcută într'o parte, se introducea „materie primă", tuburi de cartuşe de armă de sisteme vechi, strâmbate, pline de rugină şi murdare. Solomon Davidovici nu desconsidera nici alte obiecte de aramă vechi. Pe aceeaşi gaură, arama topită era turnată în cupe. De oală se afla fixat un injector, iar sub acoperiş, într'un colţ, un rezervor cu petrol. Toată instalaţia aceasta, care nu mai era nouă demult, era plină de găuri şi de rugină.

De fapt, sistemul cu oală, injector şi rezervor e foarte simplu şi nu prezintă niciun mister, dar maistrul turnător Banicovschi, fost mic meseriaş şi fost proprietar al oalei, avea un aer foarte misterios: era singurul om care cunoştea secretele sistemului.

La turnătorie lucrul e în toi. La masa miezurilor lucrează copiii mici. Sunt îmbrăcaţi toţi cu salopete uzate, care, de bună seamă, aparţinuseră unei generaţii mai mari din colonie: pantalonii sunt prea mari se încreţesc pe picioarele slabe ale băieţilor ca nişte burdufuri de acordeon, iar mânecile atârnă prea lungi.

Jos, în tunătorie, sunt aşezate ramele lângă care lucrează modelarii, coloniştii mai mari: Nesterenco, Siniţin, Zâreanschi. Lângă unul din pereţi se află o veche maşină de format, la care lucrează cel mai mare specialist în materie de formare, Cruvov cel slab si serios, din brigada a şaptea.

Turnătoria e plină de fum. Nori răzbat mereu din oala de turnat şi nu pot ieşi din turnătorie decât pe găurile din acoperiş. In fiecare zi, între maistrul Bancovschi şi coloniști se desfăşoară discuţii de felul acestela:

— Tovarăşe Bancovschi, nu se poate lucra aşa!

— Dece nu se mai poate?

— E fum! Se poate una ca asta? Fumul ăsta e dăunător, e dela aramă!

— Nu-i dăunător deloc. Lucrez în fumul ăsta de o viaţă întreagă.

Prin găurile din acoperiș, prin ferestre și pe uși, fumul se împrăștie prin toată colonia și, în orele când turnătorii lucrează de zor, se plimbă printre clădiri ca o ceață gălbuie și dulceagă. Tânărul doctor, fostul colonist Colca Verșnev, cu fruntea înaltă și cu părul creț, aleargă din birou în birou, bate cu pumnul în masă, agită un volum din enciclopedia „Brockhaus și Efron" și amenință, bâlbâindu-se:

— Mmă duc la pprocuror! Asat-i febră de tturnătorie! Știți ddumneavosatră ce-i asta? Ccitiți aici!

Alexei Stepanovici îl cunoaște demult pe doctorul acesta. Își încrețește fruntea, își scoate ochelarii, apoi și-i pune din nou.

— Nicolai, te chem la ordine! Procurorul nu ne face ventilație. Ne închide turnătoria.

— Llasă-l s'o închidă!

— Dar cu ce bani am să-ți iau scaun dentar? Dar raze ultraviolete? Nu mă slăbești o clipă de șase luni. Raze ultraviolete! Te lipsești de raze ultraviolete?

— Orice dispensar, cât de păcătos, are raze ultraviolete.

— Va să zică, nu te lipsești?

— Atunci, înseamnă să omorîm copiii?

— Trebue să facem o instalație de ventrlație. Presez eu, presează și tu. Azi e adunarea comsomoliștilor.

In adunarea comsomoliștilor, Colca agită volumul din „Brockhaus și Efron" și își aduce aminte de unii termeni pe care nu și i-a însușit la institutul de medicină:

— Oce pproducție ttâmpită!

Alți comsomoliști se încing și ei, ridicând pumnii. Marc Gringauz își ațintește ochii negri și triști spre Solomon Davidovici:

Se poate admite un fum ca ăsta când toată țara se reconstruește?

Solomon Davidovici stă în colțul clasei pe un scaun, pentrucă trupul lui nu încape în bancă. Își întinde cu dispreț buzele groase și extrem de mobile.

— Care fum?

— Care fum? Unul scârbos! Un fum care, în general, nu este de dorit! Unul care numai prielnic pentru sănătate nu se poate numi!

O spune Pohojai, un băiat cu minunați ochi negri, totdeauna vesel și spiritual.

Solomon Davidovici își fixează cotul pe genunchi și întinde mâna spre adunare, cu un gest de readucere la realitate:

— Asta-i producție! Dacă vreți să vă îngrijiți sănătatea, trebue să vă duceți undeva în Crimeea, sau, să zicem, la Ialta. Dar asta de aici e fabrică.

În adunare se iscă o larmă generală.

— Dece țipați? Bine, o să vă punem un burlan.

— Trebue însărcinat sovietul brigadierilor să se țină de capul dumitale cum trebue.

De data aceasta, se supără și Solomon Davidovici. Proptindu-se cu palmele pe genunchi, se opinti și se ridică de pe scaun cu greutate, făcu câțiva pași înainte și fața i se roși.

— Ce vorbă e asta, tovarăși comsomoliști? Să se țină de capul meu sovietul brigadierilor. Așa o să scoată din mine bani, sau poate, ventilație? Eu am construit fabrica asta nenorocită, eu i-am făcut proiectul?

— Dumneavoastră aveți bani.

— Aia sunt bani? Banii aia sunt cu totul altceva.

— Dumneavoastră ați făcut proiectul „stadionului"!

— L-am făcut. Ei și? Acum, lucrați sub acoperiș. Credeți că unii comsomoliști procedează bine? Se uită unul la mașină și pufnește: mașină de tocat paie! Nu vrea să facă gresoare. Vrea să facă bloominguri. Nu poate trăi fără bloominguri!

— Solomon Davidovici, industrializarea!

— Că eu nu mă pricep deloc la industrializare! O să mă învățați voi! Vă aduc la cunoștință că industrializarea trebue câștigată; cu asta! Și Solomon Davidovici își atinse cu greutate ceafa groasă. Voi vreți ca o bătrână miloasă să vă aducă industrializarea și ventilația.

— Dar să ne puneți măcar un burlan!

— Am să vă pun.

— Să ni-l puneți.

Enervat și supărat, Solomon Davidovici se duse la secția de turnătorie. Acolo, fu atacat numaidecât de băieții care lucrau la miezuri și Petia Cravciuc îl strigă:

— Asta-i salopetă? Da? Salopeta de pe mine a fost purtată de Nesterenco și acum o port eu! Este? Uite, o gaură aici și alta aici!

Solomon Davidovici ridică palmele cu un gest de desgust.

— Auzi dumneata, o găurică! Dece-mi bagi mânecile în nas? Dacă sunt lungi, nu-i rău deloc. E rău când sunt prea scurte. Te supără fiindcă sunt prea lungi? Suflecă-le, uite așa.

— Vai, Solomon Davidovici, ce șiret mai sunteți!

— Ba nu sunt șiret deloc! Mai bine să-mi spui: câte miezuri ai făcut?

— Ieri, o sută douăzeci și trei.

— Ei vezi? Câte o copeică bucata face o rublă și douăzeci și trei de copeici.

— Ce preț e ăsta? O copeică? Să-l umpli, să tai sârma, să-l usuci.

— Dar tu cum ai vrea? Eu să-ți dau o copeică și tu să te scobești în nas?

Din colțul din fund, se auzi glasul lui Nesterenco:

— Solomon Davidovici, când instalăm ventilația?

— Crezi că tu ai nevoie de ventilație și eu n'am? O face Volonciuc.

— Volonciuc? Îmi închipui ce ventilație are să mai fie și asta!

— Nu poți să-ți închipui nimic. O face mâine.

Însoțit de Volonciuc care, așa tăcut și posomorit cum era, era totuși, meșter la toate, Solomon Davidovici ocoli de câteva ori secția, rămânând vreme îndelungată cu ochii ațintiți spre acoperișul numai găuri. Volonciuc nu se uita la acoperiș.

— În definitiv, dece să nu punem un burlan? Numai că nu sunt învelitor de case.

— Tovarășe Volonciuc, dumneata nu ești învelitor de case și nici eu nu sunt. Dar burlanul trebue pus.

Vania Galcenco lucra la turnătorie și-i plăcea totul: misterioasa oală de turnătorie, fumul din secție, lupta împotriva fumului și împotriva lui Solomon Davidovici și însuși Solomon Davidovici. Nu-i plăcea doar că Râjicov fusese repartizat tot la secția de turnătorie, la căratul pământului.

6. BUTONIERELE

Vanda Stadnițcaia se obișnuia greu cu brigada a cincia de fete. Părea că nu observă nici frumusețea și curățenia dormi-

torului, nici prietenia şi delicateţa noilor sale tovarăşe, nici ciripitul lor seara, nici programul sever al zilei în colonie. Asculta în tăcere instrucţiunile şi poveţele Clavei Caşirina, înclina capul şi pleca repede ca să stea ceasuri în şir la fereastră şi să se uite mereu la acelaş tablou: o alee din parc care dispărea în depărtare, un rând de vârfuri de mesteceni şi cerul. In sala de mese, stătea la locul ei, pieziş, ca şi cum ar fi fost gata să se ridice în orice clipă şi s'o ia la fugă, mânca puţin şi aproape că nu-şi mai ridica ochii din farfurie. Nici noile ei haine de şcoală, pe care le primise chiar din prima zi, o fustă bleumarin de lână cu cute şi două bluze drăguţe de batist, o toaletă foarte simplă şi elegantă, care-i venea bine şi o făcea tânără, trandafirie şi foarte frumoasă, nici părul spălat şi lucios, nimic n'o distra şi n'o interesa.

La atelierul de croitorie, care se afla într'una din încăperile din clădirea şcolii, Vandei i se oferise o muncă serioasă, dar se constatase că nu ştia să facă nimic. Atunci i se spuse să facă butoniere. In mod obişnuit, această muncă era executată de fetele cele mai mici, dintre care în brigadă se aflau vreo şase. Erau degheţate, vesele, aveau picioare subţiri şi îşi ţineau păpuşile prin colţurile dormitorului. Dar Vanda făcea prost, încet şi alene până şu butonierele. Fetele mai mari o observau în tăcere, se uitau una la alta desaprobând-o, îi arătau şi o corectau. Vanda asculta supus observaţiile, le ceda pentru un timp lucrul şi uitându-se oblic, plictisită, urmărea degetele trandafirii şi indemânatice care mânuiau cu sprinteneală acul.

Intr'o zi, Vanda veni la atelier când maşinile lucrau demult. Clava o întrebă, fără să-şi întrerupă lucrul:

— Vanda, dece ai întârziat?

Vanda nu-i răspunse.

— Ieri ai plecat înainte de ora hotărită. Dece?

Vanda vorbi pe neaşteptate:

— Da, am să-ţi spun. N'am să mai lucrez, nu vreau.

— N'ai să mai lucrezi? Dar cum ai să trăieşti?

— Uite-aşa. Am să trăiesc fără butonierele voastre.

— E ruşine, Vanda! Trebue să înveţi. Noi toate am început cu butoniere.

Vanda lăsă lucrul. Hohotele de plâns îi strângeau gâtlejul. Işi roti prin odaie o privire sălbatică:

— Pacă mă pot pune alături de voi? Voi ați început cu butonierele, iar eu am să termin cu șireangul! [1]).

Ieși apoi din odaie, trântind ușa.

Seara rămase culcată cu fața la perete. Nu se duse la masă. Fetele se uitau cu ochi speriați la ceafa ei delicată și la părul-i bălai. Clava își încrunta sprâncenele și șoptea ceva, auzit numai de dânsa.

A doua zi dimineață, pe când Vanda se plimba singură prin dormitor, veni la ea Zaharov. Văzându-l, fata roși și își îndreptă fusta. Zaharov zâmbi trist și se așeză la masă:

— Ce s'a întâmplat, Vanda?

Ea nu răspunse, continuând să privească pe fereastră. El tăcu un timp.

— Vrei să lucrezi la secția de tâmplărie? Acolo e interesant: ai de-a face cu lemnl

Ea se întoarse repede cu fața la dânsul.

— Vai ce om sunteți! Ce v'a trecut prin cap: la secția de tâmplărie!

— Mi-a trecut prin cap un lucru foarte frumos. Gândește-te: la secția de tâmplărie'

— O să râdă de mine.

— Dimpotrivă. Ai fi prima fată din colonia noastră, care ai lucra la tâmplărie. Ce onoare! Indeobște, fetele cred că trebue să se țină numai de cârpe. N'au dreptate

Vanda își ridică genele cu vioiciune:

— Și ce vă închipuiți, că nu? Am să mă duc. La secția de tâmplărie? Mă duc. Chiar acum?

— Să mergem chiar acum

— Să mergem.

Zaharov se îndreptă spre ușă, fără a mai întoarce capul. Vanda zvâcni la fugă după dânsul și-l luă de braț.

— Ați născocit-o dinadins?

— Dinadins

— Faceți totul dinadins?

— Absolut totul, spuse el, râzând. Am mai născocit eu un lucru, dar nu ți-l mai spun.

— Spuneți-mi-l. E în legătură cu mine?

---

[1]) Joc de cuvinte intraductibil. Cuvintele butonieră și șireang sunt omonime în limba rusă. (N. T.).

— Da, în legătură cu tine.

— Spuneți-mi, Alexei Stepanovici!

El se plecă spre urechea ei și șopti misterios:

— Am să-ți spun mai târziu.

Vanda îi răspunse cu o șoaptă tot atât de misterioasă, venită din adâncul inimii:

— Bine.

7. COBILIȚA

După lucru, Igor hotărî să facă o plimbare prin împrejurimile coloniei. Își luă o carte, trecu prin parc, apoi intră pe dig. În stânga lui lucea lacul, iar în dreapta, între două costișe de dealuri, o gârlă deabia își mai croia drum printr'o râpă năpădită de stuf. În vârful unui deal din partea cealaltă se afla o vilă. Pe zidul ei alb, tulpini simpatice de zorele se ridicau spre acoperișul de olane și se vedeau clopoțeii lor albaștri, violeți și trandafirii. În preajma casei se înălța un șir de plopi, iar dincolo de ei se vedea o grădină cu copaci scunzi și întunecați. Dincoace de casă nu erau copaci. Se afla un mic teren, împrejmuit cu un gard de nuiele. Acolo era grădina de zarzavat. Nu arăta a grădină țărănească: printre straturi erau poteci și ici colo, bănci de lemn.

Igor se uită peste gardul de nuiele. În grădină nu se zărea nimeni. Doar lângă una din bănci stătea culcat un câine mare, roșu. Văzându-l pe Igor, câinele se sculă, mârâi, apoi se întinse și fugi spre casă. După ce examină cu privirea grădina, Igor observă că straturile de lângă el erau udate și că o stropitoare goală stătea aplecată pe o buturugă, chiar lângă gard. „De unde iau apă?" se gândi Igor și, în aceeași clipă, văzu în gard o portiță legată cu sârmă veche. După ce se mai uită un timp, observă că spre gârlă cobora o cărare îngustă, bine bătătorită, iar la capătul cărării, lângă stuf, urca încet Oxana, ducând cu cobilița două găleți. Gălețile erau mari, de curând vopsite în verde. După chipul cum se legănau pe cobiliță, se vedea că erau grele. Aceasta se mai vedea și din băgarea de seamă și încordarea cu care Oxana făcea pași mici pe cărare.

Igor coborî fuga și puse mâna pe mânerul găleții care era înspre partea lui. Oxana se clătină din pricina acestei smucituri neașteptate și ridică spre el niște ochi speriați:

— Vai!

— Lasă-mă să te ajut.

— Nu, nu trebue! Nu pune mâna!

Igor nici nu știa că are în rezervă atâta putere. Ridică cu o singură mână, parcă jucându-se, cobilița turtită și încovoiată, apoi o prinse și cu mâna cealaltă. Oxana deabia mai putu ieși dintre gălețile care începuseră să se învârtească în jurul lor. După ce ieși, se supără:

— Cine te roagă? Dece te legi de mine?

— Lady, nimeni n'are dreptul...

Îi era greu să isprăvească: cobilița îi umbla pe umăr ca în balamale. Igor încercă s'o oprească, dar i se întâmplă altă nenorocire: greutatea mâinii descumpăni întregul sistem, o găleată se lăsă la pământ, iar cealaltă îi ajunse aproape deasupra capului. Oxana izbucni în râs:

— Nu știi. E greu, dacă nu ești obișnuit. Pune gălețile jos. Te-ai legat de mine! Ce să-ți fac? Pune-le jos.

De altfel, Igor înțelesese singur că trebue să pună gălețile jos. Oxana îi spuse „tu". Era vesel.

— Dragă Oxana, ai o idee bună, trebue să le pun jos. La naiba cu invenția asta dinainte de potop. Cum se numește?

— Cobiliță!

— Cobiliță? Ia-ți-o în primire.

Luă gălețile în mâini și porni cu ele la deal. Erau atât de grele, încât nici nu putea să mai vorbească. Oxana venea în urma lui, necăjită:

— De unde ai răsărit cu ajutorul tău? Pune gălețile jos, îți spun.

Când însă Igor puse gălețile jos tocmai lângă gard, ea îl privi pe sub genele-i tremurătoare și zâmbi:

— Mulțumesc.

— Se poate să cari o greutate ca asta? Astea nu-s găleți, ci căldările de smoală ale dracilor. Asta-i cea mai sângeroasă exploatare!

— Dar cum ai vrea tu? Să stai fără apă? Grădina piere fără apă.

— In asemenea cazuri, oamenii civilizați fac instalație de apă și nu cară cu cobilițe d'astea.

— La noi tot satul cară cu cobilițele. E destul de aproape. Și apa-i bună, de izvor.

Oxana începuse a trebălui în grădină. Ridică ușor una din găleți, turnă apă în stropitoare și porni pe un răzor îngust dintre straturile de cartofi. Igor îi admira capul plecat cu părul castaniu-închis, împrăștiat peste tâmple. Oxana îi aruncă o privire furișă, dar nu spuse nimic.

— Lasă-mă să te ajut.

— N'avem altă stropitoare.

— Dă-mi-o p'asta.

— Tu nu te pricepi...

— Dece te căznești atâta? El trage foloasele, nemernicul, și tu muncești. Stăpânul tău e un exploatator.

— Toată lumea muncește, spuse Oxana.

— Stăpânul tău muncește?

— Muncește.

— Stăpânul tău e exploatator. Are drept să țină argată? Are drept?

— Nu sunt argată. Și el nici nu-i stăpân cum minți voi. E un om bun, nici n'am văzut altul ca el. Și să nu mai îndrăznești să vorbești așa, spuse Oxana jignită, uitându-se supărată la Igor.

Întoarse stropitoarea goală și ultimele picături de apă căzură pe tulpinile plantelor.

— Toată lumea are nevoie de cartofi. Îți plac cartofii?

Fără să știe dece, Igor nu răspunse la această întrebare.

— Ai mâncat vreodată cartofi din grădina ta?

Întrebarea aceasta îl izbi pe Igor în față, pe când altă întrebare îl izbi din spate:

— Nu vă turbur? Poate că v'am turburat, ca să zic așa?

Igor întoarse capul și-l văzu pe Mișa Gontari. Acesta era îmbrăcat cu hainele lui bune, dar ele nu-l înfrumusețau deloc. Ba gulerul alb și lat era chiar în oarecare contradicție cu figura lui, care în clipa aceea vădea bănuială și nemulțumire. Oxana răspunse:

— Bună ziua, Mihailo. Nu ne-ai turburat deloc.

Igor zâmbi sarcastic:

— Mișa e gelos.

Oxana se miră mânioasă. Gontari se mânie și el:

— Cerneavin, prea ești slobod la gură!

Un glas tânăr de femeie strigă de lângă casă:

— Oxana, vino fuga încoace, fuga!

Oxana puse stropitoarea jos și porni la goană.

Cei doi colonișți tăcură, apoi Gontari bătu cu vârful ghetei lui strașnic de lustruită în gard și spuse fâstâcit și răgușit:

— Cerneavin, să nu mai calci pe-aici!

— Cum adică „să nu mai calc"?

— Uite așa, să nu mai calci. N'ai ce căuta aici.

— Dar dacă-mi găsesc de lucru aici?

— Ce lucru?

— De pildă să stropesc cartofii.

— Iți spun să nu mai calci!

Igor se aplecă peste gard:

— Stai să mă gândesc: să vin sau să nu mai vin?

Misa strigă deodată:

— Du-te dracului de-aici! Caută-ți alt loc și gândește-te acolo!

Igor se dădu înapoi dela gard, privindu-l pe Gontari cu luare-aminte și sarcasm:

— Milord, vai, cât ești de amorezat!

Ochii de culoare cenușiu-deschis ai lui Gontari, așezați departe unul de altul, scânteiară. Scutură din cap cu atâta furie, încât șuvițele de păr aspru i se împrăștiară peste frunte și urechi.

— Se amorezează numai domnișorii ca tine!

Igor râse satanic și fugi la vale, spre lac.

8. FIECARE CU ALE LUI

Brigada întâi îl primi pe Râjicov cu rezervă. Chipul lui cărnos și mobil, precum și ochii lui verzui, nu prea inspirau încredere. Ajunse la brigada întâi și zvonul că Igor Cerneavin, o veche cunoștință a lui Râjicov, în loc să-l salute, pusese mâna pe el și se apucase să-l strângă de gât. Volenco era nemulțumit de repartizarea lui Râjicov la brigada lui și se duse să protesteze la Victor Torschi, enumerând numele: Levitin, Ruslan, Gorohov, Nojic și acum Râjicov. Dar Victor Torschi nu se arătă mirat de acest pomelnic.

— Crezi că numai tu ești în situația asta? Poftim, la brigada a opta sunt: Gontari, Seredin, Ianovschi, acum a mai venit și Cerneavin. La a zecea: Sinicica, Smehotin, Boroda, iar

brigadierul e un copil, Iluşa Rudnev. Dar tu, mă rog, îl ai pe Nojic! Nojic e băiat bun, numai că-i puţin cam cu capul în nori. In schimb, ce activ ai: Colos, Radcenco, Iablocichin, Blomberg. Poftim, ia-ţi-l pe Cerneavin şi ţi-l iau pe Râjicov.

Volenco se gândi un timp şi plecă în tăcere.

La prima adunare a brigăzii, după ce i-o prezentă scurt şi rece, îi spuse lui Râjicov:

— Ascultă, Râjicov, ştiu că nu eşti obişnuit cu un colectiv de muncă organizat. Iţi dau un sfat: obişnueşte-te mai repede, pentrucă n'ai altă cale.

Râjicov nu-i răspunse. Incepuse să-şi dea seama ce înseamnă un colectiv de muncă organizat. Indrumătorului său, Vladimir Colos, deştept şi sigur de el, cu părul creţ şi cu nasul cârn, elev în clasa a zecea şi membru în biroul organizaţiei de comsomol, nu-i plăceau vorba lungă şi duioşiile. Ii spuse lui Râjicov:

— Sunt îndrumătorul tău, dar te rog să nu-ţi închipui că am să te duc de mână. Tu nu eşti copil. Văd prin tine, văd la o jumătate de metru sub tine şi-ţi cunosc toate gândurile. In capul tău, curăţenia nu s'a făcut cum trebue. Să te ocupi de treaba asta. In viaţa coloniei... se vede tot, nu există nicio şmecherie. Uită-te şi învaţă. Dacă nu vrei, înseamnă că eşti om rău.

Râjicov se gândi că vede şi el prin Colos, încât răspunse cu însufleţire:

— Fii pe pace, am să învăţ.

— Să vedem, spuse Colos cu nepăsare şi plecă.

A doua zi, Râjicov se împrieteni cu Ruslan Gorohov. Ruslan făcu primul pas:

— Te-a dat la turnătorie?

— La turnătorie.

— Cari pământ?

— Car.

— Foarte bine. Te-a tuns?

— M'a tuns.

— Totul e după regulă. Ai să rămâi aici?

Râjicov îi întoarse spatele jignit:

— Ce, am înnebunit? Să rămân aici?

Ruslan râse cu hohote, arătându-şi dinţii de felurite mărimi şi culori, şi-l pofti pe Râjicov să facă o plimbare prin pădure. După plimbare, Râjicov deveni deodată un băiat vesel, vorbea cu toată lumea cu rost şi fără rost, făcea spirite şi se

învârtea pe lângă Volenco. Igor fu foarte mirat când Râjicov îl opri în centrul grădinii de flori.

— Cerneavin, tot mai ești supărat pe mine?

Igor îl privi cu dușmănie, dar își aduse aminte de brigadierul de serviciu Iliușa Rudnev:

— Nu sunt supărat pe tine, dar să știi că te-ai purtat mârșav cu Vania.

— Lasă, Igor, unde vezi tu mârșăvie? El tot trebuia să intre în colonie, pe când eu trebuia să trăiesc. Ce să mai vorbim!

— Rămâi... aici?

— Tocmai voiam să stau de vorbă cu tine: să rămân sau să nu mai rămân? Tu ce faci?

Purtarea lui Râjicov era de neînțeles. Pe de o parte, era o seriozitate gânditoare și o încredere într'un tovarăș, pe al cărui sfat de bună seamă că punea preț. Pe de altă parte, Râjicov arăta limpede că e un om frecat în lume și că-și cunoaște prețul. Scuipa mereu, ridica din sprâncene, își plimba cu nepăsare privirea peste straturile de flori și privirea aceasta spunea că nu-l poți cumpăra cu flori. Jocul acesta avea pentru Igor ceva plăcut, ceva care-i aducea aminte de libertatea de mai înainte, din vremea „aventurilor extraordinare". Deaceea, îi răspunse lui Râjicov, fără a renunța la faima lui de om umblat:

— Am eu planurile mele, dar n'am să fur.

Râjicov mai scuipă odată în semn de aprobare:

— Fiecare cu ale lui!

Intrară în vestibul. Sentinela era Lena Ivanova, mică și durdulie, cu fața veselă, fără gene. Se dădu la o parte ca să-i lase să treacă și se încruntă, urmărind acțiunile lui Râjicov. Acesta se oprise pe cârpa udă și își isprăvea țigara, trăgând des fumul în piept. Nici n'o băga în seamă pe Lena.

— Nu-i voie de fumat aici, spuse fata cu glas tare.

Râjicov o cercetă cu privirea fără să se turbure și-i trimise în față o dâră de fum.

Lena se răsti la el:

— Dece te porți ca un golan? Ți-am spus că nu-i voie de fumat aici.

Cu o înfățișare degajată, Râjicov se întoarse, fără grabă, cu fața la Igor:

— Așa sunt toți! Din ăia care „toarnă"!

Scuipă încîudat.

Lena tresări atât de tare, încât toate hainele ei de paradă i se puseră în mişcare şi spuse poruncitor:

— Şterge!

— Ce?

Lena îi arătă cu degetul:

— Şterge! Dece ai scuipat? Şterge!

Râjicov surâse, se întoarse deodată spre ea pe jumătate şi îşi plimbă palma peste faţa ei, de jos în sus:

— Astupă-ţi gura, fustă!

Lena îşi strânse buzele şi, cu o putere neaşteptată, îi dădu un ghiont cu arma. Râjicov se înfurie:

— Aşa?

Igor îl luă de umăr şi-l întoarse brusc:

— Ia ascultă!

—Şi tu eşti „turnător"?

— Lasă fata!

— Dece-mi bagă arma drept în burtă, ticăloasa?

Lena fugi spre scară şi strigă sonor:

— Cum te numeşti? Spune: cum te numeşti?

Pe platforma scării, lângă oglindă, apăru Clava Caşirina, brigadierul de serviciu. Lena duse arma la umăr. Râjicov îi atinse pe Igor cu cotul.

— Să mergem. Vin şefii!

Indreptându-se spre curte, o ameninţă pe Lena:

— Lasă c'am să-ţi arăt eu!

Ieşiră din clădire.

După ce coborî, Clava o privi întrebătoare pe Lena. Fata îşi şterse în tăcere lacrimile cu mâna, dar rămase în poziţia de drepţi.

9. UN CAZ JURIDIC

Râjicov, Ruslan şi Igor stăteau de vorbă în parc.

— Degeaba te-ai atins de fată, spuse Ruslan.

— Da' ce, fiecare lepădătură e şef?

— O să te cheme azi în adunarea generală.

— Ei şi?

— O să te scoată în centru

— Să încerce!

— O să te scoată!

— Să vedem!

După tonul lui Râjicov se vedea că, probabil, nu va ieşi în centru. Aceasta îi plăcea lui Igor.

— E interesant. N'ai să ieşi?

— Plesnesc, dar nu ies.

— Grozav! Ce nostim are să fie!

Râjicov umblă până seara prin colonie cu aer de om independent. Cazul din vestibul nu mai era un secret, lumea se uita la Râjicov cu oarecare interes, dar era greu să-ţi dai seama ce fel de interes era acela.

Adunarea generală se deschise la ora opt seara, după masă. Coloniştii nu mai încăpeau toţi pe canapeaua nesfârşită din clubul liniştit, cu toate că stăteau înghesuiţi. Copiii mici se aşezară în grupuri pe preşul din jurul bustului lui Stalin şi pe treptele estradei. Genunchii lor goi luceau în toată sala. Fetele ocupară unul din co'turile clubului liniştit, dar în grupuri mici stăteau şi printre băieţi.

Copiii mici de pe estradă lăsară un loc strâmt şi pentru vorbitori. Preşedintele, Victor Torschi, stătea pe treapta de sus, sprijinindu-se cu spatele de piedestalul de marmoră. Copiii îl înconjurară ca muştele. La marginea estradei, Solomon Davidovici în picioare, ţinea o cuvântare:

— Imi dau bine seama că nu este o mare plăcere să faci pantaloni scurţi. In schimb, e plăcut să-ţi pui pantaloni scurţi, mai ales la băi, dar voi, tovarăşi, nu ţineţi seamă de acest lucru. Dacă voi, cei de aici, nu vreţi să faceţi pantaloni şi nu mai vor nici alţii şi nu vrea nimeni, cine mai face pantaloni? Şi aşa-i peste tot. I-aţi întrebat pe zidari când au clădit casa pentru voi? Nu i-aţi întrebat nimic. Sau poate i-aţi întrebat pe învelitorii de acoperişuri sau pe teslari? Dar i-aţi întrebat pe aceia care vă fac pâinea dacă le place sau nu? Voi staţi şi vă gândiţi: noi, colonia „Intâi Mai", suntem aşa de buni, suntem cei mai buni, nu vrem să facem pantaloni scurţi, nu vrem să facem gresoare şi mobilier de teatru. Noi vrem să facem fracuri, maşini de cusut şi mobile rococo sau Ludovic al XVII-lea. La masă mâncaţi carne, carnea asta a mers în patru picioare, a avut coadă şi a mâncat iarbă, iar băieţi şi fete ca voi au avut grijă de ea şi nu se numesc deloc colonişti dela „Intâi Mai", ci se numesc pur şi simplu văcari. Toată lumea e mulţumită, numai

voi sunteți nemulțumiți. Aveți parchete, flori, muzică, cinema, patru secții, dar nu vă ajunge. Voi vreți utilaj după ultimul cuvânt al tehnicii, ca să faceți locomotive și avioane sau poate chiar bloomingurile alea care nu vă lasă să dormiți. Să se ridice unul din voi și să spună că n'am dreptate. Aș vrea să văd cum are s'o spună.

Păstrându-și zâmbetul provocător, care i se revărsase pe față până aproape de ceafă, Solomon Davidovici coborî de pe estradă și se așeză pe canapea, unde copiii mici îi reținuseră zeloși un loc. Dar, după ce se așeză și își împreună mâinile pe pântecul lui mare, mai cuprinse odată adunarea într'o privire și observă zâmbetele coloniștilor, care vădeau la unii neîncredere, la alții fâstâceală, la ceilalți atâtare și convingere. Și Solomon Davidovici îi spuse lui Zaharov, care stătea nu departe de el, pe aceeași canapea:

— Ei, ce spui dumneata? Totuși continuă să gândească în felul lor. Zaharov zâmbi enigmatic și arătă cu ochii spre vorbitorul căruia îi venea rândul. Sancio Zorin înaintase spre estradă și ridicase pumnul înainte de a începe să vorbească.

— Ce șiret e Solomon Davidovici! In fiecare zi, fetele fac o mie de perechi de pantaloni scurți. Asta înseamnă un câștig de treizeci de ruble pe zi, nouă sute de ruble pe lună sau zece mii de ruble pe an. Dar asta nu-i nimic. De îndată ce fetele au vrut să învețe croitul, și-a adus aminte numaidecât și de zidari și de văcari și de locomotive. Mă rog, ce am făcut noi? Am spus ceva? Suntem foarte recunoscători zidarilor. Iar în ceeace privește pe văcari, sub economia socialistă nu va mai fi nevoie de mulți văcari, pentrucă vitele vor fi hrănite la iesle. Dacă vreți să știți, am fost și eu văcar. E și asta o muncă, numai că am fost, bineînțeles, la un chiabur. Acum sunt tâmplar, vreau să fiu savant și am să fiu, o să vedeți. Ei și? Sub Puterea Sovietică poate oricine! Poate construi și locomotive și bloominguri. Acum nu mai există așa ceva: că dacă ești văcar trebue să mori lângă vaci. Ai păscut oile o vreme și intri la o instituție de învățământ superior. Vedeți cum e? Deaceea, propun: dacă vor fetele, să le luăm un instructor ca să le arate croitul. Poate că le prinde bine. Dar mă miră un singur lucru: dece se agață toate fetele de atelierul lor de croitorie? Le aprob mult și le laud. Dar a venit la noi o fată nouă, Vanda Stadnițcaia. E la secția de montare. Bravo ei, bravo, ar putea să arate și com-

somoliștilor cum trebue să muncească, cu toate că încă nu se prea pricepe.

Vanda se piti în grosul brigăzii a cincia și își ascunse fața după numărul celui dinaintea ei, pentru ca adunarea generală să nu-i vadă obrajii îmbujorați.

In partea cealaltă a sălii, Cerneavîn și Ruslan stăteau pe canapea, iar înaintea lor pe un scaun, Râjicov se instalase vesel, făcând pe eroul. Nu prea asculta, dar cerceta pe toată lumea cu o privire obraznică, deși nu cunoștea încă pe nimeni. Pe aceeași canapea, Mișa Gontari stătea puțin cam pieziș.

Ruslan spuse încet:

— Râjicov, ai noroc, mi se pare că au uitat de tine!

— Tot un drac!

Gontari întoarse capul spre el și spuse moralizator:

— N'au uitat deloc, dragii mei. Știu toți.

— Nu-mi pasă, zise Râjicov.

— Ba să-ți pese, că o să te treacă toate năduşelile când vei ieși în centru.

— Crezi că ies?

— Nu ieși? Dar știi ce se întâmplă după aceea?

— Ce se întâmplă?

— Dragă, mi-e milă de tine de pe acum. E mai bine să ieşii!

— Nu mă băga în sperieți!

— Drăguțule, e mai bine să te sperii acuma.

Igor se bătu cu mâna peste genunchi:

— Foarte interesant! Să nu ieși, Râjicov! Arată-le tu lor.

Gontari zâmbi trist:

— Vai ce oameni, ce oameni! Am fost și eu un asemenea.. prost.

După ce se puse la vot chestiunea instructorului pentru croit, Victor Torschi întrebă:

— Clava, ce-i la raport?

Râjicov, Igor și Ruslan își întinseră gâturile. Gontari șopti cu triumful unui prevestitor a cărui prevestire începe să se împlinească:

— Poftiți la bărbierit!

Clava răspunse:

— La raport, totul e bine. E prost numai la brigada în-

tăi: Râjicov nu s'a supus plantonului Lena Ivanova şi a insultat-o.

Clavà îi întinse lui Torschi o hârtie. Acesta o citi în tăcere şi înclină capul:

— Aoleu... Râjicov!

In sală se făcu liniște. Râjicov răspunse cu însufleţire şi harţag, pornit pe spîrite:

— Dar ce este?

Toate capetele se întoarseră spre Râjicov. Torschi arătă cu privirea·

— Ieşi în centru.

Râjicov se răsuci pe scaun, stângaci, dar destul de dârz.

— Nu ies nicăieri.

Aceleaşi feţe care, cu o clipă în urmă, îl priviseră blând şi cu interes, se ascuţiră deodată. Un murmur uşor trecu prin sală şi se potoli. Torschi întrebă mirat:

— Cum adică, nu ieşi?

Intr'o tăcere apăsătoare, Râjicov se lăsă pe spate cu mâna atârnând peste spătarul scaunului:

— Nu ies şi gata!

Sala păru că explodează. Izbucniră strigăte din toate părţile, copiii de pe estradă ţipau cu vocile lor de sopran şi cereau ceva. Râjicov se sili să se uite într'acolo: feţe înfierbântate şi mânioase erau îndreptate spre el. Se auziră exclamaţii:

— Ha! Nu iese!

— Ba ai să ieşi, drăguţă!

— Scoală-te! Dece te-ai întins pe scaun ca o plăcintă?

— Fereşte-te, să văd şi eu cum arată la mutră Râjicov ăsta?

— Aoleu, ce erou!

Zâreanschi se ridică de pe locul lui şi făcu un pas înainte. Torschi îi porunci aspru:

— Zâreanschi, la loc!

Zâreanschi se lăsă într'o clipă pe canapea, dar totul din el se avânta înainte. Strigătul general se auzi cu câteva tonuri mai sus:

— Să ne potrivim lui?

— Las'că-i arăt eu!

— Face nazuri!

— Ieşi în centru!

Igor nu mai prididea de a-şi întoarce capul în toate părţile... Râjicov voi să spună ceva şi, luându-şi un aer obraznic, se ridică puţin fără voia lui, dar Gontari trase cu o mână scaunul de sub el, iar cu alta îi dădu brânci spre centru.

Când se pomeni într'un spaţiu liber şi strălucitor, Râjicov nu-şi dădu seama dintrodată ce se întâmplase. Simţi însă că puterile îi dispar. Ridicând nemulţumit dintr'un umăr, bombăni ceva, probabil o înjurătură, îşi băgă mâinile în buzunare, dar, privind înainte, îl văzu din întâmplare pe Zâreanschi. Stând pe canapea, acesta se aplecase înainte şi, întâlnind privirea lui Râjicov, se lovi cu pumnul peste genunchi cu un gest mânios şi ameninţător. In sală se auziră hohote. Râjicov tresări, neînţelegând motivul râsului şi, zăpăcit la culme, înaintă maşinalicește spre mijlocul sălii, curată şi rece ca un pustiu. Mâinile îi rămaseră însă în buzunare, iar picioarele într'o poziţie stupidă, de balet. Supunându-se parcă unei baghete de dirijor, se auzi un strigăt general, vesel şi poruncitor:

— Stai drepţi!

Râjicov nu mai avea putere să se opună. Trase un picior spre altul, îşi îndreptă trupul, dar una din mâini îi mai rămase în buzunar. Atunci, glasul domol şi poruncitor al preşedintelui răsună în linişte:

— Scoate mâna din buzunar.

Pentru a salva aparenţele, Râjicov îşi mai plimbă o privire încruntată peste capetele coloniştilor, apoi scoase mâna din buzunar. Igor nu se mai putu stăpâni:

— Signorilor, e gata!

— Cerneavin, la ordine!

In adevăr, Râjicov era gata şi, deaceea, căuta să nu se mai uite la coloniști. Aceştia aveau două expresii: unii îşi stăpâneau mânia, iar pe buzele altora flutura un zâmbet, expresie a biruinţei. Torschi îl întrebă:

— Eşti din brigada întâi?

Râjicov spuse cu glas răguşit, ultându-se ca şi mai înainte tot peste capete:

— Din brigada întâi.

— Să ne explici: dece nu te-ai supus plantonului şi l-ai insultat?

— N'am insultat pe nimeni. Ea a dat în mine.

Un râset ușor trecu repede prin clubul liniștit.

— N'ai insultat pe nimeni? Ai trecut ori nu cu latul palmei peste fața ei?

— Nu-i adevărat. Cine a văzut?

Râsul se repetă, dar de data aceasta fu mai lung. Torschi zâmbi și el. Solomon Davidovici râdea, susținându-și pântecul cu mâinile împreunate, iar Zaharov își îndreptă ochelarii. Torschi lămuri:

— Ești un caraghios! Noi n'avem nevoie de martori.

Râjicov își dădu seama că toți coloniștii se amuzau pe socoteala lui. Dar cunoștea prea bine viața și știa ce importanță au martorii.

— Pe mine nu mă credeți, dar pe ea o credeți.

Și, ca totdeauna când se afla în fața judecății, putu să dea feței lui o expresie de om jignit, iar glasul îi tremura ușor. Era însă ciudat faptul că și această manevră, pe care oamenii versați o socoteau infaibilă, fu primită nu cu râsete, ci cu hohote deslănțuite și pline de voie bună. Râjicov se înfurie și strigă:

— Dece râdeți? Vă întreb: cine a văzut?

Era, de bună seamă, ceva atât de pasionant, încât copiii nici nu mai puteau să râdă, temându-se să nu verse cupa plină a desfătării. Îl priveau cu viu interes pe Râjicov și așteptau. Torschi lămuri din nou cu plăcere:

— Și dacă n'a văzut nimeni? Poți insulta un om, fiindcă nu te vede nimeni?

Era o idee foarte ciudată. Râjicov nu mai întâlnise asemenea idei. Tăcu un timp, apoi ridică ochii spre președinte și spuse simplu și convingător:

— Minte. N'a văzut nimeni!

Igor Cerneavin se ridică de pe locul lui. Torschi și ceilalți îl priviră întrebător. Igor spuse:

— Râjicov se cam înșeală. Eu, de pildă, am avut plăcerea să văd cum și-a trecut mâna peste fața ei.

Râjicov întoarse repede capul:

— Tu?

— Eu.

— Ai văzut tu?

— Am văzut.

De data aceasta, în râsetele tuturor străbătea dușmănie și condamnare. Se isprăvise cu plăcerea estetică: la urma urmei, nu este plăcut să vezi un om care, jignit, cere un martor și acesta se află chiar alături de el.

Zâreanschi întinse mâna:

— Cer cuvântul.

— Vorbește.

— Ce să ne mai căznim? De unde a venit unul ca ăsta? Râjicov, cum îndrăznești să nu te supui legilor noastre? Cum îndrăznești să-ți treci laba peste fața fetei? Pentruce? Vorbește, pentruce?

Zâreanschi făcu un pas spre Râjicov. Acesta întoarse capul.

— Să-l dăm afară. Să-l dăm afară imediat! Să deschidem ușa și... umblă! Mai caută și martori. Propunerea mea este să-l...

— ... dăm afară, îi șoptește cineva.

Zâreanschi zâmbi, răspunzând glasului:

— Firește că voi n'o să-l dați afară, pentrucă aveți suflete bune, dar e păcat.

Zâreanschi invită printr'un gest pe Volenco să vorbească. Acesta era oponentul lui permanent. Volenco nu refuză.

— Râjicov e în brigada mea. Să vă spun drept, e un om cu secrete și tot timpul umblă cu Ruslan.

— Ce aveți cu mine? strigă Ruslan.

— Odată o să vorbim și despre tine. Totuși, cred că o să lasă om din Râjicov. Nu este un domnișor oarecare. Firește, noi nu ne interesăm de trecutul lui. dar să ne spună, totuși, unde-i tatăl lui.

Torschi întrebă:

— Răspunde, Râjicov... Poți să ne spui?

— Pot. A fost negustor.

— A murit?

— Nu.

— Unde e?

— Nu știu.

— Nu știi nimic?

— A fugit.

Volenco continuă:

— Nu trebue să-l dăm afară. Trebue să-l pedepsim, dar să-l lăsăm în colonie. Să vedem, poate ajunge totuși un om sovietic.

Zaharov se ridică:

— Cred că nu trebue nici măcar pedepsit. E un om deocamdată foarte puțin civilizat.

Râjicov răspunse nemulțumit:

— Dece sunt foarte puțin civilizat?

— Pentrucă ești foarte puțin civilizat. Nu înțelegi încă lucruri atât de simple și scuipi. In urma ta trebue alții să facă curat și să spele. Dar nu va fi greu deloc să înțelegi o chestiune ca asta. Trebue ca brigada întâi să-l facă pe Râjicov om civilizat. Pui mâna pe fața fetei. Așa procedează numai oamenii cu totul sălbatici, dar tu nu ești chiar așa de sălbatic, ai învățat, ai făcut trei clase. Propun să fie lăsat nepedepsit, iar Lenei să i se exprime simpatie în numele adunării generale.

Adunarea se ridică repede. Zâreanschi își retrase propunerea. Torschi îi spuse lui Râjicov:

— Poți să te duci! Și controlează-ți purtarea

Râjicov făcu un pas.

— Stai. Salută adunarea generală.

Râjicov zâmbi cu îngăduință și ridică mâna.

— Lena, adunarea generală îți exprimă simpatie și te roagă să uiți această întâmplare.

Pe scară, în drum spre dormitoare, Râjicov se opri puțin și-l privi pe Igor de sus în jos:

— Cerneavin, dece faci pe polițistul?

— Când am făcut pe polițistul?

— Când? Ai văzut tu? Martor! Ce te bagi tu?

Igor se lovi cu mâinile peste coaste:

— Ei, drăcie! Ai dreptate. Tu erai acolo, în centru? Am văzut că era unul roșcovan. Am crezut că era altul. Ai ieșit așa dar în centru?

Ruslan izbucni în râs de răsună toată scara. Râjicov se uită disprețuitor la Igor până'n clipa când Vladimir Colos îi ajunse din urmă. Acesta îl bătu pe Râjicov pe umăr.

— Felicitările mele. Frate, să știi că-i foarte important: ai fost pentru prima oară în centru. Acum o să meargă treaba. Totuși, în fața adunării generale trebue să stai drepți.

10. SĂRUTAREA

Odată pe săptămână, în marea sală de teatru a coloniei, unde erau patru sute de fotolii de stejar de fabricație proprie, rulau felurite filme. La spectacole veneau funcționarii cu familiile lor, fete și băieți din Gostilovca, precum și cunoștințe din oraș. Spectacolele acestea nu cereau coloniei nicio bătaie de cap în plus. De dimineață, un colonist din brigada a noua, anume Petrov al doilea, care era devotat ideii cinematografice încă din pruncie și care hotărise să închine și tot restul vieții acestei minuni a secolului al XX-lea, se ducea cu lineica [1]) în oraș. Petrov al doilea trăise șaisprezece ani dela naștere și era încredințat că, în acest timp, pătrunsese întreaga înțelepciune a vieții. Aceasta era foarte simplă și plăcută: omul trebue să fie operator de cinematograf, chiar dacă pentru aceasta trebue să reușească la un examen. Dar firește că birocrații nu-l admiteau pe Petrov al doilea la acest examen înainte de vârsta de optsprezece ani. Deaceea, Petrov al doilea îi ura pe birocrații la care se ducea odată pe săptămână să ceară și să primească un nou film. Deși era îndeobște un băiat blând, politicos și chiar puțin cam molatic, odată pe când nota o serie de cutii rotunde de tinichea, Petrov al doilea izbuti să spună atâtea lucruri neplăcute birocraților cinematografiei, încât, până la urmă, aceștia se înfuriară. Într'o bună zi, ei călcară colonia într'o „bandă" compusă din trei inși și constatară că filmul e rulat nu de un operator adevărat de cinematograf, care să se bucure de toate drepturile, ci de acelaș Petrov al doilea, în vârstă de șaisprezece ani, care venea la ei odată pe săptămână cu un sac gol și-i învinuia de birocrație. Petrov al doilea nu căută mult cuvintele nici de data aceasta, dar chestiunea se termină trist: colonia fu amendată cu cincizeci de ruble, aparatul fu sigilat și se întocmi un act foarte lung, care cuprindea o mulțime de pretenții birocratice. Firește că opinia publică a coloniei era de partea lui Petrov al doilea, căci pentru toată lumea era clar că vârsta de șaisprezece ani nu-l poate împiedica pe un om să fie un geniu în cutare sau cutare domeniu.

Totuși, aceeași opinie publică îl acuza în oarecare măsură

---

[1]) Trăsură lungă, neacoperită, care are la mijloc, longitudinal, un perete despărțitor. Călătorii se așează de ambele părți ale peretelui. (N. T.).

şi pe Petrov al doilea. In cuvântarea ţinută într'o adunare generală, Alioşa Zârcanschi formulă această acuzaţie în felul următor:

— Petrov al doilea trebue să primească şi el o săpuneală. Se poate să lupţi singur cu nişte birocraţi? Trebuia să-i aducă în adunarea generală şi să fi stat de vorbă cu ei aici.

Acum, după înfrângerea politicii lui Petrov al doilea, nenorocirea principală era că, în ajunul zilelor de repaus, n'aveai ce arăta publicului, care se obişnuise să vină în colonie în fiecare ajun de zi de odihnă. Firește că soluţia fu găsită de Piotr Vasilievici Malenchi.

Piotr Vasilievici propuse să se reprezinte o piesă. Cercul dramatic al coloniei lucrase el prost şi iarna, dar vara, barem, se desmembrase cu desăvârşire: nimeni nu era dispus să-şi piardă serile de vară cu repetiţiile. De altfel, chiar iarna, până şi cei mai activi membri ai cercului dramatic, în adâncul inimii lor, preferau cinematograful. Acum însă, cinematograful fusese eliminat din viaţă printr'un act birocratic şi nu mai putea renaşte înainte de a fi îmbrăcat în asbest întreaga cabină cinematografică şi de a instala un operator major.

Piotr Vasilievici sună mobilizarea. Intrucât nu se găsiră prea mulţi amatori, fură atraşi şi novici la ideea dramatică. Cerneavin trebuia să apară în „al treilea partizan". Se găsiră roluri şi pentru Vania Galcenco şi pentru Volodia Begunoc. Repetiţiile se desfăşurară repede şi cu succes, iar decorurile — o pădure şi un conac boieresc — fură făcute imitând natura; pădurea din crengi de pin, iar conacul din placaj.

In ziua spectacolului, când toate costumele fuseseră aduse şi publicul începuse să se adune, Igor dădu o raită prin parc şi chiar pe prima bancă o zări pe Oxana, care era singură. Se bucură mult. Presimţind un succes pe scenă, era foarte bine dispus. In ziua aceea, Oxana era mai frumoasă decât toate fetele din lume: purta o bluză roz foarte bine călcată şi avea în mână nişte albăstrele.

— Oxana, ce frumoasă eşti astăzi!

Fata se dădu la o parte speriată. Când Igor făcu o mişcare spre ea, sări în sus şi se dădu înapoi, pe alee.

— Halal de aşa colonist! Se poate aşa?

— Oxana, ce ochi ai!

Oxana își duse mâna la ochi. Avea albăstrelele în mână.

— Pleacă! Îți spun să pleci de lângă mine!

Dar Igor nu plecă. Făcu spre ea un pas mare și-i cuprinse cu o singură mișcare gâtul, mâinile și albăstrelele. Mai târziu, nu-și mai putu aduce aminte dacă o sărutase sau nu: fata scoase un strigăt pătrunzător, îmbrâncindu-l. Florile îl loviră peste ochi și simți durere...

— Cerneavin! strigă un glas mânios.

Întoarse capul: îl fulgerau ochii cenușii și limpezi ai Clavei Cașirina. Fața ei fragedă se acoperise de pete roșii.

— Cum poți fi în stare să jignești astfel o fată?

Igor îngăimă mai mult de rușine, decât de impertinență:

— Dimpotrivă... asta nu-i jignire...

Cuprinsă de o mânie extremă, nestăpânită, Clava bătu din picior:

— Pleacă de aici! Du-te de-l caută imediat pe brigadierul de serviciu Volenco și povestește-i tot. Ai înțeles?

Igor nu înțelese nimic și fugi pe alee spre clădiri. Dar, cu toată repeziciunea cu care părăsise locul incidentului, mai avu timp să audă hohote înfundate de plâns. Îi fu frică să se mai uite înapoi.

11. CÂINELE VESEL

Igor ajunse la cabina artiștilor năucit. Întâi, era evident că el, Igor Cerneavin, e îndrăgostit de Oxana, că a îndrăgit-o ca un tâmpit. Nu i se mai întâmplase o asemenea nenorocire, îl lovise însă acum... Existau toate semnele: numai un îndrăgostit poate tăbări cu sărutări în felul acesta. În al doilea rând, prevedea o întrebare îngrozitoare care i se va pune în adunarea generală:

— Cerneavin, explică-ne...

Fugise prin parc și prin curte, suferise și roșise, amintindu-și mereu sprâncenele, ochii și albăstrelele, naiba să le ia; alături de ele și-l amintise și pe Volenco. Igor nu-i va povesti nimic, pentru nimic în lume. E adunare generală, Igor stă în centru, toți se înnecă de râs... puștanii, puștanii aceia cu genunchii goi!

După ce deschise vertiginos ușa teatrului, la intrarea specială pentru artiști, Igor dădu peste Volenco. Acesta îl privi

aspru — de altfel, el privea totdeauna aspru — și Igor se feri la o parte și asudă.

— Cerneavin, unde umbli? Vino repede.

In cabină era o babilonie. Zaharov, Malenchi și Victor Torschi îi machiau pe artiști. Unii își încercau costumele: erau partizani, comandanți, ofițeri, femei. Victor Torschi, îmbrăcat cu anteriu și cu perucă de popă, îi spuse lui Igor:

— Cearneavin, îmbracă-te repede. Ești al treilea partizan?

— Al treilea, dar știi, n'am fost partizan niciodată...

— Pentru asta nu trebue nicio știință! Ai să fii partizan și gata. Dar tu ai și o mutră potrivită. Cine te-a cârpit așa?

Igor simțea demult că i se umflă ochiul drept.

— M'am agățat... de ceva...

— Se întâmplă uneori... să te agăți de pumnul altuia. Chiar se va părea că ai fost în luptă. Să te încingi cu o frânghie, auzi, cu o frânghie. Uite-ți obielele, uite-ți și opincile.

Igor se așeză pe o bancă să se încalțe cu opinci.

— Dă-le 'ncolo... n'am purtat opinci niciodată...

Locotenentul Zorin își strânse tare o centură ofițerească de paradă peste o bluză veche kaki.

— Crezi că eu am purtat vreodată epoleți? Dar acum n'am încotro.

Igor se plecă spre încălțămintea lui complicată și căzu pe gânduri, uitându-se la cele două sfori care erau legate de opincă. Primul partizan, Ianovschi, cu barba de un roșu-aprins, dar cu sprâncene de un negru lucios, ridică un picior:

— Vezi cum se leagă? Vezi?

De fapt, Igor nu vedea nimic, căci Clava Cașirina stătea în ușa cabinei și se uita la el. Igor își încreți fruntea și puse mâna pe una din sfori. Clava îl mai privi odată și plecă.

Piotr Vasilievici Malenchi, îmbrăcat cu o redingotă lungă de general, cu guler roșu, arătă spre un scaun liber:

— Stai jos, Cerneavin. In ce rol joci?

— In al treilea partizan.

— Al treilea? Bravo! O să te facem așa... uite bărbița asta. Un țăran sărac de tot, încât nu-i mai crește nici barba. Unge-te.

Igor începu să se ungă cu un amestec gălbui. Piotr Vasilievici îi trase pe capul cu părul tuns o perucă murdară și ciufulită, și o față caraghioasă cu gura mare îl privi în aceeași

clipă din oglindă. Piotr Vasilievici începu apoi să-şi plimbe creionul peste faţa aceea ciudată.

— Vitea, unde-mi sunt decoraţiile? îl întrebă pe Torschi.

— Le aduce Rogov îndată. Stelele nu s'au uscat încă. Panglica e agăţată acolo.

Arătă spre o panglică lată de stambă albastră care atârna într'un cui.

Zaharov se iuţă şi el la panglică.

— Panglica e de prisos. E război civil şi nu-i nevoie de... stea.

Victor îl privi uimit pe Zaharov:

— Ce fel de general e fără stea? Cu mare greutate am făcut rost de panglică dela fete.

— Panglica albastră e dela crucea „Sf. Andrei". Aşa panglici nu erau purtate decât de marii demnitari.

Malenchi luă panglica din cui şi şi-o petrecu peste umăr:

— Nu-i nimic, Alexei Stepanovici, publicului o să-i placă. Dar voi, băieţi, când puneţi mâna pe mine, să umblaţi mai uşor. Rândul trecut, am venit acasă dela repetiţie... bătut în toată legea.

Ianovschi zâmbi:

— Dar cum vrei să umblăm cu un general alb? Cu mănuşi?

Uşa pocni, Vania şi Begunoc dădură buzna în cabină. Begunoc strigă:

— E bine aşa? Alexei Stepanovici, e bine aşa?

Atât el, cât şi Vania purtau scurte întoarse pe dos. Volodia se lăsă în patru labe, îşi trase pe cap o mască de câine cu botul ascuţit şi începu să latre, sărind la cizmele lui Zaharov şi înnecându-se de furie. Vania făcu acelaş lucru şi cabina se umplu de lătrat de câini şi de hohotele spectatorilor. Vania juca mai bine, ştia să chelălăiască întocmai ca un câine nerăbdător şi supărat, apoi lătra din nou cu accente ascuţite şi speriate.

Victor strigă:

— Ajunge! Vai, ce-i cu copiii ăştia! Mai e atâta până la spectacol şi ăştia de trei zile aleargă prin colonie şi sar la toată lumea.

Alexei Stepanovici zâmbi:

— Dacă te uiţi la blană, mai curând seamănă cu nişte pui de urs. Dar cred că merge şi aşa. Dacă generalul poartă panglica „Sf. Andrei", câinii trebue să fie şi ei fioroşi.

Atât Volodia, cât și Vania, mulțumiți de efectul repetiției, fugiră în patru labe pe scenă.

Peste o jumătate de oră începu spectacolul. Victor așează „câinii" între culise și le spuse:

— Să faceți așa: lătrați un pic, apoi lăsați o pauză ca și alții să poată spune o vorbă. Ați înțeles?

— Am înțeles, răspunseră „câinii" și, cu un aer amenințător, se pitiră în fundul grădinii moșierești.

Pe scenă, totul era gata. Generali albi și burghezi civili se adunară în casă. Fereastra era deschisă, casa era iluminată și în dosul ferestrei toți se așezară în vederea unei consfătuiri. Popa se instală chiar în dreptul ferestrei și strigă:

— Gata!

Cortina porni la dreapta și la stânga. Cineva din sală nu se putu stăpâni:

— Uite-l pe Vitia Torschi!

I se strigă „ssst" și se făcu liniște. În dreptul ferestrei deschise, alături de un general slab din cale afară, nu stătea Vitia Torschi, ci părintele Evtihi, lucru care putu fi constatat numaidecât din discuțiile dintre burghezi și generali.

Niște partizani se strecurară pe scenă, venind de sub copaci. Printre ei era și Igor Cerneavin. Partizanii se furișară spre fereastră. O parte din ei trebuiau să se strecoare în casă. Doi din ei se opriră lângă fereastră și ridicară armele, pregătindu-se să tragă. Au tras. Sosi clipa cea mai pasionantă. În dosul ferestrei, în casă, se auziră împușcături, învălmășeală, strigăte, țipete, plânsete de femeie. Doi câini semănând mai mult cu niște pui de urs ieșiră din culise și, lătrând cu răutate, tăbărîră pe partizani. Toată lumea din sală știa că erau Volodca și Vanca, dar lupta de pe scenă era atât de pasionată, încât toți voiau să învingă partizanii, încât și câinii deveniră câini și chiar deșteptau un sentiment de dușmănie.

Igor Cerneavin, al treilea partizan, cu părul vâlvoi și cu o bărbiță rară în formă de tufă, avu de furcă cu popa și strigă:

— Te-am prins, diavol borțos!

Adâncimea neobișnuită a sălii de spectacole, plină de sute de ochi omenești, priveliștea epoleților de aur, a stelelor și a panglicii albastre, o cruce mare făcută din carton, lătratul câinilor care se înnecau la picioarele lui, șuieratul lui Vitia Tor-

schi: „Să nu apuci de cruce", toate acestea îl buimăciră într'atât pe Igor, încât își uită dintrodată replica a doua. In cușca lui, sufleurul se rupea în bucăți și sufla ceva în șoapte șuierătoare și pline de mânie, dar Igor nu-și mai putea aduce aminte de fraza aceea și striga mereu același lucru:

— Te-am prins, diavol borțos!

La un moment dat, replica aceasta încetă de a mai fi valabilă: preotul fusese făcut prizonier și ridicat. Al treilea partizan trebue să cadă rănit în urma unui foc tras de un locotenent slab. Detunătura răsunase demult în dosul scenei, locotenentul îl înghiontea demult pe Igor cu un pistol-jucărie în pântece, dar Igor zăpăcit reîncepu:

— Te-am prins dia...

Auzi deodată din sală o explozie de râsete și crezu că lumea râde de replica lui. Dar poate că avea un rol în asta și sfoara dela opincă. Sfoara începuse să se desfacă încă dela începutul luptei, apoi Igor simțise că cineva călcase pe dânsa și, în cele din urmă, piciorul îi ieșise din opincă. Zvârli înciudat din piciorul gol și abia atunci își aduse aminte că trebuia să cadă demult, mai ales că Zorin șuierase:

— Dar cazi odată, Cerneavin!

Câinii continuau să latre cu furie, dar cu unul din ei se petrecea, deasemenea, ceva foarte ciudat: își îndeplinea atribuțiile cu conștiinciozitate, tăbări pe al treilea partizan căzut și-l trase chiar cu o mână de opincă, însă, printre lătrături, începură să se audă râsete adevărate de băiat. Câinele căuta să pună capăt acestui fenomen, dar râsul intra tot mai biruitor în jocul lui. Până la urmă, câinele fu cuprins de un râs sonor și nestăpânit, cum râd băieții în clipele lor vesele. Râzând așa, câinele o tuli în culise, totuși își apără onoarea de câine, fugind în patru labe.

Igor zăcea rănit și nu putea pricepe ce se întâmpla. Auzea lângă el râsete ascuțite și sonore, auzea râsete în sală și i se părea că se râde de el, de piciorul lui gol, de căderea lui întârziată.

După ce se trase cortina, Igor sări în picioare și fugi în culise. Chiar după primul copac, dădu peste Clava și Zaharov. Erau singuri și discutau ceva serios. Igor îngheță și făcu în fugă un ocol într'o parte. Il fulgeră gândul că va trebui să

fugă din colonie, dar, în clipa aceea, Vitia Torschi dădu cu ochii de el.

— Dece ai aruncat-o? spuse el, întinzându-i opinca. Puneţi-o repede!

Igor îşi aminti că drumul lui actoricesc e departe de a fi parcurs în întregime, că-l mai aşteaptă trei acte de complicate acţiuni de partizani. Se grăbi să intre în cabină, unde toată lumea râdea cu hohote de bucurie. Vania Galcenco, complect descurajat, stătea într'un colţ. Poate că plânsese. Avea obrajii mânjiţi cu funingine. Lângă el, Volodia Begunoc se tăvălea pe bancă şi nu putea să-şi mai stăpânească râsul:

— Dar trebue să înţelegi, Vanca! Un câine care râde cu glas de om. Aşa câine înţeleg şi eu!

Piotr Vasilievici Malenchi îşi scotea decoraţiile. Numai el îl mângâia pe Vania:

— Nu-i nimic, Galcenco, nu te mai întrista. Un câine bun ştie să râdă oricând, dar, firește, nu chiar aşa de tare.

12. O ÎNTÂMPLARE MISTERIOASĂ

Volodia Begunoc nohoti de râs până'n clipa când în cabină intră Zaharov. Acesta se duse spre Vania şi, luându-l de bărbie cu mâna lui caldă şi moale, îi înălţă capul:

— Galcenco, nu cumva ai plâns?

— A râs, spuse Volodia. E un câine care întâi râde şi pe urmă plânge.

Vania era mâhnit. Se pregătise de spectacol cu atâta patimă şi fericire, învăţase să latre atât de frumos, mult mai frumos decât Volodea şi acum era desonorat pentru toată viaţa. Nici nu putea să-şi închipue cu ce mutră se va mai înfăţişa în brigada lui, în colonie. Şi toate acestea erau numai din cauza lui Igor, al cărui picior ieşise din opincă şi care nu voia să cadă pentru nimic în lume. Sancio Zorin tocmai îl certase pe Igor pentru aceasta:

— Dar ce înseamnă asta? Eu trag în tine şi tu stai ca un berbec şi mai ţipi. Trebue să ai cap.

Piotr Vasilievici interveni blând:

— Sancio, nu te mai lega de el. Să ai cap e un lucru foarte greu

— Ba nu-i greu deloc.

— Ba e greu. Nici tu n'ai cap: „stai ca un berbec"! Dece crezi tu că, dacă tragi într'un berbec, acesta nu cade? Te înșeli. La noi, berbecul nu este socotit drept cel mai încăpățânat animal. Probabil că ai vrut să spui „catâr".

Sub privirea blândă a ochilor albaștri ai lui Piotr Vasilievici Zorin se intimidă și confirmă mașinalicește: Piotr.

— Ei da, ca un catâr.

Toți râseră de felul spiritual în care Piotr Vasilievici îl „cumpărase" pe Zorin. Piotr Vasilievici îi puse mâna pe umăr cu același aer blând:

— Dragul meu, catârul ar cădea și el.

Sancio se supără:

— Ia mai lăsați-mă...

Toate aceste discuții și glume mai alinaseră durerea lui Vania, dar, acum, sub mâna blândă a lui Alexei Stepanovici, ea începu să fiarbă din nou și mâna neagră a lui Vania se întinse din nou spre obraz. Alexei Stepanovici spuse aspru:

— Galcenco, asta nu-mi place. Nimeni nu s'a supărat pe tine pentrucă ai râs îndeplinind funcția de câine. Sunt situații când nu se stăpânește niciun câine, fie el cât de rău. Dar pentrucă verși lacrimi, pe onoarea mea că-ți dau două corvezi. Volodea, duceți-vă imediat să vă spălați. Bravo, Vania! Ai jucat „în câine" foarte frumos.

După ce își lepădară nu numai straiele de câini, dar și pe acelea de oameni și rămaseră numai în pantaloni scurți, cei doi băieți o luară la fugă prin parc. În sufletul lui Vania nu mai rămăsese niciun fel de durere. Volodia fugea alături de el, scormonind cu ochii aleea întunecată și povestind din amintirile lui:

— Află că anul trecut, am călcat pe avionul meu; am lucrat la el trei săptămâni și pe urmă am călcat pe el. Mi-a părut așa de rău, înțelegi. M'am culcat pe pernă și am început să bocesc. Când colo, intră el în dormitor. Ție nu ți-a făcut nimic! A fost o nimica toată. Dacă ai ști cum s'a răstit la mine! A strigat: „La naiba cu așa coloniști! Ăsta nu-i colonist, ci borcan cu apă! Două corvezi!" Aoleu, aoleu! Și a plecat supărat foc. Brigadier de serviciu era tocmai Zâreanschi: „Să speli vestibulul" Am spălat cât am spălat și a venit și el, Zâreanschi, și a spus: „Ai spălat, ai făcut și mai multă murdărie. Se speli dela

început. Nu primesc lucrarea"... Am spălat trei ore. Ca să vezi cum a fost...

— Ai mai plâns după aia? Măcar odată?

— După corvoadă?

— Ei da..

— Ce vorbești! Ce pățesc dacă află el? Atunci... mă bagă în mormânt și mă trimite înaintea adunării generale. Să scâncești acum... chiar dacă ai vrea, cum s'o faci fără lacrimi? Anul trecut, pe vară, am sunat deșteptarea la ora patru dimineața. Nici nu-ți poți închipui ce-a fost... Am sculat toată lumea, iar serviciul de zi și mai devreme. Nici eu nu știu ce mi s'a năzărit de-am încurcat orele. Toți s'au sculat, au făcut curat, pe urmă brigadierul de serviciu, s'a uitat la ceas și... Dar n'am plâns nici chiar atunci.

Volodia se opri deodată:

— Ia uită-te!

In stânga se aprindea o luminiță, lumina puternic un zid de cărămidă și niște fețe de oameni. Pe urmă se stingea și se aprindea din nou.

— Acolo-i magazia, șopti Volodia.

— Care magazie?

— Magazia. Magazia atelierelor. Să mergem...

Cei doi băieți se aplecară și, în vârful picioarelor, alergară spre magazie. In partea aceea, parcul nu era curățat, năpădiseră o mulțime de tufe și picioarele copiilor se cufundau într'o larbă moale și rece. Ajunși la ultimele tufe, amândoi se opriră: curtea de producție a lui Solomon Davidovici era luminată de un singur felinar și magazia, zidită din cărămidă, era în umbra stadionului. O nouă luminiță. Se vedea clar că cineva aprindea chibrituri.

Vania șopti cuprins de spaimă:

— E Râjicov!

— Ai dreptate, e Râjicov. Dar cine-i celălalt? Ia stai! Ruslan! E Ruslan! Se furișează! Incet!

Il auziră pe Ruslan spunând cu o șoaptă încordată:

— Lasă chibriturile! O să ne vadă!

Glasul lui Râjicov răspunse:

— Cine să ne vadă? Toți sunt la teatru.

Incepură să umble la lacăt. De acolo veni un zgomot metalic, slab.

Volodia șopti:

— Au șperaclu. Pe onoarea mea, prada magazia și o șterg.

De bună seamă că nu puteau deschide lacătul. Râjicov înjura și se uita mereu înapoi. Aplecându-se spre urechea lui Vania, Volodia șopti:

— Hai să strigăm.

— Cum?

— Știi cum? Eu strig: puneți mâna pe Râjicov! Pe urmă strigi tu... nu... Hai să strigăm împreună, dar cu voce de bas...

— Și pe urmă să fugim.

— Pe urmă... tot n'au să poată să ne prindă.

Propunerea aceasta îi plăcu atât de mult lui Vania, încât el simți dorința să râdă cu glas tare:

— Vai, Volodia, Volodia! Hai să strigăm, știi cum? Dar încet, încet de tot. Să spunem așa: Râjicov, ieși în centru!

— Hai, dar amândoi odată!

Volodia ridică un deget. Spuseră cu glasuri de bas, amenințătoare și prefăcute:

— Râjicov, ieși în centru!

Cuvintele lor se așternură neobișnuit de clar peste toată suprafața curții de producție, se izbiră moale și deslușit de pereți, apoi ricoșară și se împrăștiară în toate părțile. Cei de lângă magazie nici nu-și dădură seama, probabil, de unde veneau aceste cuvinte îngrozitoare. Râjicov și Ruslan o luară la fugă tocmai spre tufele în dosul cărora se aflau cei doi băieți. Volodia și Vania deabia mai avură timp să se dea la o parte.

Ruslan șopti cu glas înfundat:

— Stai!

Râjicov se opri și șperaclele îi zăngăniră în mâini. Ruslan spuse cu aceeași șoaptă tremurătoare:

— Care ticălos a strigat?

— Să mergem la teatru, că se află.

— Numai chibriturile tale sunt de vină. Ți-am spus că nu trebue...

Se îndreptară repede spre clădirea principală.

Volodia începu să țopăie:

— Halal! Ce mai întâmplare caraghioasă!

— Trebue să-i spunem lui Alioșa, zise Vania.

— Nu trebue. Alioșca face scandal imediat și-i scoate înaintea adunării generale. Spune numaidecât: să-i dăm afară

— N'are decât! N'are decât!

— Mă caraghiosule, tot nu-i dă afară. O să spună: ce dovezi aveți? Ne plimbam. Și tot nu-i dă afară. Hai mai bine să-i urmărim. E interesant! Ei nu știu de noi, dar noi știm de ei.

13. AI O SCRISOARE *

A doua zi dimineață, Igor Cerneavin se trezi foarte mahmur. Stătea în pat și se gândea că trebue să fugă negreșit din colonie, că nu se poate să iasă în mijlocul sălii cu asemenea chestiune. De serviciu era Clava Cașirina. Numai apariția ei la inspecție, îl și făcu pe Igor să-și aducă aminte încăodată de seara îngrozitoare din ajun. Dar Clava rosti cu o asprime veselă de fată: „Bună dimineața, tovarăși", îl certă cu indulgență pe Gontari pentrucă avea bocancii lustruiți de mântuială, Gontari îi zâmbi prietenos și rușinat, zâmbi și brigada întreagă, printre care și Igor Cerneavin. Era greu să nu zâmbești: pătrate înscrite ardeau pe parchetul strălucitor, coloniștii de serviciu erau, deasemenea, strălucitori în hainele lor bune, iar glasul Clavei avea, probabil, argint ca și trompetele din fanfară. Și Igor își redobândi încrederea în viață: Clava nu poate să-l părască, trebue să înțeleagă și ea că un om se poate îndrăgosti. Igor se duse voios la ceai. Mai mulți coloniști, chiar din alte brigăzi, îl primiră cu prietenie, amintindu-și atât de al treilea partizan, care nu mai voia să moară, cât și de câinele vesel. Stând la masă, Nesterenco radia și el de o bucurie blajină și stăpânită: de fapt, spectacolul din ajun, despre care se vorbea atât de mult în ziua aceea, fusese realizat cu forțele brigăzii a opta. Jucase până și novicele Igor Cerneavin.

Volodia Begunoc se apropie repede de masă, luă poziție de drepți și salută:

— Tovarășe Cerneavin!

Igor întoarse capul.

— Ce este?

—Ai o scrisoare!

Un plic solid, alb și îngrijit tremura în mâna lui Volodia, în dreptul curelei.

— De unde-i scrisoarea? Poate că nu-i pentru mine?

— Scrie: „Tovarășului Igor Cerneavin".

— E „loco"?

Volodia surâse stăpânit:

— „Loco".

— Dela cine?

— Imi închipui că scrie în ea dela cine.

— Ce-o mai fi şi asta?

Igor deschise plicul. Atât masa lui, cât şi cele vecine arătară mare interes. Volodia stătea drepţi ca şi înainte, dar ochii lui, obrajii, buzele şi chiar genunchii goi zâmbeau.

Igor citi rândurile zgârcite şi scurte, de pe o coală mare şi albă:

„Tovarăşe Cerneavin,

Te rog să vii la mine diseară, după stingere, să stăm de vorbă.

A. Zaharov".

Igor citi scrisoarea a doua oară, apoi a treia oară şi roşi.

Un fior rece îi străpunse inima.

Sancio Zorin se ridică puţin, se uită în scrisoare şi puse mâna pe umărul lui Igor:

— Să ştii, Cerneavin, că n'aş vrea să fiu în pielea ta.

Igor simţi o răceală şi mai mare în piept. Fără să lase dintr'o mână paharul cu ceai, Nesterenco o întinse în tăcere pe cealaltă spre Igor, luă scrisoarea şi citi:

— Da, da. Dar pentruce? Nu ştii?

Volodia încetă de a mai zâmbi:

— E limpede totul?

Nesterenco îl privi furios:

— Cară-te, Volodea!

— Am înţeles, să mă car!

Pe când se căra, Volodia aruncă, totuşi, o privire cochetă şi plină de aluzii atât lui Igor, cât şi întregii brigăzi a opta.

— Nu ştii pentruce? repetă întrebarea Nesterenco.

Igor se lăsă pe scaun şi se uită îngrijorat la Gontari:

— Probabil din cauza fetei aceleia...

— Aha!! E vorba de o fată? Să ascultăm!

Incetişor, ca să nu fie auzit de mesele celelalte, bâlbâindu-se, negăsind cuvinte, roşind şi îngălbenind, Igor povesti întâmplarea nenorocită din ajun, din parc. Incheie astfel:

— Şi asta-i tot!

Nesterenco nu stătu mult pe gânduri:

— Alexei are să te scuture, pentru o asemenea chestie. Aoleu!

Gontari, care, dela începutul povestirii, îl privise pe Igor cu ochii închiși pe jumătate, cu un aer de dispreț, se aplecă acum mai aproape, ca să nu fie auzit la alte mese și-i trânti lui Igor în obraz:

— Vezi ce scârnăvie ești! Înțelege că, tu nu meriți nici degetul ăl mic al fetei aceleia. Păcat că te chiamă Alexei, alt fel te-aș fi strâns eu nițeluș în brațe...

Nesterenco și Zorin nu spuseră nimic, dar, de bună seamă, erau de acord că Cerneavin e un om scârnav și că merită să fie strâns nițel în brațe.

Igor se aplecă spre farfurie:

— Ducă-se dracului! Am să plec.

Nesterenco se lăsă pe spătarul scaunului, făcând gânditor cu degetul un cocoloș de pâine:

— N'ai să pleci. Alexei știe: dacă puteai să pleci, nu-ți mai trimitea scrisoarea, ci te chema prin brigadierul de serviciu

Gontari spuse cu disprețul de mai înainte:

— Cine te lasă să fugi? Crezi că brigada? Nici să nu te gândești la așa ceva.

După ceai, Igor rătăci mâhnit prin parc, prin curte și, în cele din urmă, pe sală. Credea că Zaharov va trece pe acolo și va sta de vorbă cu el. Dar Zaharov nu-și părăsea cabinetul și lumea venea mereu la el: ba Solomon Davidovici, ba contabilul, ba Malenchi, ba niște oameni din oraș, ba Clava. Aceasta nici nu-l băgă în seamă.

Vania se plimbă pe aleele din grădina de flori. Volodia Begunoc dădu peste el pe la spate și-l cuprinse cu brațele. După ce se jucară un timp, Volodia îi șopti:

— Știi? Pe Cerneavin îl chiamă în cabinet... Alexei... diseară în cabinet. Vai, ce săpunеală o să-i tragă! A sărutat... e o fată aici... pe Oxana.

— A sărutat-o?

— De trei ori, în parc!

— A sărutat-o? Asta-i tot?

— Ți se pare că-i puțin? Știi, un asemenea lucru este în-

terzis cu multă strășnicie. Chiar dacă săruți o singură dată, încă te alegi cu o săpuneală. Dar dacă săruți de trei ori!

— Și ce-o să-i facă?

— N'aș vrea să împart cu el ce-o să pată!

Pe sala din clădirea principală, Igor îl văzu totuși pe Zaharov. Alexei Stepanovici trecea fără grabă, probabil odihnindu-se. Răspunse prietenos la salutul lui Igor:

— Bună ziua, Cerneavin.

Dar nu se opri și nu trădă prin nimic că e oarecum în corespondență cu Igor.

— Alexei Stepanovici, am primit un bilet. Nu s'ar putea acum?

— Nu, dece?.... Te-am rugat să vii diseară.

— Vedeți, pentru mine... ar fi mai lesne acum

— Dar pentru mine e mai lesne diseară.

Igor rătăcea din nou prin parc, prin curte, prin clubul liniștit. Nu voia să fugă. N'ar fi fost nobil: să primească o scrisoare atât de politicoasă și să fugă. Îi trecea prin cap gânduri liniștitoare: ce-i va face Zaharov? Nu poate să-l pună sub arest, căci sub arest stau numai coloniști. Să-i dea corvezi? Mă rog, primesc și zece! E un lucru neînsemnat. Gânduri liniștitoare îi veneau ușor și toate erau convingătoare, dar nu știa dece nu-l liniștea. Până la stingere mai era masa de prânz, apoi lucrul la secția de montare, apoi masa de seară, apoi două ore libere, apoi rapoartele brigadierilor și abia după aceea semnalul stingerii. Semnalul acesta, calm, pașnic și frumos era așteptat acum ca un lucru îngrozitor. Cuvintele semnalului, pe care coloniștii le cântau deseori, când auzeau trompeta:

La culcare, colonișți, la culcare
Ziua de muncă s'a sfârșit...

cuvintele acestea nu semănau de fel cu ceeace îl aștepta pe Igor după semnal.

La masă, coloniștii nu vorbiră cu Igor și acesta era mulțumit. Situația lui devenea mai clară și nu mai simțea dorința să se desvinovățească și să se apere. Voia numai ca totul să se termine mai repede.

Dar, după lucru, toată brigada luă parte la discutarea situației. Cuvântarea cea mai lungă o ținu Rogov. Cuvântul lui

avu o deosebită greutate, pentrucă el nu-şi întovărăşi vorbele cu nicio mimică, şi nu aveau nici răutate, nici dispreţ.

— O să-ţi tragă o săpuneală grozavă. Aşa şi trebue! Oxana e argată, trebue să înţelegi acest lucru, dar tu ai aici totul de-a gata şi te mai bagi cu sărutările tale... Se vede cât de colo că eşti un porc!

Seara, după ce masa fu uitată, după ce Nesterenco se întoarse dela raport, pe când Begunec se plimba prin curte cu trompeta lui, atitudinea faţă de Igor deveni mai caldă şi mai delicată. In sfârşit, se auzi semnalul. Zorin se apropie de Igor:

— Hai, Cerneavin, pregăteşte-te.

Nesterenco spuse încet, bătând cu palma în masă:

— Nădăjduesc că ai chibzuit totul cum trebue.

Igor tăcea mâhnit. Zorin îl luă de curea:

— Nu-ţi mai pierde curajul dinainte, dragul meu, Alexei e un om dela care ieşi ca dintr'o baie.

— Sancio, o să-l conducem, vrei? spuse Nesterenco.

Coborîră. In vestibul se afla Vania Galcenco. Băiatul zâmbi. Ii văzu îndreptându-se pe sală spre cabinet şi se luă după dânşii. In camera sfatului brigadierilor nu era nimeni. Uşa cabinetului se deschise şi de acolo ieşiră Blum şi Begunoc. Volodia spuse:

— Cerneavin, intră acum.

Igor făcu o mişcare spre uşă:

— E furios?

— Aoleu! Pe onoarea mea, îi ies flăcări pe nas şi fum pe urechi!

Volodia făcu o mutră înspăimântătoare şi bătu cu piciorul înaintea lui Igor. Atât Blum, cât şi Zorin se porniră pe râs. Vania, dimpotrivă, era gata să primească acest comunicat cu toată seriozitatea. Nesterenco ridică mâna:

— Du-te, fiule! Lasă-mă să te binecuvintez.

Igor deschise uşa.

Zaharov stătea la birou. Văzându-l pe Igor, îi arătă cu capul spre un scaun:

— Şezi.

Igor nu mai răsufla. Zaharov lăsă hârtiile şi se frecă la frunte cu mâna:

— Trebue să-ţi spun ceva sau înţelegi singur?

Igor sări în sus, duse mâna la inimă, dar i se făcu rușine de acest gest și lăsă mâna în jos:

— Alexei Stepanovici, înțeleg tot... Iertați-mă!

Zaharov îl privi în ochi, cu luare-aminte și calm. Spuse apoi, încet și puțin cam aspru:

— Înțelegi tot? Asta-i frumos. Așa am crezut și eu că ești un om de onoare. Înseamnă că mâine ai să faci tot ce trebue?

Igor răspunse cu glasul scăzut:

— Am să fac.

— Cum ai să faci?

— Cum? Nu... știu. Am să vorbesc, am s'o rog să mă ierte... s'o rog pe Oxana.

— Așa. Foarte just. La revedere. Poți să pleci.

Ușor de bucurie, Igor salută, se duse repede spre ușă, apoi se opri:

— Alexei Stepanovici... să vă raportez după aceea?

— Nu, pentruce?... Știu bine că ai s'o faci. Pentruce să-mi raportezi?

Igor duse mâna la ceafă și o lăsă jos abia după ce se pomeni în camera sovietului brigadierilor. Toți îl priveau cu un aer de așteptare, dar Igor parcă nu vedea pe nimeni. Vania strigă:

— Ei? Ei?

Nesterenco se uită cercetător la Igor:

— Te-a întors pe dos?

Igor scutură din cap.

— Vai ce om! Dă-l încolo...

Se opri mirat în mijlocul camerei:

— Înțelegeți, nu mi-a spus nimic!

— I-ai spus tu singur?

— I-am spus eu singur.

— E bine, dacă i-ai spus ceva inteligent.

— Închipuiți-vă, i-am spus lucruri destul de inteligente.

Zorin scânteie din ochi:

— Are dreptate! Dar dece-i așa, tovarăși? Am observat și eu: trăiești așa... într'un chip obișnuit, oarecare, dar de îndată ce ajungi în cabinetul lui, parcă te faci dintrodată mai deștept. Să fie pereții de vină?

— Pe semne că pereții, încuviință Nesterenco cu un aer blajin și viclean *.

Veni August: seri străvezii şi mere la desert în zilele de repaus. Coloniştii se mutară în dormitoarele noi, pentrucă acolo era mai mult loc. In dormitorul nou, patul lui Vania se afla alături de cel al lui Filca Şari, noul lui prieten. Se împrieteniseră la lucru, în secţia de turnătorie, dar aveau caractere diferite

Filca Şari era un băiat tare bătăios, care îşi cunoştea preţul şi era încredinţat că va ajunge cu timpul artist de cinematograf De fapt, era peste măsură de poznaş. Păstra convingerea sigură că esenţa vieţii se compune din aventuri complicate şi îndrăzneţe. Dar Filca trăia în colonie de cinci ani, dela vârsta de opt ani, era unul din puţinii băieţi vechi de acolo şi era trecut la numărul unsprezece în lista coloniştilor vechi. Această împrejurare, care rămânea pentru Filca un veşnic izvor de mândrie, îl împiedica, în acelaş timp, să se dedice înclinaţiilor lui firești şi să se dedea la pozne. Nu se putea imagina stând „în centru" şi dând socoteală unor novici care, de fapt, n'au văzut nimic în viaţă: n'au văzut maidanul pe care a fost ridicată colonia de astăzi, n'au stat într'o baracă de lemn, n'au muncit la cartofi şi n'au fost de faţă la organizarea fanfarei, în care el cânta trompeta întâi.

Din toate aceste motive, dacă Filca făcea pozne, cunoştea însă foarte bine hotarul unde se terminau poznele admisibile şi începeau, ca să zic aşa, cele „centrale". Lui Filca nu-i era frică decât de „centru". De Zaharov nu se prea temea. Îi plăcea să stea de vorbă cu el, îl contrazicea totdeauna, se apăra până la istovire şi nu ceda decât atunci când Zaharov îi spunea:

— Va să zică nu eşti de acord cu mine? Atunci, să trecem chestiunea în adunarea generală.

Alexei Stepanovici vedea prin Filca, dar şi Filca vedea prin Alexei Stepanovici. Filca îşi dădea foarte bine seama că dreptatea era de parte sa, a lui Filca, şi nu a lui Zaharov, dar Zaharov era director şi putea să supună chestiunea adunării generale. Filca îl privea pe Zaharov pe sub sprâncene, refuza cu hotărîre să răspundă la zâmbetul lui şi până la urmă vorbea cu voce de alto:

— Cum e ceva, la adunarea generală! Dumneavoastră aveţi doar dreptul să pedepsiţi.

Firește că Zaharov i-o întorcea în aceeași măsură:

— Tu ești colonist vechi. Cum pot să te pedepsesc, dacă socotești că ai dreptate? Să supunem chestiunea adunării generale.

Atunci Filca întorcea capul și medita. Dar ce pot să-i dea meditările, dacă adunarea generală tot va fi de partea lui Zaharov? Și Filca ceda definitiv:

— Parcă spun că am dreptate?

— Așa mi s'a părut.

— Nu spun că am dreptate. Desigur că sunt vinovat

— M'ai contrazis timp de o jumătate de oră.

— Care jumătate de oră?.... Poate cinci minute.

— Bine, îți dau o oră de arest pentrucă ai stropit cu apă pe sală și o oră de arest pentrucă ai contrazis, atunci când, de fapt, te crezi vinovat.

Filca își încrunta sprâncenele. Dar forța frânge paiele [1]) și, fără să ridice din sprâncene, Filca ridica mâna:

— Am înțeles, o oră de arest și încă o oră de arest.

In această formulă complicată Zaharov sezisa o condamnare a acțiunilor sale, dar zâmbea ca și înainte:

— Poți să pleci.

Filca se întorcea desamăgit, fără grabă și mergea spre ușa din cale afară de încet. Zaharov putea să mai vadă odată că Filca nu socoate judecata lui dreaptă.

Intr'o zi de odihnă sau într'o seară liberă, Filca înmână cureaua lui neagră și îngustă brigadierului de serviciu și se opri înaintea mesei lui Zaharov:

— Am venit la arest.

Filca avea sprâncenele încruntate, buzele îi tremurau ușor, dar ochii îi zâmbeau. Zaharov spuse:

— Te rog!

Filca se așează pe canapea și luă în mână ultimul număr din „Ogonioc". Îi păru foarte rău că prin apropiere nu exista un operator de cinematograf și că nimeni nu va filma un cadru extraordinar: „Filca la arest". Dar această părere de rău era pur artistică. In realitate, lui Filca îi plăcea mult vechea tradiție din colonie, tradiție după care se considera necuviincios ca, după ce s'a dat o pedeapsă și s'a răspuns „am înțeles", să începi a discuta ori să rogi să fii iertat. Zaharov respecta și el

[1]) Proverb rusesc. (N. T.).

această tradiție și niciodată nu-i propunea lui Filca să-i redea libertatea cu o oră mai devreme. Nu voia ca Filca să fie cumva învinuit de tovarășii săi că „s'a milogit".

In felul acesta, atât Filca Șari, cât și directorul, în clipa executării pedepsei, aveau aceeași dispoziție. Puteau să petreacă împreună două ore într'o armonie deplină. Relațiilor lor pașnice le corespundea întocmai regula care interzice arestatului să vorbească cu altcineva în afară de director. Amândoi vorbiră astfel diferite lucruri, despre secția de turnătorie, despre Solomon Davidovici, despre noua clădire, despre trebările brigăzii, precum și despre situația internațională. Stând pe canapea, picior peste picior și răsfoind revista, Filca își exprimă păreri în toate aceste chestiuni. Nu le ridică pe cele spinoase, care-l priveau pe el personal. Asemenea chestiuni existau însă, și în ele părerea lui Filca nu coincidea totdeauna cu cea a lui Zaharov. De pildă, cercul dramatic. Se recrutează artiști, Cerneavini și Zorini, joacă în paftizani și locotenenți, iar lui Filca i se oferă unecri un rol de pionier. De cele mai multe ori însă nu i se oferă nimic, ci i se spune pur și simplu: să mai crești. Să mai crească el, Filca Șari, care încă cu doi ani în urmă se dusese fără aprobare la Moscova, la directorul unui studio cinematografic. Adevărul este că și directorul îi spusese „să mai crești!". In afară de asta, după înapoiere, Filca fusese nevoit să stea în centru și Alioșa Zâreanschi se ridicase cu hotărîre împotriva reprimirii lui în colonie. Totuși... Filca joacă cu adevărat și nu umblă numai pe scenă repetând ceeace spune sufleurul.

Filca s'a împrietenit cu Vania nu numai din pricină că l-a învățat pe acesta să facă miezuri, cât și din pricină că Vania e novice și recunoaște autoritatea artistică și cea de colonist a lui Filca. I-a iertat cu îngăduință apariția în rolul de câine, De... pentru un novice... e bun și rolul ăsta! Să fi încercat cineva să i-l ofere lui Filca.

La secția de turnătorie continuă lupta împotriva fumului. Cu toate manevrele lui Solomon Davidovici a ajuns totuși la un scandal. In sovietul brigadierilor, convocat urgent la ora mesei, Zâreanschi a spus:

— Intrucât nu există ventilație, să se hotărască scoaterea din producție, dela turnătorie, a copiilor mici. Și-atât!

Solomon Davidovici a strigat:

— Cum să-i scoată? Cum să-i scoată? Ce vorbești dumneata? Și cine are să facă miezuri?

— Să fie scoși în orice caz. Lăsați-i să sufere pe Nesterenco, Sinițin și Cruxov, dar copiii mici să fie scoși.

Cu toate că Solomon Davidovici căutase să-i convingă, cu toate promisiunile și cu toată supărarea lui, sovietul brigadierilor hotărî scoaterea imediată din producție a copiilor mici dela turnătorie. Solomon Davidovici fugi în cabinetul lui Zaharov, aștepta nerăbdător să plece vizitatorii, și rămânând singur cu el, îl întrebă cu dojană:

— Dece tăceți? Au hotărît. Ce se întâmplă acum?

— Solomon Davidovici, eu tac și acum.

— Și?

— Nu-i nimic.

— Se'nțelege, cuvântul e de argint, iar tăcerea e de aur. Totuși, nu poți să taci când niște băiețandri distrug o mare întreprindere.

Intră Vitia Torschi cu o coală de hârtie:

— Ordinul pentru scoaterea din producție a copiilor care lucrează la miezuri.

Zaharov iscăli în tăcere. Vitia îi făcu semn cu ochiul lui Solomon Davidovici și ieși. Acesta strigă:

— L-ați semnat?

— L-am semnat.

— Scoaterea din producție a copiilor care făceau miezuri?

Nu mai aștepta niciun răspuns și ieși în fugă. Trecu repede, înnăbușindu-se, prin fața sentinelei, pe aleea din grădina de flori, prin dreptul „stadionului" și al fierăriei, trânti ușa ferecată a secției mecanice și dădu buzna în biroul de lemn al lui Volonciuc.

— Tovarășe Volonciuc, unde-i burlanul?

— Care burlan?

— Cum care? Ventilația, naiba s'o ia!

— Dar n'avem tablă!

— N'avem tablă? Eu trebue să-ți aduc tabla?

— O aduc și eu! Dar nu este!

Solomon Davidovici începu să zdupăie ca ursul înaintea lui Volonciuc și se mânie:

— Nu este? Nu este? Vino cu mine! Vino să-ți arăt tabia.

Volonciuc ridică o privire mirată și plictisită.

— Vino! strigă la el Solomon Davidovici.

Trecu prin curte cu iuțeala vântului. Volonciuc făcea în urma lui pași lungi de doi metri și tot nu se putea ține după el. Într'unul din colțurile secției mecanice căzuse capătul de jos al burlanului pentru scurgerea apei. Solomon Davidovici întoarse din mers capul spre Volonciuc și arătă cu degetul:

— Asta nu-i tablă?

Pe când Volonciuc cel încet în mișcări se uita la tablă și se pregătea să se uite la Solomon Davidovici, acesta ajunsese de parte. Volonciuc făcu din nou după el pași de doi metri.

Furtuna rupsese demult, în parte, o foaie de tablă din acoperișul unei magazii vechi. Solomon Davidovici arătă cu degetul și spre foaia aceea și strigă mânios:

— Asta nu-i tablă?

Volonciuc se uită tot atât de încet și la tabla aceea și nu mai obiectă nimic, pentrucă era în adevăr tablă.

In cele din urmă, Solomon Davidovici ajunse în fugă la un morman de diferite vechituri. Sus se vedea o sobă de fier arun cată, arsă și ruginită. Solomon Davidovici arătă cu degetul în direcția sobei și spuse sarcastic:

— Vrei cumva să-mi spui că nici asta nu-i tablă?

Volonciuc ridică ochii spre sobă și rămase așa. Solomon Davidovici, mânios, dispăruse demult în adâncurile stadionului, dar Volonciuc tot mai stătea și se uita. Se uită, apoi, în direcția în care fugise șeful lui, scuipă cu necaz și își ațintì din nou privirea spre sobă. Victor Torschi, care trecea pe acolo, îl văzu în poziția aceasta și-l întrebă:

— Tovarășe Volonciuc, dece stai aici?

Fără să se întoarcă, Volonciuc scutură din cap și surâse cu pesimism:

— Zice că asta-i tablă.

Vitia Torschi râse și se duse mai departe.

Solomon Davidovici zbură prin secția de montare, apoi prin secția mecanică, prin aceea de croitorie, apoi prin alte secții, dând peste tot dispozițiile necesare, contrazicând, certând și demonstrând peste tot; dar era vesel, spiritual și stăruitor. Tot atât de plin de viață, după ce încheie circuitul, el dădu asudat buzna în camera sovietului brigadierilor, căzu, înnăbușindu-se, pe canapea, își duse mâinile la pântece și-i spuse lui Vitia Torschi:

— Poți să-ți anulezi ordinul! Ce fel de oameni avem, te ro-

să-mi explici. S'a vorbit astăzi că nu este tablă pentru venti laţii. Le-am arătat acum atâta tablă că le ajunge pentru o sută de ventilaţii.

Vitia Torschi ridică o sprânceană, dar Solomon Davidovici şi zburase.

In aceeaşi seară, era bine dispus. Lucra cu spor în birou lui răsfoind nişte bonuri şi ordine de plată şi socotind ceva. Intră Bancovschi, maistrul secţiei de turnătorie şi se opri lângă uşă Solomon Davidovici îl întrebă energic:

— Cât s'a turnat astăzi ?

— Patru sute de gresoare.

— Dece aşa puţin?

— Mâine n'o să mai fie nimic.

— Cum adică n'o să mai fie?

— Copiii au plecat astăzi. Spun că s'a dat un ordin. Au spus că mâine nu mai vin.

— Care copii? Alde Galcenco şi Malcencoi Aştia-s puştani. Nu poţi să vorbeşti cu ei?!

— Poţi să vorbeşti cu ei? Mâine n'o să mai avem niciun miez.

— Nu poţi să le faci singur?

— Să le fac singur pe toate! Eu sunt şeful secţiei, tot eu sunt şi maistru şi turnător... şi să mai fac şi miezuri? Mulţumesc. Şi oala de turnătorie e a mea.

— Oalei poţi să-i spui liniştit: Auf Wiedersehen

— Cum aşa?

— Uite aşa: mâine, evaluez oala ca fier vechi. Şi-ţi plătesc cincisprezece la sută.

— Solomon Davidovici!

— Deschide turnătoria! Acuş au să vină copiii să facă miezuri.

Solomon Davidovici ştia unde trebue să se adreseze. Se duse direct la brigada a patra. Il găsi în dormitor pe Filca şi-i spuse:

— Iţi dai seama că sunt banii voştri şi producţia voastră? Nu este producţia mea. Nu cumva îţi vei fi închipuind că eşti un oarecare biet lucrător la miezuri? Asta nu-i adevărat. Astăzi aţi plecat, mâine nu se mai toarnă şi turnătorii, strungarii, nichelatorii şi ambalatorii vor sta. Noi nu mai producem o mie de gresoare. Uşor de zis: o mie de maşini rămân fără gresoare, iar noi pierdem cinci sute de ruble de venit curat. Oare tot nu înţelegi?

— Înțeleg.

— Atunci, ești un băiat bun. Ia-i pe Petca, pe Chiriușca, pe Vanca, pe Semeon și așa mai departe și să veniți la turnătorie.

— Dar... e ordin.

— Ce-i aia ordin?... Acum nu se toarnă, nu-i fum, nu-i nimeni. Până la stingére, aveți timp să faceți o mie de miezuri.

— Nu se poate... e ordin.

— Vai, cât ești de...

Totuși, Solomon Davidovici îl convinse pe Filca. O jumătate de oră mai târziu, ușa turnătoriei goale se deschise și pe ușă intrară: Solomon Davidovici, Filca, Vania Galcenco, Petia Cravciuc și Chiriușa Novac. Pe ceilalți, Filca nu-i mai găsise. In turnătorie, Solomon Davidovici întrebă încet:

— Nu v'a văzut nimeni?

— Nimeni, răspunse Filca tot în șoaptă

Copiii se puseră pe lucru numaidecât. Ciocanele lor de lemn băteau cu zgomot înfundat în nisip, alte sunete nu se mai auzeau. nimeni nu vorbea și nu-și împărtășea impresiile. Dar peste o oră, ușa turnătoriei se dădu în lături și Volodia Begunoc, cu picioarele goale; răsări în prag:

— Tovarăși colonișți, o dispoziție a directorului coloniei!

Blum se strâmbă și începu să gesticuleze spre Volodia:

— Care dispoziții? Le spui mai târziu. Nu vezi că oamenii lucrează?!

Volodia începu să-și sucească capul:

— Enei, chestiunea e gravă. Toți tovarășii: Șari, Galcenco. Cravciuc și Novac să se ducă imediat sub arest, așa cum se obișnuește!

Filca încremeni:

— Ei. drăcia dracului! Pentru câte ore?

— Nu pentru câte ore, ci până la adunarea generală.

Câte-și patru înghețară. Cineva scăpă un ciocan. Filca îl privi chioriș pe Solomon Davidovici:

— V'am spus eu!

Volodia Begunoc le făcu drum și spuse grav:

— Poftiți, tovarăși.

Câte-și patru ieșiră în tăcere, unul după altul. In prag, Begunoc îl privi cu ochii închiși pe jumătate pe Solomon Davidovici, apoi fugi și el. Solomon Davidovici spuse:

— Vai, ce soi rău de băiat!

15. PATRU MII DE TURAȚII

Era un caz grav: cei patru acuzați stăteau în centru fără curele; erau considerați arestați.

Inainte de aceasta, petrecuseră două ore grele în cabinetul lui Zaharov Brigadierul de serviciu, Nesterenco, intra și ieșea, îi spunea ceva cu voce scăzută lui Alexei Stepanovici și nici nu se uita la arestați. De obicei, în orele acestea dintre masa de seară și raport, atât în cabinetul directorului, cât și în camera sovietului brigadierilor, se aduna lume multă. Dar acum parcă s'ar fi vorbit: nimeni nu mai intra în cabinet, iar dacă intra, era numai în chestiuni strict de serviciu. Insuși Alexei era altfel ca de obicei: nota ceva, răsfoia, socotea, deabia mai ridica o hii spre cei care intrau și spunea printre dinți:

— Bine!

— Asta-i tot! Poți pleca!

In tot acest timp, nu spuse arestaților niciun cuvânt. Ii ordonă lui Volodia:

— Pe Blum! Urgent!

Volodia răspunse în șoaptă, cu o intonație deosebită „am înțeles".

Blum veni abătut, roșu la față, nu se uită la arestați, se așeză și scoase îndată din buzunar o batistă uriașă: îl copleșea sudoarea. Zaharov îi vorbi rece:

— Tovarășe Blum, închid turnătoria pe o săptămână. Comanda pentru zece mii de gresoare turnate cu materia noastră primă și după modelele noastre am și trecut-o la Uniunea industrială a meșteșugarilor.

Solomon Davidovici întrebă cu glas răgușit:

— Doamne! Dar care-i prețul?

— Prețul e două ruble bucata cu transportul nostru.

— Doamne, Doamne! Solomon Davidovici se sculă și se duse spre fereastră. Ce pagubă! Pe noi ne costă șaizeci de copeici!

— Am dat dispoziție magazionerului să înceapă imediat cu trimiterea la oraș a modelelor și a materiei prime.

— Dar ventilația ar putea fi făcută în două zile și dumnea voastră ați închis pe o săptămână!

— Am socotit așa: în primele trei zile, ventilația va fi făcută de dumneata. Sunt sigur că va fi făcută prost și că n'o voi recepționa. După aceea, în celelalte patru zile, ventilația va fi instalată de un inginer, pe care-l voi chema din oraș.

— Alexei Stepanovici, în cazul ăsta, plec

— Unde pleci?

— Plec definitiv.

— Multă vreme mi-a fost frică de asta, dar acum nu-mi mai este.

Solomon Davidovici încetă să-şi şteargă sudoarea şi mânuşa lui cu batista uriaşă încremeni deasupra cheliei. Deodată, el se simţi ofensat. Alerga pr'n cabinet şi spunea cu glas răguşit:

— A, vreţi să spuneţi că Blum poate să se ducă dracului şi atunci totul va fi bine? După părerea dumneavoastră, Blum nu mai poate conduce o nenorocită de producţie ca asta? Dar dacă Blum are trei sute de mii de ruble în cont curent, asta nu face, după părerea dumneavoastră, nici cât o ceapă degerată. Veţi chema un inginer, care va prăpădi totul pe fel de fel de ventilaţii şi pe alte socoteli. Eu nu sunt împotriva ventilaţiei, cu toate că atâţia oameni au muncit fără ea, până când Colca al dumneavoastră a inventat febra de turnătorie. Aş vrea să văd cine în toată colonia asta a suferit de febră în afară de Colca doctorul? Acum vom instala ventilaţia, iar peste un an tot vom dărîma turnătoria.

Mai vorbi mult. Zaharov îl ascultă cu capul aplecat spre hârtii până când Solomon Davidovici obosi. După aceea, spuse:

— Solomon Davidovici, ştiu că eşti devotat intereselor coloniei şi că eşti un om bun. Deaceea, te rog să execuţi dispoziţiile mele. Asta-i tot!

Solomon Davidovici făcu un gest larg cu mâinile lui scurte:

— Firește că asta-i tot, dar nu se poate spune că-i puţin pentru un bătrân ca mine.

— Asta-i o regulă sovietică, lămuri Zaharov şi înclină capul.

— Bună regulă! făcu Blum şi, neavând alţi martori, se întoarse cu faţa la canapea.

Acolo stăteau cei patru arestaţi. Dintre aceştia, singur Filca îl privea pe Zaharov cu o vădită expresie de condamnare. Ceilalţi îl priveau, deasemenea, pe Zaharov, dar numai din pricină că erau hipnotizaţi de cele întâmplate şi aşteptau evenimentele următoare cu un simţimânt de tristă supunere. Moţul în spirală de pe fruntea lui Petca se zbârlise. Faţa rotundă, cu ochii mari a lui Chiriuşca, lucea de durere şi de lacrimi. Purtau toţi salopete, ţinuta în care-i apucase catastrofa.

Blum plecă trist. Spuse la plecare:

— Sper că pot să nu viu la... adunarea aceea generală.

— Poți să nu vii.

Nesterenco băgă capul pe ușă:

— Alexei Stepanovici, sun raportul!

— Sună!

O jumătate de minut mai târziu, dincolo de ferestre se auz' un semnal scurt, compus din trei sunete. Unsprezece brigadieri și membrul de serviciu al comisiei sanitare se adunară peste un minut. Se așezară cu toții pe un rând înaintea biroului lui Zaharov. Filca îl trase pe Vania de mânecă și arestații se sculară și ei. Unul după altul, brigadierii se apropiau de Zaharov și spuneau, salutând:

— La bridaga întâi, totul e în regulă!

— La brigada a doua, totul e în regulă!

Dar Alioșa Zâreanschi nu putu să spună același lucru. Stătea în rând necăjit și aspru și cu aceeași înfățișare se apropie de Zaharov:

— In brigada a patra, s'a produs o gravă călcare a disciplinei: coloniștii Șari, Cravciuc și Novac, precum și elevul Galcenco nu s'au supus ordinului pe colonie și astă-seară au ieșit la lucru în secția de turnătorie. Potrivit dispoziției dumneavoastră, sunt trimiși înaintea adunării generale.

Zaharov ascultă raportul cu același calm ca și rapoartele celelalte, ridicând mâna la fel și răspunse tot atât de încet:

— Am înțeles.

Raportul lui Zâreanschi fu repetat cuvânt cu cuvânt de brigadierul de serviciu Nesterenco. După ce primi rapoartele, Zaharov spuse:

— Sunați adunarea!

Volodia Begunoc ieși fuga cu trompeta din cabinet. Brigadierii ieșiră în urma lui.

Semnalul pentru adunarea generală se cânta totdeauna de trei ori: lângă clădirea principală, în curtea de producție și în parc. După ce-l cânta de trei ori, Begunoc se întorcea la clădirea principală, unde nu mai cânta semnalul întreg, ci numai ultima lui frază. De obicei, în timpul acestei fraze, Vitia Torschi deschidea adunarea. Deaceea, coloniștii obișnuiau să vină fuga la adunarea generală ca să nu rămână după ușă, în sală. Majoritatea coloniștilor veneau la clubul liniștit înainte de semnal.

Vania Galcenco și tovarășii lui, stând pe canapea, în cabinet, ascultau cu amărăciune succesiunea familiară de sunete.

auzeau zgomotul pașilor de pe sală, îl însoțeau în tăcere, cu ochii triști, pe Alexei Stepanovici, care se dusese deasemenea la adunare. N'aveau dreptul să intre acum în clubul liniștit și să-și ocupe locul printre tovarășii lor. Urmau să fie introduși de brigadierul de serviciu.

Se făcu liniște. Probabil că Vitia deschisese adunarea. Petca oftă:

— Ne-am găsit beleaua!

Nu-i răspunse nimeni. Chiriușa își scoase repede batista, își suflă nasul și se uită în tavan.

Mai trecură cinci minute. Din clubul liniștit se auzi o explozie de râsete. Filca aruncă o privire în direcția clubului liniștit: în râsul acela se ascundea o nădejde. Abia peste zece minute, Nesterenco băgă capul pe ușă:

— Poftiți!...

Filca îl privi în față: pe chipul lui nu se putea citi nimic; era ca o piatră politicoasă și oficială.

Intrară unul după altul în clubul liniștit. Nesterenco îi conduse drept în centru. Un singur glas rosti în liniștea generală:

— Oameni muncitori! Au venit în salopete!

Se auzi un râs scurt și ușor. Era mai mult un suflu decât un zgomot. Apoi, se făcu din nou liniște și Filca înțelese că va fi rău.

Vitia Torschi începu chinuitor de calm:

— Coloniștii Șari, Cravciuc și Novac, precum și elevul Galcenco, să explice: dece nu s'au supus ordinului și s'au dus să lucreze în secție? Dar să nu ne povestiți cum v'a argumentat Solomon Davidovici și cum l-ați ascultat cu gura căscată. Cunoaștem asta. Iată însă chestiunea principală: cum de a-ți îndrăznit să nu vă supuneți unui ordin al coloniei? Așa cum se obișnuește la noi, ați ascultat ordinul în picioare. Filca, tu, care ești colonist vechi, al unsprezecelea din listă, să ne explici primul.

Dar înainte ca Filca să fi deschis gura, Vladimîr Colos cere cuvântul.

— Tovarăși, cred că aici trebue lămurite unele lucruri. Neexecutarea unui ordin la o oră dela anunțarea lui și nu de un om izolat, ci de un grup, este un caz grav și toată lumea își dă seama de acest lucru. Cea mai mică pedeapsă ce-i așteaptă e suspendarea din titlul de colonist, retrogradarea în categoria elevilor. Inainte, pentru o asemenea treabă, dădeam afară din colonie. E adevărat?

Majoritatea celor de față răspunseră:

— E adevărat!...

— Sigur că da!

Colos continuă:

— Dar se pune o întrebare: cine trebue să răspundă? Aici se află elevul Vania Galcenco, care a venit în colonie deabia de două luni. El nu poate să răspundă. Trebue să-i dăm drumul imediat și să nu-l mai socotim vinovat. Cu el mai erau trei coloniști dintre care Filca e cel mai vechi. Dar trebue să mai chemăm în centru pe brigadierul dela a patra, Alexei Zâreanschi, care, trebue s'o spun, îmi este prieten.

Vladimir Colos se așeză la locul său. Cuvântarea lui făcu o impresie uluitoare. In sală se lăsă atâta liniște, încât se auzea răsuflarea copiilor din centru. Zâreanschi stătea pe trepte, lângă tribună, cu capul plecat. Președintele nu știa ce să facă cu propunerea lui Colos. Își roti ochii prin sală, aruncă o privire plină de îngrijorare lui Zaharov și spuse, probabil ca să câștige timp:

— In privința lui Vania Galcenco, chestiunea a fost pusă just. Trebue să-i dăm drumul numaidecât. Sunt obiecții?

Nimeni nu rosti niciun cuvânt: în clipa aceea, Vania Galcenco nu preocupa pe nimeni. Era un copil mic și novice!

— Tovarășe Nesterenco, Vania Galcenco poate să plece. Du-te Vania!

Vania înțelese că fusese scos de sub acuzare, dar i se părea ciudat că lucrul acesta nu-l bucura. Plecând, întoarse capul și se uită spre centru. Acolo îi rămăseseră trei tovarăși. Își aminti că urma să obțină titlul de colonist abia peste două luni. Pe când se uita spre centru, Lida Talicova îl trase de mână:

— Vania, pleacă atâta vreme cât ești teafăr!

Il așeză lângă ea. Vania o ținea minte din ziua neuitată când fusese primit în colonie și-i zâmbi cu recunoștință. Pe urmă, ochii lui se ațintiră din nou spre centru: vorbea Filca, tare și supărat:

— Colos a făcut o propunere nejustă. Nejustă! Alioșa nu poate să răspundă la centru. Alioșa n'are decât să dea socoteală în sovietul brigadierilor sau dela locul lui, dar nu se poate să iasă în centru. Eu, Novac și Cravciuc, răspundem singuri pentru noi. Suntem vinovați, numai dacă vreți să ne priviți ca atare. Era altceva, dacă ne duceam în interesul nostru. Dar noi ne-am dus pentru colonie. Pentrucă mâine n'ar mai fi existat niciun miez. N'am înțeles ordinul, am crezut că e interzis numai atunci

când e fum. Astă-seară nu era fum, așa că am crezut că putem să mergem...

Filca fu ascultat cu seriozitate, dar nimeni nu scoase niciun sunet de aprobare. El isprăvi, se încruntă, se uită în jurul său și oftă.

Coloniștii nu erau oameni pe care poți să-i încurci cu vorba. Filca se convinse îndată de acest lucru. Cerură cuvântul băieți mari și mici, brigadieri și simpli coloniști. Filca auzi deodată multe lucruri din acelea la care se gândise singur, în cea mai desăvârșită taină:

— Acum, în adunarea generală, Filca se poartă ca un neruşinat. Da, urît, n'ai decе să te uiți la mine! Principalul lucru e că minte, înțelegeți, minte adunarea generală: să nu înțeleagă un ordin el, care stă în colonie de cinci ani? Dar decе s'au dus să lucreze în secret? Decе nu i-au spus brigadierului de serviciu? Când s'a mai întâmplat ca niște copii mici să lucreze seara?

— Filca e un individualist, o știm demult. Dar știe să se gudure pe ici și pe colo, și să-i păcălească pe toți. Alexei Stepanovici are o slăbiciune pentru el: îl ține deseori sub arest, dar pentru prima oară în doi ani îl înfățișează înaintea adunării generale.

— Dacă te uiți cu atenție la Filca, vezi că e art'st de cinema! Dar când e vorba să joace într'o piele de câine, nu se poate ca o celebritate ca asta să facă pe câinele. El trebue să joace în bolșevicul cel mai mare. Dar ce fel de bolșevic e? N'a înțeles un ordin. Să spună Jan Grîf cum se poartă în orchestră: Să spună!

Vorbi și Jan Grif. Semăna într'adevăr cu un francez, deși toată lumea din colonie știa că înainte se numise Ivan Gribov, numai că nu erau dovezi, așa că rămăsese Jan Grif și gata. Era negricios, subțire și elegant, viitor dirijor.

— Filca nu calcă disciplina în fanfară dar se întâmplă alt ceva: uneori, se observă că nu se aude trompeta întâi. Vedeți voi, Filca s'a supărat că nu cântă el solo, ci Fomin. Trebue să ghicești. Iar el stă, își ține trompeta și, închipuiți-vă, își umflă și obrajii. Au mai fost și alte cazuri. Ne-am dus odată la Institutul de medicină să dăm un concert. Filca spune: mă doare pieptul, înțelegeți, pieptul. E atât de bolnav, încât nu mai poate cântal Și n'ai cu cine să-l înlocuești. Are de cântat o singură frază, vă reamintiți, fraza aceea din „Vesneanca" de Lâsenco. Îl doare în piept. Să chemăm un medic? Noroc că mi-a dat în gând și l-am mutat pe alt scaun. Îl întreb: ai să cânți? Am să

rabd, zice și face o mutră de-ți vine să-l compătimești. Dar, de fapt, nu-i plăcuse locul: n'ar fi văzut publicul cât era de frumos.

Filca se uita undeva în adâncul parchetului, își mișca degetele mâinilor lăsate în jos și micșora ochii: nu se așteptase la asemenea cuvinte din partea lui Jan Grif. Ce-i trebue lui Filca public?!

Se ridică Marc Gringauz, secretarul organizației de comsomol.

— Nu cred că Zâreanschi ar putea fi adus sub lampă. Zâreanschi e un bun brigadier și colonist. Dacă într'o brigadă se întâmplă ceva, brigadierul ar putea să răspundă întâi înaintea sovietului brigadierilor sau înaintea organizației de comsomol, dar nu se poate ca brigadierul să fie scos în centru la prima ocazie ivită. In privința asta, Vladimir a exagerat. Așa ceva nu ni s'a mai întâmplat. Au ieșit în centru și brigadieri, dar numai pentru greșeli personale.

Vitia întrebă:

— Nu mai vorbește nimeni în chestiunea lui Zâreanschi? Pun chestiunea la vot.

Pentru ieșirea lui Zâreanschi în centru nu se ridicară decât două mâini. Filca oftă adânc: primejdia cea mai mare trecuse.

Pe urmă, vorbi Zaharov. Acesta se ridică de pe locul lui și puse mâinile pe spătarul scaunului pe care stătea Begunoc. Cuvintele lui aveau o căldură convingătoare, chiar atunci când erau aspre. Filca întoarse capul spre el și nu-și mai luă ochii dela dânsul până la sfârșitul cuvântării sale: nu era o seară când ți-ar fi fost îngăduit să nu fii de acord cu spusele lui Zaharov. Unele pasaje din această cuvântare îi plăcură lui Filca, fără doar și poate. De pildă, pasajele următoare:

— ...Colonia „Intâi Mai" își încheie al șaptelea an de existență. Eu sunt mândru de colonia noastră, după cum sunteți mândri și voi. In colectivul nostru există o mare forță și o judecată bună și viguroasă. Inaintea noastră e bucurie și lumină. Avem acum în cont curent trei sute de mii de ruble. Statul ne va ajuta pentrucă am meritat acest ajutor, ne iubim statul și-i facem cinste, ceeace-i trebue țării noastre: învățăm să trăim just, ca niște oameni sovietici. In curând, vom începe să construim o fabrică nouă.

...Sunt totdeauna mândru că am trecut cu capul sus prin vremurile acelea grele, când nu ne ajungea pâinea, când aveam păduchi, când nu știam să trăim cum trebue. Am trecut

prin acele vremuri cu cinste, pentrucă am avut încredere unul în altul şi pentrucă am avut disciplină... Printre noi sunt oameni care cred că disciplina e ceva foarte bun, un lucru plăcut. Dar numai atât timp cât totul e plăcut şi în regulă. Prostii! Asemenea disciplină nu există! Orice tâmpit poate face un lucru plăcut. Trebue să ştii să faci lucruri neplăcute şi grele. Câţi asemenea oameni adevăraţi sunt printre noi?

Zaharov se opri, cerând răspuns. Cineva nu se putu stăpâni şi răspunse cu căldură:

— Alexei Stepanovici, sunt mulţi!

Zaharov îşi domoli aspra încordare, zâmbi ca un copil şi se uită în direcţia de unde venise vocea:

— Firește, are dreptate: avem mulţi asemenea oameni, dar — întoarse el capul spre centru — uitaţi-vă la aceştia. Ce putem spune despre ei? Sunt oameni buni sau răi? Chiriuşa, Cravciuc şi Şari. Prea au fost certaţi aici, chiar au fost făcuţi individualişti. Nu-i aşa! Filca nu este individualist, e un băiat drept, muncitor şi devotat coloniei noastre, dar care-i nenorocirea? Nenorocirea este că în ultima vreme coloniştii au început să se joace cu disciplina. Ei cred că disciplina e un joc vesel: vreau? joc! nu vreau? nu joc!. Au ascultat ordinul, au scuipat şi s'au dus în secţie. Spuneţi-mi, vă rog, tovarăşi coloniştl, te poţi juca cu un strung?

Cineva strigă:

— Aoleu!

— Nu te poţi juca! Nu se poate ca, în loc de piesă, să pui sub cuţit nasul sau mâinile. Aşa dar, nu se poate. Dar ia să-mi spună cineva din secţia mecanică: poţi să te joci cu un fierestrău cu panglică sau cu unul circular? Sau cu maşina de tăiat nituri, la care lucrează Ruslan Gorohov? Cum crezi, Ruslan?

Faţa plină de coşuri a lui Ruslan se înroşi, el se ruşină, dar întrebarea îi făcu plăcere:

— Frumoasă joacă: patru mii de turaţii la axul principal!

— Nu se poate! Dar cu disciplina înseamnă că poţi să te joci? Iată marea greşală! Noi trebue să avem o disciplină de fier, serioasă, stalinistă. Sunteţi de acord?

Deodată, coloniştii începură să aplaude, să zâmbească şi-l priviră pe Zaharov cu ochi însufleţiţi: nu se îndoiau de disciplina lor.

Zaharov continuă:

— Ţara noastră are nevoie de disciplină, pentrucă săvâr-

şim o muncă eroică de proporţii mondiale, pentrucă suntem înconjuraţi de duşmani şi vom fi nevoiţi să luptăm, să luptăm neapărat! Voi trebue să ieşiţi din colonie oameni oţeliţi, care să ştie cum trebue să-şi preţuiască disciplina... Dar Filca? Mă port foarte frumos cu Filca, deşi el caută să mă contrazică mereu. Dar acesta sunt eu, care n'am patru mii de turaţii pe minut.

Cineva spuse din nou cu vocea pe jumătate:

— Aoleu!

Deodată, sala izbucni în hohote de râs. Până şi cei care se aflau în centru nu-şi putură stăpâni un zâmbet. Zaharov îşi îndreptă ochelarii:

— Adunarea generală este un lucru serios. Tovarăşe Şari, tovarăşe Cravciuc şi tovarăşe Novac, nu se poate glumi cu ea. Trebue să ţineţi bine minte acest lucru.

Victor Torschi purcese la vot.

— N'avem decât o singură propunere: să li se ridice titlul de colonist. Dar pe ce termen? Eu propun pe trei luni. Tovarăşe Şari, tu ai de spus ultimul cuvânt.

Filca glăsui:

— Alexei Stepanovici a vorbit just: nu te poţi purta aşa cu disciplina. Nici n'am să mă mai port aşa, o să vedeţi. Orice s'ar întâmpla, chit că mă pedepsiţi, chit că nu mă pedepsiţi, mi-e egal. Dar părerea mea este că aţi putea să ne lăsaţi fără pedeapsă. Eu nu sunt un novice oarecare. Nu-i vorba pe câte luni ne luaţi insignele. Sunt colonist de cinci ani. Asta-i părerea mea.

— Dar tu cum crezi, tovarăşe Novac?

— Asta-i şi părerea mea.

Petca Cravciuc stătuse tot timpul adunării generale cu ochii plecaţi, cu genele tremurând, uitându-se din când în când la preşedinte şi oftând înnăbuşit. Avea un aer de înţeleaptă supunere filosofică: era cu tot sufletul de partea adunării, dar împrejurările îl aduseseră în centru şi el era gata să-şi suporte încercarea cu bărbăţie, până la sfârşit. Petca spuse:

— Cum veţi hotărî, aşa va fi!

— Inseamnă că n'avem decât o singură propunere.

— Mai este una.

— Te rog.

Se ridică Ilia Rudnev, brigadierul dela a zecea, cel mai tânăr brigadier din colonie:

— Pentru un colonist aşa de vechi ca Filca, a-i lua insigna,

este un lucru foarte grav. Greşala lui este mare, dar el n'a făcut nimic ruşinos. Totuşi, el nu poate fi lăsat nepedepsit. E periculos, atât pentru Filca, cât şi pentru toţi puştii. Puştilor le place... când li se strânge şurubul. Nu demult, eram şi eu la fel. Dar, afară de asta, neexecutarea unui ordin nu este un fleac. Sunt în colonie de trei ani şi n'am mai avut un caz ca ăsta. Vinovat nu este numai Filca, dar şi Chiriuşca şi Petro, ce să mai vorbim, nu mai sunt mici, au câte treisprezece ani şi câte-şi trei sunt colonişti. Trebue să li se tragă o săpuneală cum se cuvine. Eu propun o mustrare în faţa frontului.

Rudnev se îmbujorase în timp ce vorbise: nu se obişnuise încă cu autoritatea lui de brigadier. Vorbise încet, foarte civilizat, atenuând prin zâmbete cuvintele lui cele mai hotărîte. Cuvântarea lui fu susţinută prin exclamaţii de aprobare.

Prima chestiune pusă la vot de Vitia fu următoarea: trebue pedepsiţi sau nu trebue? Toate mâinile se ridică în unanimitate pentru pedepsire. A doua întrebare: să primească aceeaşi pedeapsă sau pedepse diferite? Se hotărî în unanimitate: aceeaşi pedeapsă. Pe urmă, se puse la vot propunerea pentru ridicarea titlului de colonist, care nu întruni decât 65 de voturi. Şi, în sfârşit, pentru propunerea lui Rudnev se ridică 122 de mâini, printre care şi aceea a lui Zaharov.

Coloniştii plecară dela adunare gravi şi puţin cam emoţionaţi. Vania Galcenco îl ajunse din urmă pe Petca în sală Petca era necăjit.

In dormitorul brigăzii a patra era trist. Toată lumea se adună şi-l aştepta pe Zâreanschi. Dar acesta veni vesel, voios şi preocupat ca de obicei:

— Brigada noastră m'a tras pe sfoară. Dar... niciun fel de panică. Totuşi, brigada noastră e bună. Iar voi aţi căpătat o lecţie. Acum să vă ţineţi!

Peste încă o oră, nimeni nu-şi mai aducea aminte de evenimentele triste din seara aceea. Mai erau şi alte noutăţi, de data aceasta vesele. Reparaţia cabinei cinematografice se terminase şi a doua zi urma să ruleze un film. Petrov al doilea spunea că se va da „Urmaşul lui Gingis-Han". Filmul acesta era aşteptat demult şi demult cunoscătorii îşi exprimaseră o părere bună despre el.

In adevăr, a doua zi, Petrov al doilea aduse din oraş „Urmaşul lui Gingis-Han". Numai că acum Petrov al doilea nu mai

era operator de cinematograf, ci numai ajutor de operator, dar așa era chiar mai bine.

— E chiar mai bine așa, spunea Petrov al doilea. Acum, sub conducerea lui Mișca, am să reușesc la examen și mai repede.

In felul acesta, oricât se străduiau diferiți birocrați să-i încurce destinul lui Petrov al doilea, rezultatele nu erau de partea lor, ci de partea lui Petrov al doilea.

Brigada a patra intră în sală cu mult înainte de începerea spectacolului, când plasatorii cu brasarde albastre nu se așezaseră încă la uși. Se înșirară toți pe un rând și Zâreanschi le aminti ceva din viața lui Gingis-Han. Pe urmă, se adună toată colonia, Zaharov, însoțit de brigadierul de serviciu, trecu printre rânduri și spuse:

— Începeți! Eu sunt în biroul meu.

Lumina se stinse, în spate, în cabina operatorului, se auzi un țăcănit, o rază lată de ceață se întinse pe deasupra capetelor și pe ecran apărură întâmplările. Toți membrii brigăzii a patra uitară cu desăvârșire toate cazurile neplăcute și cele patru mii de turații ale axului principal. Trăiau acolo, în niște stepe îndepărtate, trăiau lupta care se desfășura acolo și care îi așteptă și pe ei în viață...

După pauză, urmă partea a doua, apoi a treia, cea mai pasionantă Tocmai în mijlocul părții a treia, în liniștea și semiîntunericul din sală se auzi vocea brigadierului de serviciu Pohojai:

— Brigada a patra, în întregime și cu brigadierul, să se prezinte urgent în cabinetul directorului!

Zâreanschi șopti:

— In liniște! Repejor!

Se strecurară prin culoar. Lumea întoarse capul după ei. Cineva îl întrebă pe Pohojai:

— Ce s'a întâmplat?

— Nimic deosebit! Urmăriți mai departe!

Intrară fuga în cabinet, așa cum un val cald inundă țărmul. Zaharov își luă șapca în mână:

— A patra? Sunt toți aici?

— Toți!

— S'au aprins niște talaji în spatele secției de montare. Cred că putem face față fără pompieri. Să vă luați găleți dela bucătărie. Fără panică și fără gălăgie! Mă duc și eu într'acolo.

Zâreanschi ridică mâna:

— Cravciuc, ia-i pe ăştia patru şi fugi după găleţi! Ceilalţi, după mine.

Ieşiră fuga din clădire în răcoarea serii. Cotiră după colţ şi îndată zăriră o roşeaţă de văpaie: la suprafaţa unor talaji vechi şi stătuţi se întindea un foc scund, domol şi perfid. Era linişte. Brigada a patra, în frunte cu Zaharov, stropi îndelung focul cu găleţile, răscoli adâncurile talajilor, cu lopeţile şi cu furcile. Când totul se isprăvi, Zaharov spuse:

— Mulţumesc, tovarăşi!

Fericiţi, se întoarseră cu toţii în sală. Rula ultima parte. Brigada a patra povesti în şoaptă cum stinsese focul. Toată lumea o invidia.

16. ODIHNA

Timp de trei zile Solomon Davidovici suportă cu stoicism oprirea secţiei de turnătorie. E adevărat că slăbi puţin în aceste zile. Prin colonie se zvoni chiar că Solomon Davidovici e bolnav, cu toate că aceste zvonuri nu prea găseau crezare. Totuşi, ele aveau un temei. Într'o zi, Solomon Davidovici, după ce alergă prin secţiile lui şi obosi învârtindu-se în jurul secţiei de turnătorie, cufundată în linişte, se duse la infirmerie, la Colca doctorul. Această vizită arăta, firește, că Solomon Davidovici e bolnav. Cu toate că s'ar fi părut că el nu era înzestrat cu aptitudinea de a urî, sentimentele lui pentru Colca doctorul aduceau mai curând a ură, pentrucă tocmai acesta născocise febra de turnătorie. Solomon Davidovici ieşi dela infirmerie cu sufletul împăcat, dar cu o sănătate şi mai şubredă. Spuse coloniştilor mai mari din camera sovietului brigadierilor:

— Nicolai Florovici mi-a spus că-i vorba de inimă! Şi să nu mă enervez, pentrucă, în caz contrar, urmările vor fi fatale.

In ciuda tuturor acestora, peste trei zile, pe acoperişul secţiei de turnătorie se ivi un burlan înalt făcut din tablă nouă de fier. Coloniştii se uitau la burlan cu îndoială. Sancio Zorin spunea:

— Tot o să cadă. O să zboare chiar la prima furtună.

Solomon Davidovici întindea cu dispreţ buza de jos în direcţia lui Zorin:

— Ca să vezi dumneata, o să cadă! O să-l zboare furtuna! Parcă am fi în Oceanul Atlantic!

Dar în aceeași zi, Volonciuc întări burlanul cu patru sârme lungi și, după aceea, coloniștii nu mai avură nimic de spus. Solomon Davidovici se duse dinadins în camera sovietului brigadierilor să râdă de ei:

— Unde sunt furtunile voastre? Dece au amuțit? Acum barometrul vostru nu mai arată furtună?

Vanda Stadnițcaia care trecea prin curte, se uită și ea la burlan, zâmbind ușor: în brigada a cincia, fetele dovediseră că știu să glumească amintindu-și de Solomon Davidovici și de ventilația lui. Chestiunea febrei de turnătorie dobândise oarecare însemnătate și în viața Vandei: la adunarea generală, văzându-l pe Vania Galcenco în centru, era cât pe ce să plângă.

Când Vanda venise prima oară la lucru, la stadion, băieții o primiseră cu multă prietenie, îi cedaseră cea mai bună masă de lucru, la fereastră, arătându-i cu toții, care mai de care, cum trebue să țină rașpelul, cum să-și curețe masa de lucru, cum să noteze norma și cum să procedeze cu controlul.

La început, Vanda a curățat șipcile de sus pentru spătare. Mai târziu, Ștevel a observat că lucrează cu multă grijă și cu luare-aminte și i-a dat o muncă de mai mare răspundere. Inainte de lustruit, la corpurile gata se descopereau crăpături, țepi și găuri. Vanda întocmea un amestec din clei și rumeguș mărunt de stejar, apoi îl întindea cu o lopățică subțire peste locurile cu defecte. După aceea, dădea cu glaspapir. După lustruit, locurile acestea se egalau perfect cu restul suprafeței. Munca aceasta nu dădea niciun fel de calificare, dar Vanda nici nu se gândise la așa ceva. Ii făcea multă plăcere să predea celui însărcinat cu recepția un corp complect gata pentru lustruit și să știe că ea l-a făcut așa.

Față de coloniști, Vanda era tăcută și avea o atitudine blândă, rezervată. N'avusese încă timpul să-și dea bine seama ce este colonia și încă nu credea cu totul că aceasta intrase în viața ei. Vanda vedea bine cum colonia nu semăna deloc cu ceeace avusese înainte, dar ceeace avusese înainte i se întipărise adânc în suflet și visa în fiecare noapte despre aceasta. Uneori, Vandei i se părea chiar că viața adevărată se desfășura noaptea și că dimineața începea un vis. Aceasta n'o îngrijora, îi era lene să se gândească la așa ceva. In colonie, îi plăcea dimineața, prietenoasă, dinamică, plină de mișcare, de zgomot, de semnale răsunătoare, de graba îngrijorată a curățeniei, de glume și râsete. Vanda simțea o plăcere necunoscută de a face

şi ea ceva în vârtejul acela al dimineţii, de a ajuta pe colonista de serviciu pe brigadă, sau de a executa o însărcinare dată de brigadier. Îi plăcea şi mai mult liniştea care se lăsa deodată în colonie, strălucirea mereu ameţitoare şi neaşteptată a echipei de serviciu şi salutul înfrumuseţat de severă vioiciune:

— Bună dimineaţa, tovarăşi!

Vandei îi mai plăceau şi florile de pe mese şi cele din curte, şi curăţenia neprihănită a sălii de mese, şi pauza scurtă petrecută în soare lângă scară, înainte de semnalul „la lucru". Seara, îi plăcea deasemenea liniştea din dormitor, parcul, scurtele şi pasionantele adunări generale.

Dar Vanda nu învăţase încă să iubească oamenii. Băieţii se purtau delicat şi atent, ea însă, bănuitoare, se aştepta ca această delicateţe să se spulbere din senin şi ei să devină cu toţii nişte băieţei din cei care o urmăriseră în „libertate". De altfel, chiar acum chipul lui Râjicov se ivea din când în când în mulţimea acestor băieţi. Gontari, cu fruntea îngustă şi cu buzele puţin cam umede, i se păruse, în primele zile, unul dintre cei mai periculoşi. Dar, după ce află că Gontari e îndrăgostit de Oxana, văzu numaidecât că are o faţă de om blând şi foarte bun.

Fetele erau şi ele suspecte. Nu erau nişte fete simple. Fiecare din ele avea faţa ei, ochii ei, sprâncenele şi buzele ei şi fiecare i se părea Vandei exagerat de îngrijită, prefăcută, cochetă în taină, simţea în fiecare din ele o femeie şi n'avea încredere în niciuna din ele. Fetele aveau în dulapuri felurite lucruri ale lor: stofe, rufe, cutii cu aţă, panglici, pantofi. Vanda n'avea însă nimic, iar pe patul ei se afla o singură pernă, pe când nu se ştie de ce pe paturile celorlalte fete erau câte două, trei. Toate acestea îi deşteptau un simţimânt de invidie şi de bănuială şi ar fi vrut să le descopere fetelor cât mai multe cusururi. Vanda nu era certăreaţă din fire, şi deaceea bănuiala ei se manifesta numai prin tăcere şi prin zâmbete singuratice. Dar ea putea să şi explodeze, se aştepta cu îngrijorare la o asemenea explozie şi n'o dorea. Într'o zi, Zaharov o întrebă pe Clava:

— Ce-i cu Vanda?

— Vanda? Se izolează mereu... E ascultătoare... dar se ţine singură şi se gândeşte mereu.

— S'a împrietenit cu cineva?

— Nu s'a împrietenit cu nimeni. Se obişnueşte foarte încet.

— Asta-i bine, spuse Zaharov. Nici nu trebue mai repede.

Numai să n'o stingheriți și să n'o grăbiți. Lăsați-o să se odihnească.

— Știu.

— Ești o fată deșteaptă.

Astfel, fără să-și dea seama, Vanda se odihni cu adevărat. Își amintea din ce în ce mai rar furtunile din viața ei și visa acum ba secția de motoare, ba adunarea generală. Odată o visă și pe Oxana.

Vanda o întâlnea uneori pe Oxana în parc sau la cinematograf, dar se rușina să se apropie de ea și să-i facă cunoștința. De altfel, Oxana se ținea și ea izolată, ceeace se datora, probabil, tot sfielii. Vanda știa că Oxana e „argată", slugă, că Gontari e îndrăgostit de ea și că Igor Cerneavin a sărutat-o în parc, pentru ca pe urmă, să se ducă să-i ceară iertare. Când o întâlnea, Vanda se uita cu luare-aminte la fața Oxanei. In fața aceea, în bujorii ei de brună, în privirea sfioasă și prudentă a ochilor ei căprui, pe care izbutise s'o surprindă, Vanda știuse să vadă oglindirea unor adevărate suferințe omenești: Oxana era argată.

17. AER CURAT

Igor Cerneavin începu să se privească des în oglindă. Primise hainele lui bune, dar deocamdată fără monogramă. Constată că are picioare drepte și subțiri și talie tot subțire. I se părea că se privește în oglindă ca să mai râdă: un colonist așa de cumintel Lucrează la secția de montare curățând stinghii, a sărutat o fată și s'a ales cu o săpuneală! I-a cerut scuze, așa cum se cuvine din partea unui gentleman. Peste o săptămână, va reuși cu siguranță la examenul pentru clasa a opta, iar peste încă o lună va primi titlul de colonist. N'ar fi crezut niciodată că va avea o purtare lăudabilă. Era ciudat: lucrul acesta îi făcea plăcere!

Din zi în zi, Igor simțea în el putere nouă. N'avea încă prieteni adevărați, dar, de altfel, nici nu prea avea nevoie de ei. In schimb, trăia cu toată lumea în relații de prietenie, putea să glumească cu toți și toți îi răspundeau prin zâmbete. Dobândise faima unui vestit amator de citit. Când se ducea la bibliotecă, Șura Meatnicova îl primea ca pe un client de vază, se uita îmbietoare la rafturi, se urca pe scară cu mișcări al dracului de frumoase și-i spunea de acolo:

— Am să-ți ofer ceva de Shakespeare. Ce crezi?

Il privea de sus cu o privire vicleană și ademenitoare. Voia atât de mult să îmbunătățească fișa de identitate a lui Shakespeare dela bibliotecă, fișă care deocamdată era relativ săracă! Igor se bucura, poate din cauză că era remarcat ca amator de cărți, poate din cauză că-i impunea Shakespeare, dar poate și din pricină că, așa, cocoțată pe treapta de sus a scării, Șura Meatnicova îi apărea ca o soră. Oare o soră ca asta e un dar rău al destinului?

Igor plecă cu un volum mare de Shakespeare la subțioară. Pe drum, copiii se uitau la el cu respect: lor nu le-ar fi dat o carte atât de mare și frumoasă pentru nimic în lume. Întâlnindu-l, Vladimir Colos îi spune:

— Arată-mi și mie! Citești pe Shakespeare? Meriți laude. Bravo, Cerneavin! Ajunge să te tot târăști la pas...

Vladimir Colos era o marcă superioară: crease colonia și se pregătea să urmeze la Institutul de aviație din Moscova. Ajuns în dormitor, Igor deschise volumul lui Shakespeare cu o patimă autentică și constată că nu-i rău deloc. Citea „Othello" și râdea cu hohote. Othello îi aducea aminte de Gontari.

— Mihailo, aici scrie despre tine!

— Cum adică despre mine?

— E descris aici un om gelos.

— Vorbești și tu: „descris"!

— E întocmai ca tine!

— Cerneavin, degeaba-ți închipui că sunt gelos. Tu nu înțelegi nimic. Tu ai nevoie numai de sărutări.

Gontari e șiret. El e sigur că Igor are nevoie numai de sărutări. Dar dece are nevoie el însuși, nu se știe. Totuși, brigada a opta știe bine ce urmărește Mișa Gontari: la iarnă se va înscrie la cursurile de șoferi, va căpăta o mașină și se va plimba. Zaharov a făgăduit să-i facă rost de casă și atunci Mișa se va căsători cu Oxana. Intreaga colonie, chiar și puștii dela brigada a patra cunoșteau acest plan diabolic, dar Gontari zâmbea misterios: lasă-i să pălăvrăgească. Se prefăcea că avea planuri mult mai măreție. Băieții nu-l mai contraziceau. Mișa era un băiat bun. Planurile lui Gontari erau cunoscute de întreaga colonie și erau cunoscute în oarecare măsură și lui Gontari însuși... dar planurile Oxanei nu erau cunoscute de nimeni și se pare că nu erau cunoscute nici lui Gontari. Coloniștii aveau ochi ageri, mult mai ageri decât Mișa. Oxana venea la spectacolele cinemato-

grafice. Ziua venea cu un coș după aşchii. Pe 'nserate, când la lac începea „ora femeilor", Oxana venea să se scalde. Toate acestea erau suficiente pentru un ochi cu experiență, ca să-şi dea seama dacă are sau nu are de gând să fie soția şoferului Gontari.

Toți ştiau bine că Oxana e o argată, toți ştiau bine că e exploatată de un avocat, care n'a fost văzut niciodată în colonie, toți o compătimeau pe Oxana, dar, în acelaş timp, mai observau şi multe altele: vioiciunea calmă, decsebită a Oxanei, demnitatea ei tăcută, zâmbetul domol şi privirea inteligentă. Nu s'a auzit dela ea nicio plângere. Dar prinicipalul lucru era că niciodată n'a fost văzută cu Mişa la o plimbare care să aibă o nuanță, ca să zic aşa, amoroasă. Se vede totdeauna dacă o plimbare are un substrat de dragoste sau nu. Fata asta avea ceva al ei, necunoscut de nimeni şi de care Gontari n'avea nici cea mai mică idee.

La sfârşitul lui August, într'o zi de repaus, spre seară, în dormitor, printr'o coincidență întâmplătoare, Igor şi Gontari începură să-şi facă toaleta în acelaş timp. Mişa se pieptănă îndelung. Igor îşi lustrui ghetele. Mişa arunca priviri bănuitoare spre ghetele lucioase ale lui Igor şi spre dunga nouă dela pantaloni, dar tăcea. Igor, însă, fiind mai limbut, îl întrebă:

— Aş fi curios să ştiu, unde te pregăteşti să te duci?

— N'ai decât să mă urmăreşti, dacă eşti aşa de curios.

— Să ştii că am să te urmăresc.

Mai tăcură un timp.

Pe urmă, Igor spuse din nou:

— N'ai dreptul să-ți pui bluză bună.

— Dar poate că mă duc în oraş. Mă duc la brigadierul de serviciu, uite, aşa şi aşa, sunt învoit.

— A, te duci în oraş? Bine!

— M'am uitat numai la bluza cea bună, să văd dacă nu s'a mototolit.

— Parcă nu s'a mototolit...

— Aşa mi se pare şi mie.

Mai tăcură un timp. Dar Gontari observă bine cu câtă grijă Igor îşi îndreptase batista în buzunarul dela piept. Nu se mai putu stăpâni şi-l întrebă şi el:

— Dar tu, unde te pregăteşti să te duci?

— Eu? Aşa... mă duc puțin la plimbare. Înțelegi, îmi place aerul curat.

— Ia te uită, aer curat! In colonie ai aer curat peste tot.

— Să nu spui așa, milord. Știi, turnătoria asta... acolo e un fum așa de desgustător...

Igor strâmbă cu dispreț din nas. Acest gest de aristocrat îl revoltă pe Gontari:

— Degeaba faci pe grozavul! Azi e zi de odihnă și turnătoria nu lucrează.

— Sir, am un miros așa de fin, încât nu pot suporta nici... fumul de ieri.

In felul acesta, Gontari se încredință că Igor ține cu tot dinadinsul să plece cât mai departe de turnătorie. Odată încredințat de acest lucru, abandonă tonul lui glumeț și bănuitor și spuse semnificativ:

— Știi ceva, Cerneavin? Eu nu te sfătuesc!

— Mișa, nu trebue să fii nervos.

Ieșiră împreună din dormitor. Trecură împreună prin parc și ajunseră la dig. Gontari întrebă:

— Totuși, unde te duci?

— Mă plimb prin colonie. N'am dreptul?

— Ai.

Gontari era un băiat drept. Deaceea, tăcu până'n clipa când trecură digul. După aceea, Gontari nu mai întrebă nimic:

— N'ai să mergi mai departe!

— Dece?

— D'aia. Unde te duci?

— Mă duc să mă plimb.

— Prin colonie?

— Nu, în preajma coloniei. Am dreptul?

— Ai, dar...

— Dar?

— Cerneavin, te snopesc în bătaie!

— Cum poți vorbi despre bătaie într'o seară atât de frumoasă de Mai?!

— Cerneavin, lasă seara de Mai! Acum nu suntem în Mai. Crezi că nu înțeleg nimic? Orice ai face, mai departe nu mergi.

— Mișa, cunosc o lovitură japoneză! Are un efect grozav!

— O lovitură japoneză? Crezi că una rusească e mai proastă?

Mișa Gontari se opri hotărît în drum și degetele mâinii lui drepte începură să se strângă pentru o lovitură cu adevărat rusească.

— Mișa, fără, martori nu șade bine.

— Ducă-se dracului, martorii tăi! Iți spun că nu te duci!

— Ești un adevărat Othello. Totuși, mă duc. Dar eu n'am să dau prima lovitură. Nu-mi face nicio plăcere să stau în centru și încă pentru o chestiune ca asta: să mă apăr de un Othello lacom de sânge.

Amintirea centrului îl turbură pe Gontari. El întoarse capul și... văzu pe Oxana însoțită de un cetățean destul de bătrân, îmbrăcat cu pantaloni largi de casă și cu o cămașe rusească lungă. Cetățeanul n'avea nimic pe cap, nici măcar păr. Avea o față uscată și destul de simpatică și obrajii rași. Igor și Gontari înțeleseră că acesta trebue să fie exploatatorul. Deaceea, chipul lui încetă dintrodată să li se mai pară simpatic: Oxana mergea alături de el. Purta niște cipici albi și avea o fundă albă în cosiță. Nu încăpea îndoială că, în ziua aceea, era mai fermecătoare decât oricând. Coloniștii îl lăsară să treacă spre dig. Gontari ridică întunecat mâna pentru salut. Igor salută și el. Oxana își plecă privirile. Chelul hotări că aceste onoruri i se dau lui și ridică și el mâna. Întrebă, apoi:

— Tovarăși coloniști, spuneți-mi: Zaharov e la el?

Gontari răspunse cu demnitate:

— Alexei Stepancvici e totdeauna la el.

Oxana trecu în față și intră pe dig. Bărbații porniră în urma ei. Cetățeanul chel spuse:

— Bine o mai duceți în colonie! Ce păcat că n'am cincisprezece ani. Mare păcat!

Inciudat, făcu un gest cu mâna.

Gontari se uită la el cu neîncredere, cu o privire șireată: grozav se mai preface exploatatorul.

Mergeră așa în trei, după Oxana, până la ușa clădirii principale, vorbind despre colonie. Gontari avea atitudinea unui om pe care nu poți să-l duci, răspundea politicos, cu un zâmbet diplomatic, dar, în general, nu se înflăcăra, căuta să nu trădeze niciun secret și ascunse chiar numărul de gresoare care se fabricau zilnic, spunând:

— Știe contabilitatea.

Și-i făcu semn cu ochiul lui Igor, în spatele cetățeanului.

De altfel, Gontari chemă cu plăcere pe brigadierul de serviciu.

— Dumnealor îl caută pe director.

Timp de o jumătate de oră, Igor și Gontari se plimbară pașnic pe sala pustie. Gontari nu se mai putu stăpâni:

— Aș fi curios să știu: pentru ce au venit?

Volodia Begunoc fugi undeva ca o vijelie și reveni cu Clava Cașirina. După aceea, cetățeanul chel trecu prin fața lor și-i salută politicos:

— La revedere, tovarăși.

Igor și Gontari schimbară o privire, dar niciunul din ei nu-și exprimă nicio părere.

In cele din urmă, din cabinet ieșiră Clava și Oxana. Oxana care venea în față, îi privi puțin cam speriată pe cei doi tineri. Dar Clava strălucea de bucurie. Se înclină cu o eleganță glumeață și spuse cu minunatul ei glas de argint:

— Faceți cunoștință: noua colonistă Oxana Litovcenco.

Amândoi se uitară îndelung în urma fetelor, apoi se priviră. Igor spuse:

— Milord, acuma pot să mă duc să iau aer?

Acum, Gontari era și el în formă:

— Caraghiosule, ți-am spus pe rusește că aerul e bun în toată colonia!

Râseră cu hohote de se auzi pe toată sala. Sentinela îi privi aspru, dar ei râseră mai departe până la dormitor. Abia acolo Gontari spuse serios:

— Cerneavin, îți dai seama, firește, că, acum s'a isprăvit cu poveștile de dragoste.

— Eu unul îmi dau seama, dar nu știu dacă-ți dai seama dumneata?

Gontari îl privi cu trufie:

— Dragă tovarășe, eu sunt al patrulea pe lista coloniștilor!

18. AȘA DA!

In dormitorul brigăzii a cincea, Oxana stătea pe scaun, înfășurată într'un cearceaf până la gât. In jurul ei Vanda umbla cu niște foarfeci, iar fetele stăteau și zâmbeau. Oxana avea un păr frumos și unduios cu reflexe castanii limpezi.

— Am să-ți fac două cosițe. Vei avea cozi frumoase, știi, niște cozi extraordinare! Fetelor, voi nu înțelegeți nimic: se

poate să tai așa cozi? Trebue să le scurtezi puțin și atunci cresc.

Ochii Vandei ardeau de însuflețire. Își mușca buza de jos și tăia cu băgare de seamă capetele părului despletit. Oxana stătea neclintită, roșie până 'n albul ochilor.

Cu un gest de coafeză calificată, Vanda trase jos cearceaful. Oxana se ridică sfioasă de pe scaun:

— Mulțumesc.

Vanda aruncă cearșaful jos, apoi o îmbrățișă deodată pe Oxana și începu s'o zgâlțâie.

— Vai, draga mea! Vai, scumpa mea! Tu ești argățica mea! Fetele râseră înduioșate. Oxana ridică spre dânsele ochii ei căprui și zâmbi cu un aer puțin viclean. Clava spuse:

— Ajunge cu înduioșările! Să mergem la Alexei.

Vanda întrebă cu înfocare:

— Pentru ce la Alexei?

— Trebue să stea de vorbă cu ea.

— Merg și eu.

— Să mergem.

Era o oră de animație maximă, când la Torschi și la Zaharov se adunau o mulțime de oameni. Numai că la Torschi puteai să stai cât voiai pe canapeaua aceea nesfârșită, să vorbești cât voiai și să râzi cum voiai, pe când în cabinetul lui Zaharov toate acestea trebuiau făcute cu vocea pe jumătate ca să nu-l stingherești la lucru. De altfel, erau și acolo aumite abateri într'o parte sau în alta: ba Zaharov se ambala singur la vorbă cu băieții, râdea și glumea, ba spunea cu o neașteptată asprime:

— Vă rog să evacuați teritoriul în proporție de cincizeci la sută.

Nu-și permitea niciodată să-și dea pur și simplu musafirii afară. Fetele intrară în camera sovietului brigadierilor. Fură primite cu o uimire generală, Oxana în ținută de colonistă ! Ce noutate! Singur Volodia Begunoc nu se lăsa uimit niciodată. El deschise ușa cabinetului și întinse brațul cu gestul unui milițian care reglementează circulația:

— Poftiți!

Zaharov se ridică în fața biroului său. Vizitatorii lui tăcură, uimiți.

— De... e o colonistă bună. Ai învățat la școală?

— Am învățat în clasa a șaptea.

— Ai învățat bine?

— Bine.

Igor Cerneavin, care stătea pe canapea, spuse vesel:

— Oxana, trebue să ai mai mult curaj; prea eşti... ca o ţărancă.

Jignită, Vanda întoarse capul spre dânsul:

— Ia uită-te la el, orăşeanul!

Zaharov îşi îndreptă ochelarii:

— Ai învăţat bine? Cât face de douăsprezece ori douăsprezece, Cerneavin?

— Poftim?

— Cât face de douăsprezece ori douăsprezece?

Igor ridică ochii şi socoti repede:

— O sută patru!

— Asta-i după socoteala orăşenească sau ţărănească?

Pe Igor îl ţintuiau o mulţime de ochi cu priviri înflăcărate.

Capetele vizitatorilor se aplecau unul spre altul, buzele lor şopteau presupuneri lipsite de prea multă siguranţă, dar Igor se mai uită odată în tavan şi confirmă cu îndrăzneală:

— O sută patru!

Zaharov oftă trist:

— Vezi, dragă Oxana? Aşa trăim noi! Vine la noi câte un tânăr dela oraş şi se mândreşte în faţa noastră, spunând: o sută patru. Dar nu ştie că, de curând, un savant american a descoperit că douăsprezece ori douăsprezece nu fac o sută patru.

Fetele îl priviră pe Igor cu batjocură, copiii de pe canapea nu mai puteau de râs, dar Igor mai verifică odată socoteala şi în cele din urmă, îşi dădu seama că Zaharov îl „duce". Deaceea, faţă de Oxana, Igor voi să arate o tărie sufletească, pe care n'o poţi încurca aşa de uşor cu diferite „curse". E adevărat că Vania Galcenco, care stătea lângă el, îl înghiontea între coaste şi ghionturile acestea aveau un caracter vădit matematic, dar Igor nu voi să ţină seamă de ele:

— Alexei Stepanovici, Americanii pot să greşească şi ei. Se întâmplă ca Ruşii să-i depăşească pe Americani cu o sută de puncte.

— Vezi, Oxana? Acesta este cel mai urît exemplu de denaturare a mândriei naţionale. Igor le dă Americanilor o sută patru puncte.

Oxana nu se mai stăpâni şi isbucni în râs. Se constată atunci că ru este sfioasă deloc, că ştie să râdă nestingherită, fără să

se ascundă și fără să facă mofturi. Se adresă apoi lui Igor cu o întrebare simplă:

— Cum ai socotit tu?

Igor simți că pământul se clatină sub el, dar nu se predă.

— Cum se socotește? Zece ori zece fac o sută, două ori două fac patru, în total o sută patru. Oxana îl privi uimită pe Zaharov. Acesta făcu un gest larg:

— N'ai ce să-i spui! Are dreptate! O sută și cu patru fac o sută patru. Ne considerăm învinși, nu-i așa, Oxana?

Zaharov fu întrerupt de o larmă generală, plină de înflăcărare. Coloniștii își părăsiseră locurile calde de pe canapea, ridicau mâinile și strigau pe diferite voci:

— N'a spus bine! N'a spus bine! Alexei Stepanovici: Așa se socotește? Cerneavin, cine socotește așa? O sută patru!

Băieții mai mari zâmbeau cu bătrânească înțelepciune. Zaharov râse cu hohote:

— Dar ce s'a întâmplat, Igor? Sunt și Rușii împotriva ta? Bine! O să vă descurcați, mai târziu, pe îndelete. Clava, cine va fi îndrumătoarea Oxanei?

— Am vrut s'o numesc pe Marusia, dar uitați... Vanda.. Vanda încă nu e colonistă.

Vanda trecu în față, se opri alături de Oxana și spuse grav:

— Alexei Stepanovici, nu sunt colonistă, dar...

Zaharov o privi țintă în ochi. Vizitatorii se liniștiră și își întinseră gâturile.

— Așa... Asta-i foarte important! Va să zică, vrei să-i fii îndrumătoare?

— Vreau.

Domni o tăcere generală. Vanda întoarse capul, se uită la toți și scuturâ din cap:

— Să știe toată lumea: o apăr.

Zaharov se sculă și-i întinse mâna:

— Mulțumesc, Vanda, ești un om adevărat!

— Și dumneavoastră!

Deabia acum coloniștii își lăsară simțimintele în voie. Se repeziră spre Oxana, făcură cerc în jurul ei, iar cineva strigă cu glas sonor:

— Așa da!

Seara târziu, când toți dormeau, Zaharov își orândui hârtiile de pe masă, își luă șapca și-l întrebă pe Vitia Torschi:

— Ascultă, Vitia, de unde au scos copiii că Oxana e argată?

— Așa spun toți coloniștii.

— Dece?

— Spun că-i argată, slugă la un avocat. Dar e slugă la grădina de zarzavat. Ce, nu e?

— Oxana Litovcenco e fata unui muncitor comunist. El a murit astă iarnă, iar mama îi murise mai demult. Oxana a fost luată de tovarășul Ciornâi, care nici nu-i avocat. E profesor de drept sovietic. A fost pe front împreună cu tatăl Oxanei.

— Dar dece a lucrat în grădină?

— Ce vezi rău în a munci în grădină? Grădina aceasta a fost făcută chiar de ea, ceeace înseamnă că-i place să muncească. Crezi că numai argații muncesc?

Torschi se plesni cu palmele peste șolduri:

— Extraordinar! Și câte nu s'au mai vorbit la noi! Se spunea că e un exploatator.

— Ai noștri sunt în stare... au imaginație!

— Trebue să lămurim cazul în adunarea generală.

Zaharov își puse șapca și zâmbi:

— Deocamdată nu trebue. Să nu spui nimănui. Se va lămuri dela sine.

— Am înțeles, să nu spui nimănui.

Zaharov ieși pe sală. In vestibul ardea un bec de serviciu. Sentinela se ridică de pe scaun și luă poziția de drepți.

— La revedere, Iuri!

— La revedere, Alexei Stepanovici!

Zaharov porni pe o alee, prin dreptul „literei B". Toate ferestrele erau întunecate. Numai într'una singură se vedea aplecat capul unei fete. Glasul Vandei îi rosti de acolo:

— Noapte bună, Alexei Stepanovici!

— Vanda, dece nu dormi?

— Nu mi-e somn.

— Și ce faci?

— Mă uit și eu... așa.

— Să te culci imediat, auzi?

— Dar dacă nu mi-e somn?

— Cum să nu-ți fie somn, dacă-ți ordon eu?

Vanda răspunse, râzând:

— Am înțeles, să mă culc imediat!

Capul Clavei apăru deasupra umărului său:

— Cu cine vorbești, Vanda? Alexei Stepanovici, să-i spuneți să nu mai viseze noaptea cu ochii deschiși. Stă și visează. Pentru ce?

— Dar nu visez deloc. Mă uit numai. Dar n'am să mai fac, Alexei Stepanovici.

— Clava, trage-o în pat!

Fetele începură să se foiască, șoșotiră și dispărură. Fereastra aceea arăta acum ca și celelalte.

19. FERICITA LUNĂ AUGUST

Totul se pregăti în secret: Zâreanschi ordonă deodată brigăzii a patra să se îmbrace după masa de seară cu hainele bune. Era ciudat că niciun om din brigadă nu-l întrebă pentruce anume. Coloniștii vorbeau ceva în șoaptă și râdeau între ei. Din această pricină tot în șoaptă îl întrebă și Vania pe Filca:

— Pentruce? Spune-mi: pentruce?

Filca îi răspunse în șoaptă:

— O să fie ceva... grozav de interesant!

După ce se cântă semnalul „adunării generale", Alioșa Zâreanschi îi așeză pe toți pe un rând și-i duse în sală prin flanc câte unul. Volodia Begunoc, care-i așteptase în vestibul cu trompeta lui, intră și el în coloană, în față, alături de Zâreanschi. In ciubul liniștit, fură primiți cu zâmbete și aplauze. Brigada a patra nu se mai așeză pe canapea, ci se înșiră înaintea bustului lui Stalin cu fața la adunare. Pe urmă, intrară împreună Zaharov și Vitia Torschi, discutând vesel și privind viclean spre brigada a patra. Vitia deschise adunarea, rostind:

— Dau cuvântul brigadierului dela brigada a patra, tovarășul Zâreanschi.

Zâreanschi trecu în fața rândului său și comandă cu glas tare:

— Brigada a patra, drepți!

Ținu, apoi următoarea cuvântare:

— Tovarăși coloniști, adunarea coloniștilor din brigada a patra, cu un efectiv de paisprezece inși, a hotărît în unanimitate de a ruga adunarea generală să-i acorde titlul de colonist elevului Ivan Galcenco. Ivan Galcenco e un tovarăș bun, un muncitor cinstit și un băiat vesel. Indrumătorul lui, colonistul Vla-

dimir Begunoc, va vorbi în amănunțime despre el. Galcenco, cinci pași înainte!

Fâstâcit și îmbujorat, Vania trecu alături de brigadier. Volodia ieși și el în față și foarte rezervat, pe un ton oficial, spuse câte ceva despre Vania. Vania nu face parte din brigadă decât de trei luni, dar timpul acesta a fost destul pentru a-l cunoaște pe deplin. Vania nu se ceartă cu nimeni, n'a întârziat niciodată execută bine și repede orice muncă și e totdeauna vesel. Nu lingușește pe nimeni, nici pe brigadier, nici pe brigadierul de serviciu, nici pe coloniștii mai mari. Acum, într'o zi de lucru face optzeci de miezuri și toți sunt mulțumiți. Citește zilnic „Pionierscaia Pravda", știe despre Revoluția din Octombrie, despre Lenin și Stalin, după cum știe bine în ce fel au fost bătuți Denichin, Iudenici și Colceac. Mai știe și despre Dnieprostroi, despre colectivizare și despre chiaburi. Toate acestea le știe temeinic. Spune că, după ce va părăsi comuna, va fi aviator în Armata Roșie. Dar nu vrea să servească pe un avion de bombardament, ci pe unul de vânătoare. Așa spune el, dar, de fapt se va vedea în viitor. Vania ține foarte mult la colonie. Cunoaște toate regulile și legile coloniei, a și învățat să stea în formație și vrea să cânte în fanfară. Ca să vedeți... cum el I-am fost îndrumător, dar n'am întâmpinat nicio greutate cu el.

După aceea, Marc Gringauz luă cuvântul și spuse că organizația de comsomol sprijină cererea brigăzii a patra. In cele trei luni Vania a dovedit că merită monograma coloniei „Intâi Mai". Rușine să le fie brigăzilor care au elevi mai vechi de patru luni!

Alți coloniști ținură și ei cuvântări scurte. Toți întăriră că Vania Galcenco merită acest titlu de onoare. Clava Cașirina adăugă:

— E un colonist bun! Vania e totdeauna îngrijit, foarte cuviincios, ține totul în ordine și nu încape nicio îndoială că e de al nostru, un om al muncii.

Alexei Stepanovici se ridică și el, se gândi un timp și făcu un gest larg:

— Știți că datoria mea și obiceiul meu este să mă leg de oameni. Dar de Vania... nu pot să mă leg. Dar luați aminte, voi, cei din brigada a patra, să nu-l lăudați prea mult, să nu-l răsfățați. Și tu, Vania, dacă te laudă, caută să nu crezi prea

mult... să-ți ceri încă mai mult ție însuți. Știi, nu este nimic mai rău decât un om prea lăudat. Ai înțeles?

Vania părea că era învăluit în ceață, dar vedea limpede ce vrea Zaharov. Deaceea dădu din cap îngândurat.

După ce se pronunțară toți vorbitorii, Vitia Torschi spuse:

— Nu votează decât coloniștii! Cine este pentru acordarea titlului de colonist lui Vania Galacenco, îl rog să ridice mâna!

Se ridică o pădure de mâini. Vania stătea alături de brigadier, se bucura și se mira.

— Primit în unanimitate! Vă rog să vă sculați!

Vania văzu și mai mirat că toată lumea se ridicase în picioare. Vladimir Colos, primul colonist de pe listă, se sculă de pe colțul din fund al canapelei și, călcând pe parchetul strălucitor, se îndreptă spre brigada a patra.

Vladimir Colos ținea în mână un romb de catifea, pe care erau cusute literele de aur și de argint ale monogramei.

— Vania Galcenco, primește insigna de colonist! De acum înainte, vei fi un membru, cu toate drepturile, al colectivului nostru. Vei pune interesele coloniei și ale întregului Stat Sovietic înaintea intereselor tale. Dacă, mai târziu, va trebui să te ridici ca să aperi statul nostru de dușmani, vei fi un luptător curajos, chibzuit și rezistent. Te felicit!

Strânse mâna lui Vania și-i înmână insigna. Toată sala aplaudă. Alioșa Zâreanschi îl luă pe Vania de umeri. In timpul acesta Torschi închise adunarea generală și toată lumea făcu cerc în jurul noului colonist strângându-i mâinile și felicitându-l. Alexei Stepanovici îi strânse și el mâna, spunând:

— Acum, să te ții, Vania! Arată-mi insigna! Lida, îți citesc în ochi că vrei să i-o coși...

— Vreau din toată inima!

Capul auriu al Lidei se aplecă spre Vania.

— Vino la noi!

Vania intra pentru întâia oară în dormitorul brigăzii a unsprezecea. Fetele făcură cerc în jurul lui, îl așezară pe canapea, îl tratară cu ciocolată, râzând și punându-i fel de fel de întrebări. Ii scoaseră apoi bluza și Lida Talicova îi cusu cu mâinile ei insigna pe mâneca stângă. După ce Vania se gătă din nou, fetele îl învârtiră în fața oglinzii. Șura Meatnicova se aplecă peste umărul lui spre oglindă și râse: avea niște dinți albi, mari și egali.

— Uite, ce frumoşi suntem!

La despărţire, toate fetele strigară:

— Vania, mai vino în vizită la noi, mai vino *.

Şura Meatnicova le îmbrânci pe toate:

— Pe cuvântul meu că-l înscriu la cercul bibliotecii! Am nevoie de un băiat vrednic ca el. Vii la mine în cerc?

Vania ridică ochii. Nu era fâstâcit, nu era nici înfoiat în pene de mândrie. Era pur şi simplu speriat şi vrăjit de fericirea care căzuse pe capul lui în seara aceea. Fusese foarte puţin pregătit pentru aşa ceva şi nu cunoştea cantitatea de fericire pe care o poate suporta un om. Fetele acelea aveau nişte chipuri extraordinare, păreau inaccesibile în farmecul lor, iar însufleţirea lor, vocile lor minunate, curăţenia şi parfumul din odaie, până şi ciocolata cu care-l trataseră pe Vania, aveau ceva atât de înduioşător şi înălţător, încât nicio minte omenească nu-l putea înţelege. Firește, făgădui să lucreze la cercul bibliotecii.

Dar aceasta n'a fost decât una din serile acelei fericite luni a lui August. Câte asemenea zile şi seri îi mai aşteptau!

Se află deodată că Colca doctorul era foarte nemulţumit de ventilaţia instalată şi că ceruse transferarea imediată a copiilor care făceau miezuri în altă secţie. In cabinetul lui Zaharov, Solomon Davidovici ţinu o cuvântare, în care-i atrase atenţia lui Colca doctorul asupra bătrânei sale inimi:

— Dumneata, ca medic, îţi dai bine seama că, dacă voi îndura în fiecare zi hărţuieli din cauza burlanului ăluia, s'ar putea să nu mai reziste nici cea mai sănătoasă inimă...

Colca doctorul clipi din ochi supărat către Solomon Davidovici:

— Prostii! Inima n'are nicio legătură cu asta!

Toată această poveste medico-turnătorească se isprăvi prin hotărîrea luată de sovietul brigadierilor de a repartiza pentru această muncă colonişti mai mari, printre care şi Râjicov, mutând pe băieţii mai mici la secţia de strungărie. Favoarea aceasta atât de neobişnuită şi neprevăzută din partea soartei zgudui brigada a patra într'atât, încât ea răguşi cu totul pentru mai multe zile.

Strungar! In ce basme, în ce legende se vorbeşte despre vreun strungar? Poftim: baba-cloanţa-picior-de-os, tipsia de aur, mărul aromat, ghemul vorbitor, iepurii blajini, vulpile bi-

nevoitoare, Moidodâr şi Aibolit, toată societatea aceasta îşi oferă serviciile. Intr'o seară frumoasă, îţi poţi deschide larg ochii şi poţi zbura cu imaginaţia în inima unei păduri din poveşti, spre încrucişări de poteci neumblate, spre întinderile de peste nouă mări şi nouă ţări. Aceasta se poate, aceasta e admisibil, în această privinţă n'are nimeni nimic împotrivă. Oamenii mari sunt totdeauna foarte încântaţi şi darnici în ceeace priveşte poveştile. Dar ia încercaţi să le cereţi un strung obişnuit, nu mai vorbim de unul de Colomna sau de Moscova, ci măcar unul dintre cele mai obişnuite, un strung de Samara! Veţi vedea îndată că aceasta este o fericire mai greu de cucerit decât căciula ceea din basm care te face nevăzut. Strung vrei? Nu-i pentru tine! Dacă vrei miezuri, poftim; vrei să şlefuieşti şipci în secţia de montare, se poate şi asta; dar un strung pentru metale, nu, aşa ceva nu-ţi oferă nimeni, niciodată.

Şi iată că din senin Filca e strungar, Chiriuşca e strungar, Petia Cravciuc e strungar şi Vania Galcenco, care până nu demult nu cunoscuse decât tehnologia cremei negre de ghete, e şi el strungar! Strungar în metal! Cuvintele şi sunetele care vorbesc despre aceasta se împrăştie prin trup ca o muzică plină de vrajă, glasul se îngroaşe, mersul devine mai liniştit şi cele mai importante probleme ale vieţii se nasc în cap şi se desleagă numaidecât, pe loc. Ochii parcă văd altfel, iar creierul lucrează într'un fel nou. Secţia de croitorie e şi aia secţie, mă rog matale! Sau stadionul de montare! Abia acum înţeleseră cât de jalnici şi neneroci ţi sunt oamenii care lucrează la stadion şi se numesc „lemnari".

De altfel, erau şi cuvinte pe care noii strungari căutau să nu le audă. De pildă, când se aduseră nişte strunguri de Samara, Ostapcin Alexandr, ajutorul de brigadier dela a opta, spuse faţă de toată lumea:

— Solomon Davidovici, de unde aţi adunat fosilele astea? Strungurile astea sunt de pe vremea falsului Dmitri [1]).

Ca şi altă dată, Solomon Davidovici întinse buzele cu dispreţ.

— Te cuprinde groaza când te gândeşti cât de culţi aţi

---

[1]) Ţar al Rusiei între Iunie 1605 şi 17 Mai 1606. S'a dat drept Dmitri, fiul lui Ioan IV ucis la Mglici în 1591 şi a ocupat tronul cu ajutorul Poloniei. (N. T.).

devenit cu toții. Toată lumea vrea epoca modernă! Las'să fie de pe vremea lui Dmitri sau al lui Efim, dar noi o să câștigăm bune parale cu strungurile astea.

Copiii înțelegeau cuvintele lui Solomon Davidovici, pe când acelea ale lui Ostapcin treceau pe lângă ei și se pierdeau.

Veni o zi plină de glorie și de triumf, când brigada a patra se așeză în fața strungurilor și când mâna dreaptă a noilor strungari atinse prima oară mânerele suporturilor. Picioarele le tremurară ușor de emoție, iar ochii se ațintiră spre gresoarele fixate pe platouri. Solomon Davidovici stătea lângă dânșii. Inima lui, bătrâna și bolnava lui inimă, se simțea mângâiată:

— Mă rog, ce cusur au strungarii ăștia? Prea li s'au ridicat fumurile la cap. Să le dai „Oerlikon" [1]), să le dai lucru calibrat. Iar astea sunt pentru ei bune de aruncat!

Cui i se ridicase fumurile la cap, ce este „Oerlikon", ce rost are lucrul calibrat, era ceva de care nu se interesa nici Filca, nici Chiriușa, nici Vania. Prin voința lor, funcționau sau se opreau strunguri adevărate, splendide, minunate, talaj adevărat de aramă se încrețea sub cuțit, teancuri de gresoare adevărate așteptau să fie prelucrate mecanic, gresoare pe care toate fabricile sovietice le așteptau cu atâta nerăbdare.

Dar în aceeași lună August se mai petrecură și alte evenimente, nu mai puțin remarcabile. Se deschise școala. Vania Galcenco se așeză în banca întâia, în clasa a cincia. In aceeași clasă era plasată aproape toată brigada a patra, care era și în secția de strungărie. Și în aceeași clasă, se așeză în ultima bancă și Mișa Gontari. El își exprimase însă disprețul pentru școală încă dela începutul lui August:

— Ce dracu să caut la clasa a cincia, dacă tot intru la cursurile de șoferi?!

Alături de Mișa stătea Petrov al doilea. Nici el n'avea nevoie de clasa a cincia. Ce i s'ar putea spune în clasa a cincia despre aparatul cinematografic sau, să zicem, despre transformator? Dar Alexei Stepanovici hotărîse într'o adunare generală:

— Vă previn că nu vreau să mai aud asemenea vorbe: „ce-mi trebue școală? Sunt învățat și fără ea". Să știți că pe cine n'o

---

[1]) Marcă de mașini și uneltе sovietică. (N. T.).

vrea să învețe de bună voie, am să-l scot în centru. Dacă cineva visează la cursuri de șoferi sau de operatori de cinema, nu-l las să ia nota 2 la niciun curs, nici să nu vă gândiți la asta... In general, să aveți în vedere: cine nu vrea să învețe, înseamnă că nu-i un bun cetățean sovietic. Asemenea oameni nu merg pe același drum cu noi. Posomorît, Mișa Gontari stătea în ultima bancă și își încrețea fruntea. Pielea de pe frunte i se strângea mereu în cute orizontale care i se ridicau până la frează ca o armonică. Iar când profesorul intră și începu lecția, cutele de pe fruntea lui Mișa deveniră verticale. Când clasa a cincia îl ales în unanimitate pe Mișa președinte, el ieși în fața clasei și spuse:

— Vă previn: de ales, m'ați ales, dar să nu vă căinați mai târziu! Să știți că pentru cea mai mică greșală vă scot în centru. Cine nu vrea să învețe de bună voie, pe acela îl silim. Acela care va sta țeapăn și va clipi din ochi, va afla pentru ce primesc profesorii leafă. Să aveți în vedere că eu nu sunt un om care să glumească.

Clasa a cincia cunoștea bine biografia lui Mișa Contari. Trecutele lui neisbânzi școlare erau îndeosebi cunoscute. Dar acum în fața clasei nu mai era Mișa Gontari, ci președintele. Deaceea, nimeni n'avea îndoieli în privința dreptății lui. De altfel, chipul lui Mișa exprima o indignare sinceră și inflexibilă.

Igor Cerneavin era în clasa a opta. El nu știa bine dacă vrea sau nu să învețe, dar în banca dinaintea lui stătea Vanda și Oxana. Deaceea, sala de clasă părea îmbietoare, iar chipul tânărului profesor, mai simpatic.

20. CREIȚER

Luna Septembrie începu în chip strălucit. La 1 Septembrie, de ziua tineretului, Vania intră întâia oară în frontul coloniștilor. Imbrăcați cu hainele lor bune, cu monograme, cu gulere albe și bonete, coloniștii se înșirară pe un rând, având în dreapta fanfara. Vania știa că, în ceeace privește frontul, face parte din plutonul al șaselea, care cuprindea pe toți copiii mici. Comandantul plutonului al șaselea, Semeon Casatchin, cel blond și subțirel, pe care Vania îl văzuse uneori la inspecție cu brasarda de membru de serviciu al comisiei sanitare și pe care

se obișnuise să-l considere drept un colonist obișnuit, se dovedise deodată a fi cu totul neobișnuit. După ce se cântă un semnal, care se numea „pe plutoane" și după ce toată lumea se adună în fugă pe terenul lat din fața grădinii de flori, acest Semeon Casatchin găsi undeva o privire severă, un glas puternic și o ținută marțială. Se așeză cu fața la plutonul său și spuse cu o forță plină de siguranță:

— Ajunge de când tot clempăniți din gură! Gaidovschi!

Se făcu liniște. Toată lumea se uită la comandant cu ochii atenți. Gaidovschi îl privi și el tot așa.

— Alinierea!

Vania aflase că, după semnalul „pe plutoane", nu mai rămâne în vigoare decât puterea brigadierului de serviciu, restul dispărând. Nu mai există nici brigadieri, nici sovietul brigadierilor. Există un front, adică șase plutoane și plutonul al șaptelea al muzicii, iar în fruntea lor sunt comandanți pe care nu-i alege nimeni, ci pe care-i numește Zaharov. Cu acești comandanți nu poți să te întinzi la vorbă. Trebue să le asculți comenzile și atât.

Vania era al treilea din flancul drept: aceasta era înălțimea lui în plutonul al șaselea. Pe când se alinia și se uita la severul lui comandant, Vania îl zări ieșind pe Zaharov, îmbrăcat tot cu uniforma de colonist, cu monogramă, dar cu șapcă în loc de bonetă. Se opri în fața frontului, drept și sever, își plimbă încet ochii dela fanfară și până la ultimul copil din flancul stâng al plutonului al șaselea, iar frontul încremeni, așteptând. Zaharov dădu o comandă cu un glas neobișnuit de aspru și poruncitor:

— Detașament!... Pentru drapel... Drepți!

Se întoarse cu spatele la front și împietri în fața lui, cu mâna ridicată la cozoroc. Toți coloniștii luară deodată poziția de drepți și își smuciră mâinile în sus. In fanfară explodă ceva nou, solemn și foarte cunoscut. Vania nu mai avu timp să-și dea seama ce anume se cânta. Ținea și el mâna la frunte și se uita acolo unde se uitau toți. Un grup ieși pe ușa principală, mărșăluind în tactul muzicii. In frunte venea brigadierul de serviciu Lida Talicova salutând cu mâna ridicată. Era urmată de trei inși care mergeau în același rând: Vladimir Colos, primul colonist, cu drapelul, flancat de doi coloniști cu arme, prinse în curele pe umeri. Vania vedea întâia oară drapelul co-

loniei „Intâi Mai" dar știa câte ceva despre el. Stegarul Colos și cei doi aghiotanți ai lui nu făceau parte din niciuna din brigăzile coloniei, ci alcătuiau o brigadă specială, „a drapelului" *. Aceasta stătea într'o încăpere separată. Era singura cameră din colonie care se închidea totdeauna cu cheia, dacă toată lumea din ea era plecată. In camera aceea, drapelul era așezat pe un postament mic, lângă un perete îmbrăcat cu catifea. Deasupra lui era un baldachin tot din catifea.

Colos ducea steagul cu o ușurință uimitoare, ca și cum n'ar fi cântărit nimic. Vârful de aur al drapelului aproape că nici nu tremura deasupra capului stegarului, iar valul greu și elegant de catifea de un roșu viu, brodat cu aur, cădea drept pe umărul lui Colos.

Brigada drapelului trecu prin fața întregului front solemn, încremenit în salut și împietri la flancul drept. Se făcu tăcere, și în această liniște, Zaharov comandă:

— Coloniștii Șari, Cravciuc și Novac, cinci pași înainte!

Iată când sosise clipa răsplății pentru munca suplimentară la miezuril Victor Torschi, serios, ieși în față cu o foaie de hârtie și citi că sunt mustrați cutare și cutare pentru călcarea disciplinei în colonie. Filca stătea tocmai în dreptul lui Vania, care vedea cum îi ardeau urechile. Ceremonia se sfârși, Zaharov ordonă celor vinovați să treacă la locurile lor, iar Filca intră în front și își ațintì ochii undeva, probabil acolo unde, în imaginația lui, sălășluia dreptatea.

Dar Zaharov dădu imediat o nouă comandă foarte complicată. Se auzi deodată un marș și ceva se petrecu cu frontul. El se frânse în câteva locuri și Vania își reveni abia atunci când coloana — câte opt pe un rând — și mărșăluia deja pe șosea. Vania își dădu seama că merge în rândul întâi al plutonului. In fața lui mergea singur comandantul, Semeon Casatchin, iar mai departe o mulțime de bonete aurite, apoi, undeva departe de tot, vârful de aur al drapelului. Fără să schimbe cadența, Casatchin întoarse capul și ordonă sever:

— Galcenco, piciorul!

Inainte de a fi ajuns la primele căsuțe ale Horoșilovcăi, Vania se obișnuise perfect cu frontul. Își stăpânea foarte ușor „pasul" și ținea și mai ușor alinierea în rândul lui lung. Toate acestea erau nu numai ușoare, dar și pasionante. Lumea se aduna pe trotoarele Horoșilovcăi și-i admira pe coloniști. După

ce dădură în strada principală a orașului, fanfara cântă mai tare și mai vesel. Coloana trecea prin masse compacte de public și Vania înțelese abia atunci cât de frumoasă e această formație a coloniștilor dela „Intâi Mai". Intrară, apoi, în frumoasa linie a manifestației, întâlniră un regiment din Armata Roșie, pe care-l salutară, trecură prin dreptul unor fete îmbrăcate în albastru, prin dreptul unor sportivi cu brațele goale, prin dreptul unei coloane lungi de școlari însufletiți, în haine de culori diferite. Toți îi priveau pe coloniști cu bucurie, îi aclamau, le zâmbeau, se mirau de fanfara lor bogată. Femeilor le plăcea mai mult decât toate, plutonul al șaselea, cel mai tânăr și cel mai serios.

Seara, la adunarea generală, sosi Creițer. Venea rar în colonie. Avea fața lată, obrajii roșii, niște ochi surâzători și o frează care i se desfăcea pe frunte. Coloniștii țineau mult la Creițer. Faptul că era președintele comitetului executiv regional avea o mare importanță, dar mai avea importanță și faptul că tovarășul Creițer nu era deloc înfumurat, vorbea pe un ton simplu și râdea totdeauna cu plăcere, dacă avea de ce să râdă. In seara aceea, se pomeniseră cu dânsul la adunare, cu toate că nu-l așteptase nimeni. Coloniștii nu-și luară un aer serios decât pentru o singură clipă, atât cât țînu salutul pentru Creițer. Pe urmă începură să zâmbească. Creițer zâmbi și el:

— Tovarăși, vesel e la voi!

— Da, e vesel... Dece n'ar fi?

Creițer se îndreptă spre tribună cu pași mari, dar nu mai ajunse până la ea și oprindu-se în centrul acela, care pricinuise atâtea necazuri multor coloniști, își micșoră ochii:

— Știți ceva? Am venit să vă laud. Se spune că treaba merge bine la voi.

I se răspunse din diferite colțuri ale clubului liniștit:

— Treaba merge! Spuneți-ne dumneavoastră amănunțit.

— Pot să vă spun și în amănuntime. Ați fost scoși din buget. Știți ce înseamnă asta? Asta înseamnă că acum, nu mai trăiți pe contul statului, ci pe contul vostru propriu, că vă câștigați existența singuri. După mine, asta-i grozav!

Coloniștii îi răspunseră prin aplauze.

— Vă felicit, vă felicit, numai că asta e puțin!

— E puțin?

— E puțini trebue să mergeți mai departe. Nu-i adevărat?

— Adevărat!

— Aveți instalații proaste, niște magazii...

Un glas singuratic confirmă:

— Un stadion!

— Intocmai, un stadion, încuviință bucuros Creițer și-i găsi îndată cu ochii pe Solomon Davidovici. Auzi, Solomon Davidovici, auzi?

— Aud demult.

— Și strungurile iarăși...

— Astea nu sunt strunguri, ci capre!

— Capre! Aveți dreptate!

Se așeză printre copiii mici pe treptele estradei și deodată privi serios spre adunarea generală:

— Știți ceva? Hai să ridicăm o fabrică adevărată. Vreți?

— Cum asta? întrebă Torschi.

Creițer își țuguie buzele:

— Uită-te la el, nu înțelege! Să construim o fabrică, să cumpărăm strunguri!

— Dar gologani?

— Aveți voi gologani, trei sute de mii! Aveți?

— E puțini

— E puțini Trebue... trebue... un milion! E cam puțin.. asta-i adevărat.

Filca strigă:

— Să ne împrumutați dumneavoastră...

— Să vă împrumut? Pe voi? Ia judecați ce grozavă afacere pentru noi! Noi trebue să vă împrumutăm cu șapte sute de mii, iar voi n'aveți decât trei sute de mii! Copii, știți ceva? Ia stați!

Sări în picioare ca un tânăr:

— S'a făcut treaba! Desigur! S'a făcut treaba! Ascultați! Eu vă dau patru sute de mii, iar voi vă câștigați singuri restul de trei sute de mii. Solomon Davidovici, cât timp vă trebue ca să sporiți capitalul cu trei sute de mii?

Solomon Davidovici ieși în față, își mișcă degetele și mestecă din buze:

— Cu coloniști ca ai noștri — sunt băieți foarte buni, vă spun sincer — nu trebue chiar așa de mult timp, un singur an!

— Numai atât?

— Un an, poate şi mai puţin.

Creiţer se uită la Zaharov care zâmbea stăpânit:

— Alexei Stepanovici, hai să facem treaba!

Zaharov se scărpină la ceafă, cu un gest sincer:

— Ne gândim demult la asta. Numai că sutele alea de mii nu le putem câştiga într'un singur an: utilajul nostru, n'am dece să v'o ascund, e prăpădit, deabia se mai ţine.

Solomon Davidovici se ridică de pe scaun gâfâind:

— Se 'nţelege că e, după cum se spune, cu sufletul la gură, dar eu cred că, de bine, de rău, ne vom menţine.

— Să spun eu, să spun eu.

Era Sancio Zorin, care întindea mâna înainte.

— Să vă spun eu. Vom câştiga trei sute de mii, puteţi socoti că banii ăştia sunt în casă. Toţi băieţii vor spune la fel.

— Îi vom câştiga! sunară de pe canapea glasuri, întărind cele spuse.

— Dacă ne ajutaţi, avem o fabrică nouă Anume ce fel de fabrică? Asta-i întrebarea! Dar asta-i altceva. Eu aş propune aşa: dacă am câştiga atât şi dumneavoastră ne-aţi ajuta, asta s'ar întâmpla peste un an, iar apoi construcţia ar dura şi ea un an încheiat. Asta ar însemna să treacă doi ani şi ar fi păcat. Acum, uitaţi-vă, planul cincinal se execută peste tot în trei ani, uneori chiar în doi ani şi jumătate, iar noi dece să mai aşteptăm? Nu-i aşa? Deaceea, propun: să începem chiar acum; cu banii pe care-i avem putem începe, dece să stea degeaba? Iar dumneavoastră... ştiţi... cum să spun...

— Să vă dau şi eu acum?

— Nu chiar acum... dar, în general!

Sancio îl privi pe Creiţer cu atâta înduioşare, încât nimeni nu mai putu să-şi stăpânească râsul. Îl mai priviră şi alţii pe Creiţer tot cu înduioşare. Ei îi strigă lui Zaharov, arătând cu degetul:

— Cum se uită, cu ce ochi se uită! Ei, bată-vă să vă bată! S'a făcut! S'a făcut, băieţi! Vă dau astăzi patru sute de mii!

Zaharov sări în sus, ridică mâna şi strigă ceva. Creiţer îi primi strângerea de mână cu un entusiasm tot atât de tineresc. În jurul lor se striga şi se râdea. Toţi coloniştii se sculară de pe canapea. Torschi strigă:

— La ordine, tovarăşi!

Dar Creiţer făcu din mână, desnădăjduit:

— Care ordine? Vitca, ridicăm o fabrică!

Dar Vitca îşi dădu şi el singur seama că, în ziua aceea, putea să n'aibă grijă de o ordine prea exemplară.

21. LACRIMI MECANICE

Noua fabrică, despre care, deocamdată, nu se puteau spune decât prea puţine lucruri, ameţise întreaga colonie. Era însă surprinzător că nici acest dar nu secase buzunarele bogate ale soartei.

In timpul mesei, Victor Torschi dădu buzna în sala de mese.

Secretar al sovietului brigadierilor şi membru în biroul organizaţiei Comsomolului, el era o fire foarte serioasă. Totuşi, de data aceasta, intră emoţionat, cu părul vâlvoi şi strigă, ridicând mâinile:

— Băieţi, ce noutate! Nici nu pot să vă spun!

Se înnăbuşea cu adevărat şi se vedea că numai cu greu izbutea să vorbească.

Toată lumea sări în sus şi îşi dădu seama că trebue să se fi întâmplat ceva cu totul extraordinar, dacă Vitia Torschi striga aşa, în neştire.

— Ce este? Vitca, vorbeşte odată!

— Creiţer... ne-a trimis în dar... o maşină de o tonă şi jumătate... O maşină nouă de o tonă şi jumătate! Un autocamion!

— Minţi!

— A şi venit! E în curte! Are şi şofer!

Vitia Torschi mai făcu un gest cu mâna, apoi ieşi în fugă. Toată lumea se repezi spre uşă. Farfuriile cu supă rămaseră pe mese. Pe trepte se auzi tropot de picioare. Cei care nu mai avură timp să iasă pe uşă, dădură năvală, într'o învălmăşeală voioasă, la ferestre.

In adevăr, în curte se afla un autocamion nou-nouţ de o tonă şi jumătate. Coloniştii îl înconjurară din toate părţile, iar o parte din brigada a patra se urcă în el. Până şi Gontari, cu toată sănătatea de voinic din poveşti, îşi ţinea mâna la inimă. Un bărbat negricios şi subţirel stătea în picioare lângă cabină

și se uita sfios la coloniști cu ochii lui negri. Zăreanschi se răsti la el:

— Ești mecanic?

— Șofer.

— Numele?

— Vorobiev.

— Pronumele?

— Pronumele? Piotr

— Băieți, pe șoferul Piotr Vorobiev... să-l luăm pe sus!

A fost o idee extraordinară. Băieții săriră la Vorobiev, atât din mașină de sus, cât și de jos, de pe pământ. Strigau ceva care semăna cu niște urale. Vorobiev tresări speriat, îngălbeni, dar n'avu timp nici măcar să deschidă gura. Într'o clipă, picioarele lui subțiri, încălțate cu niște cizme largi, se văzură deasupra mulțimii. După ce fu lăsat jos, nici nu-și îndreptă măcar hainele pe trup, ci întoarse capul mirat și întrebă:

— Da'ce fel de oameni sunteți voi?

Gontari îl răspunse expresiv cum nici nu se mai poate, lăsându-se în jos și spintecând aerul cu palma:

— Tovarășe Vorobiev, înțelegi, suntem oameni sovietici, oameni adevărați... de-ai noștri... asta ca să fii liniștit!

Membrii brigăzii a patra, inclusiv Vania Galcenco, nu dădeau prea mare importanță discuțiilor și exteriorizării sentimentelor. După ce cercetară caroseria, se băgară la motor, constatară care e sistemul și ce marcă avea, se cam contrazicră pe chestia altor mărci, dar traseră în unanimitate concluzia că mașina e nouă și că, în comparație cu ea, toată bogăția de strunguri a lui Solomon Davidovici, printre care și strungurile de Samara, nu fac două parale. Fabrica nouă ideală și autocamionul nou real, de o tonă și jumătate, făcuseră să le scadă mult respectul pentru strunguri. Recentul lor entuziasm cu prilejul inițierii în marea muncă a metalurgiștilor apăruse într'o lumină nouă. Până și Vania Galcenco, băiat foarte rezervat și lipsit de mofturi, se prezentase de curând în cabinetul lui Zaharov în orele de lucru. Încerca să vorbească serios și să-și stăpânească lacrimile, dar totuși plângea.

— Uitați-vă, Alexei Stepanovici! Ce înseamnă asta? Roata de transmisie e stricată... Am spus, am tot spus...

— Dece te pierzi cu firea? Roata trebue reparată.

— Dar n'o repară. Spune să muncesc! Așa însă nu se poate munci.

— Vino cu mine.

Indurerat, Vania porni prin curte, în urma lui Zaharov. Nu mai plângea. După ce intră în secția mecanică, trecu înainte pe lângă Alexei Stepanovici și fugi spre strungul lui.

— Poftim, uitați-vă.

Vania sări pe postament și dădu drumul strungului. Împinse, apoi, la dreapta manivela de aducere a roții de transmisie, un baston de lemn, care atârna din tavan. Strungul se opri.

— Mă uit, dar nu văd nimic.

Deodată, strungul începu să se învârtească și să șuiere ca toate strungurile din secția mecanică. Zaharov înălță capul: bastonul se lăsase în jos și se mutase în stânga: roata intrase în angrenaj.

Zaharov nu-și mai stăpâni râsul, uitându-se la Vania:

— De, dragul meu...

— Cum pot să lucrez? Oprești strungul, începi să fixezi gresorul pe platou, și, când colo, pornește. Poate să-ți reteze mâna...

Solomon Davidovici se și înființase în spatele lui Zaharov. Acesta spuse:

— Solomon Davidovici, asta a întrecut... orice margini...

— Dar dece? Ți-am făcut un dispozitiv!

Vania se băgă sub strung și scoase de acolo un capăt de sârmă ruginită:

— Asta-i dispozitiv?

Sârma avea la capete câte o ureche. Vania agăță una din urechi de bastonul de aducere, iar cealaltă de colțul suportului. Strungul se opri. Vania ridică urechea de pe suport și strungul începu să se învârtească din nou, dar urechea atârna drept în fața ochilor lui. Glasul lui Porșnev răsună din spate:

— E ultimul cuvânt al tehnicii!

Solomon Davidovici întoarse agresiv capul spre cel ce vorbea, dar Porșnev zâmbi blând și ochii lui îl priviră cu caldă prietenie de sub sprâncenele lui negre și dese, rostind:

— Solomon Davidovici, pe cuvântul meu că așa nu merge.

— Dece nu merge? Asta nu este ultimul cuvânt al tehnicii, dar se poate lucra.

— Se poate lucra? El trebue să oprească strungul de vreo cinci ori pe minut. Când mai are timp să lege şi să deslege?... Iar urechea se leagănă şi se bagă în suport.

Solomon Davidovici abia izbuti să dea drumul unei singure replici:

— Bineînţeles, dacă am pune strunguri englezeşti.

De undeva i se strigă:

— Dar astea ce fel de strunguri sunt?

Din colţul opus alt glas răspunse:

— Astea nu sunt strunguri. Astea se numesc căpre!

Zaharov clătină trist din cap:

— Totuşi... Solomon Davidovici, asta face o impresie... desgustătoare.

— Mai încape vorbă! Să facem reparaţii generale!

Zaharov se întoarse brusc şi ieşi. Solomon Davidovici îl privi pe Vania cu dojană:

— Trebuia să porneşti la goană, să te plângi. Parcă Volonciuc nu poate să facă reparaţii!

Dar chipul negricios al lui Filca şi apăruse sub braţul lui Solomon Davidovici:

— Când se vor face reparaţii generale?

Reparaţii generale nu se pot face tuturor! Credeţi că reparaţiile generale sunt un fleac? Reparaţiile generale sunt reparaţii generale.

— Şi dacă trebue?!

— Tu trebue să faci gresoare. Dece mă sâcâi pe mine cu reparaţiile generale? Volonciuc are să ia o piuliţă şi are s'o înşurubeze.

— Care piuliţă? Aici totul se clatină, suportul e stricat!

— Nu eşti tu singur în secţie. Volonciuc va pune o piuliţă şi strungul va merge.

In adevăr, cinci minute mai târziu, Volonciuc îl puse în funcţiune. Veni la Filca cu o ladă de lemn în mână, în care se găseau totdeauna multe doctorii minunate pentru toate strungurile. Filca oftă satisfăcut. Dar Solomon Davidovici nu-şi gustă fericirea prea multă vreme. Un minut mai târziu, tăbări pe Boris Ianovschi:

— Stai de pomană?

Boris Ianovschi nu-i răspunde şi-i întoarse spatele supărat.

Sunt lucruri care pot să scoată din sărite până şi pe Solomon Davidovici. Incât îi strigă mânios lui Volonciuc:

— Tovarăşe Volonciuc, asta-i o neruşinare! Dece-ţi pierzi acolo timpul cu o păcătoasă de piuliţă? Nu vezi că la Ivanovschi nu merge roata de transmisie? Crezi că roata are să stea, Ianovschi are să stea, iar eu am să-ţi plătesc leafă?

Continuând să scotocească prin lada lui cu minuni, Volonciuc răspunse posac:

— Roata asta trebuia demult aruncată.

— Cum adică aruncată? Să arunci o roată ca asta? Cât de nababi mai sunteţi toţi, lua-v'ar toţi dracii! Iţi aduc la cunoştinţă că roata asta va mai lucra zece ani! Să te urci imediat şi să-i pui o pană!

— Tot joacă.

— Dumneata joci. Să pui imediat o pană.

Volonciuc înalţă capul, se scarpină după ureche, propteşte scara fără grabă şi se urcă spre roata de transmisie:

— Am mai pus ieri...

— Aia a fost ieri şi asta e azi. Ieri ţi-ai luat leafa şi ţi-o iei şi astăzi.

Solomon Davidovici ridică şi el capul Dar Filca îl trage de mânecă:

— Atunci, cum rămâne?

— Ţi-am spus doar: o să-ţi pună o piuliţă

— Dar dânsul s'a băgat acolo...

— Ai să aştepţi...

Deodată din colţul cel mai îndepărtat se aude un strigăt desnădăjduit al lui Sadovnicii:

— Iar s'a rupt cureaua de transmisie! Ei, drăcie, nu pot să cheme aici un meşter!

Solomon Davidovici, înţelept şi cunoscător ca întotdeauna, energic tot ca întotdeauna, se şi înfiinţează lângă Sadovnicii.

— A fost curelarul. I-am spus să repare toate curelele de transmisie. Unde erai?

— Mi-a cusut-o, dar astăzi s'a rupt în altă parte. Ne trebune un curelar permanent!

— Trebue grozav! Astăzi ai nevoie de curelar, mâine ai să ai nevoie de ungător, iar pe urmă să-ţi dau şi o femeie de serviciu.

Sadovnicii aruncă cheia pe pervazul ferestrei şi plecă de lângă el.

— Unde te duci?

— Dar ce vreţi să fac? Aştept să vină curelarul.

— E aşa de greu să coşi o curea? Nu poţi s'o coşi singur?

Totuşi, Solomon Davidovici fu în stare să aducă veselie cu acest prilej în secţia mecanică. Sadovnicii începu să râdă:

— Solomon Davidovici, asta-i curea de transmisie, nu-i gheată.

Sadovnicii avea dreptul să vorbească aşa, pentrucă lucrase cândva la un cizmar.

22. CUVÂNTUL

Cum va fi noua fabrică, nici măcar Zaharov nu ştia. Toţi ştiau însă că trebue să câştige într'un an trei sute de mii de ruble „curate". Aceasta nu era chiar aşa de uşor de realizat, căci colonia fusese „scoasă din buget" şi toate cheltuielile trebuiau acoperite din veniturile producţiei lui Solomon Davidovici. Pe neaşteptate chiar pentru el însuşi, Solomon Davidovici devenise singurul izvor care putea aduce bani. Colca doctorul fu primul care avu de suferit de pe urma acestui lucru, pentrucă nu mai putea fi vorba să-şi facă rost de raze ultraviolete. Pe urmă, fetele dela brigăzile a cincia şi a unsprezecea, care proiectaseră demult să-şi facă fuste de lână noi, îşi dădură seama, deodată, că nu vor mai avea fuste de lână. La bibliotecă, sutele de volume împachetate în teancuri spre a fi trimise la legat, fură despachetate. Piotr Vasilievici Malenchi ceru o sută de ruble pentru automobilul lui cu vâsle, dar Zaharov îi spuse:

— Să mai aşteptăm cu automobilul cu vâsle.

Într'o adunare generală, tot Zaharov lămuri pe scurt:

— Tovarăşi, să vă pregătiţi! Trebue să ne strângem curelele.

Toţi erau dispuşi să-şi strângă curelele, aşa încât aceste cuvinte nu stârniră nicio obiecţie. Nici în dormitoare nu se prea vorbea despre strângerea curelelor. In brigada a patra, atenţia cea mai mare era acordată treburilor dela secţia mecanică. Acum, trebue câştigate trei sute de mii de ruble, iar strungurile sunt proaste, iată subiectul principal, care era desbătut în mod

activ în brigada a patra. Şi cei din alte brigăzi erau grozav de îngrijoraţi: de fapt, din ce s'ar putea câştiga trei sute de mii de ruble? Reieşea că n'au din ce câştiga. Totuşi, chiar a doua zi după vizita lui Creiţer, producţia de gresoare spori la odată şi jumătate. Nici Solomon Davidovici nu înţelese cum se întâmplase asta. Controlă cifrele de câteva ori şi constată că nu greşise: producţia sporise la odată şi jumătate. Nu-i spuse nimic despre descoperirea lui nici chiar lui Zaharov, aşteptând încă o zi. două: producţia sporea mereu. Dar sporeau în secţie şi protestele împotriva diferitelor neajunsuri: iar mai târziu, se constată că nu ajung piesele turnate. Era limpede că trebuia sporit numărul rameîor. In adunările generale se vorbi despre aceasta de câteva ori pe un ton din ce în ce mai ridicat. In cele din urma se iscă un scandal. Zâreanschi începu cu un calm aparent:

— Acum, vine chestia ramelor. Ramele sunt puţine, vechi şi pline de găuri. Solomon Davidovici ne-a făgăduit de o mie de ori: mâine, peste o săptămână, peste două săptămâni... Dar, la să vă uitaţi ce se petrece dimineaţa! Strungarii nu mai apucă să-şi isprăvească ceaiul, unii dintre ei nici nu mai mănâncă şi aleargă la turnătorie. Fiecare îşi ia gresoare, iar pentru cei care vin mai târziu, nu mai rămâne nimic, trebue să aştepte şarja de dimineaţă, să aştepte să se răcească. Ce tehnică e asta?

Iată încă o noutate: Zorin, care nu era metalurgist, ci lemnar, luă şi el cuvântul:

— Lui Solomon Davidovici îi pare rău să cheltuiască pe rame o mie de ruble. Dar ce se întâmplă dacă se duce dracului planul?

Solomon Davidovici îşi pierdu răbdarea:

— Cer cuvântul. Dar ce-i asta? Credeţi că nu-mi dau seama ce-i cu ramele? In curând vom avea rame. Le vom face.

Cineva strigă de pe locul lui:

— Când? Termenul!

— Peste două săpmâni.

Zâreanschi micşoră ochii cu viclenie:

— Asta înseamnă că le vom avea la 15 Octombrie?

— Am spus că peste două săptămâni; asta înseamnă că vor fi la 1 Octombrie.

— Inseamnă că la 15 Octombrie vor fi neapărat gata?

— Da, la 1 Octombrie vor fi neapărat.

In sală sporiră zâmbetele. Atunci, Solomon Davidovici își luă un aer grav și întinse mâna înainte:

— La 1 Octombrie. Cuvântul meu e garanție!

Hohote de râs izbucniră atunci prin sală. Până și Zaharov zâmbi. Solomon Davidovici roși, se supără. Ajunsese în mijlocul sălii:

— Mă insultați! Aveți dreptul să insultați pe un bătrân ca mine? Voi, niște băiețandri?!

Se făcu liniște. Toți erau stingheriți. Ce se va întâmpla mai departe? Dar Zâreanschi înaintă și el spre centru și, întorcând capul cu un aer grav spre Solomon Davidovici, își încruntă sprâncenele:

— Solomon Davidovici, nimeni nu vrea să vă insulte. Dumneavoastră susțineți că ramele vor fi gata la 1 Octombrie, iar eu susțin că nu vor fi gata nici la 15.

Se opri în fața lui Blum și nu-și mai plecă privirile. Solomon Davidovici privi adunarea cu ochii roșii, se întoarse brusc și ieși din sală. In liniștea care urmă, Marc Gringauz, spuse revoltat:

— Nu se poate, Alexei! Se poate să te porți astfel cu un om? Și-a dat cuvântul.

De data aceasta, se injectară și ochii lui Zâreanschi. El ridică brusc pumnul:

— Imi dau și eu cuvântul! Dacă n'am dreptate, să mă dați afară din colonie.

— Totuși, n'ai dreptate, se auzi pe neașteptate glasul lui Volenco.

— Se va vedea.

— Dar eu îți spun că, în niciun caz n'ai dreptate. N'ai dece să mă contrazici. Știm bine cu toții că ramele nu vor fi gata la 1 Octombrie.

— Ei vezi?

— Nu văd nimic. Dar acum Solomon Davidovici, crede, înțelegi, crede că vor fi gata. Și se străduește. Asta nu înseamnă că minte. Iar tu, Alioșa, ai tăbărît pe el: asta-i! L-ai insultat! Pe un bătrân ca el.

— Nu l-am insultat. L-am contrazis.

— A contrazice e una și a insulta e altceva. Nu-mi închipui s'o fi făcut dinadins...

— Lasă, Volenco. La noi se vorbește despre rame, despre treabă și tu te tot bagi cu bunătatea ta. La tine toți sunt buni și n'ai voie să jignești pe nimeni. Eu însă cred altfel: dacă e nevoie de rame, să-mi dai rame, să vorbești cu rost: când vor fi gata? Pentruce să aiurești întreaga colonie? Pentruce?

Adunarea urmărea această discuție cu mult interes. După expresia fețelor era greu să-ți dai seama de partea cui erau coloniștii. Era vădit lucru că Zâreanschi are dreptate, dar nici să jignești oamenii nu se putea. Igor Cerneavin stătea pe canapea între Nesterenco și Zorin. Voi să ia și el cuvântul și să-și exprime punctul său de vedere. Dar nu se obișnuise încă să vorbească la adunări. Afară de aceasta, nu știa încă limpede care era punctul lui de vedere. Îi era milă totdeauna de Solomon Davidovici, pe care toată lumea îl ataca, dela care toată lumea cerea și care, de dimineață și până la stingere, făcea „băi de aburi" în colonie. Dar, pe de altă parte, Igor înțelegea pe deplin mârâitul neîncetat și șicanele coloniștilor la adresa „producției" lui Solomon Davidovici. In adevăr, chiar dacă ai lua secția de montare: acum, toată curtea e plină de cherestea, dar ce fel de cherestea mai e și asta? Solomon Davidovici găsise undeva — un chilipir, firește — câteva autocamioane de resturi de scânduri de stejar. Nu încăpea îndoială că erau de cea mai proastă calitate: lemn de stejar cu noduri, fibre răsucite, cu crăpături la fiecare stinghie. Aceste crăpături și urmele nodurilor mai trebuiau oblojite în secția mașinilor, dar Ruslan Gorohov înjura și spunea că, dimpotrivă, Solomon Davidovici cerea să nu mai rămână niciun fel de deșeuri. In cazul acesta, în cine puteau să-și pună toate nădejdile? In Vanda. Vanda trebuia să acopere totul cu compoziția ei miraculoasă, dar nu se putea ca tot fotoliul să fie alcătuit numai din cataplasmele Vandei. Deodată, Igor Cerneavin se hotărî și întinse mâna. Torschi îi dădu cuvântul și ochi mirați se ațintiră din toate părțile spre Igor: e încă elev și cere cuvântul!

Igor se ridică brav, dar, de îndată ce deschise gura, își dădu seama cât e de greu să vorbească într'o adunare generală!

— Tovarăși, vă rog să-mi spuneți dacă asta-i just. Vanda Stadnițcaia ia un simplu rumeguș și poftim... nu doriți un

fotoliu de teatru? Incercați să luați în mână, de pildă, o stinghie. Uitați-vă, vă rog...

— Vorbește la chestie, îl opri Torschi.

— Poftim?

— Dece ne vorbești despre stinghii? Vorbește în chestia lui Zâreanschi.

— Ei dar Tocmai asta și spun. Trebue să intrați în pielea lui. Fiți buni și intrați în pielea lui.

— In pielea cui? întrebă Zorin de pe locul său.

Igor îi surprinse în treacăt privirea răutăcioasă și, viteaz, făcu un gest cu mâna. Ei, drăcie! Făcu un gest stângaci, cum făcea Mișa Gontari: e adevărat că mâna făcuse o mișcare foarte energică, dar parcă în altă direcție decât aceea în care ar fi trebuit: pe urmă se oprise undeva în dreptul pântecelui, rămânând întinsă într'o atitudine incomodă dintre cele mai stupide. Parcă înlemnise. Igor se uită chiar cam mirat la propria lui mână, dar văzu numaidecât, deși în treacăt, dincolo de mână, un zâmbet perfid de fată. In orice caz, nu se putea să tacă pur și simplu! In clipa aceea, fruntea îi transpiră fără să știe dece, Igor și-o șterse cu mâneca și scoase pe neașteptate un oftat adânc. Râsete ușoare, de abia auzite, trecură prin sală și zburară undeva, dincolo de zidurile clubului liniștit. Igor ridică ochii, ascultă mai oftă odată și... se așeză la loc.

De data aceasta, toți râseră cu poftă. Lui Igor îi sări țandăra. Svâcni din nou în sus și strigă:

— Dece să râdeți? V'ați legat de om: rame și rame! Credeți că lui Solomon Davidovici îi vine ușor? Voi spuneți că trebue să câștigați trei sute de mii într'un an, dar fără Solomon Davidovici o să câștigați pe dracu'! Voi mai sunteți încă la ceai, când...

— Dar dumneavoastră? strigă cineva.

— Și eu la fel. Nu-i adevărat? Noi mai suntem la ceai, când dânsul a și luat-o la goană în oraș, iar când vine înapoi, lumea tabără pe el din toate părțile... Fiți buni și spuneți-mi: asta-i viață? Iată pentruce eu îl respect pe Solomon Davidovici, pe cuvântul meu că-l respect!

Și, lucru surprinzător, deodată coloniștii îl aplaudară. In primul moment, lui Igor nu-i veni să-și creadă urechilor: sunete străine și neobișnuite se amestecară cu vorbele lui și el

întoarse capul: îl aplaudă, îl aplaudă pe el, Igor Cerneavin, cu toate că fețele zâmbesc cu ironie ca și mai înainte. Igor se îmbujoră, făcu un gest și simți dorința să se ascundă de fâstâceală, dar mâna grea a lui Nesterenco i se așeză pe genunchi:

— Bravo, Igor, bravo, ești un băiat bun!

Igor auzi glasul lui Zaharov. Acesta începu chiar cu numele lui.

— Cerneavin a spus ceeace credem noi toți. Ramele sunt un lucru important. Zâreanschi are dreptate. Dar, dragii mei, omul e și mai important! Volenco, te respect pentrucă ai luat apărarea bătrânului. Cred că a venit timpul să vorbim despre Solomon Davidovici cum trebue. Insă vă rog să păstrați taină asupra ceeace am să vă spun. Puteți?

Zâmbind, Zaharov își plimbă privirile peste adunarea generală: toate fețele afirmau un singur lucru. Se înțelege că poti Acești două sute de coloniști sunt în stare să păstreze în taină orice lucru. Cineva se uită bănuitor la fete, dar una din ele răspunse cu un protest hotărît:

— Ce te uiți așa? Eu una, pentru limba ta nu garantez...

— Pentru limba mea? Aoleu!

Zaharov își dădu seama că poate fi sigur de păstrarea secretului.

— Văd că n'o să-i povestiți nimic lui Solomon Davidovici și asta e foarte bine. Atunci, să ne înțelegem. Noi trebue să-i cerem ordine, trebue să-i cerem și reparații generale și o producție de calitate bună și rame noi. Trebue s'o facem. Dar să ne înțelegem. Vom face toate acestea pe un ton prietenesc, în orice caz cu toată politețea. Să aveți în vedere că, pentru unii, politețea e un lucru anevoios. Trebue să înveți a fi politicos. Să nu credeți cumva că dacă un om e politicos, înseamnă că-i un prostănac. Deloc. Iată, de pildă, poți să strigi, să dai din mâini și să scoți foc și pară pe ochi: „Ieși afară, ticălosule, așa și pe dincolo!", dar poți să spui și foarte politicos: „Fiți bun și plecați de aici".

Zaharov rostise ultima frază în adevăr cu o politeță extremă, chiar se înclinase ușor, dar stăruința neînduplecată a acestei rugăminți fusese atât de convingătoare și atât de hotărîtă, încât adunarea generală nu se mai putu stăpâni: se stârni larmă și râsete, iar cineva adăugă:

— Așa se face cu ai tăi!

— Foarte adevărat. Căci eu vorbesc tocmai despre ai noştri. Când e vorba însă de străini, nici acolo chestiunea nu se rezumă la înjurături, ci constă în forţă. Puşca e mai bună decât orice înjurătură. Dar Solomon Davidovici e unul de ai noştri, o ştim bine şi Cerneavin a spus-o frumos. Instalaţiile noastre sunt vechi, meşteşugăreşti, e greu să lucrezi cu ele, şi nici să le conduci nu este uşor. E limpede totul, copii?

De fapt, totul era limpede. Singur Zâreanschi părăsi clubul liniştit cu o mutră nemulţumită, repetând întruna:

— Să vedem cum o să le facă până la 1 Octombrie!

In schimb, Cerneavin urcă scara în fugă, fericit: rostise o cuvântare destul de frumoasă, prima lui cuvântare în colonie şi Zaharov îi dăduse dreptate. Fără asta toţi ar fi rămas la ideea că Igor Cerneavin e un novice obişnuit. Poftim elevul Cerneavin! Adevărul e că Igor se simţea prost de mai mult timp. Vania Galcenco e un băiat foarte bun, dar a venit în colonie cu o lună în urma lui şi i-au şi dat insigna. In brigada a opta, nimeni nu ridică chestiunea lui Cerneavin. Coloniştii se purtau frumos cu el, recunoşteau că-i citit, recunoşteau justeţea părerilor lui în multe probleme de viaţă, dar niciunul nu deschidea gura să spună că Igor ar trebui să fie prezentat adunării generale şi să arate: uitaţi, aşa şi aşa, nu-i un băiat rău: trăieşte, munceşte, învaţă. E cu putinţă ca nimeni să nu uite nenorocita sărutare din parc înainte de spectacol sau refuzul lui de a lucra, din primele zile?

Şi lucru surprinzător, Cerneavin nu apucă să-şi isprăvească bine gândul, când Nesterenco spuse:

— Băieţi, sunt de părere că-i ajunge lui Igor Cerneavin de când tot stă elev. Firește, o fi având el fanteziile lui, dar cred că asta o să-i treacă dela sine. Dece să avem elevi în brigada noastră? Sancio, care-i părerea ta?

Sancio, făptură vicleană, strigă pe un ton mirat:

— Gândesc demult la fel! Dece să avem elevi?

23. IN VIAŢĂ SE INTÂMPLĂ ORICE

Creiţer veni împreună cu un bărbat gras, îl conduse prin toată colonia, îi arătă totul, dar mai ales puştii, spunându-i:

— Dar ia uită-te la ăsta... Ai mai văzut unul ca el? Chiriuşca, ia vino'ncoa... Cum o mai duci?

Chiriușca ar fi putut povesti câte ceva despre viața lui, dar se uită la bărbatul cel gras și-i pieri pofta. Bărbatul cel gras avea o față expresivă, cu obrajii roșii, numai că, în clipa aceea, ea nu exprima nimic în afară de desgust și încă unul stăpânit.

— Dragul meu, dumneata nu înțelegi încă nimic, spuse Creițer.

Bărbatul cel gras răspunse cu o voce bătrânească de bas:

— Mihail Osipovici, sunt inginer și nu sunt obligat să înțeleg tot felul de romantisme.

— Ha! râse scurt Creițer. Chiriușa, am aflat că ești o ființă romantică.

Chiriușa îi făcu semn cu ochiul, ceeace arăta că-l aprobă și fugi. Volodia sună adunarea sovietului brigadierilor, apoi îl întrebă pe Chiril:

— Ce ți-a spus bătrânul?

— Ceva ce n'am înțeles! Spunea că-i inginer.

Lumea deabia încăpu în camera sovietului brigadierilor. Se svonise prin colonie că inginerul care sosise va vorbi despre noua fabrică. Vania Galcenco ocupă printre primii un loc pe canapea. Erau și mulți oameni mari: veniră profesori, maiștri; până și Volonciuc se băgă într'un colț, de unde se uita plictisit și neîncrezător.

Creițer se uită la coloniști cu un ochi pe jumătate închis, schimbă un semn cu Zaharov și spuse:

— Așa dar, băieți, începe treaba! Faceți cunoștință: dânsul e inginerul Piotr Petrovici Vorgunov. Avem un plan în privința noii fabrici, un plan interesant, foarte interesant. La noi, acolo, în oraș, planul acesta a plăcut. Vom construi o fabrică, o fabrică de unelte electrice. Piotr Petrovici, te rog.

Inginerul Vergunov ocupă toată masa lui Vitia Torschi. Nu se uită la coloniști și nici nu răspunse lui Creițer cu vreo privire. Avea un aer greoi și posomorît. Capul lui mare, cu păr cenușiu și rar, se întorcea încet. Deschise o valiză mică și scoase din ea o mașină lucioasă și ingenioasă, care semăna cu un revolver mare. O cântări în mâini cu oarecare greutate și începu să vorbească cu un glas domol, care parcă nu era al lui, de bună seamă, din obligație:

— Acesta este un burghiu electric, care lucrează deci cu curent electric. Iată sârmele; ele se pun la o priză obișnuită...

Stabili contactul și deodată burghiul începu să bâzâe în mâinile lui, dar, din cauza iuțelii, mișcarea nu se vedea ci doar se ghicea.

— După cum vedeți, el funcționează și ținut în mână și aceasta e foarte convenabil, pentrucă se pot face găuri în orice direcție. E o unealtă extrem de importantă, mai ales la construirea avioanelor, în lucrările de geniu, în construcțiile navale. Dar ea poate funcționa și ca o uneală fixă, pe un suport. Suportul nu l-am mai luat cu mine. Dacă vă pricepeți puțin la electricitate, ghiciți că trebue să aibă înăuntru o bobină electrică. V'o arăt mai târziu. Mai sunt și alte unelte electrice, pe care trebue să le facem în noua fabrică... ăă... în colonia asta; polizoare, fierăstraie, rândele electrice. Pân'acum, la noi, în Uniunea Sovietică, nu se fabricau unelte electrice, încât eram nevoiți să le cumpărăm din Austria sau din America. Burghiul acesta din mâinile mele e austriac.

După aceea, Vorgunov demontă ușor, parcă fără nicio sforțare, burghiul electric și arătă piesele din care era compus. Enumără pe scurt mașinile-unelte necesare pentru efectuarea pieselor respective. Numirile mașinilor-unelte erau noi, dar printre ele era pomenit și strungul. Incheie astfel:

— Vom avea următoarele secții: secția mecanică, secția de turnătorie, de montare și de unelte. Dacă n'ați înțeles ceva, să-mi puneți întrebări.

Așeză burghiul pe masă, își plecă ochii spre el și aștepta răbdător întrebările. Comunicarea pe care o făcuse era prea uluitoare, prea tăiase răsuflarea celor de față, încât le venea greu să pună întrebări. Totuși, Volenco întrebă:

— Turnătoria noastră nu-i bună?

Intrebarea aceasta avea un caracter cu totul necuviincios. Toți cei de față îl priviră pe Volenco cu dojană. Vorgunov răspunse fără să-și ridice privirile:

— Nu!

Dar aceasta nu-l zăpăci pe Zâreanschi:

— Ați vorbit de precizie... de precizie în procesul de fabricare. Care-i precizia?

— O sutime din milimetru.

Zâreanschi se așeză la loc și își puse mâna la obraz:

— Aoleu!

Toți râseră, până și Zaharov, până și Volonciuc. Numai Vorgunov nu râse. Începu să așeze burghiul în valiză.

— Dar... vom putea... să facem așa ceva?

Vorgunov își strânse buzele, se uită undeva pe deasupra capetelor lor și răspunse rece:

— Nu știu.

Ochii coloniștilor priveau ciudat de chiorîș: se rușinau să se privească. Dar Zaharov se ridică, făcu un pas înainte și își plecă și el ochii. Se vedea că era mânios.

— Eu însă știu! Și tovarășul Creiter știe! Știți și voi, coloniști. De burghie din astea are nevoie țara noastră. Armata Roșie, flota noastră aeriană. Tovarășe Vorgunov, ce producție prevede proiectul?

— Norma e cincizeci de bucăți pe zi.

— Înseamnă că vom face o sută bucăți pe zi. Și le vom face mai bine decât Austriecii.

Se întoarse spre inginer cu un aer de provocare, dar acesta își privea valiza cu răceala de mai înainte. Un glas sonor se auzi din massa copiilor care se așezaseră lângă ușă:

— Vom face!

Mihail Gontari își luă un aer de om virtuos și grav, ca acela pe care-l au bătrânii care au dus o viață înțeleaptă:

— Am citit de curând într'o carte că oamenii au născocit un mijloc să trimită portrete prin firul de telegraf. Îmi închipui că, oricum, un burghiu e mai ușor de făcut. Sau, să zicem, o combainâ — se fac și combaine, am văzut eu la Rostov. Mă gândesc așa: dacă ne punem pe lucru frumos, dece să nu facem? Dar, firește, să avem o turnătorie bună.

Toate aceste gânduri bune nu avură niciun efect asupra lui Vorgunov. Cercetându-l mirat cu privirea, Vitia Torschi închise adunarea.

Peste câteva minute, Vorgunov se afla în mijlocul cabinetului lui Zaharov, cu capul plecat, ca și cum ar fi vrut să împungă:

— Nu înțeleg asemenea gingășii. Nu sunt nici înger, nici fată de pension, așa că nu mă înduioșează niciun copil, dacă-i vorba de producție. Nu, nu mă înduioșează! Vă spun deschis: ridicați fabrica, e o treabă bună, dar va trebui să vă căutați lucrători.

Creiţer îşi rotunji mirat ochii:

— Ia stai, Piotr Petrovici, dar băieţii ăştia... crezi dumneata?...

Vorgunov ridică din umeri:

— Mihail Osipovici, sunt destul cârpaci şi fără ei.

Solomon Davidovici întinse mâinile revoltat:

— Dumneata nu-i cunoşti încă. Muncesc... ca nişte lei!

— Ei vezi: ca nişte lei! Eu n'am nevoie de lei, ci de oameni pricepuţi.

Îşi puse pălăria pe cap şi îşi luă valiza în mână:

— Mihail Osipovici, atunci mă servesc de maşina dumneavoastră. La revedere. Şi ieşi. Toţi îl priviră din urmă. Creiţer spuse cu patimă:

— Vedeţi? E o minune de om! E un om extraordinar.

Dar se pare că Solomon Davidovici Blum nu observă acest entuziasm:

— Cum vă place asta? Nu-i plac leii. Aţi mai văzut aşa ceva?

Zaharov râse tare, ca un băiat.

In timpul acesta, în dormitorul brigăzii a patra majoritatea copiilor dormeau. Numai Zâreanschi mai citea o carte în pat şi Volodia şi Vania se priveau din paturile lor învecinate. Deodată, Vania se ridică într'un cot:

— O sutime dintr'un milimetru! Volodea! Aşa ceva nu se poate, aşa-i?

Volodia răspunse gânditor:

— In viaţă se întâmplă orice.

Zâreanschi întoarse capul spre ei:

— Dormiţi, puştilor!

Jucându-se, puştii se priviră cu ochii închişi pe jumătate şi adormiră.

24. SĂ NE AMINTIM DE VREMURILE DE DEMULT

Vorgunov dusese cu el burghiul electric austriac, dar imaginea captivantă a acestuia rămăsese în amintire.

Ca să spunem drept, coloniştii nu ştiau să discute asemenea subiecte. Discutau cu aprindere dacă atelierul de croitorie va rămâne sau nu, dacă strungurile de Samara vor mai fi bune

sau nu pentru noua fabrică, dacă trebue sau nu să se dărâme stadionul. Câteva fete se adresară sovietului brigadierilor cu rugămintea de a fi mutate în secția mecanică. Sovietul brigadierilor salută cu căldură acest început, dar brigada a patra îl tratâ cu o invidioasă neîncredere. Petia Cravciuc își agita războinic moțul și spunea:

— Ah, cât de șirete sunt fetele astea? Firește, mai târziu o să se spună: uite, fetele, să vedeți ce lucru mare au făcut, au lucrat la strunguri. Hai să le punem la cele mai bune mașini-unelte. Iar despre noi o să se spună: ăștia sunt încă mici, lăsați-i să facă miezuri, mai ales dacă n'o să fie fum.

In brigada a patra toți îi dădeau dreptate lui Petca: părea că invazia fetelor la secția mecanică ar putea să scadă mult meritele strungărești ale puștanilor. Dar aceasta îi neliniști numai până'n clipa când fetele se așezară la strunguri alături de băieți.

Vanda și Oxana trecură și ele la lucru în secția mecanică. In sovietul brigadierilor, Solomon Davidovici încercase să spună că Vanda nu poate fi înlocuită în rolul ei important de alcătuitoare a amestecului de rumeguș din secția de montare. Vanda declarase că vrea să lucreze împreună cu Oxana. Un asemenea argument, adus de oricare altul, n'ar fi stârnit decât râsete, dar întrucât era vorba de Oxana și de Vanda, nimeni nu râse, ci, dimpotrivă, tocmai acest argument fu hotărîtor.

Prietenia dintre Oxana și Vanda fusese observată de toată colonia și toată lumea recunoscuse în tăcere că ea avea ceva deosebit. Nimeni nu știa în ce anume constă acest ceva deosebit. De altfel, nici secretele prieteniei lor nu fuseseră date în vileag nicăieri. Lumea se obișnuise să le vadă totdeauna împreună: în sala de mese, la școală, iar acum și în producție. Ele își consacrau una alteia până și orele de odihnă. In parc, la teatru, pe terenul sportiv, se arătau totdeauna amândouă, punându-i în mare încurcătură pe toți cei care ar fi vrut să acorde o atenție deosebită uneia din ele. Atât Mihail Gontari, cât și Igor Cerneavin, fiecare în parte și fiecare în sinea lui, condamnau mult această prietenie și n'o îndreptățeau decât în clipele când observau mutra tristă a rivalului. Ceeace era însă deosebit de revoltător, era faptul că, față de alții, Vanda și Oxana nu-și vorbeau aproape deloc. Se vedea că această apropiere simplă, tăcută și poate cam prea gravă, le satisface

perfect, dar se mai vedea şi altceva: că într'o altă atmosferă, misterioasă, poate în dormitor sau într'un colţ îndepărtat al parcului, fetele acestea aveau ce să-şi spună, că rezolvaseră toate problemele şi că totul era limpede pentru ele. Deaceea puteau să tacă în faţa străinilor cu atâta calm şi mândrie. Oxana avea un aer mai vioi şi mai atent faţă de mediul înconjurător decât Vanda. Păstrându-şi devotamentul de prietenă, ştia să se uite în dreapta şi în stânga, să privească cu viclenie sau cu atenţie, să asculte ceeace se petrecea alături de ea. Vanda, dimpotrivă, nu arăta niciun interes pentru tot ce era în jurul ei: în sufletul ei se desfăşura totdeauna o viaţă interesantă numai a sa şi, încruntându-şi puţin sprâncenele, era atentă numai la aceasta.

Colonia îi plăcea Vandei din ce în ce mai mult. Privind oamenii, îi înţelegea tot mai bine, dar nu se obişnuise încă să se apropie de dânşii într'un avânt simplu şi sincer. Toate secretele coloniei i se desvăluiseră treptat. Secretul existenţei unor mai multe perne la fete i se desvăluise printre cele dintâi. Secretul acesta se dovedise a fi foarte simplu şi chiar nostim. Nu se ştie dece, dar el era cunoscut numai fetelor. Băieţii erau totdeauna gata să-şi arate nedumerirea faţă de acest fenomen remarcabil şi chiar aveau tendinţa de a bănui administraţia de părtinire. Secretul se mărginea la următoarea manoperă: rufăria de pat se schimba din şase în şase zile. Cu acest prilej, scoţând faţa de pernă, băieţii nu dădeau importanţă celor câţiva fulgi care se lipeau de ea. Fulgii zburau prin cameră, cădeau pe parchet şi erau scoşi afară cu mătura de către colonistul de serviciu pe brigadă. Coloniştii de serviciu pe sală erau obligaţi să-i scoată mai departe. Dar nu mai apucau s'o facă niciodată. Dis-de-dimineaţă, înainte de primul semnal, fetele adunau acest puf. Din această cauză, pernele fetelor se tot îngrăşau şi venea clipa când se năştea o pernă nouă. La băieţi, dimpotrivă, pernele slăbeau mereu şi venea o clipă când administratorul constata nemulţumit acest fenomen inexplicabil şi ajungea la concluzia că trebue să cumpere din nou fulgi pentru umplerea pernelor. Şi întrucât numărul băieţilor era mult mai mare decât acela al fetelor, procesul acesta avea un caracter destul de rapid. In scurt timp, Vanda avu şi ea o mică rezervă de fulgi şi puf, pe care o păstra cu grijă într'o batistă, în dulăpiorul ei. Era un lucru obişnuit din viaţa de

toate zilele şi dacă cineva se dovedea vrednic de dispreţ, apoi aceştia erau numai băieţii, care nu fuseseră în stare să facă faţă unui lucru atât de simplu ca o pernă.

In dulăpiorul Vandei se strânseseră, deasemenea, şi unele lucruşoare. Ca toţi coloniştii, şi ea primea salariu dela fabrică. Câştigul ei lunar ajunsese la sfârşitul lui Octombrie la 120 de ruble. Cea mai mare parte din aceştia bani rămâneau în colonie pentru acoperirea cheltuielilor de hrană, iar 10% se vărsau la fondul sovietului brigadierilor, fond care avea o destinaţie specială: ajutorarea foştilor colonişti şi a celor care ieşeau din colonie. Ea primea în mână douăzeci, douăzeci şi cinci de ruble, o sumă uriaşă, pe care era greu s'o cheltuiască atât timp cât avea puţine dorinţe. Dar, odată cu venirea Oxanei, se găsiră folosinţe şi pentru aceşti bani. Simţi deodată poftă de dulciuri, apoi o atraseră ciorapii de mătase, pe urmă îi făcea atâta plăcere să-i ofere ceva în dar Oxanei! Astfel, în dulăpiorul Vandei apăru un cupon de batist, o cutie cu difecite mărunţişuri, iar în viitor vedea un ceasornic de mână la fel cu cel pe care-l avea Clava Caşirina. De fapt, ceasornicul se depărta din ce în ce, pentrucă mereu se iveau cheltuieli mai urgente şi mai pe puterea ei, iar în vestibul se afla un ceasornic mare, care-i arăta timpul oricând, dacă n'avea răbdare să aştepte semnalul de trompetă.

La sfârşitul lui Octombrie, într'o zi de odihnă, Vanda primi o invoire: pe vremea aceea, Oxana se pasionase pentru cercul de biologie şi vorbea mereu despre un ciclostom [1]) african. Igor Cerneavin lucra şi el la cercul de biologie. De fapt, ciclostomul african nu-l prea interesa, după cum îl interesau şi mai puţin cobaii şi nenumăratele colivii cu păsări, dar cercul acela era simpatic şi vesel, dădea multe prilejuri pentru vorbe de duh şi pentru multă muncă „brută", pe care Igor o executa cu o râvnă deosebită, mai ales dacă munca aceea era urmărită de Oxana. In orice caz, cercul de biologie se bucura de avantajul că n'avea nicio legătură directă, nici cu construcţia automobilului, nici cu regulile circulaţiei pe drumurile publice, aşa încât apariţia lui Mişa Gontari în cercul acela era absolut imposibilă.

---

[1]) *Ciclostom,* animal marin care are caractere asemănătoare viermilor. (N. T.).

Oxana rămase să lucreze în cerc, iar Vanda plecă singură în oraș. După ce trecu prin pădure, se urcă în tramvai și merse până la strada principală. Era o zi senină de Octombrie. Îmbrăcată cu paltonul negru de uniformă și cu insignă la beretă, Vanda porni mândră pe stradă: lumea o privea cu respect. Fata aceasta blondă și frumoasă era membră a glorioasei colonii „Intâi Mai"! Strada principală începea printr'un bulevard, pe care era o domcală mișcare de sărbătoare. Vanda ocolea cu o precizie severă rândurile lungi ale celor care se plimbau și-i făcea plăcere să vadă privirile curioase și invidioase care se aprindeau în acele rânduri și faptul că tinerii căutau să-i facă loc. Uneori, pe când ocolea câte un rând, auzea un cuvânt rostit în șoaptă:

— Orice s'ar spune... coloniștii ăștia dela „Intâi Mai" sunt grozavi! Până și mersul îl au deosebit.

Acolo, pe strada aceea în sărbătoare, era chiar mai plăcut decât în colonie. Acolo, niciun suflet nu știa nimic despre Vanda Stadnițcaia: Purta pe umerii ei, pe părul ei bălai și creț întreaga curățenie și mândrie a tinereții ei, întreaga curățenie și mândrie a coloniei. Deaceea, punea ușor și cadențat pantofioru-i negru pe asfaltul trotoarului, simțea cu plăcere cu câtă ușurință și sprinteneală călca piciorul ei puternic, cu cât calm puternic îi respiră pieptul, cu câtă siguranță îi privesc ochii.

—Avem onoare...

Cuvintele acestea fură rostite din spate, obraznic, perfid și cu putere, ca și cum cineva ar fi lovit-o cu bastonul în cap. Vanda simți că ceva diform, hidos și respingător se deșteptase în tot trupul ei.

Inaintea ei se afla un colonist: aceeași manta neagră, aceeași insignă la butonieră, o ținută care-i amintea de colonie, dar ochii aceea verzi care o priveau fără să clipească...

— Unde te duci? o întrebă Râjicov.

Vanda înghiți cu greutate aerul care i se strânsese în piept. Ura ei nestăpânită de mai înainte se redeșteptă în ea pentru câteva clipe, ochii ei scânteiară... dar își aduse aminte că în jurul lor se mișcă oameni și că e colonistă ca și el:

— Eu? Mă duc să târguesc câte ceva... pentru mine și pentru Oxana. Dar tu?

— Am ieșit și eu... la plimbare...

Porni alături de ea și, pe cuvântul meu că, în ziua aceea, avea un aspect cuviincios: mantaua încheiată la toți nasturii, șapca neagră pusă după regulament.

— Lucrezi acum... la secția de strungărie?

— Da, la secția de strungărie.

— Asta nu-i o treabă pentru muieri.

— Dar care treabă e pentru muieri?

— Voi aveți treburile voastre... din asta... tot nu iese nimic...

Râjicov strâmbă din buze, ca și cum și-ar fi schimbat vestmintele într'o clipă sub ochii ei, colonistul sbură din el.

Totuși, Vanda ținea minte că se află pe stradă și, deaceea, spuse în șoaptă, fără să-și schimbe cât de puțin expresia feței:

— Pleacă de lângă mine... pleacă!

— Nu te supăra. Ce ai? Nu-mi dai voie nici să glumesc! Știi ceva?

— Spune.

— Să intrăm într'un restaurant.

Nu-l răspunse. In virtutea inerției, picioarele o duceau în aceeași direcție în care mergea și el.

Râjicov mai făcu câțiva pași în tăcere, apoi își plecă ochii și spuse încet:

— Să bem ceva...

Ea întrebă cu un dispreț accentuat, pe care nu căută să-l ascundă:

— Și... pe urmă?

El râse fără zgomot și ridică din umeri, cu o veche apucătură de borfaș.

— Pe urmă... Pe urmă vedem noi. Poate ne amintim de vremurile de demult... Ce spui?

Tăcură îndelung, mergând alături. La o încrucișare de străzi, el arătă cu privirea spre intrarea unui restaurant situat într'un subsol și șopti rugător:

— Să intrăm, să ne amintim de vremurile de demult...

Vanda întoarse capul și se uită în lungul străzii. Apoi, aplecându-se ușor spre el, șopti cu putere, privindu-l drept în ochi:

— Tâmpitule! Idiotule! Șterge-o, să nu te mai văd! Canalie!

El se dădu la o parte și se arcui într'o atitudine obraznică ce-i era familiară:

— Ce-i cu tine? Dece faci pe nebuna? Bagă de seamă: se află în colonie!

Cineva din apropiere întoarse capul la strigătul lui. Vanda roşi până'n albul ochilor şi coti repede într'o ulicioară. Râjicov încremeni lângă intrarea în restaurant.

25. NIMIC RĂU

In general, Râjicov se simţea foarte bine în colonie. Aproape totdeauna era vesel, vorbea, lua parte mereu la discuţiile activului brigăzii asupra treburilor coloniştilor şi exprima păreri destul de inteligente. Cucerise unul din primele locuri în secţia de turnătorie şi, în vremea din urmă, lucra ca modelar. Meşterul Bancovschi îi preţuia mult aptitudinile şi energia. Râjicov avu o mică ciocnire cu Nesterenco, care-i ceru într'o formă dintre cele mai categorice să nu mai înjure de mamă. Râjicov nu recunoscu autoritatea lui Nesterenco şi-i răspunse:

— Dar mulţi mai faceţi pe grozavii pe-aici... Ai să mă înveţi tu!...

— Bine, ai să vorbeşti despre asta cu brigadierul.

— Am să vorbesc. Crezi că m'ai speriat?!

In adevăr, în aceeaşi seară, Volenco îl întrebă:

— Râjicov, Nesterenco mi-a povestit...

Râjicov se strâmbă ca un om care suferă:

— Volenco! N'a fost nimic grozav. Firește, când nu sunt rame suficiente, firește că eşti necăjit şi, înţelegi, firește că atunci te ia gura pe dinainte.

— Râjicov, asta-i interzis la noi, ţi-am mai spus de câteva ori.

— Înţeleg. Crezi că nu înţeleg? Dar aşa mi-e obiceiul, m'am obişnuit...

— Atunci, trebue să te desveţi. E greu să te desveţi?

— Crezi că-i uşor? Dacă era în timpul liber, era altceva, dar ţi-e necaz cu ramele astea. De câte ori n'am tot spus... Colţurile sunt stricate, sunt legate cu sârmă. Cum să nu... înjuri?

— Făgăduieşte-mi că ai să te stăpâneşti.

— Volenco, îţi făgăduesc, dar, uneori, înţelegi, te iau înainte nişte necazuri...

Volenco căuta să fie energic cu Râjicov, dar îşi dădea seama că acestuia i-e greu să se lepede de vechile lui apucături.

în general, Râjicov era foarte disciplinat, dar, mai ales, era socotit drept unul dintre udarnicii secției de turnătorie. Începuse să câștige: la ultima leafă îi rămăseseră aproape cincizeci de ruble curate. Îi arătase banii aceștia lui Volenco și-l întrebase:

— Cum crezi, ce să-mi iau pe banii ăștia?

— Pentruce să-ți iei ceva? Ai tot ce-ți trebue. Mai bine să-i pui la casa de păstrare. Îți prind bine la ieșirea din colonie.

Numai la școală îi mergeau prost treburile lui Râjicov. Era în clasa a patra, dormea la lecții, nu-și făcea temele și dacă nu se certa cu învățătorul, aceasta se datora numai faptului că-i era frică de președintele clasei, Hariton Savcenco cel aspru și neînduplecat.

Spori și numărul prietenilor lui Râjicov. E adevărat că Ruslan Gorohov se prefăcea că n'are timp să se ducă la plimbare și să mai stea de vorbă despre una, alta. Afară de aceasta, Ruslan era în clasa a șasea și la el veneau colegi să-și facă lecțiile împreună. Râjicov era pornit pe o atitudine de neîncredere față de tot felul de lecții, dar nu putea să nu adm'tă că oricum, clasa a șasea era ceva foarte onorabil și că acolo poate se cuvine, într'adevăr, să-ți faci lecțiile. N'avea dece să se grăbească cu Ruslan Gorohov: era un băiat de-ai lor. Mai erau și alții. De pildă, Levitin Sevca era chiar mai potrivit pentru o prietenie decât Gorohov, pentrucă era cu vreo doi ani mai tânăr decât Râjicov și-i recunoșteau autoritatea, chiar cu oarecare servilism drăgăstos. Levitin se distingea prin știința lui de carte, citea foarte mult și-i plăcea să spună felurite povești scoase din cărți. Aducea uneori din oraș niște cărți rare, de aventuri, le ascundea în dulăpior și nu le arăta decât lui Râjicov. Principala caracteristică a lui Sevca era ura lui pentru colonie. Nici chiar Râjicov nu putea înțelege dece Sevca era atât de pornit împotriva coloniei, dar îi plăcea să-i asculte plângerile și aluziile. Sevca avea o față plină și buze groase. Când vorbea, fața și buzele i se umezeau, din care pricină cuvintele lui păreau și mai răutăcioase. Sevca disprețuia toate regulile din colonie, disciplina, uniforma coloniștilor, curățenia din colonie, munca în producție. Era încredințat că Blum a furat zeci de mii de ruble și că acum vrea să fure și mai mult cu prilejul construirii fabricii. În ceeace îl privește pe Zaharov, acesta se străduește atâta, pentrucă vrea să obțină o decorație și o va primi firește, dacă pentru el muncesc peste două sute de coloniști. Sevca știa care anume profesoare „vorbesc", și cu care profesori anume și

povestea cele mai sinistre amănunte în legătură cu aceste fapte. Intr'o zi, Râjicov nu se mai putu stăpâni și-i spuse lui Sevca:

— Minți... Zaharov... ăsta... e pur și simplu cu capu'n nori. Și să nu crezi că-i așa de ușor să furi în colonie. Există o contabilitate și se fac tot felul de verificări.

Dar Levitin făcu doar un gest de dispreț. Trecuse prin mai multe cămine de copii. Intr'unul din ele, totul se descoperise și directorul fusese dat în judecată. In alt cămin toți furau, iar tatăl lui Levitin mai stă și acum la închisoare. Fusese casier și toată lumea îl considerase, deasemenea, drept un om cinstit. Pe urmă, i se înfundase: treizeci de mii de ruble! Degeaba își închipue Râjicov că pe lume sunt mulți proști. Dacă se poate fura, fură oricine, numai că toți vor să facă pe oamenii cinstiți.

Râjicov nu putea să-i dea toată dreptatea lui Sevca. Cunoștea viața mai bine și înțelegea oamenii mai bine. Desigur, oricine poate să fure și oricui îi face plăcere să aibă pe nimic, pe degeaba, bani sau lucruri. Numai că oamenii de nimic își trăiesc viața în sărăcie și nu fură, pentrucă le e frică. Dânșii își zic: mai bine să mănânc pâine neagră decât să ajung la închisoare! Nu fură decât oamenii cei mai îndrăzneți, cei cărora nu le e frică de nimic și cărora nu le pasă de închisoare. Și Râjicov se simțea cât se poate de mândru de calitățile lui excepționale și de faptul că nu-i era frică de nimic. Se gândea cu oarecare dispreț că și Levitin e un om de nimic și că nu e în stare să fure. Nu face decât să sporovăiască. Cu toate acestea, fără să știe dece, îi plăcea să stea de vorbă cu el.

Intr'o zi, Râjicov și Sevca rămaseră singuri în dormitor. Sevca spuse cu supărare în glas, ca de obicei:

— Asta-i dreptate? Vanda stă aici de două luni și i-au și dat un strung. Iar eu sunt la tâmplărie! Asta-i dreptate?

Râjicov zâmbi:

— Asta-i Vanda! Inseamnă că știe să placă!

— Dar dece nu pot să plac și eu?

Râjicov râse cu hohote:

— Te pui cu ea? Știi cu ce se îndeletnicea Vanda înainte de a fi intrat în colonie?

— Zi.

Cu toate că afară de ei, în dormitor nu mai era nimeni, Râjicov se aplecă spre urechea lui Sevca și-i spuse ceva în șoaptă.

— Minți!

— Pe onoarea mea! O cunosc eu!

— Ce chestie! Halal!

Sevca se bucură mult de acest secret, dar Râjicov ridică din umeri inexpresiv şi plictisit:

— Dar ce găseşti tu în asta? Aici nu-i nimic deosebit. Puţine lucruri se întâmplă...

— Ia uită-te la ea... ce prefăcută!... Nimănui nici nu-i trece prin gând!

— Aici nu-i nimic rău, repetă Râjicov.

26. TEHNOLOGIA MÂNIEI

La începutul lui Noembrie, colonia se pregătea cu încordare în vederea sărbătorii. De altfel, n'avea timp să se pregătească îndeajuns, întrucât zilele de lucru erau peste măsură de încărcate. Fiecare minut era scump şi avea importanţă pentru fiecare. Intr'una din seri, Liuba Rotştein, din brigada a unsprezecea, găsi un bilet. Biletul acesta se afla într'o carte pe care Liuba deabia o adusese dela bibliotecă. Liuba îl citi repede şi strigă:

— Vai, fetelor! Vai, ce murdăriel Lida!

Lida Talicova îi luă foaia de hârtie din mână. Pe ea era scris cu litere cursive îngrijite:

„Trebue s'o întrebăm pe Vanda Stadnițcaia cu ce se ocupa înainte de a fi intrat în colonie şi cum câştiga bani".

In timpul acesta, pe sala de jos, Semeon Gaidovschi se întorcea dela bibliotecă. Titlul cărţii, pe care deabia o primise, era atât de atrăgător, încât, cu toate că hotărîse s'o citească pe'ndelete în timpul sărbătorilor, se uita de pe acum la poze, mergând încet pe sală. Din carte căzu un bilet. Gaidovschi nu-l observă şi merse mai departe. Biletul fu ridicat de Oleg Rogov, care citi:

„Băieţi, puteţi să-i faceţi curte Vandei Stadnițcaia la un preţ ieftin. E o duduie cu experienţă!"

— De unde ai luat asta?

— Ce anume?

— Biletul ăsta?

— Nu ştiu... care bilet?

— L-ai scăpat... tu l-ai scăpat.

— N'o fi căzut din carte?

— De unde ai cartea?

— Am luat-o acum dela bibliotecă. Ce scrie acolo?

Rogov nu-i mai răspunsese şi fugi în camera sovietului brigadierilor.

— Uită-te ce se petrece la noi!

Victor Torschi stătea la masă. Înaintea lui se mai aflau câteva bilete asemănătoare.

— Mă uit de o jumătate de oră. Biletul ăsta e al patrulea.

Peste câtva timp, Torschi puse la uşă pe Volodia Begunoc şi se aşeză la o consfătuire cu Zâreanschi şi cu Marc Grimgauz. De altfel, Zâreanschi nu stătu la chibzuială multă vreme. Îşi trecu la repezeală privirile prin toate biletele şi spuse cu siguranţă:

— Le-a scris Levitin.

Marc îl întrebă:

— Ştii bine?

— E Levitin. Stăm într'o bancă. E scrisul lui. Îţi mai aduci aminte ce a scris la closet pe socoteala Marusiei? Îţi mai aduci aminte?

— Dar cum a putut să le pună în cărţi?

— Dece nu? E foarte simplu: e membru în cercul bibliotecii.

Victor nu mai spuse nimic şi-l trimise pe Volodia să-l cheme pe Levitin. Sevca veni, îşi aruncă la repezeală privirile peste biletele întinse pe masă, evită dibaci privirea atentă şi severă a lui Torschi şi întrebă cu un respect rezervat:

— M'ai chemat?

— E opera ta? întrebă Torschi, arătând cu capul spre masă.

— Ce este?

— Nu vezi?

— Dar ce este?

Levitin se aplecă spre masă. Zâreanschi îl întoarse brusc de umăr:

— Vrei să le mai şi citeşti?

— Dacă-mi spuneţi că-i opera mea, nu trebue să le citesc?

— Trebue! Tu să scrii şi tot tu să şi citeşti! E prea multă muncă pentru un singur om!

— Nu le-am scris eu.

— Nu le-ai scris tu?

— Nu.

Zâreanschi se uită peste masă cu o privire arzătoare, parcă ar fi tras un foc de armă în Levitin. Acesta îşi întoarse cu greutate privirea: se vedea cum genele îi tremurau de încordare.

Zâreanschi şopti ceva nimicitor şi se întoarse brusc spre Victor:

— Victor, adună sovietul!

— Adunăm îndată şi sovietul!

Vitia nu stătu mai mult de trei minute la Zaharov. In aceste trei minute, nimeni nu scoase un cuvânt în camera sovietului brigadierilor. Marc Gringauz se întoarse cu faţa la fereastră, iar Zâreanschi îşi plecase ochii ca să nu dea frâu liber urii din el. Levitin stătea în dreptul mesei. Era puţin cam palid şi se uita într'un colţ. Zaharov intră grav, citi în tăcere biletele, unul după altul, reţinu ultimul bilet în mână şi se uită la Levitin rece şi atent.

— Bine, spuse el foarte încet şi se întoarse în cabinetul lui. Levitin îngălbeni şi mai mult.

Vitia strigă spre uşă:

— Begunoc!

— Ordonaţii

— Adunarea brigadierilor!

— Am înţeles!

In dormitorul brigăzii a cincia, Vanda Stadniţcaia plângea cu hohote, cu faţa ascunsă în pernă. Fetele se adunaseră în jurul mesei şi vorbeau în şoaptă, buimăcite. Clava Caşirina dădu buzna în dormitor. Atât chipul, cât şi glasul ei erau de nerecunoscut:

— Sună adunarea sovietului! Am să-l sugrum! Cu mâinile mele! Dacă nu-l dau afară... Vino, Vanda!

Vanda înălţă capul:

— Eu nu merg!

— Ce? Să te predai lui Levitin? Cum îndrăzneşti? Dar ce are să spună eleva pe care o îndrumezi?

Vanda se aşeză pe pat, îşi şterse repede ochii şi îşi încruntă sprâncenele:

— Spune tu, Oxana, să mă duc?

Oxana zâmbi deodată, simplu şi vesel, aşa cum râd fetele când li-e sufletul senin:

— Să mergem! Dece să nu te duci! Să vedem cum arată oestia aia. Să mergem.

Sprânceana dreaptă a Vandei se arcui în semn de mirare. Una din fete spuse:

— Spală-te! Să nu-şi închipue că ai plâns.

In ziua aceea, în sovietul brigadierilor era o atmosferă neobişnuită. Torschi dăduse afară fără milă pe toţi copiii mici. Aceştia se adunaseră grămadă mare pe sală, căutând să înţeleagă ce se

petrece în soviet după expresia feţelor celor care ieşeau şi intrau. Volodia Begunoc stătea la uşă şi nu lăsa înăuntru decât pe brigadieri. Se dădu la o parte numai în faţa Vandei şi Oxanei şi copiii înţeleseră că Begunoc ştie ceva. Dar după ce uşa se închise definitiv şi îl întrebară pe Volodia despre motivele alarmei, acesta răspunse grav:

— Nu-i voie să se spună.

Peste câteva minute, Victor scoase capul pe uşă şi ordonă:

— Begunoc, adu-l pe Râjicov!

Volodia îl puse la uşă pe Vania Galcenco, şi fugi după Râjicov. Acesta intră pe uşă repede, fără să se uite la copii.

In timpul acesta, sovietul era bântuit de o revoltă generală. Mulţi nici nu puteau să stea pe canapea, alcătuind un grup strâns lângă masa preşedintelui. Nimeni nu cerea cuvântul şi Victor nu urmărea ordinea desbaterilor. Zâreanschi îşi ţinea mâna la gât, aproape înnăbuşindu-se:

— Nu mai pot! Nu pot să văd aşa ceva! Mai tăgăduieşti! Ce importanţă are asta? Te dăm afară, tot te dăm afară. Dacă mărturiseşti, te dăm afară, dacă nu mărturiseşti, tot te dăm afară!

Levitin nu stătea în centru, ci într'un colţ şi nimeni nu-i cerea să ia poziţia de drepţi. Picioarele îi slăbiseră şi el se ţinea strâmb cu o mână de spătarul canapelei. Se uita într'o parte, la perete. Zâreanschi nu găsea cuvinte, dar tot sufletul lui plin de ură i se adunase în ochi. Volenco îl întrebă pe Levitin:

— De unde ai ştiut? Cine ţi-a spus?

Levitin îşi mişcă buzele groase, dar nu ieşi niciun cuvânt. Atunci, deschise larg gura, o căscă asemenea unui peşte aruncat pe uscat şi rosti nedesluşit, cu greutate:

— N'am ştiut nimic şi n'am scris... nimic.

Vanda stătea între fete, în colţul opus. Roşi şi spuse cu glas răguşit:

— Vitia, cer cuvântul!

Toţi se întoarseră cu faţa la dânsa şi veniră mai aproape. Ea făcu câtiva paşi înainte, fără să-şi ia ochii dela Levitin şi se opri drept în faţa lui, cu mâinile la spate. Levitin era stingherit, se sprijini şi mai bine de canapea şi întoarse şi mai mult capul spre perete. Vanda spuse încet, alegând cu greutate cuvintele şi stăpânindu-şi din greu mânia:

— Auzi tu? Viaţa mea e... aşa cum ai scris tu! Ai scris... ei şi? Mi-e egal, să ştie toţi! Aici sunt tovarăşii! Lasă-i să ştie!

Numai că chestiunea e alta. Cine m'a împins la viața asta?! Oameni ca tine... înțelegi? Ca tine... ca tine...

Vanda rostise ultimele cuvinte în neștire, privind în lături stăpânindu-și cu greutate hohotele de plâns. Se repezi, apoi, spre ușă, dar Nesterenco o prinse pe drum cu mâna-i puternică și ea începu să plângă pe umărul lui, fără să-și dea seama. Lacrimile ei nu speriară și nu mirară pe nimeni. Nesterenco îi spuse liniștit lui Levitin:

— Ai auzit, nemernicule? Vanda a spus-o minunat. Tu ai scris, dar, acum, noi o respectăm și mai mult pe Vanda. E sora noastră, înțelegi, canalie? Iar pe tine o să te dăm afară. Fii pe pace, te dăm afară și, peste o jumătate de oră, vom și uita cum te numeai.

Zâreanschi îl întrerupse:

— Chiar acum! După adunarea sovietului! Eu însumi te voi duce până la șosea. Ai să mai vorbești cu mine între patru ochi.

Lida Talicova, care stătea lângă Zâreanschi, spuse îngândurată, ca și cum ar fi vorbit numai pentru ea:

— N'am votat așa niciodată, dar acum am să votez: să te dăm afară! Ai intrat în viața noastră... Trebue să te strivim cu... bocancul.

Zâreanschi nu mai putu îndura desbaterile. Veni spre Levitin aproape de tot:

— Ajunge! Mi-e scârbă! N'ai scris tu? Mai spune odată!

Levitin tăcea. Toți brigadierii tăceau și ei. Ilia Rudnev cel drăguț întoarse neputincios capul spre Zaharov: trebuia făcut ceva. Dar pe neașteptate răsună glasul lui Râjicov:

— Să spun eu... Torschi...

— Da, da, tocmai pentru asta te-am și chemat.

— Am să spun: firește că Levitin trebue dat afară. Firește: stă și scrie. Trebue să mănânce zilele cuiva!

Levitin se întoarse brusc în colțul său:

— Dar tocmai tu mi-ai spus!

— Aha! făcu un singur glas, și toate fețele își însușiră expresiv această exclamație.

Aceasta nu-l intimidă pe Râjicov. El cunoștea viața și știa să vorbească cu oamenii. Doar expresia feței lui Igor Cerneavin îl cam intimida, dar Igor Cerneavin rămânea pentru mai târziu. Râjicov zâmbi chiar ca un om virtuos.

— Ți-am spus ca unui tovarăș. Și ți-am mai spus că în asta nu-i nimic rău. Ți-am spus?

— Da... mi-ai spus.

— Ţi-am spus ca unui tovarăş... Şi tu... a trebuit să scrii porcării. Ţi-am spus doar că nu-i nimic rău! Ţi-am spus de două ori...

Râjicov îşi luase avânt. Dădea în vileag cu noblețe cele petrecute. Dar chipul schimonosit al lui Igor apăru pe neaşteptate drept înaintea feţei lui:

— Isprăveşte! Ţii minte că ţi-am spus că te înnec? Ai uitat? Ai uitat?

Speriat, Râjicov se dădu înapoi. Cerneavin înainta spre el. Cineva îl luă pe Igor de cot, dar el respinse nerăbdător acea mână:

— Aici e soviet. Nu te judecă nimeni! Dar să ştii că eu nu ţi-o iert! Niciodată! Orice ar fi, te... ai să primeşti ceeace meriţi.

Ca să întărească şi mai mult spusele lui, Igor înclină capul şi ieşi din cameră. Râjicov se uită la toţi, dar toţi îl priveau cu un aer de înstrăinare. Se aşeză pe canapea. Torschi îi spuse:

— N'ai decе să te lăfăeşti aici, cară-te!

Râjicov se duse grăbit spre uşă. Vanda se dădu la o parte cu desgust. După ce uşa se închise în urma lui, Nesterenco spuse cu glas tărăgănat:

— Daa! Totul e limpede!

Torschi ridică chestiunea:

— Atunci, ce facem cu ăsta... cu Levitin?

Zâreanschi îi aruncă lui Levitin o privire nepăsătoare şi făcu un gest de resemnare.

— Dă-l dracului! Merită să vorbim despre el? Eu propun o pedeapsă: să-l lăsăm mâine fără masă. Şi pentru asta o să plângă şi o să se milogească: daţi-mi să mănânc!

Sovietul râse. Zaharov spuse serios:

— Nu se poate să ne batem joc de un om în felul acesta! Protestez cu hotărîre. Să-l dăm afară e altceva! Dar ce înseamnă asta: să-l lăsăm fără masă! Levitin are şi el demnitatea lui. Uneori, a pedepsi un om, înseamnă a-ţi exprima respectul pentru el.

Brigadierul posomorît dela a treia, Braţan, nu-l înţelese pe Zaharov:

— Alexei Stepanovici, să nu vă fie frică! Nimeni nu-l lasă fără masă. Levitin, să nu te necăjeşti: ai să mănânci. Nu trebue nici să-l dăm afară, să stea aici şi, firește, trebue să-l şi hrănim.

Dar aș cere un singur lucru. Levitin, fă-mi un serviciu: la 7 Noembrie, când vom merge la manifestație, să nu intri în front la noi, ci să rămâi acasă. Pentru tine va fi mai multă liniște, iar pentru noi va fi... mai plăcut. Pentrucă... noi mergem sub drapel, pe când ție... ce-ți pasă ție de drapelul nostru?

Porșnev spuse cu blândețe și căldură, ca totdeauna:

— La 7 sunt eu de serviciu... Am să-i fac... un rost... undeva. Levitin, vrei să fii de serviciu la bucătărie?

Aceasta fu ultima lovitură de dispreț, care-l dobori pe Levitin pe canapea. El se băgă moale într'un colț și începu să plângă încet, pentru el, fără să dea atenție la tot ceeace se petrecea în soviet. Lumea privi o clipă spre trupul lui aplecat, apoi Victor Torschi anunță:

— Asta-i tot! Puteți să plecați. Declar ședința sovietului brigadierilor ridicată.

Toți se îndreptară spre ușă, dar Levitin sări de pe divan și strigă, scăldându-se în lacrimi:

— Tovarăși, pedepsiți-mă! Tovarăși, nu se poate așa! Tovarăși! Alexei Stepanovici! Pedepsiți-mă!!

Nimeni nu se uită la el. Numai copiii de pe sală intrară în cameră și, mirați, făcură cerc în jurul lui Levitin. Acesta se prăbuși din nou pe canapea și plânse cu hohote, tare, cu desnădejde, mormăind ceva.

Zaharov strigă la puștani:

— Marș de-aici! Uf, ce oameni curioși!

Toți dispărură într'o clipă. Zaharov puse mâna pe umărul lui Levitin:

— Vino cu mine! Nu trebue să te canonești așa! Vino aici, să-ți dau o pedeapsă.

Levitin încetă să plângă și-l urmă sughițând pe Zaharov în biroul lui.

27. CE-I PLACE FIECĂRUIA

In ziua a doua a sărbătorii [1]) Zaharov lucra liniștit în cabinetul său. Volodia Begunoc și Vania Galcenco intrară în încăpere și se așezară încetișor pe canapea. Zaharov îi privi, dar nu le spuse nimic, socotind ceva pe o foaie mare.

Volodia se aplecă spre urechea prietenului său:

— Tot nu-i spui...

[1]) Este vorba de aniversarea Marei Revoluții din Octombrie (N. T.).

— Ba-i spun.
— N'ai curaj.
— Ba am!
— Atunci dece mai stai și nu vorbești?
— Am să vorbesc.
— Mai stai și pe urmă ai să pleci.

Vania se ridică repede și se duse spre masa lui Zaharov. Acesta nu-i dădu nicio atenție. Vania veni mai aproape, atinse masa cu pântecul și își puse mâinile pe marginea ei. Il privi apoi pe sub sprâncene pe Volodia și roși. Zaharov îl întrebă fără să-și întrerupă lucrul:

— Ei?
— Alexei Stepanovici... azi suntem în 8 Noembrie?
— Da, în 8.
— Iar ramele cele noi nu s'au făcut încă.

Zaharov zâmbi și se uită la Vania:

— Nu s'au făcut.
— Va să zică Aliosa a avut dreptate?
— Cam așa ceva...

Vania voi să mai spună ceva, dar... nu se mai putu stăpâni și se repezi spre ușă. Volodia se ridică de pe canapea. Ajuns în ușă, Vania întoarse capul:

— Va să zică Solomon Davidovici nu s'a ținut de cuvânt?

Zaharov clătină din cap. Băieții trântiră ușa.

Confirmarea autorizată a lui Zaharov era necesară din pricina comentariilor extrem de contradictorii care circulau în brigada a patra. Erau băieți de felul lui Chiriușca Novac, care susțineau că toată povestea cuvântului dat la timpul său de Solomon Davidovici ar fi fost ștearsă de pe ordinea de zi. La acest curent oportunist din brigada a patra contribuise faptul că, nu se știe dece, în atelier se făcuse multă liniște. Strungurile horcăiau și se opreau ca și înainte, curelele și roțile de transmisie ieșeau din funcțiune de câteva ori pe zi, tot ca și până acum, dar coloniștii îi vorbeau despre aceasta lui Solomon Davidovici politicos și-i ascultau promisiunile cu răbdare. De altfel, trebue să spunem că, acum, Solomon Davidovici nu promitea atât, cât dădea din mâini și suspina duios:

— Înțelegeți doar, dragi tovarăși!

Se mai schițau și împăcări pe alte planuri între coloniști și Solomon Davidovici. La sfârșitul lui Decembrie, era o sărbătoare anuală, aniversarea deschiderii coloniei. Acum, după aniversarea

lui Octombrie, începuseră pregătirile în vederea acestei sărbători. Piotr Vasilievici Malenchi amintise într'o adunare generală că, potrivit unei vechi tradiții a coloniei, tot ce era necesar pentru sărbătoarea aceasta trebuia să fie făcut de mâinile coloniștilor. Rezulta că era greu să te lipsești de Solomon Davidovici. Comisia de organizare a sărbătorii, alcătuită din reprezentanții tuturor brigăzilor, începuse să lucreze. Din partea brigăzii a opta, în această comisie făcea parte Igor Cerneavin, din partea brigăzii a patra, Vania Galcenco, iar din partea brigăzii a cincia, Oxana. Pe vremea aceea, Vania începuse să cânte la fanfară deși deocamdată numai în formația a doua, de școală. Dar nu era nicio nădejde că până la sărbătoare, va avea timp să facă tot programul de școală la trompeta a doua. Deaceea, Vania putea da o parte însemnată din sufletul lui pregătirilor în vederea sărbătorii.

Chiar în prima ședință a comisiei se constată că o serată dată de artiști amatori ar fi greu de organizat fără ajutorul lui Solomon Davidovici. Deaceea, comisia hotărî să numească pentru tratative tovarășii cei mai versați în diplomație. După părerea generală, fură recunoscuți ca atare Igor Cerneavin și Șura Meatnicova care, chiar la bibliotecă, știa să aleagă o carte pe gustul fiecăruia.

La Solomon Davidovici, Igor începu:

— Vom avea o serată dată de artiștii amatori...

Solomon Davidovici îl întrerupse:

— Trebue să faceți decoruri? Sunt de acord. Dar vă rog să le faceți în așa fel ca să nu stricați scândurile! Când va fi serata?

— Peste o lună și jumătate.

— E un lucru foarte frumos. O inițiativă foarte frumoasă. Aș lua și eu parte cu plăcere.

— Haideți, Solomon Davidovici! Haideți și gata!

— Știu să declam. Și să dansez. Vă joc un gopac [1]) de vă lingeți pe degete, he-he! Ei, drăcie, vă arăt eu tinerețe!

— Cu Oxana?

— Dar ce crezi, că dacă-i vorba de Oxana, mă sperii?

— Batem palma?

— Batem palma!

---

[1]) Dans popular ucrainean. (N. T.).

Solomon Davidovici râse vesel, iar Igor fugi să bucure comisia. Malenchi aprobă încântat rezultatele soliei lui:

— In primul rând, va fi ceva original dacă o să ia parte şi Solomon Davidovici. In al doilea rând, vom primi şi scânduri şi placaj şi pânză şi hârtie şi becuri şi materiale pentru diferite efecte scenice.

Peste încă o săptămână, Igor propuse în comisie un plan mai amănunţit pentru participarea lui Solomon Davidovici. Proiectul fu primit cu explozii de hohote de râs. Malenchi asculta amănuntele cu văpăi în ochi:

— Asta-i grozav! Numai că... o să prindă de veste.

— Pentru nimic în lume!

Vania spuse:

— Să mori, nu altceva!

Indrăzneala proiectului o puse pe gânduri pe Oxana:

— Igor, nu trebue să faci asta.

— Oxana, va fi ceva extraordinar! Extraordinar! Şi Solomon Davidovici va fi mulţumit. Va fi foarte mulţumit.

Malenchi întări:

— Va fi mulţumit! Asta-i... grozav!

Când Igor se duse la Solomon Davidovici, Vania se luă după el. Igor îl preveni.

— Ochii! Ochii tăi sunt imposibili! Ascunde-ţi ochii.

Vania îşi ascunse ochii cum putu, adică şi-i acoperi cu mâna în timp ce vorbea cu Solomon Davidovici. Vania nu cunoştea încă altă manieră de a-şi ascunde ochii.

Solomon Davidovici se bucură de propunerea lui Igor:

— Monologul lui Boris Godunov?

— Al lui Puşchin!

— Spune-mi clar: al lui Boris Godunov sau al lui Puşchin? Nu se cade să confundăm!

— „Boris Godunov" e o scriere a lui Puşchin.

— Aşa şi trebue să spui pentru a evita orice confuzie. Atunci va trebui să anunţ: „Boris Godunov", scriere de Puşchin?

— Nu, nu trebue să vă obosiţi, asta va anunţa crainicul.

— Cu atât mai bine. Boris Godunov e un căpitan de oaste?

— Un ţar.

— Nu-i ţar, ci un fost ţar. Parcă-mi aduc aminte. A fost înjunghiat de unul.

— Nu, dimpotrivă, a înjunghiat el pe... ţareviciul Dimitri.

— Ştiu asta. A avut neplăceri... Bine, am să recit.

— Şi gopacul.

— Cu Oxana?

— Cu Oxana.

— Numai că... trebue să mă duc la repetiţii. Am eu timp pentru repetiţii?

— Solomon Davidovici, nu trebue să vă duceţi la repetiţii. Vreau ca asta să fie o surpriză pentru toţi, înţelegeţi, pentru toţi... Repetăm... aşa... pe ascuns.

— N'aveţi nicio grijă!

— Aşa dar, v'am adus... astea.

— Ce-s astea?

— Cuvintele!

— A, cuvintele! E scris curăţel. Cine scrie aşa de frumos?

— Vania Galcenco.

— Tu ai scris aşa de frumos? Dar dece zâmbeşti întruna? Eşti o fire aşa de veselă?

— Aşa-i de felul lui, Solomon Davidovici, spuse Igor şi-l ciupi pe Vania de picior. Vania îşi mai schimbă firea.

— Să n'aveţi nicio grijă, spuse Solomon Davidovici la despărţire. N'am să vă trag pe sfoară. Altfel, aţi crede că Solomon Davidovici înseamnă numai: dă-ne materie primă, dă-ne strunguri, dă-ne rame, fă-ne reparaţii, numai dă-ne şi dă-ne! O să vedeţi voi.

Pregătirile în vederea sărbătorii mergeau din plin. Dar tot din plin mergeau şi alte treburi. Intr'una din zilele de odihnă se puse temelia noii fabrici. La marginea terenului, în dreptul grădinilor de flori, se făceau de câteva zile săpături de fundaţii. Căruţe colhoznice aduceau cărămidă şi o aşezau în grămezi îngrijite. La punerea pietrei fundamentale veni şi Creiter, însoţit de multă lume, printre care era şi inginerul gras Vorgunov. Creiter arătă colonia la toată lumea. Singur Vorgunov nu voi să vadă nimic, rămase în cabinetul lui Zaharov şi spuse:

— Punerea temeliei încă nu înseamnă treabă. Astea-s marafeturi. In general, ai noştri nu pot fără marafeturi.

— Care „ai noştri", Piotr Petrovici?

— Ai noştri, Ruşii!

— Nu-ţi plac Ruşii?

— Mie-mi place borş cu usturoi. In ceeace-i priveşte pe Ruşi, aş prefera să pot lucra cu ei, cum trebue.

— Foarte bine: să lucrăm împreună.

— Să vedem. Numai că... tovarăşe Zaharov, oare credeţi se-

rios că... băieții dumneavoastră vor fi în stare să facă față unei fabrici ca asta?

— Foarte serios.

— Așa... Bine, deocamdată trebue să ne ținem de solemnități....

Coloniștii, în hainele lor bune, se aliniară pe teren și scoaseră drapelul cu solemnitatea obișnuită. Vorgunov stătea lângă gropile făcute pentru fundații și zâmbea. Creițer îl întrebă:

— Ți-a plăcut, totuși?

— Da, mi-a plăcut. E cauza lor, e bine! Și fanfara cântă frumos și cu armonie. Dar ce legătură are cu asta fabrica de unelte electrice? Nu se poate să le amestecăm!

— Ba o să le amestecăm, Piotr Petrovici. Facem un amestec de muzică și fabrică și mai adăugăm și o porție întreagă din dumneata!

Vorgunov își umflă buzele din nou:

— Nu, vă rog să mă scutiți: sunt prea bătrân pentru asemenea distracții, Mihail Osipovici.

Pe fundul unei gropi pentru fundație, se așează un document mare, în care era scris când și de către cine se pune piatra de temelie a noii fabrici. Acest act fu așezat, acoperit cu o cărămidă și mortar, de către doi oameni, reprezentantul cel mai bătrân și cel mai tânăr al Puterii Sovietice în colonie: Creițer și Vania Galcenco.

În ziua aceea, Vania Galcenco era planton între orele zece și douăsprezece noaptea. Intră în post în clipa când se sunase stingerea. Peste încă o jumătate de oră, mișcarea pe scară se liniști. Vania stinse lumina pe săli, își strânse mai tare cureaua la manta și începu să se plimbe cu pași mari prin vestibul, potrivindu-și din când în când arma. La unsprezece și jumătate, Zaharov își isprăvi lucrul. Trecând prin dreptul lui Vania, îl întrebă:

— Nu ți-e somn?

— Aș putea să stau și până mâine dimineața, răspunse Vania.

— Bravo! Noapte bună! Cui predai serviciul?

— Lui Volodia Begunoc.

— Dar cine va da semnalele mâine?

— Semnalele le va da Petca.

— Bine...

Zaharov plecă. Când nu mai rămâneau decât zece minute

până la schimb, uşa se deschise încet şi un cap cu păr roşu se băgă pe crăpătură. Nişte ochi verzi îl priviră bănuitori pe Vania.

— Vin... din oraş. M'am plimbat... puţin.

Râjicov se agăţă de uşă şi se strecură în vestibul. Se clătină în faţa lui Vania şi făcu cu mâna un gest neputincios:

— Te rog... să arăţi... în raport. Să treci! Orice ar fi, să treci: Râjicov a întârziat trei ore. A întârziat; ei şi?

Se căţără pe scară; chiar aşa: se căţără, pentrucă se împiedica mereu şi se agăţa cu mâinile de trepte. Vania îl privea din urmă speriat.

Când Volodia veni fuga de sus, cu mantaua strânsă în talie, Vania îi şopti cu patimă:

— Râjicov... a venit beat, înţelegi?

— Râjicov! Nu mai spune!

— Beat, beat mort, se clătina şi cădea mereu.

— O să-l pedepsească! Tot o să-l dea afară...

— Dar dacă întreabă: cine m'a văzut?

— Mâine trebue să raportezi brigadierului de serviciu.

— Şi dacă spune că-i o minciună!

— Nu va contrazice un raport!

28. PLACARDUL—PLAN

La sfârşitul lui Noembrie, căzu zăpada. Copiii mici luară act de acest eveniment prin îndelungi strigăte de bucurie şi prin ridicare de mâini. Se băteau cu zăpadă şi începură să construiască o cetate în parc, dar, mai târziu, se constată că materialele de construcţie erau încă foarte reduse pentru a dura o cetate: era prima zăpadă slabă, care nu se prea potrivea pentru o asemenea treabă. Deaceea, copiii îşi îndreptară atenţia asupra lacului: acesta urma să îngheţe şi atunci colonia va avea patinoar. In perioada aceea, Mişa Gontari căpătase o mare importanţă în ochii puştanilor: făcea foarte bine şine pentru patine. Şi alţi lăcătuşi ştiau să facă astfel de plăci, dar erau aglomeraţi de comenzile primite dela alte brigăzi. Mişa Gontari însă, în calitate de preşedinte al clasei a cincea, se specializase la copiii dela brigada a patra. Se dăduseră câte trei perechi de patine de brigadă, dar brigada a patra avusese noroc: toate numerele mici ajunseseră la ea, pentrucă toate celelalte brigăzi aveau colonişti cu picioare mari. Afară de aceste patine obşteşti, anumiţi vechi

coloniști aveau patinele lor proprii. Filca avea chiar două perechi. Alioșca Zâreanschi propuse ca toate patinele să fie date brigăzii, subliniind faptul că, la copii, picioarele cresc repede, astfel că patinele din anul trecut tot nu le mai sunt bune. Astfel, brigada a patra se pomeni cu vreo zece perechi de patine, ceeace acoperea cu prisosință nevoile. Dar, din păcate, lacul nu mai înghețа. Malurile lacului erau acoperite cu zăpadă, însă suprafața lui respira liberă și oglindea norii ca vara. Cunoscătorii susțineau că înainte de îngheț trebue să apară „ulei". Totuși, oricât se uitau puștii, nu apărea niciun fel de „ulei".

In colonie ziua se transformase în seară: se sculau, își luau ceaiul și începeau lucrul la lumina electrică. Numai masa de prânz o luau pe soare, apoi felinarele și becurile se aprindeau din nou. Acum le venea mai greu să se scoale dimineața; apărură amatorii de dormit până la „cinci minute înainte de inspecție". Mai mult decât dânșii aveau însă de suferit coloniștii mai mari, care până la ceai trebuiau să se mai și bărbierească. Cu obrajii bine rași, mirosind a apă de Colonia, toți intrau în sala de mese cu un aer vinovat și căutau să nu se uite în ochii brigadierilor de serviciu. Erau cu toții veteranii coloniei și deaceea brigadierii de serviciu se mulțumeau să-și încrunte sprâncenele. Firește, când era de serviciu Alioșa Zâreanschi, nu le rămânea alta decât să se bărbierească înainte de inspecție; dar Alioșa era de serviciu de două ori pe lună și în asemenea condiții părea că tot se mai poate trăi. Această viață acceptabilă se isprăvi pe neașteptate cu serviciul lui Iliușa Rudnev. Fără să-și piardă veșnica expresie de drăgălășenie, de simpatie și atenție, Rudnev porni la un atac demonstrativ în timpul inspecției: ordonă tovarășului din comisia sanitară care era de serviciu să treacă în raport pe toți cei nebărbieriți. Această măsură, excepțională prin noutatea ei, făcu o impresie foarte puternică și, de îndată ce se termină inspecția, foarte mulți coloniști începură să alerge pe săli cu săpuniere în mâini. Din ziua când primise titlul de colonist, Igor Cernoavin socoti și el că suprimarea bărbii și a mustăților e necesară. S'ar fi putut să mai întârzie cu treaba aceasta, dar, mai întâi briciul era un lucru impunător; al doilea, era oarecum jenat să-ți arăți barba într'o colonie de copii; al treilea. Igor avea perii roșcați care, după primul bărbierit luaseră o înfățișare cu totul antipatică. Speriat de acțiunile lui Rudnev, Igor își luă

și el briciul, prosopul și săpuniera și fugi la spălător. Jos se cânta semnalul „la ceai". In „B", în spălătoare și dormitoare, se auzea scârțâit de brice și se vărsa din belșug sânge tânăr, rezultat al lipsei de experiență și al repeziciunii timpurilor. Rudnev era cel mai tânăr brigadier și, până atunci, când se afla de serviciu, nu i se păruse niciodată un lucru de neconceput a întârzia la ceai, chiar cu 15 minute. Dar în ziua aceea, el arătase la inspecție că are colții tari și era greu de prevăzut ce colți va arăta în timpul ceaiului. Un singur lucru era liniștitor: puștiul ăsta nu va îndrăzni să lase fără ceai aproape 30 de „bătrâni". Realitatea fu și mai tristă și mai vicleană. E adevărat că Rudnev nu îndrăzni să atace direct, dar vorbi ceva la repezeală în cabinetul lui Zaharov. In orice caz, lui Zaharov îi veni în gând să studieze placardul-plan pe trimestrul întâi, plan care atârna în vestibul, chiar la intrarea în sala de mese. Zaharov începu studierea acestui placard exact cinci minute după semnalul „la ceai". Stătea în fața placardului, cu mâinile la spate și citea cu luare-aminte cifrele, pe care le cunoșteau demult pe din afară, până și puștii din brigada a patra. Peste vreo zece minute, pe scară se auziră pașii grăbiți ai veteranilor coloniei, care, pân'atunci izbutiseră să desființeze nu numai perii, dar și urmele de sânge de pe fețele lor. Nimeni nu-și îngădui nicio clipă de încurcătură sau zăpăceală. Picioarele lor sprintene nu-i mai îndreptară spre sala de mese, ci spre ușa de ieșire, iar mâinile lor sprintene se ridicară salutând:

— Bună dimineața, Alexei Stepanovici!

— Bună dimineața, Alexei Stepanovici!

— Bună dimineața, Alexei Stepanovici!

Zaharov fu nevoit să întoarcă ochii dela placard ca să răspundă la saluturi, Igor Cerneavin văzu încă de pe platforma de sus cum torentul de coloniști se îndreptase spre ușa de ieșire, dar când ajunse el însuși în dreptul lui Zaharov și rosti cuvintele de salut, niciun mușchi nu-l mai trase spre sala de mese: era evident că nu există decât un singur drum, acela spre ieșire, apoi mai departe spre atelier. Intră în curte în mulțimea veselă a tovarășilor săi, cărora nu le mai rămăsese acum decât o singură satisfacție, aceea de a primi pe ultimii întârziați, de a observa jocul complicat de pe fețele lor și de a râde cu hohote împreună cu dânșii. Pe urmă, Zaharov ieși pe peronul clădirii și spuse:

— Azi va fi o zi frumoasă... caldă... Unde te-ai tăiat Mihail?

Mișa Gontari fulgeră din ochi mulțimea de coloniști și răspunse cu demnitate:

— Alexei Stepanovici, sunt nevoit să mă bărbieresc.

— Fă-ți rost de un aparat de ras. E mai comod și merge mai repede.

Ieșiră în curte și cei care-și isprăviseră ceaiul. Ieși și Nesterenco, care nu-l observă pe Zaharov:

— Mișca, dece n'ai... Bună dimineața, Alexei Stepanovici Dece nu m'ai... așteptat?

Mișa Gontari nu știa să răspundă prea repede la unele întrebări. Zaharov își îndreptă ochelarii și intră în clădire.

Igor Cerneavin se afla și el în mulțimea de coloniști și-l compătimea pe Nesterenco, care era cât pe ce să se trădeze cu întrebarea lui. Dar Nesterenco se și obișnu'se cu situația:

— Așa-i chestia?! Stați, domnișorilor, când am să fiu de serviciu... am să născocesc și eu ceva.

Când brigadierul de serviciu Ilia Rudnev ieși pe scară, avea un aer ca și cum n'ar fi luat parte deloc la chestia aceea. Întrebă cu mirare în glas:

— N'ați fost la ceai? Dece?

In zilele următoare, până și „bătrânii" cei mai venerabili se grăbeau la ceai împreună cu puștii, trecând prin fața placardului-plan, întorceau fără voie capetele spre cifrele lui. Cifrele erau următoarele:

Planul trimestrului întâi:

Metalurgiști		
Gresoare	235.000	bucăți
	235.000	ruble
Tâmplari		
Mese pentru aule . .	1.400	bucăți
Mese pentru desen liniar .	1.250	bucăți
Scaune	1.450	bucăți
Scaune pentru desen liniar . .	1.450	bucăți
	180.000	ruble
Secția de croitorie		
Chiloți	25.500	bucăți
Pantaloni largi	8.870	bucăți
Pantaloni scurți	3.350	bucăți
Bluze „cow-boy" .	4.700	bucăți
	70.000	ruble
Total . . .	*485.000*	*ruble*

Planul era foarte greu şi coloniştii se entuziasmau:

— Aşa plan înţeleg şi eu!

Numai „bătrânii" ştiau că te poţi entuziasma numai până la 1 Ianuarie şi că pe urmă va fi rău. Dar brigada a patra era sigură că va fi interesant şi după 1 Ianuarie. Seara, la organizaţia de comsomol se ţineau şedinţe şi coloniştii îl copleşeau pe Solomon Davidovici cu felurite întrebări. Dar acum Solomon Davidovici nu mai făcea „băi de abur" din cauza emoţiei, ci căuta să arate cât mai amănunţit cum e asigurată îndeplinirea planului. Era o perioadă de relaţii paşnice. Nu demult, Solomon Davidovici spusese într'o adunare generală:

— Tovarăşi dela „Intâi Mai", vi s'a împlinit dorinţa: astăzi s'au făcut ramele cele noi.

Un glas singuratic întrebă:

— Dar în câte suntem astăzi?

Alte voci răspunseră cu plăcere:

— In 3 Decembrie.

— Ce importanţă are? spuse Solomon Davidovici. Important este că aveţi rame. Formalităţile n'au nicio însemnătate.

Coloniştii hototiră şi-l aplaudară zgomotos pe Solomon Davidovici. Mulţi râdeau, ascuzându-se în spatele tovarăşilor. Ochii brigăzii a patra se aţintiră îngrijoraţi spre Aliosa Zâreanschi· oare va spune ceva în chestia dreptăţii şi a sfinţeniei cuvântului dat? Dar Aliosa Zâreanschi râdea şi aplauda şi el. Aplauzele îl înduioşară pe Solomon Davidovici. El ridică mâna sus şi declară cu glas sonor:

— Vedeţi, fac totdeauna ceeace se poate face pentru producţie.

Cuvintele acestea stârniră o nouă explozie de ovaţii şi honote generale, de astădată cu totul făţişe. Râdea şi Zaharov, râdea şi însuşi Solomon Davidovici. Până şi Râjicov râdea şi aplauda. Era mulţumit că totul se sfârşeşte într'un chip atât de paşnic. Afară de aceasta, era modelar şi ramele aveau pentru el o mare importanţă. E adevărat că luna trecută, după întâmplarea cu Levitin, Râjicov avusese mari neplăceri. Până şi Ruslan Gorohov mârâise odată la el când rămăseseră între patru ochi:

— Lasă-mă'n pace, auzi? Lasă-mă'n pace! Pot trăi şi fără tine.

Pe urmă, trebuise să clipească din ochi încurcat în sovietul brigadierilor, după raportul plantonului Vania Galcenco Dar

trecuse şi asta. Era neplăcut că brigadierii vorbiseră despre Râjicov oarecum în silă, iar Zâreanschi exprimase, probabil, o părere generală:

— Râjicov e un om suspect şi rău. Totuşi, să mai aşteptăm. Au ieşit oameni din gunoi şi mai rău. Avem înaintea noastră o fabrică, trei sute de mii de ruble, avem înaintea noastră o viaţă măreaţă, iar el bea rachiu în oraş şi vine beat în colonie. Ce soi de om mai e şi ăsta? Doar că ştie să vorbească! Dar aşa ceva poţi să înveţi şi pe un papagal. Numai că papagalul n'are să bea rachiu. Să vedem. Dar... Râjicov, ţine minte: va veni o clipă când n'o să-ţi mai poţi aduna oasele!

Râjicov se bâţâise în centru, se bătuse cu pumnii în piept, făgăduise şi se căise, căutase să-şi ia un aer serios şi convingător. Volenco îi luase din nou apărarea:

— Totuşi, trebue să înţelegem: Râjicov s'a obişnuit cu viaţa asta şi nu se poate desobişnui dintrodată. Trebue să mai aşteptăm, tovarăşi. N'are rost să-l pedepsim, pentrucă el nici nu înţelege încă ce înseamnă o pedeapsă. O să vedeţi voi, o să vedeţi!

In general, sovietul brigadierilor nu mai luase nicio hotărîre, ci-i dăduse drumul lui Râjicov cu cuvintele: „Să vedem".

După aceea, Râjicov umblă plictisit, nu intră în vorbă cu nimeni, dar lucra la turnătorie „ca un leu". Solomon Davidovici îl lăuda mult:

— Dacă toţi ar fi lucrat ca Râjicov, noi am fi avut acumlări nu de trei sute de mii de ruble, ci cel puţin cinci sute de mii. Are mâini de aur!

29. BORIS GODUNOV

Sărbătoarea se desfăşură minunat. Fură de faţă mulţi musafiri, se dădu o masă splendidă, în colonie era cald, îmbietor şi totul vădea fericire. De-a-lungul drumului ce străbătea pădurea, până la staţia de tramvai, trecea o linie de focuri pe care le întreţinea Danilo Gorovoi. Musafirii treceau cu maşinile şi pe jos printre focuri. In uşă erau primiţi de coloniştii de serviciu, care le înmânau biletele de teatru şi invitaţiile la masă din partea uneia din brigăzi.

Coloniştii le arătau musafirilor dormitoarele lor, cluburile, sălile de clasă, le arătau şi le explicau placardul-plan pe trimestrul întâi, dar nu-i duceau prin secţii. Atracţia principală a

serii era un divertisment complex și vesel. Se produseră cântăreți, declamatori și acrobați. Cei mici prezentară o punere în scenă a lor, care se numea: „Călătoria coloniștilor dela Intâi Mai prin Europa".

La această punere în scenă luă parte și Vania Galcenco, însă rolul principal îl deținea Filca Șari. Filca îl înfățișa pe Mac Donald. Fu o scenă extrem de interesantă. Atât oaspeții cât și coloniștii aplaudară mult, când cei mici se aliniară unul în spatele celuilalt, când lumina se stinse pe scenă, iar în mâinile actorilor se aprinseră lanterne electrice. Fanfara cânta „Trenul". Micuții coloniști dela „Intâi Mai" plecară în călătoria lor în sunetele acestei melodii. Avură pe drum întâlniri nostime cu Pilsudschi, Mussolini, Mac Donald și cu alte „personalități". Fiecare dintre aceștia se lăuda față de dânșii cu isprăvile sale, dar era greu să-i înșeli pe cei dela „Intâi Mai", care știau să vadă foarte bine ceeace se petrecea în Europa Apuseană.

Apariția lui Solomon Davidovici făcu o mare impresie. El intră în scenă în haine maron noi.

Crainicul Sancio Zorin anunță:

— Solomon Davidovici va citi un fragment din „Boris Godunov" de Pușchin, în redacția lui Igor Cerneavin.

Creițer, care stătea în rândul întâi, se apleacă spre urechea lui Zaharov:

— Cum vine asta: Pușchin în redacția lui Cerneavin?

— Trebue să fie o poznă.

Solomon Davidovici își încruntă sprâncenele și spuse expresiv:

„Ajuns-am la puterea cea mai mare
Și'n liniște domnesc de șase luni"

Creiter rosti printre dinți:

— Ticăloșii!

Solomon Davidovici citea:

„Dar nu sunt fericit. Voiam poporul meu
Să-l liniștesc în fabrică, în secții"...

Mulți coloniști se sculară în picioare. Fețele lor vădeau un entuziasm încă liniștit, dar irezistibil. Profesoara Nadejda Vasilievna, care stătea alături de Zaharov, zâmbea visătoare. Zaharov își plecase pleoapele și asculta cu luare-aminte. Lui Creițer îi luceau ochii. Își întinse chiar gâtul, urmărind cele ce se pe-

treceau pe scenă. Solomon Davidovici recita tare de tot, cu multă expresie tragică:

„Şi strunguri le-am adus şi le-am găsit de lucru,
Dar dânşii furioşi mereu mă blestemau".

Coloniştii nu se mai putură stăpâni: foarte puţini din ei rămaseră pe scaunele lor. Il aclamau pe cel care declama cu aplauze asurzitoare, iar chipurile lor exprimau un adevărat patos estetic.

Solomon Davidovici nu putu să nu zâmbească şi zâmbetul lui spori şi mai vârtos încântarea auditorilor. Continuă cu o însufleţire mereu crescândă şi sala se linişti, prevăzând noi plăceri estetice:

„Oricine ar muri, doar eu sunt ucigaşul
Eu am grăbit sfârşitul transmisiei
Şi eu am otrăvit pe bieţii turnători!"

In ovaţiile care începură era greu să înţelegi ceva: hohotele de râs fuseseră înghiţite de nişte aplauze furtunoase. Coloniştii strigau ceva. Creiţer râdea cel mai tare, dar îi spuse lui Zaharov:

— Totuşi, redactorii ăştia trebue să primească o săpunealâ! Se poate una ca asta?

Cu faţa stacojie plină de strălucire, cu hainele noi şi chelia strălucitoare, Solomon Davidovici întinse mâna spre sală:

— Lăsaţi-mă să isprăvesc!

Coloniştii îşi muşcară buzele. Solomon Davidovici făcu un pas înainte, duse mâna la inimă şi îşi dădu ochii peste cap:

„Am greaţă, ameţeli şi văl
Băieţi obraznici înaintea mea.
Aş vrea să fug, dar n'am unde fugi.
E 'ngrozitor! E jalnic cel ce n'are bani!"

Isprăvi şi îşi plecă modest ochii. Dar o atitudine atât de rezervată, deşi actoricească, nu putea fi păstrată multă vreme. Răspunzând entuziasmului furtunos al publicului, Solomon Davidovici făcu să-i înflorească un zâmbet pe faţă, apoi se îndreptă mândru, ridică un deget şi abia atunci începu să se încline, pentrucă publicul tot continua să strige şi să aplaude. In cele din urmă, cortina se lăsă.

In pauză, Solomon Davidovici se strecură spre rândul întâi, răspunse mândru la saluturile coloniştilor, zâmbind îngăduitor, apoi strânse mâna lui Creiţer:

— Cum vă place? Ce ovaţii!

— Ascultă, Solomon Davidovici, ticăloşii ăştia te-au tras pe sfoară!

— Cum m'au tras pe sfoară?

— Ţi-au dat alte cuvinte.

— Alte cuvinte! Nu se poate. Cuvintele le am eu.

— Vai de mine, vai de mine! Ce... şnapani! Ca să vezi dumneata, acest Boris Godunov vorbeşte exclusiv despre treburile de producţie ale coloniei „Intâi Mai".

— Zău?

— Păi sigur: „eu le-am adus strunguri, eu am otrăvit pe turnători". Solomon Davidovici, ăsta nu-i Boris Godunov, ăsta eşti dumneata! Băieţii ăştia nerușinaţi...

— Va să zică, Puşchin n'a scris aşa?

— Cred şi eu: la Puşchin, băieţii sunt sângeroşi, iar aici sunt nişte obrăznicături.

— Da, da, ştiţi: sunt într'adevăr nemaipomenit de obraznici! Dar ce spune Puşchin despre turnători?

— Despre turnătorii dumitale? Ce-i pasă lui? E mort de o sută de ani.

Solomon Davidovici, se indignă sincer:

— Vai, ce obrăzniciel Mă duc imediat! Mă duc să le spun!

Solomon Davidovici se repezi între culise. Unii încercară să fugă, dar Solomon Davidovici îl prinse pe Igor Cerneavin, redactorul principal.

— Să-ţi fie ruşine, tovarăşe Cerneavin.

— Dar ce s'a întâmplat?

— Puşchin a scris cu totul altfel.

— Ei şi? Ştiţi dumneavoastră ce face Meierhold [1])?

— Care Meierhold?

— Ala dela Moscova.

— Are şi el producţie?

— Şi încă ce producţie! La noi tot mai seamănă a Puşchin, dar la el nu seamănă deloc. Aşa-i moda!

— Firește, moda nu-i un lucru rău, dar ce legătură are asta cu turnătorii?

— D'apoi cum? Credeţi că pe vremea lui Boris Godunov nu erau turnători? Dar cine făcea puştile, ce credeţi?

— Ei puteau să facă puşti, dar poate că la ei nu era atâta fum?

---

[1]) Vestit regisor sovietic (T. T.).

— Cum nu era? Parcă știau ei ce-i a'a ventilație?

— S'ar putea să nu fi știut.

— Solomon Davidovici, a ieșit foarte frumos! Vedeți cum a plăcut la toți. In curând vă vine rândul să dansați.

— Acum, mi-e frică să mai dansez. Scrie gopac și poate să iasă ceva ca la Meierhold.

— Pe onoarea mea că-i gopac!

Solomon Davidovici râse și își agită pumnul.

— Naiba să-l ia! Să vină gopacul.

Reveni la Creițer și-i liniști:

— I-am certat, dar ei pretind că, acum, toți fac la fel. Unul Meierhold din Moscova face și el tot așa. Cică așa ar fi moda.

Creițer îl îmbrățișă pe Solomon Davidovici și-l așeză alături de el:

— Adevărat! In general, e bine!

Peste un sfert de oră, Solomon Davidovici, în costum ucrainian de cazac, cu căciulă de culoare cenușie și cu niște pantaloni din cale afară de largi, juca pe scenă un gopac adevărat. Oxana, ușoară și subțire, deabia apuca să scape de cizmele lui potcovite. De data aceasta, coloniștii aplaudau fără intenție batjocoritoare: nu încăpea îndoială că Solomon Davidovici era un dansator de clasă. Bravura lui bătrânească, jocul lui pe vine, viu, îndrăzneț, vădeau mult umor foarte la locul lui și nesfârșită dragoste de viață. Colca doctorul sări după dans pe scenă și spuse tare:

— Ați văzut? După asta, să nu mai vină la mine din cauza inimii!

Solomon Davidovici râse trist:

— Nu vrea să înțeleagă deosebirea: zaporojenii ăștia știau să joace gopac până la moarte și n'aveau nimic la inimă. Dar la să-i pui să conducă producția și o să vezi câți pacienți noi au să răsară atunci!

30. FURTUL

A treia zi după sărbătoare, dimineața, Igor Cerneavin coboră fuga în vestiar ca să-și ia paltonul. Cuiul nr. 205 îl întâmpină cu un gol neașteptat: paltonul nu mai era. Lângă el, Mișa Gontari își punea paltonul.

— Mișa, paltonul meu nu este.
— Cum adică „nu este"?
— Uite, numărul meu e gol.
— Trebue să-l fi luat cineva din greșală. Caută-l!

In pauza dela amiază, Igor se uită la toate paltoanele: fiecare palton avea pe dosul gulerului brodat un număr, dar 205 nu era. Il anunță pe brigadierul de serviciu Brațan. Acesta îl privi inciudat:

— Dar ce crezi tu: ți l-a furat?
— Am căutat prin tot cuierul.
— Trebue să te mai uiți odată. Unde poate să fie?

Nemulțumit, Brațan îi întoarse spatele. Totuși, după lucru, îl căută pe Igor și-l întrebă posomorît:

— Tot nu-i paltonul?
— Tot nu-i.
— Ii lipsește și lui Novac din brigada a patra.
— Le-au furat?

Brațan nu spuse nimic, dar se văzu că acest cuvânt nu-i plăcuse.

Seara, Igor se duse la raportul brigadierilor. Brațan raportă:

— Tovarășe director, astă noapte s'au furat din cuier două paltoane, al lui Cerneavin și al lui Novac.

Calm ca totdeauna, Zaharov ridică mâna și răspunse: „Am înțeles". Toți cei de față salutară „după rânduiala obișnuită" raportul brigadierului de serviciu. Dar în darea rapoartelor din seara aceea era ceva deosebit: fețele nu mai exprimau vesela vioiciune din totdeauna; se simțea că ultimul dintre rapoartele date nu va mai restabili simplitatea prietenească a relațiilor, că în colonie nu va mai fi obișnuita bună dispoziție de seară, că nimeni nu va mai zâmbi și nu va mai face glume. Intr'adevăr, după ce primi ultimul raport, Zaharov se lăsă imediat pe scaun, scoase dintr'o mapă o hârtie și, sprijinindu-și capul într'o mână, începu să citească cu luare-aminte, ca și cum ar fi rămas singur în cabinet. Acolo erau însă treizeci de coloniști, care stăteau în picioare nemișcați și-l priveau în tăcere. Nesterenco îl întrebă în șoaptă pe Brațan:

— Ce bănuieli ai?

Coloniștii ascultară cu atenție întrebarea lui Nesterenco, dar știau cu toții că paltoanele dispăruseră și că hoțul nu lăsase urme. Totuși fiind de serviciu, Brațan era obligat să răs-

pundă pentru ziua lui și, prin urmare, trebuia să răspundă la întrebarea lui Nesterenco. Înțelegând acest lucru, Brațan răspunse tare:

— Între douăsprezece și opt, au fost de gardă patru inși, toți colonișți și, desigur, nu pot să bănuesc pe niciunul din ei. Loboico, Gracev, Soloviev și Tolenco, toți sunt din brigada mea. Garantez pentru ei: niciunul din ei nu pleacă, nici nu adoarme. Acum, e altă chestiune: nu poți ieși din vestiar, decât trecând prin fața plantonului. Asta înseamnă că hoțul a intrat pe fereastră, pe unul din ochiuri. Dar cum? Ochiurile sunt foarte mici acolo și e greu, e foarte greu să treci un palton pe acolo. Am încercat astăzi. A lucrat un specialist.

— Cum s'a dormit astă noapte? întrebă Zaharov fără să-și ridice ochii dela hârtie.

— Am controlat. S'a dormit în liniște. Spun și plantoanele: astă noapte, nimeni n'a ieșit din clădire. Zâreanschi, care plecase în delegație din ordinul dumneavoastră, a venit ultimul din oraș, la ora unsprezece. O chestie ca asta... dacă ar fi dispărut un singur palton, s'ar fi spus... s'ar fi spus negreșit: l-at uitat undeva. Dar sunt două paltoane, din brigăzi diferite. Cerneavin îl cunoaște puțin pe Novac.

— Torschi, ședință secretă a sovietului, imediat, aici, la mine.

— Am înțeles.

In cabinet nu mai rămaseră decât brigadierii. După ce ieși ultimul colonist. Zaharov se lăsă pe spătarul jilțului:

— Așa... Spuneți-mi ce credeți.

Stând pe canapea printre ceilalți, Torschi fu primul care făcu un gest de nedumerire:

— E greu de spus. E periculos și să bănuești măcar: n'ai nicio bază. Am întocmit astăzi lista celor pentru care deocamdată nu se poate garanta. De... sunt nouăsprezece inși... nu merită s'o declari: două paltoane nu fac atâta. E un singur hoț și poți compromite optsprezece inși pe toată viața. E curată pacoste... nu poți pune nimănui nicio întrebare. De pildă, nu poți întreba dacă a ieșit undeva noaptea...

— Nu poți întreba pe nimeni, confirmă Zaharov nemulțumit.

— Nu se poate, asta spun și eu.

— Să spun eu — Zâreanschi se trase pe marginea canapelei. Să spun eu. Intâi, paltoanele n'au fost furate noaptea, ci dimineața, pe când se îmbrăca toată lumea. A făcut-o un individ nerușinat. Și-a pus pur și simplu paltonul altuia de față cu toți.

Poate l-a întâlnit și Cerneavin, când a intrat în vestiar. Dacă l-ar fi prins, ar fi scăpat ușor: mi l-am pus din greșală, nu-i nimic grav.

— Dar nu-i vorba de un singur palton, ci de două.

— Da, de două. Numai că paltonul lui Novac al meu a stat trei zile în cuier. Nu și-l punea, fugea la secție fără palton; puștanilor mei le place să facă așa. Înseamnă că paltonul lui Novac a fost furat probabil încă de alaltăieri, dar n'a știut nimeni.

— In parte ai dreptate, începu Nesterenco, dar Zâreanschi întoarse aspru capul spre el.

— Stai că n'am isprăvit. Al doilea, paltonul ăsta trebue să mai fie și acum în colonie, în vreo locuință sau în sat. Dar cred că nu-i în sat, ci aici, la vreunul din salariați sau poate că a lucrat în complicitate cu vreunul din lucrătorii de pe șantierul de construcție. Nici nu poate fi altfel. N'ai cum să duci un palton la oraș: te vede și-ți trebue și timp. Intr'o zi de lucru nu se poate, iar într'una de odihnă, sunt mulți de-ai noștri pe drumul care duce spre oraș. Amândouă paltoanele mai sunt și acum aici, pe teritoriul nostru.

Toți tăceau. De bună seamă că Zâreanschi avea perfectă dreptate. Singur Nesterenco își exprimă o mică îndoială:

— Alexei, tu ai în parte dreptate, numai că paltonul lui Cerneavin era în partea dreaptă, iar al lui Novac, dimpotrivă, în partea stângă. Tu spui: Și l-a pus și a plecat. Asta se poate: și l-a pus și a plecat, apoi s'a întors fără palton; la noi multă lume aleargă fără palton așa că nu-ți poți da seama. Numai că... Cum rămâne cu mărimea? Una e să-ți pui paltonul lui Cerneavin și alta e să-l pui pe acela al lui Novac. Inseamnă că au lucrat doi.

— Nu se poate să fi fost doi, spuse încet Volenco.

— Dece nu se poate?

— Nu se poate. La noi nu există asemenea găști. Putem bănui pe câte unul izolat, dar nu se găsesc găști ca să fure în doi.

— Volenco are dreptate, încuviință Torschi. A fost un singur om. Dracu știe cum l-a scos, dar trebue să fi făcut cam așa cum spune Zâreanschi. Volenco, ce crezi despre Rălicov al tău?

Fusese rostit primul nume. Fețele brigadierilor deveniră mai atente. Volenco căzu o clipă pe gânduri:

— In brigada mea, ar putea fi bănuit altcineva, de pildă Gorohov sau Levitin. Numai că, în vremea din urmă, Levitin e ocupat cu altceva. Alexei Stepanovici i-a dat o pedeapsă pentru biletele acelea, țineți minte, să mătură aleele din parc timp de o lună. Treaba asta îl pasionează mult, vrea să fie iertat, se străduește grozav și n'o să fure. Gorohov s'ar părea că se gândește cel mai mult la mașina lui de tăiat nuturi. Acum, s'a afișat planul nou, încât nu mai are în cap decât nuturi drepte și oblice și mai lucrează la un dispozitiv ca să introducă în mașină cât mai multe capete deodată. Spuneți-mi: mai poate fura un om în situația asta? Nu poate.

— Gorchov n'ar fura, spuse simplu Torschi.

— Dar Râjicov? Râjicov, mă rog, Râjicov are o conștiință de vrabie. In schimb, Râjicov n'are nevoie. Câștigă acum mai mult decât oricare altul din toată colonia. La ultima leafă, i-au rămas șaptezeci de ruble curate. A pus la casa de economii cincizeci de ruble, iar carnetul mi l-a dat mie, ca să nu le cheltuiască. Nu se mai gândește decât la un singur lucru: să câștige cât mai mult... Pentruce să mai fure? Afară de asta, Râjicov e încă nou, nu cunoaște pe nimeni, iar fără un complice nu se putea face nimic.

— Fii pe pace, spuse Brațan. Tu nu știi, dar Râjicov știe ce-i trebue.

— Nu, e prea tânăr ca să știe, rosti tărăgănat Nesterenco.

— Bine, asta-i în ceeace privește brigada întâi. Dar cum stai tu, Liovca?

Brigadierul dela a doua, Porșnev, era un om fericit, poate chiar cel mai fericit om din colonie. Era totdeauna blând și bine dispus, mulțumit de viață, nu trecuse niciodată „printr'o baie de aburi" și orice treabă de care se apuca, începea să-i zâmbească în mâini. Acum, nu făcu decât să ridice din umeri:

— Dar... eu de unde să am? Toți oamenii mei sunt... de nădejde.

— Garantezi pentru toți?

— Dece să garantez pentru ei? Ei singuri... pot să garanteze pentru... oricine. Îl cunoașteți doar.

Porșnev era iubit de toată lumea din colonie cu o dragoste deosebită, blândă și calmă. Îți făcea plăcere să-l privești și să urmărești valul lenes de bucurie, care juca mereu în privirea lui domoală, în mișcarea sprâncenelor lui negre și umbroase, în tremurul surâzător al buzelor lui pline și bine arcuite. Când te

uitai la Porşnev, îţi aduceai aminte şi de brigada a doua: şaptesprezece băieţi, adunaţi în brigadă parcă dinadins. Aveau toţi câte şaisprezece ani, toţi erau de aceeaşi statură, toţi erau mai mult sau mai puţin drăguţi, erau veşnic ocupaţi şi munca lor îi însufleţea. Aproape toată brigada a doua lucra la secţia mecanică, la maşini de geluit, şi la altele. Aveau un fel de a munci gălăgios, vioi şi, în acelaş timp, cu adevărat serios.

— Da, spuse Nesterenco. La brigada a doua, n'are cine.

Din alte brigăzi fură bănuiţi alţii. Dar unul era pasionat pentru citit, la altul jumătate din suflet era ocupat de trompeta întâi, la altul de cercul de modelaj, la altul de prietenia cu Malenchi, altul era prieten cu Colca doctorul, altul avea cinci [1]) la geografie. Brigăzile a cincea şi a unsprezecea nici nu permiteau să fie pomenite cu un asemenea prilej atât de jignitor.

După ce fu isprăvită trecerea în revistă a ultimei brigăzi, a zecea, trecere foarte scurtă, pentrucă Rudnev nu acceptase să fie bănuiţi decât el şi ajutorul de brigadier, atmosfera sovietului se făcu mai caldă şi prietenoasă, iar Zaharov spuse:

— Ei, drăcie! Ce oameni buni avem, o minune!

Brigadierii se bucurară, râseră, se aşezară mai strâns pe canapea, ca şi cum s'ar fi pregătit să stea acolo, în cabinet, până a doua zi dimineaţă. Nesterenco îşi frecă mâinile de plăcere.

— Alexei Stepanovici, avem nişte oameni grozavi!

Zaharov se sculă în dosul mesei, făcu boţ o hârtie, o aruncă pe fereastră şi căzu pe gânduri:

— Inseamnă aşa: s'a aciuat... un singur individ. Unul. Cred că nu trebue cântat. Două mantale sunt un lucru de nimic. Să vedem ce o să fie mai departe. Poate că e ultimul lui furt. Vă rog să nu vorbiţi în brigăzi despre furtul acesta. Să vă luaţi un aer ca şi cum nu s'ar mai fi întâmplat niciun furt. Sunteţi de acord?

— Suntem de acord, Alexei Stepanovici.

— S'a obişnuit omul şi atât. (Zaharov zâmbi îngăduitor). Vitea, să dai dispoziţie ca mâine chiar să se dea mantale lui Cerneavin şi lui Novac.

In dormitoarele brigăzilor nu se culcase nimeni. Toată lu-

---

[1]) Nota cea mai mare în şcoala sovietică (N. T.).

mea aştepta înapoierea brigadierilor. Volenco intră în dormitor grav.

— Ei, l-aţi găsit? întrebă Sadovnicii.

— Am vorbit... mai mult... despre alte treburi

— Nu l-aţi găsit?

— Cum să-l găseşti? E unul singur...

— Unul singur... naiba să-l ia! Vai, de-am pune mâna pe el!

Râjicov stătea în mijlocul dormitorului, cu mâinile la spate. Zâmbi vesel:

— Numai salariul e de vină.

— Dece? se interesă Sadovnicii.

— Uite, eu câştig mult şi alţii mă invidiază.

Ruslan Gorohov îl privi cu luare-aminte pe Râjicov:

— Cine te... invidiază?

— Sunt unii care nu-şi câştigă nici măcar hrana: Gorlenco, Tolenco, Vasiliev, apoi toţi ăştia, Galcenco, Begunoc...

Gorohov închise ochii pe jumătate:

— Îl bănueşti pe Begunoc?

Lui Râjicov nu-i plăceau asemenea priviri fixe:

— Nu, nu-l bănuesc.

Se îndreptă fără grabă spre patul lui. Ruslan se întoarse pe loc, însoţindu-l cu privirea.

— Ce te uiţi? întrebă Râjicov, întorcând deodată capul.

— Tare... îmi placi bombăni Ruslan. Bun băiat mai eşti!

Volenco îşi plecă ochii, se uită cu luare-aminte la Râjicov, apoi la Ruslan şi buzele îi tremurară de îngrijorare.

31. „DUBEC"

In brigada a patra erau suflete impresionabile şi neînduplecate: nu puteau admite ca două paltoane să rămână nerăzbunate.

Nimeni din colonie nu ştia de consfătuirile ţinute în sânul brigăzii a patra şi nimeni nu-i observase operaţiile în afară de Zaharov. Poate că observaseră şi brigadierii de serviciu, dar exclusiv din punctul de vedere al îndeplinirii serviciului lor. Înainte, membrii acestei brigăzi glorioase şi „invincibile" excelaseră prin două particularităţi. Pe de o parte, gâtlejurile lor se deosebeau printr'o înclinaţie nemăsurată spre forte. Până şi

discuțiile lor secrete se desfășurau într'un chip atât de asurzitor, încât era greu să înțelegi despre ce vorbea fiecare. Uneori, își încordau privirea până la o expresie dintre cele mai misterioase și conspirative, dar gâtlejurile lor tot nu se puteau stăpâni. Când trebue să cheme pe cineva, oamenii mai mari întâi întorc capul să vadă dacă persoana care le trebue nu se află cumva prin apropiere. Puștanii erau însă împotriva unei astfel de pierderi nesăbuite de prețioasă energie vizuală, și de timp nu mai puțin scump, cu atât mai mult cu cât aveau mereu la dispoziție acest instrument asurzitor și universal care este gâtlejul. Deaceea, invitația adresată persoanei de care aveau nevoie se lansa foarte simplu: n'aveai decât să ieși pe platforma scării sau pe aleea principală din parc și să strigi cât te ține gura, închizând ochii pe jumătate și chiar lăsându-te pe vine de încordare:

— Volodcaaa!!!

Pe urmă, să tragi cu urechea și, dacă nu-ți răspunde nimeni, să strigi din nou și mai străpungător:

— Voloooodca!

De aproape, această chemare se percepea destul de clar: era chemat un Volodca oarecare. Dar tocmai la distanță mică sunetele chemării n'aveau un scop practic. Acest Volodca trebu'a să se găsească undeva departe, într'un loc unde chemarea ajungea într'o formă dintre cele mai nelămurite:

— Ooaa!

Totuși, aceste sunete aproape convenționale aveau totdeauna un efect dintre cele mai utile. In colonie erau zece sau cincisprezece băieți cu numele de Volodca, dar numai unul singur, cel ce era chemat în clipa aceea, își auzea numele. Ceilalți, care, în momentul respectiv, se aflau pe teritoriul coloniei, doar se strâmbau. Brigadierii de serviciu combăteau această formă de comunicare, mai ales dacă se făcea uz de ea pe săli sau pe platformele scării.

Aceasta pe de o parte. Pe de altă parte, puștanii aceștia aveau o permanentă înclinație spre un anumit separatism. Brigadierii de serviciu aveau, pe bună dreptate, o atitudine bănuitoare față de acest fenomen. Un separatism exagerat amenința totdeauna să aibă drept urmare un geam spart la seră, o haină ruptă sau altă poznă. Pentru brigadierul de serviciu era limpede că la baza acțiunilor separatiste stătea totdeauna un lucru de

nimic: un furnicar, un cuib de privighetoare, o roată veche aruncată de vizitiu undeva în curtea din dos, un morman de cutii de conserve goale, asvârlite. Asemenea motive stârneau o activitate furibundă din partea puștanilor, strigăte în diferitele colțuri al curții și fuga vijelioasă a zeci de picioare. Ochii excitați, urechile ciulite, gurile deschise, vitezele maxime, protestele făcute cu glasuri pițigăiate și strigătele prelungi și entuziaste de undeva de după colț, toate acestea nu puteau să nu-i îngrijoreze pe brigadierii de serviciu. Toată colonia ținea minte cum, la începutul primăverii trecute, brigadierul dela a șaptea, Vasia Cliușnev făcuse cinci ore de arest pentru neatenție în serviciu. In cabinetul lui Zaharov, Vasia nu tăgăduise că încă de dimineață se observase oarecare frământare printre puștani, că după masă ei strigaseră mult și fugiseră dela o clădire la alta și în jurul lor, cu o viteză atât de mare, încât era cu neputință să-ți dai seama cine anume lua parte la această alarmă. Dar Vasia își închipuise că e vorba de un lucru neînsemnat, ca de obicei, de vreun furnicar. Se constatase ulterior că era vorba de un lucru mult mai grav: întreaga operație fusese zgomotoasă atât timp cât se desfășurase pe pământ. Dar după ce toți participanții se urcară pe acoperiș, gâtlejurile lor neastâmpărate fură reduse la tăcere ca prin minune. Intr'o liniște desăvârșită, aproape fără a-și împărtăși impresiile, puștanii aruncară jos de pe acoperișul casei pe care o locuiau funcționarii, dela înălțimea etajului al doilea, pisica funcționarului Semenov, o pisică scumpă, de Siberia. Acest act n'a fost determinat nici de cruzime, nici de răzbunare, nici de o curiozitate deșartă, ci la baza lui se afla o cercetare științifică: dintr'un șervet se făcuse o parașută de o calitate destul de bună, pisica fusese așezată în două ochiuri confortabile din care, firește, n'avea cum să cadă. Seara, toți participanții la această experiență stăteau înaintea lui Zaharov cu un aer vinovat, dar, în adâncul sufletului lor, nu-i împărtășeau indignarea. Zaharov se uita la ei supărat. Spuse:

— Nu pot îngădui un asemenea serviciu de zi în niciun caz. Asta este nerușinare, neglijență, incapacitate totală de a ține ziua în frâu! Tovarășe Cliușnev, nu m'am așteptat la atâta incapacitate din partea ta! Iți dau cinci ore de arest!

Sub ochii „paraștiștilor", Vasia Cliușnev, necăjit, primi cinci ore de arest, ridică mâna și spuse: „am înțeles". Atunci, Semeon Gaidovschi făcu o slabă încercare de a arunca o lumină

justă asupra evenimentului. Spuse cu un glas de sopran desnădăjduit:

— Alexei Stepanovici, şervetul a fost găsit! A şi fost găsit! Il spălăm!

Totuşi, Zaharov nu se bucură cătuşi de puţin de faptul că fusese găsit şervetul. Parcă ar fi uitat că şervetul fusese luat în secret dela bucătărie, fapt care fusese considerat drept cel mai periculos în timpul plănuirii operaţiei. Nu, Zaharov nu dăduse importanţă şervetului:

— Dar ce înseamnă asta? Zece colonişti se urcă pe acoperişul unei case cu două etaje! Pentruce? Care-i scopul? Ca să arunce de acolo pisica aceea nenorocită?!

Ochii puştanilor se aprinseră de bucurie! Alexei Stepanovici exagerează nenorocirea! Care nenorocire?! Semeon Gaidovschi strigă cât îl ţinea gura:

— Dar, Alexei Stepanovici! Alexei Stepanovici! Dumneavoastră nu ştiţi! N'a păţit nimic! A aterizat cu bine!

Toţi puştanii strigară:

— A aterizat!!! Nici n'a mîrlăit măcar! Ce, a căzut? N'a căzut deloc! S'a lăsat cu paraşuta!! A aterizat pe patru picioare... şi... a fugit... a fugit numaidecât!

Toată lumea credea că, la auzul acestei ştiri îmbucurătoare, chipul lui Zaharov se va lumina, toţi îl priveau aşteptând aceasta dar... el nu se însenină nicidecum. Omul acesta nu era în stare să se îmbete de realizările paraşutismului. Îşi îndreptă ochelarii şi întrebă, privindu-i ţintă:

— Pisica a avut paraşută. Dar voi aţi avut? Cine din voi a avut paraşută? Cine?

Abia în clipa aceea, puştanii îşi dădură seama ce crimă săvârşiseră: se urcaseră pe acoperiş fără să se înarmeze cu paraşute. Inseamnă că Zaharov se pricepe cât de cât în ale paraşutismului. Din nefericire, el nu ţine seamă de faptul că omul are nevoie de o paraşută foarte mare şi că şervetele nu sunt bune pentru aşa ceva.

Fireşte că, după întâmplarea aceea, nimeni nu se mai urcă pe acoperiş, dar se întâmplară în schimb mereu altele. Brigadierii de serviciu aveau atitudine bănuitoare faţă de aceste cazuri şi, deaceea, nu puteau suferi iniţiativele separatiste ale brigăzii a patra.

In ultimele zile, în colonie se făcuse o linişte neaşteptată, nimeni nu mai striga cu glas asurzitor de sopran „Volodca", gru-

purile de puştani nu se mai adunau nicăieri şi nu mai zburau din loc în loc, cu ciripit îngrijorat. Patinoarul îngheţase şi era luminat de lămpi electrice. Coloniştii lunecau cu patinele când vertiginos în linie dreaptă, când în cerc, când ţinându-se de mâini, când singuri. Până şi brigadierii de serviciu se dădeau uneori cu patinele şi brasardele lor roşii se vedeau de departe şi stârneau respect ca întotdeauna.

Dar brigada a patra n'avea timp. In orice ocazie, Volodia Begunoc ieşea fuga din cabinet şi întâlnea de fiecare dată prin apropiere pe cineva din brigada a patra. Fie că vorbeau, fie că nu vorbeau, însă îşi mişcau antenele nevăzute ca furnicile — fără să bage de seamă nimeni — dar, după ce se întâlneau între ei, plecau în direcţii diferite, cu ochi gânditori. Plecau fără grabă şi îşi mişcau uşor sprâncenele. De departe părea că nu-i interesează nimic în mod deosebit şi că trăiesc o viaţă interioară profundă. Dar, pe toate drumurile din colonie, se întâlneau câte doi, trei, se consfătuiau încetişor şi urmăreau ceva din ochi şi mai puţin perceptibil. In vestiar, mai ales dimineaţa, ochii unuia din ei urmăreau pe cei care se îmbrăcau. Obiceiul de a fugi la atelier fără palton fusese uitat demult. Dimpotrivă, brigada a patra se obişnuise să se îmbrace şi să se desbrace la nesfârşit, încât plantoanele, dintre cei mai mari, spuneau nemulţumiţi:

— Dece vă tot fâţâiţi încolo şi'ncoace? Dacă v'aţi îmbrăcat, duceţi-vă.

Poate că Zaharov observase ceva misterios în br'gada a patra, sau poate că nu observase, ci aflase pe altă cale, fapt e însă, că-şi făcuse şi el obiceiul de a se plimba prin curte, pe săli, de a intra în vestiar. Aproape de fiecare dată se întâlnea cu cutare sau cutare reprezentant al brigăzii a patra. Răspundea la salut printr'o mişcare stăpânită a mâinii şi trecea mai departe. Era însoţit de priviri serioase şi atente.

Intr'o seară, Vania Galcenco şi Filca nu se mai duseră la patinoar. Se plimbau pe aleea principală a parcului, uitându-se în direcţia coloniei, aşteptând parcă pe cineva. Colonişti şi coloniste, oameni uşuratici, lacomi de distracţii, treceau fuga prin dreptul lor. Cei mai mari treceau fără grabă. Lida Talicova puse prieteneşte mâna pe umărul lui Vania şi-l întrebă:

— Vania, dece eşti aşa de plictisit?

Era greu să nu-i zâmbeşti Lidei, dar până şi zâmbetul lui Vania fu plin de preocupare:

— Nu sunt plictisit deloc. Ne plimbăm.

Ochii lui Filca şi ai lui Vania se înviorară, când de după colţul „literei B" apăru Râjicov. Acest Râjicov se făcuse parcă mai frumos: era elegant îmbrăcat cu un pulover alb nou, cu capul gol. Făcea paşi mari şi-şi legăna uşor tot trupul. Era mersul unui om mulţumit de viaţă. Părul lui roşu era tăiat scurt, din care pricină capul lui Râjicov părea mai elegant. Acum, faţa îi devenise curată. Râjicov nu se grăbea. Îşi aprinse o ţigară. Filca şi Vania se îndreptară fără grabă spre o alee laterală. Râjicov nu-i observă. Trecu la vale şi aruncă nepăsător într'un nămete o cutie albă, mare. După ce dispăru în dosul unor copaci, Filca ridică cutia. Vania îşi aţinti şi el ochii spre ea:

— Asta-i o cutie de ţigări. Ce scrie pe ea?

— „Dubec".

Peste o jumătate de oră, îl găsiră în club pe Malenchi. Jucându-se cu cutia, Filca îl întrebă într'o doară:

— Cât costă o cutie din astea?

— O, ţigările astea sunt foarte scumpe! Cutia asta costă cinci ruble.

Vania nu se putu stăpâni şi strigă cât îl ţinu gura:

— Cinci ruble! O singură cutie?

Filca, un băiat umblat, nu strigă, ci răspunse cu glasul de totdeauna:

— Dar ce crezi? Crezi că „Dubec" e un lucru de nimic?

— Vai de mine!

Malenchi se duse la bibliotecă. Vania spuse:

— El el El e şi gata!

— Le-a furat?

— Le-a furat şi le-a vândut.

— Dar câştigă mai mult decât toţi!

— Mai mult decât toţi? Dar cât are? Treizeci de ruble? Da? Treizeci de ruble?

— Treizeci, poate şi patruzeci.

— N'are aface. Numai ţigările costă cinci ruble.

— Ia să ne interesăm. Hai să ne interesăm. E în brigada întâi?

— Întâi.

— Întreabă tu, că-i cunoşti pe toţi. Întreabă aşa: ce ţigări fumează Râjicov?

— Pentruce?

— Dacă nu ştie nimeni, înseamnă că Râjicov le ascunde şi nu spune la nimeni. Le fumează aşa... pe ascuns... şi nu se laudă. Întreabă!

Filca lămuri cazul în aceeași seară: la brigada întâi nimeni nu știe ce fel de țigări fumează Râjicov. Filca întrebase cu pricepere, ca un actor bun. Pur și simplu, era curios să lămurească ce fel de țigări plac băieților din brigada întâi. După masă, Vania ascultă relatarea lui Filca și șopti:

— Ai văzut? Nu știe nimeni. Vrei să-ți arăt o reprezentație?

— O reprezentație? Unde?

— Undeva.

Umblară mult prin colonie, dar Vania tot nu putu să-i arate reprezentația. Cutia stătea în buzunarul lui tot atât de răbdătoare, cât de răbdător era Filca, așteptând reprezentația.

Lumea începu să se strângă încă înainte de adunarea generală în clubul liniștit. Râjicov veni singur și se așeză pe canapea, întinzându-și picioarele. Vania îi dădu lui Filca un ghiont cu cotul. Cei doi prieteni trecură de vreo două ori prin fața lui Râjicov, dar el nu le dădu atenție: își cerceta picioarele și fluiera foarte încet. Filca și Vania se așezară lângă el. Râjicov îi privi chiorîș și își trase picioarele sub canapea: Vania avea în mână o cutie cu inscripția „Dubec". Vania o răsuci în mâini și închise ochii pe jumătate. O deschise apoi și încremeni în așteptare deasupra ei. În interiorul cutiei era scris cu litere mari, cu creion albastru: „Dar noi știm".

Râjicov îi fulgeră cu ochii lui verzi, se sculă și apăsă cu putere pe umărul lui Vania, îl împinse spre spătarul canapelei și ieși pe ușă, cu mâinile în buzunare. Vania duse mâna la umăr și se strâmbă:

— Mă doare... păcătosul!

Chipul lui Filca se aprinse:

— El el Știi, Vania, el el Să mergem! Să mergem la Alexei...

Fugiră în cabinet. Dar acolo era multă lume. Brigadierii se adunaseră să dea raportul. Zaharov era vesel și glumea. Îi spuse lui Torschi:

— Astăzi, să n'o întinzi cu adunarea generală. E o seară frumoasă.

În adunarea generală, Torschi citi un ordin:

„Se exprimă mulțumiri elevului Râjicov pentru munca udarnică exemplară în secția de turnătorie".

Atât Vania, cât și Filca se necăjiră și roșiră. Îl priveau pe Râjicov și nu-l mai recunoșteau: era fâstâcit și mândru, zâmbea cu demnitate și nu părea obraznic deloc. Era un tovarăș care meritase mulțumirile din acel ordin.

I. COMUNICAT OPERATIV

Trecu iarna.

In biroul organizației de Comsomol și în sovietul brigadierilor se stătea târziu și se chibzuia până pe la miezul nopții... Marc Gringauz ținu o cuvântare:

— Vă închipuiți: facem burghie! Ați văzut ce burghie? La suprafață au aluminiu lustruit, iar în mijloc sunt de o precizie, o precizie până la o sutime de milimetru. Și, afară de asta, gândiți-vă la import! Înțelegeți? Import! E oare puțin lucru a trebui să te milogești ca Austriecii să-ți dea burghie pentru fabricile noastre de avioane, pentru unitățile noastre de geniu? Vă închipuiți ce se întâmplă dacă geniștii trebue să organizeze o trecere peste o apă și n'au un burghiu electric? Sau, să zicem, trebue să construim un tanc și avem pe dracul în loc de burghiu! Acum, să luăm avioanele. Eu care am văzut avioane, știu câte găuri sunt de făcut la un avion. Pentruce să lucrezi cu un burghiu austriac, dacă poți să lucrezi cu unul de-ale noastre dela „Intâi Mai"! Trebue să intrăm și în pielea lucrătorilor noștri! Trebue să înțelegem că tocmai asta este o nevoie despre care nici nu se poate vorbi fără lacrimi. Ce păcat e să cumperi burghie dela Austrieci și, pentru treaba asta, care numai plăcută nu-i, să le mai și plătești cu aur greu. Aceasta este o necesitate pe care o înțeleg și eu și o înțelegeți și voi!

Firește că o înțelegeau cu toții. Deaceea, cuvintele rostite de Volenco în birou întruneau aprobarea tuturor celor unsprezece brigăzi:

— Nu trebue să fim îngrijorați că nu vor înțelege coloniștii. Avem șaptezeci și nouă de comsomoliști și o sută nouăzeci de băieți și fete cu insignă de colonist! Cum ar putea să nu înțeleagă? După amiaza, mâncăm de două ori: la cinci și la opt. Toată lumea e nemulțumită de multă vreme: dece să mâncăm de două ori? Nici n'avem timp să mâncăm. Să admitem că prima masă seamănă mai mult cu un ceai. O fi așa, dar câtă pâine se mănâncă la ceaiul ăsta? Și toți coloniștii sunt foarte nemulțumiți. Trebue să desființăm prima masă și să nu mai răpim timp coloniștilor. Pe urmă, carnea. S'a dovedit demult că e vătămătoare pentru sănătatea omului dacă se mănâncă în cantități mari, că din cauza ei se capătă gută. Așa spune și Colca. Eu cred că e suficient să mâncăm de trei ori pe săptămână carne, căci în toate zilele face rău. Și nu trebue să ne facem haine noi de 1 Mai. Principalul lucru este că avem o formație bună, frumoasă și, chiar dacă ne-am pune hainele vechi, încă va place tuturor. Gulerele albe s'au uzat; trebue făcute altele. Pentru asta e nevoie de o sută cincizeci de ruble. Ei și? Hai să ne lipsim de gulere albe, că uniforma tot rămâne. Principalul lucru e monograma. Nu trebue să cumpărăm nici bocanci noi. S'ar putea cumpăra pantofi de tenis. Ar fi mult mai ieftin și mai ușor.

In bugetul coloniștilor se mai găsiră multe alte articole a căror suprimare era bună, atât pentru frumusețe, cât și pentru sănătate.

Zaharov aprobă toate reducerile de cheltuieli propuse de comsomoliști. Spre bucuria generală, până și prima masă de seară fu desființată. Coloniștii erau adânc încredințați că, până la sfârșitul anului, vor strânge nu trei sute de mii, ci mult mai mult.

In vestibul, la intrarea în sala de mese, jumătate din perete era ocupată încă din mijlocul iernii de o diagramă imensă făcută de Malenchi și de cercul artistic. Toată ziua se aduna lume în fața diagramei, pentrucă era impresionantă

Diagrama înfățișa un front, un adevărat front de luptă. Ofensiva pornea de jos. Acolo, o panglică roșie îngustă reprezenta forțele viguroase ale atelierelor coloniștilor, împărțite în trei armate: în centru erau metalurgiștii, în flancul stâng lemnarii, iar în flancul drept, fetele dela secția de croitorie. Fie-

care armată ocupa un sector mai mare sau mai mic al frontului, potrivit volumului pe care-l ocupa în planul anual.

Bineînțeles că centrul, metalurgiștii, constituia forța principală: planul anual de producție de gresoare se exprima printr'o cifră foarte serioasă: un milion de bucăți, un milion de ruble. In flancul stâng, sectorul era mai mic: lemnarii trebuiau să lanseze într'un an o producție în valoare de 750.000 de ruble, iar secția de croitorie, slăbită simțitor prin afluxul fetelor la strunguri, n'avea decât un plan de trei sute de mii de ruble. Astfel, flancul drept ocupa pe front un sector relativ mic.

In diagramă, ofensiva pornea în sus. Acolo, pe toată lățimea unei coli de carton de desen era desenat un oraș minunat: coșuri și turnuri se înălțau spre cer și, ca să nu mai rămână nicio îndoială, pe marginea de sus a colii se întinsese inscripția

PRIMA FABRICĂ DE UNELTE ELECTRICE A COLONIEI DE MUNCĂ „ÎNTÂI MAI"

Panglica îngustă și roșie trecea destul de jos, iar orașul minunat era sus și nu era ușor să ajungi la el: trebuia să parcurgi întinderi uriașe pe cartonul de desen pe care se întindeau dela dreapta la stânga, ca treptele unui an greu, orizontalele zilelor. Vai, câte zile din acestea are anul și cu câtă încetineală trebue să înfrângi nesfârșita lor succesiune! Fiecare zi își avea numirea ei. Numirile erau scrise în stânga și în dreapta, cu frumoase litere rusești, ridicându-se asemenea unor coloane înguste. La nivelul orașului minunat era scris:

31 DECEMBRIE !!!

Da, era scris chiar așa: cu trei semne de exclamație. E ușor de zis: 31 Decembrie, când acum nu-i decât sfârșitul lui Martie și când mai sunt atâtea luni între Martie și Decembrie!

Când apăru întâia oară în vestibul, această diagramă splendidă, împodobită cu o ramă de aur și carmin, coloniștii fură uimiți de complexitatea și de amploarea ei. In general, își dăduseră seama că trebue să ajungă la orașul minunat și că acela care va ajunge primul, va înălța cel dintâi steag într'unul din turnurile orașului. Alte amănunte nu putuseră fi înțelese în întregime. Dar, în câteva zile, se familiarizară cum se cuvine cu diagrama și învățară să reacționeze la schimbările ei zilnice.

Frontul reprezentat prin linia roşie îngustă se ridica încet. In fiecare zi, alături de coala de carton de desen, apărea — prinsă în pioneze — o foaie de hârtie cuprinzând comunicatul operativ din ziua respectivă.

Dar nu numai frontul de luptă al comunarzilor era acela care înainta pe diagramă. Un şnur albastru înfăţişa frontul inamic: toţi ştiau bine că duşmanul principal al coloniştilor e trecerea lentă a timpului. Dacă ziua ar fi avut o sută de ore de lucru, şi tot ar fi făcut treabă! Afară de aceasta, se mai găseau şi alţi duşmani: materiale proaste, strunguri proaste, unelte proaste.

Comunicatul dela 25 Martie anunţa:

„Ieri a fost acalmie. Centrul a lansat o producţie în valoare de 3.300 de ruble şi a ajuns la linia dela 29 Martie, aflându-se înaintea liniei zilei de azi, cu patru etape. Flancul stâng, tâmplarii, au rămas tot la linia dela 15 Martie. Din ziua aceea, n'au mai produs nici măcar de o copeică. In schimb, flancul drept continuă urmărirea inamicului zdrobit: fetele dau lupte îndârjite pe poziţiile dela 18 Aprilie, ocolind pe albaştri prin flanc. In acest sector, albaştrii se retrag în dezordine. Intr'o singură zi, au fost capturate 1800 de ruble adevărate...

„In ciuda faptului că tâmplarii rămân în urmă, succesele noastre permanente din flancul drept, l-au silit pe inamic să-şi retragă trupele pe tot frontul, pe linia dela 26 Martie. Aceasta înseamnă că, în privinţa îndeplinirii planului, întreaga colonie merge cu o zi înainte".

Lui Vania Galcenco şi altor metalurgişti din brigada a patra le plăcea să stea seara în faţa diagramei şi să admire succesele centrului. Se vedea că albaştrii stau prost sub loviturile turnătorilor şi ale strungarilor. E adevărat că fetele erau într'o situaţie de invidiat: în flancul drept, panglica roşie înaintase mult, ajungând într'adevăr încă dela 25 Martie, la linia dela 18 Aprilie! Fetele nu se opreau în faţa diagramei, ci o priveau în fugă pe când treceau prin dreptul ei: le era ruşine să-şi admire realizările lor ameţitoare. Puştanii se uitau la fete cu un aer de prefăcută nepăsare. Lena Ivanova şi Liuba Rotştein se opriră numai ca să vadă invidia ce-i chinuia pe metalurgişti. Vania spuse:

— Puştancelor le vine uşor: mare lucru e să faci..., pantaloni scurţi!

Lena ridică mănușa:

— Cum îndrăznești să spui „puștance"?!

— Nu spun nimic. Vorbesc așa... în general despre pantaloni scurți.

— Ia uită-te la el: „în general"! Dar tu știi să faci pantaloni scurți?

Vania Galcenco întoarse capul spre tovarășii săi: i se pune o întrebare atât de jignitoare față de bărbați.

— Ha! Eu să fac pantaloni scurți!

Vania roși, pentrucă, într'adevăr, e greu să stai de vorbă cu ele: pe de o parte, orice s'ar spune, sunt totuși puștance și fac pantaloni scurți, iar pe de altă parte, chiar Lena și Liuba, care n'au decât treisprezece ani, stau și râd și și-au pus panglicuțe în păr ca să fie mai frumoase. Ciorapii și pantofii lor negri, ochii strălucitori și șireți, totul e deosebit și totul le dă prilej să facă pe grozavele. Vania adăugă, bombănind:

— Făcutul pantalonilor scurți e... treaba voastră.

— Ce zici de el? Treaba noastră! Pur și simplu nu știi. Dar Vanda și Oxana știu să lucreze la strung, vezi?

Vania se întoarse cu spatele la diagramă. Simți dorința de a ieși în curte și de a căuta acolo impresii care să-l necăjească mai puțin. E adevărat că Vanda și Oxana fac în patru ore o sută douăzeci de gresoare, dar dece? Pentrucă Solomon Davidovici le dăduse cele mai bune strunguri, pentrucă reparațiile li se fac în primul rând lor, pentrucă au cuțite mai bune și pentrucă mai sunt și alte nedreptăți. Dar nu merită să le discuți. Le-au discutat odată și, pe urmă, au fost nevoiți să stea înaintea lui Zaharov și să clipească din ochi în tăcere, pe când el spunea:

— Extraordinar, de unde se ia mojicia asta? Cu ce puteți să vă lăudați în fața fetelor? Cu faptul că vă ștergeți nasurile cu mâneca? Sau cu altceva? Că vă țineți de bârfeli? Vă adunați ca niște coțofene și vă puneți limbile în funcțiune: fetele au strunguri mai bune, fetele au cuțite mai bune... Înainte se spunea că femeile se țin de bârfeli, dar acum văd că se țin bărbații!

Atunci au oftat pe ascuns și i-au dat dreptate lui Zaharov. Pe urmă, totul a rămas ca înainte. Petia Cravciuc a cerut să i se repare platoul. Parcă l-au reparat? Dar când Vanda a plâns că i s'a stricat o cheie, într'o oră Voloncluc i-a găsit alta. Necăjit, Vania se îndreptă spre ieșire, dar auzi în față o discuție aprinsă între doi băieți mari: Cerneavin și Porșnev.

— Gresor! Dar ce este un gresor, signore? O bucată de arama de proastă calitate, căreia îi rupeţi marginile.

Porşnev zâmbeşte blând:

— Ai citit comunicatul? Trei mii trei sute de asemenea bucăţi! Aşa-i planul! Iar la voi ce e? Aţi rămas la linia dela 15 Martie! Grozav! La linia dela 15 Martie!

— Am rămas! Mese de desen! Ai tu idee ce-i o masă de desen? Crezi că e un gresor? Bagi un gresor în platou şi se face singur. Intr'un minut e gata şi-l arunci de o parte. Un lucru de nimic! Dar o masă se lucrează într'o săptămână şi nu de un singur om, ci de cinci sau şase. Ce o să spuneţi când o să lansăm un stoc?

Iată-l pe Vania stând din nou în faţa diagramei. Nu poate asculta asemenea prostii: se face singur! Şi Vania cântă în faţa diagramei:

— „N'au mai produs nici măcar de o copeică"...

Igor aude acest cântec. Până şi Vania Galcenco, prietenul lui de nădejde, îl ia şi el în zeflemea!

Igor spune:

— Porşnev, vrei să facem prinsoare că, peste o săptămână, vom fi înaintea voastră?

— Nu, spune calm Porşnev, n'o să fiţi.

— Vrei să ne prindem?

— Nu se poate să ne prindem: o să fiţi nervoşi, o să vă grăbiţi, o să aveţi rebuturi!

Vania râde cu poftă: Porşnev a dat o lovitură puternică, foarte puternică. Luna trecută, comisia de control respinsese un stoc întreg de mese pentru aule. Insuşi Ştevel avusese de dat socoteală înaintea adunării generale, iar Igor tăcuse din gură. Deaceea, acum, Igor ridică din umeri încurcat şi spuse fără convingere:

— Desigur, astea nu-s gresoare!

2. SE RESPINGE

Odată, încă pe la începutul iernii, Igor se dădea cu skiurile împreună cu Vania. In pădure, îi ajunse din urmă Râjicov. Vania fugi înainte. Igor spuse cu un fel de aluzie:

— Iar ţi-au mulţumit prin ordin de zi?

Râjicov răspunse:

— Mare nevoie am eu de mulțumirile lor!

Râjicov nu voia să stea de vorbă cu Igor. Într'adevăr, ce este Igor Cerneavin? Râjicov fugi înainte, depășindu-l pe Vania. Îl agață dibaci cu sklul și-l răsturnă în zăpadă. Vania începu să se zbată în troian. Râjicov stătea în picioare deasupra lui și râdea. Vania păru că nici nu se supărase. Spuse încet:

— Nu te mai agăța de mine. Aici sunt multe drumuri.

Dar Igor tăbări pe el mânios, nu-i spuse niciun cuvânt și-i puse mâna în gât. Râjicov se rostogoli în zăpadă cu picioarele în sus. Auzi în cădere:

— Mi se pare că te-am prevenit? Altădată, te bat de te omor!

Râjicov rămase atât de buimăcit, încât nici nu se mai ridică din pulberea de zăpadă, ci-l privi cu răutate pe Igor. Acesta se înclină:

— Iertați-mă, sir, mi se pare că v'am deranjat?

Fugi mai departe. Vania se luă după el, apoi se opri:

— Râjicov, fii liniștit. Nu mă supăr pentru asta. Mă rog! Sunt alte chestii.

— Care chestii? întrebă Râjicov cu amenințare în glas.

Igor îl aștepta cu fața spre el, încât lui Vania nu-i mai era frică de nimeni:

— Anumite chestii!

— Care... anumite?

— Ai să vezi mai târziu!

Râjicov se întoarse și se îndreptă spre inima pădurii. Nu sunt niciun fel de chestii și... n'au niciun drept. În vremea din urmă, Râjicov ajunsese rege în secția de turnătorie. Când pleca, Bancovschi îi încredința lui oala de turnat. Nesterenco trecuse la secția mecanică și mașina de format îi fusese încredințată lui Râjicov. Volenco îl bătea adeseori pe umăr și-l lăuda:

— E bine, Râjicov, e bine! Ai să ieși un meșter extraordinar, ai să ajungi un om adevărat! Numai că la școală...

— Volenco, e prea târziu să mai învăț.

Atât Volenco, cât și toată brigada întâi îl încredințau pe Râjicov că nu-i prea târziu să învețe. Astfel, Râjicov începu să-și facă lecțiile seara, pentrucă nu voia să piardă simpatiile brigăzii întâi. Acolo se adunaseră coloniști de frunte: Radcenco Spiridon, mare, puternic și cuminte, ajutorul meșterului dela secția mecanică: Sadovnicii, uscățiv, înalt, citit și cult; Blom-

berg Moisei, cel mai bun elev din clasa a zecea; Colesnicov Ivan, mâna dreaptă, în organizația de Comsomol, a lui Marc Gringauz, redactorul ziarului de perete și pictor. Erau toți cei mai de seamă comsomoliști din colonie. Se mai aflau în brigada întâi și adolescenți deabia ieșiți din vârsta furtunoasă a puștanilor, cu fețe grave și cu freze minunate, care începeau tocmai o serioasă carieră de coloniști: Casatchin, Hromenco, Grossman, Ivanov al V-lea, Petrov I. Până și Samuil Nojic intrase tocmai în rândurile activului și juca un rol foarte important în cercul literar și în cel de modelaj. In colonie nu era obiceiul să se dea porecle tovarășilor, dar pentru Nojic se folosea mai adesea porecla decât numele. Demult, cu vreo câțiva ani în urmă, Nojic venise în colonie și chiar din prima zi îi uimise pe toți prin forma lui blândă și veselă de a protesta. Nu-i era frică de nimeni și de nimic și, după ce refuzase să facă de serviciu pe brigadă. răspunsese la rugămintea scrisă a lui Zaharov printr'o rezoluție piezișă cu un scris amplu și cu înfloriturl: „Se respinge".

Zaharov râsese de răsunase întreg cabinetul citind rezoluția lui de atunci. Il chemase, apoi, pe Nojic și râsese din nou, strângându-i umerii cu mâinile:

— Tovarășe Nojic, dacă ai ști cât ești de drăguț, totuși!

Intr'adevăr, Nojic era fermecător: era totdeauna surâzător și lipsit de stînghereală.

— Bine, spuse Zaharov după ce se potolise. Desigur că ești drăguț, dar pentru rezoluția ta îți dau două corvezi.

Nojic se încruntase șiret și spuse: „am înțeles".

După aceea, Nojic mai făcuse nenumărate alte năzdrăvănii glumețe, care stricau dispoziția brigadierilor dela întâi, dar nu deșteptau nicio dușmănie. Mai târziu, Nojic se obișnuise cu colonia, se împrietenise cu băieții și de obicei își împrăștia spiritele în cutare ori cutare cauză generală. Totuși, porecla „Se respinge" îi rămăsese pentru multă vreme.

Râjicov încercă să se împrietenească cu Nojic în primele zile ale ședерii sale în colonie, dar se izbi de o rezistență amabilă și de eschivare.

— Ții numai cu colonia, nu? îl întreabă Râjicov.

Nojic vârî mâna între genunchi și ridică din umeri:

— Nu țin cu nimeni. Țin cu mine.

— Atunci?

— Ce „atunci"?

— Dece te străduești?
— Imi place...
— Iți place și Zaharov?
— Ah, Zaharov îmi place foarte mult!
— Pentruce anume îți place așa de mult?
— Pentru... o chestie.
— Pentru care chestie?

Pe când povestea, clătinând ușor din capu-i rotund, ochii mari și șireți ai lui Nojic se închiseră pe jumătate·

— A fost o chestie, o minune, nu alta. De atunci îmi place. Ni se stinsese lumina, în toată colonia, chiar în tot orașul, se întâmplase ceva la uzină. Ne dusesem la el în birou și stam acolo. Eram mulți puști, stăteam pe toate canapelele și pe jos. Tot povesteam întâmplări din război. Povestea Zaharov și mai era acolo ăla... Malenchi, care povestea și el. La sfârșit, Alexei Stepanovici spuse:

— N'aveți idee cât mă plictisește asta! Trebue să muncim și nu-i lumină! Ce înseamnă porcăria asta?!

Pe urmă, stătu cât stătu și rostl:

— Ei drăcie, am nevoie de lumină!

Am râs. Atunci el spuse tare, așa:

— Acum se va face lumină! Haide! Unu, doi, trei!

Și îndată ce-a spus „trei", se aprinse lumina! Se făcu lumină peste tot! Ah, cât am râs și cât am aplaudat! Zaharov râse și el și spuse:

·- Trebue să știi să faci asta. Voi, puștii, nu știți!

Nojic o povesti cu un aer șiret, apoi adăugă cu ochii larg deschiși:

— Ai văzut?

— Ce să văd? întrebă Râjicov cu dispreț. Nu crezi cumva că poate comanda lumina?

— Nu, spuse Nojic cu glas vesel și tărăgănat. Cum s'o comande? A fost o coincidență. Numai că altul... n'ar fi făcut așa.

— Și un altul ar fi făcut la fel.

— Ba n'ar fi făcut. Altuia i-ar fi fost frică. S'ar fi gândit: spun unu, doi, trei și lumina nu vine. Ce se întâmplă? Râd puștii de mine. Dar el a spus. Și afară de asta... cum să-ți spun: are noroc! A avut noroc și lumina s'a aprins îndată. Imi place când omul are noroc.

Râjicov asculta mirat această bâiguială șireată și nu putea înțelege dacă Nojic glumea sau vorbea serios. Rămase nemulțumit de discuția asta:

— Mare lucru; are noroc! Dar ce-ți pasă ție?

— Uite dece-mi pasă: el are noroc și împreună cu el am și eu noroc. E bine! Asta-mi place.

Nojic rostise ultimele cuvinte cu satisfacție, cu un ușor ples căit din buze.

In răstimp, Nojic devenise și el un personaj de vază în colonie și, ca și ceilalți membri ai brigăzii întâi, se purta frumos cu Râjicov. Singur Levitin evita să vorbească cu Râjicov și-l privea cu dușmănie. N'are decât. Ce este Levitin? Un golan ca și Vania Galcenco. Cât despre Cerneavin... o să mai vedem.

Tot iarna, însă mai încolo, Râjicov mai fu silit să vorbească cu Cerneavin. Asta s'a întâmplat în drum spre oraș, unde Râjicov se dusese să se plimbe. La capătul drumului care trecea prin pădure, îi ajunse din urmă pe Igor și pe Vania Galcenco în aceeași clipă, câteși trei fură nevoiți să se dea la o parte: mașina lor de o tonă și jumătate se înapoia din oraș. In cabină lângă șofer stătea Vanda. Scosese capul pe fereastră și-l înclina veselă. Vania strigă:

— Vanda, de unde vii?

— Am fost după scânduri, răspunse ea.

De după umărul ei se vedea fața negricioasă și cu nasul ascuțit al șoferului Vorobiev. Trecură spre colonie. Râjicov îi însoți cu privirea:

— Păcat că se permite așa ceva! Dece umblă cu ei?

Vania, întrebă:

— Dar ce, nu-i voie?

— E frumos ca fata asta să se încurce cu un șofer?

— Nu se încurcă, spuse Vania jignit. Nu se încurcă deloc.

— Multe înțelegi tu!

— El înțelege mai multe decât tine, spuse aspru Igor și Râjicov preferă să se dea la o parte.

— Cât ești de... scârbos, continuă Igor. Te sfătuesc să pleci din colonie.

Atunci, Râjicov nu mai răspunsese nimic și se grăbise spre oraș. Dar acum, către sfârșitul iernii, Igor nu mai putea spune

că Râjicov e scârbos. Simpatia pe care Vanda o nutrea pentru șofer fusese observată de întreaga colonie. Șoferul Piotr Vorobiev se bucura de simpatia generală. Era tăcut și citea mult. Toată cabina autocamionului lui Piotr Vorobiev era plină de cărți. Avea cărți pe canapea, sus, în buzunarele de sub plafon și în buzunarele laterale. Vorobiev citea și în cabină și în timpul liber, ori unde, pe scaun. In ceeace privește gloria lui de cititor îl depășise până și pe Igor Cerneavin. Și acest Piotr Vorobiev, amator de cărți, un om atât de serios, slab și negricios, se îndrăgostise de Vanda fără doar și poate. Stăteau deseori alături în clubul liniștit. In timpul liber, Vanda se plimba cu mașina stând în cabina șoferului. Mai târziu, lui Piotr Vorobiev îi veni în gând să patineze. Patina cu Vanda și de obicei tăcea. Râjicov avea dece să triumfe: întreaga societate din colonie era îngrijorată din cauza acestei dragoste, care se abătuse pe neașteptate asupra coloniei.

Mihail Gontari îi spuse într'o zi lui Igor:

— Să știi că Vanda e îndrăgostită de Vorobiev.

— Nu-i adevărat!

— Ba-i adevărat! Pe mine nu poți să mă înșeli! Oi eu văd dintr'o privire!

Intr'adevăr, într'o zi, făcându-și vânt cu patinele, Igor ajunse în dreptul perechii. Niciunul din ei nu l-a observat că se apropiase și Igor auzi:

— Vanda, ți-e frică de el?

— De Zâreanschi? Dar cui nu i-e frică de el?

Vanda avea motive să se teamă de Zâreanschi. Câteva zile mai târziu, pe când Igor patina împreună cu Zâreanschi, acesta spuse:

— Nu mai pot să sufăr asta!

Văzând perechea de departe, porni spre dânșii. Igor nu rămase în urmă. Vanda se întoarse pe loc și își părăsi prietenul, lăsându-l să vorbească singur cu Zâreanschi. Cu toate că era un om serios, Vorobiev se fâstâci în fața ochilor mânioși ai lui Alioșa:

— Petro! Iți spun: lasă-te păgubaș!

— Dar ce este? întrebă șoferul pierdut și își plecă ochii.

— Lasă-te păgubaș, îți spun! Să nu-i sucești capul fetii!

Dacă vă mai văd odată împreună, vă scot în adunarea generală.

Vorobiev ridică din umeri, îl privi repede pe Alioşa şi îşi plecă ochii din nou:

— Nu sunt colonist...

— Am să-ţi arăt ce eşti. Dacă lucrezi în colonie, n'ai dreptul să ne pui piedici în muncă. Iţi spun serios.

— Dar nu fac nimic rău...

— Judecăm noi, să n'ai nicio grijă! Eşti îndrăgostit de ea?

— De unde ai scos că sunt îndrăgostit?

— Dacă nu eşti îndrăgostit, ce drept ai să te legi de ea?

Piotr Vorobiev zgândări ghiaţa cu patina dreaptă şi întrebă cu oarecare ironie:

— Ei bine... dar admiţând că... aş fi îndrăgostit?

Zâreanschi se aplecă de indignare:

— A, admiţând că ai fi îndrăgostit! Te răsucim cu dragostea ta în aşa fel, că n'ai să te mai recunoşti, când ai să te priveşti în oglindă!

Piotr Vorobiev, mirat, făcu un gest comic cu degetul, dela dreapta la stânga, apoi iar la dreapta.

— Inseamnă că dacă sunt îndrăgostit, nu se poate; iar dacă nu sunt îndrăgostit, iarăşi nu se poate! Atunci, cum?

Zâreanschi se zăpăci o singură clipă: trebuia să-i arate lui Vorobiev locul lui exact, indiferent de sentimentele care sălăşluiau în sufletul lui de şofer şi indiferent de volumul lor.

— Să nu te mai apropii! Să nu te mai apropii de ea! Vanda nu te priveşte pe tine.

Piotr Vorobiev căzu pe gânduri:

— Să nu mă mai apropii?

— Să nu te mai apropii...

— Dar de cine am voie să mă apropii?

— Ai voie să te apropii de... mine.

E greu de ghicit ce atitudine avu Piotr Vorobiev faţă de o astfel de înlocuire a Vandei prin Alexei Zâreanschi. In orice caz, el se mai gândi şi spuse:

— E cam ciudat la voi... tovarăşi!

Cu toate acestea, cu tot spionajul puştanilor, Vanda nu mai fu văzută lângă şofer nici în club, nici în cabină, nici la patinaj. Nu-i mai îngrijora decât un singur lucru: dece era Vanda

atât de veselă, încât cânta, cânta chiar și în secție? Piotr Vorobiev devenise parcă și el mai vesel, mai vorbăreț și poate chiar mai rumen.

3. ARITMETICĂ DISTRACTIVĂ

In Aprilie veniră mulți zidari, care începură să ridice repede noua fabrică. Băieții nici nu apucară să se dumirească bine, că schela și ajunsese la etaj. Se ridica o clădire uriașă cu diferite cotituri, iar în jurul șantierului răsări într'o clipă un oraș întreg de lucruri neobișnuite și încurcate: magazii, barăci, cămări, butoaie, depozite, gropi și felurite gunoaie ca pe orice șantier. Coloniștii mai mari se duceau acolo în fiecare seară și observau munca în tăcere. Brigada a patra nu putea, însă, privi dela distanță cu atât calm: erau ispitiți să se urce pe schelă, pe eșafodaje; trebuiau să vorbească cu fiecare zidar în parte și să vadă cum își face treaba. Zidarii vorbeau cu plăcere și le arătau secretele meseriei lor. Dar cu cât schela se ridica mai sus, cu atât erau mai puține discuții: toate subiectele se epuizaseră în oarecare măsură. In schimb, pe șantier se iviră nenumărate locuri interesante! Acum zidarii era nemulțumiți:

— Naiba te aduce aici? Cazi odată și s'a isprăvit cu tine!

— Nu cad.

— Cazi și pe urmă nu-ți mai aduni nici oasele.

— Ba mi le adun...

— Ai să mori și o să plângă după tine.

— N'are să plângă nimeni.

— Familia ta...

— Vai, familia!

— O să le pară rău tovarășilor tăi.

— Bădie, tovarășii n'au să plângă. Or să-mi cânte un marș funebru. Pentruce să plângă?

— Vai, ce oameni... Marș de-aici, cât nu te-am ars cu lopata!

— Lasă, bădie, nu-mi mai vorbi de lopată! Plec și așa. Crezi că mă interesează grozav?

Trebuiau să plece nu atât din cauză că erau dați afară, cât din alte motive: mai aveau multă treabă și în alte părți.

Mai trebuiau să se ducă şi la diagramă, să vadă dacă nu s'a afişat un nou comunicat operativ.

„Situaţia de pe front pe data de 15 Aprilie

Flancul drept — fetele — îndeplinind zilnic programul de producţie cu 170—180 la sută, a depăşit prin lupte linia dela 17 Mai şi îşi continuă înaintarea asupra inamicului care se retrage în dezordine. Comandamentul de luptă al frontului a hotărît să se evidenţieze lupta eroică a flancului drept pentru noua fabrică şi să înalţe în acest flanc un steag roşu revoluţionar.

Centrul continuă să preseze asupra albaştrilor şi a răzbit astăzi la linia dela 21 Aprilie, depăşiind ziua de azi cu şase etape.

Numai în flancul stâng continuă o acalmie ruşinoasă. Tâmplarii stau tot pe linia dela 15 Martie, rămânând în urmă, faţă de ziua de azi, cu o lună încheiată.

In ciuda acestui fapt, sub presiunea centrului şi mai ales a flancului drept, inamicul îşi repliază forţele şi în flancul stâng, atingând linia dela 20 Aprilie: planul general al coloniei a fost realizat cu patru zile înainte.

Fetele înainte! Salut fetelor! Felicităm brigăzile a cincia şi a unsprezecea!"

In faţa diagramei e o mare îmbulzeală. E greu să te strecori spre perete. Trebue să sari în sus sau să treci pe sub coate. Vania strigă:

— Tâmplarii! E o grozăvie!

Begunoc îl susţinu în acelaş stil:

— Iţi vine să te omori!

Ar fi fost mai bine ca Igor Cerneavin să nu se mai fi apropiat. Doar alţi tâmplari nu se apropiau. N'o făcuse însă decât datorită faptului că era redactorul comunicatelor operative pe lângă comandamentul de luptă şi era totdeauna curios să citească propriul lui text. Totuşi trebuia să se apere, deşi metodele erau vechi şi demult compromise:

— Dar ce înţelegeţi voi, signorilor? Sunteţi strungari? Să vă văd făcând o masă de desen liniar!

Vania îşi duse mâinile la urechi:

— E prăpăd şi gata! Chiar aşa scrie: „rămânând în urmă, faţă de ziua de azi, cu o lună încheiată".

Gorohov bâzâi supărat din spatele tovarășilor săi:

— Dar judecă și tu: o masă nu se poate face într'o singură zi! Dece te legi?

— Îți vine să te omori! repetă Begunoc. Ți-e frică să te uiți la flancul stângi Flancul stângi Vanda, nu-i așa că fetele lucrează grozav?

— Eu nu sunt dintre ele. Sunt metalurgistă.

Până și Podvesco, nou, de curând intrat în brigada a șasea, pistruiat și cu urechi roșii, se uita la diagramă și invidia probabil flancul drept, unde se vedea un steguleț roșu atât de elegant. Dar poate că nici nu-l invidia: brigadierul dela a șasea, Șura Jeltuhin, era foarte nemulțumit de felul cum îi fusese complectată brigada și spusese la adunarea sovietului:

— Vai, ce plocon mi-au dat. Știu c'o să am de furcă cu acest Podvesco.

In Aprilie, ziua e mult mai lungă și amurgul e foarte plăcut. Ieri parcă mai era iarnă, paltoanele stăteau agățate în cuier, ferestrele erau închise, iar astăzi în grădină, bătrânul grădinar neamț și-a lepădat haina și lucrează în jiletcă. Brigăzi mixte, compuse din câte un ins din fiecare brigadă permanentă, curăța aleele din parc, iar pe ferestre stau grupuri de coloniști și se uită jos la pământul care se zvântă.

Totuși, se întâmplau neplăceri și în Aprilie. Se părea că în colonie totul era în regulă și că puteai uita de paltoanele dispărute în chip misterios, dar, într'o noapte, în brigada a șasea fuseseră furate zece ruble cu pungă cu tot, chiar dela brigadier, din buzunarul pantalonilor, iar din sala de teatru dispăru o cortină mare de postav în valoare de câteva sute de ruble. Zaharov umbla întunecat ca noaptea și ursuz și se afirma că ar fi spus cuiva:

— Pe onoarea mea că am să aduc un câine!

Puștanii îl crezură și cercetau cu deosebită atenție fiecare câine care trecea pe teritoriul coloniei. Dar Zaharov nu mai ceru un câine, ci puse chestiunea în adunarea generală. Coloniștii stăteau necăjiți și tăcuți. Nici nu cereau cuvântul. Nu vorbi decât Marc Gringauz:

— Tovarăși, e rușine! E rușine să spui cuiva în oraș că în colonia „Intâi Mai" se poate fura o cortină de pe scenă fără să pățești nimic. Trebue să limpezim numaidecât chestiunea aceasta, trebue să urmărim cu toții. Dar noi stăm cu gurile căs-

cate şi, ca mâine, o să ne şterpelească de sub nas şi lada cu bani.

Zâreanschi nu se mai stăpâni:

— Lada cu bani n'au să ne-o şterpelească, pentrucă se află în vestibul unde se plimbă sentinela zi şi noapte. Dar problema nu-i asta. Vreţi să lăsăm lucrul şi să fim cu toţii sentinele la fiecare boarfă? Gândiţi-vă: aici „lucrează" un ticălos, un om pierdut. El nu vrea să „lucreze" prin oraş, pentrucă acolo totul e încuiat şi peste tot umblă paznici şi miliţieni. S'a încuibat aici, s'a dat drept tovarăş, cunoaşte toate intrările şi ieşirile, mănâncă cu noi la masă, munceşte şi doarme. Putem să ne ferim de el? Putem să-l urmărim? Pe cine să urmărim? Inseamnă să bănuim pe fiecare colonist, să punem lacăte, să aşezăm sentinele. Eu unul nu ştiu să urmăresc, nu ştiu, dar vă spun: odată, pe ticălosul acela, cu mâinile astea, uite, cu mâinile astea ale mele...

Zâreanschi nu mai putu isprăvi. Ii lipseau cuvintele ca să spună ce anume va face el cu „mâinile astea".

După dânsul, ceru cuvântul Râjicov. Cu o săptămână în urmă, i se acordase titlul de colonist. De fapt, Râjicov nu ceruse cuvântul din cauză că era colonist, ci pentrucă ştia ceva. Aşa şi începu.

— Tovarăşi am observat ceva. Ieri mă înapoiam din oraş, din învoire. Văd că puştiul ăsta nou merge prin pădure şi se tot uită în jurul său. L-am oprit: arată-mi buzunarele, îi zic. El că hăr, că mâr, i-am adunat din buzunare tot ce avea acolo.. cum să spun... le-am scuturat. Am aici totul. Uitaţi-vă.

Râjicov scoase din buzunarul său o mulţime de bunătăţi: o jumătate de baton de ciocolată, un creion mecanic, un album „Vederi din Crimeea", un bilet de cinematograf şi două bucăţi de turtă dulce. Podvesco fu scos numaidecât la centru. Din cauza aceasta, urechile i se făcură parcă mai grele şi mai mari.

— Ce? Ei şi? Le-am furat? Da? Le-am furat?

— Le-ai cumpărat? întrebă Torschi.

— Desigur că le-am cumpărat.

— Dar de unde ai luat bani?

— Mi-a trimis soră-mea... în scrisoare... au văzut toţi.

Din toate părţile se confirmă: într'adevăr, zilele trecute Podvesco primise trei ruble într'o scrisoare. Podvesco stătea la

centru şi făcea să-i fie văzut de toată lumea chipul lui plin de virtute. Torschi îi făcu semn că poate să părăsească centrul, dar Zaharov interveni:

— Podvesco, ai băut sifon în oraş? Cu sirop?

— Am băut...

— Două pahare?

— Da, două.

— Bine, două pahare. Dar turte din astea... câte ai mâncat? Patru?

Podvesco întoarse capul şi şopti ceva.

— Ce şopteşti tu acolo? Câte turte ai mâncat?

— N'am mâncat patru.

— Dar câte?

— Trei.

— Ce preţ are o turtă din astea?

— Douăzeci de copeici.

— Te-ai dus în oraş cu tramvaiul?

— Cu tramvaiul.

— Ai scos bilet?

— Cum să nu!

— Şi la întoarcere?

— Şi la întoarcere.

— Dar albumul cât costă?

Podvesco căzu pe gânduri:

— Am uitat: patruzeci şi cinci sau cincizeci şi cinci de copeici.

Câteva glasuri de pe canapea strigară numaidecât:

— Patruzeci şi cinci de copeici!

— Dar ciocolata?

— Am şi uitat... mi se pare...

Câteva glasuri strigară din nou:

— Optzeci de copeici! Ciocolata asta „Troica", se vinde cu optzeci de copeici!

De data asta, Zaharov se adresă canapelei:

— Creionul?

— Patruzeci de copeici! Un creion ca ăsta costă patruzeci de copeici!

— Bine. Pe biletul de cinema scrie: treizeci şi cinci de copeici. E adevărat, Podvesco?

Podvesco spuse fără o deosebită însufleţire:

— E adevărat!

— Inseamnă că ai cheltuit trei ruble şi treizeci şi cinci de copeici. E adevărat?

— Adevărat.

— Ai avut trei ruble. De unde ai mai luat treizeci şi cinci de copeici?

— N'am luat de nicăieri treizeci şi cinci de copeici. Am cheltuit cele trei ruble, pe care mi le trimisese soră-mea

— Dar cele treizeci şi cinci de copeici?

— Pe astea nu le-am cheltuit.

— Dar câte bomboane ai cumpărat?

— Bomboane? Care bomboane?

— Din alea... în hârtii? Ai cumpărat patru sute de grame?

Podvesco întoarse din nou capul şi şopti ceva. Rudnev se repezi spre centru şi îşi apropie urechea de buzele lui Podvesco

— Spune că două sute de grame.

— Parcă ţi-ar ieşi prea mulţi bani, zâmbi Zaharov.

Podvesco trase energic aerul pe nas, îşi trecu mâneca hainei peste buze şi îşi aţinti privirile spre tavan. Aşezat alături de el, Rudnev căută să-l convingă cu blândeţe:

— Porumbelule, spune drept: de unde ai luat atâţia bani? Zi!

— N'am luat de nicăieri. Am avut trei ruble.

— Dar ai târguit mai mult. Mai mult. Înţelegi?

Podvesco nu voia să înţeleagă asta. A avut trei ruble, toată lumea a văzut cum le primise în plic. Podvesco nu voia să părăsească această poziţie fermă.

— Poate că ai cumpărat mai puţin?

Podvesco înclină capul cu plăcere. Intr'adevăr, s'ar fi putut să târguiască mai puţin, exact de trei ruble. Aceasta îl satisfăcea în întregime :

— Poate că n'ai cumpărat un baton întreg de ciocolată? Poate că ai cumpărat numai jumătate? Doar a rămas o jumătate?

— Ihi...

— Ai cumpărat o jumătate?

Podvesco înclină capul din nou.

Adunarea generală pufni în râs: omul acesta nu constituia oricio enigmă. Rudnev îl întrebă cu acelaş glas duios:

— Noaptea ai băgat mâna în buzunar şi ai luat punga? E-adevărat?

Podvesco înclină capul cu bunăvoință și de data aceasta, pentrucă, de fapt, îi plăcea că situația se limpezea.

Torschi se scărpină după ureche și se uită, zâmbind, la Zaharov.

— Podvesco, treci la loc! Cred că ai să mai furi.

Deodată, Podvesco își ascuți privirea. Simțise o aluzie jignitoare în cuvintele lui Torschi. Acesta repetă:

— Ai să mai furi, așa-i?

Deodată, Podvesco se înseninâ:

— Pe onoarea mea că nu. Asta a fost ultima oară.

— Dece ultima oară?

— Nu mai vreau.

— Ha! Ei bine. Îl pedepsim, tovarăși?

Podvesco se învârtea pe loc în centru: prea vesel îi priveau coloniștii. Volenco se ridică:

— Ia nu vă mai bateți capul cu caraghiosul ăstal Râjicov a făcut bine că i-a controlat buzunarele, pentrucă am fi bănuit pe alții. Nu se poate ca Podvesco să nu mai fure ceva încă de vreo câteva ori. Trebue urmărit.

Podvesco duse un pumn mic la piept și întinse gâtul spre Volenco:

— Tovarășe Volenco, pe cuvântul meu că n'am să mai fur niciodată!

— Să vedem. Victore, dă-i drumul. Dece să roadă degeaba parchetul în centru? Zece ruble e altceva decât o cortină. Podvesco a văzut că cele zece ruble nu erau puse bine, că nu erau încuiate și le-a șterpelit. Crede că dacă nu există lacăt, poți să le iei și să-ți cumperi ciocolată. Dar cortina e altceva! Când o să mai strângem bani pentru cortină? La 1 Mai e serbare și n'avem cu ce acoperi scena. Aici n'a mai operat Podvesco. Înțelegeți, aici a fost un dușman adevărat și nu unul singur. O cortină ca asta n'o poți duce în oraș, în mână, și nici nu-i ușor s'o vinzi. La isprava asta a lucrat un om cu cap, un mare ticălos. Iată în ce direcție trebue să căutăm.

Discuțiile asupra acestei chestiuni se prelungiră. Nimeni nu-și exprima niciun fel de bănuială, dar toate părerile convergeau spre hotărîrea plină de mânie: dușmanul trebue descoperit și distrus. Toți simțeau că dușmanul acesta stă pro-

babil şi acum pe canapea şi ascultă, şi că problema măsurilor de luat trebue rezolvată în faţa lui. Deaceea, tuturor le plăcu propunerea făcută de Braţan: nu se poate ca un colonist să facă o asemenea ispravă. Acum trăiesc la noi în colonie două sute de lucrători dela construcţii şi nimeni nu ştie bine ce fel de oameni sunt. Se duc la cinema, au văzut cortina şi probabil că printre ei sunt şi derbedei. Au intrat înăuntru, să zicem pe fereastră, şi au şterpelit-o. Ei o vând mai uşor. Sau poate că au împărţit-o între dânşii ca să-şi facă haine. La adunare lua parte şi Dem, un tehnician dela construcţie, care semăna mult cu un motan: avea nişte mustăţi sbârlite, care se mişcau întruna. Dem ceru cuvântul şi spuse:

— Se prea poate, tovarăşi colonişti, se prea poate! Oamenii au venit din toate părţile. Nu-i cunosc încă bine pe toţi. Fireşte că zidarii n'au luat-o, aş putea să garantez pentru ei. Dar pentru salahori, cine ştie, n'aş mai putea pune mâna în foc.

Aceasta semăna atât de mult a adevăr, încât până şi Zaharov căzu pe gânduri şi se uită cu speranţă la Dem.

4. INTÂI MAI

In colonie, totul se desfăşura potrivit ordinei severe de totdeauna. La şase dimineaţa, Volodca Begunoc suna deşteptarea:

Noaptea s'a dus, sculaţi-vă fraţilor,
Vine o nouă zi.
Nu leneviţi!
La motor!
La strung şi la topor!
E timpul
Să mergeţi la lucru!

Acum, colonia se deşteaptă la lumina soarelui de primăvară. Face gălăgie în dormitoare şi pe săli, se potoleşte în timpul inspecţiilor, inundă deodată sala de mese, apoi se împrăştie prin ateliere şi clase. Liniştea zilei de lucru vibrează abia perceptibil. La ora mesei, se aud din nou râsete, viaţa pare din nou vioaie şi gălăgioasă. Aşa e până seara, când în

clase se adună cercurile, iar în parc cei care se odihnesc, când puștanii aleargă și se aud sunete de fanfară: e armonie și coordonare. Mișcările cerute de treburi ca și cele ale prieteniei, cele serioase ca și cele glumețe parcă se coordonează prin fire subțiri în mâinile echipei de serviciu, severă și disciplinată, care știe tot, vede tot, imprimă direcție și avânt tuturor. Poate că în sufletul brigadierului de serviciu se reflectă mereu îngrijorarea tăcută și interiorizată, care se ivește în fiecare, când își aduce aminte de teatrul jefuit al coloniei. Poate că tocmai deaceea nu se vorbește și nimeni nu aduce aminte de cortină, după cum nu vorbește despre ea nici brigadierul de serviciu când inspectează în fiecare dimineață curățenia făcută în teatru.

1 Mai trece întotdeauna ca o sărbătoare fericită, senină, plină de căldură sufletească. În oraș, colonia a trecut prin fața tribunei, în urma trupelor, într'o coloană splendidă, împărțită pe plutoane, toți în același pas și salutând. Fanfara a cântat marșul militar de Schubert. Cei din tribună s'au bucurat de salutul coloniștilor dela „1 Mai", au spus câteva cuvinte de salut fiecărui pluton în parte și, după expresia lui Creițer, se vedea că-i mândru de colonia lui.

Vania începuse să cânte în fanfară. Trompeta a doua, la care trebuia să facă mereu „es-ta-ta", firește, nu-l satisfăcea. Era invidios că alții cântau la trompeta întâi și la clarineta întâi, că aveau „fraze" interesante și complicate, iar Vania n'avea nicio frază, numai „es-ta-ta". Dar așa este soarta tuturor muzicanților: la început cântă la trompeta a doua și abia mai târziu la întâi.

La 2 Mai, colonia fu vizitată de un grup întreg de militari. Erau toți comandanți. Unul avea chiar un romb. Vizitară colonia, cinară cu coloniștii, iar seara asistară la spectacol. Inainte de spectacol se ținuse adunarea generală. Pe scenă era bustul lui Stalin împodobit cu flori. După ce fanfara cântă în balcon trei marșuri, Zaharov dădu o comandă și brigada drapelului aduse steagul. In tot timpul adunării generale solemne, drapelul se afla alături de bustul lui Stalin. Lângă el erau două sentinele cu arme și Vania rămase de gardă la drapel împreună cu Begunoc. Aceasta îi făcu plăcere, dar, în același timp, îi deșteptă și un sentiment de frică: nu cumva se va pomeni făcând vreun gest greșit? Comandantul șef pre-

zentă un raport asupra situației internaționale, spunând la urmă:

— Salutăm colonia voastră și din cauză că ridică pe umerii ei tineri o întreprindere minunată: o fabrică de unelte electrice. Armata Roșie va primi cu mândrie producția voastră: va fi mândră că mașinile, pe care astăzi le importăm din străinătate, bineînțeles în număr insuficient și pe care le plătim cu aur greu, vor fi făcute de mâinile voastre. E foarte frumos că mâinile voastre tinere vor produce aceste mașini, care sunt atât de necesare pentru apărarea țării și care ne vor scuti de import! Mai târziu, mâinile voastre vor lua armele, veți face și voi parte din Armata Roșie și veți fi apărătorii marii noastre țări. Am să vă spun deschis și cred că am să fiu în asentimentul tuturor tovarășilor mei care sunt aici de față: ne place felul în care trăiți, aveți o disciplină fericită, o disciplină frumoasă, aveți un respect minunat pentru steagul nostru roșu, ne place că faceți totul la timp și că sunteți deplin conștienți de ceeace faceți. Aceasta e just și noi vă mulțumim.

Lui Vania îi creștea inima la aceste cuvinte. Își închipuia cum va fi când va veni timpul să fie și el în Armata Roșie, când va avea și el arma în mână. Să poftească a crede cineva că Vania nu va ști să-și apere țara!

Era atât de absorbit de cuvintele comandantului, încât uită să se ducă la timp în cabina artiștilor. Brigadierul de serviciu îi șopti:

— Te caută Malenchi.

Vania fugi în cabină, se îmbrăcă într'o clipă. Malenchi îl grimă, îi prinse de umeri două aripi și-i dădu în mână o ramură de palmier. Piesa era scrisă de Zaharov și se numea „Red Army", ceeace în limba engleză înseamnă Armata Roșie. Vania juca rolul „Păcii". Avea un rol greu. Dar și mai greu era rolul lui Filca Șari, care dovedi, până la urmă că nimeni n'ar fi putut să joace mai bine decât el în rolul generalului japonez.

Pe scenă erau tot felul de generali burghezi înarmați până'n dinți. Se certau cu toții ba pentru cărbuni, ba pentru bani. Biata „Pace" umbla printre ei și se ruga:

— Unchiule, dă-mi un ban.

Generalii își băteau joc de „Pace" și o țineau flămândă.

Doar atunci când se luau la bătaie, începeau să se ascundă în spatele ei şi strigau:

— Vrem pace!

Până la urmă, „Pacea" nu mai putu răbda şi hotărî să-şi câştige pâinea într'un fel sau altul. Işi făcu rost de o lădiţă şi de perii pentru lustruit ghetele. Publicul în sală râdea cu hohote când Vania începu să facă ghetele diferiţilor generali, întrebându-i în prealabil: „Vi le fac cu cremă neagră?" Vania introdusese această replică din proprie iniţiativă şi ea îi plăcuse mult lui Zaharov. Totuşi, nici lustruitul încălţămintei generalilor nu fu în stare să îmbunătăţească viaţa „Păcii". In răstimp, dincolo de piatra de hotar forţa Armatei Roşii creştea mereu, iar frica fasciştilor sporea întruna. Atunci, fericită, „Pacea" trecu graniţa. Veniră zile bune şi pentru „Pace". I se făcu o cămaşă nouă şi fu învăţată să tragă cu mitraliera. Abia atunci se făcu linişte pe scenă, iar fasciştii se potoliră, hlizindu-se slugarnic la soldaţii roşii.

Vania înfăţişă „Pacea" cu mult succes. Ştia să plângă cu hohote, să facă ghetele şi să se apere, bucuros şi însufleţit, alături de Armata Roşie. După spectacol, fu prezentat comandantului şef, care-l luă între genunchi şi-i spuse:

— Vania Galcenco! Bravo! Aţi arătat just: numai Armata Roşie apără pacea. Asta-i just. Iar toţi războinicii ăştia nu se gândesc decât la jaf. Ştiţi ceva? Nu s'ar putea face în aşa fel încât să veniţi la noi şi să jucaţi piesa voastră? Ce spuneţi?

Timp de câteva clipe, Vania încremeni în urma acestor cuvinte, fugi în culise şi povesti tuturor propunerea pe care i-o făcuse comandantul. După aceea, Zaharov şi comandanţii veniră şi ei în culise. Se hotărî ca, în prima zi de odihnă, cercul dramatic să reprezinte piesa la Casa Armatei Roşii.

Intr'adevăr peste o săptămână sosiră câteva autobuze care transportară fanfara şi cercul dramatic la Casa Armatei Roşii. Piesa plăcu mult tuturor spectatorilor. Fanfara cântă rapsodia a II-a de Liszt, potpuriuri din „Faust" şi „Carmen", „Studii caucaziene", un „Gopac" de Musorgschi şi încă o bucată care înveseli pe toată lumea: „Greva muzicanţilor". Ea avea următorul subiect:

Victor Denisovici, dirijorul, ridică bagheta, dar muzicanţii începură să ţipe: nu vrem să mai cântăm, am obosit, cât să

mai cântăm? Intrucât se cântase mult, publicul crezu în sinceritatea protestului. Mulți se scandalizară de această atitudine a muzicanților, dar se auziră și exclamații răzlețe:

— Lăsați copiii să se odihnească! I-ați chinuit destul!

In rândul întâi stătea același comandant cu romb și zâmbea. Victor Denisovici se adresă publicului:

— Să nu le dați atenție! E adevărat că nu sunt disciplinați, dar, cu toate acestea, îi țin bine în frâu. Poftim: eu am să dirijez stând cu spatele la ei, iar ei o să cânte ca niște mielușei și n'o să facă nicio greșeală.

In fața unei atât de originale întreceri între dirijor și fanfară, publicul se potoli. Totuși, un glas strigă:

— Lăsați copiii în pace. Nu trebue să-i mai chinuiți!

— Sunt obișnuiți, spuse Victor Denisovici.

Comandantul cu romb râse cu poftă. Victor Denisovici se adresă fanfarei în plină frământare și spuse pe un ton fioros:

— „Marșul de campanie"!

Striviți de atâta asprime, muzicanții începură să mârâie, dar își ridicară instrumentele. Unii spectatori se ridicară de pe scaunele lor ca să vadă mai bine cum își îmblânzește dirijorul muzicanții. Victor Denisovici se întoarse cu spatele la fanfară și ridică bagheta. Intr'adevăr, se făcu o liniște desăvârșită atât în sală, cât și pe scenă. Dirijorul făcu semn cu bagheta și începu veselul „Marș de campanie". Bagheta se mișca vioi deasupra umărului dirijorului, iar fața lui privea mândră la public. Dar Filca Șari se ridică primul de pe scaun, făcu un semn care arăta că nu mai vrea să cânte și părăsi scena. In urma lui, Jan Grif plecă cu același gest de protest, apoi dispăru și Danilo Gorovoi cu basul lui. Muzicanții plecau unul după altul, dar marșul continua. Victor Denisovici avea un aer de înduioșare: se delecta cu muzica. Păstră aceeași expresie și în clipa când pe scenă nu mai rămăseseră decât trei inși: Vania, care cânta „es-ta-ta", un trombon care vuia și toba mare. Publicul râdea de dirijor cu lacrimi și se simți sleit cu desăvârșire, când Victor Denisovici nu mai dirija decât toba. Abia acum înțeleseseră cu toții care fusese secretul numărului. Victor Denisovici întoarse capul și fugi și el, cuprins de panică.

De fapt, acest număr n'avea valoare muzicală, dar tocmai el apropie definitiv publicul de coloniști. Toți râdeau, acla-

mau pe muzicanți, apoi îi conduseră împreună cu artiștii la masă. Autobuzele nu sosiră decât noaptea târziu și, conduși cu căldură de gazde, coloniștii plecară acasă. In noaptea aceea, dormiră puțin: ziua de lucru începea tot la ora șase.

5. LUPTA LA BAIONETĂ

„Situația pe front la data de 10 Mai

Flancul nostru drept, purtător al steagului roșu, urmărește energic pe inamicul zdrobit. Astăzi, fetele au ajuns la linia dela 30 Iunie, încheind planul pe trimestrul al doilea.

In centru, presiunea metalurgiștilor continuă. Indeplinind și depășind programul, metalurgiștii au ajuns la linia dela 25 Mai, întrecând ziua de azi cu 15 etape.

Flancul stâng a rămas pe loc la linia dela 15 Martie. Dar s'au primit informații din surse dintre cele mai autorizate (dela Solomon Davidovici) că flancul stâng pregătește un atac hotărîtor".

„Situația pe front la data de 12 Mai

Flancul drept, îndeplinindu-și programul pe trimestrul al treilea, a atins linia dela 3 Iulie. Centrul continuă presiunea asupra albaștrilor. Astăzi, se dau lupte la șaptesprezece etape înaintea zilei de azi, la linia dela 29 Mai.

In flancul stâng, în cursul zilei de azi nu încetează tirul de artilerie: tâmplarii lustruesc un stoc de mobile".

„Situația pe front la data de 14 Mai

După o sângeroasă luptă la baionetă, gloriosul nostru flanc stâng a zdrobit cu desăvârșire pe albastri, le-a străpuns frontul și-i urmărește cu furie. Au fost capturate: 700 bucăți mese de aulă, 500 mese pentru desen liniar și 870 scaune. Toți prizonierii au fost lustruiți și predați clientului. Albaștrii fug. Glorioșii noștri tâmplari au ieșit astăzi la linia dela 20 Mai, depășind ziua de azi cu șase etape. Această luptă istorică are o importanță dintre cele mai mari: pe tot frontul, inamicul demoralizat se află foarte departe și unitățile noastre nu-l pot ajunge din urmă! Coloniști, vă felicităm cu prilejul victoriei".

Câte schimbări nu s'au produs în diagramă! Linia albastră a duşmanilor s'a depărtat mult de tot. La fete, ea se apropie de oraşul minunat. Astăzi, Vania Galcenco nu se mai poate mândri numai cu „centrul" lui. E captivat de succesul general al coloniei şi de frumuseţea sângeroasei lupte la baionetă a tâmplarilor. Vania cercetează visător linia frontului şi ochii lui văd clar că sub şnurul albastru se ascund generalii japonezi şi alţii şi că de acolo privesc cu ochii lor răi. Vania râde cu poftă:

— Aha! Au fugit! Uitaţi-vă!

Astăzi în faţa diagramei sunt mulţi tâmplari. E adevărat că flancul lor tot mai e în urmă, faţă de ceilalţi, dar ce luptă s'a dat! Mobilele nu mai încap în stadion. O suprafaţă uriaşă din jurul stadionului e plină de mese şi scaune. Atât timp cât nu erau montate, erau uşor de aşezat în stadion. Dar după ce fuseseră montate, se dilataseră şi se revărsaseră afară din stadion.

Solomon Davidovici se opri întâia oară în faţa diagramei. Pân' atunci disprețuise acest amuzament al băieţilor şi se exprimase în felul următor:

— Lasă-i să se joace. E un fel de Boris Godunov!

Dar acum se opri şi el înaintea cartonului şi ascultă cu luare-aminte lămuririle lui Igor Cerneavin. După aceea, întrebă:

— Dacă înţeleg bine, aici sunt nişte duşmani. Ce caută aici, în colonie?

— Solomon Davidovici, ne stingheresc în lucru, ne încurcă.

— Extraordinar! Dar cine sunt obraznicii ăştia? Trebue să fie desigur novicii!

— Sunt şi vechi şi noi. Nu se ştie cine a şterpelit cortina, dar eu cred că a făcut-o unul din cei vechi.

— Ce legătură are cortina cu producţia?

— Dar cherestеaua de calitate inferioară? Dacă am fi avut cherestea bună, am fi ajuns cel puţin la linia dela 10 Iunie. Vedeţi?

Solomon Davidovici se gândi:

— Dacă aţi fi avut cherestea bună... Având cherestea bună, orice tâmpit poate să ajungă la orice linie şi să strige ca un zevzec. Dar mai întâi cine vă dă cherestea bună, dacă în primul rând nu sunteţi trecuţi în planul de aprovizionare,

iar în al doilea rând consumatorului îi este indiferent din ce cherestea e făcut scaunul. Să fie bun și să aibă un aspect cuviincios. Ce dușmani mai aveți?

— Strungurile proaste...

— Și asta se numește dușman!

— Cum de nu! Cu un strung bun...

— Ce tot spui: cu un strung bun! Dar cine să lucreze la strungurile proaste? Crezi că trebue aruncate?

— Sigur că trebue aruncate.

— Dacă am arunca strungurile astea, amortizarea va costa o groază de bani, ca să știi. De unde ați mai lua trei sute de mii?

— Amortizarea? Ce animal o mai fi și ăsta?

— Asta e un animal care mănâncă bani. E și ăsta un dușman.

Apariția în arena discuției a unui animal nou îl zăpăci fireşte pe Igor. Dar Solomon Davidovici era acum înconjurat de comsomoliști. Vladimir Colos nu se sperie de amortizare:

— Nu se știe cine mănâncă mai mult: amortizarea sau utilajul prost. Eu cred că, în două schimburi, pierdem în fiecare zi trei ore din cele opt de lucru din cauza diferitelor stricăciuni.

— Just, confirmă Sadovnicii.

— Pierdem și mai mult, spuse Rogov.

— Utilajul prost e o stoarcere de vlagă, declară în mod demonstrativ Sancio Zorin.

Solomon Davidovici se învârtea printre tineri și nu prididea să fulgere pe fiecare vorbitor cu o privire plină de revoltă.

— Ce bine înțeleg ei totul! Care vlagă? Ce legătură are vlaga cu asta! V'a stors cineva vlaga? Unde-i vlaga asta, arătați-mi-o, vreau s'o văd și eu, poate că vlaga asta ar fi bună la ceva!

— Pentru astupat crăpăturile!

Sancio Zorin îi râdea în față, dar nu simțea nicio dușmănie împotriva lui Solomon Davidovici. Îl răsuci chiar cu blândețe un nasture dela haina sa veche și spuse:

— Nu-i vorbă de vlaga mea, ci în general! Stați să vă explic, stați să vă explic, ascultați-mă...

— Bine, hai, te ascult!

— Cunoașteți linia generală a Partidului?

— Aș fi curios să-mi dovedești că nu cunosc linia generală a Partidului...

— Ce spune Partidul? Ce spune? Să creăm cu orice preț metalurgia, înțelegeți, metalurgia, industria grea! Mijloacele de producție! Nu ne luăm după diferiți oportuniști care spun: curba care descrește și alte prostii. Să ne iasă sufletul, dar să avem mijloacele de producție: metale, strunguri, mașini! Iată!

— Dar ce legătură are asta cu vlaga?

— Solomon Davidovici, dumneavoastră știți mai bine decât noi. Rusia veche n'avea mijloace de producție. Dar se muncea puț'n? Puțin, da?

— Se muncea destul de mult!

— Iar oamenii trăiau ca niște cerșetori, e adevărat? Decet Pentrucă mijloacele de producție erau proaste. Li se storcea vlaga, dar n'aveau pantaloni. Dar când vom avea mașini bune, va fi mult mai ușor. Vom trăi bine! Dar ce înseamnă asta? Dumneavoastră munciți dela șase dimineața până la douăsprezece noaptea. Vedeți? Nu-i vorba de vlaga mea, ci de a dumneavoastră...

Solomon Davidovici căzu pe gânduri și dădu din buze cu amărăciune. Oftă apoi și zâmbi melancolic:

— Tovarășe Zorin, firește că dumneata ai dreptate, numai că eu nu mai ajung să văd mijloace bune de producție. Se 'nțelege că această curbă care descrește e o ticăloșie, după cum îmi dau seama. Curba mea mi-e teamă că nu va mai apuca metalurgia.

Sancio se avântă și-l îmbrățișă pe Solomon Davidovici.

— Solomon Davidovici, ajunge! Pe onoarea mea că ajunge! Uitați-vă, uitați-vă numai!

O lacrimă se prelingea pe obrazul zbârcit al lui Solomon Davidovici. El zâmbi și o îndepărtă cu necaz.

— A naibii slăbiciune, între noi fie vorba!

— Nu-i nimic, uitați-vă la front. Luptă la baionetă, nu-i glumă. Dar... fabrica asta nouă! Cât a mai rămas de făcut? O nimica toată! „Dușmanul fuge, fuge, fuge"!

— O fi fugind el, dar să vedem unde o să ajungem cu fabrica asta nouă. Cheltuielile sunt mari, vai, ce cheltuieli! O sută de zidari, nu-i glumă!

— O să ieșim! Știți unde o să ieșim? Stați să vă spun acum. O să căderi din picioare, Solomon Davidovici!

— Asta nu-i frumos, tovarășe Zorin!

— Nu, nu, n'o să căderi din picioare! O să ieşim la linia generală! Aşa!

— Ce vorbeşti? Cum o să ieşim aşa departe?

— Dar ce-o să facem? Ce? Unelte electrice!

Deodată comsomoliştii începură să strige cu toţii şi să-i bată pe umeri, de-a-valma, pe Zorin şi pe Solomon Davidovici:

— Bravo, Sancio! Unelte electrice, asta înseamnă mijloace de producţie!

— Dar pantalonii scurţi?

— Dar bluzele „cow-boy"?

— Dar scaunele?

Atunci Solomon Davidovici se îmbărbătă şi el:

— Tovarăşi, să nu credeţi că nu mă pricep deloc în politică! Şi să nu mă mai bateţi la cap! Scaune! Fireşte, dacă stai pe scaun şi faci o declaraţie de dragoste, asta n'are nicio legătură cu producţia şi chiar o stânjeneşte. Dar dacă omul se aşează pe scaun şi începe să coasă, asta este producţie. Dar masa pentru desen liniar? Dar gresoarele? Nu suntem chiar aşa de oportunişti cum cred unii. Dar nici fără pantaloni nu se poate.

— Nu se poate!

— Dacă un om n'are pantaloni, ştiţi cum se numeşte?

— Cerşetor.

— Mai rău. Se numeşte târâie-brâu!

Mulţime gălăgioasă şi veselă, ieşiră cu toţii pe scară. Solomon Davidovici îi ameninţă cu degetul:

— Sunteţi meşteri să staţi de vorbă cu bătrânul, vă plac floricelele.

Coloniştii râdeau şi-l îmbrăţişau pe Solomon Davidovici:

— Nu-i vorba de floricele, ci de plan. Floricelele îşi au locul lor, iar metalurgia pe al ei.

6. TABĂRA

La 15 Mai, începu să se construiască tabăra. Când cuvântul „tabără" trecu întâia oară prin colonie, el nu făcu o impresie deosebită, atât de puţin îl luaseră în serios: o tabără nu-i puţin lucru! Oamenii cei mai creduli spuneau:

— Ai mâncat ceva deosebit azi la ceaiul de dimineaţă?

Totuşi, în sovietul brigadierilor, Zaharov aruncă parcă într'o doară:

— Da! Uitasem să vă spun: trebue să mai discutăm o chestiune. Primim douăzeci de corturi, aşa că...

Zaharov se uită apoi la brigadieri şi văzu că se sufocau sub această lovitură neaşteptată. Tăcu un timp şi-l lăsă pe Nesterenco să scoată primul sunet:

— Tab... ei, drăciei Nu se poate!

Corturile fuseseră date în dar de militarul cu romb căruia îi plăcuse atât de mult jocul lui Vania Galcenco. Erau vechi, reformate, încât fu necesar să fie peticite ici, colo. Totuşi, erau atât de frumoase! Unii cunoscători dela brigada a patra susţineau că erau corturi de comandanţi şi băieţii îi credeau cu plăcere. Alţii, tot dela brigada a patra, încercau să afirme că nu erau corturi, ci „şatre", dar toată lumea privea asemenea afirmaţii cu îndoială.

In spatele parcului, fu fixat un loc frumos pentru tabără. Se hotărî ca toate cele douăzeci de corturi să fie aşezate pe o singură linie, urmând să se tragă la sorţi pentru locul pe care trebuia să-l ocupe fiecare brigadă. Torschi avea pe masă unsprezece bilete. Invită pe brigadieri să se apropie în ordinea numerelor şi să-şi tragă norocul. Clava Caşirina ceru cuvântul:

— Brigăzile a cincia şi a unsprezecea roagă să li se dea locurile dela margine.

— Dece aşa? Fiecăruia îi place locul dela margine.

— Prin ce-ţi face plăcere ţie personal?

— Dacă vă face plăcere vouă, înseamnă că ne face plăcere şi nouă.

— Fetele au nevoie de locurile dela margine.

— Dar pentruce?

— Ne e peste mână să stăm printre băieţi.

Se auziră voci nemulţumite:

— Astea-s capricii! Dece să fie aşa? Dacă-i fată, trebue numaidecât să vină cu fel de fel de mofturi!

Clava stărui serios:

— Noi cerem locurile dela margine.

Sancio Zorin nu scăpa nicio adunare a sovietului. Se amestecă deci şi de data aceasta.

— Propun ca din principiu să nu li se dea locurile dela margine.

— Din care principiu?

— Dar din care principiu aveți voi nevoie de locurile dela margine? Inseamnă că vă e frică: vă mușcă băieții.

— Nu ne mușcă, dar fetelor le place curățenia.

Acum se revoltară și alți brigadieri. De când aparține fetelor monopolul asupra curățeniei? Clava se supără:

— Voi sunteți neglijenți, ce vă pasă? Cu chiloții cu care lucrați în atelier, cu aceia și dormiți.

— Oricum am dormi, corturile le trageți la sorți!

— Atunci, rămânem în dormitoare, spuse Clava.

— În dormitoare? Cineva se mișcă amenințător pe canapea. În dormitoare?

— Dar ce credeți? Rămânem în dormitoare. Dacă trebue să ne schimbăm sau să ne căutăm de treburile noastre, să fim printre băieți?

— Aici nu sunt băieți, spuse Zâreanschi posomorit. Aici sunt coloniști și gata! N'aveți dece să veniți cu secrete în colonie. La sorți.

Fetele nu mai avură încotro. Fură nevoite să tragă la sorți.

Poate nădăjduiseră că vor avea noroc, dar avură ghinion: traseră locurile trei și opt.

Administratorul eliberă fiecărei brigăzi o porție minusculă de resturi de cherestea pentru „lăzi". Băieții erau revoltați:

— Stepan Ivanovici, dar cum se poate fără aritmetică? Care-s dimensiunile? Paisprezece metri pe paisprezece. Din ce facem paturile?

— O să vă descurcați voi.

— Stepan Ivanovici, ne îndemnați la crimă!

— Nu-i nimic, e riscul meu! Să vedem, ce crime o să săvârșiți? Dela mine n'o să șterpeliți nimic, vă previn.

— Bine, o să facem numai lăzile și o să dormim pe pământul gol. O să ne îmbolnăvim de pneumonie, o să dăm în oftică și tot dumneavoastră o să suferiți pe urmă!

— Am să rabd. Crezi că ofticii îi face plăcere să aibă de a face cu tine?

— O să ne îmbolnăvim!

— Bine, am să risc!

Sovietul brigadierilor hotărî ca fiecare brigadă să fie obligată a preda cortul pe ziua de 17. N'aveau timp să lucreze în tabără decât seara. Deaceea, înainte de masa de seară, pe terenul

din fața taberei era o hărmălaie ca la piață: două sute și ceva de inși cu topoare, fierăstraie și frânghii. Frământare, gălăgie și griji câte vrei. Totuși, un lucru bătea la ochi: fetele își amenajau pe locurile zece și unsprezece dela margine și nimeni nu le împiedica. Brigadierul dela a noua, Pohojai, un băiat vesel din cale afară, se revoltă și el. Întrebă:

— Pe ce bază vă instalați aici?

Fetele meștereau și ele, râdeau cu hohote, treaba nu le mergea prea bine, dar îi răspunseră lui Pohojai:

— Prea curios te-ai făcut, tovarășe Pohojai! Vezi-ți de treabă...

— Întreb în mod oficial.

— În mod oficial să-l întrebi pe brigadierul de serviciu.

Lui Pohojai nu-i fu lene să-l caute pe brigadierul de serviciu Rudnev:

— Cum vine asta? Dece fetele amenajează locurile dela margine?

— Foarte simplu. Au făcut schimb de locuri cu brigăzile a patra și a opta.

— Au făcut schimb? Cu brigada a patra?

Pohojai fugi la Zâreanschi:

— Dece ai făcut schimb cu fetele?

Zâreanschi înălță capul de deasupra unei scânduri aspre pe care o pregătea pentru o poliță în cort:

— Prin bună înțelegere.

— Dar ce ai spus la adunarea sovietului?

— La adunare am spus să tragă la sorți.

— Și-acum înseamnă că ești un împăciuitorist?

— Nu, Șura, am stăruit să tragă la sorți. Și au tras. Să nu-și închipue cine știe ce! Sunt fete! Ei și? Dacă sunt fete, să le dăm numaidecât locurile dela margine? Era o chestie principială!

— Cum așa principială? Dar atunci dece ai mai făcut schimb?

— Apoi prin bună înțelegere. Dacă poftești, fac schimb și cu tine. Dacă vrei, uite, iau eu locul trei și tu iei locul cinci. Pot să fac schimb și cu fete și cu băieți. Fac schimb cu tovarăși. Aici nu-i nimic împăciuitorist.

Pohojai se lăsă păgubaș, dar voi să controleze cum se simte Nesterenco. Acesta nu găsi nimic deosebit în întrebarea lui Po-

hojai și-i răspunse cu încetineală și seriozitate, așa cum îi era obiceiul:

— Da, desigur, am făcut schimb, pentrucă m'au rugat. De altfel nouă nici nu ne place la margine.

— Dar ce-ai spus la adunare?

— Mă, caraghiosule, acolo a fost cu totul altceva! Înțelegi, acolo a fost vorba de o chestie privitoare la egalitatea în drepturi. Dar dacă-i vorba de făcut schimb, dece nu? Poftim, Brațan a făcut și el schimb cu Porșnev. E o chestie de gust.

Pohojai se necăji grozav, se duse spre parc, se scărpină după ureche, apoi zâmbi și spuse cu glas tare:

— Fii de cățea! Dar poate că... mai știi? Poate că au făcut bine!

Seara, tehnicianul constructor Dem se prezentă la Zaharov și spuse:

— Coloniștii... iau pentru tabără scânduri de construcție, unii câte cinci, alții câte zece... Ar fi bine să le spuneți că e urît ceeace fac. Nu-i vorbă, nu ni-i de scânduri, dar trebue să existe o evidență. Știți, coloniștii sunt băieți buni, dar cu toate astea evidența e necesară.

Tânărul administrator, Stepan Ivanovici se prefăcu revoltat:

— Să-ri-le-ar ochii să le sară! Să le luați înapoi!

Dem mormăi, zâmbind numai din mustăți:

— Cum să le iau? Au să se supere.

— Vezi dumneata, Stepan Ivanovici! ordonă Zaharov.

Stepan Ivanovici plecă într'o expediție de pedepsire și se înapoie victorios, ducând cu el un prizonier:

— Înțeleg să ia alții, dar nu Zâreanschi! Alte brigăzi au luat câte cinci, șase scânduri, dar ăsta a luat un car întreg!

Zaharov spuse scurt:

— Alexei, explică...

— Vă explic: acesta nu-i furt. Când desființăm tabăra, înapoiem scândurile. Am notat câte am luat. Se poate controla.

— Dar dece așa mult?

— Păi... pentru brigăzile a patra și a unsprezecea.

— Hm...

— Nu se poate altfel. Trebue să ajutăm țărănimea săracă. Stepan Ivanovici, dumneavoastră ne-ați dat o porție prea mică. Băieții își fac rost dar fetele se rușinează.

— Se rușinează?

— Da... ce să-i faci... în privința asta, nu i-au ajuns încă pe bărbați.

Zaharov înclină capul grav:

— Chestiunea e închisă. Tovarășe Dem, notează. Semnez eu. La toamnă, vi le restituim.

In seara de 17, Zaharov, însoțit de brigadierul de serviciu, luă în primire tabăra. Nu respinse niciun cort. Corturile erau așezate pe un rând și pe fiecare din ele fâlfâia un steag mic. Mai la o parte, lângă parc, era ridicat cortul sovietului brigadierilor, în care se mută și Zaharov. Mihail Gontari isprăvea instalația electrică. Se cântă stingerea, dar nimănui nu-i era somn. Toată lumea aștepta să se aprindă lumina. Zaharov trecea dela cort la cort și toate îi plăceau. Apoi, toate corturile se luminară deodată, coloniștii strigară „ura" și-l luară pe sus pe Mihail Gontari. Ar fi vrut să-l ia pe sus și pe Zaharov, dar el îi amenință cu degetul. Atunci hotărîră să-i poarte pe brațe pe brigadieri. Îi luară pe sus pe toți, în afară de Clava și Lida. Fetele spuseră:

— Pe brigadierele noastre le luăm noi singure pe sus. Voi să nu vă băgați!

Fetele hohotiră îndelung, apoi lăsară foaia de cort dela intrare, strigară acolo ceva în secret, râseră din nou, țipară insuportabil și ieșiră de acolo fugind, roșii ca racii. Puștanii dela brigada a patra stătură multă vreme lângă cortul acela, dar nu putură stabili dacă fetele își luaseră brigadierii pe sus sau nu. Filca veni cu o presupunere:

— Nu le-au luat pe sus. Nu le-au ridicat, dar chiar dacă le-au ridicat, le-au lăsat jos și au fugit.

Această ipoteză plăcu mult întregii brigăzi a patra. Puștanii se potoliră și se duseră să vadă ce se petrece în cortul lui Zaharov. Acolo era o masă. Zaharov își scoase bluza și lucra. Era ceva cu totul neobișnuit. Puștanii îl priviră îndelung pe Zaharov, apoi Petca spuse:

— Alexei Stepanovici, dece nu ne e somn?

Zaharov înălță capul, se uită la puștani cu ochii micșorați și răspunse:

— Asta-i ceva nervos. Există o boală de cucoane: nervii. Suferiți și voi de ea.

Puștanii căzură pe gânduri, ieșiră încetișor din cortul lui

Zaharov şi fugiră spre ai lor. Zâreanschi întrebă cu nemulţumire în glas:

— Unde tot umblaţi? Ce înseamnă asta?

Băieţii se băgară grăbiţi sub pături. Filca înălţă capul pe pernă şi spuse:

— Alioşa, ăştia-s nervi, o boală de cucoane!

— Asta mai lipsea, se revoltă Zâreanschi. Boli de cucoane! În brigada a patra! Să adormiţi imediat!

Stinse lumina. Puştanii se ghemuiră în păturile lor şi se uitau pe uşă. Se vedeau stele, se auzea zgomotul îndepărtat al tramvaielor din oraş, iar în sat câinii lătrau atât de plăcut: Vania şi-l închipui pe Zaharov cu cămaşă şi pantaloni bufanţi. Zaharov îi plăcea grozav. Vania se mai întrebă cum sunt nervii, dar ochii i se închiseră, nervii se amestecară cu glasurile câinilor şi totul se rostogoli undeva, într'o fericire dulce, caldă şi moale.

7. INIMA LUI IGOR CERNEAVIN

Şcoala îşi încheia anul. Fără să uite treburile încordate ale frontului producţiei, coloniştii ştiau să uite de muşchii lor obosiţi. În schimbul respectiv, fiecare se adâncea în treburile lui şcolare.

În şcoală era aceeaşi curăţenie meticuloasă ca şi în dormitoare, se aflau preşuri, peste tot erau flori, profesorii umblau prin şcoală solemni şi vorbeau cu glasuri domoale.

Majorităţii zdrobitoare a coloniştilor îi plăcea să înveţe şi se ocupa cu această chestiune cu modestie şi seriozitate: fiecare din ei îşi dădea seama că numai şcoala le va deschide un drum adevărat. Colonia număra câteva promoţii şi în diferite oraşe erau studenţi-colonişti. Din fondul sovietului brigadierilor se acordau studenţilor burse suplimentare * de câte cincizeci de ruble. Mulţi foşti colonişti erau în şcoli militare şi de aviaţie.

De sărbători şi în timpul vacanţei de vară, studenţii şi viitorii aviatori veneau în colonie. Cei vârstnici îi primeau cu o bucurie prietenească, iar cei mici cu o uimire plină de veneraţie. Acum se aştepta din nou sosirea lor şi se discuta: la care brigadă va trage cutare sau cutare oaspe. Calea acestor băieţi mari era ispititoare şi de invidiat, încât fiecare colonist voia să-i imite.

Igor Cerneavin se pasionase pentru şcoală fără să vrea. La început, avusese noroc la biologie, iar mai târziu se constatase

că are un talent literar remarcabil. O profesoară nouă, Nadejda Vasilievna, foarte tânără, comsomolistă, citise una din compunerile lui Igor și spusese față de toată clasa:

— Igor Cerneavin... o lucrare foarte interesantă. Te sfătuesc să te ocupi serios.

Igor zâmbi sarcastic: altă grijă n'are — să se ocupe serios! Dar, pe nesimțite, textele literare, ale lui proprii sau ale altora, îi plăceau sau îi displăceau acum într'un fel nou. Fără să-și dea seama, Igor începu să migălească la fiecare temă de literatură până ce izbucneau protestările lui Nesterenco. La alte materii, o scăldase cu chiu cu vai, până'n ziua când Nadejda Vasilievna se așezase lângă el în club:

— Cerneavin, dece ai ajuns să stai așa de prost cu învățătura?

— La literatură? se miră Igor.

— Nu, la literatură e foarte bine. La alte materii.

— Știți, Nadejda Vasilievna... nu mă interesează.

Ea se îmbufnă.

— Dacă stai prost la alte materii, nu mai ai nevoie nici de literatură.

— Dar dacă mă fac scriitor?

— Nimeni n'are nevoie de așa scriitor. Despre ce ai să scrii?

— Puține lucruri sunt? Despre viață, de pildă.

— Despre care viață?

— Știți, despre viață...

— Despre dragoste?

— E rău să scrii despre dragoste?

— Nu-i rău, dar... despre dragostea cui?

— Sunt atâtea dragoste...

— De exemplu...

— Să zicem... dragostea omului. Un om iubește, e îndrăgostit, înțelegeți?

— Cine? Cine?

— Un om oarecare...

— Un om oarecare nu există. Fiecare om face ceva, muncește undeva, are diferite bucurii și neplăceri. A cui dragoste ai să descrii?

Lui Igor îi era rușine să vorbească despre dragoste, dar, pe de altă parte, se ridicase o chestiune de literatură, și n'avea încotro...

— Nu știu încă... Știu eu a cui dragoste. De pildă, se îndrăgostește un profesor! Se întâmplă așa ceva?

— Se întâmplă... Profesor la ce materie?

— Să zicem, la matematică.

— Vezi dumneata, matematicienii... Cum ai să-i descrii, dacă nu cunoști matematica? In definitiv, dragostea nu este singurul subiect. Viața este un lucru foarte complicat și scriitorul trebue să știe foarte multe. Dacă n'ai să știi nimic în afară de literatură, n'ai să mai scrii nimic.

— Dar dumneavoastră... nu cunoașteți decât... literatură.

— Greșești. Mai cunosc și tehnologia materiilor textile, afară de asta mai cunosc bine chimia; am lucrat înainte la o fabrică și am învățat la o școală tehnică. Trebue să fii un om cult, Igor, trebue să știi tot. Maxim Gorchi cunoaște totul mai bine decât orice profesor.

Fără să-și dea seama, Igor asculta profesoara cu interes. Ea vorbea liniștit, rar și din pricina aceasta valul de cultură plin de siguranță, care-i iradia din fiecare cuvânt, părea și mai atrăgător. A doua zi, Igor se strădui să lucreze activ la toate materiile. Asta chiar îi plăcea. Îi spori respectul pentru el însuși. Astfel, se hotărî ferm să învețe. Acum, în Mai, era evidențiat la toate materiile și' numai Oxana Litovcenco nu se lăsa mai prejos în ceeace privește învățătura. Igor nu-și dădea seama când i se schimbase caracterul. Și acum, uneori îi mai venea pofta să fie sarcastic, să pară original. De fapt, parcă nimic nu se schimbase în el, dar cuvintele lui erau altele, mai serioase, mai inteligente și umorul lor era cu totul altul. Intr'o zi îi spuse lui Sancio Zorin:

— Știi, Sancio, trebue să intru în Comsomol... Hai să stăm de vorbă.

— Era demult timpul, răspunse Zorin. Dece nu? Metehnele tale s'au spulberat. Te considerăm primul candidat. Dar cum îți lucrează... ăsta... capul, din punct de vedere politic?

— Se pare că nu lucrează rău. M'am uitat în el: se descurcă destul de bine.

— Citești ziare, citești cărți. Așa că nu trebue să te tragem de urechi. Să mergem să stăm de vorbă cu Marc.

Igor începu să frecventeze adunările comsomoliștilor. La început se plictisea, i se părea că aceștia discută chestiuni în care nu se pricep deloc. Intr'adevăr, Sadovnicii făcea un referat despre al șaptesprezecelea Congres al Partidului! Ce referat poate să

facă Sadovnicii, care nu știe decât ceeace a citit în ziare? E adevărat că Sadovnicii începuse șchiopătând, Igor observa în sinea lui propoziții neterminate, idei înghesuite, bâlbâială. Dar după aceea, fără să știe dece, nu le mai observă și, fără să-și dea seama, începu să asculte. Era un lucru curios: Igor citea și el ziare, dar cine știe dacă ar fi îndrăznit să rostească cuvintele pe care Sadovnicii le pronunța cu multă hotărîre:

— Firește, noi n'am mai apucat viața veche. In schimb, am gustat și noi din resturile ei. Rusia țaristă a fost țara cea mai înapoiată, dar acum știm că al șaptesprezecelea Congres al Partidului Comunist a făcut un bilanț. Am îndeplinit planul cincinal în patru ani și nu cu mâinile goale: avem Magnitogorscul? Avem. Avem Bazinul Cuznețc? Avem. Dar centrala Hidroelectrică de pe Nipru, dar fabrica de tractoare din Harcov, le avem? Le avem? Dar chiaburi avem? Chiaburi nu avem! Băieții noștri cunosc bine pe chiaburi, mulți dintre ei au muncit pentru chiaburi, dar acum chiaburimea este nimicită, iar noi am construit prima agricultură socialistă din lume, întemeiată pe parcul de tractoare... tractoare, precum și combaine. Știm ce spuneau trotchiștii și ce spuneau oportuniștii. Fiecare colonist îi înțelege bine pe pielea lui: dacă ar fi să procedezi după felul lor, toate s'ar întoarce și ar fi din nou așa cum a fost în trecut. Iar puștii ca noi ar paște din nou vacile la fel de fel de ticăloși... scuzați, la diferiți mic-burghezi, care ar dori proprietăți, diferite prăvălii și specule. Colonia „Intâi Mai" nu va admite o asemenea provocare. Firește, fiecare colonist vrea să fie cult. Totuși, noi vom face unelte electrice și vom desvolta industria de prelucrare a metalelor. Nu-i păcat că va trebui să ne strângem cureaua, cureaua noastră nu va păți nimic din cauza asta, pentrucă suntem cetățenii Marii Patrii Socialiste și știm ce trebue și cum. Am să vă vorbesc acum despre hotărîrile celui de al XVII-lea Congres al Partidului Comunist Bolșevic și veți vedea numaidecât că totul se petrece așa cum vrem noi și nu cum vor ei.

Igor asculta și înțelegea totul într'un fel nou. Incepu să înțeleagă și mai bine după ce o văzu într'un rând vecin pe Oxana Litovcenco. Felul în care asculta ea avea ceva înduioșător: Oxana uitase, probabil, că este o fată drăguță, că mulți vor să-i admire figura și se aplecase puțin înainte, cu mâinile între genunchi, din care cauză cutele fustei ei de culoare închisă se încrețiseră. Gândul că Oxana îi e soră și tovarășă devenea și mai mișcător. Stând astfel aplecată, se uita mereu pe scenă fără să

clipească, asculta pe vorbitorul Sadovnicii și Igor își dădu limpede seama că Oxana înțelege mai bine decât el și că simte mai adânc ceeace spunea acesta. Igor își luă încetișor ochii dela dânsa și își încruntă sprâncenele. Simți o dorință grozavă ca el, Igor Cerneavin, să fie totdeauna un om adevărat. Ascultă pe Sadovnicii îndelung, cu luare-aminte și cu încredere și, până la urmă, înțelese că Sadovnicii este un comsomolist adevărat, iar el, Igor, încă nu. Atunci, privi sala și se gândi că, cu asemenea tovarăși, se poate merge foarte departe, se poate merge cinstit și sincer, așa cum vorbește Sadovnicii și cum ascultă Oxana.

Deseori, rămânând singur, Igor se gândea că, fără îndoială, o iubește pe Oxana. Îi plăcea să creadă asta. Tot anul petrecut în colonie citise multe cărți și învățase să se descurce în subtilitățile dragostei. Cuvântul „îndrăgostit" i se părea acum prea mărunt și nevrednic pentru a exprima sentimentul său. Nu, realitatea e că Igor o iubește pe Oxana. Uneori, îi părea rău că dragostea aceasta se ascunde undeva în pieptul lui și că nici necuratul n'ar ști cum ar putea s'o scoată de acolo și s'o arate. Îi plăcea povestea lui Romeo și a Julietei, pe care o citise de două ori. Recitea pasajele în care se spuneau cuvinte de dragoste și se gândea la ele. Poate că, dacă ar fi avut ocazie, Igor ar fi găsit cuvinte și mai expresive, dar n'avea dorința să moară împreună cu Oxana undeva printre cadavre. Din acest punct de vedere, „Romeo și Julieta" nu-i plăcea. Găsea o mulțime de prostii de neiertat în acțiunile personajelor tragediei. In orice caz, un lucru era neîndoios: eroii aceștia erau niște organizatori din cale afară de proști. Intr'adevăr, să le treacă prin cap să dea somnifer unei fete ca aceea și pe urmă s'o înmormânteze! E interesant că Sancio Zorin, pe care Igor îl silise să citească „Romeo și Julieta", era și el de aceeași părere:

— Sunt niște caraghioși... Lorenzo, afurisitul ăla bătrân, n'a putut face față unui lucru atât de neînsemnat, a trimis pe altcineva, iar pe ăla nu l-au primit. Pretextează cauze obiective. Dacă ar fi știut că pentru așa ceva avea de dat socoteală în fața adunării generale, proceda altfel. Și Romeo al tău e un fraier. Ce-i pasă lui că cineva e în ceartă și nu-i dă voie? Ei și ce? Dacă te-ai amorezat, asta nu privește pe nimeni. Insoară-te și gata!

Igor îl privea pe Sancio de sus. Sancio habar n'are ce înseamnă să te îndrăgostești, nu, nu să te îndrăgostești, ci să iubești. Insoară-te și gata! Nu-i vorba de însurătoare și nu este

obligatoriu să te însori. Igor nu se gândea la însurătoare. În primul rând din cauză că trebuia să termine şcoala, iar în al doilea rând, pentrucă îi venea greu să-şi închipue ce scandal s'ar fi iscat în colonie, dacă Igor s'ar fi adresat sovietului brigadierilor... Ha!

Igor nu vorbea nimănui despre dragostea lui şi poate că nici Oxana nu bănuia nimic. Lucru ciudat: atât timp cât Oxana stătuse la... avocatul acela, nu-i era frică deloc să-i arate atenţia deosebită pe care i-o acorda. Dar din ziua când devenise colonistă, lui Igor îi era frică să-i vorbească şi despre ciclostomul african, cu care ea îşi bătea capul la cercul de biologie şi de care, dealtminteri, se săturase toată lumea. Pe urmă, Oxana intrase în Comsomol şi figura ei dobândise trăsături noi, de independenţă şi calm. Ea se deosebea de toate fetele printr'o nespus de plăcută îmbinare de vioiciune şi rapiditate şi, în acelaş timp, de-o delicată şi atentă linişte. Vorbise de câteva ori în adunările generale şi, de îndată ce lua cuvântul, toţi cei din sală scoteau capul printre vecini ca s'o vadă mai bine. In timp ce vorbea, ştia să se întoarcă cu o mişcare a ei, energică şi gingaşă, când spre un ascultător, când spre altul, să-l privească în ochi zâmbind uşor, să-l convingă, să-i sugereze cu blândeţe, să-l înduplece. Obiectivele atenţiei sale se îmbujorau fiecare în parte, iar Oxana se grăbea să se întoarcă spre altul. In felul acesta vorbise odată despre necesitatea ajutorului care trebuia dat colhozului învecinat la prăşitul cartofilor:

— Tovarăşii mei, cum să nu ajutaţi pe nişte oameni care nu sunt încă organizaţi? Trec printr'o perioadă grea, nu s'au obişnuit încă să muncească în colectiv, pe când voi v'aţi obişnuit. Se poate să nu-i ajutaţi? Suntem oameni puternici, ai lui Lenin şi Stalin. Tovarăşi, vă spun să mergem să-i ajutăm, să mergem cu muzică. Nu-i vorba de suprafaţa pe care o vom prăşi, ci de faptul că vor vedea cu ochii lor cât de frumos şi bogat se poate trăi sub socialism. Mai târziu, poate vor veni şi ei la noi să ne ajute sau poate vor dansa şi vor râde cu noi. Aşa că vă spun: dragi băieţi şi fete, nu trebue să discutăm cu ce-i vom ajuta, ci să hotărîţi să-i ajutăm.

Oxana vorbea frumos. Rarele accente ucrainiene şi „l"-ul moale în cuvinte ca „propolca" sau „hlopţi" [1]) sunau deosebit de

[1]) propolca = prăşit; hlopţi = flăcăi; ruşii pronunţă aceste cuvinte cu l dur (N. T.).

plăcut. Şi, cu toate că nimeni nici nu se gândise să obiecteze împotriva ajutorului, toţi aveau impresia că numai Oxana îi convinsese. După aceea, pe ogorul colhozului, toţi se uitau la Oxana ca şi cum ea ar fi fost la capul gospodăriei, se bucurau de însufleţirea ei, iar puştanii nu erau uneori în stare să se stăpânească şi-i raportau Oxanei cu mutre serioase dar cu accent italienesc:

— Glorioasa noastră brigadă a patra a isprăvit cu prăşitul!

Îi aruncau priviri poznaşe, dar le făcea plăcere să primească dela Oxana un zâmbet duios şi un răspuns blând.

— Foarte bine, băieţi!

Lui Igor îi lipsea curajul pe care-l aveau puştanii. Vorbea uneori cu Oxana despre treburile clasei sau ale coloniei, dar dacă nu mai era altcineva de faţă, nu-şi îngăduia să facă spirite şi mai ales se temea ca Oxana să nu observe cumva că e în stare să roşească. În schimb, dacă se aduna un grup de colonişti şi colonişte, Igor făcea spirite cu tot talentul său. În asemenea cazuri, încredinţa pe ascultători că Râjicov va fura neapărat ciclostomul african, îl va fura, îl va frige şi îl va mânca. Se întâmpla ca Râjicov să fie şi el de faţă, să asculte şi să râdă împreună cu alţii, aşa cum se cuvine să facă un tovarăş bun. Igor era mulţumit de atenţia tovarăşilor săi, dar numai zâmbetul Oxanei putea răsplăti cu adevărat spiritele lui. Oxana zâmbea totdeauna, dar Igor îşi dădea seama că zâmbetul acela era un lucru neînsemnat, un zâmbet din politeţe. Îi era necaz că, zâmbind, Oxana se adresa numaidecât cu vreo întrebare străină de chestiune vreuneia din vecinele sale. Astfel, se năştea oarecare răceală: spiritele lui Igor erau recunoscute drept unul din cele mai obişnuite fenomene plăcute, asemenea vremii frumoase. O singură dată Oxana fu cu adevărat încântată şi, cu toate că râse puţin, îl aruncă lui Igor o privire... pur şi simplu plină de dragoste. Aceasta se întâmplase după ce lăudaseră frumuseţea brigadierului de serviciu Vasia Cliuşnev, care trecuse pe lângă ei, când Igor, profitând de anumite impresii proaspete din clasa a opta, spusese:

— Seamănă cu Dantes [1]), cu toate că nu-l cunoaşte pe Puşchin.

Vasia Cliuşnev era un brigadier bun; dar stătea foarte prost cu literatura.

---

[1]) Ofiţerul care l-a omorît pe Puşchin în duel (N. T.).

8. ORA MOARTĂ

După încheierea anului şcolar, Zaharov spuse în adunarea generală:

— Treburile noastre merg bine *. Fabrica se construeşte, în curând vor veni strunguri, planul se îndeplineşte, iar suma pe care o avem în contul curent sporeşte. Colectivul nostru se prezintă şi el mai mult sau mai puţin bine, în afară de trista întâmplare cu cortina dela teatru. Acum, vă puteţi odihni după munca şcolară, dar anul acesta nu putem avea o vacanţă totală. Toţi coloniştii îşi dau seama de acest lucru. Totuşi, trebue să ne gândim şi la sănătate. Nicolai Florovici va vorbi acum în această privinţă.

Urmă la tribună Colca doctorul care spuse asemenea lucruri, încât coloniştii rămaseră cu gurile căscate de mirare. Intâi, trebue reintrodus ceaiul dela ora cinci; al doilea, trebue făcut un examen medical general foarte amănunţit; al treilea, trebue să se facă nişte băi speciale; al patrulea, trebue să se introducă o oră moartă după masă; al cincilea, al şaselea şi aşa mai departe. Colca doctorul nici nu isprăvi, că se şi auziseră obiecţii din toate părţile: probabil că pentru Colca noua fabrică nu prezintă niciun interes. Colca vrea ca banii să fie cheltuiţi pe fel de fel de ceaiuri de ora cinci, pe care tot n'ai când să le iei. Afară de aceasta, ce noutate mai e şi asta: ora moartă? Ce, coloniştii sunt oameni bolnavi sau vilegiaturişti? Tot nu va dormi nimeni în acea oră moartă. Acum, terminăm lucrul la ora patru. Atunci, am termina la ora cinci, pe urmă am bea ceai, dar când să mai trăim? După socoteala lui Colca, ar însemna să dormim, să bem ceai, să mergem la doctor. Asta se numeşte viaţă? Iar pentru volei sau altceva, nu mai ai timp, pentrucă Colca te tratează, te tratează mereu...

Colca ascultă toate aceste obiecţii cu un aer de îndârjire, apoi luă cuvântul din nou:

— Cce oameni neccivillizaţi! Drracu mai înînţţelege, ce pprostii spun...

Şi începu să dovedească. Veni cu fel de fel de cifre, pe care numai el ştie de unde le scosese. După socoteala lui Colca, ieşea că desfiinţarea „primei mese de seară" nu adusese nicio economie: atât cât se mânca înainte, se mănâncă şi acum. Acum, la masa de seară se mănâncă atât de mult, încât bucătarul se îngrozeşte!

— Nu-i adevărat!

— Ccum nu-i adevărat? Să sspună Alexei Sstepanovicii

Nu s'a mai întâmplat niciodată ca Zaharov să se fâstâcească, dar de data aceasta se fâstâci, se uită supărat la Colca, apoi se lăsă păgubaș:

— Ascultă... Nicolai! Cum spui tu că nu s'a făcut nicio economie? Există o economie... acum, se cheltuește totuși mai puțin pe hrană!

Colca mârâi:

— Mai puțin? Mai puțin? Dar eu vă spun că nu se cheltuește mai puțin. Am luat ttoate cifrele dela ccontabilitate: e acelaș lucru! Cât au mâncat înainte, tot atât mănâncă și acum. Nnnumai că nu-i just, trebue să ia ceaiul la ora cinci.

Deodată, Zaharov începu să râdă și se așeză la loc cu un aer ca și cum Colca nici n'ar fi meritat să discute cu dânsul. Abandonând chestiunea în legătură cu prima masă de seară, coloniștii atacară ora moartă. Reieșea că doctorul scornise degeaba toate mofturile lui. Zâreanschi vorbi mai bine decât toți ceilalți.

— Toți știu cât de mult respectăm disciplina. Dar, Nicolai, cum poți să mă obligi să dorm? Chiar dacă aș sta cu ochii închiși, cum poți să știi dacă dorm? Dacă nu mi-e somn? Din asta nu lese nimic.

Colca schimbă însă tonul, spuse ceva medical, despre organism și normele de somn. In privința aceasta, Zaharov îl susținu pe medic:

— Copii, nu se face să protestați împotriva orei moarte. Oare suntem oameni atât de necivilizați, încât nu înțelegem nimic? Ora moartă trebue introdusă. Ar fi de mare folos. Voi dormiți puțin. Semnalul de „stingere" se dă la ora zece, dar după semnal mai trece o oră până adormiți. Unii amatori de cetit, cum ar fi Cerneavin, mai fac ce fac și stau și până la douăsprezece.

După asemenea vorbe, ar fi fost urât să respingă proiectul orei moarte. Mormăind, cu fețele bosumflate, ridicară mâinile pentru ora moartă și se împrăștiară nemulțumiți. Se priveau și se întrebau:

— Atunci, de când începe? De mâine? Extraordinar, ce le-a venit!

A doua zi, auziră în ordin: ora moartă de după masă este

obligatoriei Colca trecu prin sala de mese cu un aer mândru. Halal de așa organizatori A organizat o oră moartă!

După masă Volodca Begunoc sună în tabără semnalul „la culcare". Soarele cald lumina, energia fierbea în fiecare părticică a corpului, iar Volodca suna „stingerea". Toată lumea îl privea pe Volodca cu un aer de condamnare. Dar Zaharov trecu atât de grav printre corturi, încât nimeni nu mai scoase nicio vorbă.

Zaharov stătea în cortul lui și asculta. Ce fel de oră moartă mai e și asta, dacă se vorbește în toată tabăra? Coloniștii stau în paturile lor și caută să vorbească încet, dar nu știu s'o facă, și râd tare, ca de obicei. Și la fete se aud șoapte și râsete, iar la brigada a patra se aude foială, gâfâit, de ai impresia că se boxează. Zaharov tăbări pe una din brigăzi:

— Ați luat o hotărîre? ori nu? Dece vă mai faceți de cap? S'a spus că-i oră moartă. Deci trebue să dormiți. Lăsați vorba!

Vorbise foarte energic. Te pomenești că te miluește cu vreo corvoadă sau îți face altceva asemănător. Până și coloniștii cei mai limbuți închiseră gurile. Zaharov trase cu urechea: e liniște. Se întoarse în cort, unde brigadierul de serviciu Volenco stătea la masă și nota ceva.

— Peste un sfert de oră să dai o raită să vezi, spuse Zaharov.

— Am înțeles!

— Pe cuvântul meu că va trebui să trimit la arest pe unul din brigadieri...

Volenco nu răspunse nimic. Împărtășea și el părerea generală că ora moartă era o invenție nefericită. Zaharov stătea în cort și asculta cu atenție. Era o liniște uimitoare. Nici noaptea nu se mai pomenea atâta liniște. Zaharov se întinse și el pe pat, își îndreptă umerii și spuse încet:

— Da, curioși mai sunt! Le faci un bine și se mai supără...

— E păcat de timp, răspunse Volenco tot atât de încet.

— Nu-i nimic... Dorm, asta înseamnă că au nevoie de somn.

Volenco nu răspunse nici la cuvintele acestea și ieși din cort. Zgomotul ușor al pașilor lui se pierdu îndată în liniștea din jur. Volenco se întoarse repede și se așeză la masă: brigadierul de serviciu își găsește de lucru oricând.

— Dorm? întrebă Zaharov.

— Dorm.

Peste câteva minute, Colca doctorul se uită în cort, făcu șiret cu ochiul în direcția corturilor și șopti:

— Vvedeți? Cce vvă sspuneam? Ddorm ddrăguții de ell

Cu un aer mulțumit, Colca trecu în vârful picioarelor de-a-lungul corturilor. Ascultă îndelung lângă unele din ele, dar se întoarse fericit:

— Ddacă organismul arre nevoie... organismul știe ce face... se așează și el pe pat, lângă masă, dar îi fu frică să vorbească în ora moartă, nu se cade să vorbești. Stătea și se uita la pendulă. Zaharov îi șopti:

— Ce încet trece timpul! Când lucrezi, e altceva!

Colca înclină capul în semn de aprobare.

Cu cinci minute înainte de sfârșitul orei moarte, Volenco îl scoase de undeva pe Begunoc. Volodia veni odihnit și plin de voie bună. Ochii lui vicleni nu se puteau desprinde de Colca doctorul, dar cu toate acestea își găsi repede trompeta. Volenco se uită la ceas și spuse:

— Volodia, dă-i drumul!

Volodia îl salută cu trompeta, așa cum îi era obicelul și se repezi pe platou. Semnalul de deșteptare, volos și țesut pe note ascuțite, sfâșie liniștea moartă, dar odată cu primul sunet al semnalului, în tabără se petrecu ceva ciudat, încât Zaharov sări speriat din pat: era un amestec neobișnuit de urale, aplauze, strigăte de triumf, hohote de râs, și de alte semne de entuziasm, absolut insuportabile. Se deslușea că și fetele luau parte la cacofonia aceea. Zaharov se uită afară din cort: până și coloniștii serioși strigau „ura" și ridicau mâinile, iar puștanii alergau prin tabără ca nebunii. Colea doctorul scoase afară o mutră roșie ca racul:

— Ce tticăloșii! N'au... ddormit!

O mulțime se strânse numaidecât în fața cortului „comandamentului". Volodca se plimba în lungul corturilor cu o mutră dintre cele mai naive și repeta semnalul de deșteptare. Zaharov își îndreptă ochelarii:

— Vedeți ce frumos ei V'ați odihnit, ați dormit și acum cu forțe noi, puteți să vă puneți pe lucru.

Coloniștii râdeau pe față. Nimeni nu făcu însă nicio obiecție împotriva faptului că, într'adevăr, e foarte bine să dormi după masă.

A doua zi, ora moartă începu fără incidente. Dar, peste zece minute, Zaharov surprinse pe Vania Galcenco și pe Filca în toiul

unui joc dintre cele mai captivante: rostogolindu-se din cort pe sub foile lui din spate, ei se trânteau pe rând unul pe altul la pământ şi jubilau. Firește că în clipele acelea nu rosteau niciun cuvânt, pentrucă era ora moartă, dar răsuflarea lor şi alte sunete, poate amenințări sau poate manifestări de triumf, se auzeau în toată tabăra. Zaharov stătea dojenitor deasupra lor şi-i privea. Filca observă cel dintâi primejdia, îşi luă un aer serios şi se ridică nemulțumit de deasupra lui Vanca. Avea o mutră ca şi cum nimeni nu s'ar mai fi putut îndoi că el n'avea nici o vină, că vina o aveau nişte forțe rele pe care Filca nu le putea birui, cu toate că le tăgăduise dela început. Vania se sperie sincer, se uită în ochii lui Zaharov şi aşteptă răsplata fâstâcit. Zaharov i se adresă lui Filca:

— Bravo! Desigur că vei încerca să te desvinovățeştil

Filca nu ținu seamă de această aluzie transparentă.

— Dece nu mă contrazici? continuă Zaharov în şoaptă.

Filca răspunse tot în şoaptă:

— Dece aş mai căuta să mă desvinovățesc, dacă tot am să les vinovat?

— Eu cred la fel. Uite, acolo stă plantonul. El nu poate profita de ora moartă. Du-te şi fă serviciul în locul lui, iar el să plece la culcare.

După colțul unui cort se vedea Semeon Gaidovschi, care stătea cu arma sub o ciupercă de lemn. Filca se uită la Semeon şi spuse posomorit:

— Nu i-e somn nici lui Semeon.

— De unde ştii?

— Nu-i e somn nimănui.

— Dar vouă vă e mai puțin somn decât altora. Preia serviciul până la sfârşitul orei moarte.

— Dar n'am fost numai eu!

— Bine, împărțiți serviciul între voi. Intr'un cuvânt, să-l scoateți din serviciu pe Semeon.

Atât Vania, cât şi Filca ridicară mâinile în acelaş timp şi şoptiră „Am înțeles". Zaharov se duse în cortul lui şi liniştea somnului se aşternu din nou deasupra taberei. De data aceasta, mulți colonişti dormeau cu adevărat. Oricât de încăpățânat ai fi, nu poți sta culcat prea mult timp tăcut şi cu ochii deschişi.

Vania intră cel dintâi la rând în serviciu. In primele momente, i se păru că te poți bucura de viață chiar atunci când

stai sub o ciupercă de lemn cu arma în mână. Dar liniștea adormită a taberei era atât de plină de sevă și se îmbina atât de strâns cu soarele arzător, încât Vania se plictisi repede. Ridică arma cu o mână și porni agale pe linia care delimita tabăra. Se uită la stânga, și observă deodată niște picioare goale ieșind de sub partea din dos a celui de al treilea cort din rând. Vania se opri și continuă să privească. Picioarele erau nemișcate, încât s'ar fi putut crede că posesorul lor respectă și el ora moartă, dar după oscilațiile abia perceptibile ale pânzei albe a cortului, se putea bănui că omul face ceva. Un minut mai târziu, picioarele începură să se miște și ele în iarbă și scoaseră de sub cort întâi un dos acoperit cu niște pantaloni scurți, apoi un spate gol și, însfârșit, un cap cu părul roșu. La început,, Râjicov îl privi pe Vania țintă, apoi somnoros și nepăsător, pe urmă uită de el și începu să privească cerul. In timpul acesta, mâinile lui se întinseră din nou pe pământ și dispărură în cort. Vania se apropie cu arma de el:

— Dece stai aici? îl întrebă el cu o șoaptă înfundată.

— Ce te privește? răspunse Râjicov tot în șoaptă.

— Asta-i cortul brigăzii a zecea. Dece stai aici?

Cu o mișcare nepăsătoare, Râjicov își retrase mâinile de sub marginea cortului și se întinse dulce:

— Așa... îmi place să dorm... sub cerul liber.

— Pleacă de aici, ordonă Vania.

Deodată, Râjicov se trezi cu adevărat. Se uită în jurul lui cu ochii orbiți de somn:

— Ia te uită unde am ajuns! Ia te uită!...

Se ridică în silă în picioare și se duse spre cortul brigăzii întâi, bombănind ceva și uitându-se în toate părțile. Poate că nădăjduia să vadă forțele misterioase, care-l aduseseră pe nesimțite spre cortul altora. Vania îl privi mirat din urmă. După ce Râjicov dispăru, Vania se lăsă repede pe vine, ridică marginea cortului și se uită înăuntru. La brigada a zecea dormea toată lumea. Jos, lângă marginea cortului, erau niște pantaloni și lângă ei o pungă neagră, mică, cu fermoar.

Vania lăsă pânza jos și se grăbi preocupat spre postul lui.

9. MOȘNEAGUL CEL RĂU

In brigada a patra, preocupările și impresiile erau din ce în ce mai multe, fără să mai vorbim de treburi, dar sufletele

nu oboseau să simtă şi să macine totul. Seara, nu erau obosite decât picioarele. De altfel, Filca spunea că aceasta se întâmplă din cauză că umblau desculţi.

Zidarii isprăviseră demult zidurile şi trecuseră la alte treburi: la garaj, la postamentele pentru strunguri, la un uscător dintre cele mai complicate în noua şi vasta secţie de turnătorie. Pe ziduri umblau teslari şi învelitori. Dem alerga prin colonie necăjit şi se plângea fiecărui om care-i ieşea în cale:

— E o afacere deficitară, peste tot e deficit: teslarii înseamnă deficit, betonierii înseamnă deficit, salahorii la fel, închipuiţi-vă, numai deficit!

Dem vorbi despre deficitul general până şi brigăzii a patra şi adăugă:

— Tovarăşi colonişti, ştiţi cum s'au stricat oamenii? Noi avem o lucrare urgentă, iar ei tot fug la Turbinstroi [1]). Numaidecât să le dai Turbinstroi, toată lumea vrea acolo, pentrucă... desigur... acolo li se dă şi salopetă...

Brigada a patra nu mai prididea să-l compătimească pe Dem: nu-i glumă, Turbinstroi! La auzul acestui cuvânt se năştea ceva solemn şi măreţ şi puştanii îl întrebau pe Dem:

— Dar unde vine asta?

Dem îşi mişca mustăţile pufoase şi ochii lui rotunzi se micşorau cu o expresie de suferinţă, când se uita la puştani:

— Peste tot: uite, acum e nevoie de un cubilou [2]).

— Nu, unde vine... Turbinstroi?

Abia în clipa aceea Dem îşi dădea seama că degeaba mai stă de vorbă cu puştanii. Ei sunt în stare să-i pună întrebări idioate despre Turbinstroi, care nu era important pentru Dem, decât dintr'un singur punct de vedere: sustrăgea braţele de muncă. Şi Dem fugea mai departe, iar puştanii rămâneau şi mai buimăciţi, pentrucă Turbinstroiului i se adăugase cubiloul. Cuvântul acesta zbura demult prin lume. Era cuvântul cel mai minunat şi cel mai metalic. Se întâlnea până şi în poezii. Totuşi, splendoarea lui părea totdeauna inaccesibilă. Acum, Dem îl rostise cu o mină insuportabil de cotidiană. Spusese că este nevoie de un... cubiloul

In fiecare zi sosesc strunguri. Le aduce Piotr Vorobiev cu autocamionul lui. Sunt ambalate în lăzi îngrijite. Solomon Da-

---

[1]) Intreprindere de construire a turbinelor (N. T.).

[2]) Cuptor pentru prepararea fontei. (N. T.).

vidovici, care se găsește de obicei undeva în fundul fabricii, află printre ultimii din toată colonia despre sosirea mașinii. De-aceea, speriat, apare fuga de după colțul clădirii, ridică mâinile îngrozit și strigă:

— Ce faceți? Ce faceți?

Se repede în mulțimea din jurul autocamionului și n'are timp să ducă mâna la bătrâna lui inimă, n'are timp să răsufle:

— Imediat să vă dați jos din mașină! Asta nu-i capră, e un Wanderer!

Brigada a patra ajunge totdeauna prima la strunguri și răspunde totdeauna lui Solomon Davidovici:

— Le descărcăm noi, Solomon Davidovici, le descărcăm noi!

Solomon Davidovici își întinde mândru buza de jos:

— Cum puteți spune așa ceva? Cine vă permite să descărcați un asemenea utilaj importat? Unde sunt cei mari?

Dar și generația mai mare se grăbește spre autocamion: Nesterenco, Colos, Porșnev, Sadovnicii. Solomon Davidovici li se adresează aproape dela egal la egal:

— Tovarășe Nesterenco, fii bun, dumneata înțelegi: aceasta este o mașină universală de frezat „Wanderer". Îndepărtează de aici pe acești băieți.

Nesterenco își încruntă sprâncenele, puștanii se dau jos din mașină și urmăresc cu luare-aminte o ladă uriașă cu un „Wanderer", alunecând ușor de pe platforma autocamionului pe mâinile băieților mai mari. Ușa lată a magaziei se dă în lături cu scârțâit și în mâinile coloniștilor mai mari apar răngi și role. Acum se găsește de lucru pentru toată lumea. Când puștanii se reped la rangă, Nesterenco se strâmbă încîudat, dar mai târziu ciuda lui ia forme acceptabile:

— Ce faceți acolo cu mâinile? Cu burta, cu burta! Lăsați-vă cu burta pe ea.

Și brigada a patra, în complectul ei, frământă din picioare își încrețește frunțile și strâmbă din nas. Lada de peste șase sute de kilograme se ridică atât cât să se poată pune sub ea o rolă. Nesterenco râde:

— Câți puștani din ăștia vin la un kilogram? Cel puțin zece!

După ce lada cu „Wanderer" dispare în magazia cufundată în semi-întuneric, iar magazionerul face să zăngănească plăcut zăvoarele și lacătul, brigada a patra se grăbește la noi treburi, certându-se pe drum:

— Asta-i mașină de frezat!

— Mult înțelegi tu! Nu-i mașină de frezat, ci mașină universală de frezat!

— Mașină universală e pe limba savanților, dar simplu se spune mașină de frezat!

— Vai de mine, ce prostii mai îndrugi! Simplu! Există mașini verticale de frezat, mașini orizontale de frezat, iar asta e universală!

— Uitați-vă la el, ce frezor! Verticală! Tu nici nu înțelegi ce-i aia verticală!

— Vrei să spui că nu-i verticală?

— Dar cum vine asta: verticală? hai, zi!

— Verticală, înseamnă, uite-așa! Vezi?

Un deget cam murdar apare în pasul ascultătorilor, apoi trece în poziție orizontală.

— Dar cum e mașina universală?

— Universală e... mai are ceva...

— Așa?

— Nu-i așa...

— Poate așa?

— Ascultă Colea, dece faci pe grozavul? Așa, așa... eu îți spun „universală" și tu dai din deget. Dacă nu mă crezi, întreabă-l pe Solomon Davidovici.

Dar Solomon Davidovici n'are timp, după cum n'are timp nici brigada a patra. Nu apucară bine să se certe pe chestia strungului „Wanderer", când veniră strunguri și mai vestite: „Cincinnati", „Marat", „Reinecker", „Ludwig Löve" și niște strunguri mici, mici de tot, cărora Solomon Davidovici le spune „Lerche și Schmidt", iar brigada a patra era de părere că ar suna mai bine dacă s'ar numi „Schmidt cel ușor" [1]). Fiecare strung aducea cu el nu numai nume ciudate, dar și o mulțime de situații litigioase. Cearta din jurul mașinilor de șlefuit dură o săptămână încheiată, încât într'o seară Zâreanschi făcu observație întregii brigăzi:

— Dece vă ciorovăiți? Țipați de azi dimineață. Din cauza voastră nu-i chip să spui o vorbă!

— Dar dece spune că mașina de șlefuit e pentru luciu? Parcă la asta servește mașina de șlefuit? Ea e pentru precizie, iar luciul vine din altă cauză.

---

[1]) Cuvântul „Lerche", sună asemănător cu cuvântul rusesc „leohchi", care înseamnă „ușor" (N. T.).

Soseau şi ingineri. Pe ei era şi mai greu să-i înţelegi decât strungurile. Singur Vorgunov era înţeles. Se vedea cât de colo că era inginer-şef. Trecea prin faţa puştanilor cu un mers greoi, cu un aer cam posomorît şi puţin cam mânios şi cine mai putea şti dacă trebue să-l saluţi sau nu? Nu se uita la nimeni, nu zâmbea nimănui, iar dacă izbuteai să asculţi când vorbea cu cineva, auzeai cum tuna şi fulgera întruna. Nu demult, prinsese în mijlocul curţii pe tânărul inginer Grigoriev, cu o înfăţişare de filfizon şi se răstise la el:

— Te ia mama dracului, înţelegi? Ai spus că planurile vor fi peste trei zile? Unde sunt planurile?

Grigoriev îşi apăsă mâinile pe piept şi căută să se desvinovăţească cu un glas piţigăiat:

— Piotr Petrovici, n'au venit încă meşterii! N'au venit. Ce vină am eu?

Vorgunov lăsă în jos capul greu, răsufla supărat şi bombăni:

— Asta-i insuportabil! Sunt optsprezece meşteri! Du-te imediat şi stabileşte dimensiunile. Fundaţiile să fie gata într'o săptămână!

— Piotr Petrovici!

— Într'o săptămână, auzi!

Vorgunov rosti ultimele cuvinte cu un răcnet atât de ameninţător, încât se speriară şi puştanii, nu numai Grigoriev. Se uitau la Vorgunov cu o privire complicată, alcătuită din îngrijorare şi duşmănie, iar el întorcea din când în când capul spre dânşii, ca spre nişte lucruri neînsemnate şi supărătoare care-l împiedicau la mers. Vitia Torschi povestea că seara, în biroul lui Zaharov, se produceau deseori ciocniri între Vorgunov şi ceilalţi. La aceste ciocniri lua parte şi Solomon Davidovici, căruia invazia inginerilor i se părea o fantezie prea costisitoare, încât nu-şi putea stăpâni totdeauna oftaturi pline de reproş:

— Fiecare ban, fiecare ban a fost câştigat cu atâta sudoare, cu atâta trudă! Acum, au venit alţii, au găsit totul gata şi poftim: pufff! puff, birou de proiectări, conductori, aparate de măsurat, laborator, ingineri! Ce de ingineri! Te cuprinde groaza!

Vorgunov asculta aceste cuvinte cu un aer de dispreţ lenevos şi răspundea cu glasul pe jumătate:

— Obişnuită filosofie de provincial! Suntem meşteri să strângem ban cu ban. Solomon Davidovici, îmi închipui că i-ai ţinut la ciorap?

— Dumneata primeşti banii noştri dela Banca de Stat. Atunci, dece-mi mai vorbeşti de ciorap?

— Te rog să mă slăbeşti cu banii dumitale. Eu construesc fabrica nu pentru dumneata, ci pentru stat.

— Statul e stat, iar coloniştii sunt colonişti. Să-ţi aduc la cunoştinţă că dumneata construeşti fabrica pentru coloniştl Şi dacă nu binevoieşti să-i bagi în seamă...

— Ia mai slăbeşte-mă, ni s'a întâmplat o nenorocire cu fundaţiile. Ascultă, Ivan Semeonovici, unde ai găsit dumneata pe idiotul acela tuciuriu? Dumneata l-ai însărcinat să însemne oţelul?

Tânărul inginer Ivan Semeonovici Comarov ridică spre Vorgunov capul cu o expresie de îngrijorare:

— Da, să-l însemne cu vopsea cenuşie şi galbenă!

— Să ştii că l-a vopsit dela un capăt la celălalt!

Comarov îngălbeni, strigă ceva şi ieşi fuga din cabinet. Vorgunov îşi plecă ochii obosiţi spre un carnet lat, apoi se încruntă deodată, şopti ceva furios şi ieşi în urma lui Comarov.

— Ce moşneag rău! spuse Torschi.

Zaharov răspunse, fără să se întrerupă din lucru.

— Nu-i rău, Vitia, e pasionat!

— Ce pasiune are?

— Are pasiune pentru... ideel

10. ŢIPĂ GROZAV

Comunicatele operative se dădeau ca întotdeauna în fiecare zi şi tot în fiecare zi Igor Cerneavin găsea culori noi pentru a zugrăvi lupta eroică a populaţiei coloniei. Din ziua când fusese primit în Comsomol, în comunicatele operative se întâlneau şi rânduri de felul următor:

„Flancul nostru, drept purtător al steagului roşu, în lupta pentru industrializarea ţării şi pentru întărirea capacităţii noastre defensive, a dat astăzi o nouă lovitură inamicului care se retrage..."

„Tovarăşi coloniştl, victoriile noastre pe front se consolidează mereu. Astăzi au sosit în colonie strunguri „Proletarii roşii", nu mai puţin de şase bucăţi. Tovarăşii noştri mai mari au făcut aceste strunguri, pentru a ne ajuta

să lichidăm definitiv starea de înapoiere tehnică în care eram!"

„Tovarăşi luptători, aţi văzut ieri maşinile de şlefuit „Samson Werke" cu masă magnetică? Ţara noastră nu ştie încă să fabrice asemenea strunguri, dar mâine va şti! Să ajungem şi să depăşim! Nici aparate electrice nu se fabrică astăzi în Uniunea Sovietică, dar mâine se vor fabrica în colonia noastră. Duşmanul nostru, înapoierea noastră tehnică, s'a retras astăzi sub presiunea forţelor noastre, pe linia dela 12 August. Încă o sforţare, două şi vom efectua o străpungere mortală în rândurile inamicului, îi vom submina producţia capitalistă, scutindu-ne ţara de importul uneltelor electrice!"

„Colonişti, citiţi ziarele! Veţi afla despre victoriile pe care le obţine clasa muncitoare din ţara noastră. Frontul nostru nu este decât un sector restrâns al frontului socialist, dar este foarte important să înaintezi chiar şi pe un sector mic. Astăzi flancul stâng, tâmplarii, a înaintat nu mai puţin decât cu douăzeci şi opt de zile. Trăiască tâmplarii, glorioşii luptători ai ofensivei socialiste!"

Deşi „comunicatele operative" se dădeau în numele comandamentului întrecerilor, toţi coloniştii ştiau bine că sufletul acestui comandament era Igor Cerneavin. Şi erau foarte mulţumiţi de munca lui. Îl întâmpinau pe Igor cu zâmbete şi-i spuneau: „Bravo!"

Uneori, alături de „comunicate", Igor afişa o foaie suplimentară, pe care se puteau vedea portrete, planuri, desene şi caricaturi. In biroul comsomolist acest lucru era privit pieziş:

— Acest material trebue dat la gazeta de perete, nu în comunicate, pentrucă gazeta de perete moare, iar tu bagi totul în comunicatele tale. Nu se poate să priveşti totul numai din clopotniţa ta!

Igor se supuse. Totuşi, uneori îi era greu să se stăpânească. In brigada a noua Jan Grif şi Petrov II, iar în brigada a şaptea Cruxov, care şi mai înainte făcuseră pe grozavii, se uniră acum într'un mic grup de opoziţie. Capul era Cruxov. Deaceea, coloniştii botezară această mişcare cruxism. E adevărat că aceşti cruxişti lucrau la locurile lor foarte corect şi conştiincios, dar, în discuţiile de seară, răspândeau următoarea părere: degeaba s'a venit cu ideea construirii unei fabrici de aparate electrice.

Asemenea fabrici trebue construite de Comisariatul poporului pentru Industria Grea, pe când coloniștii au alte treburi: Petrov II cinematograful, Jan Grif muzica, iar Cruxov educația fizică. Igor Cerneavin petrecu o noapte cu Malenchi, iar a doua zi dimineață, „comunicatul" apăru într'o ramă minunată.

In această foaie nu se spunea nimic despre cruxiști, în schimb, ea avea un desen foarte bine făcut. El înfățișa un oraș frumos cu turnuri, la ale cărui ziduri se dădea o luptă îndârjită. Rânduri, rânduri, mergeau sub un steag roșu și dispăreau în fumul exploziilor, în învălmășeala unui atac la baionetă. In rândurile de sub steagul roșu nu era greu să recunoști rânduri de coloniști cu gulere albe și monograme la mâneci. In spatele lor, printre niște tufișuri idilice se afla un tren regimentar. In căruțe erau oameni. Unul din ei ținea în mâini un aparat de cinematografiat, altul o trompetă mare, altul o minge de fotbal. Fețele acestor oameni erau desenate extrem de conștiincios. Nu era greu să recunoști pe Petrov, pe Jan Grif și pe Cruxov.

Bineînțeles că o mulțime ne mai pomenită stătu toată ziua în fața foii, râzând cu hohote. Se auzeau observații mai mult sau mai puțin spirituale și se făceau propuneri suplimentare. In adunarea generală, grupul celor trei cruxiști exprimă un protest hotărît. Cruxov spuse:

— Dece scrie Cerneavin ce-i trece prin cap? Când am fost eu la trenul regimentar? Am depășit planul la strungul meu cu treizeci la sută, iar dacă uneori spun ceva, apoi acestea nu sunt decât vorbe.

— Te-a ironizat tocmai pentru vorbe, răspunse Torschi. Pentruce crezi că te-a ironizat?

— Firește că pentru vorbe, spuse Cruxov, dar nu se poate așa...

Cruxov era de părere că fusese ironizat prea din cale afară. Dar în adunarea generală, el și alții se aleseră cu o săpuneală și mai aspră. Zâreanschi se mânie foc:

— Pentru astfel de vorbe ar trebui să vă înlăturăm din producție. Voi n'aveți nevoie de fabrică? N'aveți nevoie? Dar ia faceți socoteala, palavragiilor: înainte de revoluție, câte cinematografe avea clasa muncitoare, câte fanfare proprii, câtă educație fizică? Ia faceți socoteala, proștilor! V'au dat în mână lucruri atât de bune și voi nu înțelegeți cine vi le-a dat. Dacă nu vom avea fabrici — uite-așa — din muzica și educația voastră fizică nu va mai rămâne decât o amintire. Propun să fie înlă-

turați din producție dela fabrică și trimiși la muncă de salahor, să vadă cum el

Petrov II se sperie mai mult decât toți:

— Tovarăși, tovarăși! Am spus eu ceva împotriva fabricii? Să vedeți cum am să muncesc! Numai să vedeți!

Cruxov se pocăi și el și se rugă să-i fie iertate toate vorbele. Se mai rugă ca tovarășii din colonie să nu mai spună „cruxism". Se poate să fie insultat astfel?

După acest caz, autoritatea lui Igor Cerneavin se întări mult printre coloniști. Igor înțelese abia atunci cât de importantă este treaba pe care o face, dând „comunicate operative".

Producția lui Solomon Davidovici își trăia ultimele zile. „Stadionul" era negru după iarna prin care trecuse, iar când vântul sufla cu putere, pereții lui se clătinau. In secția mecanică nu se mai vorbea despre reparații generale sau altele de aceeași natură. Transmisiile semănau acum cu o grămadă de fiare vechi, erau făcute din hamuri cu fiare ruginite, iar pe alocuri și din frânghii. „Strungurile-capre" se desfăceau în bucăți văzând cu ochii, suporturile se strâmbau, iar platourile jucau. Dar coloniștii nu se mai legau de Solomon Davidovici cu niciun fel de reclamații. Legau de mântuială, în tăcere sau răzând, trupul descompus al strungului și-l puneau din nou în funcțiune. In acea vreme, mâinile strungarilor deveniseră mâini de scamatori: până și Volonciuc, cunoscător al diferitelor subtilități ale producției și care se desvățase să se mire, până și el rămânea uimit și buimăcit în fața a câte unui puști cu numele de Petca. Timp de patru ore, Petca stătea în fața strungului ca o arătare în ceață, atât de repede i se mișcau mâinile și picioarele, atât de mult îi vibra și oscila organismul în lucru. Și, plecând de lângă el, Volonciuc spunea:

— Ei, drăcie... Sprinteni băieții!

Intr'o zi Creiter veni în colonie și intră la secția mecanică. Se opri în ușă, deschise larg ochii, îi deschise apoi și mai larg, își întinse buzele și, până la urmă, spuse ca pentru el:

— Ticăloși oameni! Unde au ajuns!

Câteva fețe se întoarseră spre el și zâmbete fulgerătoare scânteiară pe toate aceste chipuri. Creiter mai merse puțin și înălță capul. Transmisia se învârtea tresărind deasupra lui, curele peticite, cusute de o mie de ori, pocneau și scrâșneau pe ea, tavanul tremura împreună cu tot sistemul acela și ultimele

resturi de tencuială cădeau de acolo. Creiter arătă cu degetul și întrebă:

— Nu vă cade în cap?

Își opri privirea îngrijorată și mirată asupra lui Vania Galcenco. Vania aruncase un gresor gata, 'ntrodusese altul, trăsese de manivela de aducere și clătinase din cap în timp ce executa aceste mișcări. Adică: nu va cădea! Creiter întoarse capul neputincios. Volonciuc se apropie de el fără grabă.

— Nu cade șmecheria asta?

Lui Volonciuc nu-i plăcea să dea răspunsuri neîntemeiate. Ridică și el capul și se uită cu luare-aminte la transmisie. Se uită cât se uită, o privi dintr'o parte, micșoră ochii și abia după aceea spuse:

— Cu timpul ar putea să cadă. Dar acum nu se întâmplă nimic... poate să lucreze.

— Dar tavanul?

— Tavanul?

Volonciuc își ațintì privirea lentă și cercetătoare și spre tavan:

— Desigur, tavanul e slab, dar nu pare să cadă. Așa ceva se întâmplă rar, oricum, e tavan... poate să mai țină dacă, bineînțeles, grinzile sunt în regulă.

— E mult de când ai examinat grinzile?

— Grinzile? Nu le-am examinat deloc. Eu sunt cu partea mecanică.

Creiter își ațintì spre Volonciuc o privire de îndrăgostit și își întinse buzele:

— Nu, zău?

Veni Solomon Davidovici, care-i explică lui Creiter că s'ar mai putea construi alte zece fabrici înainte de a se produce o catastrofă și chiar dacă s'ar produce, grinda n'ar cădea direct în capul lucrătorilor, ci întâi s'ar îndoi și ar crăpa. Creiter nu mai spuse nimic și porni spre secția de montare. Acolo nu era niciun tavan: se lucra sub cerul liber. Acum, Igor Cerneavin nu mai curăța stinghii, ci monta caprele pentru mesele de desen liniar. Era lucrul cel mai greu și de cea mai mare răspundere. Părul lui blond și lins era ciufulit, un obraz era murdar, dar gura își păstra aerul ei ironic de totdeauna. Cu o mișcare energică, el lua în mână piesa necesară, îi arunca o privire repede și critică, aplica cleiul din două mișcări dibace ale pensulei, clipea din ochi și în mâna lui nu mai vedeai pensula, ci un ciocan

de lemn. In timpul acesta, nutul unei piese intra în adâncitura altei piese. Venea o lovitură neașteptată și puternică de ciocan, o nouă piesă apărea în mâinile lui Igor și ciocanul se ridica din nou amenințător. Mâinile lui Igor se mișcau într'un marș precis și sigur, privirile deabia mai atingeau piesele de stejar, dar deodată, o piesă zbură spre o grămadă de rebut și Igor, continuând să lucreze, îi strigă lui Ștevel:

— Signor, mașina de tăiat nuturi smulge iarăși câte o jumătate de nut! Am aruncat astăzi două duzini de șipci transversale. Ce păzesc ei acolo?

Igor observă prezența lui Creițer și-l salută. Acesta îi răspunde printr'un gest calm și întreabă:

— Ce mai face flancul stâng?

— Mihail Osipovici, i-am depășit pe metalurgiștii

— Totuși, nu rezistați până la sfârșitul anului.

— Ba rezistăm! Nu rezistă stadionul! Și metalurgiștii stau prost. Nu rezistă. Trebue să terminăm mai repede fabrica nouă.

— Mai repede! Dar cele trei sute de mii?

— Suntem acum pe linia dela 19 August. Peste trei luni, îndeplinim planul anual. Planul prevede un beneficiu de patru sute de mii și mai avem și economii.

Creițer se uită la Igor ca dela egal la egal, ca la un om serios, se gândi, apoi întoarse trist capul și spuse oftând:

— Trei luni... Mi-e teamă că... nu rezistați.

— Noi o să rezistăm, dar strungurile n'au să reziste.

— Asta-i! Voi...

Brigada a patra însă mai avea o chestie.

Vania povesti în aceeași seară despre ciudata oră moartă a lui Râjicov. Brigada a patra îi ascultă comunicarea ținându-și răsuflarea. Zâreanschi își încrunta sprâncenele și se tot trăgea de ureche. In seara aceea se hotărî să nu se facă gălăgie, ci să se continue urmărirea. Singur Volodia Begunoc cerea măsuri imediate, întorcându-se cu fața-i înnegrită de soare spre membrii brigăzii a patra.

— L-am urmărit destul, l-am văzut beat, i-am arătat cutia de țigări, l-am și prins și acum să-l urmărim din nou! Iar el va fura, va fura mereu. Iar eu zic: hai să spunem mâine totul în adunarea generală...

— Ei și? întrebă Filca.

— Cum ei și?

— O să spună: am adormit la aer și gata.

— Dar dece ținea mâna sub cort?

— Cum poți dovedi? Are să spună: cine știe ce se întâmplă cu mâna omului când doarme.

— Și capul?

- Dar cu ce poți să dovedești?

— L-a văzut Vanca.

— Vanca n'a văzut nimic. A văzut picioarele separat, capul separat și punga separat.

— Dar tu trebue să vezi totul împreună? Altfel nu merge?

— Desigur! Cum altfel? Trebue ca punga să fie împreună, s'o aibă în mână.

Zâreanschi le hotărî:

— Ascultați, puștilor, nu vă mai înfierbântați. Nu se poate nici așa, hait, în adunarea generală: Râjicov e hoț! Știu eu ce a putut să i se năzărească lui Vaniușca? Poate că nici nu-i hoț. L-ați prins măcar o singură dată? Nu l-ați prins. Iată, Râjicov l-a prins cu adevărat pe Podvesco, asta înțeleg și eu. L-a prins și l-a adus în adunarea generală cu toate dovezile. Dar voi cu ce veți veni? Să spuneți că ați găsit o cutie de țigări? O să facă haz de voi, o să vi se spună: ce plăcere vă face să umblați prin mormane de gunoi și să adunați tot felul de cutii? Acum, Vania a văzut că Râjicov dormea, iar în cort era o pungă. Puține lucruri sunt în corturi? Inseamnă că cine trece prin dreptul cortului e hoț?

Era greu să găsești o obiecție împotriva unor astfel de argumente și Begunoc cedă.

Dar prin colonie trecu din nou un val de furturi mici, dar destul de neplăcute: se fura ba o pungă, ba un briceag, ba un pantalon nou, ba un aparat fotografic, ba altceva. Toate acestea dispăreau pe nesimțite, fără zgomot, fără nicio urmă. Seara, brigadierul de serviciu îi raporta lui Zaharov despre dispariție. Zaharov, fără a-și schimba expresia feței, răspundea „am înțeles" și nici nu se interesa de împrejurările în care se petrecuse faptul. Brigadierii plecau fără să spună o vorbă, iar în dormitoare coloniștii căutau să nu vorbească despre furturi. Dar nici în dormitoare, nici printre alte griji, coloniștii nu uitau despre nenorocirea din colonie: din ce în ce mai des se puteau vedea ochi puțin micșorați cu o privire fixă, capul ușor întors spre câte un tovarăș. Acum și Zaharov glumea mai rar.

In Iunie, începură să dispară unelte: cuțite scumpe de strung din „pobedit", șublere, zeci de gresoare de cupru. Fără a pre-

veni pe nimeni, Solomon Davidovici ceru cuvântul şi spuse în adunarea generală:

— Vreau să ridic o mică chestiune. Eu, om bătrân, mă mir. Sunteţi muncitori şi oameni sovietici aşa de buni, dar în adunări discutaţi despre orice fleac. Mă interesează mult: dece nu spuneţi nimic despre furturi? Cum se poate aşa ceva? O ofensivă de luptă pe front, flancul drept îl urmăreşte pe inamic, construim o fabrică nouă, dragi tovarăşi şi... închipuiţi-vă, furăm uneltele din fabrica noastră! Aţi vorbit atât despre cuţitele proaste, dar acum, când aveţi cuţite bune, acestea sunt furate. Iată, tovarăşul Zorin a spus: strunguri'e proaste sunt duşmani. Să admitem că sunt duşmani. Dar acela care fură unelte ce este? Dece nu vorbiţi despre aceşti duşmani?

Solomon Davidovici întinse mâinile şi privi adunarea generală cu ochii trişti:

— Nu ştiţi oare ce înseamnă să procuri cuţite din „pobedit"?

— Ştim! răspunse un singur glas. Ceilalţi colonişti se uitară spre Solomon Davidovici, dar se uitară la ghetele lui bătrâneşti, scâlciate, acoperite cu praful tuturor atelierelor şi al tuturor potecilor dintre ateliere.

Solomon Davidovici tăcu, mai privi odată cu ochii plini de mirare la adunare, ridică din umeri şi se lăsă pe scaun. Voi să-i spună ceva lui Zaharov, dar acesta dădu din cap, uitându-se în jos: nu vreau să ascult! Vitia Torschi lăsă şi el privirea în jos şi întrebă încet:

— Tovarăşi, cine vrea să ia cuvântul în chestiunea aceasta?

Nimeni nu-i răspunse preşedintelui nici măcar cu o privire.

Unii vorbeau în şoaptă cu vecinii lor, fetele amuţiseră într'un grup compact şi tăceau îmbujorate. Clava Caşirina ridică mânioasă capul spre o prietenă de alături, fiindcă o împiedica să asculte. Torschi se bătea peste mână cu un teanc de rapoarte şi aştepta. In clipa când aşteptarea lui devenise apăsătoare şi necuviincioasă, Igor Cerneavin se ridică repede dela locul lui:

— Solomon Davidovici a spus foarte just! Dece tăcem?

— Vorbeşte despre tine. Dece taci?

— Nu tac.

— Foarte bine, spuse Torschi. Vorbeşte, Cerneavin.

— Nu ştiu cine-i hoţul, dar îl rog pe Râjicov să ne dea lămuriri.

— Ce acuzaţii îi aduci lui Râjicov?

Igor făcu un pas înainte, se fâstâci o clipă, dar își repezi cu putere pumnul înainte:

— Fie ce-o fi! Sunt sigur că am dreptate: îl acuz de furturi!

Coloniștii rămaseră pe loc încremeniți. Nimeni nu întoarse capul spre Cerneavin, nimeni nu scoase un strigăt, nimeni nu se bucură. Torschi întreabă într'o liniște desăvârșită:

— Ce dovezi ai?

— Dovezile le are brigada a patra. Dece tace brigada a patra, dacă știe?

Brigada a patra, care stătea ca de obicei lângă bustul lui Stalin, începu să se frământe. Volodia Begunoc ridică goarna:

— Să spun eu...

— Spune!

Acum se produse o mișcare printre toți membrii adunării: brigada a patra nu este un singur om, brigada a patra trebue să știe ceva. Volodia se ridică, dar Zâreanschi vorbise înaintea lui:

— Torschi, brigadierul dela a patra este aici!

— Iertați-mă... Dau cuvântul lui Zâreanschi!

Zâreanschi se opri în fața lui Igor. Îi veni greu să spună primul cuvânt. Dar apoi, spuse hotărît:

— Tovarășul Cerneavin se înșeală: brigada a patra nu știe nimic și nu-i aduce nicio acuzație lui Râjicov!

Igor îngălbeni, se zăpăci, dar își aminti deodată ceva și găsi puterea să spună pe un ton ironic:

— Alexei, mi se pare că Volodia Begunoc crede altfel.

— Nici Volodia Begunoc nu știe nimic și nu crede altfel.

— Totuși... s'o spună el!

Zâreanschi făcu un gest de dispreț:

— Vă rog să-l întrebați.

Volodia se ridică din nou, dar era atât de fâstâcit, încât nu știa dacă trebue să-și pună trompeta pe treaptă sau s'o țină în mână. Soptea ceva și cerceta cu privirea parchetul din jurul său

— Vorbește, Begunoc, îl încurajă Torschi. Ce știi?

— Eu... gata... a spus Alioșa.

— Inseamnă că nu știi nimic?

— Nu știu nimic, șopti Begunoc.

— Dar ce ai vrut să spui?

— Am vrut să spun că... nu știu nimic.

Torschi îl privi pe Volodia cu luare-aminte. Ceilalți colonişti îl priviră la fel. Torschi spuse:

— Stai jos.

Volodia se aşeză pe treaptă. Murea de ruşine. Din ziua când venise în colonie nu i se mai întâmplase asemenea ruşine. Igor continua să stea la locul său.

— Cerneavin, nu mai spui nimic? Poţi să stai jos...

Igor surprinse în treacăt o privire caldă şi îngrijorată a Oxanei, îşi strânse buzele şi ridică din umăr:

— Cu toate acestea, susţin că Râjicov fură în colonie! Şi voi spune asta mereu! Iar dovezile... am să le prezint mai târziu!

Igor se aşeză la locul lui. Urechile îi ardeau. Torschi deveni grav, doar nu degeaba prezida adunarea generală de un an şi mai bine:

— Noi nu putem primi asemenea acuzaţii fără dovezi. Râjicov, tu trebue să consideri că nimeni nu-ţi aduce nicio acuzaţie. In ceeace priveşte însă purtarea lui Cerneavin, o vom discuta în biroul organizaţiei de Comsomol. Declar adunarea...

— Cer cuvântul!

Acum, adunarea generală întoarse emoţionată capetele într'o singură direcţie. Râjicov ceruse cuvântul. Stătea drept şi calm. Ţinuta fermă de colonist îl înfrumuseţa mult. Îşi dădu înapoi părul frezat într'un fel nou şi începu potolit:

— Cerneavin mă bănueşte, pentrucă îmi cunoaşte chestiile vechi. Dar greşeşte: în colonie n'am luat nimic şi n'am să iau niciodată. N'are nicio dovadă. Dacă vreţi să ştiţi cine fură, să vă uitaţi în lada lui Levitin. Lui Volonciuc i-au dispărut astăzi două chei franceze. Trecând prin secţia mecanică, l-am văzut pe Levitin ascunzându-le. Asta-i tot.

Râjicov se lăsă calm pe canapea, dar clipa aceasta fu un început de explozie. Adunarea se prelungi mult. Fură aduse cheile: le găsiseră într'adevăr în lada încuiată a lui Levitin şi erau cheile care-i dispăruseră lui Volonciuc în ziua aceea. Levitin tremura în centru, plângea amar şi se jura că nu luase cheile. Suferea şi se prăpădea atât de mult, încât Zaharov ceru să se pună capăt întrebărilor şi-l trimise pe Levitin la Colca doctorul. Plecă însoţit de mica Lena Ivanova, membru de serviciu al comisiei sanitare, ducându-şi durerea sonoră pe sală, prin faţa colonistului de gardă şi pe aleile grădinii de flori.

— Ţipă grozav, spuse Danilo Gorovoi în adunare, dar se frământă degeaba.

Danilo Gorovoi vorbea atât de rar şi era un băiat atât de tăcut, încât colonia înclina să creadă că glasul lui firesc este basul în mi bemol, la care cânta în fanfară. Deaceea, cuvântul scurt al lui Gorovoi păru acum tuturor o expresie a părerii generale. Toţi zâmbiră. Poate se simţiseră mai uşuraţi din pricină că se descoperise măcar un singur hoţ în colonie sau, poate, din cauză că hoţul acesta suferea atât de mult: oricum, e o pildă pentru alţi hoţi: să vadă ei cât de scump plăteşte omul o crimă. În sfârşit, mai aveau un motiv să zâmbească. Cine ştie ce-a fost cu Râjicov în trecut. Acum însă, procedase foarte nobil şi foarte frumos. Nu profitase de ocazie ca să speculeze greşala lui Cerneavin. Răspunse scurt şi cu respect pentru tovarăşi. Şi e singurul care deschide, pentru a doua oară, adevărate bube cu puroi în colectiv şi o face simplu, fără fasoane, ca un adevărat tovarăş.

Adunarea se prelungi, dar nu ca să se găsească o pedeapsă pentru Levitin. Luând cuvântul, Marc Gringauz dădu desbaterilor un sens mai adânc. El întrebă:

— Trebue să limpezim cu orice preţ: dece oameni ca Levitin, care stau demult în colonie şi n'au furat niciodată, încep să fure aşa, din senin? Înseamnă că este ceva care nu-i organizat cum trebue în colectivul nostru? Dece acest Levitin a furat două chei franceze? Ce să facă cu două chei franceze? Să le vândă? Ce ar putea să ia pentru două chei franceze şi unde să le vândă? Mai curând, aici nu-i vorba numai de aceste chei. Să spună Volenco, care-i brigadierul uneia dintre cele mai bune brigăzi, ce numără atâţia comsomolişti, să spună el dece a fost lăsat Levitin să ajungă în halul ăsta? Înseamnă că Levitin nu se educă la noi, ci se strică. Să răspundă Volenco la toate aceste întrebări.

Volenco se ridică întristat. Nu putea să se bucure că Râjicov e nevinovat. Levitin făcea şi el parte din brigada întâi. Astfel, Volenco stătea cu o faţă tristă, care părea şi mai tristă din cauză că era o faţă frumoasă şi severă, care plăcea tuturor în colonie. Era atât de trist, încât te durea să-l priveşti. Puştanii din brigada a patra se uitau la el ridicând capetele cu o expresie de suferinţă.

— Tovarăşi colonişti, nu pot înţelege nimic. Avem o brigadă frumoasă, cei mai buni comsomolişti sunt la noi. Cine-i rău la noi? Nojic înainte nu făcea decât să glumească, dar acum e un tovarăş bun şi noi nu-l putem acuza de nimic, nici măcar de

un cuvânt ne la locul lui. Levitin? După cazul acela, țineți minte, Levitin a ajuns de nerecunoscut. A terminat anul școlar cu nota cinci la toate materiile, citește mult, a devenit serios, punctual, iar în secția mecanică — să spună Gorohov — nimeni nu-i de înlocuit la fierestrăul cu panglică. Nu înțeleg, nu pot înțelege dece a început să fure Levitin? Levitin, spune liniștit, nu te mai emoționa, ce se petrece cu tine?

Levitin se întorsese dela doctor și stătea lângă ușă, privind țintă parchetul lucios al centrului. Nu-i răspunse lui Volenco, continuând să privească într'un singur punct. Ochii brigăzii a patra trecură dela Volenco spre Levitin: da, în brigada întâi se petrec lucruri grave!

Torschi aștepta un răspuns, apoi spuse cu glas domol:

— Adevărat, Levitin, nu te mai emoționa. Vorbește dela locul tău.

Levitin înalță capul, se uită la președinte prin vălul lacrimilor care-l podideau și buzele i se mișcară:

— N'am luat... cheile astea. Și n'am luat nimic.

Coloniștii îl priveau pe Levitin, iar el stătea lângă ușă și se gândea stăruitor la ceva, ațintindu-și din nou privirea ochilor săi umezi spre întinderea goală a parchetului. Poate că-și adusese aminte de ziua recentă când în „comunicatul de luptă" era scris:

„...în flancul nostru stâng, elevul Levitin, lucrând la fierestrăul cu panglică, a executat astăzi planul său în proporție de 200 la sută...".

Coloniștii îl priveau pe Levitin cu un aer de condamnare și nedumerire: nu-i păcat de cheil Nu s'a cruțat omul pe sine însuși! Igor Cerneavin își împreună încordat sprâncenele. Brigada a patra își împreună și ea sprâncenele. Sprijinindu-și cotul în genunchi, Volenco se ciupea de buză. Zaharov își plecase privirile spre scoarțele cărții pe care o avea în mână. Coloniștii aruncară spre Zaharov priviri pline de așteptare, dar în zadar.

Când coloniștii se duseră la culcare, Zaharov stătea la masa lui de lucru. Își sprijinise capul în mână și se gândea. Volodia Begunoc sună stingerea, băgă capul pe ușă și rosti trist:

— Noapte bună, Alexei Stepanovici.

— Stai, Volodia... Știi ceva? Chiamă-l la mine pe Levitin, chiar acum, dar... înțelegi, să-l chemi în așa fel încât să nu știe nimeni că vine la mine.

De data aceasta, Volodia nu mai făcu un gest fugar cu mâna, cum o făcea totdeauna, ci luă poziția de drepți și salută reglementar, ca și cum s'ar fi aflat în front:

— Am înțeles, să nu știe nimeni!

Levitin veni cu ochii roșii și se opri supus lângă masă. Volodia întrebă:

— Să plec?

— Nu, Volodia... te rog să rămâi.

Volodia închise bine ușa și se așeză pe canapea. Zaharov îi zâmbi lui Levitin:

— Ascultă, Vsevolod! Tu n'ai luat cheile și, în general, n'ai furat niciodată nimic și de nicăieri. O știu bine. Te respect foarte mult, foarte mult și am o rugăminte la tine. Vreau să fii un om tare. Te rog să nu te descurajezi. Ai fost acuzat, asta-i foarte trist, dar... ai să vezi, asta se va descoperi mai târziu, dar acum ce să facem?... Să răbdăm. E chiar mai bine așa, înțelegi?

In ochii lui Levitin sclipi ceva care semăna cu o bucurie, dar suferise atât în seara aceea, încât lacrimile nu mai voiau să-l asculte. Il podidiră curgând încet, iar ochii lui îl priviră pe Zaharov cu nădejde și recunoștință:

— Înțeleg, Alexei Stepanovici! Vă mulțumesc... dar... numai că toți o să creadă că sunt hoț...

— N'au decât să creadă! Lasă-i să creadă! Să nu spui nimănui, să nu spui nici măcar unui singur om ceeace ți-am spus eu acuma. Un secret desăvârșit. Știu eu, știi tu și Volodca. Volodca, dacă scapi o singură vorbă, fac piftie din tine!

La această amenințare, Volodia nu răspunse decât prin strălucirea dinților. Levitin își șterse lacrimile, zâmbi, salută și plecă. Volodia se pregăti să mai spună odată: „Noapte bună!", dar ușa se deschise fără zgomot și capul ciufulit al lui Ruslan Gorohov rosti cu glas răgușit:

— Alexei Stepanovici, e voie?

— Intră.

Ruslan era în cămașă de noapte. Făcu un gest cu pumnul. Se părea că odată cu această mișcare mai voia să spună ceva, dar nu spuse nimic, încât pumnul tăie aerul zadarnic. Isi ridică pumnul din nou, dar tot nu spuse nimic. Atunci se întoarse cu fața-i aspră și plină cu coșuri spre canapea:

— Volodca s'o șteargă de-aici.

— Nu-i nimic. Volodca e de-al nostru.

De data aceasta, pumnul ridicat nu mai făcu degeaba drumul de jos în sus:

— Alexei Stepanovici, înțelegeți? Asta-i... înșelăciune curată!

Volodca râse cu poftă pe canapea. Zaharov se lăsă pe spătarul scaunului, râse și el, uitându-se la Ruslan, care era mirat; apoi îi întinse mâna:

— Mâna, tovarășe!

Ruslan luă mâna lui Zaharov cu labele-i aspre și își rânji larg gura. Zaharov ridică degetul celeilalte mâini:

— Ruslan, să taci din gură!

— Am înțeles: să tac!

— E un secret!

— Secret!

— Nimănui!

— Dar... Volodca? Băieții ca el...

— Volodca? Tu nu-l cunoști încă. Volodca e un mormânt!

Mormântul de pe canapea ridică picioarele de entuziasm. Ruslan își mai smuci odată pumnul și spuse:

— Noapte bună, Alexei Stepanovici! E o înșelăciune, înțelegeți, o înșelăciune curată!

11. ÎNFRÂNGEREA

La ora zece seara, după ce luă în primire serviciul pe colonie, brigadierul dela întâia, Volenco, schimbă sentinelele în tabără și în vestibul, inspectă paznicii din curtea de producție și dela magazii, trecu prin corturi ca să vadă dacă totul este în regulă și mai intră odată în clădirea principală ca să vadă menu-ul pentru a doua zi. In vestibul, se uită în fugă la ceasornicul rotund din perete și se miră. Ceasornicul arăta numai ora zece și cinci.

— Ce s'a întâmplat? îl întrebă pe planton.

— A stat. Petrov II a fost să-l vadă, s'a urcat la el și a spus că-l repară mâine.

— Dece nu astăzi?

— A luat ceva să sudeze...

— Dar ce facem mâine cu deșteptarea?

— Nu știu.

Volenco căzu pe gânduri, apoi se duse spre cortul lui Zaharov:

— Alexei Stepanovici, avem un necaz: ne-a stat ceasul.

— Ia-l pe al meu.

Zaharov îi întinse un ceas de buzunar.

— Vai, e de argint!

— Parcă ar fi cine ştie ce bijuterie: argint!

— Cum de nu! E argint! Mulţumesc!

Dimineaţa îi întâmpină pe coloniştii cu o strălucire neobişnuit de proaspătă a soarelui. Coloniştii se uitau la soare cu ochii pe jumătate închişi şi respirau dinadins cu gurile larg deschise, dar în scurt timp totul se lămuri: se stricase ceasornicul şi Volenco deşteptase colonia cu o jumătate de oră mai devreme. Volenco era foarte necăjit; la inspecţie salută brigăzile chiar cu oarecare efort. Nesterenco îi spuse:

— Ei, ce s'a întâmplat? Ne-ai sculat cu o jumătate de oră mai devreme. Asta nu-i deloc vătămător pentru sănătate.

Dar Volenco nu zâmbi la această glumă. După semnalul „la ceai", pe când coloniştii, plini de însufleţire şi de voie bună, fugeau spre sala de mese, el stătea pe scară şi aştepta pe cineva, cercetând cu o privire distrată pe cei care intrau înăuntru. Zâreanschi veni din tabără printre ultimii. Volenco îi făcu semn cu capul:

— Alioşa, ia vino'ncoa.

Intrară în grădina de flori.

— Ce este?

— A dispărut... un ceasornic... al lui Alexei... de argint.

— Dela Alexei?

— Mi-l dăduse mie pentru astă noapte... al nostru stătuse

— Ei lasă-mă! Ţi l-a furat?

— Nu-l găsesc nicăieri.

— Ţi l-a luat din buzunar?

Era sub pernă...

— Vai de mine!... Toată lumea e în sala de mese? O perchiziţie, imediat! Vino!

Ajuns în cabinet, Volenco se apropie de masă. Zâreanschi rămase lângă uşă.

— Alexei Stepanovici, mi s'a luat ceasornicul dumneavoastră!

— Cine ţi l-a luat? Pentruce?

Volenco scoase cu greutate cuvintele odioase:

- Mi s'a furat.

Zaharov își încruntă sprâncenele, tăcu, își înclină capul într'o parte:

— Să fi făcut cineva o glumă?

— Nu! Ce glumă? Trebue să facem o percheziție.

In cabinet intrară Zorin și Râjicov. Râjicov spuse vesel din capul locului:

— Alexei Stepanovici, Zorin duce în oraș o partidă de mese... La întoarcere, aduc cupru.

Zâreanschi îl opri încîudat:

— Lasă-ne cu cuprul tău! Nimeni nu mai pleacă nicăieri.

— Dece?

Zaharov se ridică în dosul mesei:

— Ceasornicul nu merită așa ceva. Nu se poate să facem percheziție. Pe cine să cauți?

Volenco răspunse:

— Pe toți!

— Prostii. Asta nu se poate.

— Trebue! Alexei Stepanovici!

Râjicov întoarse capul speriat:

— Ce s'a întâmplat? Un furt nou?

— Mi s'a furat... ceasornicul lui Alexei Stepanovici...

Zaharov se întoarse cu fața spre fereastră și se uită gânditor la grădina de flori:

— Dacă l-a furat, nimeni nu-l mai ține în buzunar. Pentruce să-i jignești pe toți?

Zorin făcu un pas înainte și-l fulgeră cu o privire mânioasă pe director:

— Nu-i nimic! Trebue să întoarcem totul pe dos! Toată colonia! M'am săturat!

— E o prostie să facem percheziție! Lăsați asta!

Râjicov strigă, scuturându-și părul răvășit:

— Dece o prostie? Dar ceasornicul?

— Ceasornicul nu face două parale... A dispărut și gata...

Râjicov întoarse capul mânios spre tovarășii săi:

— Dece e o prostie? Cum a dispărut? Nu merge așa, ăla să-l ia și să-l vândă și pe urmă să se spună din nou că a luat Râjicov? Cum se întâmplă ceva, să se spună că Râjicov e de vină? Până când să mai rabd?

Zâreanschi deschise fără sgomot ușa cabinetului și ieși... Sentinela era Igor Cerneavin. Zâreanschi ordonă:

— Cerneavin, treci la ușa sălii de mese și să nu lași pe nimeni să iasă afară!

— Dece?

— Dece, asta-i altă chestie. Fă ce-ți spun.

— Nu ești tu de serviciu.

— Ei drăciel

Se îndreptă repede spre cabinet. Spre el venea Volenco

— Ordonă-i să stea aici!

— Nu vreau să fiu de serviciu!

— Nu mai face pe nebunul!

— N'am să fac de serviciu!

— Să mergem la Alexei!

Volenco se opri din nou în fața mesei lui Zaharov. Deasupra gulerului alb al hainelor lui de mare ținută, fața lui îngălbenită părea acum albăstrie, părul îi era răvășit, iar buzele subțiri și severe i se mișcau fără cuvinte. In cele din urmă, spuse cu glas înfundat:

— Alexei Stepanovici, cui predau serviciul?

— Ascultă, Volenco...

— Nu pot, Alexei Stepanovici, nu pot!

Zaharov îl cercetă cu privirea, apoi își frecă genunchiul cu mâna:

— Bine! Să-l predai lui Zâreanschi!

Volenco își desprinse brasarda și, în sfidarea tuturor regulilor și obiceiurilor din colonie, ea strălucì cu roșul ei pe mâneca murdară a salopetei lui Alioșa. Dar, potrivit obiceiului, în spatele mesei, Zaharov se ridică și își îndreptă cureaua. Volenco luă poziția de drepți înaintea directorului și ridică mâna:

— Brigadierul de serviciu Volenco dintr'a întâia a predat serviciul pe colonie!

Zâreanschi spuse cu acelaș salut sever:

— Brigadierul de serviciu Zâreanschi dintr'a patra a luat în primire serviciul pe colonie!

Dar, de îndată ce Zaharov spuse „am înțeles", Zâreanschi se repezi afară din birou. Acum, investit cu toată puterea, îi strigă colonistului de gardă încă de departe:

— Planton, treci la ușă și nu lăsa pe nimeni să iasă!

Cerneavin văzu brasarda pe mâneca dreaptă a lui Zâreanschi:

— Am înțeles, tovarășe brigadier de serviciu!

Zâreanschi se întoarse brusc din fugă:

— Alexei Stepanovici, procedez la perchiziție.

— Nu permit.

— Pentrucă e ceasornicul dumneavoastră? Deaceea? Da? Procedez la perchiziție.

— Alioșa!

— Oricum, răspund eu.

Zaharov ridică pumnul deasupra mesei:

— Ce înseamnă asta? Tovarășe Zâreanschi!

Dar Zâreanschi strigă, având tot dreptul la mânie și răspundere:

— Tovarășe director, altfel nu se poate! O să se spună că a făcut-o Volenco!

Zaharov se buimăci, îl privi pe Volenco, care stătea într'un colț al canapelei și făcu cu mâna un gest care arăta că se lasă păgubaș:

— Bine!

O mulțime de oameni se și frământa la ușa sălii de mese Nesterenco stătea în fața lui Cerneavin și întreba furios:

— Ei, drăcia dracului! Răspunde-mi: pentruce? Cine ne-a arestat?

— Nu știu, mi-a ordonat brigadierul de serviciu.

— Volenco?

— Nu, Zâreanschi.

— Dar unde-i Volenco?

— Nu știu?

— E arestat?

— Nu știu. Mi se pare că a refuzat să facă de serviciu.

Zâreanschi fu copleșit cu aceleași întrebări, dar el nu era omul care să-și piardă timpul cu discuții. Intră în sala de mese ca un adevărat dictator al zilei și ridică mâna:

— Colonișți, la ordine!

Apoi, lămuri în mijlocul unei liniști desăvârșite:

— Tovarăși, lui Volenco i s'a furat astă noapte ceasornicul de argint al lui Alexei Stepanovici. Begunoc!

— Ordonați!

— Anunță secțiile că începerea lucrului se amână cu două ore.

— Am înțeles!

Coloniștii se uitau la brigadierul de serviciu desnădăjduiți, abătuți și tăcuți.

Zâreanschi se urcă pe un scaun. După expresia de pe chipul lui se vedea că numai brasarda brigadierului de serviciu îl face să se abțină dela înjurături și strigăte, dela manifestări de furie nestăvilită.

— Trebue perchiziționată toată lumea! Aprobarea voastră! Pun la vot!

— Ce să mai pui la vot!

— N'ai ce să mai întrebi.

— Mai repede!

— Dă-i drumul! Dă-i drumul!

— Tăcere! strigă Zâreanschi.

— Brigadierii aici! Brigada a patra perchiziționați-i pe brigadieri. Ceilalți să se dea înapoi!

Deși toți acceptaseră perchiziția, atât brigadierii, cât și membrii brigăzii a patra roșiră când, în văzul întregii colonii, mâinile puștanilor începură să scotocească buzunarele, să caute după curele și în ghetele scoase. Coloniștii se încruntau în tăcere și tot în tăcere se lăsau perchiziționați. Trebuiau să răsbundă toți pentru acela care, încă nedescoperit, pitulat acolo în sala de mese și care îndigându-se împreună cu toată lumea — cu un scop odios — oare pentru bani? — arunca regulat munți întregi de durere în capul coloniei „Intâi Mai".

Ruşinea ținu două ore. Zâreanschi răscoli cu o energie furioasă dormitoarele, magaziile, sălile de clasă, biblioteca, scotoci prin toate crăpăturile din clădiri și din curte. La ora zece, obosit de mânie și trudă, se opri în fața lui Zaharov:

— Nu-i nicăieri. Trebue să căutăm în locuințele funcționarilor!

— Nu se poate!

— Trebue!

— N'avem dreptul, înțelegi? N'avem dreptul!

— Dar cine are dreptul?

— Procurorul. Insă degeaba toate, pentrucă ceasornicul a și ajuns departe.

Zâreanschi își mușcă buza, dar nu știa ce să mai facă.

Seara, deasupra coloniei prădate, stăruiau liniștea și indolența. N'aveai ce să vorbești și, de fapt, nici n'aveai cu cine. Cu cine putea să vorbească colonia „Intâi Mai"? Doar în însuși trupul coloniei se cuibărise făptura odioasă a trădătorului.

Coloniștii se întâlneau unii cu alții, se priveau în ochi și întorceau capetele cu un aer de tristețe. Rar, rar de tot se înfiripa o discuție scurtă și se pierdea în gol.

Râjicov îi spuse lui Nojic:

— Asta a făcut-o cineva din brigada noastră.

— Da, din brigada noastră, răspunse Nojic. Dar cine anume?

— Dracu' știe!

Și în brigada a opta, Mișa Gontari îi spuse lui Zorin:

— Dar pe ăla... pe Volenco l-a căutat?

— Mișa, ești un prost! răspunse Zorin.

— Nu sunt chiar așa de prost cum crezi tu. Doar n'a știut nimeni că ceasornicul e la Volenco.

— Oricum, ești un prost.

Gontari nu se supără pe Sancio. In asemenea situație, nu-i greu ca un om să se prostească.

Și în cortul brigăzii a patra, Volodia Begunov îi spuse lui Vania:

— N'a făcut-o Volenco.

— Dar cine?

— Dubec.

— Râjicov? Nu!

— Dece nu? Dece?

— Volodia, înțelegi, Râjicov e hoț, înțelegi? Fură. Dar chestia asta cu ceasornicul a făcut-o cineva dinadins, înțelegi, dinadins!

12. SUB DRAPEL

In Iulie, „bătrânii" care absolviseră clasa a zecea, începură să se pregătească pentru înscrierea la instituțiile de învățământ superior. Deaceea, nici Nadejda Vasilievna nu mai plecă în concediu, ci rămase să lucreze cu „studenții", cum îi numeau coloniștii, anticipând într'o oarecare măsură evenimentele. Studenții adevărați, care se înscriseseră în anii trecuți la diferite instituții de învățământ superior, în număr de vreo treizeci, se adunaseră în colonie încă din Iunie și își ridicaseră trei corturi,

la margine, dar nu acolo unde erau fetele, ci în partea opusă. Toți voiseră să muncească în producție, ca să ajute colonia, dar Zaharov și sovietul brigadierilor nu acceptaseră acest lucru: studenții munciseră iarna mult și din greu, încât acum aveau nevoie de odihnă. Zaharov îi examinase pe fiecare din ei, pusese băieții și fetele să se întoarcă înaintea lui pe toate părțile și le spuse unora dintre ei:

— Nu ești bun de nimic, parcă n'ai fi student, ci mortăciune. Notează-l pentru supraalimentație!

Studenții se împotriveau:

— Alexei Stepanovici, în felul acesta n'o să faceți economie niciodată.

— Uite, te îngrășăm pe tine și asta ne este economia.

Dar studenții tot își găsiră câte ceva de lucru. Uneori făceau de serviciu pe colonie și, în asemenea cazuri, se găsea și pentru ei un rând de haine bune. Unii lucrau la grădinar. alții îl ajutau pe Solomon Davidovici la aprovizionare, iar alții îi meditau pe viitorii studenți, pentrucă Nadejdei Vasilievna îi venea greu s'o facă singură.

Printre alții, se pregăteau pentru instituțiile de învățământ superior și Nesterenco și Clava Cașirina. Biroul organizației de Comsomol hotărîse să-i elibereze pe Nesterenco și pe Clava din funcția de brigadieri, ca să le rămână timp pentru învățătură.

In adunarea generală urma să se facă alegerea noilor brigadieri pentru brigăzile a cincea și a opta. Atunci se constată că viața nu este chiar atât de plictisitoare, cum cred unii. Brigada a opta propuse în unanimitate candidatura lui Igor Cerneavin, iar brigada a cincea propuse cu aceeași unanimitate pe aceea a Oxanei Litovcenco! Igor n'ar fi crezut niciodată că postul înalt de brigadier e atât de aproape de el. Când Nesterenco deschise adunarea brigăzii a opta și invită să se facă propuneri pentru funcția de brigadier, întreaga brigadă, ca și cum s'ar fi înțeles, se întoarse cu fața la Igor, iar Sancio Zorin spuse:

— Am hotărît demult: afară de Igor Cerneavin n'are cine să fie!

Igor nu izbuti să afle de cât timp se luase această hotărîre și dece el nu aflase nimic. Protestă cu înfocare, protestă foarte sincer, pentrucă se speriase: brigadierul are foarte multă bătaie de cap, iar în ceeace privește serviciul pe colonie, foarte

mulțumesc! Volenco a ajuns așa de bine cu serviciul, încât acum umblă mereu întunecat, și trebue să fie urmărit cu ochii în patru. Igor arătă spre Sancio Zorin, spre Vsevolod Seredin, spre Ianovschi Boris, spre bătrânul colonist Mihail Gontari, spre Savcenco Hariton, spre Danilo Gorovoi. In sfârșit, mai e și ajutorul de brigadier, Alexandr Ostapcin. Cel mai nimerit ar fi fost să preia el dela Vasili conducerea brigăzii a opta.

Nesterenco asculta calm cuvintele lui Igor și examină tot atât de calm lista pe care i-o prezentase acesta:

— Sancio e prea iute, el nu poate fi brigadier la a opta, va strica nervii tuturor. Alexandr Ostapcin e un ajutor bun, e adevărat, dar dacă ajunge brigadier, nu mai iese dela arest. A fost și a rămas moară hodorogită. Danilo Gorovoi, desigur, e bun tovarăș și colonist, dar până spune o vorbă, fuge treaba și n'o mai prinzi. Ianovschi va fi brigadier bun, dar nu prea e orientat politicește, se gândește mai mult la freza lui. Și Seredin va fi cu timpul brigadier bun, dar să mai aștepte: deocamdată nu și-a cucerit autoritatea în colonie. Iar în ceeace-l privește pe Misa Gontari, el e șofer, mâine termină cursurile și ia o mașină în primire. Linia lui se apropie de sfârșit și, ca brigadier, ar da tot atât cât lapte dă un țap; totuși bine ar fi să aibă fiecare un tovarăș așa de bun. Rogov e un puști. Nu, brigada a hotărît just: Igor Cerneavin, brigadier. Ce dracu' mai vreți? E meșter bun, comsomolist minunat și militant social. Dar să știi Igor, să ții brigada în frâu cu o mână liniștită, să nu faci favoruri și să nu te bizui prea mult pe ajutor. Brigadierul trebue să fie vesel, să vadă tot, să nu se înfierbânte fără rost și să nu vorbească în zadar. Trebue să ai o mână puternică; puterea nu este un fleac. Orice ai spune, e Puterea Sovietică. De pildă, a venit odată la noi Herriot, ministrul francez. Eram de serviciu pe colonie. Judecă și tu: eu sunt de serviciu pe colonie, iar în spatele meu cine e? Intreaga Uniune Sovietică! Dacă trânteam o minciună, dacă greșeam ceva, nimeni n'ar fi spus că Nesterenco e de vină. Ar fi spus: vezi ce prost se fac toate la ei în Uniune! Am băgat de seamă că după Herriot umblau o droaie de oameni, care se uitau, se uitau mereu. Nu, Igor, brigadierul trebue să fie foarte energic. Iar în ceeace privește pe brigadierul de serviciu, nici nu mai vorbesc. Trebue să uiți cum ești de felul tău: bun sau moale, leneș sau uituc. Nu, dacă ți-ai pus brasarda, trebue să uiți cum ești: răspunzi

pentru colonie. Uite, Volenco e un băiat cum nici nu se poate mai bun, dar când e de serviciu, ia-ți adio dela fumat! Sunt un vechi prieten al lui Volenco, am venit în colonie împreună, un an și jumătate am dormit într'un pat, pe vremea când era sărăcie, dar uită-te și tu: într'o zi, m'am apropiat de el și l-am întrebat ceva despre masă. S'a uitat la mine așa... curat ca un câine și mi-a spus cu un glas nu știu cum... „Tovarășe Nesterenco, nu știi să vorbești cu brigadierul de serviciu! Lipește-ți călcâiele, dece dansezi?" La început nici n'am priceput, dar, mai târziu, l-am aprobat chiar: are dreptate, brigadierul de serviciu servește colonia întreagă și gata! Vai, Volenco, Volenco! Ce colonist bun a fost și s'a prăpădit, s'a prăpădit degeaba! Și brigada întâi nu mai e brigadă! Vezi, de fapt aici vinovatul e Volenco: îi crede pe toți, toți sunt buni, îi apără pe toți și și-a nenorocit brigada. Nu încape îndoială că în brigadă este un hoț, dar n'ai pe cine să bănuești și nici Volenco însuși nu știe nimic.

In biroul organizației de Comsomol, candidatura lui Igor fusese sprijinită cu aceeași unanimitate ca și în brigadă. In adunarea generală, singurul răspuns fură aplauzele. Nu ceru cuvântul decât Zâreanschi:

— Se înțelege că brigadieri ca Nesterenco sunt foarte rari. Poate Rudnev va ajunge la fel. Dar și Cerneavin este un material bun pentru sarcina de brigadier. Se pune întrebarea: cum o să-l suporte brigada? Să nu se strice, să nu capete fumuri, să nu se lenevească, să nu adoarmă. Dar brigada a opta e o brigadă veche și la nevoie îl va ajuta. In ceeace-o privește pe Oxana Litovcenco, să vă spun drept, nici că s'ar putea o brigadieră mai bună. Propun să se voteze pentru Oxana și Igor!

Nicio mână din adunare nu se ridică împotriva candidaturilor propuse de brigăzi. Imediat după aceea, brigadierul de serviciu dădu comanda:

— Sub drapel! Drepți! Salut!

Igor nici nu observase cum opt trompeți și patru tobe mici se așezaseră demult lângă bustul lui Stalin. Aceștia erau cei care desfășuraseră în adunarea generală solemnitatea salutului drapelului. Acum, Vania Galcenco știa de unde purcede adevăratul lui farmec: salutul drapelui era semnalul „la lucru", orchestrat de bătrânul dirijor Victor Denisovici.

Când brigada drapelului se înșiră în fața bustului lui Stalin, Zaharov veni spre drapel și Igor înțelese ce are de făcut. Alături de el era Oxana! Era un om fericit: sub steagul roșu, frumos, sacru și tainic, ei își încep taina vieții cu adevărat umăr la umăr! Și cât e de minunat: o încep dela un serviciu greu și de onoare pentru gloriosul colectiv dela „Intâi Mai"! Igor nu știa să plângă și, deaceea, lacrimile îi fierbeau în suflet, dar Oxana, pe cuvântul meu, Oxana avea lacrimi în ochi. Vai, cum sunt totuși femeile astea, orice s'ar spune! Dar ce să mai vorbim despre femei, dacă vechiul brigadier Nesterenco clipea mereu din ochi dându-i raportul lui Zaharov cu glas domol și răgușit:

— Tovarășe director, am predat lui Igor Cerneavin brigada a opta din colonia de muncă „Intâi Mai" în perfectă regulă!

O, nu! Igor Cerneavin avea mai multe motive să fie emoționat decât Nesterenco, dar el avea să dea raportul vesel și răsunător, așa cum se cade unui brigadier. Și Igor arătă tuturora cum trebue să raporteze directorului. Cu glas sonor și cu fața severă, Igor Cerneavin duse mâna la frunte și spuse stând sub drapel:

— Tovarășe director, am luat în primire în perfectă regulă brigada a opta din colonia de muncă „Intâi Mai", dela colonistul Vasili Nesterenco.

Pe urmă, se efectuă predarea brigăzii a cincea. Desigur, fetele acestea au atâta duioșie în glas. Clava are atâta argint, iar Oxana atâta căldură și emoție! Totuși, la ele, la fete, n'a fost un raport adevărat, ci așa... o convorbire dela suflet la suflet cu directorul, care ar fi fost și mai la locul ei între patru ochi, în cabinet, decât în sala aceea solemnă, sub steagul de catifea, în fața a două sute de coloniști severi, încremeniți în salut.

13. CHESTII GRAVE

Numai brigada întâi mai continua să sufere adânc, în tăcere. Cineva în colonie născocise poate într'adins versiunea că ceasornicul n'ar fi fost luat de coloniști, că sentinela ar fi ațipit înainte de zori și... puțină lume umblă prin curte? Dar nimeni nu credea această versiune și brigada întâi o credea mai puțin decât toți. Deodată, membrii brigăzii începură să ducă o viață individuală. Fiecare își avea treburile și interesele lui: unul

se prepara pentru învățământul superior, la altul începeau matchurile, Levitin nu mai ieșea din bibliotecă. Nojic își petrecea tot timpul la brigada a patra și, până la urmă, înaintă sovietului brigadierilor cererea de a fi transferat la Zâreanschi. Era greu să rezolvi o asemenea cerere și Torschi privi chestiunea din punct de vedere formal: îl întrebă pe Volenco, apoi pe Zâreanschi, primi răspuns că nu există obiecții și, în aceeași seară, Nojic se mută la Alioșa. Membrii brigăzii întâi veneau în cort târziu și se băgau în pături în tăcere, iar dimineața întâmpinau inspecția cu o seriozitate mohorîtă și răspundeau încruntați la salutul brigadierului de serviciu:

— Bună dimineața!

Dar așa era numai la brigada întâi. Tot restul coloniei își trăia viața din plin și pentru această viață erau destule bucurii. In fabrica nouă, ici, colo se vedeau strunguri pe fundații, în noua secție uriașă de turnătorie se monta un cubilou pentru turnarea fontei, iar creuzetul pentru cupru fusese instalat demult într'o groapă căptușită cu cărămidă. Mulți dintre coloniști încercau noile locuri de muncă, iar în biroul organizației de Comsomol se țineau ședințe închise în chestiunea cadrelor, Se spunea că Vorgunov se menținea pe vechea lui poziție: „coloniștii nu vor putea face față unei astfel de producții." Din cauza aceasta, lumea era pornită împotriva lui Vorgunov. Acesta nu intra niciodată în vorbă cu coloniștii, dar dânșii aflau totdeauna fiecare cuvânt al lui, chiar acela care nu se referea la fabrică.

In colonie locuiau câteva zeci de colaboratori: învățători, normatori, meșteri, funcționari. Acum li se adăugaseră inginerii și tehnicienii. Casa lor era situată departe, în spatele parcului și coloniștii se duceau acolo rar, dar cunoșteau foarte bine viața acelei case, studiaseră în amănunțime caracterul fiecărei familii și erau informați despre necazurile, bucuriile, armonia și certurile din sânul lor. Tinerii ingineri Comarov și Grigoriev nu se izbiseră încă de coloniști în muncă, dar multe particularități ale caracterelor și aptitudinilor lor profesionale se și aflau trecute pe fișe personale nescrise. Comarov era un om serios, sgârcit la vorbă, foarte muncitor, cu demnitate și amor propriu și, în acelaș timp, un om de omenie, care prinsese un sincer interes pentru colonie și coloniști. Afară de aceasta, se mai și îndrăgostise de profesoara comsomolistă Nadejda Vasi-

lievna. Grigoriev nu putea să placă coloniștilor. Chiar înfățișarea lui stârnea îndoieli inexplicabile, deși s'ar fi putut spune că n'ai ce descoperi neplăcut la el: purta haine pe jumătate militare, care ar fi putut corespunde mai mult decât alte costume cu stilul coloniștilor, dar, cu toate acestea, nu corespundeau. A treia zi, coloniștii îl porecliseră „Ochelari, insigne și jambiere". Avea într'adevăr toate acestea. Nici insignele n'aveau nimic rușinos în ele. Erau insigne obișnuite: de membru al Osoaviahim-ului [1]) și al M. O. P. R. [2]), iar una din ele înfățișa globul pământesc, care avea, probabil, vreo legătură cu Grigoriev. Dânsul nu ținea la coloniști și poate că el era acela care-l asmuțea pe Vorgunov, deși nici el nu auzise încă o vorbă bună dela acesta. In clădirea veche a școlii se rezervase un grup de camere, în care, deocamdată, era situată direcția noii fabrici. Ferestrele acelor odăi erau deschise și coloniștii auzeau deseori cum Piotr Petrovici îl certa pe Grigoriev. Afară de aceasta, Grigoriev era și el îndrăgostit de Nadejda Vasilievna. Nu se știa încă de cine se va îndrăgosti dânsa. Coloniștilor le-ar fi făcut mai multă plăcere dacă s'ar fi amorezat de Comarov. Desigur că dragostea nu este deloc un lucru simplu. In colonie, dragostea și sărutările erau cu desăvârșire interzise. Tradiția susținea că această hotărîre ar fi fost luată foarte demult, într'o adunare generală. De atunci trecuseră mulți ani, dar toți știau bine că o asemenea hotărîre exista, era respectată totdeauna cu sfințenie și, deci, trebuia respectată cu aceeași sfințenie și de acum înainte. Această hotărîre istorică n'avea numai un sens practic. In oarecare măsură, ea arunca o lumină teoretică asupra problemelor dragostei. Razele acelei lumini cădeau fără voie și asupra dragostei celor doi ingineri.

Din nefericire, nu toate evenimentele din acest sector aveau forme bine determinate și nu era ușor să le povestești. Colonistul Samuil Nojic se aflase într'o dimineață în vestibul, fiind planton, iar seara, în cortul brigăzii a patra, când toți se culcaseră și numai brigadierul Alioșa își încheia serviciul pe colonie, Nojic povesti:

— Eu eram în post. Vine Nadejda Vasilievna, se apucă să

[1]) Societatea pentru ajutorarea apărării și desvoltării construcției aeronautice și chimice. (N. T.).

[2]) Organizația internațională de ajutorare a luptătorilor pentru revoluție, cunoscută sub numele de „Ajutorul Roșu" (N. T.).

citească o carte şi mă tot întreabă dacă a venit Solomon Davidovici sau nu. Îi spun: n'a venit încă, dar probabil va veni curând. Ea stă şi citeşte, citeşte mereu. Pe urmă intră Comarov. Bună ziua, bună ziua! Dar cine ştie pentru ce venise. Apoi, îi spune Nadejdei Vasilievna: trebue să-ţi vorbesc. Înţelegi, trebue! Nadejda Vasilievna îi spune: vorbeşte întâi cu gara de Vest, întreabă la ce oră soseşte trenul de seară dela Moscova. El telefonează, telefonează, iar ea pare plictisită. Dela o vreme, Comarov nu mai telefonează, se aşează pe canapea şi începe iar: trebue să-ţi vorbesc. Ea-l întreabă: în ce chestie? El îi răspunde: despre o chestiune, hm, hm, da, despre o chestiune! In clipa asta, vai, vai, vai! intră Vorgunov. Asta mai trebuia! Nadejda Vasilievna, curajoasă, cum o ştiţi; se apropie de el: Piotr Petrovici, Piotr Petrovici, ştiţi, astăzi coloniştii pleacă în campanie culturală. Iar el îi spune: dar dumneata ştii că maşinile de găurit au fost aşezate naiba ştie unde? Uf, că sever mai e, dracu' să-l ia! Dar Nadejda Vasilievna nu se sperie deloc. Pe mine, zice, nu mă privesc maşinile dumitale de găurit, iar el zice: nici mie nu-mi pasă de mofturile voastre. Oo! Pe urmă, se apucă să-l ia la zor pe Comarov: n'ai dece vorbi aici despre „o chestiune" — chiar aşa a spus, despre „o chestiune" — ci du-te şi repară lucrurile, pentrucă animalul ăla — chiar aşa a spus: animal — a trântit maşinile de găurit pe postamentele pentru maşinile de şlefuit! Asta a spus-o despre Grigoriev! Şi l-a tras pe Comarov după el, încât ăla, înţelegi, n'a mai avut timp să vorbească despre „chestiune". Cum a plecat, hop, intră „Insigne, ochelari şi jambiere" şi-i spune Nadejdei Vasilievna: „bună ziua, bună ziua, vine o trupă de teatru, v'am făcut rost de un bilet", — la un oarecare „Feodor Ivanovici". Cum aduce vorba de bilet, hop, Vorgunov din nou! Aoleu! a fost o săpuneală număru unu! Grigoriev dădea din colţ în colţ, dar cum putea să scape? — Dece întârzii? Dece ai pus maşinile de găurit în locul celor de şlefuit?! Asta-i sabotaj! E o idioţie! Dracu' să te ia! Iar Grigoriev, ce să facă! Astfel de vorbe faţă de Nadejda Vasilievna! Zice: Piotr Petrovici, nu se poate să mă certaţi aşa faţă de străini. Dar Piotr Petrovici ţipă deodată: la mama dracului cu străinii! Eşti aşteptat în fabrică şi dumneata stai de vorbă cu oameni străini! „Insignele" o luaseră la fugă de scăpărau pietrele! Aşa! L-a pus pe fugă! L-a pus pe fugă şi l-a spus Nadejdei Vasilievna, dar i-a spus aşa, politicos:

Iertați-mă, vă rog să mă scuzați, dar din cauza dumneavoastră toți inginerii tineri s'au stricat. Nadejda Vasilievna parcă nu înțelege: Vai, s'au stricat? Ei, nu se poate! Și ce-i de făcut acuma? Vorgunov îi zice: ce-i de făcut? Dumneavoastră trebue să știți singură ce-i de făcut! La asta, Nadeja Vasilievna, îi răspunde: am ghicit, am ghicit: trebue puși la naftalină. Aoleoul (Aoleu, strigă, firește toată brigada a patra, iar picioarele ei se ridicară în sus sub pături).

— Mai departe? întrebă cineva, după ce ovațiile se potoliră.

— Mai departe, Vorgunov vede că nu câștigă el, se așează alături, își șterge chelia și spune așa, trist: la noi, la Ruși, chestiunea nu este just rezolvată, dar trebue să fie just rezolvată. Trebue să vedem limpede: aici e dragostea, dincolo e treaba, trebue să existe o delimitare, înțelegi, o delimitare. Asta a spus-o despre Ruși. Pe urmă, spune: trebue să facem treabă, dar dânșii amestecă în ea dragostea și fug la întâlniri, și treaba se duce dracului. A certat-o, a certat-o! Nadejda Vasilievna i-a făgăduit: acum n'am să mai vorbesc cu inginerii despre dragoste, am să vorbesc numai despre freze, lingouri și cubilou.

— Asta-i tot?

— Nu, nu-i tot. Vorgunov n'a primit nici asta. S'a și supărat puțin: nu, nu despre lingouri să vorbiți! Să vorbiți despre privighetori și despre vrăbii, iar nu despre lingouri, că nu-i treaba dumneavoastră. Tot era nemulțumit.

— Asta-i tot?

— Tot. Mai departe nu este interesant. A venit Solomon Davidovici și Nadejda Vasilievna i-a spus: vreți bilete la „Feodor Ivanovici"? Solomon Davidovici i-a spus: nu vreau asemenea bilete, știu și fără ele că l-a înjunghiat pe țareviciul Dimitri, nu-mi place așa ceva. Pentruce, zice, să înjunghii un băiat; dacă omul e serios, zice, n'o să înjunghie niciodată un băiat. Producția, zice, e altceva. Și n'a mai luat biletele.

Dragostea cuprinsese colonia și din altă parte. Șoferul Petca Vorobiev și Vanda puteau fi văzuți din nou pe băncile din parc într'o singurătate înduioșătoare, deși tăcută. De altfel, Vanda nu era tăcută de felul ei. Crescuse mult în colonie și se făcuse mai frumoasă. Ciripea toată ziua ba în atelier, ba în dormitor, ba în sala de mese. Când veni în vizită la colonie un grup de comuniști polonezi, eliberați de Puterea Sovietică din

închisorile Poloniei, Vanda convinse biroul să i se încredințeze organizarea unei mese pentru oaspeți și coloniști, și se achită în mod strălucit de această însărcinare: masa fu bogată, gustoasă, străluci de curățenie și flori, iar musafirii primiți de coloniști cu multă căldură, îi mulțumiră îndeosebi gazdei, Vanda Stadnițcaia. Vanda le spuse:

— Sunt poloneză, dar uitați-vă ce bine o duc aici. La noi toți o duc bine și Rușii și Ucrainienii și Evreii, avem și un Neamț și un Chirghiz și un Tătar. Vedeți?

După plecarea oaspeților, Vanda trebui să le consoleze pe fetele mici, pe Liuba, Lena și pe altele. Ele aleseseră pe cel mai slab dintre musafiri, fuseseră foarte atente cu el, căutaseră să-l ospăteze cât mai bine, dar pe urmă aflaseră că era membru al M. O. P. R. orășenesc din localitate. Fetele erau foarte necăjite și chiar plânseră în dormitoare. Vanda știu să le mângâie și să explice că dacă musafirul lor fusese slab, nu faptul acesta avea vreo importanță. Vanda era iubită în colonie, atât de fete, cât și de băieți. Se simțeau toți foarte necăjiți, pentrucă o vedea din ce în ce mai des cu Piotr Vorobiev. Zâreanschi se pregătea să vorbească cu Piotr, dar evenimentele din colonie erau atât de grave, încât Alioșa nu mai avea timp să se gândească la Piotr Vorobiev. Intr'o ședință a sovietului brigadierilor, Torschi despături o hârtie și spuse:

— Există o cerere: „Către sfatul brigadierilor. Vă rog să mă lăsați să plec acasă, pentrucă mama mea, care locuește la Samara, este în mare lipsă și mă roagă să vin la ea. Volenco".

In soviet se făcu tăcere. Capetele erau plecate. Volenco se opri lângă ușă, subțire și sever. Torschi așteptă câteva clipe, apoi întrebă încet:

— Cine dorește să ia cuvântul în această chestiune?

Zaharov spuse:

— Vreau să-i pun câteva întrebări lui Volenco. Ce-i cu mama ta?

— E... în mare lipsă.

— Inainte primeai scrisori dela ea?

— Primeam.

— Inainte era într'o situație mai bună?

— Da.

— Și ce s'a întâmplat acum?

— Nu s'a întâmplat nimic deosebit, însă... trebue să mă duc la ea.

— Dar ai trecut în clasa a zecea.

— Ce să fac... va trebui să mai amân.

Volenco răspunse rece, nu mai înălță capul decât din politeță, nu se mai uită decât la Zaharov, apoi își plecă din nou capul ușor.

Iar se lăsă liniște și Torschi, desnădăjduit, întrebă din nou cine vrea să ia cuvântul.

In cele din urmă se auzi glasul leneș de sopran al lui Filca:

— Ar putea să ne arate scrisoarea dela maică-sa?

Volenco privi pieziș la Filca:

— Dar ce, sunt puști sau novice? Să arăt scrisoarea mamei!

— Se întâmplă de toate... începu Filca, dar Volenco îl întrerupse.

Pe un ton ceva mai ridicat decât ar fi trebuit, dar foarte calm, foarte sigur și foarte ostil, el spuse sovietului brigadierilor:

— Ce vreți dela mine? Vă rog să mă lăsați să plec acasă, pentrucă trebue să plec. Am aprobarea biroului.

Marc confirmă:

— Biroul nu se opune.

Torschi își mai plimbă odată privirea peste membrii sovietului. Ilia Rudnev, probabil pentrucă era mai tânăr, se îndură de el:

— Dar să știi, mi se pare ciudat că ții morțiș să pleci acasă. A răsărit dintrodată casa asta, care înainte nu era.

Volenco se stăpâni cu o ultimă sforțare:

— Pune la vot, Torschi!

— Cer cuvântul!

— Vorbește!

Zâreanschi spuse vorbe frumoase, evitând însă să întâlnească privirea lui Volenco:

— Ce să ne mai gândim? Volenco e un colonist și un tovarăș bun. Nu se poate să nu-l credem. Dacă spune el, înseamnă că trebue. Nu se poate să-și lase mama. Să plece. Trebue să-i dăm drumul cum se cuvine celui mai vrednic colonist: echipament complect, haine, rufe și să-i dăm din fondul sovietului brigadierilor cota cea mai mare, cinci sute de ruble.

Nimeni nu mai rosti o vorbă în adunare, nici Zorin, nici măcar Nesterenco, vechiul prieten al lui Volenco.

Torschi își luă un aer grav și își încruntă sprîncenele:

— Pun la vot. Cine este pentru propunerea lui Zâreanschi?

Toți ridicară mâinile. Numai Filca, deși n'avea dreptul de vot în soviet, rosti supărat:

— Să arate scrisoarea.

Volenco ridică repede mâna, salutând, spuse încet de tot „mulțumesc" și ieși. In soviet se făcu o liniște și mai mare. Zâreanschi își pusese mâinile pe genunchii desfăcuți și privea țintă într'un colț. Mușchii gurii i se mișcau ușor de tot, pentrucă își încleștase cu putere fălcile. Nesterenco își lăsă capul jos de tot, până aproape de picioare: poate că i se desfăcuse șiretul dela bocanc. Rudnev își mușca buza de jos. Oxana și Lida Taliceva se băgaseră într'un colț, unde zgâriau cu degetele același punct în stofa cu care era îmbrăcată canapeaua. Singur Cerneavin, noul brigadier dela a opta, se uita la toți cu o privire puțin cam mirată. Voi să spună ceva, dar chibzui și își dădu seama că n'are ce să spună. In aceeași seară, Zaharov îl chemă pe Volenco la el. Băiatul veni tot atât de înstrăinat și politicos. Zaharov îl așeză pe canapea alături de dânsul, tăcu un timp, apoi făcu înciudat un gest cu mâna:

— Nu-i bine, Volenco. Unde pleci?

Volenco se uită într'o parte. Expresia de politeță severă dispăru încetul cu încetul de pe fața lui. Își lăsă capul în jos și spuse încet:

— Am să plec undeva... Uniunea Sovietică e mare.

Deodată, întoarse hotărît capul spre Zaharov:

— Alexei Stepanovici!

— Spune!

— Alexei Stepanovici, nu-i bine, asta-i principalul. Credeți că nu înțeleg nimic? Înțeleg tot: lasă-i să spună că ceasornicul a fost luat poate chiar de Volenco! Lasă-i să vorbească! Știu că „bătrânii" nu cred așa... sau poate cred, dar mi-e egal. Dece să se întâmple însă porcăria asta... la mine în brigadă?! Dece? Brigada întâi! La noi... în colonie... în perioada asta... când e atâta de lucru! Și peste tot... peste tot oamenii muncesc atâta. Ce s'a întâmplat? Sau Levitin, sau Râjicov, sau poate și Volenco, sau poate Gorohov, sau poate chiar toată brigada se compune din hoți... Și numai în brigada mea, numai în brigada mea. Credeți că băieții nu văd asta? Nu? Văd toți. Când sunt de serviciu, se

uită la mine... şi cred: face de serviciu, dar ce se petrece în brigada lui! Nu mai pot. Înseamnă că sunt vinovat...

Volenco vorbea încet, cu greutate, rostind fiecare cuvânt cu silă, suferea şi muşchii feţei i se contractau abia perceptibil.

— Nu pot... nu pot rămâne. Desigur că tovarăşii n'au să spună nimic şi n'o să-mi facă reproşuri, pentrucă... nu ştiu nici ei... Dar înţelegeţi... am un sentiment, un sentiment atât de insuportabil! Să nu vă fie teamă, Alexei Stepanovici, să nu vă fie teamă. N'am să mă pierd. Poate că acum am să privesc... altfel. Să nu vă fie teamă...

Zaharov îi strânse în tăcere mâna lui Volenco mai sus de cot şi se ridică de pe canapea. Se duse spre un scaun şi-i mângâie braţul lustruit:

— Aşa... nu mi-e frică pentru tine. In general, e just. Omul trebue să ştie să răspundă pentru el. Tu ştii. E just. E... foarte just! In general, bravo ţie, Volenco. Dar nu trebue să te chinueşti, nu trebue... Asta-i tot!

A doua zi, Volenco se duse la Zaharov să-şi ia rămas bun. Îşi pusese paltonul şi avea la subsuoară un cufăraş de lemn, nevopsit.

— Rămâneţi cu bine, Alexei Stepanovici, vă mulţumesc pentru tot.

— Bine. Iţi urez fericire, Volenco, să ne scrii, să nu uiţi colonia.

Zaharov strânse mâna colonistului. Svelt şi mândru ca întotdeauna, Volenco îl privi pe Zaharov în ochi şi deodată începu să plângă. Se duse într'un colţ, îşi scoase batista şi îşi şterse obrajii, îndelung, în tăcere. Zaharov se întoarse cu faţa la fereastră, respectând curajul acestui băiat. Volenco ieşi pe neaşteptate. Cufăraşul lui de lemn, nevopsit mai fu văzut pentru ultima oară în uşă.

Nu-l conduse nimeni. Porni singur pe drum. Abia când se apropie de pădure, Vania Galcenco se luă după el, fugind în goana mare. Il ajunse pe Volenco în pădure şi strigă:

— Volenco! Volenco!

Volenco se opri şi întoarse capul nemulţumit:

— Zi!

— Ascultă, Volenco, ascultă! Să nu te superi. Să ne dai adresa ta, dar adresa adevărată!

— Cine are nevoie de ea?

— Noi, înțelegi, noi, brigada a patra, toată brigada a patra. și Igor Cerneavin și alții.

— Pentruce?

— Ne trebue mult! Dă-ne adresa. Dă-ne-o! Ai să vezi.

Volenco se uită cu luare-aminte în ochii lui Vania și zâmbi ușor:

— Bine.

Băgă mâna în buzunar ca să caute ceva pe care să poată scrie adresa, dar Vania strigă:

— Poftim, totul e gata! Scrie!

Vania avea în mână hârtie și creion.

Un minut mai târziu, Volenco porni prin pădure spre tramvai, iar Vania fugi repede spre colonie. In parc era așteptat de toată brigada a patra.

— Ei? Ți-a dat?

— Mi-a dat. Dar n'a plecat la Samara. Nu la Samara. A plecat la Poltava... La Poltava și gata!

14. APUCĂTURI DE MIC-BURGHEZ

Vestibulul nu era o simplă anticameră a încăperilor principale ale coloniei. Vestibulul era foarte spațios, elegant și împodobit cu flori și cu o sentinelă în haine bune. In vestibul se aflau canapele moi, pe care era plăcut să stai, așteptându-ți prietenul. Pentru aceasta n'ai fi găsit alt loc mai bun, căci în vestibul se întretăiau toate drumurile coloniștilor. Prin el treceau drumurile spre Zaharov, spre sovietul brigadierilor, spre biroul organizației de Comsomol, spre sala de mese, spre camerele clubului și spre teatru. Inainte de a ajunge la una din toate aceste destinații, fiecare zăbovea măcar o clipă în vestibul ca să mai stea de vorbă cu cel pe care-l întâlnea și cu care avea întotdeauna ce discuta.

Intr'o dimineață, Torschi, Zâreanschi și Solomon Davidovici se întâlniră astfel din întâmplare în vestibul. In urma lor intră șoferul Petro Vorobiev și spuse:

— Bună ziua.

Zâreanschi înclină capul drept răspuns, dar spuse niște cuvinte care n'aveau nicio legătură cu salutul:

— Ascultă. Petro, am mai stat de vorbă cu tine, dar mi se pare că n'ai luat în seamă cuvintele mele.

In clipa aceea, brigadierul dela a noua, Pohojai, dădu buzna în vestibul. Pohojai era mare amator de tot soiul de poveşti vesele. Deaceea, cuvintele lui Zâreanschi îl interesară mult:

— Cine n'a luat în seamă cuvintele tale? Petca? E interesant!

— Nu le-a luat în seamă, ca şi cum aş fi glumit cu el. Dece te-ai legat de fată?

Vorobiev începu să se desvinovăţească.

— Cum m'am legat?

— Tu eşti la noi şofer şi datoria ta e să-ţi vezi de maşină. Sucește volanul cât vrei, dar nu asta-i calificarea ta, să sucești capul fetelor. Altfel, ţi-oi arăta eu.

Cu o înţelepciune foarte firească pentru vârsta lui, Solomon Davidovici încearcă să-l cumințească pe Zâreanschi:

— Ascultaţi, tovarăşi, trebue să înţelegeţi că sunt îndrăgostiţi!

— Cine-i îndrăgostit? urlă Zâreanschi.

— Ei. Vorobiev şi tovarăşa Vanda. In definitiv, dece să nu se iubească dacă au inimă bună şi simpatie reciprocă?

— Cum adică „îndrăgostiţi"? Cum adică „inimă"?! Asta-i bună! Atunci, mă îndrăgostesc şi eu; asta ar vrea fiecare! Vanda trebue să-şi termine şcoala, iar aici făt-frumosul ăsta zgâeşte ochii la ea!

Aceste considerații ale lui Zâreanschi fură atât de convingătoare, încât Vitia Torschi îşi părăsi, în sfârşit, atitudinea neutră:

— Adevărat, Petro, ai să ajungi în adunarea generală.

In faţa acestei ameninţări, Vorobiev se cam îngălbeni, dar nu se predă:

— Tovarăşi, aveţi nişte reguli cam ciudate. Vanda e o fată în toată firea şi e comsomolistă. Nu cumva, după părerea voastră, nu are dreptul?...

Tot ce se spunea şi putea spune Vorobiev deştepta în Alioşa Zâreanschi o svâcnire de cea mai sinceră revoltă:

— Cum adică fată în toată firea? Inainte de toate e colonistă. Mai vii şi cu drepturi!

Torschi îi explică îndrăgostitului cu mai mult calm:

— Ieşi din colonie şi te poţi îndrăgosti cât vrei. In felul ăsta, însă, subminăm colonia în doi timpi şi trei mişcări.

Zâreanschi se uita la Vorobiev așa cum îl privea lupul din poveste pe miel.

— S'ar găsi mulți amatori cu drepturi!

Solomon Davidovici ascultă cât ascultă, apoi se indignă și el:

— Dar dacă biata fată iubește, trebue să înțelegeți și voi acest lucru!

Zâreanschi îi explică și lui Solomon Davidovici:

— Ei asta așteaptă. Dacă ați ști cât sunt de păcătoși...

— Cine?

— Indrăgostiții ăștia! Ei nu așteaptă decât să fie înțeleși. Sunt niște oameni păcătoși! Noi construim fabrica, avem un plan așa de greu, ați văzut ce s'a întâmplat cu Volenco, dar lor ce le pasă? Se sărută prin unghere. Vorobiev, așa-i că vă sărutați? Spune adevărul!

— Pe onoarea mea...

— Se sărută, lor nu le pasă. Și până unde merge obrăznicia lor, ne mai privesc în ochi și noi trebue să-i înțelegem! Să-i compătimim! Vai, sunt îndrăgostiți mititeii!

Solomon Davidovici râse:

— Trebue să știi că și ei au dreptate. E o operație destul de grea, când se îndrăgostește omul.

Vorobiev plecă trist capul. Zâreanschi mai spuse odată:

— Să știi că veți sta la centru: tu și Vanda.

Alergă, apoi, sus, pe scară.

Pohojai puse prietenos mâna pe umărul îndrăgostitului:

— Piotr, tot n'o poți scoate la capăt cu dânșii! Pricepi, ăștia nu sunt oameni, ci niște boa constrictori. Mai bine răpește-o!

— Cum asta?

— Uite-așa, cum se făcea înainte: răpește-o! Pe vremuri, știi, îți aduceau caii la poarta din dos, frumoasa ieșea afară, un Petia ca tine, amorezat lulea, o lua în brațe și la goană, băiete!

— Și pe urmă? întrebă Torschi.

— Pe urmă... noi îl ajungem din urmă, îl batem și i-o luăm pe Vanda înapoi. E o chestie foarte veselă!

Solomon Davidovici ascultă proiectul lui Pohojai cu un zâmbet:

— Dar pentruce s'o răpească cu caii? Asta-i modă veche. El are mașină. Cu ce să-l mai ajungeți din urmă? Altă mașină n'aveți. Până una-alta, amândoi sunt în stare să se ducă direct

la oficiul stării civile! Vă voi arăta estrasul în adunarea generală și parcă vă văd cum o să-i mai și felicitați, blânzi ca niște mielușei.

În timpul acesta în vestibul apărură persoane noi și Solomon Davidovici rosti cuvinte mai prozaice:

— Hai să lăsăm prostiile! Să mergem, tovarășe Vorobiev, că altfel se duce dracului programul nostru.

Urmarea acestei discuții se produse peste o săptămână. Era într'o zi de odihnă. Întreaga colonie se dusese, în cadrul campaniei culturale, la „Pieirea escadrei". Veni la masă târziu, pe la cinci după amiază. Piesa plăcuse mult coloniștilor. Afară de aceasta, le făcuse plăcere să mărșăluiască prin oraș în haine albe cu steag și fanfară. Zaharov se întoarse și el mai voios, iar Nadejda Vasilievna râdea și glumea ca o fetiță. În general, fusese o zi de odihnă minunată. După ce coloniștii rupseră rândurile, o zbughiră cu toții prin dormitoare să se schimbe, să se spele și să se pregătească pentru masă. Plantonul, Novac Chiril, căruia îi plăcea mult teatrul și care, din pricina serviciului, rămăsese fără campanie culturală, se plictisea singur în vestibul. În clipa aceea, Piotr Vorobiev băgă capul pe ușa deschisă, se sperie de aerul sever al plantonului și se întoarse întristat spre grădinile de flori. Abia peste două minute, Vania Galcenco, care își pusese în răstimp pantalonii scurți, ieși fuga din vestibul afară.

— Dragă Vania, ia vino'ncoa, îl chemă Vorobiev.

Vania se opri:

— Ce vrei? S'o chem pe Vanda?

— Tocmai, Vaniușa dragă, chiam'o pe Vanda!

— Da' mă plimbi?

— Cum să nu!

— Am înțeles, s'o chem pe Vanda!

— Dar dece țipi așa?

— Tovarășe Vorobiev, nu-i nimic, tot știe toată lumea. O chem, o chem eu, nu-ți fie frică.

Vania porni la fugă sus pe scară, iar Piotr Vorobiev rămase să privească florile.

Vanda ieși îmbrăcată cu o rochie albă, rumenă și frumoasă, așa cum se cuvine. Vorobiev îi șopti cu glas tragic:

— Vanda, știi ceva?

De altfel, în ciuda frumuseții sale, Vanda suferea și ea:

— Dacă ai ști câte am pe cap! Nu mai pricep ce-i cu mine. Toți băieții își dau seama. Nici nu știu unde să mă ascund.

Vorobiev își împreună mâinile și le duse la piept:

— Vanda, să mergem chiar acum la mine!

— Cum așa?

— Direct la mine acasă!

— Cum se poate? Piotr!

— Vanda, iar mâine mergem la oficiul stării civile și totul va fi bine!

— Dar cum rămâne aici? Cum rămâne cu fabrica?

— Vanda, îți închipui, te va părăsi Zaharov? Să mergem!

— Vai, dar copiii cum rămân?

— Mai dă-i dracului... Plecăm și gata! Pe onoarea mea că e bine. Băieții m'au sfătuit să fac așa.

— Nu, zău!

— Pe... onoarea mea.

— O să vină după mine!

— Unde să vină? Habar n'au nici unde stau! Hai să plecăm!

— Dar cum așa? Sunt în rochie albă.

— Tocmai bine, Vanda. Se cuvine să faci nuntă în alb. Mamei o să-i pară bine. Știe tot...

Vanda își duse degetele tremurânde la obrazul fierbinte:

— Să știi, Petia, poate că ai dreptate! Vai, ce băiat deștept!

— Dar nostimă mai ești! Sunt doar șofer clasa întâi!

— Și dacă ne văd?

— Vandocica, înțelege și tu: cine să te vadă în mașină?

— Să plecăm acum?

— Acum!

— Aoleu!

— Hai mai repede, uite mașina acolo, urcă-te și...

— Stai o clipă, să-mi iau rufele și celelalte lucruri...

— Atunci, te aștept. Lasă-le un bilet. Știi, oricum... sunt copii buni.

— Un bilet!

— Ei da. Orice ai spune, au făcut din tine o fată grozav de frumoasă. Să le scrii așa: la revedere, pe curând și să nu mă uitați.

— Așa am să le scriu

Vanda fugi în clădire, iar Vorobiev rămase în grădina de flori. Frământarea lui se împărți între mai multe puncte: între Vanda pe care trebuia s'o aștepte; între mașina care-l aștepta pe el și între Zâreanschi pe care nu trebuia să-l aștepte, dar care putea apare oricând, în clipa cea mai critică.

In timpul acesta, foarte aproape de acolo, în vestibul, tânărul inginer Ivan Semeonovici Comarov se afla, deasemenea, în situația unui om care aștepta. In orice caz, Zâreanschi, cum se întoarse din sala de mese, îi puse următoarea întrebare:

— Așteptați pe cineva? Aș putea să-l chem?

Inginerul Comarov răspunse ceva în sensul că nu aștepta pe nimeni și că nu trebuia chemat nimeni, dar simți în cuvintele lui Zâreanschi o sinceritate cu totul inutilă și se întoarse trist cu fața spre ușa deschisă. Pe ușă se vedea cum șoferul Vorobiev admira grădina de flori, dar inginerul Comarov nu-i dădu nicio atenție. In schimb, Alioșa Zâreanschi văzu, atât pe șoferul Vorobiev, cât și capul Vandei, care apăruse deodată pe platforma de sus a scării și dispăruse numaidecât. Alioșa Zâreanschi spuse cu indignare în glas:

— Vai, îndrăgostiții au și început să se agite! Nu mai găsești loc să răsuflii de dânșii!

Inginerul Comarov se îmbujoră grozav. Găsi, totuși, destulă putere ca să-i adreseze lui Zâreanschi o replică rece:

— Tovarășe colonist, nu te înțeleg!

Ocupat cu observațiile lui, Zâreanschi îi răspunse cu oarecare ciudă:

— Indrăgostiții! Ce nu-i de înțeles?

In urma explicației simple dată de Alioșa, Comarov simți un tremur cu totul neînsemnat, dar Alioșa îl lămuri mai departe:

— Dacă le dai frâu liber acestor îndrăgostiți, nu se mai poate trăi. Trebue să-i prinzi neapărat.

E greu de imaginat cu ce s'ar fi sfârșit această discuție, dacă Nadejda Vasilievna n'ar fi intrat în vestibul. Se îmbujorase și ea în mers, purta, deasemenea, o rochie albă, deci totul era în regulă.

— Alioșa îi persecută pe toți îndrăgostiții! îl avertiză ea. Ivan Semeonovici, dacă te îndrăgostești, caută să nu apari înaintea ochilor lui Alioșa. Te mănâncă.

Zâreanschi zâmbi fâstâcit și rosti, intrând în sala de mese:

— Puteți să vă îndrăgostiți, nu vă fie frică.

— Vă aşteptam, spuse Comarov.

Nadejda Vasilievna se aşează pe canapea şi înalţă spre inginer o figură vicleană:

— Pentruce ai nevoie de mine? In legătură cu oţelul pentru unelte?

— Cum?

— Poate vrei să ştii părerea mea despre felul cum a fost instalată maşina diametrală de frezat „Reinecke Fuchs"? [1])

— Glumeşti întruna spuse inginerul făcând de bună seamă aluzie la faptul că pe lume mai există şi lucruri serioase.

— Nu glumesc. Dar mi s'a permis să vorbesc cu inginerii tineri numai despre vrăbii şi privighetori.

— Cine ţi-a dat permisiunea asta?

— Vii [2]) al vostru.

— Vii? Dă-mi, voie, cine-i ăsta?

— Ivan Semeonovici, într'una din nuvelele de producţie ale lui Gogol se spune: „Să-l aduceţi pe Vii!" Aceasta înseamnă: chemaţi pe cel mai mare specialist. Aveţi şi voi un Vii ca ăsta.

— A, Vorgunov!

— Prin urmare... Vii a dat dispoziţie ca să nu mai vorbesc cu inginerii tineri decât despre fel de fel de păsărele.

— A dat dispoziţie? Nu se poate!

— Cum „nu se poate"? Asta din cauză că s'a dovedit că inginerii tineri se strică repede. Sunt de o calitate îngrozitor de proastă: voi nu puteţi să fiţi transportaţi decât cu trenul accelerat ca acele articole care se strică repede, cum ar fi laptele şi smântâna.

Chiril Novac asculta această discuţie cu multă curiozitate. Indeosebi îi plăcu că Vorgunov seamănă cu Vii. Chiril Novac citise de curând nuvela despre acel Vii şi acum îşi dădu seama că Vorgunov seamănă într'adevăr cu Vii. Chiril Novac îşi imagină cu aprindere cum va povesti această descoperire brigăzii a patra; dar, în aceeaşi clipă, se petrecură nişte evenimente care-i puteau furniza material şi mai bogat spre a fi comunicat brigăzii a patra. Vanda coborî repede scara cu o boccea destul de mare în

---

[1]) Joc de cuvinte: „Reinecker"-marcă de maşini: „Reinecke Fuchs", — roman în versuri de *Goethe* (N. T.).

[2]) Animal legendar despre care e vorba în nuvela fantastică „Vii" a lui *Gogol* (N. T.).

mână și se adresă Nadejdei Vasilievna, deabia mai rostind cuvintele:

— Dragă Nadejda Vasilievna, predați-i biletul acesta lui Torschi.

— Unde te duci cu bocceaua?

— Vai, Nadejda Vasilievna, plec!

— Unde?

— Plec! Plec de tot! Mi-e și rușine să vă spun: plec la Petia!

Vanda o sărută pe Nadejda Vasilievna și ieși fuga din vestibul. Chiril Novac înțelese abia acum evenimentul care se desfășurase sub ochii lui și strigă în sala de mese cât îl ținea gura:

— Alioșa! Alioșa! Vanda...

Zâreanschi ieși fuga din sala de mese, dar era prea târziu. Văzu cum mașina pornise la drum și nu mai putu decât să spună:

— Aoleu! A plecat, pe cuvântul meu că a plecat! Era cu o boccea, da?

— Cu boccea. Uite un bilet pentru Torschi.

— Un bilet? Totul e ca într'un roman adevărat! Vai, ce mic-burghezi! Ei, drăcie! „Torschi, îl iubesc pe Petia și plec la el, și mă mărit. Mulțumesc coloniștilor pentru tot. La revedere, pe curând"

15. BRIGADIERUL DELA INTAIA

Pe simțite sau pe nesimțite sosi și luna August, aceeași luna August ca și cu un an în urmă. Era frig pentru a mai putea dormi în corturi, dar Zaharov dormea și el și nu era frumos să ridici chestiunea mutării în dormitoare, pentrucă Zaharov ar fi spus așa cum mai spusese și altă dată în asemenea ocazii:

— Dacă vă e frig, putem să vă înfășurăm în vată. Atunci are să vă fie mai cald...

Anul trecut, luna August fusese o lună fericită. Anul acesta, totul era și mai bine orânduit pentru fericire, dacă n'ar fi fost brigada întâi.

Brigada întâi! Brigada întâi îl alesese brigadier în locul lui Volenco pe Râjicov! Cei din brigada întâi credeau că-l vor alege pe Râjicov și nimeni nu va observa nimic. Dar cum să nu observi nimic, dacă în fiecare seară în brigada a patra nu se vorbea decât despre aceste alegeri. Discutau mai mult puștanii.

Alioșa Zâreanschi asculta posomorît și cădea pe gânduri. Avea dece să cadă pe gânduri. Ce se întâmplase oare cu coloniștii, ce se petrecuse în Comsomol, dece accepta, dece accepta mereu Zaharov? Dece brigada întâi propune candidatura lui Râjicov și biroul organizației de Comsomol o sprijină? Dar ce spusese Zaharov în adunarea generală? Zaharov spusese:

— Eu nu am obiecții de făcut împotriva candidaturii lui Râjicov. Nădăjduesc că în rolul de brigadier, Râjicov își va manifesta și mai bine aptitudinile.

Și ce spusese Marc Gringauz?

— Știm cu toții că la brigada întâi situația e grea. Cinci dintre cei mai buni comsomoliști pleacă la instituții de învățământ superior, ceeace înseamnă că vor veni cinci băieți noi, cu care munca nu va fi ușoară. Râjicov s'a dovedit a fi un băiat energic. Suntem siguri că va ridica brigada la înălțimea cuvenită. E un muncitor bun și va fi un brigadier energic. Toți știu că l-a demascat pe Podvesco și l-a prins pe Levitin cu cheile...

In clipa aceea, Levitin strigă de la locul lui:

— N'am luat eu cheile! Nu le-am luat!

Marc Gringauz așteptă până ce capetele coloniștilor se întoarseră din nou spre vorbitor și continuă:

— Știm că în colonie mulți sunt împotriva lui Râjicov, că mulți nu pot să-i ierte trecutul. Dar câți tovarăși n'avem oare cu un trecut, ca să zic așa, pătat?! Dacă aș începe să pomenesc nume, ar dura prea mult. Acum sunt însă comsomoliști, studenți și tot ce vreți. Firește că aici e o chestiune de încredere. Deaceea, biroul permite comsomoliștilor să voteze așa cum vor găsi de cuviință. Majoritatea va arăta...

Râjicov umbla prin colonie ca un păun: mă rog, era un turnător vestit! Bancovschi, meșterul, nu mai putea face un singur pas fără Râjicov. Incepuse chiar să-i încredințeze nenorocita lui oală de turnat, cu toate că aceasta nu mai avea de trăit mai mult de trei zile. Râjicov e un băiat îngrijit, Râjicov e un băiat vesel, Râjicov nu lasă hoții să-și facă de cap în colonie. Nu, brigada a patra nu poate fi trasă pe sfoară chiar așa de ușor! Poate că n'au timp coloniștii, ei au fabrica cea nouă, frontul, strungurile care mor și școala care va reîncepe curând de tot și neplăcerile amoroase cu de alde Petca și Vanda. Dar brigada a patra găsi timp să se gândească mai bine la Râjicov. Și brigadierul dela a patra, Alioșa Zâreanschi, se ridică în adunare și spuse:

— În legătură cu candidatura lui Râjicov pentru funcția de brigadier, brigada noastră l-a însărcinat pe Volodia Begunoc să vorbească.

Coloniștii înțeleseră dece va vorbi Begunoc și nu brigadierul. Toți recunoscură în această mișcare mâna de Robespierre a lui Alioșa. Toți țineau minte că, nu chiar de multă vreme, Volodia Begunoc voise să spună ceva, dar disciplina brigăzii i-a dat la cap. Volodia stătea pe trepte, în fața bustului lui Stalin și devenise roșu strângându-și trompeta în mâini. Zâreanschi e șiret; acum, toată lumea trebue să înțeleagă că și atunci și acum era de acord cu Volodia, că brigada nu i-a adus lui Volodia nicio imputare și că brigada a patra nu poate provoca un scandal adevărat numai din motive de ordin diplomatic.

Deaceea, când Volodia se ridică să vorbească, coloniștii zâmbiră cu înțeles: încăpățânarea brigăzii a patra era demult cunoscută. Păstrând pe față o expresie de politețe rece la adresa lui Râjicov și de aluzie fină la adresa adunării, Volodia spuse:

— Brigada a patra n'are nimic împotriva colonistului Râjicov, dar consideră că pentru brigada întâi și pentru colonie s'ar putea găsi o candidatură care să corespundă mai bine. Deaceea, brigada a patra va vota împotriva lui Râjicov.

Torschi îl privi mirat pe Volodia și această mirare era de înțeles pentru toată lumea: de unde are Begunoc expresii atât de elegante? Torschi întrebă:

— Inseamnă că brigada a patra consideră că Râjicov nu este vrednic de titlul de brigadier?

Volodia zâmbi foarte ușor cu un colț al gurii și răspunse:

— Nu, brigada a patra nu consideră deloc așa ceva. Deloc! E și el vrednic, dar ar trebui unul și mai vrednic. Vezi?

Acum, Volodia zâmbi din plin, ceeace corespundea în întregime cu victoria diplomatică pe care o obținuse. Dar Torschi nu se socoti satisfăcut cu atât:

— Bine. In cazul acesta, dece nu propune brigada a patra un candidat al ei?

Cine știe, poate că brigada a patra se pregătise din timp pentru întrebările răutăcioase ale lui Torschi, pentrucă Begunoc nu-și chibzui prea mult răspunsul:

— Am putea propune... mă rog... pe oricine... sunt atâția coloniști, pe orice colonist.

— Afară de Râjicov ?

— Da, vom spune „da" pentru toți, iar pentru Râjicov vom spune „nu".

Adunarea generală rămase încântată de răspunsurile înțelepte ale lui Volodia Begunoc, deși aceste răspunsuri cuprindeau și multe prostii. Pentru a le face să iasă la iveală, Torschi mai puse o întrebare:

— Înseamnă că toți coloniștii pot fi brigadieri și numai Râjicov nu poate?

Volodia se lipsi de cuvinte. Înclină doar capul îngândurat.

— Ai putea să fii și tu brigadier la întâia sau, de pildă, Vania Galcenco?

În ochii tuturora se aprinseră scântei. Cu toate că în adunare se desbătea o chestiune importantă, coloniștilor le plăceau situațiile dramatice. Într'adevăr, cum se va descurca Begunoc?

Cine ar fi crezut că se va descurca? E adevărat că smorcăia ca un băiețandru, uitându-și cu desăvârșire misiunea diplomatică, dar când începu să vorbească cu glas tare, era chiar prea serios:

— Nu spun că aș putea fi eu un brigadier extraordinar sau că Vanca Galcenco ar fi, dar, totuși aș fi... mai bun decât Râjicov.

Torschi închise ochii și se scărpină la tâmplă. Coloniștii râdeau, iar Brațan spuse posomorît:

— Ajunge cu ăsta... ați dat o reprezentație cu puștanul ăsta!

Volodia Begunoc auzi, roși și-i sări țandăra:

— Nu-i vorba de un singur puștan, ci de toată brigada a patra.

Brigada a patra stătea pe trepte lângă bustul lui Stalin și rădea mulțumită: astăzi, reprezentantul ei acționează grozav! Când Vitia Torschi propuse să ridice mâinile cei care sunt pentru Râjicov, brigada a patra, cu mâinile pe genunchi, cercetă adunarea cu priviri ironice.

— Cine-i contra?

Paisprezece mâini se ridicară lângă bustul lui Stalin și încă vreo câteva în alte părți. Votară contra: Igor Cerneavin, Oxana, Șura Meatnicova, Ruslan Gorohov, Levitin, Ilia Rudnev și încă vreo câțiva inși.

— Contra sunt douăzeci și șapte de voturi, numără Torschi. Dar nu înțeleg cum se face că Cerneavin și Rudnev votează în felul ăsta. Înseamnă că nu votați cu brigăzile voastre?

Cerneavin nu spuse nimic, iar Rudnev răspunse calm:

— Astăzi, m'am lăsat convins de agitația lui Begunoc.

Rudnev o spuse într'adevăr calm. Nimeni nu zâmbi la vorbele lui. Și, cu toate că împotriva lui Râjicov nu erau decât douăzeci și șapte de voturi, toată lumea rămase cu o impresie neplăcută. In colonie nu mai fuseseră asemenea alegeri. Când se aduse drapelul și brigadierul provizoriu dela întâia, Sadovnicii, luă poziția de drepți înaintea lui Zaharov, toți se simțiră cam stânjeniți să salute această predare. In brigada a patra, Filca îi șopti lui Zâreanschi:

— In ce hal am ajuns, să-l salut pe Râjicov?!

Zâreanschi îi răspunse tot în șoaptă:

— Nu-l saluți pe Râjicov, ci adunarea generală și drapelul.

Astfel, Râjicov ajunse brigadier. Peste o săptămână era de serviciu pe colonie și Vania Galcenco, fiind planton, stătea smirnă când Râjicov trecea prin dreptul lui.

16. MULȚUMESC PENTRU VIAȚĂ

Intâmplarea cu Vanda se sfârși într'un chip mult mai plăcut. Desigur, fuga ei din colonie fusese o lovitură grea și biletul pe care-l lăsase nu prea ajutase. Iar mai rău era că se găsiseră filosofi care începuseră să spună:

— Și dece v'ați speriat așa? Se iubesc, s'au căsătorit, ce vedeți voi rău în asta?

Zâreanschi răspundea acestor oameni făcând spume la gură:

— Nu-i nimic rău? Atunci, hai să ne căsătorim toți! Hai!

— Mă caraghiosule, trebue să fii îndrăgostit! Intâi să te îndrăgostești!

— A, să mă îndrăgostesc! Crezi că-i greu? Să vedeți că în trei luni se va îndrăgosti toată lumea! O să vedeți.

Pohojai îl potolea pe Zâreanschi:

— Alioșa, dece dai o importanță atât de necorespunzătoare acestui fapt? Nu oricine are o mașină de o tonă și jumătate. Fără mașină nu merge deloc.

Solomon Davidovici încerca să-l liniștească la fel:

— Tovarășe Zâreanschi, dumneata nu înțelegi viața: dragostea nu se distribue pe cartelă! Dumneata crezi că-i ușor să te îndrăgostești? Crezi că pleci fluierând și dragostea-i gata? Dar unde-i casa? Unde-i icafa? Dar mobila? Numai un idiot se

poate îndrăgosti fără mobilă. Şi, din câte înţeleg, coloniştii nu vor avea aşa curând o mobilă acceptabilă.

— Dumneavoastră spuneţi aşa şi pe urmă o să ne răpiţi vreo colonistă!

— Tovarăşe Zâreanschi, pentruce s'o răpesc, dacă am acasă patru fete şi nu ştiu cum să le mărit?

Fie că Zâreanschi, fie că Vanda avea ghinion—ea veni în colonie într'o zi de odihnă, tocmai când brigadier de serviciu era ...Zâreanschi. Coloniştii se şi mutaseră în dormitoare. Vanda intră în vestibul după masă, când unii coloniști stăteau prin dormitoare, iar alţii hoinăreau prin parc. Planton era Vasia Cliuşnev care, după cum se ştie, semăna cu Dantes. Vanda întoarse capul şi spuse fără curaj:

— Bună ziua, Vasia!

Cliuşnev se bucură:

— A, bună ziua, Vanda.

— Am venit să văd ce mai faceţi. N'ai pe cine să trimiţi la fete?

— Du-te direct în dormitor. Acolo sunt toate.

— Cine-i de serviciu astăzi?

— Zâreanschi

Vanda căzu pe canapea şi îngălbeni chiar:

— Vai, ce ghinion am!

— Nu-ţi fie frică. Du-te. Ce are să-ţi facă?

In clipa aceea, Zâreanschi ieşi din sala de mese, însoţit de Begunoc.

— A! dumneavoastră! Pentruce aţi venit?

— Am treabă, răspunse Vanda cu greutate.

— Ha, „ai treabă"! Dacă ai fugit din colonie, înseamnă că nu mai poţi să „ai treabă".

Două fete ieşiră fuga din sala de mese şi scoaseră strigăte de entuziasm. La ţipetele acestea mai ieşiră două, care ţipară şi ele. In urma lor ieşi şi Oxana, care o îmbrăţişă, firește, pe Vanda:

— Vanda, Vandocica, draga mea!

Zâreanschi îşi reveni şi strigă:

— Vă trimit la arest pe toate! A fugit din colonie!

Oxana îl privi mirată pe Zâreanschi.

— A fugit! Ce mai inventezi tu? N'a fugit, ci s'a măritat!

Volodia Begunoc privi, cât privi, apoi se agăţă şi el de gâtul Vandei:

— Vandocica, draga mea, vai, ce bucurie! S'a măritat!

— Ieşi afară, împelițatule! se răstiră fetele la Volodia.

Totuşi, Zâreanschi purta brasardă:

— Colonistelor, la ordine.

Era o chemare obişnuită a brigadierului de serviciu şi fetele tăcură fâstâcite.

— Nu mai are ce căuta aici! N'o las să intre nicăieri. Dacă a fugit din colonie, s'a isprăvit! Şi pentruce? Pentru o legătură de dragoste!

Până la urmă, Vanda ridică şi ea tonul:

— Cum adică am fugit? Ce, sunt vagabondă? Am fost în colonie un an încheiat!

— Ai fost un an în colonie. Cu atât mai rău e că ai plecat aşa... într'un cuvânt, porceşte! Pentru tine Don Juanii sunt mai buni decât coloniştii?

— Care Don Juani?

— Petca al tău e un Don Juan!

Volodia Begunoc cântă şi el la rândul său:

— Don Quijote dela Mancha.

— Dece e Don Juan? Ne-am înregistrat la oficiul stării civile!

— Nu ţi-a fost ruşine să te duci la oficiul stării civile, dar la sovietul brigadierilor ţi-a fost ruşine. Ai fugit şi nu ţi-ai arătat nasul în colonie o lună încheiată! Tovarăşe Cliuşnev, nu-ţi permit s'o laşi să treacă spre dormitoare.

Cliuşnev duse arma la picior:

— Am înţeles să n'o las să treacă spre dormitoare.

Zâreanschi se întoarse mânios şi intră în sala de mese. Begunoc fugi spre cabinetul directorului.

— Ce irod! spuse Oxana. Ce ne facem acum? Vasia, n'o laşi să treacă?

Vasia zâmbi trist:

— Cum se poate? Ordinul brigadierului de serviciu este obligator nu numai pentru mine, ci şi pentru voi.

Dar în clipa aceea, pe sală apăru Zaharov şi fetele se repeziră la el:

— Alexei Stepanovici, uitaţi-vă, a venit Vanda şi Zâreanschi n'o lasă să intre în dormitoare!

Văzând-o pe Vanda, Zaharov se bucură nu mai puţin decât fetele. O sărută şi-i mângâie părul:

— Cum se poate una ca asta? O musafiră aşa de scumpă! Alioşa!

Zâreanschi se opri în ușa sălii de mese.

— Alioșa, nu ți-e rușine?

— E un obicei al nostru vechi ca fugarii să nu mai fie lăsați să intre în colonie!

— Care fugarii Dă-i drumul.

Zâreanschi își încruntă sprâncenele și își luă un aer oficial:

— Am înțeles, tovarășe director! Tovarășe Cliușnev, dă-i drumul din ordinul directorului colonieil

Zaharov râse, clătină din cap, o cuprinse pe Vanda de umeri, apoi, în glumă, cu un gest galant, arătă fetelor drumul și intrară cu toții în biroul lui. Stătură acolo mult. Mai târziu, Volodia Begunoc povesti în brigada a patra:

— Înțelegeți, acolo s'au adunat numai fete și au vorbit numai în felul lor, numai în felul lor. Alexei Stepanovici nu s'a purtat deloc rău cu ea... n'a certat-o, a întrebat-o doar ce casă are, ce fel de soacră are și cum e Petca. Vanda îi răspundea mereu același lucru: vai, ce băiat minunat e Petia! vai, ce minunată e soacra! vai, ce minunată e casa! Pe urmă, înțelegi, s'a dus așa... la Alexei Stepanovici și l-a îmbrățișat... de gât. Îl îmbrățișa, îl îmbrățișa mereu și bocea. Ce comic! Totul e minunat, minunat, dar plângea de se auzea în tot cabinetul. Ea plângea, fetele celelalte își ștergeau și ele lacrimile, îți venea să mori de râs...

— Mai departe?

— Mai departe, Alexei Stepanovici spunea: Volodca, ia să te cari tu de-aici, că te-ai stricat rău de tot! Și am plecat.

— Dar pentruce?

— Pe onoarea mea, m'am uitat și atâta tot... n'am făcut nimic altceva.

— Dar ea dece a plâns?!

— Poți să le înțelegi? I-a tot mulțumit și iar i-a mulțumit. Pe urmă s'a oprit în mijlocul cabinetului și a spus deodată: „Pentru viață! Mulțumesc pentru viață!"

Filca se uită cu ochii lui mari și serioși, apoi spuse:

— A spus-o bine: ai pentruce să-i mulțumești lui Alexei, a avut dreptate. Dar un lucru nu-l înțeleg: dece să plângă? Dacă-i mulțumește, pentruce mai plânge? Pe semne a certat-o pentru ceva?

— Nu, n'a certat-o deloc. Era așa... știți... era bun de tot, nu era supărat deloc.

Seara s'a ținut sovietul brigadierilor. La adunare veni și „Petia" — Vorobiev — se adunară și o mulțime de pușteni din

brigada a patra. Toată lumea fu surprinsă de prezența lui Vorgunov. Acesta se așeză pe canapea, alături de colonişti şi asculta cu luare-aminte. Torschi îi dădu cuvântul Vandei. Fosta colonistă își plimbă o privire plină de o deosebită emoție peste toate fețele şi lacrimile îi înnecau glasul, pe când vorbea:

— Dragi colonişti, n'am stat la voi decât un an, dar am să vă spun drept că n'am ştiut ce înseamnă viața până în anul acela. Imi voi aduce aminte de voi cât voi trăi şi vă voi mulțumi mereu până la moarte, atât vouă, cât şi Puterii Sovietice. Şi să mă iertați că l-am îndrăgit pe Petia şi nu v'am spus vouă nimic: îmi era frică şi rușine. Iertați-mă, iertați-l şi pe Petia, căci el e ca şi colonist. Lăsați-mă să plec ca o colonistă, cu cinste, să pot lucra în noua fabrică, ca strungar sau ca altceva.

Petro Vorobiev vorbi şi el, codindu-se, ce-i drept, roşind mereu şi tot uitându-se la Zâreanschi:

— Uitați-vă... eu nu sunt orator. Aici e vorba de om, nu de cuvinte. Să nu credeți, înțeleg tot şi nu mă supăr. Firește că-i bine că la voi e un regim sever; înțeleg, d'aia e şi Vanda... așa de bună.

— Îți place? întrebă Zâreanschi.

— Cum de nu! O iubesc pe Vanda, v'o spun aici în față şi să n'aveți nicio grijă, c'o voi iubi toată viața...

— Ce frumos e, şopti Oxana, aplecându-se spre urechea Lidei Talicova. Lida înclină capul în semn că o aprobă.

Totuşi, Zâreanschi ceru cuvântul:

— Vanda şi Petro n'au procedat bine. Poate că într'adevăr se vor iubi toată viața, dar cine ştie? Poate că alții vor voi să iubească numai un timp scurt, de unde putem şti? Nici asta nu se poate admite. Ce se face cu disciplina, dacă lăsăm frâu liber tuturor îndrăgostiților? Ar fi trebuit să anunțe sovietul brigadierilor, noi am fi văzut, am fi ales o comisie ca să verifice cum şi ce fel. Pe când așa, s'au urcat în autocamion şi au plecat. E adevărat că așa se făcea înainte. Eu propun ca, pentrucă s'a măritat fără...

Acum, Vorgunov adresă primul cuvânt coloniştilor:

— Fără binecuvântarea părinților...

Nu numai Zâreanschi, dar şi toți coloniştii rămaseră buimăciți de acest atac neașteptat. Toate capetele se întoarseră spre Vorgunov. El stătea printre ei, masiv şi parcă nemulțumit, uitându-se drept la Zâreanschi:

— Vreau să spun: fără binecuvântarea ăluia... a sovietului

brigadierilor. Dar tot unul! Înainte, părinții blestemau pentru asemenea fapte.

Zâreanschi se bucură de glasul omenesc al lui Vorgunov.

— De blestemat n'o să-l blestemăm, dar Vanda și Petro ar merita să primească vreo zece ore de... arest.

Filca strigă de undeva, dintr'un colț îndepărtat:

— Are dreptate!

Vorgunov îl găsi cu privirea pe Filca și se înclină în direcția lui cu tot trupul său greu:

— Tu spui că „are dreptate", dar de unde știi?

— Se vede!

— Uite, eu unul nu văd.

— Știu eu, spuse Filca pe un ton cât se poate mai scăzut. Sunteți de curând în colonie.

Acum, coloniștii văzură că Vorgunov știe să râdă și încă cum! îi râdea și pântecul și umerii, deschidea larg gura și râdea cu o voce de bas. Pe urmă, îl întrebă pe Filca, dar de data aceasta cu asprime în glas:

— Crezi că și eu am să ajung o fiară așa de lacomă de sânge ca Zâreanschi?

— Cum să nu! Dacă mai stați la noi... Dar poate că fugiți înainte de asta.

Vorgunov râse din nou cu hohote. Filca îi plăcea. Coloniștii triumfau din alt motiv: era pur și simplu plăcut că acest inginer-șef, care fusese străin de ei, vorbise în sfârșit și chiar râsese.

Sovietul brigadierilor s'a încheiat vesel. E adevărat că Zâreanschi nu-și retrăsese propunerea, dar pentru ea nu se ridicaseră decât două mâini. Una din ele era a lui Filca. Dar el n'avea drept de vot, pentrucă nu era încă brigadier. Sovietul brigadierilor hotărî să-i dea drumul Vandei cu cinste, să-i dea trusou, s'o lase în producție ca strungar, iar în prima zi liberă tot sovietul să se ducă în vizită la Vorobiev, să vadă cum stă și să-l ajute cu ceva eventual. Vanda plecă dela adunare fericită și uită chiar și de Petia al ei, atât de strâns era cercul pe care-l făcuseră fetele în jurul său.

Seara, Vanda se duse să-și ia rămas bun dela br'gada a patra. Zâreanschi o primi prietenos, o invită să stea pe scaun și o întrebă:

— Nu ești supărată pe mine?

— Vai, dragii mei băieți, îmi vine așa de greu să mă despart de voi, încât nici n'am timp să fiu supărată. Să trăiți frumos și

să nu mă uitați. Vă mulțumesc că mi-ați fost tovarăși, vă mulțumesc.

Volodia Begunoc o asculta pe Vanda cu luare-aminte și seriozitate, dar mai avu timp să se uite și la Filca. In ochiul lui Filca se văzu o lucire suspectă, iar Volodia dădu drumul spiritului său poznaș. Dar Filca își încruntă sprâncenele și spuse destul de grav, pe un ton dintre cele mai obișnuite, care nu trăda niciun pic de emoție:

— De... vom fi tovarăși buni și în viitor. In privința asta, să n'ai nicio grijă, Vanda. Dar lacrimile tale sunt de prisos... decе să plângi?

Vanda își șterse ochii, zâmbi și se repezi la Vania Galcenco, îi copleși cu sărutări față de toată lumea. Vania o privi speriat și își reveni abia într'un târziu:

— Dar decе mă săruți numai pe mine? Ia-ți rămas bun dela toată lumea.

După aceea, toată brigada a patra făcu gălăgie și se repezi la sărutat. Copiii strângeau mâinile Vandei și-i spuneau:

— Să mai vii la noi... în vizită... La brigada a patra... să mai vii.

Vanda încetă să mai verse lacrimi. Râdea și făgăduia să mai vină. Poate că mai târziu mai plânse pe undeva, dar brigada a patra n'o văzu. Într'adevăr, în brigada a patra, toată lumea își luă rămas bun dela Vanda într'o atmosferă de veselie și niciun colonist nu se gândi să plângă.

17. STEAGURI PE TURNURI

Construcția corpurilor fabricii se terminase și, așa cum se întâmplă totdeauna, tocmai atunci se constată că mai sunt de făcut atâtea, încât părea că va fi cu neputință să fie isprăvite toate vreodată. Ici, colo, stăteau pe postamente mașini; alte mașini veneau mereu și nu mai aveai unde să le pui: ba nu erau gata fundațiile, ba nu se făcuse subturnarea. Oricât de mult îngrijeau de ea, curtea coloniei se transformase într'un haos. Clădirile noi erau înconjurate de schele, peste tot erau împrăștiate barăci, magazii, resturi de scânduri, pietriș, bucăți de cărămidă; se căscau gropi de var, se vedeau târgi stricate, bucăți de placaj și de rogojini. Toate erau presărate de pulberea aceea de con-

strucție, de care nu mai găseai scăpare nici în clădirea principală.

Alături de fabrica nouă, „care se năștea în haosul" șantierului, murea întreprinderea veche a lui Solomon Davidovici și în jurul ei se întindea același haos, care era însă un haos al morții.

La sfârșitul lui August, rândurile coloniștilor în înaintare ajunseră la linia dela 1 Noembrie. Aceasta era media pe colonie. Flancul drept — fetele — „îl presa pe inamic, care se retrăgea în panică", pe liniile dela 20 Decembrie, dar, cu toate acestea, fabrica lui Solomon Davidovici murea. Strungurile „capre" ieșeau din funcție unul după altul și situația nu mai era bună în sala mașinilor din secția de prelucrare a lemnului. Stadionul, năpădit de resturi, de piese aruncate la rebut, de mormane de tot felul de lucruri inutilizabile, oferea un spectacol atât de respingător, încât, odată cu lăsarea frigului, Zaharov interzise categoric să se revină în stadion pentru lucru. De vreo două ori stadionul luase foc fără să se știe din ce cauză. Focul fusese stins ușor, dar rămăseseră petele negre ale porțiunilor carbonizate, din care pricină stadionul părea și mai trist. Solomon Davidovici spunea coloniștilor:

— Poți suporta orice: poți suporta neajunsuri în producție, poți suporta fabrica nouă, dar nu se mai pot suporta și incendiile. Cum să mai reziste inima și la încercarea asta? Pentruce?

Coloniștii îl calmau, în felul lor.

— Stadionul tot o să ardă. Să știți, Solomon Davidovici, că tot o să ardă.

— De unde știți așa de bine că o să ardă?

— O spun toți coloniștii.

— Asta-mi place grozav: o spun toți coloniștii. Parcă ei pot spune altceva?

— Despre stadion? Ce să mai spună despre el? Solomon Davidovici, asta-i lumea veche! Orice s'ar spune, trebue să i se dea foc.

Solomon Davidovici se supără și era îngrijorat. Acum, își făcuse obiceiul să vină seara la Zaharov și să moțăie pe canapea. Zaharov îl întreba:

— Solomon Davidovici, dece nu dormi?

— O chestie nouă, naiba s'o ia!

— Care chestie?

— Desigur, o chestie foarte nostimă: aștept un incendiu.

— La stadion?

— Dar unde ar mai putea să fie?

— Şi dece crezi că focul va izbucni atunci când nu dormi? Doar ar putea să ia foc şi spre dimineaţă?

— Spre dimineaţă e cu totul altă chestie! Nimeni nu va spune: „stadionul a luat foc, iar Solomon Davidovici se culcase devreme". Dar dacă mă culc la douăsprezece, cum credeţi, ar fi corect?

— Da, ar fi corect.

— Atunci, mai stau la dumneavoastră până la douăsprezece

La sfârşitul lui August, veni Creiţer, trecu repede prin secţiile lui Solomon Davidovici, intră la Zaharov şi rosti:

— Spune-i lui Volodca al dumitale să sune adunarea brigadierilor.

— Dar suntem în timpul lucrului.

— Nu-i nimic. Propun ca munca să înceteze imediat. După părerea dumitale, se mai poate lucra în secţia mecanică şi la stadion?

— Nu se mai poate deloc.

— Adună sovietul brigadierilor!

— Îl adunăm!

Miraţi, brigadierii şi coloniştii auziră cu toţii în toiul lucrului „adunarea brigadierilor". Nimănui nu-i trecu prin gând că acest semnal scurt, compus din trei sunete, dă ultima lovitură vechii întreprinderi a lui Solomon Davidovici.

Şedinţa nu ţinu mult. Creiţer propuse ca toate forţele coloniştilor să fie trecute pe şantier, ca să se termine mai repede fabrica nouă şi să se înceapă lucrul în ea. Coloniştii primiră această propunere cu ovaţii. Vorgunov ascultă, atât propunerea, cât şi ovaţiile cu neîncredere şi îngrijorare, se uită cu luare-aminte la băieţi şi nu puse decât o singură întrebare:

— Tot ei vor demonta şi schelele?

Brigadierii răspunseră cu priviri nedumerite: nu înţeleseseră care era esenţa întrebării, iar Vorgunov îi privi fără să înţeleagă privirile lor nedumerite. Solomon Davidovici îşi întinse buzele cu un aer de condamnare:

— Auzi dumneata, nu ştiu să demonteze schelele! De le-ai propune să demonteze pe dracul însuşi, dânşii ţi l-ar demonta şi ar aşeza totul în ordine: picioarele separat, copitele separat, coarnele şi coada tot separat. Ai putea face inventarul perfect liniştit.

Vorgunov întoarse capul spre el şi vorbi sarcastic:

— N'am avut prilej să demontez un drac dar oricum e mai uşor decât să demontezi schelele.

— Te înşeli. Crezi dumneata că dracul stă şi priveşte cum îl demontezi? Începe să muşte!

Această originală discuţie în contradictoriu fu rezolvată de Zaharov:

— Atât Solomon Davidovici, cât şi Piotr Petrovici au cam rămas în urmă cu politica: atât dumnezeu, cât şi dracul au fost demult demontaţi şi aşezaţi în muzee. Iar schelele le demontăm noi, Piotr Petrovici!

Vorgunov făcu din tot trupul o mişcare care însemna că va vedea el cum vor demonta coloniştii schelele.

A doua zi, în faţa diagramei comandamentului întrecerilor, mulţimea era deosebit de numeroasă. Comunicatul de luptă glăsuia:

„Situaţia pe front la data de 29 August.

Ieri, flancul nostru drept, purtător al steagului roşu, a dat inamicului ult'ma lovitură: planul anual al secţiei de croitorie a fost îndeplinit în întregime. După un asalt scurt, fetele au cucerit turnurile din partea dreaptă a oraşului. Pe turnuri fâlfâe steagul roşu al U. R. S. S.

Pierzând orice speranţă a victoriei, inamicul a procedat la evacuarea oraşului. Nădăjduim că mâine, în ciuda faptului că e zi de odihnă, unităţile din flancul nostru stâng şi dela centru vor intra, deasemenea, în oraş!".

Într'adevăr, în diagramă se vedea că pe turnul drept fâlfâia un steag roşu. Acest eveniment extraordinar era aşteptat de atâta vreme, încât nu-ţi venea să-ţi crezi ochilor că acum era un fapt îndeplinit. În tot cursul zilei, brigada a patra mergea să vadă diagrama: într'adevăr, pe turnuri se vedea un steag roşu, mic şi îngust, pe care era scris: U. R. S. S. În diagramă se mai vedea cum se împrăştia inamicul. Duşmanii nu erau deloc albaştri, erau negri, mici şi destul de respingători. Piotr Vasilievici Malenchi îi desenase în tuş şi probabil că pierduse mult timp cu munca aceasta, pentrucă duşmanii erau foarte mulţi la număr.

La masa de seară se citi un ordin. Ordinul spunea pe scurt:

„Brigăzile a cincea şi a unsprezecea să vină la adunarea generală cu frontul. Fanfara şi brigada drapelului vor sta la dispoziţia brigadierului de serviciu".

Seara, în adunarea generală, se desfăşură solemnitatea. Fetele intrară îmbrăcate cu hainele lor bune şi fură întâmpinate cu salutul steagului, apoi fură felicitate şi lăudate. Desigur, fetele n'avuseseră de luptat cu „caprele" şi lemnul, cum avuseseră de furcă băieţii, dar, cu toate acestea, nu se putea tăgădui că ele munciseră grozav. Deaceea, niciun băiat nu le pismuia ci, dimpotrivă, toţi se bucurau şi se uitau la fete cu ochi radioşi.

La felicitări răspunse Oxana Litovcenco. Igor îi asculta cuvântarea cu un simţimânt de mândrie. Era mândru că el era cel care o iubea pe Oxana, că numai el înţelegea ce minune de fată e Oxana! Nimeni altul n'ar fi putut să vorbească aşa de frumos cum vorbise Oxana:

— Iată ce am să vă spun, dragi tovarăşi! Cine şi când ar fi putut să creadă că fetele vor intra într'o cameră aşa de frumoasă şi că patruzeci de băieţi vor da onorul din trâmbiţe de argint pentru aceste fete? Iar băieţii înşişi, care au cântat şi care stau sub steagul nostru, împreună cu noi şi cu Solomon Davidovici, cu noul nostru inginer-şef Piotr Petrovici şi cu alţi oameni, dar, mai ales, cu Alexei Stepanovici şi cu alţii care nu sunt aici, care sunt acum la lucru şi împreună cu învăţătorii noştri, cu meşterii şi cu lucrătorii, toţi laolaltă ca un singur om, au ascultat ce ne-a spus Partidul Bolşevic, ce ne-a spus Lenin şi ce ne spune în fiecare zi Stalin. Au ascultat şi au muncit ca nişte eroi, nu ca nişte oameni plătiţi şi au făcut atâtea şi atâtea mii şi sute de mii de mese, scaune, gresoare, mese pentru desen liniar, chiloţi şi bluze, „cow-boy". Le-au făcut şi le-au trimis oamenilor ca să le întrebuinţeze. Acum, am cucerit pentru noi şi pentru ţara noastră o fabrică nouă, o fabrică cu adevărat stalinistă: vom face maşini, le vom face pentru Armata Roşie, pentrucă acum Armata Roşie trebue să-l bată pe duşman nu numai cu gloanţele, dar şi cu maşinile. Şi nu numai pentru Armata Roşie, dar şi pentru cei care construesc poduri şi pentru cei ce construesc case şi şosele şi pentru toţi cei ce muncesc. Niciunul dintre colonişti, niciunul nu s'a ascuns în convoiul căruţelor din spatele trupelor — cum spune tovarăşul Chirov, cel mai mare prieten şi ajutor al tovarăşului Stalin — afară poate de un singur ticălos, care mai trăieşte şi astăzi printre noi şi pe care mâna noastră nu l-a pedepsit încă. Şi ieri au mai dispărut unelte din fabrică. Aţi văzut cum fug din oraşul nostru oamenii cei negri, pe care i-a desenat comandamentul întrecerilor? Un omuleţ, tot atât de negru, trăieşte printre noi. Tovarăşi colonişti, fetele

vă roagă: nu vrem liniște și nicio bucurie până nu-l vom găsi și nu-l vom aresta. Și fetele vă mai roagă ca atunci când îl vom găsi, să se mai organizeze o solemnitate ca asta, o solemnitate cum n'am mai avut!

Aceasta fu cuvântarea pe care o ținu Oxana și toată lumea o ascultă, uitând la care mașină a lucrat fiecare, cine a fost la flancul drept, cine la cel stâng și cine a fost în centru. Își aduseră aminte îndată de cortina dela teatru, de ceasornic — ceasornicul de argint al lui Zaharov — de pa'toanele din anul trecut și de multe alte unelte și bunuri dispărute în colonie. Și își aduseră aminte de Volenco. Toți îi dădură dreptate: când va fi descoperit ticălosul acela, va trebui să se facă în colonie o solemnitate cum n'a mai fost. Când Oxana isprăvi, toți se gândiră că nu trebue să se răspundă la asemenea cuvântare: totul era clar și toată lumea gândea la fel. Dar ceru cuvântul ca să răspundă... Vorgunov. De când Vorgunov cere cuvântul în adunarea generală? Ce-a pățit Vorgunov?

Vorgunov urcă gâfâind treptele, spre bustul lui Stalin. Nu voia să vorbească simplu, dela locul lui. Voia să vorbească cum trebue. Și coloniștii așteptau cu mult interes ceeace urma să facă Vorgunov. El se opri drept în fața brigăzii drapelului și ridică din capul locului un deget:

— Oxana Litovcenco — așa se numește fata care a vorbit adineaori, brigadierul dela brigada a cincea! Vedeți, eu, un bătrân, un inginer bătrân, mă înclin adânc înaintea ei și-i spun: bravo, Oxana Litovcenco! Ea a vorbit despre ceeace este principal: ticăloșii negri se târăsc printre picioarele noastre la fiecare pas și ne stinghereșc din lucru. Am să vă spun drept: când veneam la voi, mă gândeam: ce fac ăia acolo? Se joacă cu puștii. Cu cine să faci fabrică? Mie nu-mi place să lingușesc pe nimeni, nu v'am lingușit, nici n'am să vă lingușesc. Dar acum m'am uitat bine și vă spun drept: Avem același drum. Să facem mai repede ordine în fabrica nouă și să pornim de grabă la lucru. Iar pe cei negri îi vom opări cu apă clocotită, îi vom opări pe toți laolaltă. E bine așa?

Coloniștii îl aplaudară bucuroși pe bătrânul inginer: primiseră alte ajutoare în sectoarele de luptă ale frontului lor. Vorgunov continuă:

— Dar să știți că la lucru sunt sever. Nu spun că sunt grozav de sever, dar așa... nu sunt mai moale decât Alexei Stepanovici!

— E'n regulă! strigară coloniştii.

— E'n regulă ? Atunci batem palma, Şi să mă ascultaţi.

— Iar dumneavoastră pe noi?

— Să vă ascult' eu? Ce să fac, cred că uneori n'am să am încotro!

Vorgunov râdea, stând lângă bustul lui Stalin, iar coloniştii râdeau şi ei stând pe canapea. Râdea şi fanfara şi brigada drapelului, râdeau şi cele patru rânduri de fete aşezate în front.

A doua zi, comunicatul de luptă anunţă:

„Inamicul a ieşit dintre zidurile oraşului nou. Inaintând pe tot frontul, unităţile noastre au intrat în oraş. Steagurile noastre roşii fâlfâe acum pe toate turnurile. Resturile forţelor inamicului s'au cuibărit pe teritoriul şantierului şi stau ascunse printre butoaie şi lăzi, în schele şi în grămezi de gunoi. O parte s'a aşezat la stadionul vechi. Sovietul brigadierilor a hotărît ca, în cursul lunii Septembrie, să fie alungaţi din ultimul lor refugiu pentru ca la 7 Noembrie să nu mai rămână în colonie niciun duşman".

18. CE ESTE ENTUZIASMUL

Vorgunov socotea că ar fi nimerit să se prevadă o lună pentru punerea la punct a şantierelor din jurul clădirilor vechi şi noi. Probabil că Vorgunov socotise bine că energia a unsprezece brigăzi valorează ceva. Dar încă la 31 August, adunarea generală hotărî:

„1. Intr'o situaţie ca asta, şcoala tot nu poate funcţiona. Deschiderea anului şcolar să fie amânată la 15 Septembrie, cu condiţia să nu se mai dea vacanţă de iarnă.

2. Să se lucreze cât se poate fără semnal de „încetare a lucrului".

3. Brigăzile să lucreze pe sectoare având fiecare anumite răspunderi.

4. Să se termine lucrul la 15 Septembrie".

La 1 Septembrie, toate brigăzile ieşiră la lucru imediat după ceaiul de dimineaţă, toate într'un singur schimb. Vorgunov nu se aşteptase la aşa ceva. Contase pe 100 de oameni-z'le în 24 de ore şi mai scăzuse 35 la sută pentru „corectarea muncii copiilor". Dar chiar către sfârşitul primei zile, constată că are la

dispoziție două sute de oameni-zile de câte opt ore, iar în ceeace privește corectarea muncii celor mici, acolo, în general, era foarte greu să te descurci. In multe părți, munca avea un incontestabil caracter copilăresc.

Șantierul de construcție dobândi deodată un aspect cu totul nou. Pe el mai lucraseră și înainte aproape două sute de constructori: teslari, tâmplari, zugravi, tencuitori și lucrători. Aceștia mai erau și acum la locul lor. Organismul de construcție a rămas același. Coloniștii par să nu fi schimbat nimic esențial! Băieții și fetele acestea cunosc mai puțin decât cunosc lucrătorii calificați, au și forță fizică mai puțină, în schimb, sunt ca sângele într'un organism. Sunt vijelioși și prezenți peste tot ca sângele. Umplu cu participarea, cu vorba, cu râsul, cu pretențiile și cu siguranța lor fiecare sector de lucru; siluetele lor vioaie se mișcă peste tot, cară ceva, se opintesc, țipă, apoi încep să se frământe deodată ca niște vrăbii, pleacă în pâlcuri într'altă parte, unde e nevoie de ajutorul lor.

In clădire, acolo unde terenul se adâncește, lucrează fetele. Pe seama brigăzilor lor a căzut o muncă grea: aruncatul pământului. Acolo trebue aduse mii de tărgi de pământ și, înainte de a se face asta, nu se pot pune dușumelele, nu se pot turna fundațiile pentru mașini.

Undeva, într'o ședință secretă, fetele au hotărît să ducă tărgile în fugă. In prima zi, această metodă îi uimi pe toți, iar băieții spuneau:

— Nu se poate! O să obosească!

Dar fetele au transportat tărgile în fugă și a doua zi și a treia zi, iar mai târziu s'a văzut limpede că nu numai că nu obosesc, ci pur și simplu că se obișnuesc să muncească în fugă. Atunci, băieții au început să spună altceva:

— Ia te uită: fug și cu tărgile goale și cu tărgile pline!

Acest ritm copilăresc începe să-l îngrijoreze pe Vorgunov. Intră în clădire din ce în ce mai des și privește. Perechi-perechi, fetele trec fuga prin fața lui și râd cu hohote:

— Bună ziua, Piotr Petrovici! Băieții nu stau degeaba acolo!

Dascălii și instructorii tehnici lucrează împreună cu coloniștii. Instructoarea dela secția de croitorie, o femeie în vârstă, fuge și ea după fete și fericită protestează cu glasul pe jumătate:

— Țicăloasele astea de fete m'au omorît: sunt femele bătrână. Înțelegi, lor le convine așa: sunt sprintene. Dar eu cum

pot să țin pas cu ele? E adevărat, că atunci când sunt cu mine o iau mai domol.

Pe un teren perfect nivelat, lângă fundația turnată aproape în întregime, un zidar bătrân stă jos și râde cu gura-l știrbă:

— N'am mai văzut așa ceva de când sunt! Măi ce oameni dârji! Și râd și vorbesc întruna. Mă uit la ei și mă apucă toți dracii. Ah! dacă aș putea să întinerești! Ah! ce-aș mai fugi și eu și ce le-aș lua-o înainte! Aoleu!

Deodată, sare în sus și se la după Lena Ivanova și Liuba Rotștain.

Brigada a patra are de executat o muncă specială: sfărâma piatră pentru beton. Resturi de cărămidă sunt împrăștiate pe tot șantierul și ele dispar sub ciocanele pușt anilor, tot așa cum dispare focul sub presiunea apei împroșcată cu furtunul. Nici nu-ți dai seama când s'au strămutat pușt anii pe vine într'un loc nou, bătând cu ciocanele și certându-se ca de obicei:

— Se zice mașină de rabotat dacă aleargă platoul, iar dacă aleargă cuțitul se numește shaping! O, acolo e un shaping mic, care se chiamă Keystone!

— Shapingul e tot o mașină de rabotat.

— Nu, mașină de rabotat e aia la care aleargă un platou, un fel de pat.

— Oho, pat? Care pat?

— Așa se zice!

— Pe urmă o să spui că umblă pătura! Pe urmă, o să mai spui că umblă cearșaful!

— Vă certați mereu, îi dojenește Brațan, uitându-se la pietrișul gata. Cărați pietrișul pe platformă.

— Cu ce să-l cărăm? Cu mâna?

— Dar unde vi-s tărgile?

— Ni le-au luat fetele, că nu le-ajung.

— Atunci, trageți o fugă și luați-le dela fete.

— E ușor de spus să le iei! Crezi că ți le dau? Dacă le contrazici, ajungi în raport, și, bineînțeles, ele au dreptate! Au mințit și ieri, eu nu le-am spus nimic, dar m'au făcut mojic!

Brigada lui Brațan lucrează într'unul din sectoarele de cinste: la trotoarele de asfalt! De vreo trei ori pe zi, o mașină cu un cazan în care se fierbe asfaltul se apropie de colonie. Peste tot teritoriul coloniei au fost întinse sute de metri de poteci late. Acum, ele sunt gata pe ici, pe colo. În alte părți, nu s'au

săpat decât gropi în pământ şi brigada lui Braţan le umple cu pietriş şi le betonează.

Lângă corpul principal al fabricii, brigada lui Pohojai dă jos schelele. Demontarea schelelor era o muncă atât de plăcută, încât era cât pe ce să se iste o ceartă în sovietul brigadierilor. A fost nevoie să se tragă la sorţi. Când sorţii norocoşi de a scoate schelele căzură asupra brigăzii a noua, Pohojai, urmat de toată brigada, fugi dela soviet direct spre corpul principal. Brigada a noua îi pricinueşte lui Vorgunov cea mai mare îngrijorare. El stă jos şi gâfâe de emoţie. Astăzi se scot schelele într'un punct unde clădirea coteşte şi unde schelele sunt din cale afară de încurcate. O grindă lungă de douăzeci de metri s'a încurcat şi se ridică aproape vertical în păinjenişul schelei. Coloniştii au înconjurat-o cu trupurile lor şi se străduesc s'o tragă afară. Jan Grif stă pe scândura cea mai ridicată şi îşi agită ciocanul de fierărie. Vorgunov se uită tocmai la ciocanul acela: n'a mai văzut până acum ca schelele să fie desfăcute cu ajutorul unui ciocan de fierărie. Cu un zgomot asurzitor, Jan Grif lasă ciocanul să cadă pe o porţiune alăturată a schelei, de unde cad câteva scânduri şi el însuşi se clatină pe baza lui îngustă de susţinere. Cei care stau mai jos îşi feresc capetele, pentru ca obiectele care cad să nu-i lovească. Vorgunov începe să-l tutuiască:

— Ce faci tu acolo? Ce faci tu, neruşinatule?

— Dar dece? întreabă Jan Grif mirat şi se uită jos. Toată brigada a noua se uită de sus la Vorgunov, căutând să înţeleagă ce vrea.

Dar Vorgunov a şi uitat de ciocanul nimicitor al lui Jan Grif. Atenţia lui e atrasă de micul Siniţân: acesta se caţără pe o grindă verticală şi ţine în gură o frânghie. Vorgunov ridică amândouă mâinile şi strigă atât, cât îi permite glasul lui grav şi răguşit:

— Unde te caţări? Unde te duce dracul?

Siniţân îl priveşte deasemenea de sus pe Vorgunov şi întreabă şi el:

— Dar dece?

— Dă-te jos imediat! Dă-te jos, aşa şi pe dincolo, îţi spun!

Brigadierul dela a noua, Pohojai, stă şi el sus pe scânduri şi face gălăgie:

— Lăsaţi-l să se caţere! Altfel, stăm aici până diseară. Leagă frânghia şi gata!

— Dar grinda nu-i fixată! Nu-i fixată, înțelegi!

— Cum ar putea să cadă? întreabă Pohojai. Suntem doisprezece inși, am zgâlțâit-o și n'a căzut.

Cearta și-a pierdut orice rost. Sinițân a ajuns în vârful grinzii și leagă frânghia. Vorgunov îl urmărește, fără să clipească din ochi:

— Să mergem, să mergem, spuneți-i ceva! Mi s'a făcut părul măciucă! Ce fac ăștia! Ce-s în stare să facă!

Lui Dem îi tremură buzele, iar mustățile pufoase i se mișcă de-i mai mare hazul. Vorgunov se uită în direcția mâinii lui și zărește un tablou cu adevărat turburător: vreo cincisprezece băieți stau pe acoperișul de lemn al unei magazii și cântă:

— Incolo! Incoace! Incolo! Incoace!

Se leagănă ritmic și toată magazia se leagănă împreună cu dânșii din balamalele-i slabe. Se leagănă din ce în ce mai mult, oasele îi trosnesc, niște pari și capete de scânduri ies afară prin coastele-i de lemn. Vorgunov pornește la fugă într'acolo și strigă ceva coloniștilor. Era însă prea târziu: magazia se prăbuși, se ridicară nori de praf și pulbere de lemn putred, se auzi un pârâit îngrozitor, haotic, și s'ar fi zis că în praful și pârâitul acela, toți cei cinsprezece coloniști se scufundaseră în pământ.

Glasurile lor încetară o clipă, apoi se auziră râsete, țipete, obișnuita tropăitură băiețească. Magazia nu mai exista. La pământ rămăsese numai un morman turtit din resturi de lemn de tot soiul. Unul după altul coloniștii ies din acel morman. Dem se apucă cu mâinile de păr și o ia la goană. Vorgunov se oprește, își scoate batista și își șterge chelia. Toți băieții ieșiseră de sub dărâmături și se uitau la magazia următoare. Corotac, mic și urechiat, strigă ceva și alergă înaintea celorlalți. Iată-l triumfând pe acoperișul magaziei. De data aceasta, Vorgunov nu mai strigă. In glasul lui se auziră intonații calme și grave de ordin:

— Ascultați acolo! Ce brigadă e pe magazie?

— A zecea, răspunseră câteva voci.

— Unde-i brigadierul?

— Eu sunt brigadierul, tovarășe Vorgunov!

Inaintea lui Vorgunov stătea Ilia Rudnev, privind cu ochi nevinovați la inginerul-șef și așteptând dispoziții. Vorgunov spuse cu aceeași voce calmă, de bas:

— Dar ce înseamnă asta, dracu' să vă ia?!

— Dece ?

— Dumneata eşti brigadierul dela a zecea? Numele dumitale?

— Rudnev.

— In calitate de locţiitor al directorului, mi se pare că am dreptul să te trimit la arest.

Ochii lui Rudnev cată miraţi:

— Pentruce?

— Cine ţi-a arătat acest sistem de dărâmare?

— Dar prin ce este rău sistemul acesta? Am dărâmat acum a treia magazie. Ne-au mai rămas două.

— Vă interzic categoric, înţelegi, vă interzic!

Rudnev se uită cu o privire înduioşătoare în ochii lui Vorgunov:

— Tovarăşe Vorgunov, lăsaţi-ne să dărâmăm şi aceste două magazii! N'are să fie nimic.

— Nu dau voie!

— Dar ce a mai rămas?... Două magazii!

— Mai obiectezi? Treci la arest pentru o oră! Imediat!

— Am înţeles, am o oră de arest, salută Rudnev şi strigă, întorcându-se cu faţa spre brigada lui:

— Perlov, ia în primire brigada, că eu am ieşit din front!

Perlov, îndesat, lat în spate, salută şi el:

— Am înţeles, iau brigada în primire!

Dădu numaidecât ordin brigăzii a zecea:

— N'avem timp să prindem ciorii Luaţi-o cu asalt!

Brigada a zecea se urcă pe acoperiş. Vorgunov cedă. Puse mâna pe umărul lui Rudnev şi spuse trist:

— Dragă Rudnev, încetaţi! Nu se poate cu sistemul ăsta!

— Dar cum?

— Rudnev, încetaţi imediat. Au şi început să se clatine, să clatină!

— Nu le daţi nicio importanţă!

Până la urmă, Vorgunov îşi ieşi din sărite. Strigă, înjură, ordonă şi îşi ajunse scopul: brigada a zecea coborî de pe acoperiş. Mai târziu, în adunarea sovietului brigadierilor, Rudnev spuse, făcându-şi autocritica:

— Desigur, la noi era o pierdere neproductivă de energie: două magazii au fost dărâmate în două zile, când ar fi putut să fie dărâmate în cincisprezece minute, dacă s'ar fi făcut uz de metode raţionale.

La marginea terenului, brigada a opta dobora arborii de prisos pentru a lărgi straturile de flori din faţa clădirilor noi. Acolo se aplicau, deasemenea, metode raţionale: Igor şi Sancio tăiau trunchiul gros al unui stejar bătrân doborît, iar Danilo Gorovoi stătea fericit pe trunchi. Zaharov se apropie de tăietori. Danilo roşeşte şi i se adresă cu o plângere:

— Alexei Stepanovici, să vedeţi cum e noul brigadier! Nu ne lasă să muncim.

Igor lăsă fierestrăul şi explică directorului:

— Alexei Stepanovici, e o măsură absolut indispensabilă! În situaţia de faţă, Danilo nu poate fi privit ca o forţă motrice! În niciun caz. Danilo trebue privit ca o presă, avându-se în vedere greutatea şi firea lui liniştită. Alt colonist n'ar fi putut să stea pe loc în timp ce tăiem. Danilo însă stă.

— Mnda! înclină capul Zaharov. E just. Dar cum utilizaţi celelalte calităţi ale lui Danilo?

— Calitatea următoare e greutatea. Vedeţi, Danilo stă la capătul ăsta. Zâmbeşte, Danilo! Ne vine mai uşor la tăiat, pentrucă stejarul acesta e afurisit, prinde fierestrăul. Altfel, nu se poate tăia.

— Poate că aţi câştiga mai mult dacă l-aţi utiliza pe tovarăşul Gorovoi ca pe o forţă suplimentară. Atunci, doi ar tăia, iar al treilea s'ar odihni.

— E absolut desavantajos! Am încercat: randamentul scade în mod catastrofal.

Danilo Gorovoi ascultă un timp, apoi începu să alunece de pe trunchi.

— Ah, Alexei Stepanovici, ne-aţi desagregat familia de oameni muncitori!

Zaharov începu să râdă şi plecă. Întoarse capul de departe şi văzu că Igor şi Sancio tăiau, iar Danilo stătea iarăşi pe trunchi.

Colonia avea în total unsprezece brigăzi şi fiecare brigadă avea o sarcină de răspundere. Vorgunov trebuia să acorde atenţie fiecărei brigăzi şi peste tot rămânea îngrijorat de ritmuri prea „copilăreşti". După o zi de muncă, inginerul-şef se sătură să tot strige şi să se enerveze. Se duse la Zaharov şi-i spuse:

— Ştii... mă mir că poţi lucra cu aşa oameni!

Seara, Vorgunov începu să se plictisească. Se plictisi, se plictisi, umblă printre obiectele lui, apoi nu se mai stăpâni şi

se duse spre dormitoare. Intră la brigada a noua, se așeză pe scaun și întrebă:

— Tovarășe Pohojai, ați scos grinda aceea?

— Care grindă?

— Era una așa... înaltă, care stătea în sus.

— Aia care era în colț, aia care era lângă turnătorie sau aia care era în spate?

Vorgunov își șterse în tăcere chelia și se potoli:

— Aha... înseamnă că erau trei grinzi. De, ce să vă fac?... Trăiți bine aici. In curățenie. Imi închipui că aici e veselie.

Pe urmă, începură o discuție despre entuziasm. Pohojai spuse:

— Piotr Petrovici, știți cum o începem cu fabrica nouă? O să începem cu entuziasm!

— Cum vine asta... cu entuziasm?

— Așa cum fac comsomoliștii!

— Aha!

— Dumneavoastră nu credeți în entuziasm?

— Ce-i aia a crede? Sunt lucruri pe care le cunosc și altele pe care nu le cunosc.

— Cunoașteți entuziasmul?

— Cunosc entuziasmul, cum de nu. Voi, de pildă, cunoașteți geometria?

— Cunoaștem.

— Care este formula suprafeței cercului?

— Pi er pătrat.

— Cum s'ar putea modifica această formulă cu ajutorul entuziasmului?

— Asta-i altă chestie! Entuziasmul nu este făcut ca să stricăm formulele.

— Dar voi ați stricat astăzi mai multe formule.

— Când le-am stricat?

— Atunci când ați dat jos schelele.

— Dar ce formule sunt acolo?

— Acolo sunt formule la fiecare pas. Dacă o grindă stă în picioare, înseamnă că se sprijină de ceva. Sunt anumite legi de rezistență a materialelor și așa mai departe. Pe baza acestor legi, există și o lege sovietică: schelele nu pot fi demontate în felul acesta. Dar voi, ca niște papuași, v'ați cățărat cu o frânghie în gură. Iar Rudnev cu brigada lui cum a dărâmat

magaziile? Câte formule a stricat? şi dumneata spui că nu se poate să strici formulele.

Brigada a noua începu să strige, se revoltă şi găsi numaidecât ce să obiecteze:

— Dar cum se procedează la război? Dacă am fi la război? Sunt şi acolo formule?

— Cum să nu?!

— Sunt formule la război?

— Copiii mei, războiul este un lucru serios. Eşti dator să mori pentru Patrie? Iată prima formulă! E adevărat? Aha! aţi tăcut? Dar ai dreptul să mori prosteşte?

— Cum adică?

— Uite-aşa: ieşi din tranşee, începi să dai din mâini şi te curăţă! Ai dreptul?

— Dacă se găseşte unul să vrea aşa...

— Nici pomeneală. Nimeni n'are dreptul să vrea aşa ceva Eşti soldat, eşti necesar şi n'ai dreptul! Aha, aţi tăcut? Ei, la revedere. Mâine nu vă mai permit să stricaţi formulele.

Se ridică şi plecă. Brigada a noua îl privi din urmă, iar Pohojai spuse:

— Aţi văzut cum e? E împotriva entuziasmului.

— Nu, nu e împotrivă!

— Cum nu e împotrivă?

— E împotrivă.

— Ba nu e împotrivă.

Această problemă ieşi din brigada a noua şi începu să se plimbe prin toată colonia. Atât în timpul lucrului, cât şi în timpul liber, toată lumea se străduia s'o rezolve cât mai just.

In timp ce se desfăşurau aceste speculaţii teoretice în legătură cu problema entuziasmului, munca pe şantier se desfăşura în ritmurile dinainte şi nu totdeauna Vorgunov izbutea să-şi apere formulele. La 15 Septembrie, şantierul deveni de nerecunoscut: orizontalele frumoase ale clădirilor se desgoliseră de schele, înconjurate acum de straturi de flori şi de poteci, asemenea unor panglici elegante. Maşinile se înşirau în rânduri drepte pe pardoseala nouă şi strălucitoare. Tencuitorii continuau să mai lucreze ici, colo. Duceau acum o viaţă grea. La intrarea în fabrică stăteau sentinele cu arme, iar jos se vedeau cârpe uscate şi ude.

— Tovarăşe, şterge-ţi picioarele.

— Cum?

— Șterge-ți picioarele.
— Eu?
— Dumneata. Uite ai cârpă acolo.
— Dragul meu, eu sunt tencuitor!
— N'are importanță!
— Dar unde s'a mai văzut ca tencuitorii să-și șteargă picioarele?
— Inseamnă că are să se vadă acum.

Tencuitorul își șterge tălpile obișnuite să nu se șteargă niciodată și se uită minunat la sentinelă. Mai târziu, tencuitorii se duseră să se plângă lui Vorgunov și lui Zaharov. Vorgunov le răspunse:
— Și ți le-ai șters?
— Mi le-am șters.
— Și n'ai murit?
— Dece să mor...
— Foarte bine.

Zaharov spuse:
— N'am ce să le fac. Mă obligă și pe mine.
— Nu zău? Și pe dumneata?!

Astfel, se*lăsară păgubași.

La 15 Septembrie, în adunarea generală, Vorgunov raportă asupra terminării lucrărilor, lăudă mult toate brigăzile de coloniști, dar nu mai pomeni nimic despre formule. După adunare, Pohojai îl întrebă:
— Totuși, trebue să ne răspundeți: entuziasm există sau nu? Vorgunov scăpă printr'un șiretlic:
— Prieteni, asta se mai numește altfel: asta-i cinste, asta-i dragoste, asta-i suflet! Voi aveți suflet?
— Suflet? Trebue să avem...
— Asta-i! Asta este entuziasmul.

19. IN FABRICA NOUA

Studenții vechi și noi plecaseră mai demult. Fură petrecuți în mod solemn, se ținură cuvântări sub drapel, fură conduși cu tot frontul până la gară. In gară se mai găsi câte unul ori altul să plângă, dar bineînțeles nu din brigada a patra.

Plânseră mai mult fetele cărora le părea rău să se despartă de Clava Cașirina, dar nici brigăzii a opta nu-i venea atât de

ușor să-și ia rămas bun dela Nesterenco, dela Colos, dela Sadovnicii și dela Grosman.

In locul celor plecați veniră oameni noi. Se aflau printre dânșii copii veniți din sânul familiei și copii veniți „din libertate" și de sub arest, erau băieți și fete. In ziua sosirii lor, Igor Cerneavin era brigadier de serviciu. Își aduse aminte de ziua când Volenco îl luase în primire pe el și avu un sentiment de bucurie și de tristețe. Pe unde o mai fi oare Volenco?

Novicii o duceau bine în colonie. Secțiile vechi ale lui Solomon Davidovici erau încuiate cu lacăte și iarba de toamnă — vai, ce repede crește! — năpădise potecile vechi bătătorite de coloniști. Stadionul nu mai arsese. Veniră lucrători și, în câteva zile, împrăștiară construcția aceea extraordinară. Nimănui nu-i păru rău de ea. Până și Solomon Davidovici oftă ușurat și nu mai așteptă niciun incendiu.

Solomon Davidovici fu numit șef al secției de aprovizionare și desfacere. In ziua numirii, mulțumi coloniștilor pentru munca lor plină de eroism în fabrica veche, își aduse aminte de încordarea și suferința cu care se câștigaseră șase sute de mii pentru noua fabrică și spuse că nu va uita niciodată acest an minunat. Solomon Davidovici vărsă câteva lacrimi, dar nu se rușină de ele și nimeni nu găsi că aveau dece să-l rușineze. Pe urmă, își reveni și vorbi precum urmează:

— Inainte, credeam că descreste curba mea. Dar acum, tovarăși coloniști, țin să vă spun că, atât timp cât bate inima, curba nu poate descreste. Sancio Zorin avea dreptate când zicea că această curbă a fost inventată de oportuniști.

Seara, târziu, în cabinetul lui Zaharov, Solomon Davidovici uitase de fabrica veche și se pregătea cu mult entuziasm pentru noua lui misiune: aprovizionarea și desfacerea. Ii spuse lui Zaharov:

— Trebue să știți că sub scut sau cu scut, dar nu vom fi prost aprovizionați.

Zaharov îl îmbrățișă pe Solomon Davidovici și propuse o modificare neînsemnată pentru strigătul lui de luptă:

— Solomon Davidovici, trebue să spui „cu scut sau pe scut". Așa spuneau grecii.

— Și nu spuneau „sub scut"?

— Nu spuneau, Solomon Davidovici.

— Inseamnă că n'aveau nevoie să stea sub scut?

— Intocmai. Așa spuneau grecii când plecau la război. Am să mă întorc cu scut, înseamnă că voi învinge. Pe scut, înseamnă că mă vor aduce mort. Cu scut sau pe scut.

Solomon Davidovici ascultă cu luare-aminte această informație istorică și se îndoi.

— Dacă înțeleg bine, nouă ni se potrivește numai cu scut. Pe scut nu ni se potrivește absolut deloc. Ce rost poate să aibă pentru secția de aprovizionare să vină pe scut?

— Așa o fi...

— Atunci să spunem așa: cu scut sau cu două scuturi! Aceasta e perfect acceptabil pentru secția de aprovizionare.

Cu această zicală clasică rectificată, Solomon Davidovici se aruncă într'o nouă luptă. Primi curând la dispoziția lui o mașină mică, un G. A. Z. Șofer era Mișa Gontari.

Bine o mai duceau novicii în colonie! Intraseră dela început într'o fabrică nouă și ajunseseră din prima zi într'un loc care nu putea fi numit altfel decât raiul pe pământ!

La 17 Septembrie, peste două sute de coloniști intrară între zidurile fabricii. Fiecăruia dintre ei se pregătise un loc minunat: unuia în secția mecanică, altuia în aceea de turnătorie, altuia în aceea de montare, altuia în secția de unelte.

Secția mecanică era situată la parter. De fapt, nici nu exista etaj. La etaj exista un balcon, care mergea de-a-lungul celor patru pereți ai sălii vaste și nu împiedica iluminarea prin acoperiș a acelei săli. In secția mecanică se aflau vreo cincizeci de minunate mașini-unelte, sovietice și străine: strunguri simple, strunguri revolver, mașini de șlefuit, de rabotat, de tăiat roți dințate, mașini de frezat, de găurit, de mortezat. Fiecare mașină era minunată, fiecare era elegantă în felul ei: una strălucea cu piesele ei nichelate, alta era serioasă și modestă în reflexe mate de oțel, alta era inteligentă și elegantă ca un diplomat, alta era frumoasă în liniile atrăgătoare și inimitabile ale corpului său negru și lucios ca o oglindă. Micul shaping „Keystone" e încă acoperit cu un amestec gălbui și uleios. Filca Șari și Vania Galcenco, noii lui stăpâni, îl îngrijau, îl spălau și-l dichiseau.

Primele strunguri care intrară în funcțiune erau de tipul „Comsomoleț" și „Crasnâi Proletarii". Tot efectivul brigăzilor a treia și a zecea trecură la ele. După o zi începură să funcționeze strungurile revolver, unde lucrau Zâreanschi, Porșnev, Sadovnicii, Ianovschi și alți veterani din colonie. Curând după

aceea, intrară în funcțiune creuzetele din secția de turnătorie, iar în secția mecanică apărură piesele strălucitoare, de aluminiu, ale carcasei mașinii de găurit: scutul de sus, scutul de jos, bancul. In scurt timp, aceleași piese strălucitoare începură să se învârtească și în platoul strungurilor simple și ale strungurilor-revolver.

Acum, la strunguri se cerea precizie, dar coloniștii nu erau încă obișnuiți cu ea și, deaceea, erau prudenți ca într'un laborator. De două ori pe minut, colonistul lua șablonul sau șublerul și controla piesa în lucru. Etajul — secția de montare — era dat aproape în întregime fetelor și puștanilor. Mâinile lor dibace aveau cea mai mare căutare acolo. Era încă foarte departe până la o mașină de găurit întreagă, dar „nodurile" se și strângeau. Primele bobine trecură prin mâinile fetelor.

După școală, în aule și în cabinetele școlare învățau grupele organizate de Comsomol pentru o mai bună pătrundere a tainelor producției. Erau multe asemenea taine. Executarea fiecărei piese constituia o problemă foarte complicată a cărei deslegare era legată, atât de caracterul strungului, cât și de un complex întreg de dispozitive. In procesul montării, se constata mereu că operația cutare ar trebui executată altfel și că e mai bine ca mai multe din piese să nu fie ascuțite, ci stanțate. Mașina electrică de găurit avea un sistem întreg de pinioane, care pricinuiau cea mai mare bătaie de cap. Inginerul Beglov, negru ca tăciunele, posomorît și stângaci, umblase o săptămână încheiată în jurul mașinii de tăiat roți dințate „Marat". El și Semeon Casatchin așteptau cu inima la gură ieșirea fiecărui pinion nou. Când se năștea un pinion, trupul lui cald tremura în palma lui Beglov. Casatchin se uita la palma inginerului aproape cu lacrimi în ochi și spunea:

— Iar i-a mâncat capetele...

— Iar.

— Hai să încercăm unul cu modulul!

Beglov îl privea pe Semeon în față, dar nu vedea ochii lui mari și cenușii, ci o foaie de hârtie acoperită de cifre, foaie pe care calculase noaptea trecută lucrul frezei, modelul zero șaptezeci și cinci de sutimi.

— Nu... hai să mai dăm drumul puțin afurisitului ăstuia.

— Tot nu iese, spuse Semeon Casatchin, dar își puse supus în funcție mașina complicată.

Amândoi stăteau din nou deasupra maşinii şi aşteptau încremeniţi.

Controlorii începură să cutreiere secţiile. Ei erau: coloniştii Meatnicova, Sancio Zorin şi Jan Grif. Aveau în mâini şabloane, modele şi alte instrumente de precizie. Un cuvânt nou, „sutimea" apăru la colonişti şi începu să circule. La etaj, începu să funcţioneze o maşină de şlefuit rotund, un „Kelenberger", asupra căreia Alexandr Ostapcin şi Pohojai îşi revărsară toată rezerva de dragoste şi grijă ce pot încăpea într'un suflet de colonist. Şlefuirea axelor se făcea şi acolo, la început, controlând permanent după şablon. In două săptămâni, Pohojai învăţă să pronunţe cuvântul „sutime" fără niciun respect.

— Cum ai spus? Să mai iau o jumătate de sutime? Am înţeles, tovarăşe instructor...

Pohojai dădea drumul la maşină şi se apleca puţin spre ea: ochii lui, nervii lui, al cincilea, al şaptelea şi al zecelea simţ, totul se concentra asupra calculării mişcărilor infinit de mici ale maşinii. Şi iată că momentul şiret, fugar şi insezisabil era prins. Pohojai oprea maşina şi întindea piesa instructorului:

— S'a făcut, o jumătate de sutime, tovarăşe instructor! Poftiţi!

Munca în fabrică progresa. In magazii, unele rafturi erau pline de piese, talajul se scotea din secţii cu lăzile, în adunarea sovietului brigadierilor lumea începu să critice modelele de lemn şi să-i ceară tânărului inginer Comarov explicaţii. Comarov veni uşor îmbujorat în obrajii lui de obicei palizi şi căută să se desvinovăţească:

— Tot ce s'a putut face în secţia de unelte, s'a făcut. Au mai rămas patruzeci de dispozitive, care vor fi gata peste o săptămână. Ne ţine în loc oţelul numărul patru, pe care ni l-a promis Solomon Davidovici.

Coloniştii îl ascultau pe Comarov, îl credeau şi-l respectau. Totuşi, îl întrebau.

— Dece când s'a adus oţel numărul patru, a stat în magazie două zile şi abia după aceea s'au gândit să-l scoată?

— Şi dece planurile conductorului pentru piesa o sută treisprezece erau greşite?

Comarov roşea şi mai mult uitându-se la Vorgunov. Piotr Petrovici spunea:

— Ei vezi? Dece te uiţi la mine? Uită-te la ei!

Filca Şari sta ca de obicei pe covor şi îşi exprima şi el părerea:

— Toate astea sunt din cauză că Ivan Semeonovici dă prea multă atenţie... prea multă atenţie Nadejdei Vasilievna.

— Filca, se revoltă Torschi, dar ce înseamnă asta! Totdeauna trebue să te dăm afară din adunare!

Filca îşi umflă buzele şi întoarse capul: el nu-şi aducea aminte să i se fi făcut vreodată dreptate. Dar nici Comarov nu era într'o situaţie uşoară după cuvintele lui Filca. Răsuci repede în mâini nişte hârtii în legătură cu uneltele şi bombăni:

— Nu mai pot să aud... asemenea vorbe... Am fost numit aici ca să muncesc, nu ca să aud...

Brigadierii se uitară diplomatic la ferestre, iar Oxanei îi tremurară uşor buzele. Zaharov îşi îndreptă ochelarii.

Seara, Comarov se prezentă la Zaharov cu demisia scrisă. Zaharov puse cererea înaintea lui şi se uită la scrisul lui Comarov cu o privire neîncrezătoare:

— Ivan Semeonovici, nu trebue!

— Cum nu trebue? Ce drept au să se amestece... în chestiuni personale?...

— Dar ce vezi dumneata aici? În chestiunile dumitale personale nu este nimic ruşinos. Toată lumea ştie că eşti îndrăgostit de Nadejda Vasilievna, toată lumea are simpatie pentru dumneata, se bucură, iar Filca desigur că nu înţelege nimic în asemenea chestiuni.

După întâmplarea aceea, timp de vreo zece zile, Comarov umblă prin colonie întunecat, căutând să nu se întâlnească cu Nadejda Vasilievna. Peste zece zile, avu o nouă ciocnire cu sovietul brigadierilor, dar de data aceasta pe altă chestiune: sovietul voia să-l mute pe colonistul Redca la secţia mecanică. Comarov obiectase îndelung împotriva acestei mutări, apoi îşi ieşi din fire:

— Să ştiţi că dacă mi-l luaţi pe Redca, plec dela fabrică!

După aceste cuvinte, mânios şi palid, se uită peste capetele brigadierilor. Aceştia fură cuprinşi de mirare, iar Filca spuse:

— Dece nu? Are dreptate! Pentruce?!

Sovietul brigadierilor cedă, iar seara Zaharov îi spuse lui Comarov:

— Vezi? Ţi-ai apărat punctul de vedere şi ai câştigat.

Comarov zâmbi şi, după ce ieşi dela Zaharov, se duse direct la Nadejda Vasilievna.

In porțiunea de orizont în care se afla sfera lui Solomon Davidovici era foarte greu: nori de furtună se adunau mereu acolo. Toți banii fuseseră cheltuiți cu construcția și cu instalațiile, fabrica veche fusese închisă, iar cea nouă nu producea încă. Și Solomon Davidovici „făcea băi de aburi".

— Avem oferte câte vreți. Putem primi orice avans, numai să semnați un contract pentru livrare de burghie.

— Deocamdată n'avem burghie, răspunse Zaharov.

— Dar le vom avea odată, sau nu?

— Imi închipui că primele burghie vor fi proaste.

— Ce importanță are dacă vor fi proaste sau bune. Putem să le vindem?

— Nu putem să le vindem.

— Alexei Stepanovici, să spuneți asemenea cuvinte celor cu nervii tari, dar nu unuia care are nervii uzați. Cum vine asta: nu se poate vinde o producție finită?

Zaharov tace, iar Solomon Davidovici oftează și suferă:

— Credeți că mai sunt om? Sunt un cal care o ține într'o goană!

Ca orice întreprindere adevărată, fabrica nouă era un lucru greu. Se iveau necazuri când într'o parte, când în alta. Descopereau secrete acolo unde se păruse că totul era senin și clar. Și nu numai pe Solomon Davidovici îl apucau uneori nervii, dar și brigada a patra începuse să fie răscolită de neliniște, de acea neliniște care se mai numește și simț de răspundere. Coloniștii socoteau fabrica nouă drept o fericire ne mai pomenită și ne mai văzută, care le era sortită. Din moment ce știau că Revoluția din Octombrie a dat oamenilor o viață nouă, viața aceasta nouă și fericită era pentru dânșii strâns legată de fabrica de unelte electrice. Deaceea doreau cu atâta patimă ca burghiele să iasă cât mai curând, ca reprezentanții Armatei Roșii și ai industriei să vină cât mai curând să le ia, ca Guvernul Sovietic să dea cât mai curând un ordin prin care să se interzică importul de burghie electrice din străinătate.

Igor Cerneavin primi cea mai frumoasă mașină din fabrică, o mașină plană de șlefuit „Samson Werke". Ea se afla într'un colț al secției mecanice, alături de shapingul „Keystone". Igor Cerneavin spunea tovarășilor săi:

— Mașina aceasta e cea mai simpatică ființă din lume. E așa de simpatică, încât poți chiar să stai de vorbă cu ea.

Intr'adevăr, Igor stătea de vorbă cu ea, mai ales dimineața, când venea la lucru. Mașina lui Igor era cu adevărat interesantă: obiectul plat care trebuia șlefuit nu se fixa cu nimic de placă. Igor doar atingea întrerupătorul care era mai la o parte și piesa se lipea de masă, ca și cum amândouă ar fi fost tăiate dintr'o singură bucată

— Masa asta e magnetică, spunea Igor. Masa magnetică e cu totul altceva decât un platou din acelea care se întrebuințau înainte de Revoluție!

Totuși, și Igor primi o lovitură. Intr'un dulăpior din corpul strungului se afla un flacon cu un ulei special, foarte scump, de care Solomon Davidovici făcea rost cu mare greutate, exclusiv pentru mașina aceea. Intr'o dimineață, Igor veni în secție, deschise dulăpiorul și nu mai găsi flaconul. Uitase oare să-l pună în dulăpior? Igor cercetă mașina peste tot, căzu pe gânduri și întrebă îngrijorat:

— Signor, ieri ți-am uns piesele și am pus flaconul în dulăpior! Ce-ai făcut cu el?

Dar mașina de șlefuit tăcea și, după expresia feței sale, se vedea că și ea e necăjită de cele întâmplate. Alături, pe „Keystone" lucra Filca. Igor se uită bănuitor la Filca și la schaping, dar amândoi aveau o expresie dintre cele mai virtuoase. Igor își căută uleiul toată ziua și nu-l găsi. Asemenea cazuri nu-i mai mirau pe coloniști.

Furturile continuau în colonie. Dela deschiderea fabricii noi, ele se concentraseră asupra uneltelor. Nu era zi în care să nu dispară câte ceva din preajma cutărui sau cutărui strung: un micrometru, un șubler, un dispozitiv, o cheie, cuțite scumpe. Zaharov dădu ordin ca, după terminarea lucrului, totul să fie predat la magazie în afară de lucrurile „curente" atribuite mașinii respective, care trebuiau să fie ținute în dulăpioare, sub cheie. Această măsură nu ajută la nimic, pentrucă lucrurile continuau să dispară și din dulăpioare, de sub cheie. Șeful magaziei de unelte, fostul turnător Bancovschi, nu făcea decât să redacteze procesele-verbale pentru uneltele dispărute, le ducea la semnat la Vorgunov și spunea:

— Aici... în colonia asta, jumătate din oameni sunt... hoți. O să vedeți că o să fure tot.

Vorgunov semna actele în silă, strâmba din buze, întorcea capul, apoi se ducea la Zaharov:

— Ce-i de făcut? Nu se poate lucra așa! Micrometrele sunt lucruri foarte scumpe și nu sunt ușor de procurat.

Zaharov îl asculta în tăcere, se întorcea brusc pe scaun și își sprijinea mâinile în genunchi: punea pe un picior pumnul, pe altul cotul și își mușca buza de jos. Vorgunov îl urmărea cu privirea și întreba:

— Cum credeți, câți pungași sunt în colonie?

Zaharov răspundea, fără să-și schimbe poziția:

— Piotr Petrovici, desigur că sunt pungași, dar pungașii noștri au sentimente și inimă. Ei n'ar fura din fabrică.

— Dar cine fură? Cine? Dorm și tremur: dacă se fură frezele, ne oprim pentru multă vreme. Astfel de freze nu se găsesc în tot orașul, nimeni n'are nevoie de ele afară de noi. Știți dumneavoastră ce înseamnă să faci o freză?

Se spune că dacă un om are o pată pe față, se obișnuește cu ea. Furturile din colonie erau și ele niște pete urîte care sluțeau fața senină și omenească a colectivului, și, în ciuda zicalei, coloniștii nu se puteau obișnui cu ele. Igor își căută câteva zile uleiul, alții își căutară micrometrele și șublerele, dar toți nu se mai gândeau la mașinile lor obidite, ci la marea durere generală, la neputința generală a colectivului.

Igor își mai căută uleiul, când, înainte de masă, brigadierul de serviciu Râjicov intră în cabinetul lui Zaharov și uită chiar să ia poziția reglementară:

— Alexei Stepanovici, un furt nou: s'au furat toate frezele dela mașinile de tăiat roți dințate, toate până la una!

— Ce?

— N'a mai rămas nicio freză. Optsprezece bucăți!

Zaharov își scoase ochelarii, îi puse pe masă, își apăsă cu putere degetele pe ochi, apoi își frecă obrajii cu palmele și în cele din urmă spuse:

— Am înțeles!

— Alexei Stepanovici, trebue să facem o perchiziție!

— Nu trebue... perchiziție.

Râjicov oftă, ridică în tăcere mâna și ieși.

20. DUȘMANII

La ora cinci seara, Filca și Vania Galcenco ieșiră din cabinetul lui Zaharov. Volodia Begunoc suna adunarea brigadierilor. Râjicov auzi semnalul și se miră; dece se sună fără știrea brigadierului de serviciu? Porni la Zaharov.

— A, dai spuse Zaharov, te rog să mă ierți, e nevoie urgentă. Tot voiam să-ți spun să amâi masa de seară, mâncăm mai târziu.

Dar, înainte de a se fi adunat brigadierii, Igor Cerneavin se opri înaintea lui Zaharov:

— Știu: uleiul mi l-au șterpelit Filca și Vanca. Și vă rog: să-i interogați mai sever.

— Dar tu n'ai dovezi?

— Dacă aș fi avut dovezi, nu v'aș fi sâcâit pe dumneavoastră ci m'aș fi dus direct la sovietul brigadierilor. Să-i interogați cum trebue. Lucrează amândoi alături la „Keystone" și ei mi l-au șterpelit.

In cabinet se aflau Vorgunov, Solomon Davidovici și Nadejda Vasilievna. Lui Igor nu-i păsa de prezența lor, acum îi era egal, de toți și de toate, nu putea să cruțe pe nimeni și nu ținea socoteală de nimeni. Nu se știe dece, Zaharov zâmbea și nu împărtășea părerea lui Igor:

— Dar ce pot să fac?

— Alexei Stepanovici, trebue să-i luați în primire. Am să-i chem.

— Chiamă-i.

Nu trebuia să-și piardă mult timp ca să-i cheme. Igor deschise ușa spre camera sovietului brigadierilor și spuse:

— Ia veniți încoa.

Probabil că acuzații ghiciră foarte bine cine anume trebuia „să vină încoa". Filca și Vania intrară în cabinet și-l salutară corect pe Zaharov. Vania se așeză încetișor pe canapea și, din capul locului, își ațintì privirile spre tavan. Filca se opri în fața mesei, dispus să vorbească cu Zaharov. Acesta își îndreptă ochelarii și întrebă pe un ton de severitate mijlocie:

— Uitați-vă ce e... Cerneavin vă acuză că i-ați luat un flacon de ulei.

Filca ridică ochii spre Igor:

— Noi ți-am luat uleiul? Mă, da' caraghios mai ești! Nu ți-am luat nimic.

— Iar eu spun că mi-ați luat.

Filca avea o mimică extraordinară: convingătoare, serioasă și respirând sănătate.

— Igor, gândește-te și tu: ce să facem cu uleiul tău? Noi avem uleiul nostru!

— Eu am avut un ulei special, scump!

— Aha, un ulei special? Mare păcat! Unde l-ai ținut?

— Dece te mai prefaci? Unde l-am ținut! În dulăpiorul mașinii.

Fire foarte impresionabilă, Filca Șari clătină din cap:

— Îmi închipui ce rău îți pare!

— Uitați-vă la el, își mai și închipuie! Ați râvnit de mult la uleiul ăsta.

— Nici n'am știut că-l aveai. Așa-i, Vania, că n'am știut?

Se pare că această discuție nu-l interesa pe Vania câtuși de puțin. Vania cerceta biroul cu privirea; această ocupație îi convenea de minune, fiindcă îl scutea de primejdia de a întâlni privirile lui Solomon Davidovici și ale lui Vorgunov... Încât așa, continuând să cerceteze biroul, Vania clătină din cap. Insemna că ei nu știau într'adevăr nimic de ulei. Igor strigă:

— Vai, cum v'ați stricat! Stă și minte: n'am știut! Dar de câte ori v'ați milogit la mine: dă-ne și nouă să ungem! V'ați milogit?

Filca recunoscu blând:

— Ei da... ne-am milogit.

— Și?

— Nimic... nu ne dai, ne lăsăm păgubași.

— Dar de câte ori l-ați rugat pe Solomon Davidovici să vă cumpere ulei din ăsta? Erați gata, gata să plângeți: cumpărați-ne, cumpărați-ne! Ce mai spui acum?

Intr'adevăr ce-avea de gând să spună Filca acum? Această chestiune îi interesa pe toți: Zaharov se aplecase înainte și își pusese capul în pumni. Filca strâmbă din nas și ridică mâna pentru un gest mai convingător:

— El și ce găsești tu în asta? Ei da, am cerut. N'am plâns deloc, ci am cerut.

— Dar de patru zile nu mai cereți și nu mai trăncăniți, ai?

Filca întoarse capul într'o parte și șopti:

— Ei și ce dacă nu mai trăncănim?

— Dar dece?

— Cât să ne mai ținem de el? Nu vrea să cumpere, n'are decât! Ție ți-a cumpărat, iar nouă nu ne cumpără. Înseamnă că are o simpatie deosebită pentru tine!

Blum nu-și mai respectă neutralitatea pe canapeaua lui:

— Vai, ce băiat păcătos!

Vania nu mai întoarse capul. Cine știe ce pot să mai scornească oamenii! Dar Filca se uită la el și pe neașteptate pentru toți, îi dărui lui Solomon Davidovici un zâmbet fermecător. Solomon Davidovici îl amenință cu degetul.

— Dar cum ungeți? continuă să stărue Igor.

Probabil că Filca nu se așteptase la această lovitură. Vania se înălță și el pe canapea și își ciuli urechile. Filca fu nevoit să întoarcă din nou capul cu un aer de jignire:

— Ca de obicei...

— Știu. Vă sculați când toată colonia mai doarme și vă duceți în secție. Săriți pe fereastră. Filca unge, iar Vanca stă la pândă. Vrei să spui că nu-i așa?

Acum, Zaharov nu mai slăbea ochii lui Filca și lucrul acesta era foarte supărător. Să privească așa mereu... Deaceea, Filca nu mai intră în amănunte și răspunse scurt:

— Ungem cum ne vine mai bine...

De pe canapea, Vania Galcenco îi sări lui Igor în ajutor dându-i un sfat binevoitor:

— Și tu poți să te scoli înaintea altora și să ungi!

Igor făcu un gest neputincios. Solomon Davidovici se gândi că ar trebui să-i ia din alt flanc:

— Sunteți băieți așa de buni...

Dar Zaharov îi întrerupse bunele intenții. Fără să ridice capul de pe pumni, ordonă răspicat:

— Ieșiți afară, obraznicilor!

Filca și Vania ridicară mâinile în același timp. Fu un salut plin de voie bună și numai Igor căpătă o doză foarte neînsemnată de privire răutăcioasă și batjocoritoare. Îmbrâncindu-se, cei doi băieți ieșiră din cabinet. Toată lumea râse cu hohote Numai Igor mormăi nemulțumit:

— Ce poți să le faci?

Solomon Davidovici încercă să-l consoleze:

— Tovarășe Cerneavin, am să-ți mai cumpăr din uleiul ăsta. Lasă-i să ungă. Sunt amorezați de „Keystone"-ul lor.

Vorgunov îl tachină pe Igor:

— Tovarășe Cerneavin, n'ai limpezit deloc chestia cu uleiul.

— Poți s'o limpezești cu ei?! Sunt în bună prietenie cu dânșii și ticăloșii profită. După ce vor termina tot flaconul, îmi vor spune, ei singuri, dar acum pentru nimic în lume! Nu vor să dea uleiul înapoi. Aș fi curios să știu unde-l țin ascuns. Am căutat și în dormitorul lor.

— Față de ei?

— Da, ce am să fac fasoane cu puștii?

— Da, halal băieții! Ah, frezele astea nu-mi dau pace...

Bancovschi băgă capul pe ușă:

— Alexei Stepanovici, m'ați chemat la adunare?

— Da, avem o chestiune foarte importantă. Te rog să iei parte.

— E vorba de freze?

— O să vorbim și de freze.

Bancovschi dispăru. Vorgunov întrebă:

— Adunarea e în legătură cu frezele?

Zaharov ieși de după masă:

— Piotr Petrovici, nădăjduesc că frezele vor fi astăzi pe masa dumitale.

Volodia Begunoc deschise ușa:

— Alexei Stepanovici, sovietul brigadierilor s'a adunat.

Torschi, puțin cam mirat de urgența cu care se convocase sovietul, deschise ședința.

— Dau cuvântul lui Alexei Stepanovici.

Zaharov își plimbă privirile pe fețele brigadierilor săi și ale caspeților obișnuiți:

— Cuvântul meu va fi scurt. Rog numai să se dea cuvântul lui Filca Șari, care va face un raport.

— Va face un raport? Filca raportor?

— Da, tovarășul Șari e raportor și încă în chestiunea cea mai importantă. E adevărat, nu știam că la această chestiune s'a mai adăugat și chestiunea cu uleiul tovarășului Cerneavin. In orice caz, rog ca raportorul să fie ascultat cu luare-aminte.

Filca se ridică grav, așa cum se cuvine unui raportor, se apropie de masa lui Torschi, observă o privire cam prea veselă a Lidei Talicova și își plecă o clipă ochii:

— Am venit azi dimineață în secție cu Vania Galcenco. Semnalul de deșteptare nu se dăduse încă...

— Să ungeți „Keystone"-ul, spuse Vorgunov cu glas răgușit, parcă pentru el însuși.

Brigadierii râseră. Filca înclină grav capul:

— Ihî. Avem ori nu dreptul să ne ungem shapingul?

— Numai că uleiul e de furat! spuse Igor.

Filca se întoarse spre președinte:

— Vitia, rog să nu fiu... insultat.

— Vorbește, vorbește, răspunse Vitia. Nu te mai considera insultat.

— Am venit cu Vania în secție și am început să ungem. Abia începuserăm să lucrăm mai cu spor, când intrară Râjicov cu Bancovschi. Ieșiseră din turnătorie. Noi ne-am ascuns repede după „Samson Werke" al lui Igor și...

Deodată, în cameră se auzi un trosnet, sgomotul unei lovituri și al unei învălmășeli neașteptate, apoi strigătul lui Zâreanschi:

— Nu! am eu grijă.

Dela ușă, Râjicov fu aruncat cu putere drept în mijlocul camerei. Căzu rău, cu fața pe parchet și când înălță capul, avea gura plină de sânge. Toți săriră de pe locurile lor. Zaharov strigă:

— Coloniști, la ordine! Zâreanschi, ce s'a întâmplat? Bratan, ridică-l pe ăla!

Dar Râjicov se ridică singur. Sta în mijlocul camerei și își ștergea cu mâneca gura însângerată. Avea la mână brasarda de mătase, de culoare aprinsă, de brigadier de serviciu. Zâreanschi se duse repede spre el, trase cu putere și brasarda îi rămase în mână. Cu o mișcare violentă aruncă brasarda jos și șuieră în fața lui Râjicov:

— Ticălosule, ai terfelit până și brasarda roșie!... Ce s'a întâmplat? A vrut să fugă!. Îl urmăresc de azi dimineață. Se așezase lângă ușă, probabil că știa a ce miroase adunarea!

— Ajunge, Zâreanschi! Deocamdată nimeni nu știe nimic Torschi făcu un semn lui Filca. Râjicov rămase în centru. Era greu de închipuit că-i va mai permite cineva să stea alături de el.

Deodată, toată lumea își dădu limpede seama că Râjicov e un dușman. Nici Râjicov însuși nu obiectă împotriva acestui lucru. Nu spuse niciun cuvânt, nu protestă împotriva violenței și se uita jos, la parchetul pe care își rupsese adineaori nasul. Toți brigadierii își ațintiră spre Filca priviri încordate și ascuțite. Cineva îl îmbrânci ușor:

— Vorbește, vorbește!

— Da, ne-am ascuns după „Samson Werke" şi am stat acolo. Bancovschi îi spuse lui Râjicov: aseară, Beglov a umblat cu frezele până târziu. Frezele sunt aici. S'au dus îndată într'acolo, aveau speraclori... uite atâtea! Au deschis repede dulăpiorul lui Semeon şi le-au luat. Pe urmă, Râjicov întreabă: ai vândut şublerele? Iar Bancovschi îi răspunde: nu, nu le-am vândut, asta n'are importanţă. Chiar aşa a spus: asta n'are importanţă! Râjicov a mai şi râs: ha-ha, zice, ce circ o să fie acuma fără freze! Iar Bancovschi n'a râs deloc. A spus aşa, sever: toţi golanii au început să construiască fabrici. N'a mai spus nimic, dar tot timpul era foarte supărat. Dar Râjicov nu era supărat, ci râdea. Şi au plecat. Au luat frezele cu ei. Bancovschi le-a dus în buzunare. Atunci, am uitat să mai ungem shapingul şi am fugit. Intâi i-am povestit lui Alioşa, pe urmă lui Alexei Stepanovici.

Filca 'sprăvi şi se uită la Zaharov. Zaharov îl luă de curea, îl trase spre el şi Filca rămase lângă el până la terminarea şedinţei.

Tot sovietul se întoarse cu faţa la Bancovschi. Acesta stătea într'un colţ, picior peste picior. Piciorul îi tremura. Torschi întrebă:

— Bancovschi, ce-ai mai putea să spui?

Bancovschi înalţă capul. Era galben la faţă, dar nu părea speriat deloc:

— N'am ce să spun. Pot să mă iau eu după minciunile unor copii?

Zâreanschi îi râse în faţă:

— El n'are ce să spună, iar noi n'avem ce să întrebăm. Trebue să facem imediat o perchiziţie în camera lui.

— Dar avem dreptul?

— O facem fără drept. Dar poate că ne dă voie Bancovschi. Cetăţene Bancovschi, ne dai voie?

Cu toate că Zâreanschi îl întreba în bătaie de joc, iar coloniştii îl priveau tot cu expresie de batjocură, Bancovschi făcu fasoane:

— Eu nu obiectez deloc, numai că n'aveţi dreptul. Dacă fiecare om s'ar apuca să facă perchiziţii...

— Atunci o facem fără învoire...

Toate privirile se aţintiră spre Zaharov. Acesta făcu un gest:

— Nu putem pierde ocazia asta. Ce să mai umblăm după

învoiri? Bancovschi, dumneata ai fost prins în flagrant delict şi nu facem fasoane cu dumneata.

— Cine m'a prins? strigă Bancovschi.

— Noi te-am prins, înţelegi? Noi! Torschi, trimite o comisie să facă perchiziţie. Trei inşi.

Comisia fu desemnată numaidecât: Zâreanschi, Cerneavin şi Pohojai.

— Duceţi-vă, spuse Torschi. Şeful e Zâreanschi.

— Îl luăm şi pe Bancovschi?

— Nu mă mişc nicăeri şi nu vă dau cheile. Protestez cu hotărîre.

Filca profită de o pauză şi spuse cu o voce de bas:

— Du-te, Bancovschi, nu mai face pe nebunul.

Bancovschi ieşi în tăcere împreună cu comisia.

Abia atunci, toţi îşi aduseră aminte că Râjicov, cu nasul rupt, stă în centru. Zaharov spuse cu glas domol:

— Poate că Râjicov ne va povesti ceva?

Spre mirarea generală, Râjicov înălţă capul. Avea o mutră tristă, faţa unui om care cere şi imploră înţelegere şi compătimire. Clipind din ochi şi strâmbându-se ca din cauza unei suferinţe... el povesti brigadierilor multe lucruri interesante. Poate că spera să-i câştige pe colonişti cu sinceritatea lui, poate că voia să arunce toată vina pe Bancovschi, dar, după povestirea lui, nu mai rămase niciun punct nelimpezit. Atât paltoanele, cât şi cortina, ceasornicul de argint şi nenumărate unelte încetară de a mai fi învăluite de mister. El pusese cheile franceze în sertarul lui Levitin şi de două ori pusese foc la stadionul vechi. Râjicov vorbea cu un glas monoton şi plin de suferinţă, fără patimă şi fără amănunte, dar nu uita să se strâmbe şi să clipească din ochi:

— Bancovschi mi-a spus: să-i bănuiască pe brigadieri! Să fie bănuiţi brigadierii lor! Eu am acceptat, pe urmă am luat ceasornicul dela Volenco şi am vrut să-i strecor ceva lui Zâreanschi. Aşa mă sfătuia Bancovschi, iar eu îi spuneam că pe Zâreanschi n'o să vrea nimeni să-l bănuiască.

După ce isprăvi, Zaharov îl întrebă:

— Pentruce ai făcut-o?... Pentru bani?

— Ce-mi trebue bani? Toate astea mi le spunea Bancovschi. Imi spunea şi despre tata: tatăl tău a dus-o bine, dar tu ai să pieri acum din cauza Puterii Sovietice. Eu îl ascultam,

din prostie firește, și făceam tot. Ce am eu cu tata? Nici nu mă gândesc la el...

— Așa, spuse Zâreanschi, m'ai și înduioșat. Vezi că am lacrimi în ochi?

Râjicov se uită în ochii lui Zâreanschi și întoarse capul. Nu văzuse acolo decât o sentință fără cruțare.

Peste o oră sosi Creițer, chemat telefonic de Zaharov. Intra în cameră așa cum intra totdeauna, vioi și gata să râdă, dar nu râse, ci spuse, răspunzând salutului general:

— Bună seara, dragii mei! I-ați prins? Ați făcut percheziție? Just. Ați găsit frezele? Și șublerele? Bine. Lăsați-mă să vorbesc cu ei în secret. De altfel, am să vorbesc numai cu Bancovschi, să-i spun două vorbe.

In cabinetul lui Zaharov, nu vorbi cu Bancovschi mai mult de cinci minute, ieși de acolo și spuse:

— Acesta nu-i decât un singur fir. Ghemul o să-l descurce Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne. Trebue să-i trimitem în oraș. Alexei Stepanovici, să-mi dai băieți buni ca să nu-i scape; vreo șase inși!

— Să-i scape? Poate de altceva, dar de așa ceva ai noștri nu sunt capabili. Bineînțeles, mai întâi Zâreanschi.

— Eu nu merg cu Zâreanschi, horcăi Râjicov.

— Dece?

— Nu merg. Mă... mă omoară.

Creițer se întoarse vesel spre Zâreanschi:

— Alioșa e adevărat?!

Zâreanschi îngălbeni și își încleștă fălcile:

— Nu garantez pentru mine.

— Grozav, spuse Creițer. Atunci, cine să meargă?

— Cerneavin...

— Alexei Stepanovici, eu nu-l omor, dar îl bat tot drumul Pentru Volenco și pentru toată colonia.

Creițer strigă cât îl ținu gura:

— Dar ce-i asta? Ce-i cu nerușinarea asta? Ordon: Zâreanschi, Cerneavin, Pohojai... Cine să mai meargă?... Brațan, Porșnev...

— Eu, spuse Filca.

— Să mai crești!

— Tot să mai cresc, și să mai cresc!

— Nu-i nimic, să mai crești... și Ciușnev! Iată, sunt șase inși. Vă dau un bilet, să-i duceți pe ăștia în așa fel, încât să nu

îi se clatine niciun fir de păr din cap şi nimeni să nu-i atingă cu degetul. Aţi înţeles?

Câteşişase se sculară şi ridicară mâinile ca un singur om:

— Am înţeles, tovarăşe Creiţer!

— Aşa. Ca să vezi, ce ucigaşi! Şi-acum, vă felicit, copii, vă felicit, dragii mei! Lăsaţi-mă să mă uit la eroi, la eroii principali.

Atât Vania, cât şi Filca se opriră în faţa lui Creiţer fâstâciţi de atenţia generală şi de propriile lor merite faţă de colectiv.

— Aştia sunt? O, Vania Galcenco? Am lucrat împreună! La punerea pietrei fundamentale! Pe Filca îl cunosc bine, suntem prieteni vechi! Bravo! Vă strâng mâinile în numele Puterii Sovietice.

Creiţer strânse într'adevăr cu mâna lui puternică şi lată mâinile mici ale coloniştilor.

După ce totul se isprăvi, după ce arestaţii fură duşi, după ce se termină furtunoasa şi îmbucurătoarea adunare generală, după ce plecă Creiţer, Filca şi Vania aduseră în birou flaconul cu resturile de ulei scump. Tot Filca vorbi şi de data aceasta:

— Alexei Stepanovici, n'am uns decât de două ori. Să nu se supere Igor. Noi ungem şi „Samson Werke" a lui, nu numai shapingul nostru.

Zaharov îi privi pe băieţi în ochi, lung şi serios şi le spuse:

— Nici nu vă închipuiţi ce băieţi extraordinari sunteţi! Şi n'o veţi înţelege niciodată. Asta-i bine, pentrucă cel puţin nu veţi face pe grozavii!

Filca şi Vania nu înţeleseră în întregime cele spuse de Zaharov. Ii răspunseră deci aşa cum se cuvine să-i răspunzi directorului:

— Am înţeles, să nu facem pe grozavii!

21. VOM ŢINE MINTE

Această mică povestire a unui mic colectiv de copii, din modesta colonie „Intâi Mai", a ajuns la sfârşit. Un sfârşit fericit este marcat totdeauna printr'o solemnitate. Coloniştii dela „Intâi Mai" şi-au serbat victoria sincer şi deschis: într'adevăr, în preajma zilei de 7 Noembrie nu mai rămăseseră duşmani în

colonie: nici în producție, nici în brigăzi. Acum, coloniștii se puteau privi deschis în ochi și nimănui nu-i era rușine să vadă dimineața cele două steaguri înguste pe turnurile clădirii principale.

La sfârșitul lui Octombrie, secretarul sovietului brigadierilor, Victor Torschi, plecă spre școala militară de construcții navale „Dzerjinschi" din Leningrad. Când se purcese la alegerea noului secretar, Ilia Rudnev spuse:

— Trebue să-l alegem pe Igor Cerneavin. E un om care vede departe. Era singurul care a spus încă de atunci că dușmanul e Râjicov, dar noi nu l-am crezut. Ne trebue un președinte ca el.

Probabil că toată lumea credea aceasta încă mai dinainte, pentrucă Igor fu ales în unanimitate. El predă brigada a opta noului brigadier Sancio Zorin și se așeză alături de Zaharov să conducă munca grea a colectivului. Primul act al noului secretar fu întoarcerea lui Volenco. Adresa lui fusese bine păstrată în tainițele brigăzii a patra. O delegație compusă din trei inși fu trimisă la Poltava. Zaharov nu precupeți bani pentru asta. Delegația îi duse lui Volenco o invitație scrisă din partea adunării generale de a se înapoia în colonie, bani de drum și un rând nou de haine bune. In această delegație fu numit pe bună dreptate și Vania Galcenco, căruia îi venise în gând să ceară adresa lui Volenco.

Volenco se înapoie în prima zi a sărbătorii [1]). Probabil că orășenii se mirară, văzând că de data asta coloniștii dela „Intâi Mai" nu se mai duseră după manifestație, acasă, prin Horoșilovca, ci se îndreptară în partea opusă, spre gară. Se înșirară în vasta și frumoasa piață a gării. Sovietul brigadierilor și Zaharov porniră spre tren. Când se întoarseră în piață împreună cu Volenco, fură primiți cu onorul care se dădea drapelului. Două sute de perechi de ochi se uitară la Volenco și nu era niciuna în care să nu fi jucat lacrimi. Orășenii îi priveau pe coloniști și se mirau: dece un detașament de băieți și fete, într'o formație atât de frumoasă, încremenise într'un salut, în sunetele muzicii, și de ce lacrimile le curgeau pe obraji din atâta belșug? Mai târziu, orășenii înțeleseră că aceasta numai li se păruse: când Zaharov comandă „rupeți rândurile" și toți se repeziră să-i dea bună ziua lui Volenco, iar mulți să-l și sărute,

[1]) Vezi pag. 273. (N. T.).

orășenii își dădură seama că, în ziua aceea, coloniștii nu erau îndureraţi, ci fericiţi.

Volenco trecu prin faţa frontului coloniștilor. Buzele lui subţiri şi severe zâmbeau de recunoştinţă pentru tovarăşi şi de mândrie pentru colonia lui. După ce coloniștii intrară din nou în front, Igor Cerneavin ieşi în faţă şi, fără să dea atenţie spectatorilor şi mulţimii sărbătoreşti, fericite şi elegante, rosti:

— Acasă vom vorbi mai în voie. Acum, să-l rugăm pe Volenco să preia astăzi serviciul de zi pe colonie. Ne-ar face deosebită plăcere ca, în ziua marii sărbători, să fie de serviciu brigadierul dela întâia.

Chiar acolo, pe loc, în piaţă, Rudnev şi Volenco luară poziţia de drepţi în faţa directorului. Rudnev spuse:

— Tovarăşe director, am predat serviciul pe colonie brigadierului brigăzii întâi, Volenco.

Volenco glăsui şi el:

— Tovarăşe director, am luat în primire serviciul pe colonie dela brigadierul dela a zecea, Rudnev.

Toţi coloniștii ascultau cu bucurie glasul lui Volenco şi multora din ei li se părea că tot trecutul fusese un vis, că nu existase niciun Râjicov şi că ei nu avuseseră niciun necaz. Simţeau o bucurie şi mai mare, când se întorceau spre casă prin oraşul solemn, călcând cu un pas uşor ce parcă dansa în sunetele unui marş argintiu şi fericit, trăgând cu coada ochiului cum admira lumea de pe trotoar coloana celor dela „Întâi Mai" şi mândrindu-se cu succesele lor din trecut şi cu succesele lor viitoare. Seara, Creiţer veni la adunarea generală, îl felicită pe coloniști cu prilejul sărbătorii şi a înapoierii lui Volenco, apoi spuse:

— Dragi prieteni, vă rog să nu vă potoliţi! Aţi încercat pe pielea voastră cât este de greu să lupţi cu duşmanul. Oare Râjicov n'a fost la voi brigadier la întâia? Oare nu stăteaţi smirnă înaintea lui şi nu-i spuneaţi „am înţeles, tovarăşe brigadier de serviciu"? Dar el nu era tovarăş şi dacă era de serviciu, apoi era un duşman de serviciu. Băgaţi de seamă, acum ştiţi ce înseamnă duşman şi cât rău poate să vă facă. Un duşman nu vine niciodată la voi searbăd şi anost. El căută totdeauna să vă intre sub piele în adâncul sufletului, el caută totdeauna să vă placă, se străduieşte să facă ceva pentru voi ca să-l socotiţi tovarăş. Fiţi atenţi, pentrucă aţi învăţat multe. Aveţi voi pe unul pe

care-l chiamă Podvesco. Am auzit că a greșit față de voi, dar voi nici nu l-ați pedepsit măcar. Ați procedat just, pentrucă greșise din lipsă de experiență și din rătăcire. Băgați de seamă și descurcați-vă în chestiunile acestea și de acum înainte. Aveți nevoie de asta în Țara Sovietică.

Acum, în dosul fiecărui cuvânt al lui Creițer, coloniștii vedeau adevărul acesta, până în miezul cel mai adânc. Își dădeau seama cât de primejdios și de ascuns poate fi dușmanul și se pregăteau să-l întâmpine în viață cu o ură fățișă și nimicitoare, să-l întâmpine chiar dela începutul trădării lui.

Nu trecu nicio lună și, împreună cu întreaga Uniune Sovietică toți văzură mișeleasca lovitură ucigașă a mâinii dușmanului și reținură imaginea aceea pentru toată viața.

In ziua aceea, Zaharov ieși din locuința lui târziu. Lucrase noaptea și, ducându-se la culcare, îi spusese sentinelei că nu vine la inspecție. E adevărat că auzi semnalul deșteptării, dar nu se grăbi. După ce ieși în curte, se opri din obișnuință lângă ușă și aruncă o privire generală asupra coloniei. Era încă întuneric, dar cerul se roșise la răsărit. Văzu pe fondul zorilor steagurile de pe turnurile clădirii principale și... observă că cu ele se petrecea ceva ciudat. Unul din ele începu să coboare deodată. Pe fondul zorilor părea negru. Tresărea coborînd, și vârful lui îngust se ridica. Se opri la mijlocul lemnului. Atunci începu să coboare steagul al doilea. Zaharov se străduí să-și aducă aminte: 2 Decembrie... nu... probabil că s'a întâmplat ceva! Fugi spre clădirea principală. Printre tufele întunecate din grădina de flori, Igor dădu peste el.

— Ce s'a întâmplat? Ce-i cu steagurile?

— Chirov... Alexei Stepanovici! Chirov... a fost ucis!

— Cum?... De unde știi?

— Adineaori s'a anunțat la radio...

Zaharov intră fuga în clădire. Mulțimea buimăcită de coloniști umpluse tot vestibulul. Lumea vorbea în șoaptă, aștepta ceva. O fată plângea pe canapea. Brigadierul de serviciu, Oxana Litvocenco, își croi drum spre Zaharov:

— Alexei Stepanovici, nu pot să fac de serviciu.

— Cum adică „nu poți"?

— Nu pot, Alexei Stepanovici!

Zaharov înțelese că nu poate scoate dela ea nimic bun.

Fata căzu pe canapea, plângând cu hohote și repetând mereu aceeași frază care-și pierduse deja sensul:

— Vai, Alexei Stepanovici, nu pot, nu pot!

El se apucă să-i desprindă brasarda.

Coloniștii o priveau pe Oxana tăcuți și speriați. Ochii li se încordau, căutau să privească ferm. Voiau să fie bărbați. Zaharov predă brasarda lui Igor.

— Cine să facă de serviciu? întrebă Igor.

— De serviciu? Zaharov uită ceeace voise să spună. De serviciu... Ce m'ai întrebat tu?

— Cine să facă de serviciu?

— Aha... Zaharov voi să cugete, dar ceva îl împiedica. In cele din urmă, găsi o soluție:

— Fă tu de serviciu. Înțelegi, fă tu de serviciu. Convoacă imediat adunarea generală. Fanfara. Da... Să-mi trimiți acasă niște zăbranic... Zăbranic pentru steag.

Zaharov intră în cabinetul lui. Toate canapelele din camera sovietului brigadierilor și din cabinet erau pline de puștani, care stăteau în tăcere cu mâinile între genunchi. Stăteau înghesuiți și nemișcați. La intrarea lui Zaharov, se sculară mașinal, ridicară mâinile tot mașinal, apoi se lăsară din nou pe canapele și își vârîră mâinile între genunchi. Zaharov nu luă aminte la dânșii, se așeză la masă și căzu pe gânduri. Intr'un târziu, îi veni în gând să spună:

— Povestiți-mi... amănunțit ce s'a comunicat la radio.

Cu mare greutate, ajutându-se unii pe alții, copiii îi povestiră cele auzite la radio. Se auziră semnalele adunării generale și ale fanfarei. Copiii se sculară de pe canapele și fugiră în sala de festivități, dar, în ziua aceea, păreau nemișcați chiar în fugă.

Adunarea generală începu în mijlocul unei tăceri grele și apăsătoare. După ce întâmpinară steagul îndoliat, coloniștii se întoarseră cu fața spre Zaharov.

— Tovarăși, o nenorocire groaznică și o crimă înfiorătoare... Ea dovedește că nici n'am știut ce dușmani josnici avem, câtă furie și ură mai există împotriva noastră, împotriva Statului nostru, împotriva conducătorilor noștri. Tovarăși coloniști, acum înțelegeți ce înseamnă asta?

— Înțelegem, răspunseră într'un singur glas cei două sute de coloniști, încet, într'un murmur unanim și îngândurat.

Patruzeci de muzicanți cântară, apoi, marșul funebru revoluționar „In lupta fatală voi jertf'ați căzut"... apoi marșul de Chopin, marș de durere solemnă. Steagul roșu de catifea, îndoliat, se plecă. Secretarul sovietului, Igor Cerneavin, ieși în față și cuvântă:

— Viața noastră... și fericirea noastră, tovarăși, sunt în mâinile noastre. Unii vor să i le smulgă din mână. Trag cu arma! Ticăloșii, l-au ucis pe Chirov și ce au crezut? Au crezut așa: pe unii îi ucidem, pe alții îi speriem, pe alții îi înșelăm! Așa au crezut ei! Și pentruce? Ca să se întoarcă viața cea veche care le place, pentrucă, în viața aceea, ei vor fi stăpânii, iar noi vom fi vitele lor de muncă! Noi să fim vite de muncă? Nemernicii ăștia nu știu că noi ne-am și obișnuit să fim oameni, oameni adevărați, că acum nu vom mai fi vite de muncă. Așa le vom și spune: signorilor, nu vom mai fi! Coloniști, spuneți dacă nu vorbesc just: și acum și când vom fi mari, vom ține minte mereu pe tovarășul Chirov, vom ține minte mereu cine l-a ucis și pentruce! Nu vom ierta, nu vom cruța, vom distruge pe oricine ni se va așeza în cale. Dar vă adaug un lucru: nu trebue să așteptăm momentul, nu trebue să așteptăm nimic. Să ne gândim la asta în fiecare zi, în fiecare ceas. Acum, știm și mai bine la ce servește fabrica noastră! Fabrica noastră înseamnă armament, înseamnă luptă, înseamnă oameni noi, oameni care nu te trag pe sfoară și nu-ți iartă nimic. Nesterenco a plecat la o școală de construcții de avioane, Colos a plecat la Universitate, Mișa Gontari s'a așezat la volan. Nimeni nu va voi să fie sclav. Iar ziua aceasta o vom ține minte. Nu știu ce să spun: vreau ca ziua aceasta s'o auzim mereu ca pe o alarmă, înțelegeți, ca pe un semnal de alarmă! Propun ca, până'n clipa când va fi înmormântat tovarășul Chirov, steagul nostru să rămână aici, lângă Stalin, să stea plecat, iar noi să stăm înarmați. Fiecare colonist va ține minte cum a stat de strajă la drapelul nostru!

Timp de patruzeci și opt de ore, steagul de catifea al coloniei „Intâi Mai" rămase astfel acolo. Zi și noapte, din cincisprezece în cincisprezece minute, câte o pereche de sentinele se schimbau la steag. Stăteau drepți cu arma în mână, îmbrăcați cu hainele lor bune. Își scoaseră doar gulerele albe în semn de doliu. Coloniștii stăteau pe canapeaua nesfârșită din clubul li-

niştit până noaptea târziu. Puştanii stăteau pe treptele care duceau spre bustul lui Stalin şi vorbeau în şoaptă.

Iar după ce steagul fu scos din clubul liniştit, după ce steagurile roşii şi înguste se ridicară spre vârful beţelor din turnuri şi începură să fâlfâe în bătaia vântului, coloniştii se repeziră cu o pasiune nouă, cu o perseverenţă nouă, cu gânduri noi la strunguri, intrară în băncile şcolii, în ordinea severă a colectivului lor. Continuau să meargă înainte, se uitau în dreapta şi în stânga şi vedeau departe, foarte departe: pierzându-se în zările nebuloase ale ţinuturilor şi hotarelor, marele front al ofensivei socialiste mergea împreună cu ei înainte, mereu înainte.

Viaţa continua şi continuă şi lupta. Şi continuă bucuria cucerită în viaţă, continuă şi dragostea. Igor Cerneavin, a cărui gură mare exprimă acum nu numai ironie, dar şi forţă, Igor Cerneavin merge înainte şi în mâna lui este mâna Oxanei. Şi Vanda Stadniţcaia, mamă şi soţie, udarnică la fabrică, merge înainte şi zâmbeşte ori de câte ori îşi aduce aminte de necazurile ei din trecut. Şi Vania Galcenco şi toată brigada a patra, glorioasa şi invincibila brigadă a patra fac să răsune pe pământ un marş răsunător şi argintiu, iar alături de ei merg marile brigăzi ale oamenilor muncii din U. R. S. S., brigăzile istorice din anii 30.

ANEXE

CUPRINZÂND:

1. „Pentru toată viața", capitolul 11, al părții a treia a povestrii.
2. Despre romanul „Steaguri pe turnuri" de A. S. Macarenco.
3. „Scrisoare deschisă către tovarășul F. Levin" scrisă de A. S. Macarenco.
4. Către redactorul publicației „Literaturnaia Gazeta" și către criticul F. Levin, scrisoare deschisă alcătuită de educatorii coloniei „Maxim Gorchi" și ai comunei „F. E. Dzerjinschi".
5. Notele și comentariile redacției sovietice

1. PENTRU TOATĂ VIAŢA [1])

Igor fusese serios cercetat la şedinţa biroului Comsomolului. La început era recalcitrant şi insista posomorît asupra părerii sale, dar pe urmă fusese nevoit să recunoască faptul că procedase imprudent, căci în astfel de cazuri nu poţi lua o atitudine de partizan al unei asemenea păreri înainte de a vorbi cu membrii biroului, înainte de a cere sfatul tovarăşilor. El se învoi să ia cuvântul la Adunarea generală şi o făcu fără şovăială.

— Mi-am ieşit din fire şi mi-am jignit tovarăşul printr'o bănuială neîntemeiată. Îl rog pe Râjicov să mă ierte.

Râjicov răspunse cu un aer mărinimos:

— Nu-i nimic. Nu mă supăr.

Această întâmplare se sfârşi astfel într'un mod mai mult sau mai puţin salutar. Furturile încetaseră deodată şi mulţi erau înclinaţi să explice acest lucru prin faptul că Levitin fusese prins şi că de aici înainte nu mai avea cine să fure. Coloniştii îşi continuau ofensiva dar înţelegeau cu toţii că prima brigadă primise o lovitură simţitoare, în urma căreia n'avea să se restabilească atât de repede.

Igor Cerneavin se refăcea rapid după toate emoţiile prin câte trecuse şi viaţa însăşi îl ajuta în această privinţă: coloniştii îl stimau mai mult chiar decât înainte, frontul ofensivei coloniştilor se desfăşura acum în luna Septembrie, uzina cea nouă avea acoperiş şi se începuse instalarea strungurilor.

Iar într'una din zilele de odihnă sosi... sosi fericirea: Igor şedea în parc pe o bancă şi citea „Douăsprezece scaune" [2]). O, Bender! Încă acum un an Bender putea să-l entuziasmeze. Dar acum Igor îl examina cu un ochi expe-

---

1) „Pentru toată viaţa" este capitolul 11 din partea treia a povestirii „Steaguri pe turnuri" publicat în revista „Crasnaia Nov" nr. 8. 1937 (Nota redacţiei sovietice).

2) Roman de Ilf şi Petrov. (N. T.).

rimental de comsomolist şi înţelegea ca Bender era un om nefericit. Era atât de asorbit de lectură, încât s'ar fi putut foarte bine să nu observe cine s'a aşezat lângă el pe bancă, ar fi putut desigur să nu observe, dacă n'ar fi fost vorba de Oxana. Dar acum îl năpădi un val de bucurie, îşi aruncă în iarbă cartea şi întinse mâna spre ea. Oxana era într'o rochie albă de stradă, ea.. dar oare este cu putinţă s'o descrii prin cuvinte pe Oxana? Avea obrajii ca mărul în pârg, era bronzată, faţa îmbujorată de emoţie, o strălucire albastră-aurie şi o aureolă bogată de păr castaniu... Igor simţi că se înnăbuşă. În suflet îi crescu o hotărîre semeaţă, închise ochii şi se năpusti cu capul înainte... dar nu în prăpastie, ci undeva în adâncul cerului pe tingirea încinsă a soarelui, oriunde! Deodată încetă să mai simtă în jur copacii, tufele şi cărările parcului, clădirile coloniei dincolo de parc şi în parcuri scumpele lui brigăzi de colonişti din clădiri — totul încetă să mai existe în lume, deoarece pe bancă, pe marginea băncii şedea Oxana în rochie albă — ea — Julieta, şi trebuia chiar acum să-i spună totul, totul...

Oxana începu:

— Igor, mă duc în oraş...

Dar Igor nu-i înţelese vorbele.

Oraş... Ce înseamnă oraş?...

— Oxana! Ascultă, Oxana! Te iubesc! Te iubesc foarte mult! Te voi iubi toată viaţa, toată viaţa, auzi Oxana?

Strânse cu putere degetele mâinii, mâinii lui, nu a Oxanei. Se apleca spre ea căutând să-i vadă ochii. Ea nu se sperie şi nici nu se mira. Continua să şadă pe marginea băncii în rochie albă; respira încet, cu buzele întredeschise, şi era cu neputinţă să-i vadă ochii. Igor îşi îndoi dureros degetele mâinii stângi, dar nu simţi durere; lumea plutea în jurul lui şi fiecare părticică a ei strălucea.

Igor vorbise atât de puţin şi atât de plictisitor Oxanei despre dragostea lui, vru să mai adauge ceva, dar Oxana se ridică deodată de pe bancă. Se vedea că voia să fugă, dar ochii ei avuseseră timp să-l privească pe Igor. Şi-l priviră.

Igor înţelese acum unde zbura: el văzu bătaia scurtă a genelor care deschise întinsuri albastre-aurii şi strălucirea umedă a pupilei, văzu mângâierea plină de recunoştinţă şi lacrima gata să cadă şi Igor se afundă în aceşti ochi copleşiţi de fericire. Într'o clipă i se păru că fericirea era în vorbele întretăiate ale Oxanei:

— Vai, Igor dragule, nu vorbi aşa, nu vorbi aşa...

Oxana îşi acoperi faţa cu mâinile, se întoarse repede şi dispăru. Fugise sau numai se ascunsese după tufele din apropiere, rochia ei albă nu se vedea nicăieri. Igor stătea lângă bancă şi privea cartea aruncată în iarbă.

Fără gânduri şi simţăminte, el îşi mulţumea sieşi pentru vorbele de dragoste pe care le spusese şi îi mulţumea Oxanei pentru privirea ei duioasă. Apoi ridică ochii şi strânse buzele: în jurul lui, lumea căpăta din nou formă. Cerul era albastru şi depărtat, pe pământ parcul domnea în toată puterea lui de vară, iar dincolo de parc. Igor simţea clădirile coloniei şi în clădiri brigăzile scumpe de colonişti.

El zâmbi şi ridică cartea cu o mişcare puternică şi plină de siguranţă. Înţelese că de astăzi începuse viaţa şi că ea avea înainte drumuri minunate. El va merge pe aceste drumuri împreună cu Oxana. Vor merge amân-

doi şi-şi vor zâmbi unul altuia, ţinându-se de mâini. Romeo — nu, aceasta e cu totul altceva...

Seara după raporte, o întâlni pe Oxana în coridor şi-i spuse simplu:

— Ai fugit... Dece ai fugit? Trebue să vorbesc cu tine.

Oxana zâmbi ca şi cum ar fi fost vorba despre o carte pe care o citise:

— Mi-a fost ruşine, nu ştiu dece. Deaceea am fugit.

Pe coridor nu era nimeni. Oxana îşi puse coatele pe pervazul ferestrei şi se uită şireată la Igor:

— Ai spus tot ce ai avut de spus? Nu mai ai nimic?

Igor îşi puse şi el coatele alături. Umerii lor se atinseră. Gura mare a lui Igor devenise acum cu adevărat ironică. Vorbi cu tonul lui batjocoritor de mai înainte.

— Milady, vă înşelaţi. Am destule de spus pentru toată viaţa.

Lumina vie a felinarului bătea în fereastră. Faţa Oxanei deveni serioasă:

— Ştii ceva, Igor, spune... spune încodată..

— Să-ţi spun: te iubesc, Oxana.

— Şi mai departe...

— Te iubesc foarte mult.

Ca capul sprijinit într'o mâna Oxana întoarse spre el o faţă atentă. Lui Igor îi tremura buza inferioară dar gura îi era mereu ironică.

— Igor, ştii ceva? Poate ţi se pare numai?

— Nu, Oxana, ţi-am spus doar: pentru toată viaţa. Cineva trecuse în fugă pe coridor în spatele lor; ei se priviră în tăcere.

— Milady, e nedrept: vorbesc numai eu, dar dvs. nu spuneţi nimic.

— Dar tu vrei să-ţi spun?

— Grozav de mult, grozav, Oxana!

— Vai, ce caraghios eşti!

— Dece sunt atât de caraghios?

— Pentrucă... pentrucă.... te iubesc foarte mult, şi de multa, multă vreme.

Igor îşi strânse ochii şi vru să asculte mai departe, însă Oxana nu mai spuse nimic. Dar când Igor deschise ochii, îi văzu privirea zâmbitoare şi mâna întinsă spre el pe pervaz. El îi luă mâna şi întrebă:

— Oxana, pentru toată viaţa?

Ea dădu din cap. Stăteau amândoi şi se uitau unul în ochii celuilalt. Fără a-şi lua privirea dela el, Oxana spuse:

— Vai cum eşti tu, Igor. Ai vrea probabil să mă săruţi!

— Vreau, şopti Igor.

Oxana îşi apropie umărul de el şi îi şopti cu aprindere:

— Nu se poate, Igor, nu se poate să mă săruţi, dragul meu! Dacă ne vom săruta, ne va fi ruşine să trăim în colonie. Colonia e doar a noastră. Iar noi amândoi, ce fel de oameni vom fi noi amândoi? Se poate asta, să ne sărutăm în colonie?

— Numai o singură dată...

Acum Oxana îl ţinea de mână:

— Vai, nu trebue, Igor scumpule, cine ştie cum va fi din prima data. Poate că apoi vei vrea mai mult.

— Atunci am să-ţi sărut mâna.

— Sărută aici, numai odată, vezi Igor, o singură dată.

La lumina felinarului se vedea cum roşise. Tăcură câtva timp privind amândoi pe fereastră şi Oxana începu să şoptească din nou:

— Ai spus: pentru toată viaţa, atunci mai avem timp, bine, dragul meu! Bine? Hai să învăţăm, să ajutăm coloniei, să fie fericită colonia noastră! Nu-i bine aşa? Apoi vom pleca la Moscova; bine? Vom deveni studenţi, scumpul meu, studenţi: eu la facultatea de biologie, iar tu, la care? Poate la litere?

De câte ori spunea „bine", Igor răspundea cu avântul puternic şi fericit al sufletului său, dar nu-i ajungeau cuvinte.

2. DESPRE ROMANUL „STEAGURI PE TURNURI"

(Întâlnirea lui A. S. Macarenco cu cititorii, în palatul culturii „S. M. Chirov" din Leningrad [1]).

CUVANTUL INTRODUCTIV AL LUI A. S. MACARENCO

Tovarăşi, cred că toţi sau aproape toţi cei de faţă au citit „Poemul pedagogic". Dar mulţi din voi n'aţi citit probabil „Steaguri pe turnuri", o altă lucrare a mea, o continuare a „Poemului pedagogic". Deaceea, nu voi vorbi despre „Poemul pedagogic", ci voi da unele lămuriri în legătură cu ultima mea carte.

In „Poemul pedagogic" mă preocupa chestiunea: cum să zugrăvesc omul în colectiv, cum să zugrăvesc lupta omului cu el însuşi, lupta colectivului pentru afirmarea specificului său, a valorii sale, o luptă mai mult sau mai puţin încordată. In „Steaguri pe turnuri", am urmărit cu totul alte scopuri. Am vrut să descriu colectivul acela minunat, în care am avut norocul să muncesc, să descriu mişcările lui interioare, soarta şi anturajul lui.

El este un colectiv fericit într'o societate fericită. Şi am vrut să arăt că fericirea acestui colectiv, care se manifestă deseori în forme profund poetice, constă tot în luptă, dar nu într'o luptă atât de încordată cu obstacole vădite şi cu duşmani făţişi, cum se întâmpla în colonie, ci într'o luptă subtilă, în mişcarea forţelor interioare ale omului, care se exprimă deseori prin tonuri interioare abia perceptibile. Toate acestea sunt chestiuni foarte importante şi complicate. Abia în comuna „Dzerjinschi" am înţeles cu deosebită ascuţime, am simţit că nu surprinsesem încă deajuns întreaga complexitate a procesului de educare a omului nou.

---

1) Întâlnirea a avut loc la 18 Octombrie 1938. După cuvântul introductiv al lui *A. S. Macarenco*, au luat cuvântul şapte persoane. Publicăm aici stenograma cuvântului introductiv şi a cuvântului de încheiere al lui *A. S. Macarenco*. (Nota redacţiei sovietice).

Acest proces nu se petrece numai în interiorul colectivului. El se petrece în întreaga noastră societate socialistă. Il alcătuesc procesele de muncă şi raporturile interioare, procesele de creştere a omului însuşi, şi în sfârşit, numeroase relaţii interioare extrem de complexe între colonişti şi necolonişti. Am căutat să arăt toate acestea. Poate că în lucrarea „Steaguri pe turnuri" n'am făcut faţă pe deplin unei astfel de sarcini. Probabil că rezolvarea acestei probleme va cădea în sarcina mai multor generaţii. Dar am atras atenţia că într'un astfel de colectiv, băieţii şi fetele sunt înainte de toate cetăţeni. Şi tocmai în aceasta constă deosebirea dintre copiii noştri şi copiii din oricare altă societate.

Iată ce am căutat să arăt, dar cum am izbutit, cum a ieşit, veţi judeca voi, pentrucă foarte des se întâmplă să fi vrut să scrii şi să povesteşti multe, dar să nu reuşeşti totdeauna. Numai cititorul poate judeca măsura în care ai izbutit.

CUVANTUL DE INCHEIERE AL LUI A. S. MACARENCO

Nu-mi stă bine să mă laud, dar pot spune deschis că eu şi comuna mea am păşit mult mai departe decât vi se pare voua

Intr'adevăr, eu nu mi-am considerat şi nu-mi consider elevii ca pe nişte deficienţi „morali" şi ei n'au fost deficienţi nicio singură zi.

Unii cititori ar dori ca educatorii să se chinuiască, reeducând pe vagabonzi şi transformându-i în oameni noi. Dar eu nu m'am chinuit şi nu i-am reeducat. Am realizat succese mari în comuna mea, am ajuns în situaţia când puteam să iau direct din gară un grup de cinzeci de inşi. Noi luam numai pe acei care călătoreau cu trenul. Ii luam, să zicem, în seara asta, iar a doua zi nu mă mai îngrijeam şi nu se îngrijea nimeni de felul cum se poartă copii noui primiţi în comună.

Veţi spune că asta e o minune? Nu, asta nu este minune, asta este realitatea noastră sovietică.

In „Steaguri pe turnuri" se află descris cel mai autentic adevăr, cu respectarea numelor, evenimentelor şi convorbirilor. Am primit vizita a numeroase delegaţii sovietice şi străine. Delegaţiile străine se mirau şi nu credeau. Dar oamenii noştri sovietici nu puteau să nu creadă; ei îşi dădeau seama că era un colectiv fericit. In cei opt ani n'a fost nicio zi neagră, nicio nenorocire.

Nu vreau să spun că asta este o minune. Asta este normal. Tocmai din cauză că, am trăit, am văzut şi am simţit fiecare nerv al acestei vieţi, mă consider îndreptăţit să stărui asupra acestui lucru. Nu recurg la nimic fantastic.

Dacă un colectiv de copii este cu adevărat organizat, se pot face adevărate minuni.

Ni se semnalează filmul „Drumul vieţii". Uitaţi-vă ce păcătoşi şi stricaţi sunt copiii! Eu aş spune aşa: a ajuns în condiţii omeneşti normale şi a doua zi a devenit normal. Ce fericire mai vreţi? Asta e fericirea! Aşa se întâmplă totdeauna într'un colectiv de copii bine construit. Disciplina place tuturor copiilor.

Tovarăşi, nu-mi voi îngădui niciodată să denaturez realitatea sovietică pentru a inventa oameni răi, spre a face pe plac celor ce încearcă să ne defăimeze. Nu-mi voi îngădui acest lucru.

Şi-acum câteva răspunsuri în unele chestiuni de fond.

Un tovarăş care a citit „Steaguri pe turnuri" îmi pune unele întrebări ce-l caracterizează ca pe un cititor profund. Totuşi, întrebările lui vădesc nedumeriri. Din nefericire, nu pot răspunde la ele pe larg din lipsă de timp. Voi răspunde pe scurt.

Dece' nu l-am reţinut pe Volenco, când a luat hotărîrea să plece din colonie? Da, potrivit pedagogiei tradiţionale, ar fi trebuit să-l reţin. Dar, potrivit pedagogiei noastre sovietice, nu trebuia să-l reţin. Nu mi-e frică de risc şi ştiu că uneori schimbarea mediului e foarte folositoare, că uneori e foarte util să suferi o anumită zguduire. Tocmai deaceea n'am vrut să-l reţin pe Volenco. El se considera răspunzător de faptul că în brigada lui se săvârşise un furt. Colonia îl considera răspunzător. Acesta este un fenomen cu totul neobişnuit pentru logica pedagogică veche, anume, ca într'un colectiv de copii, un brigadier să fie considerat răspunzător de furturi. Dar în brigada lui Volenco existau hoţi, pentrucă Volenco era un om moale şi atoateiertător. El nu mai putea rămâne în colonie cu conştiinţa curată; trebuia să plece. Era o exigenţă faţă de el însuşi. Imi dădeam seama că plecarea lui din colonie era un lucru greu pentru el, dar voiam ca el să treacă prin asta. E foarte bine când un om îşi cere mult dela el însuşi; asta îl educă. Mulţi dintre pedagogii noştri au o dorinţă greşită de a nu-l supraîncărca pe om cu exigenţe faţă de el însuşi sau de a nu-l încărca deloc, ci a-i prescrie tot ce are de făcut şi cum are de făcut. Nu sunt de acord cu aceasta şi, deaceea, nu l-am mai reţinut pe Volenco în colonie.

Ce este Râjicov? Nu e un sabotor conştient, dar e un ticălos din fire.

Dece n'am adoptat nicio metodă? Principala metodă era întreaga colonie, întreaga societate, întregul colectiv. Nici eu, nici alt pedagog nu poate să facă prin niciun fel de încercări de persuasiune ceeace poate da un colectiv mândru, just organizat. Râjicov n'a putut învăţa nimic, nici în colectivul acesta. Din nefericire, acum nu pot vorbi prea mult despre aceasta şi nu vorbesc nici în roman. Voi scrie despre aceasta în cartea aceea mare şi serioasă, pe care mă gândesc să o scriu despre metodica educaţiei comuniste.

Acum, în legătură cu reeducarea. Tovarăşul întreabă dece n'am zugrăvit reeducarea lui Igor. E greu să arăt: n'am avut de întreprins această reeducare, căci n'am avut oameni deficienţi. Veneau oameni nenorociţi, care o duseseră prost în condiţiile în care trăiseră. Nu cred că ar exista oameni deficienţi din punct de vedere moral. Nu trebue decât să-i pui în condiţii normale de viaţă, să vii cu anumite exigenţe, să le dai putinţa de a satisface aceste exigenţe şi omul va deveni un om obişnuit, un om normal, un om valoros.

Sunt de părere, tovarăşi, că trebue să vorbim despre metode deficiente, iar nu despre oameni deficienţi.

Am primit un bilet interesant: povestiţi-ne în cuvântul dumneavoastră de încheiere despre atitudinea dumneavoastră faţă de lumea pedagogilor

Dacă prin lumea pedagogilor se înțelege lumea celor ce învață pe alții, eu n'aș presupune că am putea fi în relații proaste. Am iubit totdeauna învățătorii.

Dar dacă prin lumea pedagogilor se înțeleg oamenii care din diferite motive deveneau, nu știu dece, „înțelepți" ai pedagogiei, relațiile noastre sunt cunoscute.

Eu sunt pentru spiritul social în pedagogie. Când educ un om, trebue să știu ce anume va ieși din mâinile mele. Vreau să răspund pentru producția mea și a colaboratorilor mei, pentru viitorii ingineri și maiștri, pentru toată organizația asta, pentru aviatori, studenți și pedagogi. Port răspunderea acestei producții.

Dar, ca să pot răspunde pentru toată producția, trebue să știu în orice moment al vieții mele pedagogice ce vreau și spre ce anume năzuesc.

Printre cei care au condus pedagogia noastră au fost și dușmani ai poporului, care s'au servit cu plăcere de o logică vicioasă: metoda cutare duce negreșit la rezultatul cutare. Deaceea, metoda aceasta e bună. Acolo nu se admite nici verificarea prin experiență, verificarea logică.

Repet că dacă un copil ajunge ticălos, vina n'o poartă el, ci metodele pedagogice.

In „Poemul pedagogic", tipărit în 1933, este arătată atitudinea pe care am avut-o față de pedologi: i-am urît totdeauna pe pedologi, n'am ascuns niciodată acest lucru și lor le era frică să dea ochii cu mine. Intr'o zi, ei au dorit să controleze situația organizării colectivului nostru și s'au apucat să pună întrebări copiilor: „Inchipuiți-vă că aveți o barcă și că barca aceasta s'a scufundat. Ce-ați face? Copiii au răspuns la aceasta. „N'avem nicio barcă și nu facem nimic".

O întrebare interesantă în legătură cu Zadorov: „Credeți oare că metoda aceasta v'a fost de folos, mă întreabă autorul biletului. Firește că n'am crezut niciodată așa ceva. Era o disperare totală, neputința Dacă în locul lui Zadorov ar fi fost altcineva, poate că aceasta ar fi dus la o catastrofă, dar Zadorov era un om nobil, și-a dat seama de desnădejdea la care ajunsesem, a găsit putere să întindă mâna și să spună „Totul va fi bine". Oare aceasta nu se vede? Dacă l-aș fi lovit pe Volohov, aș fi putut fi bătut de el. Eu eram numai unul dintre personajii. Invingătorul era Zadorov și numai datorită lui am putut să-mi mențin autoritatea. El m'a susținut. In aceasta constă succesul și nu în faptul că am lovit. Oare lovitura e o metodă? E numai disperare.

Sunt întrebat: „Ce disciplină am predat înainte?" Inainte de colonie, am predat în școală istoria.

Unde lucrez acum? Din cauza stării sănătății și din alte motive, acum nu mai lucrez nicăieri. Doar scriu.

Unde aș vrea să lucrez? Aș vrea să lucrez într'o școală cu așa zișii copii normali. Să lucrezi cu copii care au familie e de o mie de ori mai greu decât cu vagabonzi. Vagabonzii n'aveau pe nimeni afară de mine, iar copiii cu familie au în rezervă pe mama și pe tata. Și aș vrea mult să lucrez tocmai cu acești copii normali.

Autorul biletului mă întrebă: „Spre ce pedepse înclin?".

Nu înclin spre niciun fel de pedepse, dar în colonie am aplicat pedepse. Cliușnic era comandantul plutonului întâi de comsomoliști și el se alegea cu săpuneli mult mai des decât oricare altul. Dece? Tocmai pentrucă era comandant, pentrucă pe umerii lui apăsa o răspundere mai mare și i se cerea mai mult decât oricărui altuia. Consider posibile pedepsele care, în acelaș timp, exprimă respect față de cm și-i pun în față exigențe, dacă ele se aplică cu pricepere. În general, n'am avut ocazie să aplic pedepse pe scară întinsă. Am avut un colectiv bun.

In ce mod am participat la redactarea manualului de pedagogie? Profesorii m'au invitat să le ajut să scrie manualul. Am acceptat, dar cu condiția ca ei să-mi răspundă la o întrebare: vom scrie o pedagogie a zilei de azi sau a celei de mâine? Ei mi-au spus că nu pot să scrie o pedagogie a zilei de mâine. Atunci, eu le-am spus: în timp ce veți scrie o pedagogie a zilei de azi, viața vă va depăși și până la urmă veți scrie nu o pedagogie a zilei de azi, ci a celei de ieri.

In ceeace privește observația că n'ar fi fost nevoie de o „Carte pentru părinți", ea nu este tocmai justă. Cu toate că părinții sunt adulți, ei nu știu totdeauna cum trebue să procedeze cu copiii lor. Ar fi greșit să credem că un adult nu mai are ce învăța.

Tot atât de greșită e părerea că o fată nu trebue să sărute pe un om care a ajutat-o. Dece nu trebue? Ce e condamnabil în asta?

Acum despre Igor. Ce face acum? Igor învață, își iubește tatăl, îl respectă, o iubește pe Oxana și probabil se vor căsători.

Nu pot să mă opresc acum asupra problemelor mari, dar trebue să spun că atenția, sfaturile și observațiile voastre mă ajută mult în munca mea și eu mă voi folosi de ele.

3. SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE TOVARĂŞUL F. LEVIN [1])

(Vezi „Literaturnâi critic" [2]) nr. 12 din 1938; F. Levin, „A patra lucrare a lui A. S. Macarenco").

STIMATE TOVARĂŞE LEVIN,

In articolul dumneavoastră, amintiţi:

„Criticii noştri", printre care şi autorul acestor rânduri, au salutat apariţia „Poemului pedagogic".

Să precizăm. Dumneavoastră şi alţi critici „aţi salutat" prima mea carte la... vreo doi, trei ani dela apariţia ei. Printre altele, în articolul dumneavoastră figura şi expresia următoare:

„...un material atât de imperfect din punct de vedere al măestriei lui artistice...".

Recunoscând unele calităţi ale cărţii mele, dumneavoastră aţi insistat atunci destul de hotărît:

„...scriitorii de profesie au posibilităţi mult mai mari de a crea cărţi excepţionale, minunate".

Aţi pomenit de unele reguli şi canoane, pe care chipurile le-ar cunoaşte scriitorii de profesie şi pe care eu nu le-aş cunoaşte.

In ciuda caracterului, în general, laudativ al articolului dumneavoastră de atunci, am simţit că mă trataţi cu o îngăduinţă trufaşă de „profesionist". Printre vorbe serioase, aţi întrebuinţat cuvinte destul de expresive, pline de aluzii: „fotografie", „îl salvează materialul".

---

1) La 23 Ianuarie 1939 *A. S. Macarenco* i-a scris o scrisoare deschisă lui *F. Levin*. Scrisoarea a fost publicată în „Literaturnaia Gazeta" din 26 Aprilie 1939, adică după moartea scriitorului. („Literaturnaia Gazeta". nr. 23/802, 1939). (Nota redacţiei sovietice).

2) „Literaturnâi critic" (Criticul literar) nr. 12 din 1937 (N. red. sov.).

Am mai întâlnit o atitudine asemănătoare față de mine și din partea altor „profesioniști" și începusem să mă obișnuesc cu situația mea de „factograf". Recent de tot, revista „Literaturnâi Sovremennic" [1]), a publicat o epigramă (îmi scapă autorul), în care era următorul rând:

„La început, lua doar fapte..."

Poți să te obișnuești, nu-i așa?

Acum, dumneavoastră ați publicat un articol în legătură cu „Steaguri pe turnuri". In acest articol înainte măcar de a proceda la analiza romanului meu, dumneavoastră amintiți mai mult sau mai puțin delicat că „unii autori tineri învață prost și cresc prost", că „aproape fiecare om poate scrie o carte care să nu fie rea", că „nici măcar o carte foarte izbutită care descrie o perioadă concretă din viața autorului însuși, nu-l face încă literat", etc.

Intr'un cuvânt, dumneavoastră continuați pe linia schițată încă din 1936, aceea a eliminării mele din literatură.

Vreau să știu: o faceți cu destul temei?

Lichidarea mea ca scriitor este, desigur, un lucru serios și eu, în calitate de persoană interesată, pot cere s'o faceți într'un mod temeinic, cu măestrie profesională, sprijinindu-vă pe acele „reguli și canoane", de care ați pomenit acum doi ani. Pot și eu să mă descurc în oarecare măsură în aceste „reguli și canoane", pentrucă încă Varlaam al lui Pușchin, ajuns într'o situație asemănătoare ca a mea, a spus:

„...mă descurc prost, dar când e vorba de streang, mă descurc numai decât".

In romanul meu „Steaguri pe turnuri", dumneavoastră semnalați de fapt, un singur viciu, care este însă extrem de grav: romanul acesta este „o poveste spusă de bunul unchiaș Macarenco". In ea totul este înfrumusețat, diluat cu apă de trandafiri, dres cu melasă și zaharină, toate sunt în stare să trezească înduioșare și un entuziasm sfânt la cea mai uscată doamnă de clasă [2]) dintr'un pension de domnișoare nobile, la cea mai severă „zierlich-manierlich".

Dacă lași la o parte toate aceste cuvinte „critice" ale dumneavoastră „zaharină", „melasă", doamnă de clasă", „entuziasm sfânt", (mă mir că n'ați pomenit-o pe Cearscaia [3]); după unele „canoane" s'ar fi cuvenit s'o faceți), rămâne o acuzație fățișă împotriva mea că aș fi înfrumusețat realitatea.

Toate acestea sunt nespus de revoltătoare. Dumneavoastră nu admiteți ideea că o viață de copii atât de fericită e posibilă în Uniunea Sovietică. Dumneavoastră credeți că cele povestite de mine sunt un basm (Loscutov în „Literaturnaia Gazeta" crede că-i vorba de vreun vis al meu).

Sunt nevoit să-mi dau cărțile pe față, cu riscul de a rămâne un „factograf" pentru toată viața. „Steaguri pe turnuri" nu reprezintă nici un basm, nici un vis, ci o realitate a noastră. Am descris în roman comuna „Dzerjinschi,

---

1) „Contemporanul literar" (N. T.).
2) Educatoare în pensioanele de domnișoare nobile din Rusia țaristă (N. T.).
3) Autoare reacționară din Rusia țaristă care scria romane dulcege pentru copii, mai ales pentru fete (N. T.).

pe care am condus-o opt ani. In roman nu există nici măcar o singură situație născocită, sunt foarte puține chipuri modificate, nu există nicio pată de colorit creat în mod artificial.

Scontând oarecum o lovitură de moarte, dumneavoastră scrieți și citați:

„Ajunse cu adevărat în palatul din basmul povestit de bunul unchiaș Macarenco".

Basmul începe să se desfășoare dela începutul romanului.

„Printre flori treceau poteci aurii de o nuanță vie. Pe una din ele, mai aproape de Igor, mergeau două fete, două ițe adevărate, drăguțe și elegante...".

Intre noi fie vorba, chiar potrivit canoanelor literare, aș fi putut s'o inventez. Ce găsiți dumneavoastră deosebit în asta? Flori și poteci aurii, două fete care i s'a părut lui Igor drăguțe. Dar n'am avut nevoie să născocesc: în colonia pe care o descriu era o minunată grădină de flori în suprafață de un hectar, cea mai frumoasă seră din Harcov, și erau și fete drăguțe. Nu mi-ar fi trecut prin cap că, în ceeace privește fetele drăguțe, există în literatură un procent sever, pentrucă în viață, să zicem în viața sovietică asemenea fete sunt un fenomen destul de răspândit. Și închipuiți-vă: coloniștii mei au locuit într'un palat, o clădire specială, ridicată anume pentru ei de un bun arhitect, o clădire luminoasă, frumoasă și confortabilă. Acest lucru poate fi confirmat de tovarășii Iudin, Gladcov și Bezâmenschi, care au fost în clădirea aceea și au văzut totul. Iată eu nu știu dacă, potrivit canoanelor literare, pot propune o listă de martori, dar ce să fac, dacă nu mă credeți?

Acesta este punctul principal al divergenței dintre noi: dumneavoastră nu credeți că aceasta este posibil, iar eu susțin că există, că este posibil și necesar. De altfel, noi și simțim altfel. Eu susțin, pentrucă știu, vreau și cer dela alții. Dumneavoastră nu credeți, pentrucă aceasta nu corespunde gustului dumneavoastră literar.

Dumneavoastră îmi analizați cartea exclusiv din punctul de vedere al unui profesionist literar. Dar eu aș vrea ca dumneavoastră s'o priviți și din punctul de vedere al cetățeanului sovietic. Pentrucă, în ultimă analiză, v'aș putea pune o întrebare care nu este deloc de prisos: dacă dumneavoastră împroșcați cu o disprețuitoare îndoială un crâmpei din viața noastră, pe care l-am zugrăvit eu, fie și în chip factografic, dacă mă asemănați cu doamnele de clasă, atunci în ce credeți dumneavoastră? Și în cazul acesta, ce importanță mai au canoanele literare, care se bucură de oarecare respect și din partea mea?

De pildă, un „canon" ca subiectul.

Pe dumneavoastră, critic de profesie, nu v'au interesat canoanele atât de importante cum sunt subiectul, conținutul cărții, sistemul sarcinii ideologice a romanului, afirmațiile autorului, exigențele pe care le formulează el.

Care este subiectul cărții mele? Dintr'o ciudată neînțelegere, dumneavoastră nu v'ați ocupat de această chestiune. Fără vreo analiză, dumneavoastră substituiți subiectului meu subiectul dumneavoastră și din punct

de vedere al subiectului dumneavoastră îmi cereți amănunte exotice asupra „reeducării", iar eu nici nu m'am gândit la un asemenea subiect. Iată o comparație:

SUBIECTUL DUMNEAVOASTRĂ:

O colonie în care trăiesc copii „mutilați și schilodiți" de vagabondaj, care se supun cu greutate „îndreptării" și pedagogi care, punându-și viața în primejdie, cu încordări supraomenești, săvârșesc acte de eroism pedagogic. Colonia crește chinuitor, din catastrofă în catastrofă, dela prăbușire la prăbușire. Aici pedagogia n'are încă încredere în ea și este imperfecta din punct de vedere tehnic.

SUBIECTUL MEU:

Un colectiv educativ sovietic model, care s'a constituit demult, care crește din punct de vedere material și spiritual pe temeiul unor forțe colective mari și concentrate, care are tradiție și o formă perfectă, înarmat cu o tehnică pedagogică dintre cele mai subtile, un colectiv socialist de copii, în care prăbușirile și catastrofele sunt imposibile (și nu sunt de dorit, cu toate că aceasta ar plăcea criticilor literari).

Tovarășe Levin, subiectul dumneavoastră a fost desbătut acum zece ani. Acesta este subiectul „Poemului pedagogic". Subiectul zilelor noastre, perfect copt, justificat de viață, iar pentru mine și de experiența mea, este un colectiv fericit de copii, scutiți de antagonisme și atât de puternic, încât orice copil, chiar un delicvent, ocupă ușor și repede o poziție justă în colectiv. Subiectul lucrării „Steaguri pe turnuri" n'are nimic comun cu acela al „Poemului pedagogic". Printre altele, ați observat și dumneavoastră ceva în această privință, când ați scris:

„...desigur, sistemul acesta e minunat".

De aci n'ar mai fi greu de tras concluzia că un sistem minunat ar trebui să aibă și anumite urmări mai mult sau mai puțin fericite.

Dacă ați înțeles atât de puțin subiectul, ați înțeles și mai puțin sarcina ideologică a romanului; dar despre aceasta ar fi mult de vorbit. In general, dumneavoastră nu v'ați dovedit priceperea profesională în a mânui canoanele și regulile, dar îmi închipui că pentru dumneavoastră aceasta e și mai necesar decât pentru mine: în cazul cel mai rău, eu rămân factograf, dar ce rămâneți dumneavoastră, dacă uitați tehnica normală a criticii?

Lipsa de spațiu nu-mi îngăduie să stărui asupra altor „canoane" scăpate de dumneavoastră. Dar mai sunt de făcut vreo două, trei observații:

1. Dumneavoastră vă abateți dela adevăr, când spuneți că zugrăvesc o „fericire nefiresc de dulce". Citați un alineat în care se vorbește deschis despre fericire, dar cartea are 24 de coale de tipar și foarte puține rânduri de acest fel. Afară de asta, dece n'aș vorbi de fericire, dacă subiectul întregii cărți sunt fericirea și poezia vieții copiilor! Numai că aceasta nu este o fericire care ar putea să placă doamnelor de clasă. Dumneavoastră aveți despre aceste doamne o părere mai bună decât aceea pe care o

merită. Am vrut să înfăţişez fericirea în luptă, în încordări colective, într'o disciplină exigentă, chiar aspră în muncă, în legături strânse cu Patria, cu ţara întreagă.

2. Nu primesc reproşul dumneavoastră că în romanul meu sunt prea mulţi oameni frumoşi. Aşa văd eu copiii, e un drept al meu. Dece nu-i reproşaţi lui Lev Tolstoi că are atâţia oameni frumoşi în „Război şi pace"? El şi-a iubit clasa, eu îmi iubesc societatea şi mulţi oameni mi se par frumoşi. Dovediţi-mi că greşesc.

3. Scriu pentru ca, în limita puterilor mele, să contribui la creşterea culturii noastre socialiste, în măsura, în care mă pricep, fac propagandă pentru această cultură într'o formă artistică. V'aş fi foarte recunoscător dacă aţi analiza procedeele mele artistice şi mi-aţi dovedi că ele nu duc la scopul pe care-l urmăresc. Dar dumneavoastră n'o faceţi. Pe dumneavoastră nu vă interesează scopurile mele. Dumneavoastră mă priviţi printr'o lupă estetică şi căutaţi să demonstraţi că nu sunt scriitor de profesie, pentrucă nu-mi reuşesc chipurile „sintetice". De unde ştiţi dumneavoastră care dintre chipurile mele sunt sintetice şi care au fost reproduse după natură? V'ar fi făcut mai multă plăcere dacă aş fi zugrăvit copiii „schilodiţi" cu gestul acela astringent şi exotic, care pentru mine este o dovadă de prost gust, pentrucă eu, mai mult decât altcineva, am dreptul să afirm că „starea de schilodire" a copiilor este în mare măsură o născocire a romanticilor nesatisfăcuţi. Tovarăşe Levin, dumneavoastră aţi rămas în urma mea şi, deaceea dacă şi pe viitor mă veţi numi „factograf" şi nu literat, eu nu voi suferi.

4. Nu vi se pare oare că unele „canoane" cu ajutorul cărora criticaţi dumneavoastră şi încă vreo câţiva critici s'au cam învechit şi se cer revizuite? „Imagine sintetică", „tipizare", caracter", „conflict", „coliziune", toate acestea poate că sunt bune, dar la ele ar trebui adăugat câte ceva, ţinându-se seamă de transformările categorice care s'au petrecut în societatea noastră. Prin caracterul relaţiilor dintre oameni, societatea sovietică nu este numai superioară societăţii vechi, dar este şi mai complexă şi mai subtilă. Pentru prima oară în istorie s'a născut un colectiv omenesc adevărat, ferit de inegalitate şi de exploatare. Astăzi, noţiunea de „chip", mai ales în sensul în care se întrebuinţează de obicei, nu satisface în întregime exigenţele vieţii şi în ea se simte uneori un oarecare exces de individualism. Categoriile: *legătură, unitate, solidaritate, simpatie, coordonare, înţelegere interioară şi multe altele,* care, spre deosebire de chipul individual, ar putea fi numite categorii „interindividuale", sunt astăzi mult mai importante decât au fost înainte. Colectivul nu este o simplă sumă de individualităţi; în colectivul nostru se naşte totdeauna ceva nou, viu, caracteristic numai colectivului, ceva organic, care va exista totdeauna şi socialist din punct de vedere principial.

Imi voi îngădui să fac o comparaţie din domeniul creaţiei muzicale. Nici problemele de metodică, nici acelea al muzicii de cameră, şi nici chiar acelea de armonie mai largă, nu ne mai pot satisface în volumul lor. Pe noi trebue să începă a ne interesa în mod deosebit problemele de

orchestrație, de sincronizare a diferitelor timbruri, colorituri, culori complexe ale colectivului, însemnate din punct de vedere cantitativ.

Pe mine, ca autor, această chestiune mă interesează în deosebi, pentrucă personajul meu este totdeauna un colectiv, iar aparatele dumneavoastră de măsurat nu mă mai satisfac. Dar văd această cerință și în orientarea multor lucrări ale scriitorilor sovietici. „Infrângerea", „Ceapaev", „Pământ desțelenit" cuprind grandioase chipuri și fenomene colective. Sunt și critici care simt acest lucru.

Dar mai sunt și alți critici. Ei nu observă noile cerințe ale esteticii literare socialiste. Au în mâini canoane critice împietrite și se folosesc de ele așa cum se folosesc șamanii de instrumentele lor: fac gălăgie și zgomot, strigă și amenință, căutând să sperie „spiritele rele". Și, vezi că se găsesc oameni nervoși cărora li se face frică.

A. Macarenco

4. CĂTRE REDACTORUL PUBLICAȚIEI „LITERATURNAIA GAZETA" VOITINSCAIA ȘI CĂTRE CRITICUL F. LEVIN [1])

Datoria noastră, datoria comunarzilor urmași ai numelui luminos al lui Anton Semeonovici Macarenco, datoria noastră de cetățeni sovietici, bolșevici membri de partid și fără de partid, este să restituim adevărului locul ce i se cuvine. Cerem cetățeanului F. Levin să-și retracteze în pubic articolul publicat în „Literaturnâi critic".

Intr'o consfătuire a criticilor consacrată cercetării acestui caz, F. Levin a declarat că nimeni nu-l poate obliga „să facă reverențe în fața urnei lui A S. Macarenco". Cinismul și lipsa de tact a acestei fraze nu cer comentarii. Noi putem asigura opinia noastră publică de toate străduințele pe care le vom depune pentru a apăra memoria lui A. S. Macarenco, atât de scumpă nouă, de oamenii de soiul lui F. Levin, pentrucă un asemenea lucru poate să-l spună numai un om care n'are nimic sfânt. Oare acest „critic" nu este în stare să înțeleagă că, prin cuvintele sale, ne-a jignit în sentimentele noastre filiale calde pentru Anton Semeonovici? Mai poate fi vorba de „sensibilitatea de critic" a lui F. Levin, dacă el este lipsit de sensibilitate în sensul cel mai elementar al acestui cuvânt?!

Dar nu despre aceasta vom vorbi mai departe. Cerem o principialitate bolșevică clară în rezolvarea acestei polemici între Anton Semeonovici Macarenco — care ne-a părăsit fiziceşte, dar care a rămas viu în opera lui, în oamenii educați de el — și criticul „viu" F. Levin, care se află dincolo de hotarul vieții noastre, pentrucă n'o iubește și nu este în stare să înțeleagă posibilitățile creatoare ale oamenilor sovietici.

In ce constă esența polemicii ce s'a iscat?

F. Levin a publicat în nr. 12, al revistei „Literaturnâi critic", un articol intitulat „A patra lucrare a lui A. S. Macarenco". In acest articol, el

[1]) Scrisoarea a fost scrisă în Aprilie 1939 și a fost publicată pentru întâia oară în „Ucitelscaia Gazeta" din 12 Martie 1949, nr. 19 (3314). Publicăm scrisoarea în formă prescurtată, după textul manuscrisului. (Nota redacției sovietice).

acuză pe scriitorul A. S. Macarenco că ar fi denaturat realitatea, că ar fi scris o „poveste dulceagă, o poveste despre ceva care n'a putut, nu poate şi nu va putea să fie".

Să nu trecem deocamdată la critica însuşirilor literare ale romanului „Steaguri pe turnuri", critică pe care F. Levin caută s'o înlocuiască prin jongleria unor cuvinte ca „zaharină", „melasă", „doamne de clasă", „entuziasm sacru", etc. Deocamdată, aceasta să rămână pe conştiinţa dumneavoastră, dar vă recomandăm să ţineţi minte că adevărul triumfă totdeauna în ţara noastră şi că dumneavoastră nu veţi fi în stare să ponegriţi numele celor mai buni fii ai Patriei noastre.

In ce constă esenţa articolului dumneavoastră? In aceea că „bunul unchiaş Macarenco" ar fi scris chipurile o „poveste neverosimilă, idilică", ce nu se va realiza niciodată şi care este cu neputinţă de realizat.

Noi însă afirmăm că aceasta este o calomnie nu numai la adresa lui A. S. Macarenco, dar şi la adresa vieţii sovietice.

Declarăm deschis că viaţa descrisă în cartea lui A. S. Macarenco „Steaguri pe turnuri", a existat, că într'adevăr a existat la Harcov, colonia „F. E. Dzerjinschi", denumită în roman „Colonia Intâi Mai" şi că noi suntem elevii ei. Acolo era într'adevăr un palat, acolo exista o viaţă a colectivului incomparabil superioară unui simplu cămin de copii neorganizaţi. In romanul „Steaguri pe turnuri", este prezentat un colectiv care a crescut pe baza unei experienţe de şaisprezece ani a lui A. S. Macarenco, a unui colectiv care a absorbit toate realizările minunate din colonia „Maxim Gorchi". Puteţi afla acest lucru, deschizând „Poemul pedagogic"!

„Doar cincizeci de puşti gorchişti veniseră în ziua aceea puioasă de iarnă în încăperile frumoase ale comunei „Dzerjinschi", dar — toţi aduseseră cu dânşii complexul de descoperiri, de tradiţii şi adaptări, un întreg asortiment de tehnică de colectiv, tehnică tânără a omului eliberat de stăpân. Şi pe un teren nou-sănătos, înconjurat de grija cechiştilor, susţinut în fiecare zi de energie, de cultură şi de talentul lor, colectivul comunei crescu căpătând un farmec orbitor al adevăratei bogăţii a muncii, o cultură socialistă superioară, ne mai lăsând aproape nimic din ridicola problemă a „îndreptării omului" — scria Macarenco [1]).

Nu, dumneavoastră nu puteţi înţelege asta, pentrucă nu credeţi în puterea educaţiei noastre, pentrucă nu iubiţi omul sovietic şi aceasta o spuneţi în următoarele cuvinte:

„Romanul e sentimental şi plin de melasă. Dacă n'ar fi fost hoţul şi duşmanul Râjicov, am fi avut înaintea noastră un adevărat rai cu arhangheli, doar fără aripi. Privind mai de aproape vezi că eroii romanului nici nu sunt de fapt vagabonzi şi infractori, că n'au suferit niciodată de vreo schilodire sau scrânteală care să fi necesitat o îndreptare".

---

[1]) „Poemul pedagogic". Ed. Sovetschii pisateli, 1947. Capitolul „Epilog", pag. 637 (Vezi „Poemul pedagogic". Editura de Stat pentru literatura ştiinţifică şi didactică, ediţia a doua, 1951, pag. 616 (N. T.)

Ar fi interesant de ştiut: ce înţelegeţi dumneavoastră prin cuvântul „vagabond"? Un fel de „Jak spintecătorul" plin de tot soiul de vicii, „schilodiri" şi „scrinteli", care vă stârnesc un sentiment boieresc de desgust şi un interes nesănătos, pe care nici nu vă osteniţi măcar să vi le ascundeţi în citatul de mai sus.

Având asemenea atitudine faţă de copii, dumneavoastră nu sunteţi în stare să-l înţelegeţi pe A. S. Macarenco, un adevărat umanist al epocii staliniste, constructor şi cântăreţ pătimaş al colectivului sovietic de o „forţă de neîntrecut", cum scria el. Pentru Macarenco vagabondul este înainte de toate un copil sovietic sau un adolescent sovietic, ajuns provizoriu într'o situaţie grea. Dar aceşti băieţi şi aceste fete, înainte de nenorocirea care i-a eliminat din familie, au învăţat în şcoala sovietică, mulţi din ei au absolvit şapte clase, îşi dau bine seama şi îşi înţeleg situaţia grea, caută totdeauna o ieşire din această situaţie. Şi noi avem dreptul să vă spunem în numele tuturor acestor copii ajunşi vremelnic în impas că ei cred în viaţa sovietică şi în oameni, şi-i iubesc aşa cum dumneavoastră, criticul F. Levin, nu ştiţi să iubiţi, pentrucă ironia dumneavoastră despre raiul cu arhangheli fără aripi, atunci când este descris adevărul din viaţa noastră, vă trădează în întregime! Dumneavoastră vreţi „schilodire" şi „scrinteli"; iată ce este pe placul spiritului dumneavoastră criticist.

Dar, cu toate că dumneavoastră vă consideraţi, probabil, „un critic de seamă", nu numai că nu îndrumaţi cursul măreţ al vieţii noastre, dar nici nu sunteţi măcar în stare să-l vedeţi. Închipuiţi-vă că atât copiii orfani — chiar dacă sub influenţa unor condiţii nefavorabile au devenit pungaşi — cât şi străzile oraşelor şi satelor noastre sovietice, nu sunt chiar aşa de „scrintite" cum aţi dori dumneavoastră. Copiilor vagabonzi le lipseşte sentimentul de desnădejde şi condamnare. Pe aceeaşi „stradă", bunele femei sovietice îi ceartă ca nişte mame, iar „tătuci" în bluze de lucru sau cu serviete le spun: „Ajunge cu hoinăreala prin lume, trebue să înveţi şi să munceşti. Tu trăieşti în Ţara Sovietică, Partidul şi Guvernul ţi-au pregătit totul. Du-te în colonie, iată adresa". Aceşti vagabonzi, copii sovietici ca şi toţi ceilalţi, vor viaţă normală şi fericită. Şi e dăunător, foarte dăunător — e greşeala fundamentală a multor „pedagogi" — de a căuta la ei „schilodiri", aşa cum faceţi dumneavoastră. Dar cu toată „sensibilitatea" dumneavoastră, vă este foarte greu să vă descurcaţi în asemenea chestiuni.

Una din tradiţiile minunate şi fundamentale ale comunei era să nu-i întrebi niciodată pe copii despre trecutul lor. Deaceea, nu ştiam nimic unul despre altul. Colectivul nostru minunat dădea comunarzilor putinţa de a-şi uita trecutul împovărător şi de a se simţi copii obişnuiţi, aşa cum şi erau de altfel.

Suntem martori că toate cele descrise în cartea „Steaguri pe turnuri" s'au produs într'adevăr în realitatea sovietică. Dumneavoastră, ne aţi putea obiecta că, chiar dacă aceasta s'a petrecut într'adevăr, nu este, totuşi, caracteristic pentru viaţa noastră şi, deaceea, nu trebue să atragem atenţia cititorilor asupra acestor stări, nu trebue să le facem propagandă.

Răspundem:

Marea ştiinţă a lui Marx, Engels, Lenin şi Stalin a arătat căile concrete pentru construirea comunismului. Partidul ne duce spre comunism Scriitorii noştri scriu şi vor scrie privind în viitor. Cetăţene Levin, ce veţi

face dumneavoastră cu pana dumneavoastră critică, citind o carte despre această societate? Fiecare carte din acestea va fi pentru dumneavoastră „o poveste spusă de un unchiaş bun".

Vrem să punem chestiunea astfel: chiar dacă toate cele scrise în cartea „Steaguri pe turnuri" ar fi fost născocite de scriitorul A. S. Macarenco, încă ar fi fost necesare, încă ar fi fost reale, pentrucă această carte zugrăveşte un colectiv în care se realizează cele mai profunde principii şi cele mai subtile metode de educaţie comunistă.

Mai departe, s'ar putea veni cu următorul argument: ceeace este legitim pentru societatea comunistă, poate că, deocamdată, nu este încă posibil în condiţiile noastre? E foarte simplu de a tăgădui şi asta: colectivul „F. E. Dzerjinschi", a dat minunatei noastre patrii sute de cetăţeni de valoare care muncesc în toate domeniile economiei Patriei. Să luăm pe primii care ne vin în minte:

P. Praţan este student al Institutului comunist de cultură politică „N. C. Crupscaia"; Iudin, Loctiuhov A., Gherţcovici G., sunt elevi-ofiţeri ai şcolii de marină militară „Dzerjinschi"; Ciornâi e aviator în cadrul forţelor aeriene ale Armatei Roşii Muncitoreşti-Tărăneşti a Uniunii Sovietice; Nichitin S., e inginer la o uzină; Talicov e inginer-electrician; Borisov F., e inginer la fabrica de tractoare din Harcov; Belencova M., e aspirantă la institutul de limbi străine; Şerşnev N., e medic; Panov I., e inginer; Conisevici I., e mecanic de marină (decorat). Această listă de oameni educaţi, după părerea dumneavoastră, într'un colectiv de „melasă" şi de „zaharină", ar putea fi lungită mult de tot, dar dimensiunile prezentei scrisori nu ne-o ingădue.

Istoria acestor sute de oameni arată că ideile şi metodele educaţiei comuniste, pe care părintele nostru sufletesc şi învăţătorul nostru, A. S Macarenco, le-a transpus în viaţă, trebue să fie înrădăcinate absolut în toate verigile pedagogiei noastre şi că aceasta va imprima o mişcare uriaşă de înaintare cauzei educaţiei omului nou, cauzei îndeplinirii sarcinilor celui de al treilea plan cincinal, date de tovarăşul Stalin în raportul la cel de al XVIII-lea congres al P C. (b) al U. S. Cartea „Steaguri pe turnuri" este negrăit de valoroasă şi necesară pentru propagarea acestor idei.

Dacă am trece acum la critica pe care o faceţi calităţilor literare ale romanului, apoi, în articol, dumneavoastră tăbăriţi înainte de toate asupra unei pretinse „frumuseţi exterioare neveridice" a personajelor din această carte. Cum puteţi să nu vă daţi seama că aceasta nu este „o frumuseţe exterioară", ci frumuseţea adevărată a omului nou, frumuseţea organizării, a disciplinei, a mişcării precise, o frumuseţe interioară, pe care F. Levin, trebue să ştiţi s'o vedeţi! Anton Semeonovici spunea totdeauna că tinerii sovietici şi tinerele sovietice, când sunt sănătoşi, fericiţi şi trăiesc din plin o viaţă de muncă, sunt toţi frumoşi: A. S. Macarenco scrie: „un puştan de vreo treisprezece ani, cu fruntea lată şi cu un aer grav" sau „Volodia Begunoc, un puştan de vreo doisprezece ani, drăguţ, rumen, puţin cam grav. Picioarele lui călcau într'un mod deosebit de jucăuş şi sigur, iar ochii lui mari şi negri se uitau la toate cu o privire de gospodar"

Oare asemenea frumuseţe, o frumuseţe a siguranţei, n'a şi început să lumineze oamenii noştri şi n'o vor avea toţi membrii societăţii comuniste, pe care o construim şi în care dumneavoastră, criticul F. Levin, n'aţi putea să intraţi decât după ce aţi lăsa în prag întreaga povară a trecutului care vă împiedică să vedeţi fericirea vieţii noastre?

Dumneavoastră nu înţelegeţi cum se face că un vagabond (după dv. un schilod şi un hoţ) se transformă atât de uşor şi liber într'un comunard activ şi conştient. Dumneavoastră consideraţi aceasta drept nefiresc şi neveridic.

Să vă reamintim că dincolo de hotarele Uniunii Sovietice, aşa zişii „gânditori care văd departe" nu sunt nici astăzi în stare să înţeleagă munca stahanovistă şi să creadă în ea. Ei nu pot să înţeleagă că un simplu muncitor din Uniunea Sovietică este înzestrat cu un potenţial de conştiinţă comunistă atât de uriaş, încât acesta îngăduie ca productivitatea muncii să sporească cu mii şi mii la sută, cu ajutorul unor mijloace obişnuite şi în condiţii obişnuite. Aceşti critici „de o marcă străină de bună calitate" ţipă că informaţiile despre eroii sovietici ai muncii sunt născociri, că ele sunt un basm ireal, care nu poate avea loc numai acum, dar este imposibil şi în viitor.

Pentru noi, munca stahanovistă este un adevăr minunat din viaţa noastră, iar datoria scriitorilor noştri este să înrădăcineze în cetăţenii sovietici principiile comuniste care stau la baza muncii stahanoviste.

Pentru cei care sunt intim legaţi de ţara lor, fiecare stahanovist, independent de calităţile lui fizice, este frumos! Este frumos prin patosul muncii lui, prin faptul că-şi serveşte poporul, prin orientarea lui. Marele adevăr şi estetica muncii stahanoviste constitue o minunată realitate a vieţii noastre şi nu un basm. Noi nu suntem în stare să convingem sau poate că este inutil să căutăm să convingem cu vorbe pe nenorociţii critici din apus. Îi vom convinge cu fapta şi atunci nu se vor simţi bine! Suntem aproape siguri că n'am fi în stare să vă convingem nici pe dumneavoastră, dacă n'aţi crezut în această povestire inspirată a lui A. S. Macarenco, dar, de fapt, nici aceasta n'are importanţă: viaţa noastră nu poate fi oprită de nişte mâini murdare de cerneală. Colectivul comunist descris în cartea „Steaguri pe turnuri" a existat. Vor exista colective şi mai perfecte, care vor fi nemuritoare, pentrucă aceasta este calea desvoltării neîncetate, cale ce ne-a fost arătată de marele Stalin, de linia generală a Partidului nostru.

A. S. Macarenco, nu numai că a descris acest colectiv, dar el, inspirat de Partid, discipol credincios al lui Lenin şi al lui Stalin, a creat acest colectiv. Noi suntem elevii fericiţi ai acestui colectiv. In ceeace priveşte însă posibilităţile dumneavoastră, ele n'au putut realiza altceva decât calomnie răutăcioasă atât a colectivului, cât şi a creatorilor lui.

Şi acum, despre estetică.

In romanul „Steaguri pe turnuri", dumneavoastră, cetăţene Levin, vi se pare neconvingătoare descrierea colectivului comsomolist organizat care a existat în comuna „F. E. Dzerjinschi". Zilele de lucru, fericite şi măreţe, ale unităţii în muncă a oamenilor sovietici vi se par prea dulcege. Dumneavoastră vreţi subiecte vechi din lumea negustorilor: „homo hominî lupus"!.

Simfoniile tinerei vieți sovietice vă sunt inaccesibile, vă supără urechea. Ce să-i faci, există o analogie minunată: urechile lungi ale melomanilor estetizanți apuseni, educați în cacofonia țipătoare a jazzului, nu înțeleg frumusețea măreață a muzicii populare și clasice ruse. Dar popoarele sovietice se mândresc cu cultura lor muzicală și știu că ea are o importanță mondială.

Cetățene Levin, „Steaguri pe turnuri" nu v'a plăcut, pentrucă în această carte e vorba despre o cizelare migăloasă a omului nou comunist, despre un colectiv de copii, despre colectivele celui de-al doilea plan cincinal, pe care le-a crescut Partidul și le-a apărat țara întreagă. In anii aceștia s'a dovedit posibil și necesar să se treacă la cea mai fină cizelare a personalității, la o prelucrare care șterge ultimele urme a scrumului trecutului și colectivul omenesc comunist a început să strălucească în întreaga lui frumusețe și forță nouă.

Cartea aceasta place miilor de oameni sovietici, care au citit-o. Ei au scris despre acest lucru în scrisorile lor către A. S. Macarenco. Ea ne place și nouă: noi cunoaștem întreaga adâncime a adevărului desvăluit în ea și suntem mândri că ne-am trăit adolescența exact așa cum a descris-o Anton Semeonovici în „Steaguri pe turnuri". Vrem și ne vom strădui ca întreaga noastră viață de mai târziu să semene cu viața care a fost zugrăvită cu atâta artă în această carte.

Iar dumneavoastră, cetățene F. Levin, ați ieșit de pe făgașul vieții noastre și, deaceea, nu înțelegeți că ați și suferit un eșec total împreună cu „critica" dumneavoastră.

Nu mai aveți acum decât o singură ieșire cinstită aceea de a renunța prin presă la articolul dumneavoastră „A patra lucrare a lui A S. Macarenco" sau o vor face alții în locul dumneavoastră. Suntem convinși că așa va fi.

Din însărcinarea coloniștilor dela „Maxim Gorchi" și a comunarzilor dela „Dzerjinschi": *S. Calabalin, A. Tubin, L. Salco, V. Cliușnic, E. Roitenberg* [1]).

---

[1]) Toți autorii acestei scrisori au participat ca ofițeri ai Armatei Sovietice la Marele Război pentru Apărarea Patriei. A. Tubin și E. Roitenberg au murit pe front. (Nota Redacției sovietice).

NOTE ŞI COMENTARII[1])

Povestirea „Steaguri pe turnuri" este una din ultimele scrieri literare de proporţii mai mari ale lui A. S. Macarenco. El a scris-o în prima jumătate a anului 1938 la Moscova şi în Crimeea. Povestirea a fost publicată în acelaş an în numerele VI, VII şi VIII ale revistei: „Crasnaia Novi". Autorul a terminat pregătirea povestirii pentru a fi publicată în întregime o ediţie separată la 30 Martie 1939. Cartea a primit bun de tipar la 8 Iulie 1939 şi a apărut în Editura de Stat „Literatura" tot în 1939, după moartea autorului. În volumul de faţă povestirea „Steaguri pe turnuri" este publicată după textul acestei ediţii In 1949, „Steaguri pe turnuri" s'a publicat ca un supliment literar la revista „Sovietscaia pedagoghica" (A. S. Macarenco. Opere pedagogice alese, în 4 volume, apărute sub îngrijirea lui I. A Cairov şi G. S. Macarenco, partea a 3-a „Steaguri pe turnuri", Editura Academiei de Ştiinţe pedagogice a R.S.F.S.R. Moscova 1949). Textul acestei ediţii corespunde aproape întru totul cu acel al ediţiei din anul 1939

S'au păstrat două texte ale autorului din scrierea lui A. S. Macarenco „Steaguri pe turnuri".

Primul text este scris de mână şi poartă titlul „Coloniştii". El este păstrat în arhiva A. S. Macarenco. Al doilea text este manuscrisul dactilografiat al autorului şi poartă titlul „Steaguri pe turnuri". Manuscrisul se află în Arhiva centrală de stat pentru literatură a Ministerului Afacerilor Interne U.R.S.S. In ambele manuscrise, precum şi în prima ediţie din anul 1938 (în revista „Crasnaia Novi"), A. S. Macarenco îşi denumeşte scrierea roman. In ediţia separată din 1939, ea este denumită povestire. Această ultimă definiţie a formei literare a fost acceptată pentru ediţia de faţă.

Manuscrisul „Coloniştii" conţine două părţi. Prima parte nu s'a păstrat complect: din 32 capitole au rămas 24. Manuscrisul începe cu capitolul IX „Ţapii".

---

[1]) Alcătuite de *M. E. Bobrovscaia, V. E. Gmurman, G. S. Macarenco.* Note de *V. E Gmurman* şi *G. S. Macarenco.* (Nota redacţiei sovietice).

In a doua parte a manuscrisului sunt 20 de capitole dintre care ultimul capitol, sub titlul „Epilog", n'a fost terminat de autor.

Manuscrisul autorului dactilografiat intitulat „Steaguri pe turnuri" constitue un al doilea text, scris mai târziu decât manuscrisul „Coloniştii". In acest manuscris dactilografiat nu mai sunt două, ci trei părţi. Prima parte, ca şi primul manuscris, conţine 32 de capitole. In partea a doua nu mai sunt 20 de capitole (ca în manuscris), ci 30. Partea a 3-a din manuscrisul dactilografiat nu s'a păstrat în întregime: în partea a doua, capitolul XII, începutul celui de al XIII, capitolele XXIII, XXIV şi XXV lipsesc din arhivă.

In timpul pregătirii povestirii „Steaguri pe turnuri" pentru a apare în ediţie separată (anul 1939), A. S. Macarenco a introdus în textul publicat în revista „Crasnaia Novi" în numerele 6, 7, 8, anul 1938, schimbări considerabile. El a schimbat numărul capitolelor, a înlocuit titlurile anumitor capitole prin altele noi şi a suprimat anumite părţi din text.

In prima parte a povestirii capitolului XIII „Dece el e astfel" şi capitolul XIV „Lecţii de economie politică" au fost scurtate şi unite într'un singur capitol XIII „Isplotare". Capitolul XVI „Fratele" a fost deasemenea considerabil scurtat de A. S. Macarenco şi contopit cu capitolul XV „Nedumeriri". Datorită acestei prelucrări, în prima parte a ediţiei separate din anul 1939, nu mai sunt 32, ci 30 de capitole. Capitolul VIII din partea întâi „Numai o lacrimă", a căpătat în textul ediţiei separate un nou titlu „Noaptea". Aceasta se explică prin faptul că autorul a suprimat descrierea durerii copilăreşti a lui Vania Galcenco pricinuită de dispariţia banilor şi a lăzii pentru curăţirea încălţămintei.

In partea a doua a povestirii, apărută în ediţie separată, sunt 31 de capitole, deoarece autorul a scris în mod special pentru această ediţie capitolul „Nu se poate", pe care l-a introdus ca prim capitol al părţii a doua. In acest capitol au fost formulate unele principii ale pedagogiei sovietice. Capitolul „Viaţa e frumoasă" a devenit astfel al doilea capitol în ediţie separată. El a căpătat în textul ediţiei din anul 1939 un nou titlu, „Vania".

In partea a treia a ediţiei separate sunt 21 de capitole, deoarece capitolul XI „Pentru toată viaţa" n'a intrat în ediţia separată.

Lucrând la „Steaguri pe turnuri", A. S. Macarenco a folosit ca material auxiliar povestirea „F. D. 1"[1]) scrisă mai înainte. Amândouă sunt lucrări literare şi în acelaş timp istorice, oglindind veridic munca educativă şi viaţa colectivului de copii în comuna de muncă F. E. Dzerjinschi. Ele au, deasemenea, un caracter autobiografic.

„Steaguri pe turnuri" este una din puţinele scrieri în care A. S. Macarenco îşi face portretul fizic: „Omul acesta nu avea nimic extraordinar, mustăţile tunse, lentilele unui pince-nez, capul tuns cu maşina. Işi ridică privirea spre Igor. Până şi ochii îi avea obişnuiţi: cenuşii şi oarecum reci". Portretul este sumar, dar asemănarea a fost păstrată.

---

[1]) Vezi *A. S. Macarenco*, Opere pedagogice alese, vol. III, Editura de Stat pentru literatura ştiinţifică şi didactică 1951, pag. 147—306 (N. T.).

In ciuda unor subiecte şi intrigi asemănătoare şi a unităţilor ideologice, „F. D. 1" şi „Steaguri pe turnuri" sunt două scrieri cu desăvârşire independente.

In ele sunt descrise perioade diferite ale formării şi desvoltării colectivului; în povestirea „F. D. 1" — o perioadă mai timpurie: deschiderea facultăţii muncitoreşti şi construirea uzinei, iar în „Steaguri pe turnuri" — o perioadă ulterioară, când în comuna F. E. Dzerjinschi se realizase îmbinarea studiilor medii complecte cu munca productivă a copiilor într'o uzina, cu utilaj tehnic complicat.

Povestirea „Steaguri pe turnuri" reprezintă un grandios tablou al comunei F. E. Dzerjinschi. A. S. Macarenco a creat această instituţie şi a lucrat în ea din anul 1927 până în anul 1935. In carte comuna este numită colonia „Intâi Mai".

Steaguri roşii împodobeau turnurile faţadei clădirii comunei. In titlul sugestiv „Steaguri pe turnuri", A. S. Macarenco a întruchipat poetic năzuinţa colectivului sovietic către cuceriri noi, către culmile vieţii noi.

A. S. Macarenco defineşte precis epoca evenimentelor şi faptelor pe care le-a descris: „Această povestire începe la sfârşitul primului plan cincinal". Era acea perioadă istorică când în ţara noastră, tehnica căpătase o însemnătate hotărîtoare. Deaceea şi în viaţa unei mici celule a Marii Ţări, în colonia „Intâi Mai" — comuna F. E. Dzerjinschi — începe în anii 1931—1932 o perioadă de muncă de şoc eroică, pentru crearea uzinei şi pentru însuşirea priceperii de a lucra în ea. Entuziasmul sovietic, năzuinţele îndrăzneţe şi descoperirea unor căi inovatoare în tehnica pedagogică, vigilenţa, toate acestea constitue conţinutul politic al povestirii „Steaguri pe turnuri". Acest mare maestru, pedagog şi scriitor, arată cum, prin luptă ideologică, în cursul unei vieţi variate, pline de bucurie şi de muncă a colectivului de copii, se desfăşoară complicata activitate de educare şi şlefuire a caracterelor, cum se formează personalitatea unui membru al societăţii comuniste. A. S. Macarenco a descris în cartea lui copilăria cu drepturi depline în Uniunea Sovietică, unde copiii au încetat demult să nu reprezinte nimic altceva decât un obiect de educaţie şi au „dreptul la bucurie şi datoria răspunderii". „Acum Zaharov (A. S. Macarenco)" le cunoştea forţele şi deaceea putea sta în faţa lor fără frică şi putea fi foarte exigent pe plan politic:

— Să fiţi oameni adevăraţi."

Viaţa plină de estetică şi bucurie a colectivului de muncă al copiilor a fost arătată în „Steaguri pe turnuri" captivant şi convingător, cu o mare forţă literară şi ideologică.

* * *

Pagina 33 „— Dumneata, Cerneavin, du-te în cabinet".

In capitolul Ţapii, A. S. Macarenco îşi bate joc de „activitatea pseudoştiinţifică a unui cabinet pedologic. Esenţa reacţionară a pedologiei a fost demascată de către C. C. al P. C. (b) U. S. în Hotărîrea „Despre denaturările pedologice în sistemul narcomprosurilor" din 4 Iulie 1936.

Pagina 36 „—Dascălii lui nu iniţiau pe nimeni în secretele lor şi tăinuiau semnif caţia acestor secrete îndărătul unor cuvinte de neînţeles ca „teste" sau „corelaţie".

Pedologii elaboraseră un sistem de probleme create artificial pentru măsurarea intelectului copilului. Aceste probleme se numeau „teste" (din engleză: test = probă, examen).

In Hotărîrea sa din 4 Iulie 1936 C. C. al P. C. (b) U. S. a subliniat că „practica pedologilor, cu desăvârşire desprinsă de pedagog şi lecţiile în şcoală, se reducea mai ales la experimente pseudoştiinţifice şi la un număr nemăsurat de cercetări printre şcolari şi părinţii lor sub formă de anchete dăunătoare şi fără rost, teste şi altele, condamnate de multă vreme de către partid".

Corelatio (lat.) — legătură reciprocă. Pedologii admiteau odată pentru totdeauna existenţa unei anumite corelaţii între diferitele funcţiuni psihice.

Pagina 39 „Era un semnal scurt şi sacadat..."

Despre sistemul semnalelor, A. S. Macarenco vorbeşte mai amănunţit în articolele şi conferinţele sale teoretice. El scria: „...este mai comod când în cursul zilei mişcarea colectivului este îndrumată nu prin sonerie, ci prin semnale date cu trompeta, dacă în unele momente ale muncii în timpul zilei se admite o simbolizare a conţinutului cu ajutorul unor expresii exterioare". O astfel de rezolvare a acestei probleme este tipică pentru A. S Macarenco. El socotea că „forma expresiei" trebue să fie obiectul unei griji pedagogice speciale şi socotea forma justă ca un semn de cultură.

Pagina 44 „Ce fel de incorectitudine ai tu acolo, nu interesează pe nimeni".

Aici, ca şi în alte câteva locuri ale povestirii (convorbirea membrilor Narcomprosului cu Volodia Begunoc, scena cu Râjicov), este avut în vedere principiul acceptat de A. S. Macarenco, de a nu se interesa de trecutul elevilor săi şi de a nu-şi aduce aminte de el. Acest lucru concentra interesele fiecărui elev asupra viitorului său, contribuind la organizarea unor noi linii de perspectivă.

Când unul din inspectorii comunei F. E. Dzerjinschi a pus o întrebare unui comunard, privitoare la trecutul său, comunardul i-a răspuns: —„trăim o viaţă atât de plină de bucurie şi Anton Semeonovici ne-a despărţit printr'un perete de piatră atât de nepătruns de trecutul nostru, încât noi l-am uitat".

Pagina 53 rândul... „Când m'a agăţat decohtul...". „A şedea la decoht" în sens figurat — a flămânzi.

Pagina 80 rândul... „Două zile te odihneşti...". După admiterea în comună, elevilor li se dădea primele două zile pentru odihnă şi pentru a se familiariza cu regulile comunei şi cu tovarăşii. Vezi „Metodica organizării procesului educativ", capitolul „Elevii noi" [1])

[1]) Vezi *A. S. Macarenco*, Opere pedagogice alese. vol, II. Editura de Stat pentru literatura ştiinţifică şi didactică, 1951, pag. 178-185 (N.T.)

Pagina 93 „...un colonist, poate intra în fanfară, dar să iasă din ea nici pomeneală!"

Având în vedere că un colonist avea nevoie de multă vreme pentru a învăța să cânte la un anumit instrument și că părăsirea orchestrei prejudicia întregul colectiv, au fost adoptate unele reguli speciale pentru membrii orchestrei. Intrând în orchestră, fiecare elev trebuia să dea o declarație scrisă că va cânta în ea o anumită perioadă de timp și să declare cu cel puțin trei luni înainte, că dorește să plece din orchestră. Acest lucru îi disciplina pe elevi, prevenind „capriciile", iar dacă pentru plecarea din orchestră existau motive temeinice, dădea posibilitatea de a pregăti un înlocuitor.

Pagina 102, „In ziua aceea era de serviciu brigadierul dela a patra, Alioșa Zâreanschi, vestit în colonie, căruia i se spunea mai mult „Robespierre".

Prototipul lui Zâreanschi era comunardul A. N. Zemleanschi. Comunarzii îl porecleau în glumă Robespierre, deoarece, luând cuvântul la adunările generale, la ședințele Sfatului comandanților, etc., în timpul judecării unei abateri săvârșite de un membru al comunei. Zemleanschi insista de obicei asupra aplicării pedepsei celei mai severe (propunea excluderea din comună). Amănunte cu privire la Zemleanschi se pot găsi în revista „Ogonioc", 1949, nr. 16, articolul „Măreața lor soartă".

Pagina 114 „...coloniștii acceptau această autoritate ca pe un fenomen foarte firesc și necesar".

„Un tovarăș trebue să știe să se supună unui alt tovarăș, nu să se supună pur și simplu, ci să știe să se supună" — spunea A. S. Macarenco. „Și un tovarăș trebue să știe să ordone unui tovarăș, adică să-i încredințeze și să ceară dela el anumite funcții și o anumită răspundere... Iată acest băiat, comandant de serviciu care astăzi conduce colectivul, se supune mâine unui alt conducător și constitue tocmai un exemplu minunat al unei astfel de educații.

Mergeam și mai departe în această privință, căutam să împletesc cât mai mult legăturile între anumiți împuterniciți ai colectivului, în așa fel ca supunerile și ordinele să se întâlnească cât mai des". („Problemele educației școlare sovietice", conferința „Raporturile, stilul, tonul în colectiv") [1].

Pagina 133 „...printre holdele și cătunele vechii stepe din regiunea Poltava".

Aici este dată o caracterizare scurtă a coloniei M. Gorchi pe care A. S. Macarenco a organizat-o lângă Poltava în anul 1920.

Pagina 134, „Cuvintele inspirate ale poetului". Mai departe autorul citează poezia lui F. I. Tiutcev (1803—1873). „Aceste sate sărace".

Pagina 138, „După această ceremonie a locului...". Intreaga ordine și ceremonialul primirii acestui grup de novici fuseseră prevăzute dinainte în ordinul din 13.11.1931 în comuna F. E. Dzerjinschi.

---

[1] Vezi *A. S. Macarenco*, Opere pedagogice alese, vol. I, Editura pentru literatura științifică și didactică, 1951. pag. 168—169 (N.T.).

Pagina 194, „Ai o scrisoare".

Acest capitol desvălue într'o formă literară metoda influenţării elevilor, despre care a povestit A. S. Macarenco în cuvântarea lui dela Institutul Practico-Ştiinţific al Narcomprosului R.S.F.S.R. din 20 Octombrie 1938:

„...am practicat foarte des aceste lucruri. Aş fi putut chema la mine pe cel ce a greşit şi să-l dojenesc. Dar nu făceam aceasta. Îi scriam un bilet cu rugămintea de a veni neapărat seara, neapărat la ora 11. Nu-i voi spune nimic deosebit, dar până la ora 11 el va umbla în aşteptarea cuvintelor mele. Işi va spune multe singur, îi vor spune tovarăşii săi şi el va veni la mine pregătit. Nu va mai trebui să fac nimic cu el. Îi voi spune numai: „Bine, du-te". Şi în acest băiat sau în această fată se va petrece cu siguranţă un proces interior".

Pagina 199 „de îndată ce ajungi în cabinetul lui parcă te faci dintrodată mai deştept. Să fie pereţii de vină? — Pe semne că pereţii, încuviinţă Nesterenco cu un aer blajin şi viclean".

In convorbirea glumeaţă dintre Zorin şi Nesterenco se reflectă însemnătatea pe care o avea în comună cabinetul ca „centru pedagogic". In raportul său dela Consfătuirea învăţătorilor dela căile ferate ale regiunii Iaroslav din 29 Martie 1939, A. S. Macarenco spunea: „Pentru cabinetul meu am luat camera cea mai mare, am mobilat-o cu divane şi orice comunard putea să stea acolo, să citească, să asculte cele ce se vorbeau. Aveau tot dreptul s'o facă. Şi nimeni nu trebuia să stea drepţi în faţa mi mănui".

Pagina 234, „Vania, mai vino la noi în vizită, mai vino!

Raporturile dintre băieţi şi fete, descrise aici, sunt tipice pentru tradiţiile comunei F. E. Dzerjinschi.

La noi, ca şi în orice familie sănătoasă — scrie A. S. Macarenco — locuesc la un loc fete şi băieţi şi acest lucru nu produce niciun fel de complicaţii.

Orice comunitate sănătoasă de copii se poate desvolta foarte bine în aceste condiţii...

Raporturile între fete şi băieţi sunt la fel exclusiv camaradereşti („Marşul anului 30", Capitolul „Problema sexuală") [1]).

Pagina 239 rândul... „...alcătuiau o brigadă specială „a drapelului".

In comuna Dzerjinschi detaşamentul special de steaguri era format din 8 oameni: patru purtători de steaguri, patru ajutori (doi principali şi doi de rezervă în caz de nevoie). Formaţia detaşamentului de steaguri era permanentă: membrii aleşi în acest detaşament îşi duceau obligaţiile până la ieşirea lor din comună.

Pagina 335 „...din fondul sovietului brigadierilor, se acordau studenţilor burse suplimentare..."

Comuna F. E. Dzerjinschi întreţinea legături sistematice cu toţi absolvenţii ei. Una din formele acestor legături o constituiau bursele suplimen-

[1]) Vezi *A. S. Macarenco*, Opere pedagogice alese, vol. III, Editura pentru literatură ştiinţifică şi didactică, 1951, pag. 101-103 (N.T).

tare ale studenților. Vezi în această privință „Metodica organizării procesului educativ", capitolul „Absolvenții".

Pagina 342, „Treburile noastre merg bine".

In raportul ținut la Consfătuirea învățătorilor dela căile ferate ale regiunii Iaroslav la 29 Martie 1939, A. S. Macarenco spunea cu privire la realizările comunei F. E. Dzerjinschi: „comuna Dzerjinschi a existat 8 ani și a fost trecută în buget un singur an. După un an a renunțat la fondurile statului și a trecut la principiul gospodăririi chibzuite. In ultimii 5 ani ea nu numai că a acoperit întreținerea uzinei, a căminului, a întregii vieți, a hranei, îmbrăcămintei și a școlii în general, dar dădea statului cinci milioane ruble venit net pe an".

CUPRINSUL

Pag.

Din partea redacției . . . 3

Partea întâi

1. Un om adevărat se vede cât de colo 5
2. Trei pirojoci cu carne 9
3. O bunică bună 11
4. Aventurile originale ale lui Râjicov 14
5. Gustarea din grădină 17
6. În compartiment 20
7. Pe strada „lui" 24
8. Noaptea 28
9. Țapii 31
10. Primele impresii 37
11. Discuțiile unor oameni culți 41
12. Neîncredere totală 47
13. „Isplotare" 49
14. Lucruri de neînțeles 56
15. O monetă de argint 63
16. Un rechin de New-York 65
17. O discuție plăcută 69
18. O discuție care nu era plăcută pentru toată lumea 72
19. E încă crud 80
20. Nedreptate 86
21. Ruslan 89
22. Stadionul Blum 94
23. O ideie destul de interesantă 98
24. O față în parc 101
25. Stinghiile 104

Pag.

26. Eroul zilei 108
27. Ai de dat socoteală 113
28. După ploaie 118
29. Tot ce vreţi 121
30. Glorioasa şi invincibila brigadă a patra . . 127

Partea doua

1. Nu se poate! 133
2. Vania 140
3. Socoteli vechi şi noi 146
4. Prietenie pe viaţă 153
5. Febra de turnătorie 160
6. Butonierele 165
7. Cobiliţa 168
8. Fiecare cu ale lui 171
9. Un caz juridic. 174
10. Sărutarea 183
11. Câinele vesel 185
12. O întâmplare misterioasă 190
13. Ai o scrisoare 194
14. Filca 200
15. Patru mii de turaţii 207
16. Odihna 218
17. Aer curat 221
18. Aşa da! 226
19. Fericita lună August 231
20. Creiţer 237
21. Lacrimi mecanice 243
22. Cuvântul 248
23. In viaţă se întâmplă orice 254
24. Să ne amintim de vremurile de demult 258
25. Nimic rău 264
26. Tehnologia mâniei 267
27. Ce-i place fiecăruia 273
28. Placardul plan 279
29. Boris Godunov 284
30. Furtul 288
31. „Dubec" 294

Partea treia

1. Comunicat operativ 301
2. Se respinge 306
3. Aritmetica distractivă 313
4. Intâi Mai 320
5. Lupta la baionetă 325

Pag.

6. Tabăra 339
7. Inima lui Igor Cerneavin 335
8. Ora moartă 342
9. Moşneagul cel rău 347
10. Ţipă grozav 352
11. Infrângerea 360
12. Sub drapel 371
13. Chestii grave 375
14. Apucături de mic-burghez 384
15. Brigadierul dela întâia 391
16. Mulţumesc pentru viaţă 395
17. Steaguri pe turnuri 401
18. Ce este entuziasmul 407
19. In fabrică nouă 416
20. Duşmanii 425
21. Vom ţine minte 433

Anexe

1. „Pentru toată viaţa" (capitol din povestirea „Steaguri pe turnuri" care nu a intrat în ediţia din 1939). 441
2. „Despre romanul «Steaguri pe turnuri»" (Intâlnirea lui A. S. Macarenco cu cititorii) 445
3. Scrisoare deschisă către tov. F. Levin (scrisă de A. S. Macarenco) 450
4. Către redactorul publicaţiei „Literaturnaia Gazeta" Voitinscaia şi criticul F. Levin (scrisoarea elevilor coloniei M. Gorchi şi ai comunei F. E. Dzerjinschi) 456
5. Note şi comentarii ale redacţiei sovietice 462

Prezenta traducere a fost făcută după originalul în limba rusă apărut în editura Academiei de Ştiinţe Pedagogice a R. S. F. S. R. Moscova, 1949. Ea reprezintă volumul III din ediţia în patru volume a operelor pedagogice alese ale lui A. S. Macarenco, ediţie apărută sub îngrijirea lui I. A. Cairov, G. S. Macarenco şi E. N. Medânschi.

Revizuirea traducerii pentru această a 2-a ediţie românească a fost făcută după ediţia sovietică din 1950, din care a fost extras şi introdus în acest volum capitolul 11 al părţii a II-a, publicat în revista „Crasnaia Novi", Nr. 8 din 1938. A fost introdus, deasemenea, întreg aparatul critic cuprins în ediţia sovietică din 1950.

А. С. МАКАРЕНКО
СОЧИНЕНИЯ ТОМ ТРЕТИЙ
ФЛАГИ НА БАШНЯХ
ПОВЕСТЬ
ИЗДАТЕЛЬСТВО АКАДЕМИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК РСФСР
МОСКВА 1950

Traducere din limba rusă de
R. DONICI

ERATĂ

Pagina	Rândul	In loc de:	*Se va citi:*
45	8 de jos	Nolenco	Volenco
56	4 de jos	„măsuţă“	„mătuşă“
131	2 de jos	desorganitor	desorganizator
162	15 de jos	tunătorie	turnătorie
177	4 de sus	numărul	umărul
234	10 de jos	medico-turnătoarescă	medico-turnătorească
419	17 de sus	taielor	tainelor
450	1 de jos	„fotografie“	„factografie“
467	12 de sus	pag. 102	pag. 101
465	6 de jos	pag. 53	pag. 57
470	1 de sus	339	329
470	6 de sus	360	365

Steaguri pe Turnuri.

A. S. MACARENCO. — Steaguri pe turnuri. Ed. II. Buc. Editura de Stat pentru Literatură Ştiinţifică, 1952. 472 pagini, ft. 152×215 mm. Lei 12,96. Centrul Poligrafic Nr. 2, Subunitatea 2. Dat în lucru: 16.XI.1951. Bun de tipar 28.II.1952. Hârtie semi-velină satinată de 65 gr/mp, ft. 61×86/16. Tiraj 25 030+100 Coli de tipar, 29.500. Coli de Editură 30.137. A.7/II.1951.

Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare este 20 B.

Lei 12,96